ПЕРШИЙ

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

diasporiana.org.ua

ПЕРШИЙ СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELT KONGRESS DER FREIEN UKRAINER

First World Congress of Free Ukrainians

PROCEEDINGS — RAPPORT — TRANSACCIONES

— KONGRESSBERICHTE —

Published by
The Secretariat of The World Congress of Free Ukrainians
Winnipeg — New York — London
1969

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELT KONGRESS DER FREIEN UKRAINER

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців

МАТЕРІЯЛИ — RAPPORT — TRANSACCIONES — KONGRESSBERICHTE —

Видання
Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців
Вінніпеґ — Ню Йорк — Лондон
1969

БІБЛІОТЕКА
ЗДУ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕҐІЯ :
Іван Г. Сирник (голова), Галина Мухин, Михайло Сосновський,
Микола Плавюк, Ігнат Білинський, Святомир М. Фостун

* * *

EDITORIAL BOARD:
Ivan H. Syrnick (chairman), Halyna Mukhyn, Mykhailo Sosnowsky,
Mykola Plawiuk, Ihnat Bilynsky, Swiatomyr M. Fostun

* * *

Обкладинка Романа Коваля

Library of Congress Catalog Card Number: 77-110467

Друковано у ВИДАВНИЧІЙ СПІЛЦІ ТРИЗУБ, ВІННІПЕҐ, КАНАДА

Printed by TRIDENT PRESS LTD., WINNIPEG, CANADA

ВСТУПНЕ СЛОВО

Читач, який візьме цю книжку в руки, не припускатиме навіть скільки труду треба було прикласти, щоб вона побачила світ. Склалося так, що не всі матеріяли Світового Конґресу Вільних Українців були передані в розпорядження редакційної колеґії, коли вона розпочинала свою працю.

З програмовими доповіддями, що були читані на сесіях Конґресу, з промовами запрошених гостей українців і не-українців та з іншими матеріялами Конґресу не було особливих труднощів, бо вони були своєчасно передані секретарям Конґресу.

На багато складнішою була справа з матеріялами окремих світових з'їздів, що відбувалися в рамках Конґресу. Не всі вони були передані редакційній колеґії й треба було вести наполегливе листування, щоб їх остаточно роздобути. Окремих світових з'їздів різних організацій та установ було вісімнадцять. На кожному з'їзді було прочитано ряд доповідей, схвалено резолюції та висловлено побажання до Світового Конґресу. Щоб помістити всі ці матеріяли, треба було б збільшити книгу щонайменше вдвоє. Цього не можна було зробити й тому редакційна колеґія сконденсувала більшість матеріялів, вибираючи з них найсуттєвіше в порозумінні з головами з'їздів. Деяких матеріялів, на жаль, взагалі не вдалося роздобути, хоч редакційна колеґія докладала всіх зусиль, щоб зібрати всі матеріяли й щоб книга була найповніша.

Матеріяли самого Конґресу поміщені повністю. Редакція подбала лише про стилістичне й мовне оформлення їх. Доповіді англійською мовою подані в перекладі на українську мову з уваги на те, що спільною мовою всіх українців у світі є мова українська. У збірнику є поданий список делеґатів та учасників Конґресу, хоч і могли трапитися деякі пропущення чи неточности з уваги на брак точніших інформацій про деяких делеґатів, які при реєстрації не подали всіх потрібних даних про себе.

Цей збірник не був би повний, якби в ньому не було статті про ґенезу ідеї Світового Конґресу, бо брак цієї історії створював би неправильне враження, що ця ідея була оригінальною думкою проводу наших центральних організацій на американському континенті. А, фактично, ідея Світового Конґресу має свою довгу історію, як це читач побачить зі статті М. Соснов-

ського. Українці нашої епохи можуть оправдано відчувати моральне задоволення, що власне на них історія наклала завдання зреалізувати ідею світового зібрання вільного українства, про що мріяли і говорили українські провідники на рідних землях ще в двадцятих роках цього століття.

Від Світового Конґресу Вільних Українців відділяє нас ще надто короткий проміжок часу, щоб з історичної перспективи дати належну оцінку цій важливій події. Це зробить історія. Але, навіть з цієї короткої відстані часу, успішне відбуття Конґресу можна вважати за неабияке досягнення. Підготовка до нього забрала багато часу і труду. В ході цієї підготовки було дві довші, так сказати б, перерви. Перша, коли вся увага українців Канади була звернена на акцію побудови пам'ятника Т. Шевченкові в Вінніпеґу, а друга, коли українська громадськість в ЗСА переводила подібну акцію побудови пам'ятника Шевченкові в столичному місті Америки — Вашінґтоні.

На цьому місці слід звернути увагу на три незаповнені крісла на Світовому Конґресі в Ню Йорку, що належалися тим діячам, які не дожили до цього великого свята, але які внесли багато свого вкладу у підготовку Конґресу. Маємо на думці три світлі постаті: сл. п. Дмитра Галичина, президента Українського Конґресового Комітету Америки; Василя Мудрого, адміністративного директора УККА, і Володимира Кохана, екзекутивного директора Комітету Українців Канади, який відійшов з цього світу пізніше від перших двох, а який зокрема вклав дуже багато праці в підготовку Конґресу.

Редакційна колеґія висловлює щиру подяку перш за все всім членам Секретаріяту СКВУ за їхню співпрацю в підготовці цього збірника, всім установам, організаціям та людям, які вможливили появу цієї книги.

Іван Г. Сирник

Передконґресове

ШЛЯХАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЄДНОСТИ

Концепція світового українського конґресу, який мав би бути зовнішнім виявом української національної єдности та мав би забезпечувати внутрішню організаційну оперативність нашого суспільства на всіх його відтинках, має свою довгу історію, що сягає часів нашої визвольної боротьби в 1917-20 рр. Воєнна поразка України у війні з Росією та Польщею принесла українському народові нове поневолення та розчвертування українських земель. Десятки тисяч українців, які ще недавно були активними учасниками державно-політичного, культурного, наукового й господарського життя вільної України, чи захищали її на фронтах зі зброєю в руках, змушені були піти на вигнання, збільшити ряди й так великої української еміґрації, що ще до першої світової війни залишила батьківщину й поселилася в різних країнах Північної та Південної Америки.

Все ж таки, не зважаючи на цей стан, український народ на рідних землях, в умовах різних займанщин, і українці, які силою обставин опинилися в різних країнах світу, продовжували змагатися за визволення України та за свої національні й людські права. Одначе загальний стан українського народу й вимоги нової політичної ситуації в світі, поставили перед українським суспільством невідкличне завдання шукати нових форм і нових способів боротьби. Йшлося про вміле й повне використання людських і матеріяльних засобів, координацію зусиль, політичну цілеспрямованість та доцільність дій у кожній специфічній ситуації. Відповідь на такі питання й потреби міг дати визнаний народом і загально респектований український національний центр, який мав би право, й якого обов'язком було б плянувати, організувати та вести визвольну боротьбу і, заодно, дбати про те, щоб розвиток українського народу в Україні й за її межами не припинявся, не зважаючи на несприятливі умови та на руїнницьку політику ворогів.

Після програних визвольних змагань такого загально-українського центру не було ні в Україні, ні за її межами, а існуючі тоді політичні центри УНР та ЗУНР не мали всестороннього

визнання і підтримки всього українського суспільства. Територіяльний двоподіл на схід і захід, політично-партійне зрізничкування, розпорошення наших поселень у різних країнах — усе це не тільки стояло на перешкоді до консолідації національних сил, а й зумовляло дальшу політичну й суспільно-громадську декомпозицію, яка, природно, від'ємно позначалася на українській справі й негативно впливала на майбутнє наших поселень за межами України.

Проте серед широких кіл нашого суспільства, все таки, існувало розуміння ваги національної єдности й було бажання скріпити цю єдність всенаціональним центром. Українське суспільство розуміло, що для того, щоб існувати і розвиватися, воно мусить мати всеукраїнську репрезентацію, власне керівництво, яке було б, якоюсь мірою, аналогічним до державної влади, було б національним квазі-урядом.

Глибоке розуміння цієї концепції поставило перед очі широких українських мас, українських політичних партій та провідників необхідність реалізації постулятів всеукраїнського національного центру.

Враховуючи ситуацію, в якій у той час находилися українські землі та атмосферу, в якій жила українська еміґрація, питання національної єдности й національного керівного центру не так легко було розв'язати. Політичне й суспільно-громадське життя на західних українських землях (Галичина, Волинь, Закарпаття, Буковина) розвивалося власними шляхами, використовуючи максимально існуючі політичні умови. Вплив екзильного уряду УНР на розвиток подій на тих землях був мінімальний. Знову ж політична роля екзильного уряду ЗУНР закінчилася з моментом постанови Ради Амбасадорів про включення Галичини в склад польської держави. У підсовєтських умовах не було ніяких практичних можливостей для існування такого центру. Отже питання української національної єдности, зовсім природно, почало знаходити свою розв'язку серед українських поселень на еміґрації.

Треба тут відзначити, що питання загальноукраїнського конґресу й характеру проєктованого центру не було відразу уточнено й не було намічено ніякої виразнішої концепції самого центру. У початках, коли була мова про всеукраїнський конґрес і створення національного центру, то засадничо заінтересовані чинники та ініціятори мали на увазі, першусього, політичний сектор, тобто йшлося їм про своєрідну конференцію партійних представників і про міжпартійне об'єднання, яке відтак діяло б на основі мандату такої конференції чи конґресу. Частина ініціяторів розглядала конґрес як політично-громадську базу для екзильного Державного Центру УНР. Глибокі розходження, що заіснували серед нашого політичного сектора, в перших роках після програних

визвольних змагань, не створювали догідних передумов для скликання такого конґресу.

Враховуючи такий стан, розпочалися заходи допровадити принаймні до консолідації на громадському відтинку й таким чином створити основи для впорядкування нашого суспільного життя. Ці заходи знайшли зрозуміння й підтримку Симона Петлюри.

Не зважаючи на початкові труднощі, ініціятива на громадському відтинку мала успіх, який, хоч і не був цілісним, але все ж таки сформовано надбудови для ряду громадських організацій. Такими надбудовами були: Українська Головна Еміґраційна Рада з осідком в Парижі, що об'єднувала громадські організації, які стояли на позиціях Державного Центру УНР та Европейське Об'єднання Українських Організацій на чужині з осідком в Брюсселі, яке стояло на позиціях націоналістичного руху.

Тенденції до впорядкування нашого організаційного життя знайшли теж сильний відгомін на окремих відтинках нашого політичного й громадського життя. Першою, і дуже успішною спробою в цьому напрямку було впорядкування студентського сектора, що завершився оформленням у 1922 р. Центрального Союзу Українського Студенства, який проіснував, розгортаючи широку діяльність, у періоді між двома світовими війнами. На політичному відтинку дійшло до консолідації цілого ряду українських націоналістичних груп і до створення в 1929 р. Організації Українських Націоналістів, яка об'єднано проіснувала до 1940 р. Успішно закінчилися також заходи забезпечити координацію українських жіночих організацій: у 1934 р. створено спершу Союз Українок, а відтак у 1937 р. — Всесвітній Союз Українок.

У половині 30-х рр. відновлено спроби зорганізувати всеукраїнський національний конґрес, у якому мали б брати участь представники політичних партій і громадських організацій та який мав бути завершений створенням загальноукраїнського центру. Ця акція, однак, не мала успіху й такий конґрес відбувся щойно після другої світової війни в 1967 р. і то тільки з участю представників громадських організацій країн українського поселення.

Перші кроки до скликання Всеукраїнського Національного Конґресу

Потреба єдиного українського національного центру виникла вже в перші дні після втрати української державности. Перший ініціятивний Комітет для скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, з осідком Женева-Відень, 30 червня, 1920 р. повідомляв:

„Наслідком нарад між деякими колами громадянства в Женеві, Празі, Берліні й Відні склався міжпартійний ініціятивний комі-

тет для скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, одна частина якого працює в Женеві, а друга у Відні..."

Комітет видав звернення:

„До всіх громадян-українців Великої Наддніпрянської України, Басарабії, Чорноморії, Середньої Азії, Сибіру, Зеленого Клину, Галичини, Буковини, Карпатської України, Лемківщини, Сполучених Держав Північної Америки, Канади, Арґентини, Бразилії й інших земель, де тільки живуть українці" з закликом створити всеукраїнське об'єднання. Заклик підписаний: „За ініціятивний Комітет по скликанні Всеукраїнського Національного Конґресу, Голова Женевського Українського Клюбу — Павло Чижевський."[1]

Конґрес був запланований на половину або кінець 1921 р., але ці перші заходи не вийшли поза межі дискусій, пропозицій та обміну думок.

Нові спроби створення всеукраїнського національного центру зосередилися серед української еміґрації в Празі, де тоді жили провідні діячі різних українських політичних партій. О. Шульгин з приводу цього писав: „Нація потребує проводу. Хто ж дасть цей провід українській нації? Це була проблема, яку дискутували ми колись в Празі року 1923-25."[2] Внаслідок цих дискусій у 1925 р. у Празі відкрито Республіканськo-демократичний клюб, „який став не тільки осередком всіх прихильників творчої української державности, але й лябораторією ідей державного центру."[3]

У 1926 р. створено Всеукраїнське політичне об'єднання, до якого ввійшли майже всі українські політичні партії. Але Об'єднання не витримало життєвого іспиту, бо міжпартійні непорозуміння виявилися сильнішими, ніж бажання загальнонаціонального політичного центру. З уваги на невдачі на відтинку об'єднання політичного сектора, визріла думка об'єднати принаймні громадське життя.

Питанням консолідації українського організованого життя за межами України багато уваги присвятив Симон Петлюра. О. Шульгин пише, що у зв'язку з наладнуванням українського громадського життя на еміґрації, творенням організацій та різних установ „Симон Петлюра гаряче дебатує ідею створення об'єднуючої установи для всіх цих організацій."[4]

У брошурі „Сучасна українська еміґрація та її завдання" С. Петлюра чітко з'ясовує, яким повинно бути життя українців за межами батьківщини й стверджує, що „в свідомості нашого народу відбувається великий процес перегляду й ревізії тих шляхів, що ними нації до здійснення своїх державних ідеалів дохо-

---

1 „Канадійський Українець", ч. 30, 1920. (З архіву д-ра М. Марунчака, Вінніпеґ, Ман.).

2 О. Шульгин, „Без території", Париж, В-во Меч, 1934, стор. 26.

3 Там же, стор. 28.

4 Там же, стор. 30.

дять", і, що цей процес мусить іти впарі з „1) консолідацією національної волі, 2) усуненням усього того, що зміцненню її перешкоджає, до роз'єднаности її приводить, 3) витворенням реальних, дійсних, а не показних чинників державного будівництва України". [5]

Симон Петлюра болів над ідейно-політичним розпорошенням української еміґрації, над її внутрішнім самопоборюванням. Він закликав до організаційного цементування, звертав увагу на те, що передумовою нашого політичного успіху й нашої перемоги у визвольній боротьбі є суспільство „зцементоване єдністю державної думки й сконсолідованою дисциплінованою волею, а не розбіжна, первинна формація, що на власну руку верховодиться різними комітетами в поодиноких країнах, місцевими колоніями організованими." [6]

Маючи все це на увазі, Симон Петлюра писав: „Всі завдання, які стоять перед українською еміґрацією в праці її за кордоном для добра Батьківщини можуть бути успішно доконані тоді, коли ми будемо організовану, а не розпорошену еміґрантську масу з себе уявляти... Міцніша організація еміґрації вплине на піднесення моральної якости її і створить серед неї здорову атмосферу, в якій легше і з більшими позитивними наслідками можна буде переводити всі ті відповідальні обов'язки, що, як частина загальної програми нашого державного будівництва, покладаються українською нацією на еміґраційні її об'єднання..." [7]

Симон Петлюра не тільки теоретизував над плянами суцільної консолідації, а й намагався практично втілити їх у життя. З цією метою, власне, й відбулася нарада в Женеві в 1924 р. Своїх задумів Симонові Петлюрі не пощастило зреалізувати, але його думки й ідеали залишилися світлим дороговказом для нас і для майбутніх поколінь.

Плян скликання світового українського конґресу, який був предметом дискусій серед українських осередків в окремих країнах Европи, був теж прихильно сприйнятий у ЗСА. Цьому питанню присвятив увагу 2-ий Конґрес Об'єднання Українських Організацій в Америці, що відбувся в 1923 р., ствердивши вже тоді потребу всеукраїнський конґрес скликати та утворити „один всеукраїнський центр".

Справа світового українського конґресу теж широко дискутувалася на початку 20-их років у Канаді. Статті на цю тему появилися в „Канадійському Українцеві", „Українському Голосі" та „Канадійському Фармері". В газеті „Канадійський Українець" (ч. 28, 1923) відзначається, що на початку 1923 р. провідні україн-

---

[5] С. Петлюра, Статті, листи, документи, Ню Йорк, УВАН, 1956, стор. 303.
[6] Там же, стор. 313.
[7] Там же, стор. 338—340.

ські діячі в Канаді дискутували питання українського національного конґресу й участи в ньому представників канадських українців, при чому газета стверджувала, що „потребу, а навіть конечність такого конґресу відчувають канадійські українці дуже живо й без сумніву візьмуть у нім живу участь." У тій же газеті висловлюється думка, що всеукраїнський конґрес не може відбутися без співучасти американських і канадських українців, яким доля українського народу настільки ж важлива, як і українцям на рідних землях.

Українська Головна Еміґраційна Рада

У кожній державі, де жили українські еміґранти, існували крайові громадські організації, найчастіше в формі допомогових комітетів, що виконували функції самодопомоги та самоорганізації. На цьому відтинку життя окремих поселень було зорганізоване досить задовільно.

Українську еміґрацію, не зважаючи на кордони, далі об'єднували політичні партії, які в окремих країнах мали свої організаційні клітини, підпорядковані центральним партійним комітетам чи проводам. Ці партії, до певної міри, мали теж відношення до громадського сектора та його діяльности. Частина цих партій підтримувала екзильний уряд УНР, частина була в опозиції до нього, а частина цілком його заперечувала.

Розвиток подій в Україні — з одного боку, а вимоги життя українського суспільства на чужині — з другого, змушували застановитися принаймні над координацією існуючих громадських установ і товариств на еміґрації та створити міцніші основи для самої політичної діяльности. З ініціятивою такої координації виступив у 1928 р. Український Допомоговий Комітет у Румунії, який на своїх річних зборах виніс резолюцію відбути „український всееміграційний з'їзд". Здійсненням цієї постанови, на пропозицію Комітету, мало б зайнятися Українське Об'єднання в Празі.

Цей черговий крок на шляху до громадської координації українського еміґраційного життя увінчався успіхом. Українське Об'єднання в Празі перебрало ініціятиву й перевело консультацію з Українським Центральним Комітетом у Польщі та Українською Генеральною Радою у Франції. Внаслідок цих консультацій рішено не відразу скликати всееміграційний український з'їзд, а, покищо, обмежитися до „конференції представників організованої української еміґрації, яка прийняла б на себе дальнішу працю по організації еміґрації в якості центрального об'єднуючого органу і в майбутньому скликала український всееміграційний з'їзд."[8] Конференцію назначено на 25-26 червня, 1929 року в Празі. До участи в цій конференції запрошено представників центральних

[8] „Тризуб", т. V, ч. 29—30, стор. 40.

українських еміґраційних установ з Польщі, Франції, Румунії, Чехо-Словаччини, Бельгії, Люксембурґу, Туреччини, Болгарії, Юґославії та української громади у Шангаю, Китай. За словами О. Шульгина, проєктована організаційна надбудова не вимагала „від всіх своїх членів певного політичного кредо. В межах її можуть бути ріжні люди, представники ріжних партій. Скликали першу конференцію не по принципу партійному чи ідейному: запросили всі головніші еміґраційні установи".[9]

Підготовча комісія визначила для конференції такі завдання:

„1. Оборона правних і матеріяльних інтересів української еміґрації.

2. Переведення широкої допомогової акції в різних формах, як власними заходами, так і при допомозі еміґраційного бюра при Лізі Націй.

3. Задоволення культурно-освітніх потреб та поширення існуючих українських культурно-освітніх інституцій.

4. Спільна акція української еміґрації в загально-національних справах і пропаґанда української державно-національної ідеї на міжнародньому терені."[10]

Внаслідок нарад Перша Конференція Української Еміґрації схвалила постанову, що вона перетворюється в постійний орган з назвою „Українська Головна Еміґраційна Рада". Для ведення практичної діяльности Конференція покликала Президію в формі виконавчого органу, в складі голови, заступника, секретаря та трьох членів. Місцем осідку Президії визначено Париж. Фінансування діяльности Ради мало базуватися на: а) членських внесках від центральних і місцевих громад; б) загальному національному оподаткуванні у висоті 10 американських центів з кожного еміґранта; в) продажу національних марок; г) пожертвах та різних датках. Олександер Шульгин став головою Ради, М. Шумицький — заступником, І. Косенко — секретарем, ген. О. Удовиченко, ген. В. Сальський і Д. Геродот — членами. Була вибрана теж контрольна комісія, яку очолював А. Яковлів.

У коментарі з приводу цієї конференції читаємо:

„Нарешті справа об'єднання еміґрації для захисту її національних, правних, культурних і матеріяльних інтересів зрушено з мертвої точки, в якій вона до цього часу перебувала й, нарешті, переважаюча більшість української еміґрації, організована на місцях, об'єднана в Вищій Еміґраційній Раді, буде надалі виступати спільно й одностайно та захищати перед чужинцями, як свої особисті, так і загально-національні інтереси своєї батьківщини і ці-

---

[9] О. Шульгин, „Без території", цит. твір, стор. 30—31.

[10] „Тризуб", т. V, ч. 29—30, стор. 40. Порівняй теж: „Перша конференція української еміґрації та Головна Еміґраційна Рада" (Париж, Видання Головної Еміґраційної Ради, 1929), стор. 9.

лого українського народу. Треба лише побажати, щоб до утворення Головної Ради зголосилися і увійшли представники решти еміґрантських організацій, які стоять на позиціях незалежности української державности і які з різних причин не були заступлені на конференції. Треба побажати, щоб решта українських еміґрантських організацій залишила на боці, для свого внутрішнього вжитку, різниці політичних поглядів, партійних доктрин та приєднала до утворення більшістю еміґрації спільного національного фронту".[11]

Створена на першій конференції української еміґрації Українська Еміґраційна Рада під керівництвом О. Шульгина продовжувала свою діяльність на протязі 1930-х років. За час існування Ради відбулося ще дві конференції, на яких обмірковувалися й вирішувалися питання біжучої політики українських громадських організацій на еміґрації та справи репрезентації українських інтересів на міжнародньому форумі. Президія Ради брала активну участь у житті еміґраційних громад та займала становище до всіх важливіших проблем української дійсности. Рада, зокрема, відгукувалася на потреби України. З ініціятиви Ради відбувалися широкі політичні акції в обороні прав українського народу в зв'язку з посиленим терором в Україні в 30-х роках та в зв'язку з голодом в Україні в 1933 році.

На третій конференції Головної Еміґраційної Ради, 14-15 лютого, 1934 р. продискутовано справи скликання Всеукраїнського Національного Конґресу та постановлено перевести референдум між складовими організаціями Ради. Конференція звернулася до всіх українських організацій і політичних партій з закликом встановити внутрішнє замирення, як передумови для дальшого об'єднання і порозуміння всіх українських національних відтинків." [12]

За словами О. Шульгина, конференція „визнала велику вагу скликання всеукраїнського конґресу і доручила своїй президії вжити заходів до порозуміння в цій справі з УНДО та іншими угрупуваннями".[13]

Головна Еміґраційна Рада перестала діяти з вибухом другої світової війни, коли вже з виключно політичних міркувань у 1939 р. було створено в Парижі Український Комітет, який задекларував себе по стороні західних альянтів проти гітлерівської Німеччини.

Европейське Об'єднання Українських Організацій на чужині

Плян про створення Европейського Об'єднання Українських Організацій на чужині був схвалений на зібранні Празького Кон-

---

11 Там же, стор. 45—46.
12 „Тризуб, т. X, ч. 8, стор. 6—7.
13 О. Шульгин, „Без території", цит. твір, стор. 31.

тактного Комітету Українських Еміґрантських Організацій в Чехословацькій Республіці, в грудні 1930 року. В нарадах брали участь представники поверх п'ятдесяти організацій, які вирішили скликати з'їзд для створення громадської координаційної надбудови. Тим разом йшлося про об'єднання громадських організацій, які ідейно були пов'язані з українським націоналістичним рухом.

Ця справа була теж дискутована на конференції представників осередків української політичної інформаційної діяльности в европейських державах, що відбулася в січні 1931 року в Женеві. На цій конференції рішено створити „федерацію для об'єднання українських національно-громадських організацій соборницького напрямку, існуючих по ріжних европейських країнах, а українські пропаґандивні осередки по ріжних державах в Европі приступлять до творення централі української зовнішньої пропаґанди".[14]

У січні 1932 року була опублікована декларація, в якій уповноважені представники Української Національної Ради в Бельгії (Д. Андрієвський), Союзу Українських Еміграційних Організацій в ЧСР (М. Ґалаґан), Виконавчого комітету українських товариств в Австрії (Е. Клюн), Українського Культурного Об'єднання в Болгарії (І. Орлов), Гуртка українців при Литовсько-українськім Товаристві в Литві (І. Бартович), Української Громади в Римі (Є. Онацький) та Української Громади в Берліні (З. Кузеля) — повідомляли українське суспільство про створення громадської надбудови під назвою Европейське Об'єднання Українських Організацій на чужині.

У цій декларації були визначені цілі й характер нової громадської централі:

„. . . Репрезентовані нами організації постановили:

а) від нині . . . названі організації творять Европейське Об'єднання Українських Організацій на чужині;

б) Об'єднання є позапартійною національно-громадською установою федеративного характеру;

в) Об'єднання має за завдання боронити матеріяльні й моральні інтереси українців за кордоном та змагати як на терені українського, так і міжнародного життя, до здійснення національного ідеалу українського народу;

г) сфедеровані організації в їх спільній роботі матимуть себе взаїмно за центральні національно-громадські установи на теренах відповідних держав;

ґ) усіми справами Об'єднання переходово заряджує Секретаріят у складі Української Національної Ради в Бельгії з осідком в Брюсселі".[15]

---

[14] „Розбудова нації", р. V, ч. 1—2, 1932, стор. 3.
[15] Там же, стор. 1.

Ініціятори Об'єднання схвалили були тимчасовий правильник цієї надбудови та заповіли скликання конференції Об'єднання для „остаточного усталення організаційних форм, ухвалення статуту і вибору постійного керівного органу".[16]

Европейське Об'єднання Українських Організацій не вийшло, одначе, за межі своєї організаційної стадії.

Західньоукраїнський національний конґрес

З таким проєктом виступив Народній З'їзд Холмщини, що відбувся 28 травня, 1923 р. З'їзд взяв до уваги нову політичну дійсність в умовах польської займанщини в зв'язку з рішенням Ради Амбасадорів (березень, 1923) про включення Галичини в склад польської держави. Конкретно йшлося про те, щоб забезпечити спільний український фронт на землях під польською окупацією і про створення спільного національного керівництва, в рамках якого можна було б наладнати співпрацю між українцями Галичини, Волині, Полісся, Підляшшя і Холмщини.

Коментуючи резолюції холмського З'їзду, газета „Канадійський Українець" писала, що „нині мова йде про конґрес західньоукраїнський, себто такий, що відбивав би думки й настрої не тільки галицько-української людности, але цілої людности Західньої України, розуміючи під цим людність Сх. Галичини, Волині, Холмщини, Підляшшя і Полісся... Конґрес має бути скликаний у краю при участі правних заступників українських земель, Холмщини, Полісся, Підляшшя, Волині та Сх. Галичини."[17]

Цю резолюцію холмського З'їзду підтримав Народній Комітет Української Трудової Партії на своєму засіданні у Львові 9 червня, 1923 р.

Проєкт „всесвітнього конґресу українських робітників, селян, трудової інтеліґенції" та Союз Українських Робітничих Організацій в Америці

Справа скликання українського світового конґресу цікавила не тільки українські національні, політичні й громадські кола, а й ту частину українського суспільства, що стояла на прокомуністичних позиціях. 4-5 лютого, 1929 р. у Вінніпеґу відбувся 10-ий З'їзд Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім (ТУРФ-Дім), на якому схвалено резолюції про „скликання всесвітнього конґресу організованих українських робітників, селян і трудової інтеліґенції поза межами Радянської України".

Нав'язуючи до цієї резолюції, Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДому „видав апель і пропозиції до різних організа-

---

[16] Там же.
[17] „Канадійський Українець" (Вінніпеґ), ч. 28, 1923.

цій українських трудящих мас в Америці й Европі про скликання конґресу українських організованих робітників, фармерів та трудової інтеліґенції поза межами Радянської України. Місце скликання конґресу ЦВК запропонував Берлін, а час — в тижні від 21-26 квітня" (1929 р.)[18]

Теж українські прокомуністичні чинники в ЗСА розгорнули були заходи по лінії об'єднання під своїм впливом. Вже в 1923 році розпочалася була в ЗСА підготовка для скликання т. зв. Українського Робітничого Конґресу в Америці, який відбувся 13-14 квітня 1924 року в Ню Йорку. На цьому Конґресі було створено Союз Українських Робітничих Організацій, враховуючи, як відзначається в інформації про цей Конґрес, „банкротство українських націоналістів, що спричинило повний розвал усякої громадської роботи на еміґрації".

У зв'язку з цим конґресом треба б відмітити, що його ініціятори звернулися були до всіх українських національних організацій в ЗСА зі закликом взяти участь в Конґресі. „Ініціятори давали змогу явитися на Конґрес представникам від усіх організацій. Ніяких застережень ініціятори не ставили нікому. Їх метою було притягнути на спільні наради представників угрупувань усіх політичних переконань і спільно передискутувати тодішній стан іміграції і подати свої пропозиції, як повести надальше громадську діяльність."

Розрахунки наших комуністів в тому часі не вдалися, бо український національний табір (або, як в їхній інформації згадується: „від католицької „Америки" аж до соціялістичної „Народної Волі") відмовився від участи в цьому Конґресі, у якому взяли участь тільки делегати українських прокомуністичних організацій".[19]

Ініціятива політичних партій

Поруч Української Головної Еміґраційної Ради, з ініціятивою скликання Всеукраїнського Національного Конґресу виступили українські політичні партії. 15 липня 1933 р. на сторінках „Діла", органу Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО), була опублікована стаття під заголовком „Всеукраїнський Національний Конґрес". У цій статті, що була своєрідною реакцією на трагічну ситуацію в Україні, писалося:

„Загибає нація. Це вже сьогодні не істерична правда, не деклямація, — це грізний, але реальний факт. І нині ми переживаємо **історичну хвилю,** коли на цей факт має чинно зареаґувати ціла

---

18 „Альманах Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім", 1918—1929, Вінніпег, 1930, стор. 44—46.

19 „Вперед", ілюстрований робітничий календар на рік 1929, Ню Йорк, Союз Українських Робітничих Організацій, 1928, стор. 194—198.

За Конґрес!

НЕПЕРІОД. ОРҐАН ІНІЦІЯТИВ. КОМІС. В. Н. КОНҐРЕСУ

Ч. 1. Ґрага, Січень 1934. ЦІНА 2 КОРОНИ ЧЕСЬКИХ.

Нехай живе Всеукраїнський Національний Конґрес!

Нехай живе консолідація, організованість і сила!

З Новим Роком, з новою вірою в непереможну міць Великого Українського Народу!

Праг[illegible] січня 1934 р.

[illegible] ...ськ[illegible] надзвичайні події, — по[illegible] ...ськ[illegible] вже відомі, при[illegible] ...ському громадянству, що [illegible] грою на нервах ще [illegible] ...ладнати себе при-

Початок цьому відродженню має дати *Всеукраїнський Національний Конґрес.*

І всіх, хто однаково думає з нами, хто разом з нами — за Конґрес, ми кличемо під сині боєвні прапор!

Нехай жиє Всеукраїнський Національний Конґрес!

Нехай жиє єдиний Всеукраїнський Національний Провід!

За духову мобілізацію Української Нації.

За концентрацію Українських Сил.

За світле майбутнє Великого Українського Народу!

тви, що їх понесла Ненька Україна і наблизить нас до здійснення всім нам бажаної мети".

* * *

Посол О. Луцький.

Видатний український діяч і посол Остап Луцький, заступник Голови Нар- **велику історичну відповідальність.** Західні земл[illegible] ...ння дати [illegible] ...скликання загально-українського національного Конґресу та ви[illegible] ...загально-українського панів[illegible] **Проводу,** який, [illegible] цілу українську національну [illegible] ...установам би [illegible]

Заголовна сторінка неперіодичного видання Ініціятивної Комісії Всеукраїнського Національного Конґресу

українська нація, що заховала бодай мінімальну волю рухів. **Прийшов час скликати Всеукраїнський Світовий Конґрес."**

Ініціятором всеукраїнського світового конґресу була група українських патріотів, які проживали в Празі. В липні 1933 р. ця група оформила Ініціятивну Комісію для скликання всеукраїнського національного конґресу, яку очолив Віктор К. Приходько. До цієї Комісії входили: Софія Русова, Михайло Омелянович-Павленко, Венедикт Васюк (секретар), Ганна Шалюта-Васюк (редактор бюлетеня „За Конґрес"), Федір Стешко (скарбник), М. Яремин, П. Стецьків, Антон Галька, Петро Тенянко та Андрій Макаренко.

У своєму зверненні до української громадськости Ініціятивна Комісія так уточнювала свої завдання:

„Першим і основним завданням Ініціятивної Комісії було — пропаґанда ідеї Конґресу та з'ясування відношення до неї українського громадянства. Той широкий розголос, якого набрала справа Конґресу серед українського суспільства й те прихильне відношення до цієї ідеї, яке виявила українська преса, в краю, на еміґрації та за океаном, — показують, що справа Конґресу назріла.

„Нині черговим етапом єсть — постання Організаційного Комітету із українських політичних і національно-громадських чинників — крайових і еміґраційних. Цей Комітет має вирішити питання, зв'язані з Конґресом і скликати самий Конґрес." [20]

У січні 1934 р. у Празі появилося перше число „неперіодичного органу Ініціятивної Комісії Всеукраїнського Національного Конґресу" під назвою „За Конґрес!" У цьому бюлетені було поміщено ряд статтей, у яких Ініціятивна Комісія інформувала про свою працю, про поставу української громадськости та політичних чинників до справи скликання світового українського конґресу. Особливо цікава стаття голови Комісії і великого ентузіяста справи світового конґресу Віктора Приходька (у Празі через те його так і назвали „конґресовець"), у якій він з'ясовує свої міркування щодо різних аспектів підготовки, переведення конґресу та участи в ньому. Ре-

Віктор Приходько,
Голова Ініціятивної Комісії.

[20] „За Конґрес!", ч. 1, січень 1934, стор. 1.

дакція бюлетеню зібрала теж голоси української преси про Конґрес та зробила підсумки дискусії на протязі 1933 р., ствердивши, що тоді в 23-х українських та 4-х чужинних газетах появилося поверх 80 статтей та інформацій.

Ген. Михайло Омелянович-Павленко писав про запланований Конґрес: „Рухові за Конґрес я надаю величезного значення. Концентрація сил нації, єдиний, сильний і авторитетний провід, — це ж те, чого собі бажає кожна здорова нація й держава. І я лише можу побажати од щирого серця українському народові, щоб той широкий рух за Конґрес, який так щасливо почався, справді закінчився реальним і серйозним ділом." [21]

Знов же Софія Русова, пишучи про підготовку Конґресу, підкреслювала: „. . .За 12 літ еміґрація побачила й щось друге: вона зрозуміла свою страшну ізоляцію, свою одірваність від усякої української землі, вона побачила, що одним „словом", яке б воно сміливе та правдиве не було, не допоможемо народньому лихові, що треба гуртом, спільно, всім —і крайовим діячам, і видатним еміґрантам — обмірковувати шляхи та засоби, якими можна найкраще боротися проти національних, економічних і соціяльних утисків, де шукати прихильників нашої праці, як організувати спільні крайові та еміґраційні сили під одним гаслом — кращого майбутнього українського народу. От через що саме настав час обміркувати нашу працю, перевірити наші програми. Хай краєві діячі не дивляться на цю думку — скликання українського Конґресу, як на якусь ідейну фантазію, а навпаки, додадуть Конґресові реальної вартости і стануть на його чолі, як справжні реальні краєві господарі. Хай на цьому Конґресі зійдуться галичанин, буковинець, канадієць і українець з Наддніпрянщини та як справжні рідні брати зійдуться для необхідного спільного розв'язання всіх сучасних політичних, культурних і економічних потреб усього українського народу".[22]

Ініціятиву празької Комісії перебрав відтак Народній Комітет УНДО, який на своєму засіданні 1 січня 1934 р., проаналізувавши положення на українських землях під усіми займанщинами, схвалив таку постанову:

„З представленого положення українського народу на всіх українських землях випливає найбільш категорична вимога об'єднання та консолідації всіх українських національних сил і політичних груп, без огляду на кордони і місце замешкання, для переведення важних загально-національних завдань. І тому Народній Комітет ставиться позитивно до справи скликання Всеукраїнського Національного Конґресу та доручає Українській Парлямен-

[21] Там же, стор. 4.
[22] Там же.

Міжпартійна українська конференція у Львові в 1934 р., на якій обговорювалися справи українського національного конґресу.

На фото: У першому ряді зліва сидять: Мілена Рудницька, Ісаак Мазепа, Кость Мацієвич, Дмитро Левицький, Михайло Матчак, Нікифор Григоріїв, Осип Назарук. У другому ряді зліва стоять: Любомир Макарушка, Володимир Старосольський, Зеновій Пеленський, І. Квасниця, Василь Мудрий, Остап Луцький, Роман Голіян, Матвій Стахів, Володимир Кузьмович, Олекса Яворський, Олександер Доценко, Мирон Коновалець, Іван Дурбак, Іван Гарасимович.
(З архіву д-ра М. Марунчака).

тарній Репрезентації перебрати на себе підготовчу роботу для його скликання.[23]

Завдяки заходам Української Парляментарної Репрезентації, 24-28 грудня 1934 р., у Львові була скликана міжпартійна конференція з участю партій зі східніх українських земель, на якій узгіднено справу скликання конґресу. На конференції були представники таких діючих у той час українських політичних партій: Українського Національного Демократичного Об'єднання, Української Соціялістично-Радикальної Партії, Української Соціал-Демократичної Партії, Української Народньої Обнови, Української Партії Соціялістів-Революціонерів, Української Радикально-Демократичної Партії і Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії. Конференція устійнила політичну плятформу конґресу, намітила проєкт організацій конґресу та критерій до участи в ньому й покликала до життя Контактний Підготовчий Конґресовий Комітет для скликання Всеукраїнського Національного Конґресу.

Дмитро Левицький, голова УНДО, з приводу цієї конференції писав: „Вже сама конференція 7-ми українських політичних партій має велике значення в житті українського народу. Це вперше — бодай за нашої пам'яті — зійшлися партії, які на великій

[23] „Діло", (Львів), рік 55, ч. 3, 5. І. 1934, стор. 2.

Україні й у нас, на землях, що входили до б. Австро-Угорщини, — мають свою велику традицію. Вони творили й розвивали цілість нашого національного життя, вони творили й керували великим національним зривом у рр. від 1917 до 1919, вони й сьогодні творять ядро організованої національної думки й несуть у переважній частині відповідальність за теперішнє й майбутнє українського народу. Всі ті партії сіли за один стіл і спільно погодилися на програмові тези, від яких ніяка партія в своїй загальній національній праці не може відступити... Консолідація національних сил стала в нинішню пору національною конечністю... Здоровий інстинкт народу шукає виходу з того хаосу і вже перед двома роками зродилася думка консолідації всіх здорових сил народу. Зродилася думка скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, на якому б зійшлися всі досі розсварені політичні партії та поодинокі діячі з усіх частин світу, де живуть у більших масах українці... щоб обговорити теперішнє положення та вказати шлях, яким має йти цілий український народ, без огляду на кордони, щоб здійснити своє національне й політичне право".[24]

Подібне становище зайняли українські соціялістичні партії, які на спільній нараді у Львові, створили т. зв. український соціялістичний бльок і схвалили, що „з огляду на теперішнє положення українського народу, конференція висловлюється за участю українських соціялістичних партій в Українському Національному Конґресі з метою координування діяльности українських політичних і громадських сил у їхніх змаганнях за відновлення української держави".[25]

У дискусії на тему Конґресу взяли участь українські політичні партії всіх напрямків. Статті появилися у таких головних газетах: „Бюлетень Гетьманської Управи" (Берлін), „Хліборобський шлях"

[24] „Діло", р. 56, ч. 2, 2. I. 1935, стор. 1—2.
[25] „Український Голос" (Вінніпег), 20. 2. 1935, стор. 1.

(Підпис до фото на стор. 25)

Засідання міжпартійної наради у Львові, 24 - 28 грудня 1934 р., на якій покликано Підготовчу Комісію для скликання Всеукраїнського Світового Конґресу.

На фото: (при першому столі, починаючи знизу зліва): д-р Іван Ґижа, д-р Мирон Коновалець, (дві невідомі особи), д-р Лев Ганкевич, Марія Струтинська, Іван Кедрин-Рудницький, Микола Голубець, Зиновій Пеленський, д-р Богдан Бородайко, (невідома соба), інж. Андрій Палій, інж. Романенко, Ольга Целевич, Орест Радловський, (невідома особа), Дарія Дзерович, Анна Палій, Іван Мартюк, Іван Тиктор, д-р Степан Біляк, Володимир Целевич, д-р Маркіян Дзерович, д-р Степан Федак, Дем'ян Лопатинський. При другому столі зліва: Константина Назарук, д-р Осип Назарук, д-р Саляк, Іван Филипович, полк. Андрій Мельник, Олександер Кузминський, Сергій Литвиненко, Роман Голіян, інж. Василь Рижевський, Микола Бонковський, д-р Любомир Макарушка — перший секретар Конференції, Остап Луцький, Олександер Доценко, Лідія Доценко, Кость Мацієвич, Володимир Кузьмович, Ісаак Мазепа, Никифор Григоріїв, (прізвище невідоме), Митрополит Йосиф Сліпий, Ярослав Колтунюк, Мілена Рудницька, Василь Мудрий, Надія Макарушка, д-р Павло Кривуцький, інж. Микола Творидло, Дмитро Великанович, Михайло Матчак, Антій Рудницький. (На цьому фото тільки частина учасників Конференції). З архіву ред. І. Кедрина-Рудницького.

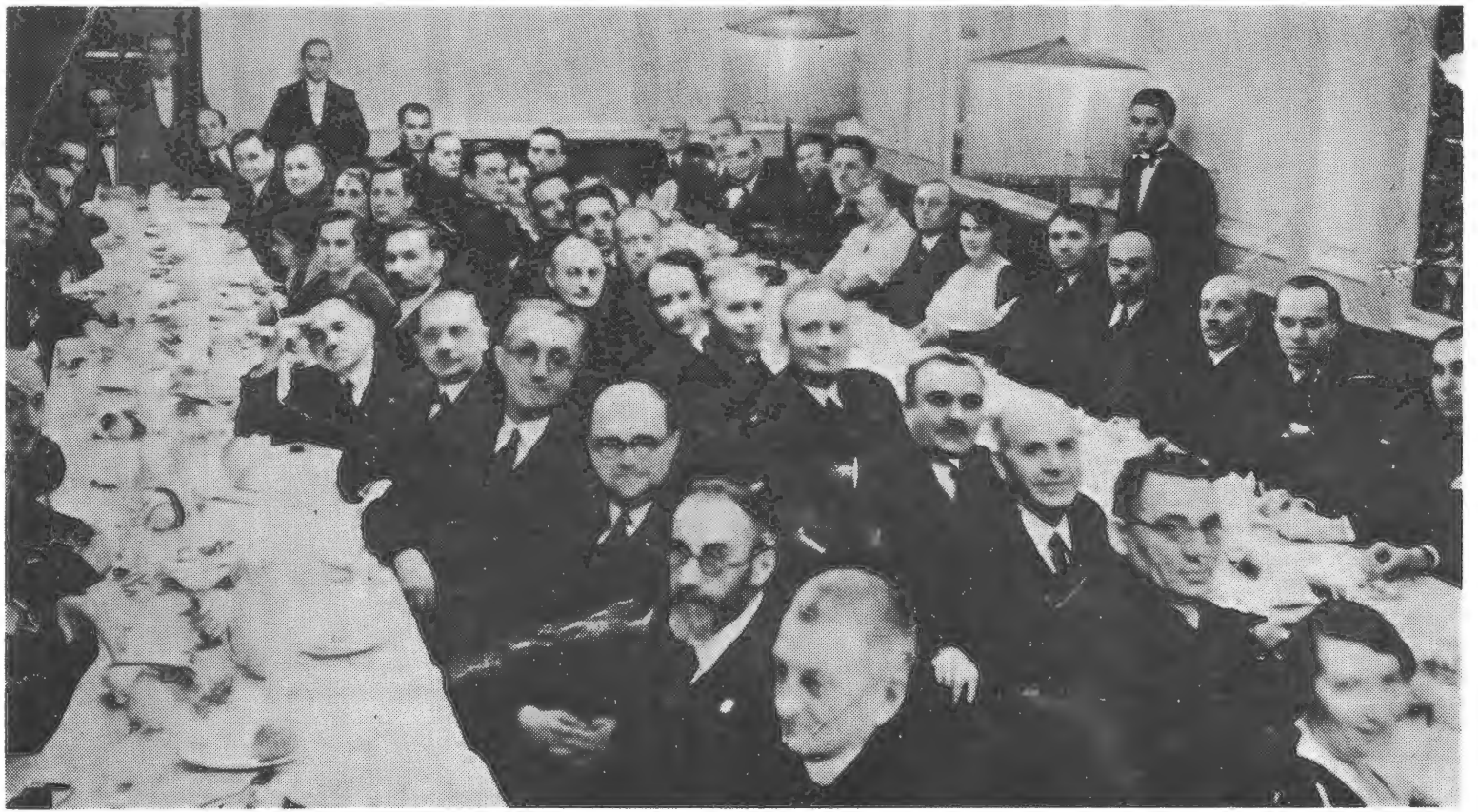

(Підпис на стор. 24)

(Львів', „Січ" (Чікаґо) — газети гетьманського напрямку; „Нова зоря" (Львів), — орган Української Народної Обнови; „Тризуб" (Париж) — орган Державного Центру УНР; „Розбудова Нації" та „Український Націоналіст" — видання Організації Українських Націоналістів; „Діло" (Львів) — орган УНДО, та такі непартійні українські газети як: „Новий Час" (Львів), „Наш прапор" (Львів), „За Україну" (Львів) тощо. Висловилися теж газети українських поселень Північної Америки: „Свобода" (Ню Йорк), „Український Голос" (Вінніпеґ); „Канадійський Фармер" (Вінніпеґ), „Новий Шлях" (Саскатун) і „Українські Вісті" (Едмонтон); „Канадійський Українець (Вінніпеґ). У дискусії брали участь теж бачванські українці („Рідне Слово") та буковинські українці („Час").

Підготовка до скликання Конґресу в 30-х роках

Покликаний на міжпартійній нараді в грудні 1934 р. Підготовчий конґресовий комітет оформився в двох частинах: львівській з осідком у Львові та закордонній з осідком у Празі. За час свого існування Комітет відбув дві конференції, на яких схвалено плятформу Всеукраїнського Національного Конґресу; опрацьовано проєкт статуту й маніфесту; намічено головні теми доповідей, встановлено порядок конґресових нарад та введено в дію комісії: політичну, організаційну, фінансово-господарську та культурно-освітню. Заходами празької частини Підготовчого Комітету в 1936 р. у Празі почав виходити „Вістник Українського Національного Конґресу".

У Підготовчому Комітеті для скликання всеукраїнського національного конґресу співпрацювали представники майже всіх українських партій, які були активні на українських землях і на еміґрації. Членами Комітету були: Кость Мацієвич, Максим Славінський та Валентин Садовський (Українська Республіканськo-Демократична Партія); Никифор Я. Григоріїв, Софія Русова і Михайло Скидан (Українська Партія Соціялістів-Революціонерів); Ісаак Мазепа, Панас Феденко, і Ольґерд Бочковський (Українська Соціял-Демократична Робітнича Партія); Борис Гомзин (Союз Гетьманців Державників); Дмитро Левицький, Любомир Макарушка і Василь Мудрий (Українське Національно-Демократичне Об'єднання); Матвій Стахів (Українська Радикальна Партія). Український військовий сектор у Комітеті репрезентували: ген. Михайло Омелянович-Павленко, ген. Віктор Петрів та полк. Юрій Дзюбенко. Від Північно-кавказької Української Організації на еміґрації був делеґований Венедикт Васюк, а від Ініціятивної Комісії Всеукраїнського Національного Конґресу — голова Комісії Віктор

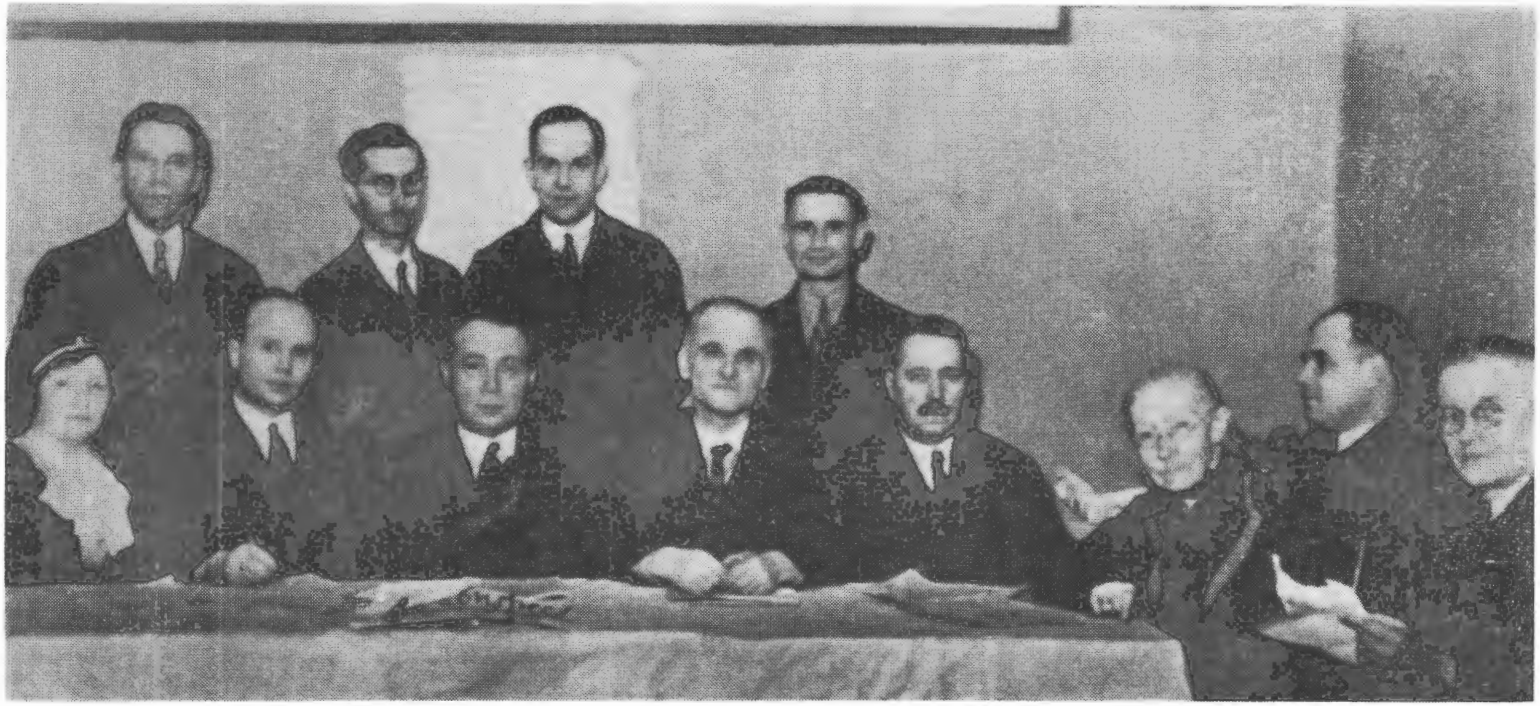

Члени Ініціятивної Комісії для скликання Всеукраїнського Національного Конґресу у Празі, 1933 р.

Сидять (зліва): Ганна Васюк, Венедикт Васюк (секретар), Віктор Приходько (голова), ген. Михайло Омелянович-Павленко, Федір Стешко, Софія Русова, М. Яремин, Антон Галька. Стоять (зліва): Петро Тенянко, М. Маренін, П. Стецьків, (прізвище невідоме).

Приходько, який виконував функцію секретаря Підготовчого Комітету. Карпатську Україну репрезентував Юліян Ревай.[26]

У працю Підготовчого комітету включилися теж українські громадські організації американського континенту, прийнявши плятформу Всеукраїнського Національного Конґресу. Шостий Конґрес Об'єднання Українських Організацій Америки в листопаді 1933 р. схвалив резолюцію, в якій підтримав ідею скликання Всеукраїнського Національного Конґресу та задеклярував свою участь у ньому.

У резолюціях українського американського Шостого Конґресу стверджувалось, що Конґрес „вважає скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, як теж установлення одного Всеукраїнського Проводу, умандатованого заступати українську справу на міжнароднім полі, справами важними і можливими до здійснення навіть у дуже недалекій будуччині. Шостий Конґрес стверджує, що ...голодова катастрофа на Великій Україні, політично-голодовий морд совітами мільйонів українського населення та екстермінаційна політика... вимагають саме тепер найбільшого скупчення українських сил, збудування якнайсильнішого авторитетного репрезентативного всеукраїнського центру.

„Шостий Конґрес Об'єднання є тої думки, що повинен постати в Европі Комітет з тих установ, партій чи діячів, які вже заявилися за скликання Всеукраїнського Конґресу, котрий повинен слідити за всіми голосами в справі Всеукраїнського Конґресу, пропаґувати далі ідею такого Конґресу, а коли покажеться, що є можливе його скликання, взяти на себе ініціятиву і зачати підготовку скликання Конґресу".[27]

Постанову підтримати Всеукраїнський Національний Конґрес теж схвалив Український Жіночий Конґрес, що відбувався в Станиславові 23-25 червня, 1934 р. з участю представниць жіночих організацій Канади, ЗСА, Закарпаття та Буковини. Жіночий Конґрес схвалив резолюції, в яких —

„1. Вітає ідею скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, вважаючи його необхідним засобом національної консолідації українського народу в найтрагічнішу добу його історії.

2. Уповноважує представництво всього українського жіноцтва взяти активну участь у Конґресі, дотримуючися напрямних, вказаних Українським Жіночим Конґресом.

3. Домагається від організаторів Всеукраїнського Національного Конґресу належного заступництва як у підготовці праці, так і в самому Конґресі, яке відповідає значенню українського жіноцтва в суспільному житті нації." [28]

---

[26] В. Васюк, „Причинки до історії світового конґресу вільних українців" („Вільне Слово", 2 грудня, 1967).

[27] „За Конґрес!", ч. I, січень 1934.

[28] „Діло", р. 57, 2. VII. 1934.

У різних країнах українського поселення почали організовуватися міжорганізаційні комітети для підготовки Всеукраїнського Національного Конґресу. Завданням цих комітетів було: популяризувати ідею конґресу серед українського суспільства та збирати потрібні фонди для скликання й переведення конґресу.

Підготовчі заходи до скликання Всеукраїнського Національного Конґресу знайшли досить широкий відгомін у чужинній пресі, втому польській та російській. Просовєтська преса (українська й чужинна) вела інтенсивну пропаґанду проти конґресу. Більшовики писали, що „Український національний конґрес — це конґрес української фашистівської реакції, це штаб антирадянської, антипролетарської, контрреволюційної армії." [29] У такому ж тоні писав віденський щоденник „Дер Вінтер Таґ".

Жиди розцінювали підготовку до скликання Всеукраїнського Національного Конґресу як явище наскрізь позитивне та гідне до наслідування. У жидівській пресі того часу появилося багато статтей на цю тему, втому й стаття жидівського посла д-ра Розмаріна „Українці так, а ми, жиди, ще ні" („Дер Момент", 8 лютого, 1935 р.), в якій автор порівнює українську внутрішню ситуацію з жидівською та пропонує жидам відбути спільну конференцію, яка „зайнялася б, за українським зразком, справами, які торкаються жидівського загалу."

Однак не всі українські політичні чинники прийняли скликання Всеукраїнського Національного Конґресу однодушно. Як до Української Головної Еміґраційної Ради, так і до проєкту Всеукраїнського Національного Конґресу з боку окремих політичних середовищ були різні застереження.

Проти скликання світового конґресу виступили, зокрема, українські націоналісти, які вважали, що конґрес шкодитиме українським визвольним змаганням та, практично, йтиме по лінії інтересів Польщі й Росії — окупантів українських земель. Конґрес Українських Націоналістів Америки, 30 серпня, 1935 р., схвалив навіть у цій справі резолюцію, що своїм змістом ясно з'ясовує погляди українських націоналістів на справу скликання конґресу. У резолюції стверджується:

„Відносно т. зв. Всеукраїнського Національного Конґресу, пропаґованого угодовецькими партіями під Польщею, враз з їхніми однодумцями в Европі й за океаном, якого ціллю є створити „Всеукраїнський провід", Конґрес звертає увагу українського громадянства на слідуюче: 1) На цьому конґресі будуть заступлені виключно представники угодовецьких партій. 2) „Всенаціональний Український Провід", створений при таких умовах, може висловлювати лише становище угодовців в національній справі та може бути й буде тільки знаряддям ворогів, якого вони вжиють для по-

[29] „Наш Голос" (Дрогобич), ч. 2, 15. I. 1935.

борювання державницьких змагань української нації, особливо на міжнародньому ґрунті, як досі використовує Польща т. зв. Уряд УНР." [30]

Негативна настанова націоналістів до справи скликання Всеукраїнського національного конґресу ще ясніше віддзеркалена на сторінках „Розбудови нації". Негайно після того, як з ініціятивою скликати український світовий конґрес виступило УНДО в 1933 р., „Розбудова нації" писала, що йдеться про „нову омолоджуючу методу, що з усіх немічних, кволих, політичних „стариків" мала б зробити — пробоєву силу визволення нації. Нею мав би бути — Всеукраїнський конґрес. Цей ефемерний, утопійний конґрес став вмить для цілого табору „реальних політиків" — усецілющим ліком на всі наші національні болячки, що їх бачимо на всіх наших землях і що їх породили: розбиття на безліч урядів, партій і ґруп, та крайові партикуляризми опортуністів, банкротство тактики „органічної праці" і безсильність табору „реальної політики", внутрішні чвари і угодовство супроти ворогів, партійна принципіялістика внутрі, а компромісовість на зовні, інертна „старечість" і надії на чужі сили тощо".[31]

У цьому ж тоні писав теж „Український націоналіст", заявляючи, що ідею Всеукраїнського конґресу підняли „політичні банкроти", які потерпіли з невдачею „концепції інтервенції" і тепер з „почуттям колеґіяльности" почали пропаґувати цю ідею, хапаючися „за голосне гасло, щоб втриматися на поверхні життя". Для „Українського націоналіста" ідея Всеукраїнського національного конґресу була тоді рівнозначною з гаслом „політичні банкроти всіх земель єднайтесь!"

„Політичним банкротам чи поодинці, чи разом, чи будуть вони творити „закордонні представництва" і об'єднуватися в „трести", чи ні, одна дорога — в прірву. Скорше чи пізніше, всіх адептів опортунізму змете стихія національної революції".[32]

Причини негативного ставлення до справи скликання Конґресу, в основному, були ідеологічного порядку. Вони випливали

---

30 „Новий Шлях", Саскатун, 24 вересня, 1935.

31 „Розбудова нації", р. 4, ч. 9. X, 1933, стор. 248.

32 „Український націоналіст", 1. 9. 1933. Треба завважити, що хоч на сторінках націоналістичних газет і журналів становище до справи світового українського конґресу було неґативне, то Провід Українських Націоналістів, що його головою був полк. Є. Коновалець у цій справі не зайняв якогось окресленого становища. Щоправда, і окремі члени Проводу й сам полк. Коновалець у розмовах з представниками інших політичних груп ідею такого конґресу в принципі схвалювали. Справа конґресу й міжпартійної співпраці взагалі, зокрема ж співпраці між ОУН та Державним Центром УНР, була предметом наради між полк. Коновальцем і Олександром Шульгином у Женеві в 1934 р., і тоді теж були пороблені деякі домовлення. Виразної підтримки в справі конґресу не дали, однак, ні ОУН, ні Державний Центр УНР. В. Васюк інформує, що „Організація Українських Націоналістів (ОУН), після пертрактацій, відмовилася від прямої участи, мотивуючись підпільним характером своєї організації". („Причинки до історії Світового Конґресу Вільних Українців", цит. стаття).

з заложень тих політичних середовищ, які принципово протиставилися всяким консолідаційним заходам, в яких брали участь демократичні, а тим більше соціялістичні партії. Помітну ролю відіграло побоювання окремих партій, що внаслідок успішного відбуття Конґресу, в українському житті закріпиться „геґемонія" Українського Національного Демократичного Об'єднання, яке було найбільш заанґажоване в підготовці Конґресу. Теж і Державний Центр УНР не ставився до ідеї Українського Світового Конґресу з великим ентузіязмом, чи, як свідчить Віктор Приходько, секретар Підготовчого Комітету, „стояв дещо збоку".

Праця Підготовчого Конґресового Комітету тривала чотири роки (1935-38). За первісним пляном Конґрес мав відбутися в половині 1935 р., але на другій конференції реченець пересунено на початок 1936 р. У міжчасі, однак, погіршилася міжнародня ситуація, виникли труднощі в умовах польської займанщини і справу відбуття Конґресу відложено. Зовнішні обставини і брак однозгідности між українськими політичними партіями та організаціями, довели до того, що Конґрес не відбувся взагалі, не зважаючи на бажання та вимоги широких народніх мас.

У травні 1936 р. на сторінках „Діла" появилася стаття під заголовком „Що чувати з Всеукраїнським Національним Конґресом?" У статті стверджується, що українське суспільство незвичайно позитивно поставилося до справи скликання Конґресу та, що „навіть ті організації українського громадянства, в краю, чи на еміґрації, що з різних вужчих тактичних поглядів ставилися до справи Всеукраїнського Національного Конґресу стримано, критично, а то й неохоче — підходили до цієї справи поважно, рахуючися з натиском публічної опінії, яка беззастережно висловилася в користь самої думки про такий Конґрес, бачучи в цій думці вияви здорового гону до об'єднання та до шукання — за круглим столом — шляхів виходу зі страхітливої ситуації... Від близько року справа Всеукраїнського Національного Конґресу притихла, а той неначе зовсім зійшла з черги дня. Тимчасом його ідея не перестала бути завжди живою, позитивною, творчою, так як не може втратити своєї позитивної вартости гін до організованости та до маніфестації національної спільноти. Коли крайові місцеві турботи дня відсунули може на задній плян цю велику справу, зосереджуючи всю без решти увагу на справах малих і цілком маленьких, то проте ця велика справа не загинула... Не будучи романтиком, здаємо собі знаменито справу з усіх труднощів такої імпрези як Всеукраїнський Національний Конґрес, і здаємо собі справу, що його практична вартість обмежена, передусім, та чи не одиноко, до моральної площини, а проте здаємо собі однаково добре справу, що мало коли так, як тепер, потрібна українському національному колективові інекція морального піднесення, та мало коли так, як тепер потрібна на зовні маніфестація української єд-

ности й популяризації великої української проблеми... І ціла безліч арґументів промовляє за тим, що ідея Всеукраїнського Національного Конґресу далі має свою вартість. І навпаки: не бачимо ні одного арґументу, який казав би, що Всеукраїнський Національний Конґрес, як засіб самоохорони, як спосіб консолідації, як засіб маніфестації українських національних сил — не потрібний." [33]

Особливо широка дискусія в справі Всеукраїнського Національного Конґресу розвинулася була на сторінках органу Союзу Українок „Жінка", в якій виступали такі видатні постаті українського жіночого руху як Софія Русова та Мілена Рудницька.

Трохи пізніше появилася критика на зволікання Конґресу Ф. Мелешка, в якій він писав:

„Другий рік іде підготовча робота до скликання Всеукраїнського Національного Конґресу. Тільки, на превеликий жаль, ця підготовка йде дуже мляво. І в цьому конче необхідному ділі все робиться **по-нашому**... Вже й громи гремлять, а мужики не христяться. Частина людей працює, а більшість стоїть осторонь. Не бракує й тих, що, як то завжди в нас буває, активно ту підготовчу роботу критикують, агітують проти, розбивають ще добре не об'єднану єдність, бо, мабуть, бояться, щоб Всеукраїнський Національний Конґрес не підірвав авторитету їхніх вождів, центрів та центриків, до яких вони належать. Одначе всі ці перешкоди мусять бути переможені. Всеукраїнський Національний Конґрес конче й необхідно якнайшвидше скликати, бо тільки через нього буде можливість утворити найвищий та авторитетний орган, який могтиме пляново повести дальшу нашу національну оборону."[34]

Українська Національна Жіноча Рада та Всесвітній Союз Українок

Створення Союзу Українок, а відтак Світового Союзу Українок, попередило оформлення, напередодні упадку української державности в 1920-у році, Української Національної Жіночої Ради. Цю Раду засновано було в 1919 році в Кам'янці Подільському, „передбачаючи сумні перспективи розпорошення українського жіноцтва по цілій Европі... яка була б центром організацій всього жіноцтва на Україні і об'єднувала б разом з тим всіх тих жінок, що вже повиїздили до ріжних европейських міст".

Головою цієї Жіночої Ради було обрано Софію Русову, а до Президії Ради — М. Грушевську, К. Малицьку, З. Мірну, Л. Старицьку-Черняхівську, як заступників голови, Рудницьку-Лисяк як скарбника, Зархі, а відтак Чикаленко-Келлер, як генерального секретаря, та як секретарів — Олену Залізняк і Н. Суровцову.

---

[33] „Діло", 8. 5. 1936.
[34] „Діло", 15. 7. 1936.

Ця Рада розгорнула свою діяльність на початку 20-х років на еміґрації (осідок її був у Празі) та увійшла в контакт з існуючими тоді різними українськими жіночими організаціями. Відділи Ради діяли у Відні, Берліні, Берні, Римі та у Львові (зі засягом на всі західні українські землі).

Жіноча Рада вела інтенсивну міжнародню діяльність, ставши членом Інтернаціональної Жіночої Ради, до якої належали тільки жіночі Ради державних націй. Нашу Жіночу Раду прийнято туди було ще за існування нашого уряду в Україні, але без права репрезентувати західні українські землі, що тоді вже находилися під Польщею. Представники Ради брали участь теж у працях Світового Жіночого Конґресу в Ослько. З погіршенням політичного положення в Україні, ця Жіноча Рада мусіла звузити засяг своєї діяльности, а відтак свою працю припинити взагалі.[35]

У жовтні 1937 р. у Львові відбулися наради представниць українського організованого жіноцтва Галичини, Волині, політичної еміґрації зі східніх українських земель та українських жіночих організацій ЗСА, на яких створено Всесвітній Союз Українок. Отже на другому відтинку поза студентським (ЦЕСУС) оформлено тоді організаційну надбудову. До Союзу приєдналися українські жіночі організації Закарпаття, Буковини й Канади.

У комунікаті Головної Ради Всесвітнього Союзу Українок сказано, що „Всесвітній Союз Українок хоче бути речником інтересів українського народу перед міжнародними й чужиними чинниками, в першій мірі, жіночими, та буде заступати українське жіноцтво перед власним громадянством." [36]

Головну Раду Всесвітнього Союзу Українок очолювали: Софія Русова — почесна голова, Мілена Рудницька — голова, Зінаїда Мірна — секретар, Олена Федак-Шепарович, Наталія Лівицька-Холодна, І. Плесневська, Олена Штоґрин, Констатина Малицька — члени.

Всесвітній Союз Українок перестав діяти з вибухом другої світової війни. У дещо зміненій формі відновлено діяльність надбудови жіночих українських організацій на конґресі у Філядельфії, 1948 року, коли то покладено було основи під Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій, яка тепер є членом СКВУ.

Центральний Союз Українського Студентства

Ідея спільного координуючого центру для організацій професійно-станового характеру в Україні та поза її межами знайшла найбільш пригожий ґрунт на українському студентському відтинку. Як відомо, ще до першої світової війни, відбулися були два

[35] З. Мірна, Українська Національна Жіноча Рада (Наш Світ, альманах „Жіночої долі", на рік 1928, Коломия, 1927), стор. 194—197.
[36] „Тризуб", 5. 12. 1937, стор. 21.

всестудентські українські конґреси у Львові (1909 і 1913 рр.), але загальностудентського центру тоді не створено. Після війни, з уваги на те, що значне число української студіюючої молоді найшлося було у різних країнах Европи, оформилося багато різних студентських організацій, які діяли при окремих університетах, дбаючи про свої місцеві потреби та інтереси, без ніякого зв'язку між собою. Скоро, однак, почалася відчувати необхідність мати якийсь надрядний координуючий центр, який би репрезентував всю українську студіюючу молодь.

Внаслідок цього, в 1922 році було створено Центральний Союз Українського Студентства (ЦЕСУС), в рамках якого об'єдналися студентські українські організації західніх українських земель, Буковини, Закарпаття, окремих европейських країн та частинно ЗСА й Канади. Осідок ЦЕСУС-у до 1935 року був у Празі.

Цей загальностудентський український центр виявився незвичайно активним — зокрема в 20-х і на початку 30-х років і у своїй діяльності на внутрішньому та зовнішньому відтинках мав чималі успіхи. ЦЕСУС був вільним членом Міжнародньої Студентської Конфедерації і його представники брали постійно участь у різних міжнародніх студентських з'їздах і конференціях. У періоді між двома світовими війнами ЦЕСУС, можна сказати, відігравав ролю неофіційного амбасадора України на чужині і у цьому випадку на практиці виявлялася важливість існування спільного координуючого і репрезентативного центру принаймні на одному відтинку українського життя. Під кінець 30-х років ЦЕСУС об'єднував 32 українські студентські організації, втому й Централю Українських Студентів Канади (ЦУСК), яка в 1929 р. налічувала 7 громад з приблизно 400 членами, Спілку Студентів-Українців у Харбіні (Китай) та Українську Студентську Спілку в Істамбулі (Туреччина). Членом ЦЕСУС-у було теж Товариство Української Молоді в Ню Йорку, що об'єднувало місцевих українських студентів. Поза ЦЕСУС-ом находилися тільки деякі українські студентські організації на американському континенті та ті українські студентські організації, які заступали комуністичні позиції й діяли в системі т. зв. Ділового Об'єднання Поступового Студентства (ДОПС).

Першим президентом ЦЕСУС-у був п. Ган, а пізніше ЦЕСУС очолювали: І. Федів, М. Масюкевич, В. Орелецький, С. Нижанківський та Я. Барановський. Особливо активним виявився був д-р В. Орелецький, який найдовше очолював ЦЕСУС і завдяки якому, в першій мірі, ЦЕСУС відіграв важливу ролю на відтинку міжнароднього студентського життя.

З уваги на воєнні події ЦЕСУС перестав діяти, а відновив свою діяльність щойно після війни, коли то на загальностудентському конґресі в Мюнхені 1947 року досягнуто було єдности на студентському відтинку. Президентом відновленого і об'єднано-

го ЦЕСУС-у було обрано д-ра Романа Залуцького. Масовий виїзд української студіюючої молоді за океан не сприяв тому, щоб працю ЦЕСУС-у поставити на такому рівні, як це було у довоєнний період. ЦЕСУС продовжував діяти ще на протязі 1950-х років, після чого наступила чергова перерва в діяльності студентської централі, що тривала аж до 1967 р. Разом з підготовкою до Світового Конґресу Вільних Українців студентські українські організації країн українського поселення розпочали заходи щодо відновлення діяльности ЦЕСУС-у і на конґресі в Ню Йорку в 1967 р. ЦЕСУС знову відновлено. Президентом ЦЕСУС-у став д-р Б. Футей. Відновлений ЦЕСУС діє з того часу в системі Світового Конґресу Вільних Українців.

Друга світова війна і український національний центр

З вибухом другої світової війни на порядок дня знову виринуло питання всеукраїнського центру. Ініціятиву для створення такого центру давали в різних періодах різні українські політичні й громадські чинники. Але треба було ще багато часу, щоб ідея всеукраїнського національного конґресу визріла й остаточно здійснилася.

Під кінець 1939 р., з ініціятиви Державного Центру УНР в екзилі, в Парижі оформився Український Комітет. У відозві „До всіх українських організацій старого й нового світу" цей Комітет який задеклярувався по боці західніх альянтів проти Німеччини, закликав до об'єднання довкруги Державного Центру УНР. У червні 1941 р., з ініціятиви ОУН під проводом С. Бандери, у Кракові був створений Український Національний Комітет з участю українських політичних партій, під головуванням д-ра В. Горбового. Після вибуху совєтсько-німецької війни у Львові оформилася Українська Національна Рада під головуванням Костя Левицького. У жовтні 1941 р. з ініціятиви ОУН під проводом полк. А. Мельника, постала Українська Національна Рада в Києві під керівництвом М. Величківського. На базі львівської та київської рад у 1944 р. у Братиславі створено Всеукраїнську Національну Раду, яку очолював М. Величківський. У 1944 р., з ініціятиви Головного командування Української Повстанської Армії, постала Українська Головна Визвольна Рада з Генеральним Секретаріятом, на чолі якого став ген. Роман-Шухевич-Чупринка. Останньою спробою в роки війни оформити єдиний український центр були заходи Державного Центру УНР очолюваного Андрієм Лівицьким, які закінчилися створенням у 1944 р. у Берліні Українського Національного Комітету під керівництвом ген. П. Шандрука. Цей комітет перестав діяти з закінченням війни.

За весь час приналежности західніх українських земель до Німеччини у рр. 1939-44 там діяв Український Центральний Комі-

тет під головуванням В. Кубійовича. Комітет цей, заснований в листопаді 1939 року, мав за завдання координувати діяльність українських організацій і льокальних комітетів та репрезентувати українське суспільство перед німецькою окупаційною владою. Осідок УЦК був у Кракові.

Консолідація українського життя на американському континенті

Консолідація українського громадського життя в окремих країнах Північної та Південної Америки почалася під впливом подій в Україні зараз після закінчення світової війни і створення української держави та боротьби за її збереження. Консолідаційні заходи, що завершилися створенням у ЗСА Українського Конґресового Комітету Америки, попередило створення ще в 1914 р. Української Народньої Ради з ініціятиви Українського Народного Союзу. Щоб поширити засяг цієї Ради на цілість українського життя в ЗСА, на Конференції в 1915 р. було покликано до життя Федерацію Українців Америки, яка проіснувала протягом одного року. На її місце, внаслідок домовлення між Українським Народним Союзом, „Провидінням" і „Згодою Братств" засновано в грудні 1916 р. Український Народній Комітет під головуванням о. Понятишина. Український Народній Комітет зорганізував активну допомогу українським визвольним змаганням, а навіть досягнув того, що тодішній американський президент Вудро Вилсон проголосив був у ЗСА „Український День".

Український Народній Комітет проіснував до 1921 р., передавши свої уповноваження організувати допомогу Україні офіційній місії Західньої Української Народньої Республіки в ЗСА.

Разом з тим варто б відмітити цікаву спробу канадських українців, які в 1930 році заснували Ліґу Британських Українців, стверджуючи в інформації про цю організацію, що „в цілі принесення справжньої помочі Старому Краєві є потрібна інша акція, як дотеперішні паперові протести, акція, що не лише з'єдинить всі наші творчі сили в Канаді й поза Канадою, але передусім використає для сього цілу вагу Британської Імперії, якої ми маємо щастя бути горожанами".

Статут цієї Ліґи передбачав членство в організації не тільки для українців — британських підданих, але „всіх українців живучих в Европі, котрі годяться на її цілі..." Засадничо, Ліґа мала виразно політичні цілі (звільнення українських земель від чужого поневолення і створення „вільної української держави як рівноправного члена сім'ї британських народів"' і мала для досягнення цієї мети „з'єдинити в одну спільну громаду українців в Канаді

й на цілому світі без огляду на їх віроісповідні, суспільні або організаційні ріжниці".[37]

У 1922 році відбувся перший конґрес представників українських організацій в ЗСА, на якому покликано до життя Об'єднання Українських Організацій Америки. Того ж самого року в Бразилії засновано Хліборобсько-Освітній Союз, загальнокрайову організацію, яка на протязі довгих років була репрезентантом українського громадського життя у тій країні. В інших країнах американського континенту існували різні українські громадські організації, але щойно під кінець 30-х років почалися заходи над організаційним завершенням нашого громадського життя. Воєнні події й нові завдання перед українськими поселенцями в цих країнах приспішили консолідаційний процес і в 1940 р. дійшло до оформлення Українського Конґресового Комітету Америки (УККА) та Комітету Українців Канади (КУК).

Об'єднавши в своїх системах усі українські громадські організації, УККА та КУК започаткували новий період у житті українських поселень Америки й Канади. Такий же процес відбувся в Арґентині, де створено одну громадську надбудову — Українську Центральну Репрезентацію. На терені Уруґваю та Параґваю діяли „Просвіти", як загальногромадські крайові організації. У Венесуелі по прибутті туди нової еміґрації після війни оформлено „Українську Громаду у Венесуелі", як крайову українську організацію.

Думка про всеукраїнський національний центр почала знов оживати й набирати все реальніших та конкретніших форм. Між УККА та КУК почала нав'язуватися співпраця, яка остаточно оформилася на спільному засіданні обох президій у вересні 1944 р., а вже в листопаді 1947 р. з ініціятиви обох установ був створений координаційний громадський центр для українських громадських організацій Північної та Південної Америки під назвою Пан-Американська Українська Конференція (ПАУК), яку очолив о. д-р В. Кушнір. Таким чином створено першу в українській дійсності громадську надбудову, до якої ввійшли всі діючі українські громадські організації ЗСА, Канади, Арґентини, Бразилії, Венесуелі, Параґваю і Уруґваю. Пан-Американська Українська Конференція згодом відіграла важливу ролю в процесі завершення українського громадського сектора за межами України одним об'єднуючим центром.

У відозві Пан-Американської Української Конференції 21 листопада, 1947 р. стверджується, що „представники зорганізованого українського громадянства Злучених Держав Америки, Канади, Бразилії, Арґентини, Параґваю і Уруґваю. . . 1) Покликують до життя свій постійний спільний центр під назвою Пан-Американська Українська Конференція, надаючи йому повновласті репрезенту-

[37] „Народний ілюстрований календар Канадійського фармера на рік 1931", Вінніпеґ, В-во Канадійський Фармер, 1931, стор. 128—130.

вати українців американських країн у спільних справах цих країн та в спільній акції, скерованій на визволення України. 2) Доручають цьому своєму спільному представництву започаткувати, чи піддержувати всяку іншу акцію, яка змагала б до об'єднання та консолідації всіх українських сил поза межами України".[38]

Пан-Американська Українська Конференція втримувала у Ню Йорку на протязі 1948-1960 рр. свій постійний Секретаріят, яким керував д-р В. Шандор, екзекутивний директор ПАУК. Секретаріят ПАУК провів значну роботу на українському та міжнародньому відтинках.

Українське організоване життя в Европі

Після другої світової війни в різних країнах Европи, зокрема в Німеччині, поселилося багато українців, які залишили батьківщину, втікаючи від совєтського режиму. У 1945 р. у формі самоорганізації та самодопомоги в Німеччині створилося Центральне Представництво Української Еміґрації, яке очолив видатний діяч УНДО Василь Мудрий і яке згодом відіграло велику ролю в наладнанні організаційного та культурного життя нових еміґрантів.

Незалежно від Центрального Представництва Української Еміґрації, продовжувалися намагання сконсолідувати всі українські політичні партії, внаслідок чого в 1948 р. дійшло до створення Української Національної Ради, до якої ввійшли всі політичні партії за винятком Союзу Гетьманців Державників. До успіху в консолідаційних заходах багато причинився президент Комітету Українців Канади о. д-р Василь Кушнір. На жаль, досягнена політична консолідація не втрималася довго й український політичний сектор діє розрізнено ще й досі.

Справу світового українського центру винесла на порядок дня Українська Національна Рада. На першій своїй сесії, 20 липня 1948 р., Національна Рада схвалила таку постанову в справі громадського об'єднання:

„З метою завершення об'єднання всіх творчих сил осіб українського походження по всіх країнах світу та для зосередження їхніх культурних і національних зусиль твориться Світовий Союз Українців.

„Для цієї мети доручається урядові УНР підготовити такі організаційні форми співпраці, які вможливили б взаємну виміну культурних і моральних досягнень усіх українських громадських організацій у світі та дали б тверду підставу для успішної всебічної підтримки визвольних змагань батьківщини." [39]

---

38 „Український Голос", 10. 12. 1947.
39 УНРада: Матеріяли й документи, 1954, стор. 18.

Того ж року Виконний Орган УНРади виготовив проєкт статуту Світового Союзу Українців та заініціював створення Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних Установ в Европі під головуванням Василя Мудрого.

На останньому етапі до Світового Конґресу

На протязі 1950-х років у всіх країнах українського поселення відбувалася дискусія над справою скликання українського світового конґресу. З організаційного аспекту ґрунт був готовий. Організаційне життя в усіх країнах було завершене громадськими надбудовами: Комітет Українців Канади, Український Конґресовий Комітет Америки, Українська Центральна Репрезентація Арґентини, Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ в Европі, Союз Українських Організацій Австралії, Хліборобсько-Освітній Союз у Бразилії та Українсько-Бразилійський Клюб, Централі „Просвіта" в Параґваю та Уруґваю. Американські громадські централі були членами-співосновниками Пан-Американської Української Конференції. У листопаді 1948 р. на Світовому Конґресі Українського Жіноцтва, що відбувся в Філядельфії, завершено консолідацію українських жіночих організацій у західньому світі створенням Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, яку очолила видатна діячка Олена Кисілевська.

У структурі й діяльності цих установ були й недоліки, але вони не були настільки суттєвими, щоб могли заважити в створенні світової громадської надбудови. Тому позитивний відгук знайшов заклик полк. Андрія Мельника, який 1957 р. говорив про „велику візію об'єднання всього українства у вільному світі без огляду на країну перебування, без огляду на державну приналежність, шляхом Світового Конґресу Українців для створення Світового Союзу Українців".[40]

З остаточною ініціятивою скликати світовий конґрес виступили в 1959 р. Шостий Конґрес Українців Канади та Сьомий Конґрес Українців у ЗСА. Шостий Конґрес Українців Канади схвалив таку резолюцію:

„Добро української справи вимагає об'єднання всіх українських національних громадських організацій у всіх країнах для досягнення координації праці й збереження духово-культурної й національної єдности. І тому, в умовах назріваючих подій, Шостий Конґрес Українців Канади вважає необхідним скликати Світовий Конґрес Українців і створити Світовий Союз Українців. Шостий Конґрес Українців Канади доручає Президії Комітету Українців Канади негайно порозумітися з Президією Українського Кон-

---

40 „Слово Голови ПУН на бенкеті з приводу 25-річчя УНО і БО в Торонті", 1957. („Новий Шлях", ч. 48, 17 червня, 1957).

ґресового Комітету Америки й скликати в найближчому часі Пан-Американську Українську Конференцію для оформлення Підготовчого Комітету для скликання Світового Конґресу Українців".[41]

Такі спільні наради Президії Комітету Українців Канади та Екзекутиви Українського Конґресового Комітету Америки відбулися 19-21 лютого 1960 року в Торонті. На цих нарадах були схвалені основні напрямні для підготовчих праць Пан-Американської Української Конференції по лінії Світового Українського Конґресу.

29-30 жовтня 1960 в Ню Йорку відбулася VI сесія Пан-Американської Української Конференції, на якій покликано до життя Підготовчий Комітет ПАУК для скликання Світового Конґресу Вільних Українців. Цей Комітет складався з двох комісій: Програмової, під керівництвом президента КУК, о. д-ра В. Кушніра, та Організаційної, під керівництвом президента УККА, д-ра Д. Галичина. На цій сесії устійнено було теж, що запланований світовий конґрес відбудеться в Ню Йорку і що він буде конґресом вільних українців, тобто, що в ньому візьмуть участь представники українських поселень країн західнього світу, приймаючи до уваги те, що українська спільнота ні в Україні, ні в межах сателітніх країн не має дійсно незалежних громадських організацій, які могли б репрезентувати справжні інтереси українського народу.

У комунікаті VI сесії ПАУК стверджувалося, що учасниками Світового Конґресу будуть:

а) Представники українських центральних репрезентацій і

б) Представники церковних ієрархій, крайових громадських організацій, наукових установ та станових організацій у вільних країнах.

Вирішено було теж запросити в характері гостей представників українських політичних середовищ та організацій. Всі учасники Конґресу мали погодитися на устійнену плятформу Конґресу. Було теж узгіднено, що Конґрес розгляне та винесе постанови у таких справах:

а) Положення українських поселень у країнах західнього світу,

б) Сучасного стану в Україні та способів допомоги визвольній боротьбі українського народу,

в) Нашої політики в країнах нашого поселення.

Предметом розгляду VI сесії ПАУК була теж справа екзекутивного органу Світового Конґресу, який працював би між конґресами в рамках визначених статутом і конґресовими постановами.

---

[41] „Збірник матеріялів і документів у 25-ліття діяльности КУК, 1940—1965" (Вінніпеґ, 1965), стор. 93.

Ідейно-програмові заложення СКВУ

Підготовка до Світового Конґресу Вільних Українців тривала вісім років. За цей період часу Комісії Підготовчого Комітету Пан-Американської Української Конференції довелося узгіднити багато питань та розв'язати багато проблем, які колись стояли на перешкоді скликати всенаціональний український конґрес. Аналізуючи матеріяли невдалих спроб скликати всеукраїнський конґрес між двома світовими війнами та порівнюючи їх з матеріялами Комісії Підготовчого Комітету ПАУК, не можна не завважити надзвичайно близької схожості в проблематиці та способах і формах підготовчої роботи. Проте виразна перевага Комісії Підготовчого Комітету ПАУК виявилася в тому, що вона зуміла знайти розв'язку й вихід з ситуацій, які раніше доводили до провалу початкових передконґресових заходів.

Загальна атмосфера серед українського суспільства була теж на багато сприятливішою. Серед широких народніх мас було виразне прагнення бачити українське громадське життя впорядкованим. Цього прагнення більше не могли легковажити прихильники чи речники різних форм партикуляризму. Наше суспільство глибоко й правильно зрозуміло суть ідеї національної єдности, яка виразно заперечувала суспільно-організаційну та ідеологічну „ґляйшальтацію" (зрівнялівку) і яка могла бути зреалізована тільки на засаді суспільно-громадського плюралізму.

Таким чином, загально-українська єдність і бажання найширших кіл нашого суспільства забезпечити цю єдність виразною формою організаційного завершення — світовим українським конґресом — стала закономірним явищем. На це вплинуло, по-перше, швидке зростання національної свідомости, а в парі з цим правильне розуміння спільного національного інтересу й, по-друге, усвідомлення загрози для нашої національної субстанції в Україні та за її межами.

Усе це дало поштовх не тільки до того, щоб над цими питаннями призадуматись, а й примусило до шукання конкретних запобіжних заходів. Внаслідок цього серед нашого суспільства почала кристалізуватися нова концепція організації української діяспори. Національна організація на виключно територіяльному принципі не створювала догідних передумов для цілісного забезпечення наших інтересів та потреб. Щобільше, при розпорошенні українців, цей принцип зроджував географічний партикуляризм серед нашої діяспори, причому посилювався процес відчужування між окремими поселеннями та між поселеннями в цілому й Україною, набираючи все більш загрозливих розмірів. Наше суспільство почало усвідомлювати собі, що в основу загально-національної організації треба покласти своєрідний „персональний

принцип", який забезпечував би кожній українській людині, — де б вона не жила і як би довго не жила за межами України, чи народилася й виросла за межами України, — місце в загальноукраїнській єдиній організаційній структурі з повним віддзеркаленням зрізничкованости українського життя з його соціяльно-громадським плюралізмом за межами України. Тільки така організаційна форма мала вигляди на те, щоб її прийняло наше суспільство.

Організуючи Світовий Конґрес Вільних Українців, було, врешті, покладено основи під інституцію, що не пов'язувалася з якоюсь окресленою територією, а ставила наголос на людей спільного походження, спільної культури, яких вона прагнула об'єднати та зберегти як окремішню національну групу, незважаючи на політичні кордони й державну приналежність.

Спроби досягнути національну єдність у минулому, звичайно, натрапляли на дуже різне розуміння єдности, зокрема, коли в гру входили крайньо ліві, або крайньо праві елементи, які єдність нації ототожнювали з невідкличним підпорядкуванням всього народу якійсь одній ідеології, чи одній політичній партії. Маючи перед собою конкретний приклад такої „єдности" на суспільному й політичному відтинках у підсовєтських умовах, а за собою досвід такої ж „єдности" фашистсько-нацистського зразку, українська суспільність національне „об'єднання" такого типу, очевидно, прийняти не могла. Коли ж на порядку дня найшлося питання загальнонаціонального центру (громадського, чи політичного), то могла бути мова тільки про такий центр, який би об'єднував у своєму засягу різні частини національного життя, давав би напрямок на шляху національного росту та уможливлював би вільний і всебічний розвиток національної спільноти, не втискаючи її у прокрустове ложе часто надуманих і штучних програм, ідеологій, чи концепцій. До уваги бралась така організаційна, громадська чи політична надбудова, яка стояла б понад існуючі установи, групи і партії, понад партикулярні інтереси та ідеології, але яка б тих всіх груп, ідеологій та інтересів не виеліміновувала, чи їх придавлювала, а тільки силою свого авторитету й повновластей скеровувала в загальнонаціональне русло спільних потреб і інтересів цілої нації. Іншими словами, йшлося про вище і справді природне розуміння національної єдности, оперте на принципі суспільного і політичного плюралізму, який би реально і повністю віддзеркалював всю багатогранність національного життя і його структуру.

Коли сьогодні ми заявляємо, що нашим національним ідеалом є політично незалежна, народоправна, демократична українська держава і коли твердимо, що у цій державі весь наш народ, всі його суспільні верстви і кляси, різні політичні напрямки і партії могтимуть вільно розвиватися, а українській людині будуть

повністю забезпечені всі її основні права політичні, соціяльні, культурні й економічні, то ми автоматично визнаємо засаду суспільного й політичного плюралізму. Ця сама засада повинна нас зобов'язувати, коли ми застановляємося над організацією нашого національного життя за межами України, в усіх країнах нашого поселення, де маємо до діла з цілим рядом додаткових проблем, від розв'язки яких залежатиме наше майбутнє, наше збереження і наш розвиток. Від збереження цієї засади залежить і сама динаміка соціяльної організації нашої суспільности.

І в одному і в другому випадку необхідна плянова і координована діяльність, у яку б було включене все наше суспільство, бо тільки в той спосіб ми зможемо повністю використати всі наші людські і матеріяльні ресурси, без чого ми не можемо розраховувати на успіх. З цього погляду організаційно-технічний аспект національної єдности, поминаючи всі інші аспекти, є незвичайно важливий, хоч не завжди в нас належно доцінюваний.

Як знаємо, таку плянову і координовану діяльність і таку цілісну мобілізацію національних ресурсів в державі забезпечує уряд. У нас — це може забезпечити наш власний національний центр, організаційна надбудова — вивершення, який мав би мандат і авторитет говорити від імені всієї спільноти, її репрезентувати та в її імені діяти. Наша суспільність, погодившись на відбуття світового конґресу з участю представників всього нашого організованого громадського сектора в країнах нашого поселення, дала тим самим вислів тому, що вона розуміє важливість цієї життєвої і підставової вимоги щодо нашого організованого життя. Це розуміння уможливило нам піднятися на вищий щабель нашої організаційної надбудови й одночасно дозволило нам хоч частинно перебороти всі ті нездорові тенденції, які стояли на перешкоді до того, щоб наше національне життя знайшло бодай на деяких відтинках своє організаційне вивершення.

Процес цей ще не закінчений, наше національне життя ще не впорядковане у такій мірі і таких формах, які могли б нас задовольняти і які рівночасно створювали б кращі передумови для наших змагань за намічені цілі. Початок, однак, зроблений.

Сьогодні Світовий Конґрес Вільних Українців — це історичний факт. Сьогодні вже працює виконний орган Конґресу — Секретаріят, вибраний представниками українських громадських організацій у країнах нашого поселення.

Перед нами невідоме завтра й невідомі шляхи, якими поведе нас наша доля. Тільки тоді ми матимемо право сказати, що ми склали свій останній іспит, що наші зусилля не були даремні, коли наш національний ідеал стане реальним і доконаним фактом на нашій рідній землі.

На цьому важкому й, мабуть, довгому шляху нам треба пам'ятати слова великого Симона Петлюри, який у своєму зверненні до українців за межами України казав:

„Не марнотратним, не яловим повинно бути життя і перебування нашої еміграції поза межами Батьківщини, а повним глибокого змісту та пожиточних наслідків для рідного краю! Глибоке розуміння потреб нашого національно-державного руху і контактна согласована праця з тією роботою, що провадиться в Україні, ось що головним чином буде ціхувати працю еміґрації за кордоном, коли вона захоче як слід виконати свій обов'язок перед рідним народом... Отже пріоритет державности над партійністю, загальнонаціональних інтересів над клясовими та груповими, партійними мусимо ми на еміграції зрозуміти і відчувати як категоричний імператив, як одну з головних умовин нашого державного будівництва... Наша сила в єдності, а порука успіху наших змагань в державній слухняності... Хай же менше серед нас буде тих, про яких кажуть, що вони нічого не забули і нічому не навчились! Навпаки, нехай буде більше таких, що вчаться на помилках своїх і мають мужність визнати їх, щоб надалі їх уникати!"

Михайло Сосновський

МАНІФЕСТ
Пан-Американської Української Конференції про скликання Світового Конґресу Вільних Українців

Боже Провидіння покерувало долею українського народу так, що мільйони його дочок і синів живуть сьогодні за межами України.

Беручи приклад з наших достойних попередників, ми, в країнах західнього світу, докладаємо всіх зусиль, щоб зберегти свою національну ідентичність. Ми свідомі того, що наша доля нерозривно пов'язана з долею українського народу. Наша духова єдність з материком — це джерело нашої сили. Втримування цієї єдности — це наш моральний обов'язок.

Ми стурбовані всім тим, що діється на Батьківщині. Україна поневолена. Вона в тенетах російсько-комуністичного імперіялізму. Її політичне поневолення й економічний визиск тривають уже пів сторіччя. Ворог рівночасно посилює наступ на дух українського народу, нищить культурні надбання української нації та пляново русифікує її.

Жорстокий наступ Росії на життя і дух української нації вимагає, щоб ми скріплювали свої зусилля й плекали віру в перемогу української правди.

Виконуючи постанови конґресів українського організованого суспільства в різних країнах вільного світу, Пан-Американська Українська Конференція, проробивши підготовчу працю, скликає на 16, 17, 18, 19 листопада, 1967 року, в місті Ню Йорку, ЗСА, осідку Об'єднаних Націй, **Світовий Конґрес Вільних Українців,** щоб

1. Задокументувати перед світом непохитну волю українського народу боротися за відновлення Суверенної Соборної Української Держави.

2. Заманіфестувати солідарність української спільноти у вільному світі з визвольною боротьбою українського народу й її готовість допомогти йому всіма засобами, які вона має у своєму розпорядженні.

3. Об'єднати організаційно всіх українців, громадян чи жителів країн західнього світу, щоб забезпечити тісну співпрацю між ними.

4. Устійнити шляхи для скріплення та всесторонньої розбудови всіх ділянок українського життя в країнах вільного світу.

До участи в Світовому Конґресі Вільних Українців запрошуємо Ієрархів українських Церков, представників Центральних Репрезентацій та крайових громадських організацій, церковно-релігійні та наукові установи, жіночі, молодіжні, студентські, ветеранські, господарсько-фінансові, культурно-мистецькі та професійні і станові об'єднання української спільноти.

Діячі українського політичного світу, представники урядів прихильних до нас країн, парляментаристи країн нашого поселення та наші співгромадяни з дружнім наставленням до нашого народу в Україні та до української спільноти у вільному світі будуть запрошені на Світовий Конґрес Вільних Українців як гості.

Ми глибоко переконані, що на наш заклик позитивно відгукнуться всі організовані українці в країнах західнього світу. Ми віримо, що всі запрошені організації та інституції докладуть усіх зусиль, щоб на Світовому Конґресі Вільних Українців вони були зарепрезентовані численними делеґаціями. Ми віримо, що не буде ні одної місцевості, де діють українські парафії чи організації, які не подбали б про збірку фондів, необхідних для того, щоб успішно перевести Світовий Конґрес Вільних Українців. Ми віримо, що вся вільна українська преса буде пропаґувати завдання і цілі Світового Конґресу Вільних Українців. Виконання цих першочергових завдань свідчитиме про солідарність та громадську зрілість нашої спільноти.

Українці! Ми скликаємо цей Конґрес у час, коли минає пів сторіччя від початків великої Української Національної Революції та створення вільної держави українського народу — Української Народньої Республіки.

День проголошення цього Маніфесту — це день, коли ми відзначаємо світлі акти суверенности й соборности української держави. І хоч вона впала жертвою збройної аґресії комуністичної Росії, то воля українського народу бути господарем на своїй землі залишилася незламною.

Хай же перший наш Світовий Конґрес Вільних Українців створить передумови для здобуття широких кіл приятелів українській визвольній справі.

Хай він потрясе сумління тих, хто живе вільно і перестереже їх, що окупант України, Росія — це ворог цілого вільного світу.

Хай він докаже, що комуністична Росія послідовно готовить аґресію проти вільного світу й захитує основи тривалого миру.

Хай же Перший Світовий Конґрес Вільних Українців донесе до наших рідних в Україні, що організована й об'єднана українська спільнота скріпить свої сили й докладе всіх зусиль, щоб приспішити день визволення українського народу та відновлення його Суверенної Соборної Української Держави.

ПА́Н-АМЕРИКАНСЬКА УКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

о. В. Кушнір — президент ПАУК;
І. Г. Сирник, Микола Плавюк, Іван Іванчук — делеґати КУК;
Йосип Лисогір, Ігнат Білинський, Матвій Стахів — делеґати УККА;
Володимир Михайлів — делеґат Бразилії
Віктор Приходько — делеґат Венесуелі.

Ню Йорк, 22 січня, 1967 року.

Конґрес

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
1917
1967
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

ПЕРЕДСЛОВО

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців відбувався 12-19 листопада, 1967 року, в Ню Йорку, в приміщеннях готелю „Гілтон". У Конґресі взяло участь 1,003 делеґати з Австралії, Австрії, Арґентини, Англії, Бельгії, Бразилії, Венесуелі, Голляндії, З'єдинених Стейтів Америки, Італії, Канади, Люксембурґу, Німеччини, Параґваю, Франції, Чіле, Швайцарії.

Перший день Конґресу був присвячений Богослуженням за український народ в Україні й на чужині та за успіхи Конґресу. Соборну Архиєрейську Службу Божу в українському православному катедральному храмі Св. Володимира відправив архиєпископ Мстислав у сослуженні єпископа Олександра та духовенства. У церкві Св. Юра відправив Архиєрейську Святу Літургію митрополит українців католиків у ЗСА Амврозій Сенишин у сослуженні єпископа Йосифа Шмондюка та духовенства. У пресвітерській церкві „Чирч оф Ковенант" відбулася українська євангельська Богослужба під духовним керівництвом пастора В. Кустодовича.

У рамках Світового Конґресу Вільних Українців відбулися світові з'їзди, конференції, сесії та конґреси, які працювали в такому порядку: Виховно-Освітня Сесія, Конґрес Вільного Студентства, Конґрес Вільної Науки, Сесія Українського Жіноцтва, Студійна Конференція Організації Державного Відродження України, Конференція членів Організацій Визвольного Фронту, Пленум Центральних Органів Спілки Української Молоді, Конференція Українських Журналістів, Конференція Українських Ветеранських Організацій, Конференція Українських Кооператорів, Конференція Мирян Української Католицької Церкви, Собор Української Євангельської Церкви, Сесія дитячої літератури та шкільних підручників, Пленарне засідання українських бібліотекарів, З'їзд представників Суспільної Служби, Конференція Діячів Української Культури, З'їзд Українських Інженерів, Нарада Прихильників Державного Центру УНР.

За час Конґресу відбулося три пресові конференції з представниками української та чужомовної преси.

З нагоди Світового Конґресу Вільних Українців, у Ню Йорку відбулося дві великі українські антикомуністичні демонстрації.

У першій демонстрації, що відбулася 17 листопада перед Об'єднаними Націями, взяло участь поверх дві тисячі осіб. У другій — перед будинком постійного представництва СССР до Об'єднаних Націй, 18 листопада, взяло участь поверх три тисячі осіб. Про обидві демонстрації інформувала місцева англомовна преса, радіо й телевізія.

У „Ню Йорк Таймс" за 18 і 19 листопада було видруковане велике повідомлення Пан-Американської Української Конференції про 50-річчя Української Національної Революції, про сучасний підневільний стан України та безперервні змагання українського народу за волю й незалежність. У повідомленні були з'ясовані причини скликання Конґресу, його цілі та завдання.

Під час Конґресу була влаштована виставка творів українських художників, мистецька виставка жіночої творчости, показ історичної української ноші, опера „Запорожець за Дунаєм" та фестиваль української пісні й танцю.

Світовий Конґрес Вільних Українців був історичною подією в житті українців на чужині. Він привернув до себе увагу всього вільного світу, про що свідчили обширні інформації, відгуки та коментарі у всесвітній українській та чужомовній пресі.

Пленарні Сесії Світового Конґресу Вільних Українців почалися 16 листопада 1967 року.

ВІДКРИТТЯ КОНҐРЕСУ

Четвер, 16 листопада 1967 року, год. 2:00 по полудні.

Світовий Конґрес Вільних Українців офіційно відкриває президент Пан-Американської Української Конференції о. прелат **Василь Кушнір** і проголошує склад Президії Конґресу, покликаної Підготовчим Комітетом ПАУК:

ГОЛОВА —
о. прелат Василь Кушнір (Канада)

ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ —
Йосип Лисогір (ЗСА)

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ —
о. Іван Бачинський (Бельгія)
Мирослав Болюх (Австралія)
Венедикт Васюк (Венесуеля)
Микола Гец (Бразилія)
Лев Добрянський (ЗСА)
Василь Іваницький (Арґентина)
Юліян Костюк (Австрія)
Вячеслав Коханівський (Англія)
Омелян Кушпета (Голляндія)
Володимир Лазовінський (Франція)
Роберт Лісовський (Англія)
Антін Мельник (Німеччина)
Степан Плахтин (Бразилія)
Мирослав Шеґедин (Австралія)

СЕКРЕТАРІ —
Ігнат Білинський (ЗСА)
Микола Плавюк (Канада)
Святомир Фостун (Англія)

ЧЛЕНИ ПРЕЗИДІЇ —
Ярослав Гайвас (Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації)
Олена Залізняк (Світова Федерація Українських Жіночих Організацій)

Валентин Коваль (Спілка Визволення України)
Омелян Коваль (Спілка Української Молоді)
Юрій Криволап (Об'єднання Демократичної Української Молоді)
Роман Смаль-Стоцький (Наукове Товариство ім. Шевченка)
Юрій Ференцевич (Організація Української Молоді „Пласт")
Богдан Футей (Центральний Союз Українського Студентства)
Володимир Янів (Український Християнський Рух)

Запропонований Склад Президії Конґресу делеґати приймають аклямацією.

До Почесної Президії голова Президії СКВУ, о. прелат **В. Кушнір,** пропонує запросити представників українських Церков.

Цю пропозицію Конґрес схвалює довготривалими оплесками.

ПОЧЕСНА ПРЕЗИДІЯ —

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ:
Митрополит ІОАН (Теодорович) — УПЦ у ЗСА
Архиєпископ МИХАЇЛ (Хороший) — УГПЦ в Канаді
Архиєпископ АНДРЕЙ (Метюк) — УГПЦ в Канаді
Архиєпископ МСТИСЛАВ (Скрипник) — УПЦ у ЗСА
Єпископ ОЛЕКСАНДЕР (Новицький) — УПЦ у ЗСА
Єпископ АНДРЕЙ (Кущак) — УПЦ ЗСА
о. протопресвітер Іван Бачинський (УАПЦ в Европі)

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ:
Митрополит Максим Германюк (Вінніпеґ, Канада)
Митрополит Амврозій Сенишин (Філядельфія, ЗСА)
Єпископ Йосиф Шмондюк (Стемфорд, ЗСА)
Єпископ Ярослав Ґабро (Чікаґо, ЗСА)
Єпископ Андрій Роборецький (Саскатун, Канада)
Єпископ Ізидор Борецький (Торонто, Канада)
Єпископ Ніл Саварин (Едмонтон, Канада)
о. прелат К. Прийма, представник Єпископа Йосифа Мартинця (Бразилія)

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКОЇ ЦЕРКВИ:
Пастор Жабко-Потапович
Пастор Іван Яцентий

Представники ветеранських та молодіжних організацій вносять двадцять прапорів різних українських організацій і займають позиції за Президією Конґресу. Лунають гимни Америки та України.

Молитва Митрополита Української Православної Церкви в ЗСА **Блаженнішого Іоана (Теодоровича):**

Во Ім'я Отця, Сина й Духа Святого. Отче Вічний, Отче всього, всіх і нашого життя. Ти, що на небі абсолютної наднаявности над усіма процесами тутешнього життєрозгортання. До Тебе лине дума й молитва всіх зібраних тут дітей української нації за межами їхньої рідної землі.

Уперше в історії нашого народу злетілися вони сюди з усіх вільних країн, в яких, по Волі Твоїй, Вічний Отче, вони оселилися. Вони зібралися тут, щоб знайти спільні думи, спільні шляхи для свого діяння.

Ми знаємо: Ти, Вічний, дав нам Сина Твого, Твою Премудрість, на продовження нашого життя. Ним, Сином Твоїм, Ти зсилаєш нам Духа всемогутности для звершення і встановлення Волі Твоєї. І нам дано чути Слово Сина Твого: „Я — Світло для світу", „Я — Путь, Істина й Життя", „Лише Мною Путь до Отця", і „ось з вами Я до віку кінця."

Вічний, Ведучий Сину Божий! Ти — глибинна реальність нашого життя. Знайти, усвідомити Тебе в собі — наше завдання. До Тебе, Вічний, у цю мить лине наша спільна молитва, сповнена шукань єдности думки, єдности волі, єдности діяння.

Ти, Вічний, найкраще знаєш добу, що в ній жити ми покликані. Це жахлива доба борні, насильства, безправности, тортур, розстрілів, заслань, наміреного виголодження. Нема слова, яке могло б розказати про печаль нашої доби. Печаль ця безнадійною пеленою сповила життя дітей нашого народу на рідних землях. Однак, ми чуємо, Вічний, слово Твоє: „У світі тугу матимете, будьте мужні, Я переміг світ!" Ми віримо Тобі, Вічний, і Тобі Єдиному довіряємо наші шукання, знайдення і здійснення їх.

Веди, Вічний, труди наших шукань. Ми знаємо, що в нас різні розуміння, різні напрямки. Не допусти, Вічний, щоб ці відмінності стали на перешкоді до здійснення нашої великої мети. Поєднай усі наші мислі й прагнення в єдиний живий потік, поєднай нас у твердості наших стремлінь до волі. Нехай у цьому потоці всі наші відмінності стануть живими струями, й в течії одні другим допомагають, одні других виправляють, але нехай всі вони течуть у єдиному руслі. Нехай потік цей Всемогутністю Ведучого перекотиться через всякі „заслони", що ними обгородили насильники життя нашого народу на рідних землях.

Ми віримо — безвірники й богоборці не мають ні сили, ні змоги спинити Всемогутність нашого Вічно Ведучого. Подай, Вічний, щоб живі струї нашого потоку, надіслані у простори України, дійшли до наших братів і сестер; щоб вони зміцнили їхню віру; дали їм наснагу в їхніх обставинах добиватися Твоєї, Вічний, волі; щоб свобідною стала наша земля; щоб на ній наш народ міг вільно розвивати й заглиблювати в своє життя відвічні скарби, залишені йому предками.

Вічний Ведучий, Ти сказав: „У Бога мертвих нема, всі живі." У Тайні Твого Вічного Відання живі й тепер носії вікових борінь та творчости нашої нації. Подай, Вічний, потрібне нам живе відчуття: Усі носії минулих прагнень та шукань у віках нашого народу, всі його мученики й святі, всі його вожді, трудівники й жертви, які життя своє віддали, захищаючи українську націю, всі вони, віримо, в цю мить з нами. Вони довірливо передають нам насліддя їхніх минулих несінь, їхніх жертв, їхніх борінь. Ми мусимо бути достойними їхнього довір'я. Ми мусимо могутньо підхопити й нести далі скривавлені хоругви й знамена української нації, українських Церков, що завжди були вірними носіями ідеалів українського народу й дотримувалися покликання служити Богові через служіння своєму народові.

Вічний Ведучий, просвіти, умудри й усіх нас веди!

Це — молитва наша, довірлива й свята на початку нашого спільного діяння. Амінь!

Привітальне слово о. прелата **Василя Кушніра,** президента Пан-Американської Української Конференції:

Високий Конґресе! Мрія й задуми українських поколінь сповняться сьогодні. Перший Світовий Конґрес Вільних Українців — це історична дійсність. Ваша присутність на ньому — це незаперечний факт.

Честь і слава Всевишньому Господеві, честь і слава Його Святому Провидінню!

Щиросердечно вітаю всіх вас на першому Світовому Конґресі Вільних Українців. Мені, як президентові Пан-Американської Української Конференції, припала сьогодні особлива честь забрати перше слово на цьому Конґресі. Сьогодні ми починаємо нову сторінку української історії, як повноправні громадяни країн нашого поселення.

Вітаю українські Церкви в особах Високодостойної Ієрархії, блаженніших митрополитів, високопреосвященніших архиєпископів і єпископів, всесвітліших і високопреподобних отців духовних та правовірних українських мирян. Вітаю делеґатів з Арґентини,

Австралії, Злучених Стейтів Америки, Бразилії, Бельгії, Канади, Франції, Німеччини, Великої Британії, Голляндії, Люксембурґу Австрії, Нової Зеляндії, Параґваю, Перу, Чіле, Італії, Еспанії, Швеції, Венесуелі, Юґославії. Вітаю всіх, хто своєю невтомною працею, в журбі за хліб і долю народу, виконував місію заорання кожної ділянки культурного життя українців у вільному світі, перетворюючи пасивних чужинців в активних і свідомих своїх прав та обов'язків громадян нових країн свого поселення. Вітаю гостей, які прибули з близьких і далеких країв, зрозумівши, що великих діл, особливо в сьогоднішніх часах, не довершують ані одиниці, ані навіть групи людей. У шляхетності свого серця ви завжди втримували духовий зв'язок з своїм народом. Ви раділи його радощами й сумували його сумом. Ваша присутність тут — це дорогоцінне обрамовання першого Світового Конґресу Вільних Українців.

Серед гостей нашого Конґресу вітаю, зокрема, президента Української Народної Республіки в екзилі, голову Української Національної Ради, голову Виконавчого Органу, представників усіх політичних угруповань та визначних діячів українського організованого життя у вільному світі. Вітаю уряди держав, дипломатичні обсерватори яких беруть участь у цьому Конґресі. Вітаю представників братнього світового Конґресу литовського народу. Серед делеґатів СКВУ вітаю, зокрема ветеранів Українських Визвольних Змагань та ветеранів армій країн нашого поселення, в рядах яких ми боролися за свободу цілого світу й України. Вітаю делеґатів, які народилися за межами України, зокрема українську молодь, обов'язком якої буде перебрати керівництво над сесіями чергових Світових Конґресів Вільних Українців.

Значення Конґресу

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців, що відбувається під покровом Пан-Американської Української Конференції, найвищого тіла організованих українців на американському континенті, відзначає в історії українського народу переломову добу. Про це виразно свідчить присутність церковної ієрархії, присутність делеґатів та гостей, які репрезентують українських поселенців усіх континентів вільного світу. Навіть коли б цей Конґрес відбувався в нормальних часах, то й тоді значення його було б небуденним. А сьогоднішній світ далекий від нормального, він опинився в огні тотального глобального напруження. У світі цього напруження ми, українці, де б ми не жили, стоїмо на ввесь свій зріст. Ми віримо, що перед нами відкривається нова епоха, особливо на землі наших батьків, на нашій Україні. Після страхіть війни та нелюдських переслідувань українського народу, нам усміхається надія кращої долі.

Сьогодні ж нашу землю обкрадає і профанує Росія. І якщо українство на землях нового поселення житиме тільки на папері та в пустослівних кличах, то наш рідний край залишиться суходолом сліз і нещасть. Тому, сьогодні, ми шукаємо сили, віри й ідеалу в пробудженій духовості та в чистій совісті вільних українців. Цими шляхетними прикметами ми документуємо перед світом непохитну волю українського народу до відновлення його суверенної соборної держави; маніфестуємо солідарність української спільноти в вільному світі; об'єднуємо всі сили українців для органічної співпраці; прокладаємо шлях до скріплення й розбудови всіх ділянок життя української спільноти у вільному світі.

У розбудженій духовості й совісті вільного українця Світовий Конґрес Вільних Українців ставить програму: Україна мусить бути українською; найніжніші струни наших почувань мусять бути українськими; молода українська ґенерація мусить бути українською; Україні ми мусимо приготовити майбутність радіснішу й гіднішу, ніж усі її дотеперішні найсвітліші історичні дні. Це наш прапор, який ми розвиваємо на цьому Конґресі серед тотальної глобальної кризи людства.

Наша дорога до кращого майбутнього — далека й важка. Вона вимагає від нас великого напруження сил і енерґії, вона вимагає безупинної праці й жертвенности, постійної активности й готовости. Значення цього Конґресу на багато більше, ніж ми собі уявляємо. Він накладає на кожного з нас велике завдання: виконати святий обов'язок супроти об'єднаної спільноти українців цілого світу, обов'язок піднятися до вершин державних мужів, які серед найважчих криз людства зуміли довести свій народ до мети.

Як кристалізувалась ідея першого Світового Конґресу Вільних Українців

Ми, українці, дуже багаті на творчі думки, але ми завжди натрапляємо на органічні труднощі, коли намагаємося перевести ці думки в діло. І тому не важно сьогодні, хто й коли висловлював думки про потребу світового конґресу українців, а важно задокументувати, що перший Світовий Конґрес Вільних Українців — це вислід довгого процесу консолідаційних зусиль в Европі й Америці, започаткованих у 20-х рр. Внаслідок цього процесу постав Комітет Українців Канади. Ідея консолідаційного процесу перейшла й до наших братів у ЗСА, а згодом до Бразилії, Арґентини Уруґваю й Параґваю.

Будучи в Европі, на початку 1946 року, я заініціював консолідаційну конференцію у Франкфурті, в якій брали участь усі представники тодішнього українського організованого життя в Німеч-

чині. На цій конференції створено Контактний Український Комітет Европи.

Війна закінчилася страшною катастрофою для всього людства, втому й для нас, українців. Довелося організовувати допомогу тисячам українських біженців в Европі, покликано до життя допомогові комітети в Канаді, ЗСА, Бразилії, Арґентині та інших країнах. У зв'язку з наростаючими проблемами багатотисячної еміґрації з Західної Европи, Комітетові Українців Канади довелося нав'язати постійні контакти з канадським урядом. Під час однієї з моїх поїздок до Оттави в мене виникла думка покликати до життя панамериканське об'єднання українців. Цій ідеї було присвячено багато уваги. І так, у порозумінні й при активній співпраці Українського Конґресового Комітету Америки, 6 листопада, 1947 року, створено Пан-Американську Українську Конференцію на правах федерації.

Пан-Американська Українська Конференція поставила перед собою такі завдання: допомагати складовим організаціям у їхній праці; заступати українські справи на міжнародньому форумі; пособляти добробутові американських країн і світу; обмінюватися інформаціями й ідеями; застосовувати засади християнської моралі й практики в соціяльних проблемах.

Роля Пан-Американської Української Конференції

Пан-Американська Українська Конференція була першим успішним кроком вперед на відтинку консолідації українських сил у світі. На VI Конґресі, що відбувся в 1959 році, Комітет Українців Канади виніс формальну постанову про скликання світового конґресу. В цій постанові доручено Президії КУК порозумітися з керівництвом УККА й справу скликання Світового Конґресу Вільних Українців передати в руки Пан-Американській Українській Конференції. Це й є та велика маґістраля, на якій здійснювався великий задум. На цій маґістралі схрещувалися постанови конґресів та з'їздів усього українського суспільства у вільному світі.

Мільйонам синів і дочок українського народу довелося жити далеко за межами рідної землі. Задивлені на великі приклади наших попередників, ми докладаємо всіх зусиль, щоб зберегти свою національну ідентичність. Наша доля нерозривно пов'язана з долею українського народу, а духова єдність з материком — це джерело нашої духової сили.

Ми затривожені подіями на Україні. Поневолена Україна стогне в тенетах російсько-комуністичного імперіялізму, який постійно прямує до знищення твердині духа українського народу, русифікуючи його мову та руйнуючи культурні скарби його. Цей варварський наступ спрямований не лише на знищення основ українського державного суверенітету, а й на знищення україн-

ської прадідної віри, на викривлення українського духового обличчя та на послаблення української життєвої субстанції. Проте, цей наступ російських загарбників не зламав стремлінь українського народу до волі й незалежности. Найкращим доказом цього є Світовий Конґрес Вільних Українців, що стоїть на засадах державної самостійности України. Ми засуджуємо й поборюємо російську окупаційну владу на Україні й піддержуємо український народ у його змаганнях за державну суверенність.

Українці у вільному світі повинні єднатися і скріплювати свої сили більше, ніж будь-коли раніше. Наш святий обов'язок — зберегти й посилити українську субстанцію у вільному світі для добра українського народу на Україні.

Якими дорогами поведемо далі свою працю?

Конґресові доповіді, думки, побажання, резолюції напевне дадуть суцільний огляд діяльности українців у вільному світі та займуть відповідне становище відносно підневільного життя українського народу на рідних землях. Це становище мусить бути виразно спрямоване на єдність і спільність дії — внутрішньої і зовнішньої. Зовнішня діяльність — це діяльність політичного характеру: мир, роззброєння, права людини тощо. Ми мусимо присвятити особливу увагу завданням правильного насвітлення української справи серед високих політичних кіл західнього світу. Успішність розв'язки нашої зовнішньої політичної діяльности залежатиме виключно від нашого внутрішнього фронту, зокрема від нашої діяльности на полі національної культури. Ця справа заторкнена з належною увагою у зверненні Конґресу до українців поза Україною сущих. Окрему увагу треба присвятити справам виховання молоді, розвиткові духової творчости й збереженню наших культурних надбань. Ці ділянки мусять бути охоплені нашою увагою й працею. Організованість громадських сил — це запорука успішного виконання цих завдань.

Ми мусимо усвідомити собі, що об'єднання всіх українців в одну велику цілість, це єдина запорука збереження українства в світі. Успішність їхніх змагань за свої права залежатиме виключно від внутрішньої організованости окремих українських громад, від їхнього вміння поглибити українську свідомість, вміння втримати на високому рівні релігійне, культурне, інтелектуальне й соціяльне життя. Треба докладати всіх зусиль, щоб ці завдання були координовані центральними репрезентаційними організаціями, що охоплювали б українське організоване життя в усіх країнах світу.

Крім культурних, соціяльних і господарських справ, Світовий Конґрес Вільних Українців має ще й інший дуже важливий аспект.

Український народ — народ християнський

У духовості українського народу дуже виразно бринять дві струни. Одна з них — це наше українство, а друга — це наше християнство. Обидві вони нерозривно поєднані в житті українського народу. Якщо українець, чи українка, з будь-яких причин відходять від української церкви, то, як знаємо з досвіду, вони перестають теж бути українцями. Якщо б українська церква, наприклад, з будь-яких мотивів відокремила себе від українського народу, то вона перестала б бути українською. Якщо одне чи друге проявилося б у ширших маштабах, то трагедія українського народу була б неминучою. Разом з кризою народу — в кризу попадає українська церква.

Ми віримо, що українці в діяспорі знайдуть своє стійке оформлення, і тоді українська церква завершиться формою патріярхальної системи. Тоді іскра Божої благодаті буде не тільки піддержувати й скріплювати нас, а й заодно підніме нас до високих і святих ідеалів. Душа української церкви — це душа українського народу. З таким наставленням у серцях випливаємо кораблем нашого першого Світового Конґресу Вільних Українців на широкі води. Там напевне зустрінуть нас супротивні вітри, високі хвилі, підводні скелі. Проте, повороту нема. Адже ми відчалили від берега з твердою постановою: причалити до обіцяного берега, до берега гідного землі українського народу й країн нашого поселення.

Зовнішній образ Світового Конґресу Вільних Українців дуже імпозатний, але за зовнішніми формами його криється ще щось більше й цінніше. Почування й думки всіх присутніх тут летять далі. Вони обіймають багатотисячні українські поселення й документують незламну волю жити повним житям на рівні з усіма іншими самостійними народами вільного світу. Перед нами малюється новий образ українства, на якому бліднуть окремі обличчя, зникають контури окремих людей. Всі барви в цьому образі гармонійно зливаються в могутній акорд великої симфонії.

Щоб зрозуміти, що таке перший Світовий Конґрес Вільних Українців, ми мусимо усвідомити собі свою вартість як великої спільноти й свою спільну відповідальність за добро цієї спільноти. Сьогоднішній Конґрес промовисто говорить нам велику правду: українська людино, ти не стоїш сьогодні сама, й не приступаєш до виконання великих завдань, як відокремлена одиниця. Ні, ти є часткою багатомільйонового свого народу. І коли ти відчуваєш, що мусиш уступити перед важким завданням, то пам'ятай, що сильнішою від твоєї волі є воля хоч би всіх тих, які сьогодні зібралися на цьому Конґресі. Ця громада зможе розв'язати завдання, до яких ти не маєш відваги, в яких ти, може, сумніваєшся, у здійсненні яких ти вагаєшся.

Ця праця мусить бути наглядною в усіх країнах нашого поселення. Кожен з нас мусить мати сильне почуття, яке нам диктує цей Конґрес: Тепер я не стою сам в обличчі долі **мого народу,** зі мною стоять сотні тисяч свідомих і здисциплінованих членів моєї нації.

Скликання Світового Конґресу Вільних Українців дехто з нашої спільноти може оцінювати як чудо, а особливо той, хто постійно блукав у сумнівному минулому наших групових та організаційних міжусобиць. Наполегливою працею, великою самодисципліною ми дійшли до замирення і об'єднання. Перед нами відкриваються нові дороги праці для добра всіх українців.

Скликання першого Світового Конґресу Вільних Українців — це великий початок великого діла. Українці вільного світу остаточно вирівняли між собою всі гори й доли, які їх ділили, але ніколи до кінця не розділили. І тому сьогодні дякуємо Господеві з глибини нашої душі, що дозволив нам бути учасниками цього історичного Світового Конґресу Вільних Українців.

Коротке привітальне слово **Лева Добрянського,** президента Українського Конґресового Комітету Америки, в якому він стверджує, що Світовий Конґрес Вільних Українців для українців Америки — це теж велика історична подія. Він звертає увагу на те, що Американський Конґрес перший у 1959 році виніс закон про Поневолені Нації та що всі українці у вільному світі повинні спільно працювати для остаточного закріплення свободи в світі, зокрема здобуття її для України. Українська Національна Революція — каже промовець — ще не закінчена, вона триває й досі. Наш Конґрес — це трамплін для підсилення полету в боротьбі за свободу народів. Ми зійшлися сюди, щоб спільно працювати, бо тільки спільною працею ми зможемо досягнути великої мети — свободи для нашого народу в Україні.

Привітальне слово **Йосипа Лисогора,** екзекутивного заступника президента Українського Конґресового Комітету Америки:

Світлий Конґресе!

Мені припала велика честь привітати від Українського Конґресового Комітету Америки всіх достойних гостей, делеґатів і приятелів, що приймають участь в першому Світовому Конґресі Вільних Українців. Ми, українці в Америці, раді і горді, що можемо гостити такий високий збір українських патріотів зі всіх сторін вільного світу. Нас бо зібрали і звели сюди спільні інтереси, дорогі нашим серцям. Всі ми дуже зацікавлені підтримкою і дальшим розвитком нашої рідної української культури і наших прадідних традицій. І всі ми глибоко стурбовані все ще триваю-

чим поневоленням України московським комунізмом. Тут, у З'єдинених Стейтах Північної Америки, наша культура та наші звичаї і релігійні традиції від самого початку були поштовхом для нашого поступу. Українські еміґранти у всіх місцях поселення дуже швидко придбали репутацію роботящих, продуктивних, надійних і побажаних громадян. Вони завжди давали своєю працею, льояльністю і зусиллям більше, ніж від них вимагалося. А понадусе вони були самовистачальними. Дякуючи цим прикметам і чеснотам, наші люди швидко з'єднали собі симпатії і пошану сусідів. Що більше, ці сусіди перебрали згодом від нас багато цих позитивних прикмет і це причинилося до покращання життя не тільки їх самих, але й їхніх спільнот. Це є частиною нашого вкладу в користь цієї великої країни, яка багатьом нашим людям дала захист і притулок. Одначе нам не можна на цьому зупинитися. Навпаки, ми повинні продовжувати наш вклад у ще більшому розмірі. Щоб це осягнути, ми мусимо не тільки зберегти наші теперішні цінності і традиції, а невпинно їх побільшувати та удосконалювати. І саме цей Світовий Конґрес Вільних Українців, що якраз тепер тут відбувається, напевно заохотить нас продовжувати таку діяльність з ще більшим захопленням і більшою відданістю.

Найболючішою проблемою, яка турбує нас в цьому періоді нашої історії, це жалюгідний стан наших гноблених земляків у Совєтському Союзі, у поневоленій Україні. Вони живуть під постійним терором, у жахливій дискримінації і безправстві, у постійній експлуатації і штучно викликаній бідності, не маючи ніяких виглядів на покращання своєї долі, хоч як важко їм доводиться працювати. Життєвий рівень наших братів там стоїть значно нижче від тих можливостей, що їх нормально дають природні засоби, особисті кваліфікації, енергія і здібності. Московський комунізм намагається тим способом вдержати їх у послусі. Віримо твердо, що ці наболілі проблеми можуть бути розв'язані тільки шляхом здобуття повної волі і незалежности для України. Нашою метою і нашим завданням є допомагати нашим братам це досягнути. Ми переконані, що всі середовища і групи, які беруть участь в цьому Світовому Конґресі, вповні згідні відносно цього. Надіємося, що ця однозгідність думки знайде свій вияв в однозгідності чину. Якщо ми з'єднаємо наші сили і наші впливи та відповідно будемо ними орудувати, то наші вигляди на успіх будуть кращі.

Висловлюємо щиру подяку Пан-Американській Українській Конференції за те, що вона вибрала саме наше метрополітальне місто Ню Йорк на місце першого Світового Конґресу Вільних Українців і сердечно бажаємо вам усім приємного й пам'ятного перебування в нашому прекрасному місті.

Урочисте відкриття закінчується і Конґрес приступає до ділової частини.

ПЕРША ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

Четвер, 16 листопада, 1967 року, год. 3:30 по полудні, під керівництвом о. прелата **Василя Кушніра.**

Прийняття порядку й процедури нарад —

Секретарі Підготовчого Комітету Пан-Американської Української Конференції для скликання СКВУ **Ігнат Білинський** і **Микола Плавюк** читають порядок нарад Конґресу й Правильник Конґресу, схвалений Президією Пан-Американської Української Конференції та проголошують склад Комісій Світового Конґресу Вільних Українців:

ПРОГРАМА СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Четвер, 16 листопада, год. 2:00 по пол.:

I. Відкриття Конґресу:
   1. Внесення прапорів
   2. Національні гимни
   3. Молитва — проводить Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА Блаженніший Іоан Теодорович
   4. Слово — о. д-р Василь Кушнір, Президент Пан-Американської Української Конференції (ПАУК)
   5. Слово — проф. д-р Лев Добрянський, Президент Українського Конґресового Комітету Америки (УККА)

II. Прийняття програми й процедури нарад

III. Проголошення Президії та Комісій СКВУ

IV. Привітання для СКВУ: Репрезентанти Українських Церков та Голови Українських Центральних Репрезентацій з поодиноких країн

V. Звіти Комісій Підготовчого Комітету:
   1. Організаційної
   2. Програмової

3. Верифікаційної
4. Схвалення Програмових Матеріялів

VI. Закриття Першої Пленарної Сесії СКВУ

П'ятниця, 17 листопада, год. 10:00 ранку:

I. Відкриття Другої Пленарної Сесії СКВУ
II. Привітання: Чужинні гості
III. Доповіді:
1. „Українці в країнах свого поселення" — **ред. Іван Сирник,** делеґат Комітету Українців Канади (КУК)
2. „Концепція нашої політики в житті наших країн" — **проф. д-р Лев Добрянський,** делеґат Українського Конґресового Комітету Америки (УККА)
— Перерва до год. 2:30 по пол. —
3. „Соціяльно-політичний стан в Україні та способи нашої допомоги визвольній боротьбі українського народу" — **д-р Григорій Васькович,** делеґат Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних Установ (КОУГЦУ, Европа.
4. „Духовий стан на Україні і еміґрації" — **проф. д-р Юрій Бойко,** делеґат Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних Установ (КОУГЦУ), Европа.

— Перерва —

IV. Декларації речників крайових делеґацій
V. Закриття Другої Пленарної Сесії СКВУ

Субота, 18 листопада, год. 10:30 ранку до 2:30 по полудні:

ВЕЛИКА МАНІФЕСТАЦІЯ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ
в Медисон Сквер Ґарден при 307 Вест 49-ій вул.

Год. 4:30 по полудні:

I. Відкриття Третьої Пленарної Сесії СКВУ в готелі Ню Йорк Гілтон
II. Заяви речників Світових З'їздів і Конференцій окремих ділянок українського збірного життя у вільних країнах
III. Закриття Сесії

Год. 7:00 вечора: Фестиваль із показом історичної ноші та мистецьким попурі, в готелі Ню Йорк Гілтон

Неділя, 19 листопада:

Перед полуднем: Служби Божі в українських церквах

Год. 12:00 дня: (В готелі Ню Йорк Гілтон):

I. Відкриття Четвертої Пленарної Сесії СКВУ
II. Звіти Комісій
III. Прийняття Статуту установи СКВУ
IV. Вибір керівних органів Секретаріяту СКВУ

— Перерва —

Год. 7:00 вечора:

БЕНКЕТ
та мистецька програма в бенкетовій залі готелю
Ню Йорк Гилтон.

Урочисте закриття Світового Конґресу Вільних Українців

ПРАВИЛЬНИК НАРАД СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

I. Члени й учасники СКВУ

1. На основі узгіднених засад СКВУ, повноправні члени СКВУ — це делеґати центральних репрезентацій окремих країн поселення, їхніх крайових організацій та відділів, які прийняли головн принципи, на основі яких Пан-Американська Українська Конференція скликала СКВУ, та які одобрили всі узгіднені проєкти постанов, звернень і резолюцій СКВУ.

   На правах повноправних членів СКВУ є також делеґати міжкрайових надбудов крайових організацій, які входять у рамки окремих центральних репрезентацій.
2. Члени-гості СКВУ — це члени названих у параґрафі 1 організацій, які не є делеґатами цих організацій, але бажають бути учасниками нарад СКВУ.
3. Почесні гості — це видатні церковні, політичні й громадсько-національні репрезентанти, яких Підготовчий Комітет ПАУК для скликання СКВУ спеціяльно запросив до участи в СКВУ в характері почесних гостей.
4. Верифікаційна Комісія СКВУ має право й обов'язок перевірити мандати й запрошення цих членів та учасників СКВУ і після перевірки видати кожному з них відповідні виказки СКВУ.
5. Чужинці гості — це не-українські церковні, державні й суспільно-політичні репрезентанти, яких Організаційна Комісія СКВУ запросила до участи в СКВУ.

II. Президія СКВУ

6. На основі попереднього узгіднення, Президія нарад СКВУ складається з президента ПАУК і КУК о. прел. **В. Кушніра,** віцепрезидента ПАУК і Голови Організаційної Комісії Підготовчого Комітету **Й. Лисогора** та інших віцепрезидентів, якими є голови всіх делеґацій центральних репрезентацій, згідно з абетковим порядком назв країн їхнього поселення, голів міжкрайових надбудов та трьох секретарів — **І. Білинського, М. Плавюка** і **С. Фостуна.**

7. Почесна Президія складається з усіх присутніх церковних Ієрархів, а також неприсутніх Ієрархів, які прислали благословення для постанов СКВУ, та представника українських протестантських церков.

III. Пленарні сесії СКВУ

8. Пленарні сесії СКВУ відкриває, проводить ними і закриває їх президент СКВУ, який у потребі передає провід цілою сесією або частиною її одному з віцепрезидентів.

9. Секретарі СКВУ допомагають предсідникові потрібними матеріялами під час ведення нарад та ведуть протокол сесій. Після сесій вони узгіднюють свої записки й матеріяли для виготовлення одного протоколу, який вони підписують і який підтверджують своїми підписами президент і віцепрезиденти.

10. Для точности протоколу зголошені до слова повинні подати на картці своє ім'я і прізвище та становище, яке вони займають на СКВУ (голова або член означеної центральної репрезентації з назвою своєї країни), а також писемний текст свого привітання або заяви.

IV. Комісії

11. Всі Комісії звітують пленарній сесії про виконану працю даної Комісії.

    Резолюційна Комісія переглядає внесені до СКВУ резолюції різних світових конґресів, з'їздів, конференцій і зустрічей, які відбулися в рамках СКВУ. Резолюційна Комісія може поставити внесок включити їх в резолюції СКВУ, або передати їх до розгляду Секретаріятові СКВУ з такими передумовами:

    а) якщо ці з'їзди складалися з делеґатів організацій — членів СКВУ;

    б) якщо ці резолюції своїм змістом відповідають основним принципам СКВУ.

V. Ухвали СКВУ

12. Всі проєкти, зголошені для ухвали пленарним сесіям СКВУ, наперед узгіднені з Підготовчим Комітетом СКВУ, схвалюються на сесії через аклямацію повноправних членів СКВУ.

VI. Статут Світового Конґресу Вільних Українців

13. Статутова Комісія представляє пленарній сесії узгіднений проєкт статуту Світового Конґресу Вільних Українців.

VII. Секретаріят СКВУ

14. Після схвалення Статуту СКВУ пленарною сесією, Номінаційна Комісія, згідно з розділом V, параграф 6 Статуту, проголошує склад Секретаріяту і Контрольної Комісії СКВУ.

СКЛАД КОМІСІЙ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ:

Номінаційна —

Глинка Ізидор
Іваницький Василь
Заблоцький Юліян
Кушпета Омелян
Питляр Орест
Плахтин Степан
Ревай Юліян
Смаль-Стоцький Роман
Снігурович Мелетій

Статутова —

Васюк Богуміл
Ґец Микола
Іваницький Василь
Іванович Микола
Мастикаш Євген
Мудрик Степан
Стахів Матвій
Фостун Святомир
Шеґедин Мирослав, і
Члени Президії ПАУК

Верифікаційна —

Базарко Іван
Галатьо Осип
Ганківська Ганна
Ґенґало Оксана
Кальба Семеон Я.
Качан Олександер
Коханівський Вячеслав
Фостун Святомир

Пресово-Інформаційна —

Дольницький Мстислав
Душник Володимир
Кальба Семеон Я.
Пеленський Зенон
Прокоп Мирослав
Снилик Зенон
Сосновський Михайло
Шульгин Ростислав

Резолюційна —

Білинський Ігнат
Боцюрків Богдан
Глібович Петро
Даниляк Роман
Деременда Ярослав
Драґан Антін
Заброцький Василь
Коваль Богдан
Коваль Омелян
Кульчицький Юрій
Кушпета Микола
Леник Володимир
Матла Олександер
Менделюк Іван
Олеськів Василь
Плавюк Микола
Савчук Степанія
Середак Юліян
Сирник Іван
Сосновський Михайло
Стасів Мирон
Стахів Матвій
Стецько Слава
Філь Леонід
Футала Лев
Футей Богдан
Янів Володимир

Господарсько-фінансова —

Бойко Осип
Гнатюк Богдан
Іванчук Іван
Карманін Юрій
Кіт Павло
Кокольський Іван
Кульчицький Теофіль
Мицик Модест
Падох Ярослав
Плешкевич Омелян
Попіль Едвард
Ревай Юліян

СКЛАД КОМІСІЙ ПІДГОТОВЧОГО КОМІТЕТУ ПАУК:

Програмова —

Башук Наталія
Брик Роман
Бубнюк Стефанія
Буйняк Теодозій
Вах Анна
Волинець Степан
Гвоздулич Юрій
Глинка Ізидор
Гнатюк Богдан
Гузар Володимир
Дима Марія
Добрянський Антін
Зелений Зенон
Кальба Семеон Я.
Качор Андрій
Кобзей Тома
Ковалевич Іван
Кохан Володимир
Кривинюк Ірина
Кукса Григорій
Кушнір, о. Василь
Малецький
Мандзюк І. Микола
Марунчак Михайло
Матла Олександер
Мастикаш Євген
Михайлівський Т.
Охітва Павло
Плавюк Микола
Прокоп Мирослав
Ріпецький М.
Рудницький Ярослав
Савчук, о. С. В.
Сарчук Василь
Сирник Іван
Сосновський Михайло
Харидчак Павло
Юзик Павло

Організаційна —

Базарко Іван
Білинський Ігнат
Гнатюк Богдан
Ґалан Володимир
Драґан Антін
Душник Володимир
Лисогір Йосип
Лотоцька Олена
Михайлів Володимир
Спринський Степан
Стахів Матвій

Підкомісії Організаційної Комісії:

Пресово-інформаційна —

Білинський Ігнат
Верган Василь
Дольницький Мстислав
Драґан Антін
Душник Володимир
Женецький Степан
Кедрин Іван
Маринець Павло
Полтава Леонід
Процюк Є.

Імпрезова —

Бакад Володимир
Василик Корнель
Дорожинський Павло
Крижанівський Степан
Ласовський Володимир
Навроцька Христина
Різник О.
Семанич М.
Степаняк Роман
Федоренко Євген

Зовнішні зв'язки —

Біляк С.
Боровський Володимир
Добрянський Лев
Жуковський Антін
Коваль Валентин
Лисогір Йосип
Процик Нестор

Реґулямінова —

Борковський Роман
Голіят Роман
Дзеревич П.
Коваль Богдан
Криштальський Роман
Петляр П.
Рак Ярослав
Стахів Матвій
Ховайло Орест

Фінансова —

Винник Іван
Годованець Іван
Кокольський Іван
Куделя Лев
Кульчицький Теодозій
Попель Едвард
Ревай Юліян
Ріпецький С.
Робертс Іван
Смаль-Стоцький Роман
Харина, о. Мирослав
Шпонтак Михайло
Ярема Степан

Бенкетова —

Базилевський Володимир
Бартко Степан
Батюк Антін
Гнатюк Богдан
Гуглевич Р.
Душник Володимир
Пастушенко Ярослав
Пушкар Степанія
Ревай Юліян
Робертс Іван
Степаняк Дарія
Спринський Степан
Флис Іван

Реєстраційна —

Базарко Іван
Борис Є.
Ґіна В.
Жук Марія
Качалуба Т.
Клюфас Роман
Лапічак Л.
Пастушенко Ярослав
Пришляк Лев
Семеґан Дарія
Тамарський Юрій
Шепарович М.
Юзенів Л.

Публікацій —

Білинський Ігнат
Давиденко В'ячеслав
Драґан Антін
Душник Володимир
Коваль Валентин
Коваль Богдан
Полтава Леонід
Прокоп Мирослав
Стахів Матвій
Стерчо Петро

Порядок нарад, Правильник СКВУ та склад комісій СКВУ присутні схвалюють аклямацією.

Голова Сесії о. прелат **Василь Кушнір** вітає присутніх на Конґресі голову Ради Міністрів Директорії УНР **Бориса Мартоса,** вдову по сл. п. полк. Євгенові Коновальцеві — **Ольгу Коновалець,** вдову по сл. п. президентові Української Народньої Республіки в екзилі Андрієві Лівицькому — **Марію Лівицьку,** вдову по сл. п. полк. Андрієві Мельникові — **Софію Мельник.** (Довготривалі оплески).

Голова Сесії повідомляє, що на Конґрес були офіційно запрошені вдова по сл. п. Степанові Бандери — **Ярослава Бандера** та вдова по сл. п. Левові Ребетові — **Дарія Ребет.** (Довготривалі оплески).

ПРИВІТИ ВІД РЕПРЕЗЕНТАНТІВ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ

Митрополит Української Католицької Церкви в Канаді **Максим Германюк** читає звернення до Конґресу від Українського Католиць-

кого Єпископату, за підписом Верховного Архиєпископа Митрополита і Кардинала **Йосифа Сліпого:**

Світлий Конґресе!

Запрошені до участи в цьому Конґресі, наш Верховний Архиєпископ Митрополит і Кардинал Кир Йосиф та ми українські католицькі Єпископи, хоч з вдячністю прийняли запрошення, то, на жаль, не всі маємо змогу з'явитись серед вас і взяти діяльну участь у ваших нарадах над важними завданнями нашого національного, громадського й культурного життя. Всі ми свідомі тих преважних і преважких наших завдань не тільки у відношенні до потреб на місцях нашого теперішнього поселення, а й також у відношенні до потреб нашої Батьківщини-України, що її по волі, чи по неволі покинули ми, чи наші батьки й діди, а може й прадіди.

Хоч не всі ми можемо взяти участь у цьому Конґресі, проте всі ми відчуваємо потребу серця відізватись до усіх вас, зібраних на Конґресі, оцим нашим спільним листом, щоб вас найсердечніше привітати, поблагословити й запевнити, що ми всі українські католицькі Єпископи об'єднані з вами цілою нашою душею й нашими думками під час ваших нарад. Передусім нашою щирою молитвою будемо благати Милосердного Бога, щоб обильно благословив ваші наради й ваші всі шляхетні заміри й змагання для добра цілого нашого українського народу „сповненням усіх наших бажань за багатством своїм у славі, у Христі Ісусі" (Фил. 4, 20).

Ми знаємо, що найголовніша ціль цього нашого Світового Конґресу це — засвідчити перед Богом і перед світом українську нероздільну національну єдність, нашу найтіснішу лучність і такий сильний братній зв'язок з українським народом на Батьківщині-Україні, якого ніякі границі перервати не зможуть. З цього братнього зв'язку йдуть і наші спільні змагання запевнити українському народові самобутнє існування з усіми Божими й людськими правами, що ними користуються всі вільні народи світу. Як Єпископи-душпастирі, завданням яких є праця для вічного й дочасного добра свого народу, ми вповні згідні з цією ціллю Конґресу. Маємо в Бозі надію, що оживлений останнім часом світовий екуменічний рух вспіє викликати також у серцях української спільноти особливе зацікавлення, а навіть жагучу тугу за релігійно-церковним об'єднанням, а це, без сумніву, вийде на більшу користь і на скріплення нашої національної єдності. Заки це станеться, дякуймо Милосердному Богові, що маємо змогу спільними зусиллями виявляти почування нашої національної єдности.

Усі ми знаємо з досвіду скільки величезних труднощів мусимо щодня поборювати, щоб зберегти національну єдність серед українського загалу за межами нашої України. Дуже часто трапляється, що наші брати й сестри по крові, як той біблійний Ісав за миску сочевиці продають свій привілей називатися синами великого українського народу.

Дуже болючі для нас тривожні голоси про українську молодь на місцях нашого поселення. Значна частина цієї молоді занедбує свою рідну матірну мову й свої прадідні звичаї, зриває зв'язок зі своєю рідною українською Церквою й пропадає для свого рідного народу. Немає сумніву, що причиною такого жалюгідного стану є також тяжкі недоліки в нашому організованому громадському житті, зокрема брак належної консолідації всіх національних сил, що були б спрямовані в одну ціль — досягнення нашого національного ідеалу. Маємо надію, що внаслідок нарад і постанов цього Першого Світового Конґресу Вільних Українців будуть усунені бодай найтяжчі недоліки нашого організованого життя, бо віримо, що на цих нарадах і постановах спічне Боже благословення на успіхи й сповнення наших найшляхетніших бажань, згідно з обітницею нашого Божественного Спасителя Ісуса Христа у св. Євангелії: „Шукайте вперед Царства Божого і справедливости його, а все решта додасться вам" (Мат. 6, 33). „Все решта", це ті всі земні, дочасні речі, навіть такі важні, як слава й велич нашої рідної Батьківщини. Все це буде нам дане, якщо схочемо влаштувати наше життя згідно з Божими заповідями. А з тих заповідей найбільша й найважніша це заповідь любови Бога й ближнього. Ціле людство болюче відчуває страшні наслідки від занику любови ближнього в світі, й, здається, що ніхто більше цього не відчуває так, як наш український народ. Тож слушно буде, якщо й оцей наш Конґрес підкреслить, що наша національна єдність основана передусім на тій невідкличній необхідній заповіді християнської братньої любови. Саме такої єдности сам Бог хоче серед нас, тільки для такої єдности ми маємо запевнене найобильніше Боже благословення.

Цього Божого благословення бажаємо й благаємо в Бога для всіх нарад Конґресу, для всіх наших хвальних організацій і установ з усіх місць нашого поселення, що беруть участь у Конґресі й для всіх братів і сестер українців, розсіяних по різних країнах світу. Зокрема благаємо Божого благословення для наших братів і сестер у рідному Краю. Вони напевне будуть радіти кожною доброю вісткою про наші вияви єдности з ними, про нашу братню любов, відданість і жертвенність для рідної справи.

На завдаток найобильнішого Божого благословення передаємо Вам усім з цілого серця наше Архиєрейське благословення всім добром.

Дано в Римі, дня 1 листопада 1967 р.

Владика **Михаїл** (Хороший), Архиєпископ Торонта і Східньої Канади, вітає Конґрес від Української Греко-Православної Церкви в Канаді:

Світлий Конґресе!

Дякуємо Богові, що дозволив нам зібрати цей важливий Конґрес. Шкодуємо, що Первоієрарх нашої Православної Церкви в Канаді Блаженніший Митрополит Іларіон з уваги на стан свого здоров'я не зміг прибути на Конґрес. Блаженніший Митрополит Іларіон доручив мені, як своєму заступникові, вітати світлий Конґрес у його імені та в імені нашої Церкви і, рівночасно, передати його Благословення. Це я виконую і бажаю Конґресові якнайуспішніше виконати намічені завдання на добро всього українського народу.

Українська Греко-Православна Церква в Канаді не була запрошена до участи в Конґресі як цілість, — були запрошені лише окремі Єпископи її. Тому наша Церква вважає себе тільки почесним гостем Конґресу.

Українську Греко-Православну Церкву репрезентують тут, крім мене, Владика Андрей, Архиєпископ Едмонтону і Західньої Канади, протоієрей о. Ф. Керніцький голова Президії Консисторії, о. д-р С. В. Савчук ректор Колеґії Св. Андрея у Вінніпеґу та о. митрат Д. Фотій.

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців — це Конґрес усіх українців, які живуть за межами України. Наше бажання, щоб він пройшов однозгідно, без поділу на фракції чи по лінії інтересів того чи іншого віровизнання. Церкви мають свої Собори для полагодження своїх внутрішніх справ. Не місце тут і для будьяких партійних потягнень. Тут місце лише для тих питань, які торкаються всіх українців в Україні й на чужині. Ці питання це — збереження української мови та українських традицій; поглиблення національної свідомости серед вірних, зокрема серед нашої молоді; збереження й поглиблення релігійно-національної культури; збереження молоді від неморальних і нехристиянських впливів, та багато інших питань, що безпосередньо торкаються нашого буття.

Конґрес повинен рішуче запротестувати проти переслідування релігії й Церкви в Україні. Українська спільнота неодноразово підносила голос протесту в цій справі, але дотепер цей голос був спрямований тільки до комуністично-совєтського уряду. Цим разом Конґрес повинен звернути свій голос до совісти всього християнського світу, висловити свій глибокий жаль і огірчення, що такі установи, як Світова Рада Церков, Православні наради на острові Родосі та Всесвітній Католицький Ватиканський Собор, з не-

відомих нам причин, ні одним словом не стали в обороні переслідуваних за віру християн у безбожному Совєтському Союзі. Адже їм відомо, які страшні жертви понесли Церкви, особливо Українська Православна Церква. Всьому світові відомо, що в СССР, а в Україні зокрема, звинувачено і заслано на Сибір Ієрархів, священиків, дияконів та тисячі вірних, а українські православні церкви поруйновано, попалено, повернено на клюби, магазини, майстерні тощо.

Не зважаючи навіть на конституційні ґарантії, віруючі в Україні насправді стоять поза законом, під постійним наглядом та підозрінням. Світова історія не зафіксувала випадку, щоб уряд якоїсь держави воював проти Бога, як світового розуму, що створив світ, проти найвищого ідеалу добра, любови, справедливости.

В СССР осміяно й обмежено релігійні свята та виконування релігійних обрядів, які завжди ошляхетнювали людство. Їх замінено поганськими ритуалами. Молодь виховується без будь-яких високих ідеалів, без любови до ближнього, без піднесення, без прагнень до високого й благородного. Натомість плекається розгнузданість та егоїзм. У парі з цим, різними способами зневажається все українське, все дороге народові.

Конґрес мусить домагатися для українського народу повної свободи віри й Церкви, мови й культури. В цьому бажаємо Конґресові повного успіху.

Владика **Мстислав** (Скрипник) Архиєпископ Ню-Йоркський виступає зі словом і привітом від Української Православної Церкви в ЗСА:

Світлий Конґресе!

Щоб зрозуміти, чому Українську Православну Церкву в ЗСА репрезентує на цьому Конґресі численна делеґація в складі трьох єпископів, двадцяти священиків і багатьох мирян, та щоб зрозуміти, чому наша Церква в ЗСА добивалася запрошення її, як цілости, на Світовий Конґрес Вільних Українців, дозволю собі сказати дещо з історії нашої Церкви.

Життя Української Православної Церкви на протязі, ось уже скоро тисячі років її існування, було постійно й тісно пов'язане з життям Української Нації. Історія Української Православної Церкви стала невід'ємною частиною історії України. Вилучення історії Української Православної Церкви з історії нашої нації — залишило б більшість сторінок тієї історії порожніми. Український народ і його провідники, від княжих часів починаючи, вважали Православну Церкву за невід'ємну й дуже важну частину нашого

національного організму. Церква ж, з свого боку, розуміла велику відповідальність за ті функції, що їх Боже Провидіння поклало на неї, а тому постійно й творчо діяла в усіх галузях національного життя, зокрема щедро збагачуючи скарбницю української культури й науки.

Може краще ніж деякі покоління нашого народу знали про це його вороги, які старалися в першу чергу припинити в нашому національному організмі функціонування саме Української Православної Церкви. На підтвердження цього вистачить згадати хоч би насильне підпорядкування нашої Церкви Московській Патріярхії в 1686 році, від якого то року почався рахунок отих років, що про них згодом, майже з надгробним голосінням, співалося: „уже років з двісті, як козак у неволі."

Тісне пов'язання з життям нації й глибоке почуття відповідальності за її долю накладали не раз на Українську Православну Церкву почесний обов'язок перехования в її мурах нашої національної субстанції. На це маємо чимало доказів, а втім і востанньому півсторіччі буття нашої нації. Адже останньою з кону боротьби за національну самобутність нашого народу під московською окупацією на Великій Україні, вже в тридцятих роках цього століття, зійшла Українська Православна Церква, дослівно сторозтерзана й у крові своїх мучеників — єпископів, священиків і мирян утоплена. Тому то численну присутність на цьому Конґресі всіх трьох складових частин Української Православної Церкви — ієрархії, духовенства і вірних, — прошу прийняти як вияв давньої традиції нашої Церкви: постійно і творчо служити Богові та найближчому, Ним визначеному ближньому нам — Українському Народові.

Ідею скликання цього Конґресу наша Церква в ЗСА та в інших країнах вільного світу привітала щиро і радісно, бо ж найвищий вже час, щоб ми — на вольній волі сущі — дали доказ не тільки декляративної журби за долю цілої нашої нації, але й реальний вияв нашого рішення: в об'єднанні й щирій любові боротися за прикорочення довгих років тяжкого поневолення Українського Народу та повернення йому духової свободи, й соціяльної справедливости та повної суверенности й власної державности, що їх силою позбавила нашу націю людоненависницька й червона від людської крови Росія.

Я щасливий, що маю честь привітати учасників Конґресу в імені Української Православної Церкви ЗСА, Австралії, Нової Зеляндії, Арґентини, Бразілії, Венесуелі й Параґваю. Я особисто зворушений нагодою бути учасником цієї великої спроби — довести всіх українців поза Батьківщиною, по вільному світі розсіяних, до об'єднання й любові в Христі та для нелукавого й сумлінного служіння знедоленому Українському Народові. Ніщо й, дослівно, н і х т о цьому нашому стремлінню до об'єднання й

спільної дії не може й не має права стати на перешкоді. Чималу запоруку, що до об'єднання й співдії ми маємо змогу на цьому Конґресі дійти, хочу бачити у факті присутности тут наших духовних провідників — єпископів і священиків українських Православної і Католицької церков та представників Об'єднання Українських Євангеликів. Усіх їх по-братньому сердечно вітаю.

Нехай же Боже Провидіння, що завжди немічне лікує, а недостаюче поповнює, натхне усіх нас до великої і відповідальної праці, яка б у наслідках була Богові вгодною, а Українському Народові пожиточною!

Крім цього побажання, ще кілька завваг. До сьогоднішнього урочистого дня дійшли ми різними шляхами, але, дякувати Богові, все ж таки дійшли і в цьому може бути наша велика сила й радість. Проте на шляху до радости було багато незрозумілого, а може й недоречного. Під час підготовки до цього Конґресу, до якої, до речі, наша Церква не була включена, відчувалося стремління поставити Церкву в становище почесного відокремлення та призначити їй на Конґресі лише й тільки декоративну функцію, бо, мовляв, у модерному світі Церква відділена від держави й може бути лише справою приватного зацікавлення людини. Крім цього, на сторінках преси велися перемови про те, чи можна на Конґресі порушувати церковні проблеми, чи ні.

Отож, маю доручення висловити таку думку: українська діяспора — не держава, а українська збірнота поза Батьківщиною не може позволити собі на таку витребеньку (по-нашому „люксус"), як вилучення Церкви з дії свого організму. Усі добре знаємо, що Церква об'єднує поза Україною абсолютну більшість українців і, що головне, патріотів у повному розумінні цього слова. Коли ми дійсно щиро прагнемо наблизити Україні день волі та відродження її державности, тоді мусимо сконцентрувати всі доступні нам ресурси, включно з Церквою. І знову таки, ніщо й буквально, ніхто не може ставити цьому перешкоди, втім і ми, єпископи, а зокрема, сильно підкреслюю, світські політики. Навпаки, всі ми зобов'язані не тільки збирати, а й спільно зберігати все творче й здорове та постійно пам'ятати, що вороги нашого народу вже не раз давали доказ свого розуміння великої ролі Церкви в житті нашої нації. Крім того, треба пам'ятати, що в модерній державі, в модерному суспільстві, дуже легко інфільтрувати ворожими чинниками не тільки світські, а й великі, зокрема відділені від держави церковні організми, а країна, в якій ми зібрались, і в якій вольна воля через вінця переливається, — найкращий цьому доказ. Сусіди ж України вміють не тільки інфільтрувати, але й ліквідувати, а тяжка недоля на Україні наших Православної і Католицької церков та й всього християнського руху цьому свідоцтво.

Друге,— говорити тут, чи не говорити про церковні справи? Думаю, що говорити можна, але лише й тільки в аспекті підрахунку всього того, що саме дають наші церкви поза Батьківщиною для визвольної боротьби, для збагачення української культури й науки, для збереження нашої молоді, коротко — для України. Справи ж догматичні й канонічні, зокрема справи внутрішнього устрою церкви, — цебто — чи бути їй патріяршою, синодальною, соборною чи пресвітерянською, — це виключно внутрішні справи даної церкви і порушувати їх тут було б недоречним, може навіть нечемним і напевно зі шкодою для тієї церкви.

Ми зібрались, щоб дійти до об'єднання на загально-громадській основі, щоб зібрати всі наші сили, щоб довести до того, щоб усі частини нашого національного організму поза Батьківщиною діяли скоординовано та, що головне, творчо й доцільно. Крім цього, ми зібрались ще й для того, а може найбільше для того, щоб посилити процес взаємного вирозуміння між нашим народом на Батьківщині й українською спільнотою у вільному світі. Цей процес уже в дії, він міцніє і розвивається, ми вже на початкових етапах нової епохи, а осягнення чергових — наш святий обов'язок!

Прискорення походу до остаточної мети — привернення Україні волі й державності, — це головне і найпочесніше завдання цього Конґресу. А тому він не може скінчитися тільки прийняттям більш чи менш вдалих та гарних формою постанов і резолюцій, про які згодом дуже часто забувається. Цей Конґрес повинен діяти постійно, діяти через ту установу, що її він покличе до праці в міжконґресовому періоді. До начального обов'язку цієї установи буде належати: координувати дослівно всі наші сили й репрезентувати всі прошарки нашого суспільства поза Батьківщиною. Здійснити це та установа зможе тоді, коли вона буде складатися з відповідних, авторитетних і відповідальних людей. Саме ці особи будуть свідоцтвом, чи ми на цьому Конґресі дійшли до повного об'єднання, чи ні.

Ми, уповноважені представники Української Православної Церкви в ЗСА та представники Української Автокефальної Православної Церкви в Австралії, Новій Зеляндії, Арґентині, Бразилії, Венесуелі й Параґваї, декляруємо нашу участь не тільки в поконґресовій спільній праці, а й заявляємо своє рішення взяти частину тягару відповідальности за працю поконґресового Секретаріяту. Ми сповнені віри, що в склад членів Секретаріяту Світлий Конґрес покличе достойних репрезентантів українських церков. Це рішення просимо вважати за наш начальний постулят, якого, ми сподіваємося, Світлий Конґрес не злегковажить.

Нехай же благодать Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога і Отця та спільність Святого Духа перебуває з усіма вами.

Протопресвітер **Іван Бачинський** з Брюсселі вітає Конґрес як представник Митрополита Ніканора, голови Української Автокефальної Православної Церкви на чужині:

Світлий Конґресе!

Від імені Його Блаженства Блаженнішого Владики Ніканора, Митрополита УАПЦ на чужині, маю шану привітати Перший Світовий Конґрес Вільних Українців і скласти щиро-сердечні побажання найкращих успіхів у його працях. Перш за все я хотів би висловити велику радість, що після довголітніх старань ідея скликання СКВУ стала дійсністю. Але самим скликанням СКВУ ми не можемо вдоволятися.

Людині дано безперебійно змагатися за поступ, розвиток, за нові успіхи, за ріст. І ми, як одиниці і як національно культурна спільнота, розкинена по цілому світі, мусимо свідомо, пляново й наполегливо це робити. Власне для цього СКВУ має дати не тільки перегляд наших здобутків, а й заманіфестувати наші прагнення та нашу готовість доложити всіх заходів, щоб ці прагнення втілити в життя. Він має стати міцною основою, оформленим започаткуванням нових зусиль до нових ще більших успіхів. СКВУ має започаткувати процес цементування поодиноких українських громад у різних країнах світу в одну духово-культурну й творчу спільноту, яка не лише житиме спільними традиціями і почуваннями, але й діятиме спільно у всіх важливіших справах свого збірного життя.

Ми винесли із своєї батьківщини, України, глибокі духові вартості: нашу Церкву, велику героїчну традицію, невмирущу любов до свободи й вільної, ніким необмежуваної національної творчости. Ми навчилися в Україні, згідно з її традиціями, пошанування гідности людини та її достоїнства. Ми пізнали всі великі благодаті вільного життя, а також усі пороки національної неволі.

Сьогодні в Україні наш ворог і ворог цілого людства — імперіялістична Росія — приглушує й винищує наше національне, релігійне й культурне життя — все, що створив наш народ на протязі віків, а людську гідність нівечить безглуздими наказами, не допускаючи ні до вільного вислову думки, ні до вислову нових ідей, ні до якої небудь незалежної творчости. Проти українського народу існує змова Комуністичної партії і російських шовіністів, і вони не перебирають в засобах. Прикладом цього може послужити зфабрикований пожар Бібліотеки та Архівів Української Академії Наук в травні 1964 р., ліквідація обидвох традиційних українських Церков, боротьба з релігією та різні експерименти комуністичних доктринерів. Все, що діється сьогодні в Україні — трагічно сумне і заслуговує на осуд всього цивілізованого світу.

І тому ми, у вільному світі сущі, мусимо не лише зберігати ті великі надбання, що їх ми вивезли з батьківщини, але й розвивати їх, збагачувати й помножувати. Все це ми зможемо досягнути тільки при об'єднанні всіх наших творчих сил та в згоді й любові один до одного. Тільки, здобувши відповідні позиції у вільному світі та об'єднавшись братерською любов'ю в один моноліт, ми зможемо допомогти українському народові у його визвольній боротьбі. Тому, нехай буде нашим незмінним гаслом, нашою найсвятішою настановою: жити, працювати і все віддати для добра рідного народу і нашої батьківщини, України. Нехай Всевишній Господь поможе нам на цьому почесному шляху!

о. **Іриней Назарко** читає привітального листа від Чину св. Василія Великого за підписом протоархимандрита о. **А. Великого,** ЧСВВ:

Світлий Конґресе!

Василіянський Чин високо оцінив ініціятиву скликання Першого Світового Конґресу Вільних Українців. Будучи духовною корпорацією, розсіяною майже в усіх країнах українського поселення, Василіянський Чин поділяє проблеми, потреби й труднощі української спільноти, що зумовлюють її життя і працю. Тому наради й діяння Конґресу знаходять у Василіянському Чині повну співзвучність думання й відчування та повну піддержку конґресових ухвал і постанов.

Вітаємо Конґрес, як ідеологічну й оперативну громадську Конституанту української діяспори.

Духом об'єднані з представниками усіх країн українського поселення, молитимемо Бога, щоб благословив праці Конґресу; щоб дав мудрість провідникам його; щоб післав однодумність і взаємне благовоління учасникам Конґресу, щоб вони мудро й успішно поєднали різнородність думок своїх, багатогранність проблем і складність обставин нашого життя.

Думайте сміло й глибоко нашу народну думу, плянуйте відважно й далеко на благо всього українського народу. Вірте в живучість і незнищимість нашої великої нації.

Владика **Андрей** (Кущак), єпископ з Ню Йорку, читає привіт від Української Православної Церкви в ЗСА:

Світлий Конґресе!

Щирий і сердечний привіт вам дорогі й достойні учасники Першого Світового Конґресу Вільних Українців. Ви з'їхалися з далеких світів, щоб спільними радами задемонструвати свою непохитну любов до України та пригадати світові, що ми залишилися такими, якими були тоді, коли зі зброєю в руках боронили своєї незалежности, коли невинною кров'ю найкращих синів зрошували дорогі нам прапори та освячували їх до дальшої боротьби за краще завтра нашої Батьківщини.

Ваші наради є на часі й вони повинні причинитися до обновлення нашого духа. Нехай ці наради охоплять не тільки справи нашого існування на рідних землях, наших змагань до кращого завтра, а й справи нашої самооборони перед завчасною асиміляцією по країнах нашого перебування у вільному світі.

Нехай на цьому Конґресі панує об'єднуючий і творчий характер, щоб у спокої і взаємній пошані ми могли поробити найбільш конструктивні кроки для скріплення наших позицій у вільному світі.

Нехай Великий і Добрий Господь зішле своє обильне благословення на всіх вас і на вашу шляхетну працю.

Пастор **Л. Жабко-Потапович** читає спільний привіт від українських баптистів та Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці:

Світлий Конґресе!

Консолідація всіх українських сил, координація їхніх дій, оборона прав нашого поневоленого народу та успішна репрезентація його визвольних змагань у вільному світі, — це найвищий наказ сучасної хвилі. Тільки це може бути виявом нашої національної солідарности та політичної зрілости.

Саме ці завдання в великій мірі повинні належати до Світового Конґресу Вільних Українців. Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Об'єднання, яке об'єднує українських баптистів у вільному світі та Українське Євангельське Об'єднання в Північній Америці, яке об'єднує переважно українських євангеликів реформованого визнання, як і ті віруючі, що перебувають на засланні в Сибірі та інших каторгах і в'язницях Азії, найсердечніше вітають Світлий Конґрес Вільних Українців, бажаючи йому успішних нарад і постанов на добро українському народові в вільному світі та в Україні. Нехай Господь у Своїй доброті благословить наше

спільне діло й допоможе нам усім односердно працювати. Нехай Він допоможе, щоб цей наш Конґрес став дійсною репрезентацією української спільноти в вільному світі та успішним знаряддям в обороні прав нашого поневоленого народу на вільне, самостійне життя на своїй землі.

Вітаючи Вас, ми, українські євангелики, просимо Конґрес і всіх, хто сьогодні прислуховується до цих наших слів, оповістити ввесь вільний і невільний світ про тяжку неволю всіх українських і не-українських християн і не-християн під кремлівською комуністичною неволею. Ми просимо за них молитися, щоб вони стали вільними в вільній Україні.

З нашої сторони ми підтримуємо ідею, щоб в постійному Секретаріяті при СКВУ були по одному представникові від Українських Православної та Католицької Церков та від українських протестантів.

Кінчаю цей привіт словами великого апостола Павла: „Нехай з любов'ю все робиться в вас" (1 Кор. 16:14).

Голова Сесії о. прелат **Василь Кушнір** повідомляє Конґрес, що виступи голів репрезентацій окремих країн перенесені на Другу Пленарну Сесію.

ЗВІТИ КОМІСІЙ ПІДГОТОВЧОГО КОМІТЕТУ:

Звіт Організаційної Комісії —

Голова Комісії **Йосип Лисогір** звітує про пророблену працю в ЗСА для скликання Конґресу:

На Першому Світовому Конґресі Вільних Українців заступлені українські організації сімнадцяти країн Европи, Америки й Австралії. У СКВУ беруть участь, як почесні гості, сім українських католицьких Владик, шість православних і два репрезентанти українських протестантських Церков, та коло 200 осіб видатних громадян українців і чужинців.

В рамках СКВУ відбувається вісімнадцять світових конференцій окремих ділянок українського збірного життя у вільному світі.

Організаційна Комісія підготовила мистецьку частину, що відбудеться під час Маніфестації за волю України в Медисон Сквер Ґарден. До участи в цій імпрезі запрошено молодіжні організації: Пласт, СУМА, МУНО, ОДУМ, танцювальний ансамбль з Монтреалу

та хори: „Думка"; „Прометей"; Церкви св. Юра; ім. Андрія Шептицького; Церкви св. Івана Хрестителя. Усі хори виступлять під керівництвом дириґента О. Берника.

Інші імпрези, що теж підготовлені на час СКВУ це — показ української історичної ноші, фестиваль української пісні та мистецька частина під час Бенкету. Показ української історичної ноші підготовив Союз Українок Америки, Відділ 64, Ню Йорк. Фестиваль української пісні підготовив Степан Крижанівський. До участи в мистецькій частині Бенкету запрошені квартет „Верховина" з Торонта та соліст Володимир Луців з Англії.

Коли йдеться про підготовку й переведення самого Конґресу, то тут було застосовано методу не зовсім звичну в дотеперішніх наших конвенціях та з'їздах. У ході підготовки Конґресу виготовлено і на засіданнях продискутовано проєкти програмових матеріялів Конґресу, які розіслано на адреси понад 300 українських організацій у вільному світі. В запрошеннях було виразно сказано, що участь у Конґресі можуть брати тільки ті, хто в засаді годиться з узгідненими позиціями. На Конґрес ми прийшли з готовими друкованими проєктами.

Всі матеріяли Конґресу виготовлено в українській, англійській, французькій й еспанській мовах.

Підготовка й організація СКВУ тривала впродовж кількох років. До його переведення багато вложила праці Екзекутива УККА і вісім комісій, покликаних для цієї цілі на нараді всіх центральних організацій 27 червня 1967 року.

Цей Конґрес — це найбільша маніфестація української єдности в церковному і суспільно-громадському та політичному житті наших поселень. Він знайде свій відгомін не тільки у вільному світі, а й в Україні.

Звіт Програмової Комісії —

Микола Плавюк звітує за Програмову Комісію:

Звітуючи з проробленої праці Програмової Комісії Підготовчого Комітету Пан-Американської Української Конференції, стверджуємо, що в усіх своїх працях Комісія керувалася тими основними постановами, які дали базу для підготовки та скликання Світового Конґресу Вільних Українців.

Першою з них слід уважати Постанову VI Конґресу Українців Канади з 1959 року, в якій стверджено:

„Добро української справи вимагає об'єднання всіх українських національних громадських організацій у всіх країнах для досягнення координації праці й збереження духово-культурної й національної єдности... VI Конґрес Українців Канади вважає необхідним скликати Світовий Конґрес Українців і створити Світовий Союз Українців".

Виконуючи цю постанову Конґресу Українців Канади, Президія Комітету Українців Канади в порозумінні з Українським Конґресовим Комітетом Америки та іншими централями скликали Конференцію УККА-КУК у днях 19-21 лютого 1960 року в Торонті. Конференція постановила передати підготовку й скликання Світового Конґресу Вільних Українців Пан-Американській Українській Конференції.

У днях 29-30 жовтня 1960 року в Ню Йорку відбулася VI сесія ПАУК, на якій створено Підготовчий Комітет ПАУК, завданням якого було опрацювати проєкт плятформи й програми СКВУ, узгіднити його з членами ПАУК та тими організаціями, які мали б узяти участь у Конґресі. Комітет складався з двох комісій — Організаційної й Програмової. Голови цих комісій становили двочленний провід Підготовчого Комітету ПАУК для скликання СКВУ. VI Сесія ПАУК схвалила основні принципи для скликання СКВУ та постановила, що конґрес відбудеться у місті Ню Йорку.

Постанови VI Сесії ПАУК були розіслані до всіх крайових громадських надбудов. Від усіх їх Підготовчий Комітет ПАУК одержав згоду на згадані постанови. З початком 1961 року завершився перший етап підготовчих заходів для скликання Світового Конґресу Вільних Українців. На тому етапі українська організована спільнота в діяспорі виразно висловилася за відбуттям СКВУ, хоч тоді вона ще не мала виразно скристалізованої думки про характер, зміст та програму СКВУ.

Роки 1961-1964 не можна вважати за дуже продуктивні в праці Програмової Комісії. На виправдання цього можна сказати, що не лише члени нашої Комісії, а й ціла спільнота зайнята була Шевченківськими святкуваннями, які завершилися спорудженням пам'ятників Тарасові Шевченкові у Вінніпеґу та Вашінґтоні. Не зважаючи на це, на сторінках української преси, на різних з'їздах і конференціях справи СКВУ були предметом жвавої виміни думок, внаслідок чого скристалізувалися такі погляди на форму та зміст конґресу:

а) Світовий Конґрес Вільних Українців повинен бути діловим, а не лише маніфестаційним.

б) Світовий Конґрес Вільних Українців повинен віддзеркалювати організаційний, соціологічний та психологічний аспекти українців у західньому світі, серед яких є велика частина уродженців країн нашого поселення, які з уваги не лише на свою численність,

а й на можливості праці повинні стати аванґардом у житті нашої спільноти.

в) Світовий Конґрес Вільних Українців, крім розгляду справ, що мають беззастережний вплив на розвиток та всесторонню діяльність української спільноти в діяспорі, повинен застановитися над долею наших братів і сестер в Україні та допомогти їм у їхніх змаганнях за суверенність української держави, створеної актами 22 січня, 1918 і 1919 років.

г) Розгортаючи діяльність на відтинку допомоги українському народові, СКВУ не повинен претендувати на те, щоб бути українським державним чи політичним центром в екзилі.

ґ) Світовий Конґрес Вільних Українців мусить ґрунтовно вглянути в можливості діяльности українців у політичному й державному житті країн їхнього поселення. Заанґажованість українців у політичне й державне життя країн їхнього поселення не тільки допоможе їм виконувати свої громадські обов'язки супроти тих країн, а й мобілізуватиме публічну опінію та політичні кола тих країн проти спільного нам ворога — комуністичної Росії та сприятиме поширюванню в тих колах концепції розподілу російської імперії в користь поневолених нею народів для української визвольної боротьби.

Ідучи по цій лінії, Програмова Комісія нав'язала контакт з рядом провідних діячів української діяспори та запропонувала їм випрацювати низку питань, які насвітлювали б існуючі відносини в згаданих вище справах та намітили проєкти нашої діяльности на майбутнє.

Цей етап праці Програмової Комісії закінчився у грудні 1965 року. Він пов'язаний із публікацією збірника матеріялів і проєктів для розгляду майбутнім організаціям-учасникам СКВУ.

На цьому місці хочемо подякувати авторам, матеріяли яких були опубліковані в тому збірнику.

Ці матеріяли були розіслані до всіх наших громадських установ і організацій у західньому світі. Вони викликали дуже жваву виміну думок. Це привело до чергової фази в праці Програмової Комісії: остаточного оформлення тих матеріялів і висновків з них у формі документів для першого СКВУ. В квітні 1966 року над цими матеріялами відбулася в Торонті дискусія Підготовчого Комітету ПАУК. У висліді цієї дискусії матеріяли були прийняті і передані до остаточного оформлення редакційній підкомісії, в складі якої були: А. Драґан, М. Стахів, В. Душник і І. Білинський зі ЗСА; М. Плавюк, Т. Гуменюк, О. Матла і М. Кушпета з Канади. Ця квітнева нарада Підготовчого Комітету устійнила також поділ тем програмових доповідей на СКВУ, знайшла розв'язку питання окремих передконґресових з'їздів та їхнього відношення до СКВУ. З приємністю доводиться ствердити велике зацікавлення різних

українських установ і організацій, які напередодні СКВУ відбули свої сесії чи з'їзди. Висновки з цих сесій та з'їздів будуть предложені на одній із пленарних сесій СКВУ. Всі передконґресові з'їзди були організовані в рамках СКВУ окремими об'єднаннями та установами. Роля ж Програмової Комісії часто зводилися до ролі ініціятора чи посередника між цими з'їздами, Підготовчим Комітетом та Президією ПАУК.

Редакційна Комісія оформила й предложила Програмовій Комісії та Підготовчому Комітетові такі матеріяли:

1. Маніфест скликання Світового Конґресу Вільних Українців.
2. Проєкт Маніфесту до українського народу в Україні й за її межами в СССР та в країнах совєтського бльоку.
3. Звернення до українців поза Україною сущих.
4. Меморандум до Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.
5. Резолюції СКВУ.

Маніфест про скликання Світового Конґресу Вільних Українців був прийнятий Сесією ПАУК і проголошений 22 січня, 1967 року. Всі інші матеріяли були розіслані як проєкти до всіх управнених брати участь у Конґресі разом з запрошеннями на СКВУ. Замітки, поправки й доповнення до матеріялів редакційна комісія розглянула ще раз, остаточно оформила всі матеріяли й сьогодні предложить Конґресові для схвалення.

Програмова Комісія запропонувала також основні теми доповідей на пленарні сесії СКВУ. Критерієм добору тем і доповідачів було: забезпечити об'єктивне насвітлення основних проблем, перед якими стоїть наша спільнота та знайти шляхи до розв'язки цих проблем. Крім цього, Програмова Комісія разом з Організаційною Комісією докладала всіх зусиль, щоб у підготовчій праці та в СКВУ взяли участь усі складові елементи української спільноти в діяспорі.

Ми раді, що наша спільна праця увінчалася успіхом, знайшла вирозуміння і всесторонню піддержку від української спільноти. Стверджуємо, що масова участь у СКВУ, це заслуга всієї нашої національно-свідомої і громадсько-виробленої спільноти.

Виконуючи свою працю, Програмова Комісія постійно брала до уваги факт, що СКВУ може успішно відбутися лише тоді, коли в ньому візьмуть участь усі здорові сили української спільноти в діяспорі. Це заставляло нас шукати шляхів для узгіднення всіх спірних справ, шляхів здорового компромісу.

Закінчуючи свій звіт, Програмова Комісія ставить внесення, щоб учасники Конґресу прийняли й схвалили наступні матеріяли СКВУ:

ПЕРШИЙ МАНІФЕСТ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В УКРАЇНІ Й ЗА ЇЇ МЕЖАМИ В СССР ТА В КРАЇНАХ СОВЄТСЬКОГО БЛЬОКУ

Український Народе!

Тяжку добу переживає Україна. Після довгої і завзятої збройної боротьби в рр. 1917-1920, молода Українська Держава впала, Україна була окупована військом совєтської Росії і включена до складу Союзу Совєтських Соціялістичних Республік, на ділі, російської колоніяльної імперії. Її теперішня назва — Українська Радянська Соціялістична Республіка — є лише прикриттям для російського колоніяльного ладу, що панує в Україні. Наш народ позбавлено політичних, культурних і економічних прав. Усі найважливіші міністерства находяться в Москві. Багатство нашої землі й праця її людей використовуються передусім для зміцнення російського імперіяльного центру і його тоталітарних політичних цілей. Приналежність УССР до Об'єднаних Націй оформлено тільки тому, що її представники в ОН є ставленцями Москви без власної політики й голосу. Іде посилений наступ на українську духовість, щоб затерти в нашому народі свідомість рівноправности з іншими націями і вбити в ньому прагнення привернути втрачену соборну, суверенну державність, що сягає своїми традиціями до Великокнязівської Київської Русі-України, Галицько-Волинської і Гетьмансько-Козацької Держави.

Саме цього року повела Москва широку пропаґандивну кампанію з нагоди 50-річчя захоплення влади в Росії Комуністичною Партією більшовиків. В Україні ця кампанія скерована на те, щоб цілком стерти з пам'яті українського народу факт, що вже 17 березня 1917 року почалася Велика Українська Національна Революція, яка через різні етапи боротьби проти імперіялістичної Росії здобула можливість відновити свою державність. Власною силою і волею український народ через вільно обране представництво утворив і проголосив 20 листопада 1917 року свою державу — Українську Народню Республіку, і тією ж власною силою і волею 22 січня 1918 року проголосив її повну суверенність та незалежність. Ця державність з ходом часу міняла свої форми: Українська Народня Республіка на чолі з Українською Центральною Радою та її парляментарним урядом; Українська Держава з Гетьманом на чолі; Українська Народня Республіка з Директорією. Актом 22 січня 1919 року відбулося об'єднання всіх українських земель в єдину суверенну і самостійну українську державу.

Не зважаючи на офіційне визнання УНР, Совєтська Росія, своєю декларацією з 17 грудня 1917 року, почала війну проти України. Протягом трьох років, по кінець листопада 1920 року,

українські війська обороняли українську суверенну державність проти переважаючих російських сил. Українські збройні сили були переможені не лише фізичною перевагою більшовицької Росії, а й тому, що тодішні міжнародні чинники, ще не розуміючи імперіялістичного характеру російського комуністичного руху, не дали Україні моральної, політичної та економічної підтримки. По ліквідації реґулярного фронту — у листопаді 1920 року, український народ продовжував визвольну боротьбу в повстанських загонах і революційних акціях. Голова Директорії УНР Симон Петлюра, його Уряд, провідний політичний та військовий актив з окремих періодів державного будівництва були змушені вийти поза кордони України, щоб на еміґрації продовжувати боротьбу іншими способами.

Окупаційний режим в Україні, згідно з директивами свого московського центру, завжди старався зфальшувати добу Великої Української Національної Революції так, що нібито в Україні в той час ішла „громадянська війна", міжклясова боротьба, а не українська національно-визвольна боротьба за завершення державного будівництва, незалежного від будь-якої сторонньої сили. Зокрема тепер, під час відзначування 50-річчя совєтської влади, це фальшування досягає свого вершка.

Ту саму політику фальшування стосує Росія супроти дальшого ходу української визвольно-революційної боротьби, що невпинно йшла як у політично-революційній, так і в збройній формі. Завоювавши українські землі, російський більшовицький режим почав завзяту боротьбу з силами, пробудженими Українською Національною Революцією і роками державности. Все ж, під тиском українських мас, російський уряд в Україні був змушений погодитися на частинну українізацію урядового апарату, сподіваючись одночасно, що рідною мовою українського народу легше буде ширити серед нього ідеї комунізму. Під кінець 1920-их років почався російський наступ на Україну в формі колективізації, яка мала за завдання вивласнити й поневолити ядро української нації — її селянство. Одночасно Москва зліквідувала Українську Автокефальну Православну Церкву, перевела судові процеси проти Спілки Визволення України і Спілки Української Молоді, які були носіями самостійницьких ідеалів, а під час примусової колективізації зорганізувала на селі голод з мільйоновими жертвами. В 1930-их роках Україна стала суцільним домом терору. Нищено не тільки українську інтеліґенцію, а й селян та робітників, з яких та інтеліґенція вийшла. Самих українських письменників знищено понад двісті. Масові могили Вінниці й інших міст ховають десятки тисяч жертв українського населення всіх станів.

Все це трагічно відбилося на кількості українського населення. Навіть беручи до уваги воєнні втрати, число українців за останніх 50 років повинно було подвоїтися, тим часом воно залиши-

лося майже на тому самому рівні. Вистачить порівняти два совєтські переписи населення України в 1926 і 1959 роках: супроти інших мешканців, кількість українців за той час зросла на 1.4%, тоді як росіян — на 132%. Все це наслідки організованого голоду, розстрілів, вивозів і денаціоналізації.

У 1939 році Карпатська Україна задокументувала свою волю жити самостійним життям, проголосивши в березні свою державну незалежність, за вдержання якої героїчно боролася Карпатська Січ. Того ж року, після договору Сталіна з Гітлером, Західня Україна була окупована російськими військами. Як за царської окупації, всі українські установи, видавництва, пресу зліквідовано. Почалися вивози українських діячів.

Відступаючи з українських земель в 1941 році, більшовики не тільки нищили українські культурні надбання та пам'ятки, а й масово вбивали ув'язнених ними наших сестер і братів. Надії на те, що німецько-совєтська війна принесе якісь корисні зміни для українців, не здійснилися. Гітлерівські окупанти з перших же днів окупації почали арешти. Вони зліквідували утворене у Львові Актом 30 червня Державне Правління і незабаром почали розстрілювати українських діячів у Львові, Києві й інших містах України. Жертвою цього терору впала Українська Національна Рада.

Це привело до широкого розгорнення визвольної політично-революційної боротьби Організацією Українських Націоналістів (ОУН), що діяла між двома світовими війнами на українських землях, продовжуючи боротьбу Української Військової Організації (УВО), та збройної боротьби Української Повстанської Армії (УПА), в обороні українського населення проти гітлерівських насильств і проти рейдуючих совєтських груп. Збройні змагання вела УПА ще довго по закінченні війни під командуванням генерал-хорунжого Романа Шухевича (Тараса Чупринки) та під політичним проводом Української Головної Визвольної Ради (УГВР), керівного органу революційної боротьби українського народу, в героїчному спротиві проти об'єднаних московських, польських і чеських комуністичних військ. У боротьбі проти УПА більшовики безпощадно нищили українське населення за підтримку й прихильну поставу до українського визвольного руху, вживаючи жорстоких засобів загального терору, розстрілів і вивозів, випалюючи ліси й сусідні з ними села, організуючи голодову бльокаду відділів УПА на західніх землях України.

У той сам час Росія послідовно нищила Українську Католицьку Церкву, ув'язнила Митрополита Йосифа Сліпого, єпископів, священиків та провідних діячів інших Церков. Заславши багато духовних провідників у концентраційні табори, а то й повбивавши їх, Росія насильно перетворила Українську Католицьку Церкву в московську православну.

Готуючись до дальшого наступу на вільний світ, Росія скріпила свій натиск на населення окупованих територій, передусім України, щоб зцементувати себе внутрішньо. Для цього висунено ідею вже не інтернаціоналізму, а „провідного" російського народу, „першого між рівними." Звідси — шовіністичні теорії російської вищости, „злиття націй", „совєтської батьківщини" з центром у Москві. В Україні це позначилося посиленням русифікації державного апарату, вищих шкіл, преси й радіо. Двадцять найважливіших журналів Академії Наук УССР з ділянок фізики, хемії, медицини, математики, кібернетики, ґенетики, металюрґії, архітектури, вугілля — видається російською мовою. На світовій виставці в Монтреалі 1967 року УССР була представлена не як союзна республіка, а як один кіоск з панорамою колгоспу і то з російським написом. Замазати цей образ українського приниження не змогли навіть найкращі українські хори та солісти.

Ми читаємо про те, що за виробництвом на душу населення залізної руди, чавуну, сталі, прокату, цукру і вугілля Україна займає перше місце в світі. Але ми знаємо також, що державний бюджет СССР у 1966 р. становив понад 105 мільярдів рублів, отже, багата Україна, що нараховує 1/5 населення СССР, повинна була б мати бюджет в сумі 21 мільярд рублів. Тим часом вона мала тільки 9.8 мільярда, тобто більш як 11 мільярдів забрала собі Росія, використовуючи українські гроші на власне зброєння і шантажування вільного світу. І це тільки за один рік. А скільки Україна втратила за 47 років російського панування!

Одночасно Росія намагається здискредитувати перед українським народом український національно-визвольний рух. Постійна лайка на „українських націоналістів", суди над членами ОУН і УПА та культурними діячами, які вимагають для української мови й культури належних їм прав, все це вказує на те, що широкі народні маси в Україні не вірять тій ворожій пропаґанді. Навпаки, посилений наступ Росії на життя українського народу лише скріплює його спротив ворогові. Виявом цього були, між іншим, страйки й заворушення українських в'язнів у концентраційних таборах Воркути, Норильська, Караґанди й Колими, по смерті Сталіна, а під цю пору йде боротьба за збереження й розвиток української культурної творчости, мови й релігії. Росія також уважно стежить за всіма проявами українського життя у вільному світі, і своїми підісланими аґентами ліквідує його провідників. З їхніх рук згинули Симон Петлюра, Євген Коновалець, Лев Ребет та Степан Бандера.

Усвідомлюючи, яку важку добу переживає тепер Україна, і в повній солідарності з її спротивом ворогові, ми, делеґати всіх українських національних організацій у Північній і Південній Америці, Західній Европі та Австралії разом з Новою Зеляндією, за благословенням Ієрархів Українських Церков у вільних країнах,

зібралися в осідку Об'єднаних Націй — в Ню Йорку, на Світовий Конґрес Вільних Українців у днях 16, 17, 18 і 19 листопада 1967 р.

Перше завдання Світового Конґресу Вільних Українців — розглянути сучасну ситуацію в Україні та поза нею і обміркувати способи й засоби для всебічної допомоги визвольній справі України.

Друге завдання Конґресу — узгіднити діяльність української громадськости в кожній країні цих континентів для того, щоб не лише зберегти національну субстанцію українства, а й розвинути кожну громаду в цих країнах у всіх ділянках життя до найвищого ступня. Діяльність всієї української спільноти в цих країнах має бути спрямована на найуспішнішу допомогу Україні.

Ми, уповноважені делеґати Світового Конґресу Вільних Українців, на своїх нарадах розглянули обидва завдання і ухвалили потрібні постанови. Секретаріят Світового Конґресу Вільних Українців дбатиме про виконання цих постанов до наступного Конґресу.

Світовий Конґрес Вільних Українців у висліді своїх нарад однозгідно постановив звернутися до українського народу в Україні й за її межами в СССР та в країнах російсько-комуністичного бльоку з цим Першим Маніфестом.

Ми, учасники Світового Конґресу Вільних Українців, заявляємо перед цілим світом, що українська національна спільнота у вільному світі допомагатиме своєму народові в його боротьбі доти, доки він остаточно не визволиться і доки не побудує незалежну суверенну й соборну державу.

Для допомоги Україні ми використовуємо всі способи й спроможності, які маємо в демократичній дійсності вільного світу. На першому місці в нас стоїть ширення правди про Україну, її історію, визвольну боротьбу, культуру. В цій ділянці ми вже чимало зробили нашими багатомовними виданнями, радіомовленням, доповідями на наукових з'їздах, працею в університетах тощо. Ми постійно даємо відсіч протиукраїнській пропаґанді.

За одне з найважливіших наших завдань ми вважаємо втримання національної субстанції українства в країнах нашого поселення. Для цього еміґрація розгорнула велику організаційну роботу. В усіх країнах нашого поселення діють українські Церкви — православні, католицькі, протестантські. Вони мають мільйонові громади вірних і багато величних храмів. Українські Церкви є однією з головних опор збереження українства, розсипаного по світі, вони мають також свої організації та нижчі й вищі школи.

В окремих країнах свого поселення українці здобули вже значні успіхи і впливи. Об'єднані в центральних установах, вони мають свої суспільно-політичні організації. Українські науковці щорічно публікують десятки своїх праць рідною й іншими мовами. Закінчується друк уже четвертої енциклопедії, цим разом

англомовної. Завдання цієї енциклопедії подати об'єктивні факти про Україну. В українських високих школах спеціяльну увагу присвячується українським дисциплінам.

В країнах поселення українців, особливо в Америці й Канаді, де існують забезпеченеві Союзи, Товариства й Братства з понад 100 тисячами членів, спілки, кооперативні банки, розвинулось українське економічне життя. Скрізь діють різні місцеві товариства й установи, виховні організації молоді з тисячами членів і власними оселями. Українські жінки об'єднанні у своїх організаціях, що належать до Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Діють робітничі спілки, професійні товариства лікарів, інженерів, професорів, бібліотекарів, спілки мистців, письменників, музик, допомогово-харитативні установи. Публікується вільна українська преса — щоденники, тижневики, місячники, наукові, літературні, мистецькі й популярні журнали. Розвинулася незалежна українська наука, зорганізована в першій історично-академічній установі, Науковім Товаристві імени Шевченка, що продовжує 100-річну львівську традицію, та в Українській Вільній Академії Наук, що продовжує традиції київської Всеукраїнської Академії Наук до опанування її московсько-більшовицькою владою.

Діють ще від 1921 року високі навчальні заклади — Український Вільний Університет і Український Технічно- Господарський Інститут, а також недавно створений в Римі Український Католицький Університет, випускаючи щорічно фахові кадри з академічними ступенями. Сотні українських професорів навчають по американських, канадських, арґентинських, німецьких, австралійських та інших університетах. Діють ще й інші спеціяльні українські високі школи, духовні семінарії та численні початкові школи з українською мовою навчання.

В обидвох світових війнах десятки тисяч українців боролись у рядах армій країн свого поселення. Багато тисяч віддали життя в обороні свободи, яка для них була ідеалом України. Ті, що залишилися живими, створили свої організації ветеранів, яких єднає братерство зброї з ветеранськими союзами їхніх країн поселення та з організаціями українських комбатантів, які на рідних землях і в різних часах боролися за визволення України. В переконанні, що збройна сила народу є найкращою запорукою його незалежности, ветерани українських, американської, канадської й інших армій спільно плекають українські військові традиції.

На еміґрації існує Державний Центр УНР, діють різні політичні організації й установи. Всі вони заступлені на Світовім Конґресі Вільних Українців і згідно працюють у його рамках, як також у рамках своїх центральних крайових об'єднань, подаючи допомогу українському народові в його визвольній боротьбі через впливи в урядових колах і в суспільствах своїх країн, через здо-

бування прихильности й підтримки для усамостійнення України й інших поневолених країн. Українці, як громадяни країн свого поселення, беруть активну участь у суспільно-політичному житті цих країн, подекуди займаючи високі становища в парляментах і державних управліннях.

Величезні духово-культурні та матеріяльні досягнення українців у вільних країнах світу є найкращим доказом вітальности та творчих сил українського народу, свідоцтвом того, яких успіхів він міг би добитися та як міг би збагачувати культурну скарбницю людства, як би мав волю й незалежність на рідній землі.

Зовнішнім виявом значення української спільноти у вільних країнах можуть служити, зокрема, такі факти: побудова пам'ятника Тарасові Шевченкові в Канаді, в столиці Манітоби, Вінніпеґу, 1961 р.; побудова пам'ятника Шевченкові на публічній площі у столиці Америки, Вашінґтоні, 1964 р.; побудова пам'ятника Шевченкові в Бразилії, в столиці естада Парана, Курітібі, 1967 р.; законний дозвіл Президента Арґентини генерала Онґанія побудувати пам'ятник Шевченкові в столиці цієї країни, Буенос Айресі, 1967 р.; однодушна постанова законодатних палат Америки про щорічне відзначування Тижня Поневолених Націй, щоб таким способом американський народ мав нагоду виявляти прихильність до визвольних рухів поневолених комунізмом народів, при чому в тому законі спеціяльно вказана також Україна.

Цією нашою постійною діяльністю ми намагаємося втримати українську спільноту поза Україною і створити такі духові та матеріяльні цінності, що їх потребує і потребуватиме Україна. Ми певні, що, викриваючи й тавруючи злочини російської комуністичної диктатури, ми робимо послугу іншим волелюбним народам і здобуваємо собі приятелів у їхньому колі. Мир і воля націй у маєстаті права і справедливости, рівної для всіх, будуть запевнені у світі тільки тоді, коли під ударами національно-визвольної революції поневолених народів розвалиться російсько-комуністична деспотія. Цю революцію, як колись проти московської царської деспотії, довершать поневолені нації в слушний час. Наше завдання — здобувати симпатії й скріплювати підтримку вільних народів для тієї неминучої національної революції.

Український Народе !

Ми, твої брати і сестри в країнах вільного світу, чітко відрізняємо те, що репрезентує духові й матеріяльні цінності української нації, від пануючого в Україні російсько-комуністичного режиму, проти якого Ти стоїш у постійній боротьбі. Твої осяги на полі науки, мистецтва, господарства й на всіх інших ділянках життя для нас усіх мають найвищу ціну. Ми подивляємо Твою витрива-

лість у боротьбі за збереження та розвиток духових і матеріяльних цінностей України, що перекреслили пляни ворога, спрямовані на знищення й асиміляцію українського народу.

Ти пережив не одне лихоліття у своїй героїчній історії. Ти не піддавався і завжди виходив з них непокорений. Твоя героїчна постава викликає подив свободолюбного людства. Вона була і є джерелом духової наснаги для всіх нас, розпорошених по всіх континентах світу. Тобі призначено бути господарем своєї землі.

Український народе, прийми від усіх нас, Твоїх братів і сестер у вільному світі, нашу пошану й наше запевнення, що ми свято віримо в успіх Твого незламного спротиву і в успіх нашої муравлиної праці, які наближають день Твого Визволення.

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців передає Тобі на рідну землю і на заслання наш щиросердечний привіт. Ми ніколи не спочинемо, поки Ти, з Божою допомогою, не здобудеш утрачену волю і самостійність. Ми віримо, що прийде той день, коли Ти засядеш у народів вольних колі, серед справедливого й миролюбного людства.

ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНЦІВ ПОЗА УКРАЇНОЮ СУЩИХ

Дорогі земляки!

Ми, уповноважені делеґати крайових представництв з усіх країн українського поселення, звертаємося до всіх українців поза Батьківщиною з повідомленням, що в днях 16, 17, 18, і 19 листопада 1967 року відбувся в місті Ню Йорку, Н.Й., у ЗСА, Світовий Конґрес Вільних Українців, який створив Секретаріят СКВУ і прийняв відповідні постанови.

Здійснено це велике діло внаслідок зговорень і узгіднень усіх українських самостійницьких організацій, згуртовань та установ, які взяли участь у Конґресі. Це слід вважати загальним успіхом усіх українців, що перебувають за межами України.

Наші успіхи в країнах нашого поселення були можливі завдяки двом чинникам: 1. Рокам нашої державности й дальшої невпинної боротьби за її відновлення, яка активізувала й українські сили поза Україною; 2. Зусиллям тих українців з різних часів еміґрації, які, часто у важких умовах, не жаліли своєї праці й майна, щоб зберегти себе як окремішну національну групу, щоб створити установи й організації, які стали незрушимою підвалиною для дальшого будівництва.

Нас тепер багато у вільному світі. Ми живемо в різних країнах, на різних континентах. У ЗСА, в Канаді ми розбудували поважні установи, виховали нові кадри інтеліґенції й здобуваємо щораз більші впливи в усіх ділянках життя. В Европі, в Південній Америці, в Австралії — скрізь українці своєю зорганізованістю, заповзятливістю, моральною поставою і рішучим обстоюванням прав українського народу здобули собі респект серед громадян і їхніх політичних керівників у цих країнах.

Українці винесли зі своєї Батьківщини великі духові вартості, довголітню героїчну традицію, любов до волі й вільної національної творчости. Ми навчилися від свого народу, згідно з його традицією, шанувати гідність людини, ми пізнали вільне життя, а також пам'ятаємо всі страхіття національної неволі, старшування одного народу над другим. В Україні наш ворог і ворог усього людства — імперіялістична Росія винищує все наше, національне, самобутнє. А людську гідність нівечать брутальні накази комуністичної монопартії, не допускаючи ні до вільного вислову думки, ні до будь-якої незалежної творчости. Росія в своєму русифікаторському наступі намагається усунути всякі сліди великого минулого українського народу, а себе виставляє як представника нібито єдиної творчої, передової нації.

Росія насамперед пробує спотворити українську історію, зробити з її героїв ворогів народу, і на місце наших героїв поставити своїх. Те саме в світі ідей, де витворені століттями українські ідеали, Росія намагається заступити своїми.

Ніяка держава не може існувати без власних національних ідеалів; цих ідеалів не має створена Москвою Українська ССР, і тому це твориво скрізь, у своїх і чужих, не викликає жодної поваги.

Україна, багата історичними та культурними традиціями, родючістю своєї землі й працьовитістю своїх людей, заслуговує на кращу долю, на те, щоб бути одною з передових країн Европи не тільки в продукції сталі й хліба, а й у сферах думок, ідей, науки, мистецтва. А як же вона може бути передовою, зокрема в науці, коли майже всі її наукові журнали видаються російською мовою?

Ми у вільному світі мусимо зберегти й розвинути ті ідеали й культурні надбання, які ми винесли з України, і передати їх нашим дітям та всім, кому дорогі ідеали волі. Своєю працею ми мусимо охопити всі ділянки нашого життя — церковні й політичні справи, виховання молоді й творення нових кадрів інтеліґенції, всі роди культурної творчости й духові справи, економіку й суспільну опіку — все, що потрібне для розвитку нормального суспільства. Зайнявши відповідні позиції, ми зможемо значною мірою допомагати своєму народові в його визвольній боротьбі, організуючи під гаслами волі для України і всіх уярмлених Росією народів, єдиний

фронт вільних націй для ліквідації тоталітарного російсько-більшовицького режиму.

Сучасний демократичний світ, що стоїть на засадах індивідуальної й національної свободи, на пошануванні прав народів і людини, дає кожній групі належне місце, відповідно до її сили й вартости. У цьому світі нам дано змогу всебічно виявляти наші національно-духові творчі особливості й нашу культуру. Це тільки в тюрмі народів — СССР людина змушена мислити й діяти проти власного переконання, за накиненими їй директивами.

Збереженням і розбудовою нашої національної багатотисячної духово-культурної спільноти, своїм життям, працею й зорганізованістю ми заперечуємо російську теорію „злиття націй." Замість „злиття націй", ми проповідуємо і боремося за світ різних — великих і малих, але однаково вільних і рівних націй, які у вільній конкуренції ідуть шляхом поступу. Замість „злиття культур", тобто накинення всім російської культури, замість однієї „спільної мови", тобто мови російської, ми прагнемо буйного розвитку мов і культур усіх народів, що підноситиме їх, і кожну людину, на щораз вищий духовий щабель. Замість сірого життя під диктатом тиранії, ми боремося за глибину й всебічність вільної творчости.

В Україні народ трудиться і творить, крок за кроком іде вгору, і в найтяжчих умовах, під постійними ударами російського імперіялізму, змагається за рівне місце в колі вільних народів.

У вільному світі ми маємо необмежені можливості творити для себе індивідуально, для українського народу, для людства. І ми повинні ці можливості всебічно використати, щоб роля еміґрації в історії України залишилась світлою сторінкою. Власне, для цього Світовий Конґрес Вільних Українців (СКВУ) дає огляд наших здобутків і наших сил, щоб заманіфестувати наші прагнення, наші принципи й нашу готовість жертвувати всім для осягнення найвищого ідеалу українського народу.

Наш Конґрес одноголосно прийняв такі рішення:

1. Посилювати й розвивати самостійницьку визвольну діяльність української еміґрації в кожній ділянці нашого життя, щоб осягати чимраз кращі позиції для допомоги українському народові в його боротьбі за визволення.

2. Сприяти всім консолідаційним заходам українських громадських і політичних сил на базі самостійницької визвольної концепції.

3. Закликати всіх українців включитися в організоване життя, підтримати всі крайові центри та організації й сконцентрувати всі сили для здійснення наших основних завдань.

4. СКВУ закликає всі українські організації за межами України скріплювати й поглиблювати свою роботу, творити нові сили,

вирощувати нові кадри працівників та приєднувати до активної праці всі ті сили й групи, що стоять осторонь організованого життя. Ніякі церковно-релігійні, територіяльні чи політичні різниці не можуть стояти українцям на перешкоді у виконуванні їхніх обов'язків супроти Батьківщини.

5. Виявляти якнайбільшу дбайливість у вихованні молоді в українському дусі. Це стосується не тільки шкіл і інших виховних закладів, а передусім самих батьків.

6. Дбати про те, щоб чимраз більше наших матеріяльних вартостей перетворювалося на духові. Співвідношення цих вартостей у нас ще далеко не пропорційне до наших спроможностей.

До виконання всіх цих закликів і постанов, у 50-ті роковини національного, політичного й державного відродження українського народу, кличе вас, дорогі земляки, Світовий Конґрес Вільних Українців! Хай же нашим незмінним гаслом і непохитною настановою буде:

З вірою в Бога жити — творити — боротись!

МЕМОРАНДУМ ДО ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

(Переклад з англійської)

Достойний У Тант,
Генеральний Секретар Об'єднаних Націй,
Об'єднані Нації,
Ню Йорк.

Ваша Ексцеленціє!

Від імені Світового Конґресу Вільних Українців, що відбувається саме тепер в Ню Йорку, в осідку Об'єднаних Націй, маємо честь представити Вам цей Меморандум на захист свободи українського народу, який зараз находиться в політичній залежності від совєтської Росії.

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців репрезентує поверх три мільйони українців за межами України, зорганізованих у своїх громадських, політичних, культурних, економічних і релігійних організаціях та в крайових представництвах у таких країнах вільного світу: З'єдинені Стейти Америки, Канада, Бразилія, Аргентина, Уруґвай, Параґвай, Чілі, Венесуеля, Франція, Велика Британія, Німеччина, Бельгія, Австрія, Італія, Еспанія, Австралія, Нова Зеляндія, Швайцарія, Голляндія, Швеція. Наша батьківщина, Україна, є союзною республікою СССР, а в 1945 році вона стала дійсним членом Об'єднаних Націй.

Велика кількість українців виеміґрувала з своєї батьківщини після першої і другої світових воєн через режими, які окупанти насильно накидали українському народові. Частина українців виїхала з своєї батьківщини під тиском економічних обставин, а інших, під час другої світової війни німці вивезли в Німеччину на примусові роботи. Після закінчення війни українці не захотіли повертатися на свою батьківщину тому, що вона була окупована Росією. Ось чому українська еміґрація у вільному світі в переважуючій більшості політична. Українці у вільному світі жваво цікавляться політичним та громадським життям України, намагаючися всіма доступними їм засобами допомогти українському народові досягнути тих ідеалів, за які він боровся впродовж останніх 50 років, жертвуючи життям своїх синів і дочок.

Політичний ідеал переважної більшости українців у вільному світі це — вільна, соборна й незалежна держава, яка була проголошена історичними актами п'ятдесят років тому під час революції й пізніше відновлювана між двома світовими війнами та під час другої світової війни, і яка впала жертвою аґресії більшовицької Росії. Ці акти були такі:

а) Українська Центральна Рада своїм Третім Універсалом, проголошеним 20 листопада, 1917 року, встановила Українську Народню Республіку, яку офіційно визнала совєтська Росія окремим документом, датованим 17 грудня, 1917 року. Проте, незважаючи на офіційне визнання України, як незалежної держави, совєтська Росія розпочала проти України збройну аґресію, запевняючи світ, що в Україні ведеться громадянська війна між „буржуазною фракцією" та „прихильниками совєтської системи в Україні"

б) Четвертим Універсалом з 22 січня, 1918 року Українська Центральна Рада проголосила незалежність Української Народної Республіки. Україна встановила дипломатичні зв'язки з багатьма іноземними державами й була де факто визнана Францією, Великою Британією та іншими країнами.

У виборах до Всеросійських Установчих Зборів у 1917 році політичні партії, що підтримували Українську Центральну Раду, одержали 72 відсотки всіх голосів в Україні, тоді, коли більшовики у цих же виборах одержали всього 10 відсотків. Таким чином майже три четвертих українського населення підтримало політику Української Центральної Ради, що на той час була революційним парляментом України.

1 листопада, 1918 року була проголошена Західня Українська Народня Республіка, в склад якої ввійшли землі, що були під Австро-Угорською монархією. Таємним голосуванням у загальних демократичних виборах була вибрана там Українська Національна Рада. Західня Українська Народня Республіка змушена бу-

ла вести війну з новоствореною польською державою, що вирішила захопити західні території України, які Польща вважала „своїми". 4 січня 1919 року парлямент Західньої України виніс одноголосне рішення приєднатися до Української Народньої Республіки. Актом об'єднання з 22 січня, 1919 року, обидві українські республіки створили одну українську державу. Об'єднана Українська Народня Республіка охопила всі українські етнічні землі, що до 1914 року становили частину російської та австро-угорської імперії.

Традиції української державности мають своє коріння в Київській Русі-Україні, в Галицько-Волинській та Гетьманській державах. Українська держава 1918-1920 років мала три форми правління: Українська Народня Республіка з Українською Центральною Радою як парляментарним урядом; Українська Гетьманська Держава; Українська Народня Республіка з Директорією на чолі.

Для захисту України перед зовнішньою аґресією, в 1917 році була зорганізована реґулярна українська армія, що в 1919 році нараховувала поверх 150 тисяч вояків.

У виснажливій і затяжній боротьбі проти іноземних аґресорів українська армія мала навіть дуже блискучі успіхи. Проте, незважаючи на героїчні подвиги та самопосвяту українських вояків, яких не підтримала і яким не допомогла жодна іноземна держава, українська армія не змогла подолати переважаючих збройних сил совєтської Росії, російської білої армія ген. Денікіна та польської армії. Не маючи потрібних запасів ліків та медичного устаткування, українська армія попала ще й під ряд епідемій, що теж серйозно послабили її оперативність та боєздатність.

У ході збройної аґресії російські комуністи створили політичну фікцію в формі „Української Радянської Соціялістичної Республіки", використавши її проти законного українського уряду. У 1923 році Українська Радянська Соціялістична Республіка, яку, як і всі інші не-російські республіки, штучно створила Росія, приступила до Союзу Совєтських Соціялістичних Республік (СССР). Незважаючи на факт, що державні права й привілеї всіх союзних республік перебрала на себе Росія, Совєтський Союз не перестає ширити фікції, що, мовляв, усі ці союзні республіки є самостійними державами. Коли в 1945 році Росії вигідно було включити в члени Об'єднаних Націй Україну й Білорусію, совєтський уряд позірно поширив прероґативи цих республік, щоб виглядало, що вони дійсно самостійні держави. Крім цього, кожна союзна республіка одержала зовнішні ознаки своєї державности: національний герб, національний прапор, національний гимн.

Проте за цією фасадою криється зовсім інша реальність. З самих початків, від коли Україну поневолила совєтська Росія, Україна не була й не є самостійною республікою. У сучасній со-

ветсько-російській колоніяльній імперії український народ живе під нечуваним соціяльним і національним гнітом.

Совєтсько-російська колоніяльна імперія, відома як СССР, це тоталітарна імперія, сила якої сконцентрована виключно в руках Комуністичної Партії СССР. Ця партія керує всіми союзними республіками з одного центру — Москви. Вона являється єдиною політичною силою в імперії та єдиною опорою тоталітарної антидемократичної системи правління.

В Українській ССР, що претендує на суверенність, з тридцяти міністрів — двадцять шість підпорядковані Москві. Навіть Українська Академія Наук у Києві, що колись була незалежною, сьогодні стала відділом Всесоюзної Академії Наук .

Економічний сектор України повністю підпорядкований центральному плянуванні в Москві. Всі податки, стягнені з українського народу використовуються для ведення совєтсько-російської імперіялістичної політики та територіяльних загарбань. Індустріяльне та аґрикультурне виробництво України призначене перш за все для потреб Росії або для експорту під кутом конкуренції зі ЗСА. В заміну за це Україна одержує дуже незначну частину з загальних всесоюзних капіталовкладів. Спеціяльна політика Кремля приневолює українське населення шукати праці за межами своєї батьківщини. Сотки тисяч українських спеціялістів та фахівців з різних галузей совєтський уряд примушує виїздити на працю за межі України, а на їхнє місце навозить чужий російський елемент. Різними дискримінаційними заходами совєтський уряд унеможливлює українським селянам поселюватися в містах, а натомість сприяє поселенню росіян, кількість яких зросла на українських землях до загрозливих меж.

Поневолення українського народу досягнуло в російській колоніяльній імперії найстрашніших і найнестерпніших форм. Совєтський режим послідовно й систематично нищить українську національну субстанцію, застосовуючи постійний ґеноцид, виселення та штучний голод, щоб таким чином колись могутній, динамічний український народ поменшити, довести до убозтва, підлеглости та маловажної етнічної одиниці.

У 1914 році населення України становило 38.1 мільйона. Останній перепис населення в СССР з 1959 року виказує, що Україна мала всього 41.9 мільйона населення. Українські демоґрафи підраховують, що при нормальному процесі розвитку, населення України повинно збільшуватися на один мільйон упродовж одного року. Згідно з цими підрахунками, населення України за останніх 45 років повинно було зрости на 45 мільйонів і в 1959 році повинно було досягнути принаймні 83.1 мільйона. Оскільки перепис населення з 1959 року виказав усього 41.9 мільйона людей, то значить, що Україна втратила майже половину свого населення. Правда, багато людей Україна втратила під час першої і другої

світових воєн, але такий нечувано великий убуток населення — це виразна російська політика винищування українського народу, що є порушенням Загальної Декларації Прав Людини ОН.

Совєтсько-російський ґеноцид в Україні виявився в таких історичних фактах:

1. Росія цілковито знищила обидві Церкви в Україні: Українську Автокефальну Православну Церкву й Українську Католицьку Церкву. У 1930 р. совєтський уряд зліквідував Українську Православну Автокефальну Церкву, ув'язнив митрополита цієї Церкви, 36 архиєпископів і єпископів, сотки священиків та тисячі вірних. Ця Церква відродилася була під час другої світової війни, але в 1945 р. совєтський режим знову почав нищити її. Сьогодні в Україні є тільки Російська Православна Церква. Українська Автокефальна Православна Церква існує лише у вільному світі.

2. У 1946 р. совєтсько-російський уряд знищив Українську Католицьку Церкву в Західній Україні, арештував і вислав на заслання митрополита, єпископів, поверх 2,500 священиків, монахів, монахинь та тисячі вірних. З дванадцяти українських католицьких єпископів тільки один повернувся живим з совєтських концентраційних таборів. (Митрополит Йосиф Сліпий, якого звільнено в 1963 р. після 18-ти років ув'язнення, на інтервенцію покійного Папи Івана XXIII; у 1965 р. Митрополит Сліпий був назначений Кардиналом і тепер він живе в Римі). Українська Католицька Церква в Україні продовжує діяти в катакомбах на зразок перших християн. Українська Католицька Церква розгорнулася у вільному світі й у сучасну пору нараховує 14 українських католицьких єпархій.

Така ж доля зустріла Українські Євангельську Реформовану й Лютеранську Церкви, а досі існуючі Баптистську та Адвентистську Церкви совєтський уряд жорстоко переслідує.

3. У 1932-33 рр. уряд виморив штучним голодом поверх 5 мільйонів українських селян, які чинили опір примусовій колективізації, що її увів Сталін проти волі українського народу. Цей штучний голод виник після того, як совєтська влада забрала всі харчові запаси, щоб примусити селян стати колгоспними рабами й злидарями. Багатших українських селян совєтська влада зліквідувала ще до колективізації як „ворогів народу", сконфіскувавши їхні землі та господарства, а самих господарів виселила в Сибір на важкі роботи. Найсильніші свої удари Росія спрямовує проти української самобутньої культури. Тисячі українських науковців, письменників, літературних критиків, академіків та професорів зникло під час різних „чисток", що їх Кремль проводив в Україні. Після смерти Сталіна в Україні відбувся ряд т. зв. „реабілітаційних процесів", на яких виявилося, що сотні українських науковців та літераторів зникли без судового розгляду, без законного судочинства. Під ці „чистки" попали не лише „україн-

ські буржуазні націоналісти", а й віддані українські комуністи. „Чистка" захопила найвидатніших українських людей.

4. Совєтсько-російський режим в Україні безжалісно переслідує всіх українських патріотів, які стоять за незалежність України, зокрема членів ОУН та УПА, не зважаючи на те, що совєтська конституція ґарантує Україні повну „суверенність та рівність". Крім того, конституція СССР забезпечує право Українській та іншим союзним республікам на „вільне відокремлення" від СССР. Проте, насправді, кожен прояв до справжньої незалежности, навіть у межах совєтської конституції, трактується як зрада й жорстоко карається. Справжніх українських патріотів совєтсько-російський уряд зневажливо клеймує як „українських буржуазних націоналістів" та „ворогів совєтської держави". Багатозначним є факт, що совєтський уряд не переслідує „російських буржуазних націоналістів", а навпаки, російський шовінізм ототожнюється з російським патріотизмом.

5. Совєтський уряд послідовно й насильно застосовує політику русифікації, метою якої є зрусифікувати український народ і таким чином зламати національний спротив. Русифікацію силою проводиться в українських школах, зокрема в українських університетах, в адміністрації та в армії. Совєтський уряд також проводить політику вимішування населення на шкоду українцям, яких призначає на працю в різні адміністративні пункти за межами України, або просто виселює, а на їхнє місце поселює росіян. Російська меншина в Україні має російські школи та пресу. Мільйони українців за межами України, зокрема ж в РСФСР, позбавлені українських шкіл, української преси, української книжки й українського культурного життя взагалі. Заселюючи Україну росіянами, совєтський уряд поступово вводить у життя плян насильної русифікації України, щоб таким чином послабити, а з часом цілком знищити український національний рух.

6. На протязі всіх періодів поневолення України, український народ вів безупинну боротьбу за свою незалежність. Доказом цього є проголошення Карпатської України в березні 1939 року, проголошення самостійности України в червні 1941 р. у Львові та діяльність українських підпільних організацій: Союзу Визволення України, Спілки Української Молоді, Української Військової Організації, Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії, що діяла під командою генерала Романа Шухевича (Тараса Чупринки) та під політичним керівництвом Української Головної Визвольної Ради. Ця Армія під час другої світової війни вела безкомпромісову боротьбу з німецькими фашистами й російськими комуністами.

Страх совєтського уряду перед українським визвольним рухом наглядний у фактах вбивств українських підпільних провід-

ників, що їх довершила совєтська таємна поліція, яка діє у вільному світі:

а) Симон Петлюра, голова українського уряду в екзилі, згинув 25 травня, 1926 року в Парижі.

б) Полковник Євген Коновалець, голова Проводу ОУН, згинув 23 травня, 1938 р. в Роттердамі, Голляндія.

в) Д-р Лев Ребет, український письменник і публіцист, згинув 12 жовтня, 1957 р. в Мюнхені, Німеччина.

г) Степан Бандера, голова Організації Українських Націоналістів, згинув 15 жовтня, 1959 року в Мюнхені, Німеччина.

У наслідок жорстоких намагань знищити українську самобутню культуру та перетворити її в другорядну до „вищої" російської культури, в 1965 та 1966 роках совєтський уряд в Україні арештував і засудив на довгі роки в'язниці українських письменників, поетів, літературних критиків та журналістів.

Узявши все це до уваги, Світовий Конґрес Вільних Українців стверджує, що СССР, будучи російською колоніяльною імперією, втілює в життя політику винищування, ліквідує церкви й національні культури всіх поневолених не-російських народів. Совєтський уряд постійно порушує постанови Хартії Об'єднаних Націй й не дотримується основних принципів Організації Об'єднаних Націй.

Місія Української ССР при Об'єднаних Націях не репрезентує українського народу. Вона репрезентує виключно чужий уряд, що окупував і поневолив український народ. Голос цієї репрезентації на форумі Об'єднаних Націй — це голос центрального совєтського уряду.

Підтримуючи прагнення свободи й незалежности, що їх виявляють українські та інші не-російські поневолені народи, Світовий Конґрес Вільних Українців уважає, що поневолення й жорстоке винищування окупованих російським імперіялізмом народів Східньої Европи та Азії повинно відкрити очі вільному світові на справжній характер політики російського імперіялізму, що ховається під маскою СССР і члена Об'єднаних Націй. Демократичні народи вільного світу повинні зробити все можливе, щоб припинити дальшу злочинну політику Совєтського Союзу щодо поневолених народів, політику, що суперечить Хартії Об'єднаних Націй.

Беручи до уваги сучасне становище українського народу під совєтсько-російською диктатурою та бажаючи допомогти українському народові морально й політично в його прагненнях до волі й самостійности, делеґати всіх українських національних організацій вільного світу з Північної й Південної Америки, Західньої Европи, Австралії й Нової Зеляндії, зібрані в Ню Йорку, 16-17-18-19 листопада, 1967 р., в осідку Об'єднаних Націй, на сво-

єму Першому Конґресі Вільних Українців, прийняли ряд резолюцій в справі допомоги Україні та зробили рішення передати це Звернення до Об'єднаних Націй.

Світовий Конґрес Вільних Українців звертається до вас, Ваша Ексцеленціє, взяти до уваги такі наші три пропозиції:

1. Створити спеціяльний комітет Об'єднаних Націй, який прослідив би ситуацію поневолених народів у СССР, а в першу чергу колоніяльне поневолення України з усіми його прикметами національного й культурного винищування, топтання людських прав та ламання всіх основних людських свобід.

2. Звернутися з закликом до всіх членів ОН, з проханням, щоб вони підтримали всі народи в їхніх стремліннях до волі й незалежности, а не лише народи Африки та Азії. Поневолені народи в СССР мають таке саме право на свободу й самовизначення, як і народи Африки та Азії.

3. Дозволити представникам вільних українців брати участь у різних комісіях не-державного сектора ОН, де вони мали б можливість репрезентувати інтереси поневоленого українського народу.

До цього Меморандуму прикладаємо вдокументоване резюме про сучасний стан українського народу в Україні та в СССР.

РЕЗОЛЮЦІЇ

Ми, уповноважені делеґати українських установ та організацій, що діють у вільному світі, зібравшись на першому Світовому Конґресі Вільних Українців у місті Ню Йорку, осідку Організації Об'єднаних Націй, у днях 16, 17, 18 і 19 листопада 1967 року, коли сповнюється 50-річчя початку наших новітніх державно-визвольних змагань, спільно й одноголосно стверджуємо й постановляємо:

I. Унаслідок поневолення України та національного, релігійного, політичного, культурного, економічного й соціяльного гноблення великого і волелюбного українського народу його сусідами-окупантами, сотні тисяч українців, вийшовши на чужину, поставили перед собою завдання допомагати своєму народові в його змаганнях до волі й незалежности.

II. Українські поселенці у вільних країнах уже від початків свого поселення зорганізували українські громади і, користуючися волею та необмеженими можливостями, створили численні національні, релігійні, культурні, наукові, виховні, жіночі, студентські, економічні й інші установи та організації, в яких плекають і роз-

вивають рідну мову й культуру, свої національні й релігійні традиції, збагачуючи ними скарбницю українського народу, як і скарбниці країн свого поселення.

III. Живучи в країнах вільного світу та збагачуючи їх своєю духовою творчістю і матеріяльними надбаннями, українські поселенці ніколи не втрачали й не втрачають глибокого відчуття свого нерозривного історичного і духово-культурного зв'язку з українським народом на рідній землі. Вони жили й живуть, поділяючи його радощі й смутки, а їхнім головним завданням залишається постійна допомога своєму народові привернути втрачену ним волю і незалежність, за які він веде безупинну боротьбу. Українці у вільному світі з найбільшим обуренням протестують проти духового й фізичного народовбивства, що його доконує над українським народом більшовицька Росія, загарбавши українські землі та встановивши на них свою систему тоталітарного поневолення й терору.

IV. Виходячи з цих стверджень та наявних істин, ми, уповноважені репрезентанти українських громад у країнах вільного світу, зібравшись на своєму Світовому Конґресі Вільних Українців, урочисто й одноголосно постановляємо:

1. Усіми нашими силами й засобами, в рамках законів країн нашого поселення, допомагати українському народові в його змаганнях до волі й незалежности, до відновлення самостійної, соборної й народоправної Української Держави.
2. Вживати всіх потрібних заходів, щоб для цих справедливих змагань українського народу здобувати прихильність і допомогу народів та урядів країн нашого поселення.
3. Зберігати, плекати, розвивати й затіснювати духово-культурний зв'язок з нашим волелюбним українським народом.
4. В українських громадах у країнах вільного світу зберігати, плекати й розвивати наші національні, історичні й релігійні традиції, нашу мову та культуру й збагачувати ними культури країн нашого поселення.
5. Демаскувати й поборювати підривну комуністичну діяльність та комуністичну загрозу в країнах нашого поселення, бо цим посередньо допомагаємо ми зміцненню фронту волелюбних народів проти російської тиранії. Викривати й поборювати затії Москви, яка намагається інфільтрувати й розкладати українські громади в країнах їхнього поселення різними засобами, зокрема висиланням під всякого роду претекстами своїх делеґацій з СССР.
6. Усіми силами й засобами сприяти розвиткові наших Церков, громадських, наукових, господарських, виховних, робітничих, жіночих, молодечих, студентських, професійних, видавничих, допомогово-харитативних та всіх інших установ і організацій, що забезпечують нам духову й матеріяльну базу, без якої ми

не могли б вести незалежної політичної й громадської діяльности.

7. Активно підтримувати консолідаційні зусилля для наладнання співпраці всіх наших громадських, культурних, виховних, економічних і політичних сил у наших центральних і крайових репрезентаціях, уважаючи це за одну з головних передумов нашого дальшого розвитку в країнах нашого поселення та нашої допомоги визвольним змаганням українського народу.

V. Щоб успішно виконувати ці завдання та досягнути визначених цілей, одноголосно ухвалюємо:

1. Створити установу Світовий Конґрес Вільних Українців з його постійним Секретаріятом для кращого контакту й порозуміння між українцями й українськими громадами в країнах вільного світу та для координації їхньої праці й зусиль в досягненні устійнених у цих постановах цілей.
2. Подбати про створення відповідних фондів, які уможливили б здійснювання цих постанов.

VI. У 25-річчя створення і дій Української Повстанської Армії Світовий Конґрес Вільних Українців стверджує, що боротьба цієї найновішої збройної формації є власністю всього українського народу.

Боротьба проти гітлерівсько-німецького, російсько-більшовицького й інших окупантів у роки другої світової війни і після неї ще раз засвідчила прагнення українського народу до волі й державної незалежности.

VII. Світовий Конґрес Вільних Українців так визначає виховний ідеал Українця в діяспорі:

„Українець у діяспорі — це повноцінний громадянин своєї країни, пов'язаний з українським народом вузлами української мови й культури, особистість якого визначається християнсько-етичними вартостями і творчою працею для України".

VIII. Світовий Конґрес Вільних Українців стверджує:

1. Релігія і Церква є невід'ємною складовою частиною життя і розвитку християнської України. Релігія і Церква відіграли в цьому житті та розвитку рішальну ролю, ставши основою тисячолітньої української культури.
2. Комуністична Росія, силою й насильством загарбавши Україну та перетворивши її в свою колонію, найбільш драконськими засобами й методами, включно до фізичного народовбивства, намагалася й намагається вбити в українському народі віру в Бога, знищивши Українську Автокефальну Православну Церкву, Українську Католицьку Церкву та українські протестантські церковні громади і об'єднання. В цьому поході нищення застосовано найжорстокіші переслідування, включно з фізичною ліквідацією ієрархів Українських Церков та тисяч вір-

них, а українські Храми Божі, найкращі зразки української культури, поруйновано або перетворено на безбожницькі клюби, заповідники, музеї тощо.

3. Український народ не тільки не погодився з цим нищівним походом безбожницького комуно-російського окупанта проти релігії й Церков в Україні, але й активно проти цього походу боровся й бореться, зберігаючи в серці й душі віру в Бога та бажання вільно по своєму до Нього молитися.

4. Як для українського народу на рідній землі, так і для українців у діяспорі сущих, релігія і Церкви є найбільшим духовим добром, найсильнішою основою їхньої самобутности та розвитку.

Мавши це на увазі, Світовий Конґрес Вільних Українців рішає і постановляє:

1. Натаврувати й засудити перед цілим культурним світом злочинний похід безбожницької комуністичної Росії проти найбільшого духового скарбу українського народу, його християнської релігії й Церкви. Зокрема засудити і натаврувати продовжування нею жорстокого переслідування всіх Церков і віровизнаннь в окупованій Україні сьогодні.

2. Домагатися від Об'єднаних Націй та їхніх аґенцій негайного створення окремої комісії, яка перевірила б і потвердила б ці драконські практики уряду й режиму СССР, звернені проти релігії й церков взагалі, а проти християнської релігії і Церков в Україні зокрема.

3. Усіми нашими силами і засобами піддержати наші Церкви й церковне життя у вільному світі, зокрема всі їхні заходи і зусилля для збереження і дальшого розвитку наших світлих церковно-релігійних традицій.

IX. Світовий Конґрес Вільних Українців засуджує дискримінацію і русифікацію релігійних та національних меншин в Україні. Зокрема, Конґрес протестує проти релігійного та національно-культурного переслідування російсько-більшовицьким режимом жидівської меншини в Україні.

Усі матеріяли СКВУ, запропоновані Програмовою Комісією, Конґрес схвалює аклямацією.

Звіт Верифікаційної Комісії —

За Верифікаційну Комісію звітує **Іван Базарко** наступне:

Згідно з реєстраційним бюром Першого Світового Конґресу Вільних Українців, у Конґресі бере участь 1,003 делеґати з таких країн світу:

Австралія	—	6	Італія	—	1
Австрія	—	2	Канада	—	224
Арґентина	—	21	Люксембурґ	—	2
Англія	—	16	Німеччина	—	18
Бельгія	—	4	Параґвай	—	1
Бразилія	—	9	Франція	—	8
Венесуеля	—	4	Чіле	—	1
Голляндія	—	1	Швайцарія	—	1
З'єдинені Стейти Америки	—	708			

Перша Пленарна Сесія закінчена. Сесію офіційно закриває о. прелат **Василь Кушнір.**

ДРУГА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

П'ятниця, 17 листопада 1967 року, год. 10:00 ранку, під керівництвом **Йосипа Лисогора.**

Привітання від гостей не-українців —

Голова Сесії **Йосип Лисогір** представляє представника посадника міста Ню Йорку комишинера **Дж. МекҐрата.**

Гість складає привіт від імені посадника Дж. Линдзі, якого на той час не було в Ню Йорку. Він підкреслює, що Америка не веде асиміляційної політики, що вона шанує кожну культуру, вбираючи в свою культуру все, що найкраще з культур усіх народів світу.

о. В. Кушнір повідомляє, що на залю ввійшов офіційний представник канадського уряду **Лойд Френсіс,** член канадської делеґації при ОН.

Л. Френсіс читає привітальну телеграму від прем'єра Канади Лестера Б. Пірсона та передає привіт від міністра закордонних справ Канади Пола Мартина. Привіти сповнені пошани й визнання для українців Канади за їхній великий вклад у розвиток усіх ділянок канадського життя.

Ігнат Білинський передає привіт від генерального консула Великої Британії в Ню Йорку та повідомляє, що на Конґресі присутній віце-консул амбасади Республіки Венесуелі **Д. Луіз де Карел.**

Директор радіо „Свобода" **Г. Сарджент** складає привіт Конґресові та вітає делеґатів з далеких країн.

Пані **Р. П. Петерсон,** вдова по кол. державному секретареві оборони уряду ЗСА і кол. голова організації „Жінки за свободу" читає привіт від цієї організації.

Антін Жуковський передає привіт від губернатора Норт Дакоти **Вільяма Л. Гю.**

Ігнат Білинський повідомляє, що Президія Світового Конґресу Вільних Українців одержала наступні телеграми: (Тексти телеграм подані в перекладі з англійського):

Оттава, 15 листопада 1967

„Шлю мої найсердечніші привітання всім учасникам Світового Конґресу Вільних Українців у Ню Йорку. Від імени уряду Канади й від себе особисто хочу з цієї нагоди відзначити великий вклад канадців-українців у розвиток нашої країни та їхню відданість ідеалам волі, свободи й демократії."

Л. Б. Пірсон
Прем'єр-міністр Канади

Індепенденс, Міз., 24 травня, 1967

„Дякую за запрошення взяти участь у Світовому Конґресі Вільних Українців. На жаль, я не можу скористати з цього запрошення з уваги на те, що вже від довшого часу мені не можна подорожувати. Бажаю вам успіхів у ваших нарадах."

Гаррі С. Труман

15 листопада, 1967

„Шлю найсердечніші привітання всім делеґатам і бажаю якнайбільших успіхів у нарадах. Завдання Конґресу — здобути підтримку вільного світу для справи української незалежности та сприяти українському культурному розвиткові."

Павло Юзик
Сенатор, Канада

Вашінґтон, 15 листопада, 1967

„Не маючи можливости бути особисто на вашому Конґресі, шлю вам свої найкращі побажання успіхів."

Квентін Н. Бурдик
Сенатор у ЗСА

Вашінґтон, 1 листопада, 1967.

„Дякую за ласкаве запрошення взяти участь у Світовому Конґресі Вільних Українців... Перший Конґрес Вільних Українців причиниться до поглиблення єдности серед українців, які живуть у 21 країні світу. Крім цього, він дасть нагоду громадянам інших націй, які будуть присутніми на Конґресі висловити свій подив героїчному українському народові й свою вдячність за культурне багатство, яке вони дістали від українських громад у їхніх країнах. Як сенатор зі стейту, в якому українські громади дали такий великий вклад, я зокрема свідомий цього важливого факту.

„За вашим Конґресом будуть стежити з пошаною і щирими побажаннями численні громадяни цієї та інших країн.

З найкращими побажаннями успіху."

Джозеф С. Кларк
Сенатор у ЗСА

„Світовий Конґрес Вільних Українців і вияв національної єдности на ньому матиме вплив на долю мільйонів. Хай Господь благословить вашу працю і ваші зусилля."

Микола Мандзюк
Посол до Канадського Парляменту

Вашінґтон, 16 листопада, 1967.

„Мої найкращі побажання успіхів Конґресові та Маніфестації за Свободу. Справа визволення України належить до найшляхетніших завдань і за них треба змагатися."

Джеймс М. Генлей
Член Конґресу ЗСА

16 листопада, 1967.

„Не можу взяти участи в працях Світового Конґресу Вільних Українців, бо Конґрес ЗСА саме відбуває свою Сесію. Єднаюся з вами духом, відзначаючи цю подію. Найкращі побажання всім учасникам Конґресу."

Джан В. Вайдлер
Член Конґресу ЗСА

13 листопада, 1967.

„Ваше рішення скликати цей Конґрес і влаштувати Маніфестацію за свободу було дуже на часі. Ваша мета близька моєму серцю, я ґратулюю вам за ваші намагання досягнути шляхетних цілей, які є засадничими для нашого способу життя. Дуже жалію, що не буду присутнім на Конґресі. Прошу передати мої запевнення, що я далі продовжуватиму діяти для справи, якій присвячує свою працю Пан-Американська Українська Конференція."

Відданий вам,

Майкл А. Фієн
Член Конґресу ЗСА

8 листопада, 1967.

„Як послідовний прихильник національної незалежности українського народу, я віддаю вам шану за ваші намагання об'єднати всіх українців, які живуть у західньому світі. Хочу запевнити всіх делеґатів, що я щиро зацікавлений справою незалежности України."

Відданий вам,

Домінік В. Даніелс
Член Конґресу ЗСА

Ню Йорк, 6 листопада, 1967

„Я дуже вдячний за Ваше ласкаве запрошення взяти участь у Світовому Конґресі Вільних Українців... З радістю прибув би на цю історичну подію. На жаль, з уваги на інші обов'язки, я не зможу особисто бути на Конґресі. На пленарних сесіях мене буде заступати Високопреподобний Монсеньйор Етторе Ді Філіппо, протоколярний і зв'язковий секретар уряду Постійного обсерватора св. Столиці при Об'єднаних Націях.

Бажаю Конґресові всякого добра та успіхів."

Відданий вам,

Монсеньйор Альберто Джіованнетті
Постійний Обсерватор
Св. Столиці при Об'єднаних
Націях

Ню Йорк, 14 листопада, 1967.

„Посадник Джан В. Линдзі жаліє, що не зможе бути з вами в Медисон Сквер Ґарден 18 листопада під час Конґресу Вільних Українців.

Посадник уповноважив мене передати найкращі побажання всім громадянам-українцям, які живуть у Ню Йорку. Рівночасно посадник Линдзі сердечно вітає всіх делеґатів з-за кордону. Він надіється, що Конґрес буде успішний та що він причиниться до реалізації шляхетних ідеалів українського народу."

Відданий вам,

Джан С. Палмер
Комишинер

Філядельфія, 15 листопада, 1967

„Від імені міста Філядельфії надсилаю привітання й побажання Першому Конґресові Вільних Українців. Ваш Конґрес відбувається у час, коли Москва відзначає 50-річчя більшовицької революції і заявляє, що вона принесла волю й незалежність 45 мільйонам українців. Ми знаємо, що ці заяви фальшиві. Насправді 50 років тому українці встановили свою незалежну державу, яку брутально знищила комуністична Росія. Я знаю, що вам шлють щирі побажання свободолюбні народи всього світу."

Джеймс Г. Дж. Тейт
посадник міста Філядельфії, ЗСА

Вінніпеґ, 15 листопада, 1967.

„Кожен українець у світі спрямовує свою увагу на цю історичну подію — Перший Світовий Конґрес Вільних Укранїців. Я мав у пляні прибути на цей Конґрес, але непередбачені обставини, на превеликий жаль, змінили мої пляни. Як посадник міста Вінніпеґу пересилаю Конґресові й делеґатам з усіх сторін світу мої найкращі привітання й побажання."

Степан Дзюба
Посадник Вінніпеґу, Канада

Ню Йорк, 16 листопада, 1967.

„Ми татари, громадяни Америки, вітаємо Конґрес і всіх українців. Ви рішилися на потрібну акцію у властивому часі. Бажаємо Світовому Конґресові Вільних Українців великого успіху."

Ґаріп Султан
Генеральний секретар
Американської Ради
за незалежний Ідел Урал

Ню Йорк, 17 листопада, 1967.

„Світовий Конґрес Вільних Українців, Ню Йорк. Хай ваша рішучість і ваша героїчна боротьба за свободу допоможе вам добути незалежність та добробут для України."

Ґалья Зіліоніс
Президент,
Рада Балтійських Жінок

Ню Йорк, 17 листопада, 1967.

„Естонський Національний Комітет у З'єдинених Стейтах Америки пересилає від імені естонців у ЗСА щиросердечні привітання Першому Світовому Конґресові Вільних Українців і бажає повного успіху в працях цього історичного збору."

Гайкі Лісмент
Президент,
Естонський Національний
Комітет

Ню Йорк, 15 листопада, 1967.

„З приводу Першого Світового Конґресу Вільних Українців я хочу передати Вам від імені Асамблеї Поневолених Европейських Націй і від себе особисто найкращі побажання успіхів для вашого зібрання. Хай ваші наради допоможуть великому українському народові в його змаганні за волю і незалежність."

Джордж Д. Дмітров
Голова

Ню Йорк, 15 листопада, 1967.

„Прошу прийняти мої найкращі побажання успіхів Першому Конґресові Вільних Українців. Нехай ваші зусилля започаткують нову добу в житті українського народу та вможливлять здійснення його національних аспірацій."

Фелікс Ґадомскі,
в.о. Генерального секретаря,
Асамблея Поневолених
Европейських Націй

17 листопада, 1967.

„Естонці у вільному світі, репрезентовані Естонською Світовою Радою, пересилають свої щиросердечні привітання Першому Світовому Конґресові Вільних Українців і бажають йому якнайбільших успіхів. Як товариші зброї в спільній боротьбі проти совєтського поневолення, визиску, переслідування, русифікації й народовбивства у країнах Центральної і Східньої Европи, за незалежність наших націй, — закликаємо об'єднати наші ряди в посиленій рішучості ліквідувати совєтське ярмо."

Альфред Дж. Андерсон
Президент,
Естонська Світова Рада

Президія Світового Конґресу Вільних Українців одержала наступні листи з привітаннями:

Від губернаторів Стейтів:

Нелсон А. Рокефеллер, Ню Йорк
Ричард Дж. Гюс, Ню Джерзі
Пол Лехалт, Невада
Норберт Т. Тімен, Небраска
Джан А. Вольп, Масачусетс
Джан Г. Шафе, Род Айленд
Джан Демпсі, Коннектікат
Чарлс Л. Террі, Делявар

Від сенаторів ЗСА:

Томас Дж. Додд, Коннектікат
Едвард М. Кеннеді, Масачусетс
Роберт Ф. Кеннеді, Ню Йорк
Джан Дж. Товер, Тексас
Геррісон А. Вільямс, Ню Джерзі

Від конґресменів ЗСА:

Кларенс Дж. Бравн, Огайо
Пол Финлей, Ілліной
Вільям В. Рот, Делявар

Інші:

Дін Раск, Державний Секретар ЗСА
Нґуєн Гу Чі, Постійний Обсерватор
від Південного В'єтнаму
до Об'єднаних Націй

Доповіді:

Іван Сирник, делеґат Комітету Українців Канади —

УКРАЇНЦІ В КРАЇНАХ СВОГО ПОСЕЛЕННЯ

Доповідь на тему „Українці в країнах свого поселення" не може охопити всіх проблем нашої діяспори і вичерпати всі способи, як ці проблеми розв'язати. Буду задоволений, коли питання, які висуну, зродять нові думки щодо справ, від яких залежить наше майбутнє і як нам далі бути.

За мотто до доповіді я міг би взяти відомий вірш О. Олеся: „З журбою радість обнялась." Зміст цього вірша і навіть його музичний мотив — це наче ляймотив всієї нашої історії, бо в ній постійно переплітається радість із сумом і журбою. У прозовій формі можна розглядати нашу історію, в тому числі й історію нашої діяспори в аспектах її світлих сторінок і тіней.

Українська діяспора доволі чисельна. Хоч точної статистики не маємо, думаю, що не перебільшимо, коли скажемо, що в країнах вільного світу живе понад два мільйони українців. Це дуже

поважне число, коли взяти до уваги, що всіх естонців в їхній країні є 1,230,000, усіх латишів 2,150,00, литовців 2,900,000, а ісляндців тільки 208,000.

З цього виходить, що при своїй чисельності у вільному світі, при умові своєї згуртованости, українці могли б творити серйозну й атрактивну силу. Але, розбиті на різні групки, що іноді взаємно себе поборюють, вони, на жаль, такої сили не представляють.

З географічного погляду українська діяспора розпорошена по всьому світу. З нею можна зустрітися дослівно в усіх частинах світу. В Азії знайдемо українців в Туреччині і на Далекому Сході, знайдемо їх і на Близькому Сході, в країнах Африки, в Австралії і Новій Зеляндії, в Европі і на американських континентах.

Світлою сторінкою української діяспори є те, що вона в своїй більшості ще національно свідома, громадсько, політично і культурно активна. Розуміється, є ще серед неї численні національно цілком безбарвні та неактивні елементи, як теж такі, яких ми називаємо „хохлами" чи „малоросами", та вимираючі через асиміляцію „карпатороси."

Найстарша українська еміґрація була в Европі. Стара українська еміґрація була реґіональна, тобто окрема з Галичини і окрема наддніпрянська. Ця реґіональність збереглася і після закінчення першої світової війни. Сьогодні українська діяспора своїм складом має характер соборницький. Усі частини української землі є репрезентовані в нашій діяспорі.

Еміґрація до обох Америк мала, з малими вийнятками, заробітковий характер. Вона почала відігравати доволі важливу ролю між двома світовими війнами, особливо в Канаді, де українці поселилися компактною масою в трьох степових провінціях. Згідно з урядовою статистикою, в Канаді було в 1961 році 473,377 українців; тепер їх буде понад пів мільйона.

Сьогодні у федеральному парляменті в Оттаві є чотири посли-українці. Донедавна було двох сенаторів-українців. Несподівана смерть Івана Гнатишина залишила нам покищо тільки одного сенатора — Павла Юзика. У чотирьох провінційних леґіслятурах (парляментах) є 22 посли-українці: 7 — у Манітобі, 6 — у Саскачевані, 6 — в Алберті і 3 в Онтаріо. У провінційному уряді Онтаріо є міністер Іван Яремко, в Алберті членом уряду є Амвросій Головач; був такий час, коли в Манітобі українець Михайло Григорчук був міністром юстиції („етторні дженерал"), Микола Бачинський — спікером, тобто головою парляменту, а заступником спікера був Іван Соломон, тепер суддя у Вінніпезі. При цьому варто згадати, що українець Михайло Стар (Старчевський) був упродовж урядування прем'єра Діфенбейкера федеральним міністром праці, а з часу обрання нового голови консервативної партії, який не мав посольського мандату, Михайло Стар став

лідером льояльної опозиції Її Величности в парляменті. Був також час, коли Олекса Кузяк був міністром у Саскачевані.

Були також посли-українці в Бразилії.

Крім послів, українці були мейорами, тобто посадниками чотирьох більших канадських міст, як от у Вінніпезі, Едмонтоні, Віндзорі й Ошаві, і менших, як у Кенорі в Онтаріо. Степан Дзюба є мейором півмільйонового Вінніпеґу безперервно від 1956 року. У Канаді є сім суддів-українців, при чому не враховано тут місцевих суддів нижчого ступеня. На полі шкільництва українці Канади дотримують кроку своїм співгромадянам. Маємо 22 шкільних інспекторів, приблизно 4,000 учителів, між ними багато директорів шкіл; маємо численні кадри своєї інтеліґенції, починаючи з професіоналістів, а на висококваліфікованих спеціялістах та вчених кінчаючи. Свою інтеліґенцію — професіоналістів та спеціялістів — мають українці також у різних країнах свого поселення. На жаль, авторитетної статистики мені не довелося роздобути.

До світлих сторінок української діяспори слід зарахувати те, що вона через створені нею організації намагається зберігати рідну мову та культуру. Вона розбудувала широку мережу Народних Домів, Просвіт, читалень і церковних громад. Вона має доволі широкі кадри мистців і письменників, які створили видатні мистецькі та літературні твори. Вона має свої наукові установи — Українську Вільну Академію Наук і Наукове Товариство ім. Шевченка. Вона зарепрезентувала себе в найвищих учбових закладах, і сьогодні ледве чи знайдеться такий університет у Канаді і З'єдинених Стейтах Америки, де не було б професорів-українців та різних дослідників. Те саме, хоч може дещо в меншій мірі, можна сказати про Европу, Південну Америку та Австралію.

Зокрема в Канаді українці обох віровизнань розбудували свої виховні інститути й колеґії. Одна з них — Колеґія св. Андрея — є в асоціяції з Манітобським університетом. Українська діяспора заснувала свої видавництва і пресу. У самій Канаді, крім місячних журналів, півмісячників та інших неперіодичних видань, виходить вісім тижневиків (не включаючи тут одного комуністичного); у З'єдинених Стейтах Америки — два щоденники і чотири тижневики. Це, розуміється, крім різних журналів, квартальників та неперіодичних видань. У Европі маємо п'ять тижневиків, у Південній Америці — чотири, в Австралії — два.

До світлих сторінок історії нашої діяспори належить також її зорганізованість та прагнення до консолідації, що знайшли свій вияв у створенні центральних репрезентацій українців у громадському секторі, таких як Український Конґресовий Комітет Америки, Комітет Українців Канади та центральні репрезентації в країнах Південної Америки та Австралії і на европейському кон-

тиненті — Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ.

На господарсько-економічному відтинку українська діяспора зробила теж добрий поступ. Вона розбудувала свої забезпеченеві установи і значно пожвавила в останніх десятиліттях розбудову так званих кредитівок. Українці пішли в торгівлю і фабричний промисел. Українські фармері належать до найбільш поступових і видали з-поміж себе в Канаді світових „збіжжевих королів."

З визнанням треба сказати, що українська діяспора, серед якої виростає вже третя й четверта ґенерація народжена поза межами України, не перестає цікавитися та турбуватися долею України і бажає допомогти українському народові в його боротьбі за суверенну й соборну українську державу.

Це все, разом узяте, належить до світлих сторінок нашої історії в діяспорі.

Проте в цій історії є чимало темних тіней.

Однією з цих прикрих тіней — це розбиття нашої діяспори на різні групи та групки, які взаємно себе поборюють і в цьому взаємному поборюванні витрачають багато енерґії, що могла б бути скерована на позитивну працю. Через цю внутрішню „громадянську війну" ми ще досі не змогли подолати комуністичного сектора серед українців, який не повинен мати місця між нами в обличчі комуністичного гніту, що його переживає наш народ в Україні.

Ми досі ще не спромоглися на повну консолідацію українських політичних сил у системі Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі, як противаги урядові в Києві, що сидить там з ласки Москви, а не з волі українського народу. Крім нашої дотеперішньої неспроможности сконсолідувати наші політичні сили в одному центрі, в житті нашої діяспори є й інші темні тіні.

Нам серйозно загрожує асиміляція нашої молоді. Молоде покоління починає нас не розуміти. Ми втрачаємо нашу молодь не тільки через асиміляційні впливи довкілля, але також через нашу неспроможність з нею комунікуватися. Десь по дорозі нашого життєвого шляху ми загубили місток порозуміння між старшим і підростаючим поколінням. Однією з причин цього відчуження є наша неспроможність переконати молодь, що між нашим зацікавленням долею України і нашим статусом громадян наших країн, немає жодної колізії; що бути добрим громадянином країни нашого поселення не йде в розріз з нашим бажанням допомагати українському народові в його визвольній боротьбі; що почуття близькости до народу, з якого вийшли наші батьки, це природне почуття культурної людини. Воно притаманне членам усіх культурних спільнот. Велика Британія є самостійною державою, але кожний англієць, хоч він може належить уже до шостої або сьомої ґенерації народженої деінде, має природні

симпатії до колиски своїх предків. Коли ми сьогодні цікавимося тим, що діється у В'єтнамі, в Конґо, Родезії та Японії (бо світ став дуже маленьким), ніхто не повинен брати за зле українцям того, що вони цікавляться Україною.

Проте мені здається, що ми зачасто на всі лади (де цього треба і не треба) вільно оперуємо такими термінами як „еміґрація" й „еміґранти." Ми часто називаємо себе „політичною еміґрацією", хоч у дослівному значенні, ми еміґрацією не є, і ці терміни, цілком зрозуміло, не знаходять зрозуміння серед нашої молоді, що належить до другої й третьої ґенерації, народжених поза Україною. Щобільше, ці окреслення їй не зрозумілі і навіть обурюючі. Наша молодь не може поєднати цих понять з її власним, а навіть з нашим, статусом громадян Канади, ЗСА, Франції чи будь-якої іншої країни, де наша молодь народилася. Називаючи себе „еміґрацією", ми відштовхуємо нашу молодь від себе, бо вона своїм громадянством через народження вростає щораз глибше в ґрунт країни свого народження і хоче, цілком оправдано, бути її співгосподарем. Ми не мусимо називати себе „еміґрацією", щоб цікавитися долею українського народу. Навпаки, наш голос на оборону прав України буде куди сильніший, коли підноситимемо його з позицій нашого державного громадянства. Голос господаря завжди сильніший, ніж голос комірника чи тимчасового гостя.

Щоб наблизитися до нашої молоді і наладнати з нею зв'язок, ми мусимо усунути цю бар'єру і зійтися з нашою молоддю на ґрунті спільного громадянства. На цьому ґрунті співгосподарів ми мусимо стояти обома ногами, бо таке становище єдино правильне. Коли ми раз назавжди усвідомимо собі, що ми є співгосподарями наших країн, тоді не тільки наблизимося до нашої молоді, а й вона наблизиться до нас; уся ж наша філософія матиме тривалішу основу. Ми будемо вести себе тоді так, як це робить кожний добрий і розумний господар. Ми розбудовуватимемо тоді наше господарство не на переїздних возах, а на солідному ґрунті нашого громадянства; ми дбатимемо, щоб те господарство, на якому господарюватимуть наші нащадки, розвивалося й передавалося од роду в рід, від покоління до покоління, і помножувало себе як ті таланти в біблійній притчі. Як розумний господар не бажає собі того, щоб його господарство перейшло в нездарні руки, так і ми дбатимемо, щоб було кому наше господарство передати.

Ми мусимо створити для нашої діяспори її „Вірую" непорушних законів. Нема де правди діти, що в нашій діяспорі зударяються два протилежні погляди. Одна школа думання вважає асиміляцію природним і неминучим процесом. Ті, що поділяють цей погляд, опускають безрадно руки, а навіть потурають асиміляції. Якщо асиміляція неминуча, то пощо тоді, мовляв, витрачати енер-

ґію на боротьбу з нею, коли ми приречені на культурне винародовлення? Так говорять слабодухи.

У противагу до цього мислення краща частина нашого проводу і спільноти не легковажить загрози асиміляції, але вона своїх позицій не здає. Вона з нею бореться, бо це єдино правильний шлях для забезпечення нашого майбутнього не на 20 чи 50 років, але й на все дальше майбутнє. У цьому питанні не сміє бути роздвоєння думок. Ми є в боротьбі з асиміляцією і мусимо змобілізувати всі наші сили на цю боротьбу. Усі чинники нашого життя повинні бути на фронті цієї боротьби за збереження українства, починаючи від родинних домів і на церковних організаціях кінчаючи. Виховання у рідній мові і культурі повинно стати першою національною заповіддю нашої діяспори.

У додатку до того, що ми самі можемо для себе зробити нашими власними зусиллями, ми повинні всюди, де для цього існує будь-яка можливість, домагатися прав для української мови в державних школах наших країн — у початкових, середніх і в університетах. Цього права в середніх школах і в університетах українці в Канаді домоглися в трьох степових провінціях. Однак це не означає, що там, де українська мова має повні права нарівні з іншими визнаними модерними мовами, українці повинні перестати підтримувати рідні українські школи. Визнання української мови підносить її престиж серед учнів і усуває мовну дискримінацію; але тільки рідна українська школа з допомогою дому, громадських організацій та Церкви може виховати дитину в дусі української культури.

У наслідок асиміляції відчувається помітне збайдужіння нашого громадянства до друкованого слова. Ми поволі стаємо нечитацькою публікою. Це ствердить видавництво кожного українського часопису, і коли цей стан не покращає, вже сьогодні можемо запитати: чи за 10, 20, 30 років буде для кого видавати українські газети? На місце старших читачів, що природним законом відходять від нас, нових читачів з молодших поколінь цілком не вистачає, щоб заступити їхнє місце. Те саме можна сказати і про українську книжку. Ми говоримо з гордістю про понад двомільйонову українську громаду у вільному світі. Але скільки справді є в тому імпозантному числі національно свідомих українців, що читають українські газети і книжки? Думаю, що, якби таку статистику ми зібрали, вона була б дуже невесела.

Цей стан тимбільше мусить нас непокоїти, бо так довго, поки Україна не визволиться з російської неволі, ми не можемо рахувати на нову еміґрацію з України для підсилення наших рядів у діяспорі. Але навіть і тоді, коли на Україні завітає благословенний день волі, ледве чи зможемо надіятися на більшу еміґрацію звідти, бо Україна потребуватиме всіх своїх людей для розбудови й піднесення свого державного господарства.

Це означає, що ми здані на наші власні сили, на природний приріст нашої діяспори, і тому для нас цінна кожна українська людина, але повновартісною вона буде тільки тоді, коли триматиметься рідного берега.

Крім природного приросту, єдина надія на збільшення людности нашої діяспори може бути еміґрація українців з деяких европейських і південно-американських країн, а, може, з Нової Зеляндії та Австралії на північноамериканський континент, до ЗСА і Канади; радше до Канади, де українці в пропорції до загального населення творять два з половиною відсотка. Я не маю на думці Бразилії і Арґентини, де українці уже сяк-так загосподарилися.

Я думаю, що коли Секретаріят українців вільного світу буде на цьому конґресі створений, одним з його головніших завдань повинно бути перевірення можливостей еміґрації українців до Канади і ЗСА з тих країн, де немає для них добрих перспектив на культурний та господарський розвиток.

Українська діяспора мусить постійно підносити себе. Третя наша еміґрація, маю на думці ту, що прибула до Канади і Америки та інших країн вільного світу після другої світової війни, дала нам видатну кількість дуже цінних людей: науковців, професорів, письменників, мистців і публіцистів, а також політичних та громадських діячів. Разом з тими силами, що вже тут виховалися, вони творять, так скажу, нашу духову, інтелектуальну еліту. На жаль, і на цьому відтинку немає достатнього доросту. Матеріяльні гаразди стали приводом для нашої студіюючої молоді передчасно залишати школу, перед закінченням вищих студій і набуттям наукових дипломів. Я не маю статистики з інших країн, але канадська статистика, основана на переписі населення, що був переведений в 1961 році, показує, що коли йдеться про здобуття університетських ступенів, то українці стоять аж на десятому місці, хоч кількістю свого населення вони посідали у тому році четверте місце після брітанців, французів і німців. На першому місці щодо університетських ступенів стоять жиди, після них (і це для декого буде несподіванкою) — азійці, на третьому — росіяни, на четвертому — брітанці, на п'ятому — поляки, на шостому — скандинавці, на сьомому — голляндці, на восьмому — німці, на дев'ятому — французи, а на десятому — українці. — Тому нам конечно треба піднести наново клич: д о ш к о л и ! І все і всюди його пропаґувати. В умовах загального добробуту і різних стипендій та державних позичок, що їх студент може дістати, немає причини, чому українці не могли б посісти одне з перших місць. Колись наші батьки-піонери з останнього стягалися, щоб післати свою дитину в школу і вивести її в люди. Я подав як приклад Канаду, маючи тут офіційну статистику, але я думаю, що такий невідрадний стан панує і в інших країнах нашого поселення.

Ще в одній ділянці ми дуже слабо, а то й цілком не зарепрезентовані. Нашою українською пресою ми говоримо тільки між собою, і нам треба між собою говорити. Але, нам повинно також залежати на тому, щоб наші погляди на ту чи іншу справу доходили до відома наших співгромадян та урядових кіл і впливали на формування громадської думки. Цю ролю міг би виконувати добрий часопис, друкований однією з більших світових мов, який коментував би загальні світові справи, але час від часу давав би статті та коментарі про українські справи в об'єктивному насвітлені. Такий часопис навіть не повинен би називатися українським, щоб ніхто з наших співгромадян не міг сказати, що це, мовляв, українська пропаґанда. Я здаю собі справу з того, що такий проєкт вимагав би мільйонових фондів і він нам покищо не під силу. Тому треба використовувати доступні нам можливості. Нам треба заохочувати тих з-посеред нашої молоді, що мають нахил до пера, щоб вони навчались та спеціялізувались у публіцистиці і здобували становище при поважних іншомовних газетах.

Тепер перейду до іншої справи, яка також надзвичайно важлива не тільки для нашої діяспори, але і для України. Це — наша участь у політичному житті наших країн. Це — надзвичайно важлива ділянка, бо наша сила назовні проявляється у впливах, які ми здобуваємо в політичних партіях наших країн, у кількості послів у федеральному та провінційних парляментах, у кількості міністрів українського роду. У Канаді, наприклад, перший федеральний посол українець — Михайло Лучкович — своїм блискучим виступом у парляменті в обороні доброго імени українських поселенців завдав смертельного удару антиукраїнському шовінізмові так, що ніхто після того виступу вже не відважився зневажати українців. Колишній посол Іван Дікур багато причинився до того, що Канада впровадила українські радіомовлення у закордонні передачі в своєму „Голосі Канади." Посли Михайло Стар, Микола Мандзюк і сенатор Павло Юзик час від часу підносять у парляменті українське питання. Це робили також і попередні посли та покійні вже сенатори — Вал і Гнатишин. З давніших послів, що відзначалися своїми промовами про українські справи, належить зокрема згадати Антона Глинку.

Розуміється, не в усіх країнах нашої діяспори є можливість вибирати наших людей до законодатних палат. Українці Канади є у винятково щасливому становищі, бо вони заселили доволі компактною масою великі простори Західньої Канади, але навіть там, де таких можливостей немає, індивідуальна участь у політичних партіях відкриває певні перспективи для посереднього політичного впливу. Хто знає, чи доля Галичини й України не була б сьогодні інша, якби в складі канадійської або американської делеґацій чи в обох був хтось з парляментаристів-українців?

Ми ще дуже, дуже слабкі, якщо мова про нашу участь у дипломатичній службі наших країн. Ми ще досі не видали з-поміж себе не тільки амбасадора, ми не видали навіть дипломата з нижчою ранґою консула. Тому і на цю дуже занедбану ділянку треба конечно звернути увагу. Трєба заохочувати наших здібних молодих людей набувати потрібні для цього кваліфікації. Однією з таких кваліфікацій може бути спеціялізація в історії і політичних науках.

Ще одного питання хочу торкнутися, бо воно, на мою думку, не поставлене так, як треба, і потребує виразнішого з'ясування. Може бути, що тут справа радше в перенаголошуванні, ніж у самій суті. Ми часто наголошуємо, що найважливішою, а то й єдиною місією українців у вільному світі є допомога Україні в її боротьбі за волю. Хоч я уродженець Канади, справа долі та волі України для мене така ж близька і дорога, як кожному в цій великій залі. Але, я ніколи не примирюся з думкою, що це найважливіша та єдина наша місія. Ануж припустімо, що завтра Україна стане суверенною державою. Чи тоді нам уже не залишиться жадна інша місія, чи тоді ми справді повинні сказати собі, що нам тепер байдуже, що буде далі, бо свою місію ми вже виконали? Ясно, що ми цього сказати не можемо, бо Україна там, а ми тут, і тут приречена жити переважна більшість нас. Тут уже чимало наших могил. Тут уже і свої садочки вишневі, хоч може не такі чудові, які ви бачили в Україні. І тому ми мусимо сказати собі, якщо хочемо жити, що незалежно від того, чи Україна виборе собі волю сьогодні, завтра чи післязавтра, — дай Боже, щоб це було завтра, — ми, українці вільного світу, маємо перед собою повсякчасну місію: зберігати нашу українську духовість по всі часи; зберігати її так, як це роблять французи в Канаді, не зважаючи на те, що Франція є самостійною державою, і їхньої допомоги не потребує.

І тому я ставлю ці два завдання: допомогу Україні і збереження української духовости, як однаково важливі, а, може, навіть важливішим є оце друге завдання, бо не зможе допомагати батьківщині своїх предків той українець, який відрікся свого роду та порвав зв'язки з культурою своїх батьків. Передумовою нашої допомоги Україні є наша національна свідомість і тільки від неї залежатимуть якість і квантитативність нашої допомоги Україні. Я думаю, що ця справа така очевидна, що не потребує ближчих умотивувань.

На закінчення торкнуся ще однієї болючої проблеми, яка глибоко непокоїть українську спільноту.

Від зарання своєї історії українська Церква стояла в обороні наших національних святощів на рідних землях. Таку саму місію вона покликана виконувати у житті української діяспори. Крім

спасіння душ, найважливіша місія української Церкви це — збереження української духовости. Вона, хоч би тільки у власному інтересі, мусить зберігати свій український характер, бо інакше втрачатиме вплив і вірних. Мені прикро про ці речі говорити; я волів би, щоб про них я не мусів говорити, але я ніколи не знайшов би для себе виправдання, якби цієї проблеми я не підніс перед цим історичним збором. Ми всі разом творимо рідний острів серед моря чужого довкілля. Говорячи фігуративно, ми обгородили його муром нашої культури і традиції. Коли цей мур-гребля буде в одному місці прорваний, тоді весь наш острів буде неминуче залитий. Українська Церква, якого віровизнання вона не була б, це винятково великий скарб нашого народу. Українська Церква мусить стояти з своїм народом, а народ з нею. Відділення Церкви від реального життя народу та його громадського сектора послабить весь наш суспільний організм.

Спроби заступити українську мову англійською чи якою іншою чужою мовою в українських церквах, українських установах й організаціях, це — надзвичайно нездорове явище. Те саме можна сказати і про деякі інші інновації.

Ми мусимо здобутися на велику основну чесноту — бути собою. Ми не сміємо творити щілин у твердинях нашої духовости. Ми повинні раз і назавжди з'ясувати собі різниці між нашою державною приналежністю і нашою українською духовою приналежністю, згідно із словами Великого Учителя: „Віддай кесареві те, що кесареве, а Богові те, що Боже!"

Наша майбутність, як українців у діяспорі, нерозривно пов'язана з українською Церквою. Вона має бути з народом, а народ з нею. В такому поєднанні творитимемо і створимо нашу непереможну самостійну українську силу.

Повертаючись ще раз до питання, яке вносить чимало замішання серед наших підростаючих поколінь, що вбачають суперечність між своїм статусом громадян і українством, я хочу з усією силою підкреслити, що це цілком окремі речі. Українська духовість це наша „Святая святих", дана нам самим Провидінням, і ніхто в демократичному суспільстві не забороняє нам зберігати цю внутрішню святиню нашого серця й душі. Коли ми її втратимо, то не через те, що хтось чужий переступив її святі пороги, але втратимо її через наше власне недбальство і духове лінивство. Замість того, щоб піддаватися впливам довкілля і резиґнувати з життя, поставмо перед собою ясну візію нашого майбутнього. Опрацюймо наше національне, так скажу, „Кредо", оперте на непорушних постулятах. Таке „Кредо" я спробував накреслити. Воно, очевидно, далеко не досконале і не вичерпне, але може послу-

жити деякою думкою для кращого уточнення ідеології нашої діяспори.

1) Я є громадянином країни мого поселення через натуралізацію чи народження. Як її громадянин, я шануватиму її демократичні вольності. На випадок небезпеки із зовні я захищатиму її своїм життям і майном. Я користуватимуся тими правами і привілеями, які моя країна своєму громадянинові дає, пам'ятаючи одночасно, що ті права і привілеї накладають на мене певні відповідальності. Я братиму участь в її багатогранному житті: в політиці й економіці, в шкільництві та освіті, і на всіх інших ділянках її життя.

2) *Крім громадянства моєї країни, я ще маю своє окреме духове громадянство. Це моя „Святая святих." Я українець і своєї української духовости я за ніяку ціну не зречуся. Я не можу зректися свого українства так, як не можу зректися своїх батьків, і сказати, що їх у мене ніколи не було. Я можу змінити своє державне громадянство, переїхавши в іншу країну і прийнявши там нове громадянство, але я не можу змінити свого національного роду.*

3) Я визнаю велику і незаступну ролю Церкви в житті народу і завжди підтримуватиму її морально і матеріяльно. Від своєї української Церкви я сподіватимуся душевного і національного піднесення. Я сподіватимуся, що вона повсякчасно буде сторожем і захисником національних властивостей мого народу. Церква з народом, а народ з Церквою це — необхідна передумова сили нації і збереження української діяспори.

4) *Як українець і християнин, я ніколи не примирюся з комунізмом, чи будь-якою іншою тоталітарною системою та ідеологією. Я твердо стоятиму на позиціях демократизму, бо тільки справжній демократичний лад дає найкращі можливості на вільний розвиток людини і народу.*

5) *Як громадянинові українського роду, доля країни моїх предків лежить мені близько на серці, хоч я не конечно сподіваюся поїхати на Україну жити, хоч би вона й завтра звільнилися з кайдан окупанта, але я робитиму все, що в моїх силах, з позиції мого державного громадянства, щоб допомогти українському народові визволитися і відновити свою суверенну соборну державу.*

6) *Я підтримуватиму творчість наших науковців, письменників і мистців, які вносять великий вклад в українську науку, літературу і мистецтво, чого не можуть свобідно робити українці на поневоленій Україні.*

7) *Я дбатиму про збереження української мови в моєму домі, організації й церкві. Я підтримуватиму українські школи, українську пресу та видавництва і плекатиму пошану до українського друкованого слова.*

8) *Я вестиму себе так, щоб піднести і скріпити добру опінію про українців серед свого довкілля, ширитиму серед моїх співгромадян об'єктивні інформації про Україну і здобуватиму для неї приятелів, уважаюги це одним із засобів моєї допомоги українському народові.*

9) *Я стоятиму за правопорядком у житті нашої діяспори, плекатиму соборницький дух і змагатиму до того, щоб всеукраїнські інтереси мали пріоритет перед інтересами групи ги партії.*

10) *У 50-річчя погатку Української національної революції, я прирікаю бути вірним ідеалам мого народу, що знайшли своє завершення в створенні незалежної і соборної української держави.*

У цьому, Боже, допоможи!

Лев Добрянський, делеґат Українського Конґресового Комітету Америки: (переклад з англійської) —

КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ЖИТТІ КРАЇН НАШОГО ПОСЕЛЕННЯ

(П'ять основних заложень і напрямних Світовому Конґресові Вільних Українців)

Світовий Конґрес Вільних Українців — це особлива подія, яка в нашій історії не має прецеденсу. Цей Конґрес духом і настановою заперечує обманну російсько-більшовицьку **Жовтневу** революцію й стверджує позитивність патріотичних революцій за національно-державну незалежність українського й інших не-російських народів. Своїм змістом і суттю ці революції, в тюрмі народів російської імперії, віддзеркалюють характер славетної й єдиної у своєму роді Американської революції. З цієї великої історичної нагоди, сердечно вітаю всіх шановних делеґатів в імені Українського Конґресового Комітету Америки й від себе особисто.

Дискутувати політичні проблеми в сучасній світовій ситуації — це не абияке завдання. Проте, незважаючи на те, чи ми зможемо причинитися до розв'язки цієї складної ситуації, чи ні, то все ж, політичні напрямні Світового Конґресу Вільних Українців матимуть для нас життєво важливе значення. Майбутня праця Конґресу в цьому мінливому світі, сповненому нових подій і неминучих революцій, повинна відігравати особливу ролю. Можливо, що ця роля, до певної міри, силою обставин покладена на плечі українців Америки, громадян найсильнішої сьогодні держави у вільному світі.

Напрямні політики першого Світового Конґресу Вільних Українців можна реально й розумно обміркувати тільки в контексті загальної сучасної світової ситуації. Незаперечною аксіомою цього контексту є факт, що роля Америки у вільному світі рівноважиться ролею великої російсько-комуністичної імперії. З цієї істини не важко зробити висновки, що, на випадок, якби З'єдинені Стейти Америки програли в холодній, або в глобальній війні, то світло волі згасло б у цілому світі. І навпаки, якщо б Совєтський Союз послаб у своїй основі й розвалився, то разом з ним зникли б залишки комуністичної імперії, включно з китайським материком. Щоб збагнути це просте і ясне твердження, істинність якого не підлягає сумнівам, не треба навіть глибокого розуміння цих двох комплексів сил сучасного світу.

П'ять основних заложень

Політику Світового Конґресу на майбутнє повинні, на мою думку, визначити таких п'ять основних заложень:

Перше основне заложення — це діяльність українців у вільному світі, базована на національній спорідненості, багатстві, культури й сучасному вкладові в боротьбу за свободу одиниці й цілого світу. Найкращий приклад життєздатности цього прикладу — світовий Сіонізм. Базуючись на інших основах, Сіонізм успішно поєднав працю, стремління й енерґію жидів у спільну релігійну цілість, не зважаючи на факт, що їх різнила національно-державна льояльність до країн їхнього поселення. Наслідком досконалости цього принципу є вільний Ізраїль.

Виразні основні заложення діяльности українців у вільному світі зміцнять наш духовий зв'язок, нашу глибоку гордість за культурну спадщину великого українського народу та додадуть нам динамічного переконання, що Україні припадає основна роля в світовій боротьбі. Це заставить нас ділитися своїми духовими й інтелектуальними надбаннями з іншими вільними народами, щоб наші успіхи стали успіхами країн нашого поселення, успіхами українського народу на рідних землях, та інших поневолених народів. Ці основні заложення повинні теж причинитися до поши-

рення свободи в світі. Все це вимагає особливої праці ще й з уваги на те, що, так звані, експерти Совєтського Союзу постійно поширюють невірні концепції, виявляють брак знання про СССР та його колоніяльну політику. Крім ракетної зброї, військової сили й тоталітарної контролі над іншими народами, російські імперіялісти втішаються ще грізнішою зброєю — триваючим неуцтвом Заходу та його нерозумінням, що Совєтський Союз — це могутня і єдина сьогодні колоніяльна імперія в світі.

Просвітити Захід, знищити цю зброю в холодній війні — це одне з найважливіших завдань українців у вільному світі. Світовий Конґрес Вільних Українців, будучи могутнім голосом поневоленої України, переконає вільні народи, що і СССР, і російська імперія втрачають своє значення без України. Російські тоталітаристи дуже добре розуміють важливість цієї елементарної калькуляції, але жертви, намічені ними, потребують більше часу, щоб збагнути цю наглядну істину. Найцінніший ключ до перемоги вільного світу в холодній війні — це поневолені Совєтським Союзом не-російські народи. Цей ключ треба кувати й берегти в щоденному житті української вільної спільноти.

Координована єдність

Друге основне заложення політики Світового Конґресу Вільних Українців — це координована єдність. Це заложення визначає потрійну мету: визволення й незалежність України та всіх інших поневолених народів; збереження свободи в країнах нашого поселення; мирна світова спільнота вільних і незалежних держав. Ці політичні моменти тісно пов'язані між собою. Їх можна розглядати як співзвучні частини великої єдиної мети. Щоб здійснити цю далекосяжну мету — необхідна координована діяльність українців у вільному світі. Отже не органічна єдність, а суцільна координована діяльність дасть нам базу для конкретної праці Світового Конґресу Вільних Українців. Така діяльність відповідає різноманітним умовам і обставинам країн нашого поселення, а коли звичаї чи закони якоїсь країни не дозволяють нам виконувати певну працю, то її легко можна реалізувати в інших країнах. Усі зусилля повинні бути спрямовані на досягнення спільної мети.

У таких обставинах координована єдність полегшує гнучкість і плавкість праці, дає добрі наслідки та можливости пристосуватися до обставин у даній країні. На основі цього структура Світового Конґресу Вільних Українців і його майбутня діяльність досягнуть високого рівня продуктивности й бажаних наслідків.

Льояльність

Третє основне заложення політики СКВУ відноситься і до натуралізованих, і до народжених у різних країнах українців. Це

— льояльність і відданість країнам нашого народження, чи проживання. Підкреслювання цього може здаватися зайвим, проте всім нам відомо, як наші вороги викривляли мотиви нашої діяльности, приписуючи нам дворушництво й роздвоєну льояльність, щоб таким чином заплямувати нашу чесну працю в очах наших співгромадян.

Без огляду на те, в яких країнах живуть українці, вони льояльно й рішуче заступають інтереси країн свого поселення. Між нашими цілями й льояльністю до держав, яких ми є громадянами, нема жодних розбіжностей. Навпаки, діючи в інтересі свободи країн нашого поселення, України й інших поневолених народів, наша льояльність більш промовиста, ніж льояльність співгромадян незацікавлених і байдужих до смертельної загрози, яку несе світові СССР.

Завдання на найближчу мету

Базуючи свою політику й свої завдання на цих заложеннях, ми зможемо намітити завдання українців у різних країнах поселення, зможемо визначити напрямні для дальшої своєї конструктивної праці.

Основна суть цих завдань — це систематичне виховання, поступова перевірка політики країн нашого поселення щодо СССР, у випадку, коли для цього існує потреба, — а вона існує, майже, в усіх країнах. Така постава української спільноти сприятиме тому, що політика окремих країн базуватиметься на точніших і більш реальних поняттях про Совєтський Союз, зокрема про поневолені ним не-російські народи.

Ці завдання дуже реальні й дуже практичні. В Америці ми намагаємося доказати невірність основ американської закордонної політики щодо СССР. Така ж проблема існує в усіх інших вільних країнах світу. Виконання цього завдання — це запорука успіхів дальшої нашої діяльности.

Міжнародна діяльність

Практична політика Світового Конґресу Вільних Українців повинна включати різні аспекти міжнародної діяльности, хоч кожна заступлена тут країна працює не тільки на внутрішньому відтинку, а й теж спільно з співгромадянами-неукраїнцями, то все ж, заложення міжнародного спілкування мусять бути значно поширені. Це вимагає сильнішої репрезентації й більшої участи в міжнародних конференціях та семінарах, присвячених різним проблемам, що заторкують нас. У багатьох заступлених тут країнах ще й досі не проводиться Тижня Поневолених Націй. Проте, завдяки поширенню цієї міжнародної діяльности на Північно-

Американському континенті, ідея Тижня Поневолених Націй зацікавила багато груп в Азії, в Південній Америці та на Близькому Сході. Схвалена Конґресом ЗСА Резолюція Тижня Поневолених Націй, наприклад, вияснює основні принципи нашої боротьби. Вона виразно ставить українську проблему в світовому контексті та привертає увагу світу до поневолені України, а факти 1959-67 рр. виразно вказують на те, з яким несамовитим публічним обвинуваченням, глумом та, очевидним, страхом Москва ставиться до цієї резолюції. Якщо цей Світовий Конґрес Вільних Українців має щось досягнути, то він мусить прийняти принципи діяльности на міжнародному форумі, а на відтинку Тижня Поневолених Націй, зокрема.

Петиція

Базуючи свою політику на основі цих п'яти основних заложень і напрямних, Світовий Конґрес Вільних Українців не може не зробити величезного кроку вперед у боротьбі проти совєтсько-російського колоніялізму та імперіялізму. Цим ми заодно прискоримо крок до осягнення найвищої мети — світової свободи й визволення України та всіх інших поневолених народів. Я пропоную, щоб Світовий Конґрес Вільних Українців розглянув можливости виготовлення відповідної петиції до голів держав, з підписами всіх українців у всіх країнах їхнього поселення, з метою довести до відома цілого світу важливість українського питання. Цим ми причинимося до кращого відзначення 50-річчя української самостійности, яке ми святкуватимемо в січні 1968 року.

Перед Світовим Конґресом Вільних Українців велике й важливе майбутнє. Але ця світла майбутність може бути досягнена лише на засадах здорової консолідації та непохитних політичних напрямних.

Керівник Сесії **Йосип Лисогір** проголошує перерву на одну годину.

Продовження Другої Пленарної Сесії, год. 2:30 по полудні, керівник Сесії о. **Василь Кушнір.**

Доповіді (продовження):

Григорій Васькович, делеґат Координаційного Осередку Громадських Українських Центральних Установ в Европі —

СОЦІЯЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ СТАН В УКРАЇНІ ТА СПРОБИ НАШОЇ ДОПОМОГИ ВИЗВОЛЬНІЙ БОРОТЬБІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Український народ вже три сторіччя перебуває в незвичайно важких умовах поневолення під пануванням Росії. Особливо жорстоке поневолення, повне грабунку й фізичного винищування народу, довершила нова російсько-більшовицька панівна кляса за останніх 50 років і саме тепер тріюмфально святкує перемогу, осягнену фізичною силою. На силі, на насильстві вона спирає своє панування, всупереч загальнолюдським моральним і правним законам, маскуючи їх вивіскою гасел відмерлого марксизму-ленінізму. Разом з цим москалі вперто поширюють пропаґандивні твердження про добровільний вхід України в склад російської імперії. Вони всякими способами намагаються перекручувати і фальшиво інтерпретувати наші державно-політичні акти, довершені в процесі змагань за волю, які безспірно свідчать про боротьбу з Росією, — такі акти, як союз Хмельницького зі Швецією і Семигородом, Гадяцький трактат Виговського з Польщею, спробу Дорошенка з допомогою Туреччини здобути Україні права та договір Мазепи й Орлика зі Швецією, спрямований проти російського імперіялізму, — що своєю суттю заперечували й повністю перекреслили Переяславську угоду, зумовлену військовими потребами під час війни Хмельницького. Навіть створення Української Центральної Ради й проголошення незалежности України 1918 року та довготривала збройна боротьба проти російсько-більшовицької інвазії не змінили настанови москалів уважати Україну за свою провінцію і так її трактувати.

Російська імперія, названа Союзом Совєтських Соціялістичних Республік, є найбільшою і останньою ще існуючою колоніяльною системою в світі. Вона має величезні матеріяльні засоби, кількамільйонову, модерно вишколену армію, значні запаси ядерної зброї та міжконтинентальних ракет і широкі політичні впли-

ви. Всім життям імперії керує Центральний Комітет Комуністичної Партії Совєтського Союзу з допомогою партійного апарату й поліції. Головні цілі російського народу, — який, з уваги на своє панівне становище, схвалює політику більшовицьких верховодів і партії, — на теперішньому етапі такі: втримати, а то й поширити імперію територіяльно, русифікувати т. зв. союзні республіки, змагаючи до злиття націй в один совєтський, а насправді — російський народ. Постійно здобувати політичну й економічну контролю в різних державах світу та в проводі так званої світової соціялістичної системи, що займає половину Европи й великі простори Азії, змагати до панування над цілим світом.

У такій колоніяльній системі, залежній від Москви, перебуває Україна й досі. Формальне втягнення її до Совєтського Союзу відбулося насильним способом, способом збройних нападів та інвазії Червоної Армії, а не з волі українського народу і його законного проводу. Тому існуюча Українська Совєтська Соціялістична Республіка взагалі є накинутим, не українським, творивом, в якому ні форма, ні зміст не відповідають нашій національній духовості, ані етичним і правним нормам, як теж не відповідають офіційним гаслам, що їх проголошує більшовицька ідеологія. Доказом того є накинена Україні конституція УССР, яка по суті є інтеґральною частиною Всесоюзної Конституції. Верховна Рада і уряд УССР не є суверенними, ані не вибираними волею українського народу, а лише призначеними більшовицькими диктаторами з Москви. До того, поступова централізація обмежує і ліквідує формально признані компетенції найважливіших республіканських міністерств у користь всесоюзних. Головним інструментом російського панування в Україні є її окупаційна партія під назвою Комуністична Партія України, що за статутом, формально є відділом Комуністичної Партії Совєтського Союзу та повністю від неї узалежнена. В Комуністичній Партії України кількість росіян є значно більша від відсотка росіян серед населення України. Велика кількість росіян та їхніх вислужників займають у Комуністичній Партії України командні пости й з тих постів керують усіма державними, громадськими, господарськими й культурними справами України за допомогою партійного й поліційного апаратів та підпорядкованої їм адміністрації, пильнуючи, щоб економічною системою узалежнити громадян від держави й контролювати їхні думки й настрої вникливою мережою конфідентів. Профспілки й комсомол є допоміжними інституціями партії. Всякі леґальні, опозиційні до режиму, організації й товариства заборонені конституцією, а спроби унезалежнитися з-під окупаційної контролі — переслідуються й караються. Про це свідчать також відважні виступи Івана Дзюби, лист написаний українськими в'язнями з мордовського концтабору та відкритий лист підсовєтських українських журналістів Чор-

новола, Шеремет'євої і Скочка. Ці листи недавно появилися в українській пресі на чужині.

Під російсько-більшовицьким пануванням український народ гноблений і нищений найбільш різнородними способами. Він терпить наругу й принижування національної гідности; обмеження вільного духового розвитку й нищення його культурних надбань та історичних пам'яток; ізоляцію від зовнішнього світу та від його творчих здобутків; терпить грабування своїх природніх багатств та експлуатацію інтелектуальних і фізичних сил народу; врешті, в Україні проходили нелюдські знущання, безоглядний терор і винищування політичних діячів, церковних достойників та народовбивство цілих прошарків населення. Пригадаємо такі факти, як штучно створений голод у роках 1932-1933, як теж голод в роках 1922 і 1946, від якого вимерло мільйони людей, розгром СВУ і СУМ-у та державно-творчої інтеліґенції з часу визвольних змагань, примусова колективізація селянства, масові розстріли культурних діячів у тридцятих роках, ліквідація українських Церков, православної і католицької, та майже повне знищення єпископатів, терор Постишева, єжовщина, Вінниця, масакри в'язнів у тюрмах перед приходом німців на Україну 1941 року, нелюдська пацифікація Західньої України по закінченні війни 1945 року з варварськими фізичними тортурами й жахливим каліченням людей та публічним вішанням і розстрілами. Довгорічні заслання всіх патріотів, що ставили спротив окупантові. Підступні скритовбивства провідників визвольної боротьби — Петлюри, Коновальця, Бандери за межами України. А далі — ув'язнювання, останнім часом, багатьох культурних діячів України, замикання їх у божевільні та засилання на Сибір, або змушування терором до мовчанки.

Крім цього, біологічна субстанція українського народу є пляново підривана більшовицькою політикою перемішування народів, вивозами молоді й технічних спеціялістів поза межі України. Цей підривний процес є повільний, але сталий і має на меті фізично й інтелектуально послаблювати популяційний стан українського населення в Україні. Вже тепер поза адміністративними межами УССР перебуває дванадцять мільйонів українців, з чого велика частина живе на відірваних від України етнографічних українських територіях Вороніжчини, а також на Кубані й Зеленому Клині. Всі ці українці мали за часів українізації свою культурну автономію, шкільництво, газети. За часів сталінського терору цю культурну автономію зліквідовано й піддано її під тиск найсуворішої русифікації. Друга частина українців, які живуть за межами УССР — це виселені під різними видами люди, чи то випущені з концтаборів в'язні, яким не дозволено повернутися в Україну, чи змушені виїхати до Казахстану й на Сибір так звані „добровольці." Усі вони позбавлені будь-яких національних прав.

їм не дозволяють закладати українських шкіл, чи навіть отримувати совєтсько-української преси. Це найбільш загрожені жертви шовіністично-російської політики вимішування народів. Дуже тривожним є факт, що більше ніж 12% українців в імперії вже не говорять матірною мовою. Подібну політику послідовного винародовлювання українців переводить Польща, підтримана совєтським і чеським урядами в договорі спільної акції проти УПА 1947 р. З того часу українське населення було виселене з корінних своїх земель під Польщею і розпорошене переважно по західніх областях держави. Польська адміністрація і шовіністичне духовенство постійно їх тероризують, переслідують і залякують. Молодь виростає під загрозою повної польонізації, бо в існуючих обставинах, з уваги на терор і шикани, фактично нема змоги добитися української мови в школах, ані ширше включитися в працю урядом дозволеного українського культурно-освітнього Товариства (УСКТ).

Так звана диктатура пролетаріяту, що її завели більшовики, захопивши владу після ліквідації зненавидженого царату, допровадила до великої соціяльної нерівности в імперії, витворюючи справжнє, найбільш протиставне собі, двоклясове суспільство. Вся імперія стала власністю нової панівної кляси комуністичних вельмож, кляси „шулік", що складається з москалів та їхніх коляборантів, кляси, що хитро називає себе „аванґардом пролетаріяту" і яку найбільш глибоко й влучно схарактеризував комуністичний таки діяч Юґославії Мілован Джілас. Друга ж кляса — це кляса пограбованих і закріпачених та безпощадно експлуатованих колгоспників, робітників і трудової інтеліґенції. Цю другу клясу в імперії творять поневолені москалями народи, втому й український народ, якому забрано все національне й приватне майно та невільничими нормами, жорстокою дисципліною праці, несправедливо низькою заробітною платнею і надзвичайно поганими мешканевими умовами до решти ожебрачено. При тому жінки й матері опинилися в особливо важкому стані. Вони мусять працювати на важких роботах у шахтах, на будові шляхів, у важкій індустрії та транспорті, чого нема в жодній іншій вільній і культурній державі.

В найбагатшій країні СССР — в Україні, яка найбільше продукує сільсько-господарських і м'ясних продуктів, постійно невистачає харчів та інших товарів першої потреби. Це тому, що панівна російська імперіяльна кляса своєю колоніяльною політикою економічно експлуатує Україну. Ця панівна кляса пляново розбудовує економіку України під кутом якнайбільшого використання її багатств для потреб корінної Росії, для підсилювання більшовицьких диверсій у світі, наприклад в африканських країнах і інших континентах та для вибагливого життя величезної паразитарної бюрократії — державного, партійного, поліційного й

військового апарату імперії. Тому росіяни ставлять найбільший натиск на розбудову в Україні секторів видобування сирівців та їх первинної перерібки, а не на всебічну розбудову індустрії. Для справного вивозу тих сирівців, півфабрикатів та сільсько-господарських продуктів розбудовується відповідно транспорт і комунікацію. Також вся торгівля і побутове обслуговування наладнані за принципом імперіяльної доцільности зі шкодою для місцевого населення. На цей колоніяльний визиск України вже 1928 року вказав визначний український економіст Михайло Волобуєв у своїй праці „До проблеми української економіки", опертій на статистичних даних. Згідно з його підрахунком в балянсовому році 1924-1925 близько третину всіх прибутків України витрачено поза її межами. Як відомо, Волобуєва ліквідовано й після цього зникли зі совєтської статистики всякі дані про те, скільки мільярдів карбованців забирають москалі з України на всесоюзні видатки. Їх не подається вже до сьогоднішнього дня, але вони, річ ясна, через це не зменшилися. Наприклад, з самого лише податку з обороту в 1968 році передбачено стягнути з України понад 7 мільярдів карбованців, з чого понад 5 мільярдів має забрати Москва, що, крім цього, розпоряджається всім величезним національним багатством України, якої продукція чавуну, сталі, прокату, видобутку залізної руди, вугілля і ґазу та виробу цукру — на душу населення — займає перше місце в Европі.

Але насильство, експлуатація і терор, стосовані Росією супроти поневоленої України, не змогли заломити українського народу й знищити ідею національної свободи та визвольну боротьбу нації, втілену 1918 року в нашій суверенній державі й повторно проголошену на території України в 1939 і 1941 роках. Завдяки цій ідеї Україна веде всебічну боротьбу проти Росії в різних ділянках національного життя. Разом з боротьбою за національну культуру й релігію йде боротьба ідеологічно-політична, соціяльно-економічна та, що найважливіше, збройна боротьба, започаткована 1917 року. Ця збройна боротьба в період державности 1917-1920 рр. була ведена реґулярними арміями Української Народньої Республіки й Українською Галицькою Армією. Потім повстанські й партизанські загони та підпільні організації БУД, СВУ, СУМ, УВО й ОУН та інші продовжували ту боротьбу між двома світовими війнами. З новою силою її розгорнула Українська Повстанська Армія в другій світовій війні й після неї та по сьогоднішній день вона проходить у підпільних формах, ведена українцями в різних місцях імперії, а не лише на українській території.

Прикладами організованої боротьби по другій світовій війні хай послужать такі події, що високо піднесли українську визвольну справу в світовій опінії, а саме: безкомпромісова боротьба УПА на два фронти, а також рейди відділів УПА до сусідніх підкоре-

них більшовиками країн і до Західньої Европи; бойкот виборів до Верховної Ради СССР в лютому 1946 р. і до Верховної Ради УССР в січні 1947 р., переведений на розпорядження УГВР; зв'язкова служба між Краєм і закордоном, ведена визвольними організаціями впродовж 15 років по війні; повстання в совєтських концтаборах в роках 1953-1955 і звернення українських політичних в'язнів з цих таборів до Об'єднаних Націй у справі допомоги визвольній боротьбі, а потім страйки в різних місцевостях СССР. Назагал наступ москалів на Україну завжди зударяється зі загальнонаціональним спротивом українського народу. Цей спротив виявляється у сміливих виступах деяких письменників, критиків і публіцистів, у боротьбі за українську мову в школах, урядових і культурних установах, за релігію, за український характер міст, за втримання національних звичаїв; він ведеться через поширювання забороненої творчости через урухомлення таємних радіовисилань і т. п. Психологічними об'явами цього спротиву є переламання страху перед терором, отрясення від ідеологічного обману, погорда до підлабузників і ріст національної гідности.

А втім, сила й могутність російсько-більшовицької імперії — в якій понад 100 мільйонів людей перебуває у важкому совєтсько-російському ярмі, а других 100 мільйонів, що є в сателітних державах, мусять під диктат москалів послушно нагинати своє життя до російських імперіяльних потреб, — не має стійких основ. Поневолені народи й сателітні держави чекають відповідної нагоди і приготовляються до того, щоб скинути вороже панування та геґемонію Росії й така нагода прийде, з уваги на нестерпні національно-суспільні відносини в СССР. Поборювання культу особи не привело до змін і до поліпшення політичного стану. Москва хоче назавжди втримати панування над поневоленими народами, спираючись на закони сили й примусу. Яскравим доказом цього є безоглядне здушення мадярського повстання у 1956 році. Основи імперії слабі ще й тому, що через зв'язання ініціятиви й творчого змагання, спричиненого системою колективізму та незацікавленням працюючого народу панщизняною працею, так зване плянове господарство імперії переживає постійну кризу. Вказують на це такі велемовні факти, що наприклад селянські присадибні господарства, які становлять три відсотки усього земельного фонду України, продукують 40 відсотків м'яса й молока, понад 50 відсотків городини й овочів та 75 відсотків яєць. Це подає журнал „Економіка Радянської України", в якому стверджено також, що пересічний прибуток колгоспної сім'ї України за працю в колгоспі не перевищує 500 карбованців річно. Отже, без присадибних земель населення України прямо голодувало б. Та, не зважаючи на хронічну недостачу харчів і речей щоденного вжитку, державний панівний апарат несправедливо стягає останній мізерний дорібок з населення для фінансування

гігантичних імперіяльних проєктів, спутників і сателітів. Боротьба за владу в середині імперії та за провід Москви в світовому міжнародньому комуністичному русі є черговими факторами, які щораз більше її послаблюватимуть. Це все разом, тобто: сильний спротив населення панівному режимові та боротьба поневолених народів, хронічна господарська криза імперії, боротьба панівних клік за владу й суперництво з Пекіном причиняються до її послаблення такою мірою, що в наступній кризовій ситуації вона не поборе труднощів і остаточно мусить бути ліквідована.

У важкому змаганні поневолених народів до незалежности, Україні припадає провідне завдання — з уваги на кількість її населення, що величиною становить другий по росіянах народ в імперії; з уваги на її безкомпромісову політичну й збройну боротьбу за повну перемогу з часу відкинення ультиматуму більшовиків у грудні 1917 року дотепер, а також з уваги на те, що Україна, серед народів Совєтського Союзу є тією країною, яка, завдяки своєму географічному положенню й природнім багатствам та потенції промисловости, має всі економічні підстави до незалежного існування. Природні наземні й підземні багатства України з одного боку, та антиімперіялістичне наставлення українського народу з другого, є передумовами для мирної співпраці з іншими сусідними народами. Разом з ними Україна може творити цілком окремий господарський бльок в Східній Европі, який зможе втримувати відповідну рівновагу до російського господарського комплексу й корисно співпрацювати з західньоевропейським, азійським, африканським і в майбутньому — з російським господарським ринком.

Маючи це на увазі, український народ на батьківщині та його еміґрація повинні бути свідомі своєї аванґардної ролі в боротьбі з Росією. Ми повинні завжди й всюди розвивати й втримувати нашу національну свідомість, підкреслювати важливість праці для своєї нації, вивчати можливості визвольної боротьби в теперішній час і в майбутньому, включитися активно в неї та шукати шляхів і способів до успішного ведення її. У зв'язку з цим розглянемо тут деякі важливіші завдання нашої еміґрації в діяспорі, що, на нашу думку, можуть принести поважні користі в спільних зусиллях і значну допомогу українському народові в Україні, якщо їх з відданістю і наполегливістю виконувати. Для ясности спробуємо накреслити ці завдання еміґрації в п'ятьох різних ділянках життя, а саме: в ділянці національній, культурній, політичній, соціяльній, а також в ділянці практичної боротьби.

В національній ділянці наше завдання полягає в якнайбільшому збереженні національної субстанції українського народу в Краю і на еміґрації. У цьому випадку насамперед необхідно спільними силами мобілізувати світову опінію за допомогою місцевих і міжнародніх чинників у всіх країнах, щоб добитися відповідних

впливів і натиску для припинення політики плянового винищування українського населення в УССР, привернення національно-культурних прав української меншини в Росії, повороту українських переселенців з не-українських областей Совєтського Союзу назад в Україну й припинення політики насильницької асиміляції й дискримінації українців у Польщі. Черговим завданням є: прийняти й зміцнити практичний плян для збереження національної субстанції самої української еміґрації. Для того наші спільні заходи повинні бути переставлені на інші, ніж досі, рейки, які тривало забезпечували б духове збереження молоді та її підготовку до всеукраїнських завдань. Це можна осягнути лише через збереження української родини й розбудову рідних шкіл та відповідного роду виховних гуртожитків. Нам необхідно зорганізувати в кожній країні більшого поселення українців коедукаційні ґімназії з українською мовою навчання, які були б визнані місцевими державно-урядовими чинниками й стояли б на рівні існуючих у тих країнах середніх шкіл та втримати Український Вільний Університет й інші високі школи для поглиблювання українознавчих студій. Атмосфера національного виховання, що її для молоді створить наука в українських середніх школах, чи у відповідно керованих гуртожитках, — забезпечить виплекання національно свідомого покоління, яке зміцнить діючі на еміґрації громадські установи, молодечі організації й політичні партії та, озброєне потрібним знанням, працюватиме для всеукраїнських потреб народу.

У культурній ділянці еміґрація має особливо важливі завдання, з уваги на заборону вільної наукової, літературної та мистецької творчости в окупованій Україні й плянове нищення українських культурних надбань. Вільна творчість може виявлятися лише за кордоном у вільному світі. Між двома війнами еміґрація зі Східньої України зробила багато на тому полі у Празі, Варшаві, Берліні й Парижі. Після другої світової війни культурна праця значно розвинулася в різних країнах та осередках поселення українців і корисно впливає на розвиток культурно-творчих процесів в Україні. Цю працю треба продовжувати. Українська громадськість повинна, в цьому випадку, якнайбільше сприяти корисній діяльності Наукового Товариства ім. Шевченка, Української Вільної Академії Наук та інших наукових і культурних установ, і своєю підтримкою створити для них відповідні умови праці. Потрібно також підтримати українські видавництва, без яких культурна творчість не може бути поширена. Наукові установи й видавництва повинні отримувати від суспільних організацій допомогу для того, щоб кількасот примірників кожного вартісного видання розсилати до різних світових бібліотек. Головною практичною справою в культурній ділянці є те, щоб теоретичні надбання еміґрації були пересилані в Україну, бо лише тоді вони допомо-

жуть Україні в теперішній визвольній боротьбі. Їх можна посилати в формі друкованих праць, також шляхом радіопересилань зі заприязнених країн і переказувати усно за всяких сприятливих нагод. Радіопередачі є найбільш коштовні, але при теперішній техніці необхідні. Потрібно було б старатися про отримання дозволу у заприязнених країнах для урухомлення подібних радіопередач, які йдуть з Мадриду й Ватикану. Кошти видань і радіопередач для України еміґрація повинна покривати спільним зусиллям. Виданнями, через радіо й усно повинні бути передавані в Україну всі здобутки нашої еміґраційної праці на полі науки, літератури, мистецтва й громадського життя, наші ідеологічні принципи й засади визвольної політики та коментарі до актуальних подій, роблені зі становища наших незалежницьких позицій.

У політичній ділянці еміґрація повинна неухильно стояти на самостійницьких позиціях, не йти на жодні пропозиції — виклики, що були б оцінювані як компроміс і заперечування наших дотеперішніх національно-ідеологічних основ та визвольної концепції. Компромісове ставлення до ворога відштовхнуло б еміґрацію від українського народу в його визвольній боротьбі. Політичні партії на еміґрації повинні робити старання допровадити до спільного створення українського закордонного національно-визвольного політичного центру для всенаціональних потреб українського народу, найкраще шляхом загальних виборів. Еміґрація, як цілість, повинна бути виразником вимог і прагнень цілого народу, обороняючи його національні, релігійні, культурні, політичні та соціяльні інтереси. Вона повинна всебічно підтримувати самостійницькі політичні акції, що їх ведуть на чужині політичні середовища. Дуже помічними є збірні маніфестації з приводу політичних подій, що в них українці виступали б масово. Еміґрація повинна також давати вичерпні інформації про Україну тим народам, серед яких живе, та поширювати між ними чужомовні інформативні видання. Корисним було б створити для тієї мети загально-українське інформаційне бюро. На всі події в Україні потрібно негайно реаґувати з точки погляду нашої визвольної політики, щоб не тільки наш народ, але також всі чужі народи знали про дійсність там, на Україні, й мали правильну оцінку того стану. Важливе завдання — нав'язувати зв'язки з урядовими колами у державах нашого поселення, добиватися в них різного роду допомог, корисних для визвольної справи, таких, як організування шкіл, можливість користуватися радіостанціями, видаванням книжок з українською проблематикою в чужих видавництвах і пресі чужими мовами, а, крім того, висуненням української справи чужими політиками, завдяки нашим впливам на міжнародньому форумі. На тому полі вже деякі тривкі осяги маємо. Наприклад, ґімназію в Римі з українською мовою навчання, що її втримує Східня Конґреґація, радіо Ватикан і радіо Мадрид,

що пересилають національні й релігійні радіоавдиції в Україну. Баварське міністерство культури фінансово підтримує діяльність українських високих шкіл у Мюнхені та прихильно ставиться до організування Рідної Школи середнього типу. Це все — значна допомога українській спільноті. Але існує велика потреба ближче нав'язати зв'язки з урядами дружніх нам народів, заздалегідь робити старання та, за змогою зобов'язуючі договори з ними, щоб ці уряди підтримували нашу визвольну боротьбу й, на випадок нової імперіялістичної війни Совєтського Союзу, допомогли нам заопікуватися полоненими українськими вояками й воєнними втікачами. Українська молодь на еміґрації повинна якнайглибше вивчати проблеми України й Східньої Европи, щоб, здобувши відповідне знання, працювати експертами східніх справ у високих школах чужих держав, у державній адміністрації, в пресових органах, в економіці й інших галузях державного життя. Такою працею можна дуже корисно допомагати українській справі тепер і в майбутньому.

У соціяльній ділянці Україні допомагати найважче. Змінити соціяльний лад не можна без зміни політичного стану в СССР. Те, що може зробити еміґрація — це широка пропаґанда й наукове обґрунтування потреби іншого ладу на Сході Европи. Це — висвітлення українському народові й чужим народам усіх тих соціяльних дискримінацій більшовицького уряду, що їх він допускається супроти України, й насвітлення нашої соціяльної програми, за якою буде організований новий демократичний лад з запевненням свободи слова, віри, вільних зв'язків з іншими державами та привернення права на приватну власність. Потрібно також старатися впливати через профспілки вільних народів, щоб вони домагалися поліпшення долі робітників в Україні, зокрема поліпшення ролі жінок, та мобілізувати світову пресу на захист робітництва й колгоспників перед соціяльним утиском.

Коли говорити про ділянку практичної боротьби, то в цьому випадку треба мати на увазі факт, що лише повалення силою чужого ворожого панування на Україні й побудова порядку у власній національній державі на основі нового етичного принципу, принесе самостійне життя народові. Тому нам необхідно приготовляти молоде покоління до боротьби й вишколювати його на фахівців різного типу так, як це діється в усіх інших народів. У цій ділянці на Заході можна осягнути багато. Тут для нашої молоді відкриті військові, морські й летунські школи й до них треба посилати нашу молодь, бо фахові люди всюди високо ціняться та багато можуть зробити для України. Велике зміцнення нашого фронту було б тоді, якщо б з України приходили нові люди й просили на Заході дати їм політичний азиль у вільних країнах. Очевидно, наш обов'язок — бути приготованими, щоб таким людям, які перейдуть на Захід, давати всебічну допомогу.

При кінці треба сказати, що в теперішній час вся еміґрація в своїй праці й боротьбі повинна бути відпорна на посилений наступ більшовицької аґентури, що з допомогою різних розкладових акцій, прагне послабити нашу національну спільноту на чужині.

Успішно здійснювати накреслені тут завдання українська еміґрація зможе лише тоді, коли своє життя і працю на чужині щільно в'язатиме з життям і потребами українського народу на рідних землях, якщо завжди матиме на увазі кожночасний стан поневоленої України та візьме активну участь у змаганнях за визволення українського народу.

Юрій Бойко, делеґат Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних Установ в Европі —

ДУХОВИЙ СТАН В УКРАЇНІ Й НА ЕМІҐРАЦІЇ

Перед нами дуже відповідальна проблема розгляду нинішньої духово-культурної ситуації в Україні, ситуації останніх років. Для всіх нас ця тема важлива, для багатьох з нас болюча, продумувана і зважувана безсонними ночами. В цій темі закладено святая святих нашого майбутнього. І тому насвітлення має бути діловим, позбавленим ефектів, реальним.

Ми твердимо цілком свідомо, далекі від будь-якої чуттєвої екзальтованости, твердимо на підставі суворого досвіду: в дні 50-річчя Жовтневої революції в СССР відчувається внутрішня криза, криза не теперішнього дня, вона визрівала протягом довгих років, вона нині загострюється й не видно жодних ліків для неї, вона захоплює всі сфери життя, а передусім в центрі кризи стоїть різнонаціональна людина, нації й народи.

Населення всіх республік СССР невдоволене тоталітарним законодавством, жорстоким обмеженням духових і матеріяльних інтересів особистости, неможливістю вільного спілкування, вільного висловлювання думки, вільного політичного організування, бездушно-пляновою системою економіки, постійними господарчими крахами, кричущою соціяльною несправедливістю. Цими моментами позначена криза так в Росії, як і серед не-російських народів СССР.

Але є одна найбільша причина кризи, що робить її зовсім невилічимою. Це розшалілий російський імперіялізм, імперіялізм вічний, втілений в Іванові Ґрозному, Петрові Першому, в ленінсько-сталінській національній політиці. Імперіялізм нинішніх російських можновладців успадкований від царів і жандармів ми-

нулого, бо й володарям Кремля присвічує ідеал асиміляторства у вигляді „единого советского народа", бо для них границі совєтських республік не є священними, вони, кремлівські володарі, хочуть в кожній республіці бути у себе дома. Обтяжені одвічним комплексом націоналізму, вони виправдують свою політику хирлявим ідеалом єдности мов і культур, що нібито мало б наступити за світової перемоги комунізму, й не спроможні збагнути, що як і людська особистість духово ускладняється і збагачується у віках, так і спільнотне життя в націях знайшло універсальний принцип вічної різноманітности. Ця різноманітність пускатиме нові паростки так, як дерево завжди розростається зеленим гіллям. І цієї вітальности ніяка волюнтарна могутність, надихана відьомськими чарами шовінізму, знищити не може.

Совєтське суспільство є високо індустріялізованим. У цьому суспільстві мусіла зрости й зросла кількісно інтеліґенція. Зросло її господарче, а разом з ним і політичне значення. Збільшилася роля інженерів, техніків, науковців, але не тільки цих категорій, а всіх елементів інтеліґенції, бо складна машинерія індустріялізованої економіки мусить мати тверде опертя в різних інтелектуальних елементах.

Широкий терор сталінських маштабів проти інтеліґенції нині означав би дезорганізацію господарчого життя країни.

І інтеліґент виріс. Він відчуває свою відповідальність за долю країни. Він здобуває значне місце в партії і вже менше рахується з апаратчиком, зі справжнім хазяїном партії. Інтеліґент мусить багато думати, вчитися, читати чужинну літературу, бо самі параграфи партійних постанов ніяк не можуть забезпечити успіху державних плянів.

Нинішній інтеліґент масовий, і він зливається з народньою масою. Народнім незадоволенням з режиму він перейнятий. Але це незадоволення він підносить на вищий інтелектуальний рівень, формує його своєю індивідуальністю.

Все сказане заторкує й Україну. В Україні в 1966 р. навчалося у найвищих школах 740,000 осіб, навчальні заклади тепер щороку випускають коло 200,000 спеціялістів різних галузей і різного рівня. Партія дбає, щоб мовним бар'єром, конкурсними іспитами з російської мови обмежити доступ для українського елементу в українську найвищу школу. Однак, все таки, більша частина студентів українці.

Що це значить? А те, що в Україні твориться і вже створилася інтеліґентська верства. Це вже не сотні інтелектуалів в Академії Наук і письменницьких організаціях 20-х років, ізольовані від мас; це не тисячі українських вчителів серед моря несвідомої своїх національних інтересів маси періоду НЕП-и; це тепер уже значна частина народу, що посилено читає, думає, шукає.

Познакою розривання духових пут марксизму є те, що серед інтеліґенції зростає потяг до релігії. Думка ширяє в різні сторони, не бракує інтересу навіть до філософії екзистенціялізму, що його дехто сприймає дуже глибоко. Але поглиблюється інтерес і до релігійної філософії, до релігійних підвалин думок і переживань наших предків. В окремих літературних творах під маскою атеїзму ми натрапили на щире релігійне почуття.

Критичний розум молодого покоління бачить Україну в стані національного гноблення і запалюється вогнем протесту проти нього. Це гноблення прикрите облудною маскою дружби народів. Під цією маскою застосовується широка практика визиску народів в інтересах імперського центру та його світово-імперіялістичної політики, — русифікація й знищення національної субстанції шляхом перемішування населення.

Українська інтеліґенція вступила в боротьбу проти цієї політики партії.

На закритому судовому процесі, весною 1966 р., підсудний, художник Заливаха, заявив: „Даремно на протязі століть намагалися гнобителі знищити українську культуру, мову, але народ вистояв проти ворожої навали, і його не залякати ніякими репресіями, ні спаленням бібліотек, ні нищенням української культури."

Останнє десятиріччя показало широкий розмах народнього руху проти русифікації в Україні. Нагадаю відоме. 1959 року ухвалено на Верховній Раді УССР зловісну 9-ту точку „Закону про зв'язок школи з життям." Згідно з цим параграфом, проголошено необов'язковість вивчення української мови в російських школах.

Згаданий закон давав великі можливості всім зайдам не вивчати мови того народу, з плодів землі якого вони годуються. Цей закон звучав як заохочення для тих українців, над якими ще тяжіє змора рабського минулого і які не розуміють зв'язку рідної мови з глибинами думки та безмежним світом емоцій.

Уперше в совєтській урядовій практиці вирішено заграти на принципі „демократизму", віддати справу на рішення батьків і навіть самих дітей. З огляду на цей демократизм партія навіть не заборонила дискутувати над проєктом закону. І дискусія розгорнулася, але в таких маштабах і з такими наслідками, яких партія зовсім не передбачала. Відбулося близько 90,000 народніх сходин, в яких узяло участь коло 10,000,000 населення України. Виступало майже 500,000 промовців. Величезна більшість дискутантів не схвалювала ініціятиви партії. Ця хвиля була такою могутньою, що потягнула за собою тисячі партійців. Тоді було дано тихий знак з Москви — і Верховна Рада УССР німо схвалила злочинний закон, справжній символ ілюзорности суверенітету УССР.

9-ий пункт соромного закону українське громадянство прийняло, як шок. Найнестійкіші елементи стали віддавати своїх дітей до російських шкіл. Російські шовіністи дуже конкретно відчули підтримку партії. Брутальні кпини з української мови, назви „хохол", тепер не є рідкістю. Росіяни, на звернення українською мовою в столиці України можуть із зарозумілістю відповісти: „не панимаем."

Не диво, що в цій задушливій атмосфері кількість українських шкіл зменшується, а диво, що їх таки зберігається значна кількість, і саме у великих містах, де русифікація шаліє. Так, напр., в Одесі, де українське населення не переважає, є й тепер понад 100 шкіл з українською мовою навчання. В багатьох найвищих школах України русифікатори не намагаються адміністративним шляхом скасувати україномовні виклади.

Русифікація шкіл — це не тільки переслідування рідної мови учня чи студента. Це також і спотворення української культури, зведення всього українського на рівень провінціяльного. І так від початкової школи до найвищої. Візьмімо для прикладу український буквар, виданий Радянською Школою в 1967 р. Там ми побачимо колгоспні свині й двічі Володимира Ілліча Леніна, який, розуміється, показаний другом дітей так, як колись зворушливо показувано Йосифа Віссаріоновича Сталіна в ролі ніжного опікуна малечі. Крім того, дитина має за букварем завчити російські імена „Сєрьожа", „Альоша" й інші.

А загляньмо тепер у підручник історії української культури, складений Марченком, призначений для високих шкіл. З нього ми довідуємось, що формування української народности припадає на XIV сторіччя.

Період від XIV до XV ст. Марченко називає тривалим відривом від Північно-Східньої Руси. Але після цього, вже у XV сторіччі таки — о, яка радість! — налагоджуються економічні, політичні й культурні зв'язки Півночі з Україною. Якщоб так було справді, то як же могла на протязі багатьох віків розвинутися глибока своєрідність української нації? Але такого питання Марченко не ставить собі. Його концепції міг би позаздрити ідеолог російського великодержавництва Карамзін, якого дошкульно висміяв іще Шевченко в „Суботові."

Русифікація простує, розуміється, не тільки шляхами шкільництва. Їй служить навала російських книжок, і не тільки з Росії, а й видаваних в Україні, газети, радіо, фільм, телевізія. Звичайно, все це є й українською мовою. Ворогом української книжки є наклад її, ліміт паперу, реґульований Москвою. Деякі українські наукові видання з'являються в кількох сотках примірників, українські п'єси накладом 1,000 примірників, тоді як гуртків театральної самодіяльности в Україні понад 14,000.

Наклади 50 чи 100 тисяч для української книжки рідкісні, тоді, як російська пропаґандивна макулятура захаращує книжний ринок сотками тисяч, а то й мільйонами примірників.

„Паперу!" — роками лунає невмовкаючий зойк українських письменників, але Москва має олов'яні вуха до цього розпачливого крику.

А книготорговельна мережа? Не випадково загніздилися в ній зубки російського шовінізму й систематично, пляново просувають російську книжку й ховають українську.

Про це всі знають, усі говорять, протести прориваються раз-у-раз на сторінки преси, й усе ж таки могутня рука партії боронить російського шовініста в системі книготоргівлі.

Нині в Україні видається 71 журнал республіканського значення. З цієї кількости тільки 44 з'являються українською мовою, а 27 російською. До кількох соток російських журналів, що сунуть навалою в Україну, додано ще й ці 27.

Якщо придивитися до характеру журнальної продукції, то побачимо, що, наприклад, медицина майже не має для себе фахових журналів українською мовою, а важка промисловість взагалі не має. Русифікаторам важно, щоб лікарі, які широко контактуються з масами, не знали української термінології й говорили з пацієнтами по-російському. Колонізатори потребують, щоб український інженер, безпорадний у термінології, русифікував українських робітників. І якщо українська термінологія з багатьох ділянок знання все таки сяк-так розвивається, то за це маємо бути вдячні ініціятиві й сміливості поодиноких осіб.

А мова українських дикторів у київському радіо! Коли вони говорять, ви не раз відчуваєте в їхній вимові, що для них українська мова — „иностранный язык."

А фільм? Візьміть, напр., „Киянку". Яка штучність у мові, безбарвність, невиразність!

Мовознавці в Україні констатували, що хоч уже десятки років з української абетки викреслено літеру Ґ, все таки у багатьох словах, таких, як „Ґринджоли", фонема ґ уперто зберігається. Але літери ґ немає в російській абетці, тому не сміє бути її і в українській.

Проти російського правопису чужинних прізвищ в українському письмі починають протестувати наші мовознавці на Батьківщині. У мовознавця Русанівського, наприклад, читаємо: „. . . треба писати Гейне, хоч в німецькій мові вимовляється Гайне, „Нейє Цейт", хоч вимовляється „Нойе Цайт" і т. подібне. Це все одно, що написати, йдучи за англійським правописом не Шекспір, а Шакеспеаре." На жаль, ці протести занадто мляві.

Перешкоджає українським мовознавцям академік Білодід, який „ради лакомства нещасного" прийняв теорію „двох рідних мов." Деякі українські діячі, яких життя винесло на чоло, не на-

важуються протестувати проти русифікації з конкретними вимогами до уряду. Ось, нпр., протест Олеся Гончара на V з'їзді письменників: „В силу певних умов рідна мова часто опиняється в становищі гіршому, ніж іноземна."

Оці вже бідолашні „певні умови" з такою клясичною туманністю окреслені! Протест Гончара закінчується проханням ужити, як він каже, „авторитетних державних заходів."

Та є в Україні й люди, що, борючися за право рідної мови, жертвують становищем, сім'єю, свободою. Такими є мужні в'язні совєтських кацетів: філолог Караванський, художник Заливаха, колишній інструктор Обкому комуністичної партії у Львові Осадчий, поет Масютко, ще не заарештований І. Дзюба і багато інших. Подамо до уваги хоч би витяг із промови підсудного Михайла Гориня на закритому засіданні суду. Посилаючись на твердження совєтських публіцистів, що російську мову в усьому СССР визнали собі за рідну 102 мільйони осіб, він гнівно й з презирством говорить: „Чи слід цим фактом пишатися? Чи не слід дослідити причин, які породили тип громадянина, а вірніше людину без роду й племени, для якої „все равно какой язык." Сьогодні українська мова, а завтра російська, а згодом з такою ж легкістю можна переключитись на англійську чи німецьку. Мені огидний тип такого безбатченка."

Але ми не потребуємо тут говорити лише про трагічні речі. Слід згадати й радісне. У значної частини української інтеліґенції з отих переслідувань зросла любов до українського слова. Але яка ж могутня любов! Ми не знайдемо в сучасному західньому світі прикладу, щоб хтось так пристрасно любив свою мову, так ніжно говорив про неї! І ця любов творить чудеса. З'являється, хоч і смішно малим накладом, маленький, але продуманий, сумлінний „Фразеологічний словник" Н. Батюка (1966 р.), у харківському журналі „Прапор" за 1967 рік — прекрасний „Російсько-український фразеологічний словник" І. Виргана та М. Пилинської, збудований на матеріялах української клясичної літератури та фольклору.

Як пильно культивують деякі наші письменники чистоту мови, як вони відчувають її музикальність! З якою величезною посвятою зроблено переклади Арістофана, Гомера, Данте, Шекспіра й багато інших світової слави письменників! Гортаючи сторінки цих видань, ясно відчуваєш, як багато нещасна, цькована Україна може помогти нам, усім тим, що серед матеріяльних гараздів не відучилися шанувати рідне слово.

За ганебних часів сталінізму історія української літератури була подібна на пустельне поле, спалене жерущою пожежою. Згідно з ленінським принципом про дві національні культури в одній, буржуазну й демократичну, визнано Шевченка, Франка, Лесю Українку, Коцюбинського, Грабовського за демократів. Їх-

ньою заслугою було ніби те, що всі вони в росіянах відчули старшого брата, всі вони ніби наближалися чи до російських революційних демократів, чи навіть до стремлінь російського пролетаріяту. Наближались, але ніколи не удостоїлися гідности стати нарівні з цими „передовими синами всесвіту."

Отак їх і студійовано. Зате всі інші — Пантелеймон Куліш, Костомаров, Винниченко, Олесь тощо були цілком поза бортом совєтського корабля науки. Їх можна було лаяти в три заставки, але не вільно було вивчати.

У 50-х і 60-х роках становище змінилося. Твори деяких клясиків з'являються у повних виданнях, а деякі старанно пересіяні цензурою. Видано І. Нечуя-Левицького, В. Самійленка, Костомарова, Грінченка й багато інших, заплямованих тавром „буржуазних націоналістів."

Розуміється, цензура ніколи не пропустить „Ґеї" В. Самійленка, де оспівано героїзм українських селян-партизанів, де дано влучну характеристику епохи воєнного комунізму. Також ніколи не буде надрукована поезія Олеся, в якій він могутньо разить Москву за примусове федерування України з комуністичною імперією, не побачить світу його твір бетовенської сили чуття про вбивство полковника Коновальця аґентами Сталіна. Зате багато місця присвячено сатиричним віршам Олеся проти еміґрації. Не шкодить! Треба, щоб в Україні нас не надто ідеалізували, щоб знали, що, крім чистих душею й серцем самостійників, є й усяка непотріб.

Жалюгідними накладами, але все таки з'явилися розвідки і про Маковея, і про Свидницького, і про Руданського, і про давні українські поетики, і про перекладну українську повість XVII-XVIII ст. і багато іншого. Українське літературознавство, нарешті, з увагою звернулося до творів і постатей нашої древньої літератури, від Вишенського починаючи.

Великим позитивом було реабілітування засланих і розстріляних письменників 20-х років. Не станемо перераховувати імен: їх багато, і вони, здебільша, вам знані. Відзначимо лише, що процес реабілітації тривав багато років: від 1956 р., і до сьогодні. В цій довготривалості видко боязнь Москви, без дозволу якої в Україні нічого не можна зробити.

Реабілітація в деяких випадках робиться тактовно, в багатьох — супроводиться фальсифікацією творчости реабілітованих. Взяти хоч би і Миколу Куліша. Він починав свій шлях як переконаний комуніст. Його п'єса „97" — певний доказ цього. А пізніше він зрозумів, що таке ленінсько-сталінська національна політика. І поруч речей вимушених і вимучених („Комуна в степах"), з'являлися і речі щирі, відважні. „Народній Малахій" (кілька разів спотворюваний цензурою), „Мина Мазайло" та інші. І чи можна собі уявити, що на совєтській сцені знов з'явилася „Тьотя Мотя"

з Курська і сперечалася із молоддю, що твердо стала на національні позиції? Сьогодні ситуація в Україні дуже подібна до тієї, що в „Мині Мазайлі." Тим більше не можна сподіватися, щоб п'єса могла з'явитися без критичних трактувань, які ясну справу замотують ученими фальшивими коментарями.

Є письменники, критики, науковці яких совєтська влада ніколи не реабілітує. Це — Єфремов, Ніковський, Хвильовий і інші. Хто вони— пам'ятає вся культурна Україна, і фальсифікатори тут нічого не можуть зробити. Скрипникові праці з національного питання теж ніколи не вийдуть на світло денне.

Реабілітаційний процес має свої пікантні сторони. Комунізм постарівся. Він потребує підтримки в романтиці перших років революції, у того покоління, яке ще вірило в комунізм. Тому реабілітується Василя Чумака, Василя Блакитного-Елланського, Сергія Пилипенка. Не можна сказати, що ці поети не мають вартости, як творці слова. Але реабілітаторів цікавить комуністичний фанатизм цих наївних, палких і щирих людей. За останній час реабілітують і просто таки комуністичний мотлох. Професор Кирилюк піклується, наприклад, про реабілітацію В. Коряка, літературознавця і критика, який написав нікудишню „Історію української літератури", що деякий час вважали її вершиною комуністичної премудрости. Він же викривав талановитих мистців слова не лише з наказу партії, а й тому, що чув у собі жилку мисливця.

Так чи так, а реабілітація клясиків і загиблих совєтських письменників відіграла величезну позитивну ролю. Вона відкрила молодому поколінню цілі скарби неспутаної параграфами думки, безконечну райдугу форм, піднесла національну гордість наших земляків і їхнє бажання пізнати ще й те, що досі залишається забороненим.

Перейдімо до ділянки історії літератури. Не можна нарікати, що на Україні мало літературознавців. Є старше покоління: Кирилюк, Шаховський, Пільгук, Шабліовський, Костенко та інші. Це люди зламані: самі зазнали багато нещасть і іншим завдали багато горя. Це ортодокси. Кирилюк, наприклад, людина і талановита, і ерудит. Але де взяти хребет після всіх пережитих страждань?

Середнє покоління: Волинський, Бернштейн, Кісельов, Новиченко і т.д. Серед них є люди, що хочуть бути самими собою. А ще більше є чиновників від літератури. Може типовою, символічною фігурою серед цього покоління є Бернштейн.

Візьміть но його книги „Українська літературна критика 50-70 р.р.", і другу — „Журнал „Основа" і український літературний процес кінця 50-60-х р.р." Теми, безперечно, цікаві й автор багато знає. Але він повсякчас пильнує, що можна сказати читачеві, а що треба від нього заховати. Це, так скажу, основний „методо-

логічний принцип." Навряд чи стане хтось сьогодні заперечувати, що Драгоманов як фольклорист, як учений взагалі, заслуговує на студії й пошану. Та не це цікавить Бернштейна, він захоплюється русофільською публіцистикою Драгоманова, він її широко цитує. Драгоманов виступав проти „народовців." Але з „народовцями" Бернштейн обережний, і читач не багато про них довідається. Про Кониського не дасться вичитати нічого, крім наличок.

А може це тиск цензури? Ні, в це ми не віримо. Бо дуже кваліфікований літературознавець Бернштейн не соромиться прямої фальсифікації. У книзі про „Основу" на стор. 46-47 він пише: „Промислова виставка, влаштована в Петербурзі у 1861 р., показала, що серед усіх частин імперії Україна одна з перших висувається в капіталістичному розвитку. Про це „Основа" писала з гордістю, наводячи прізвища — **українських** — (підкреслення наше — Ю. Б.) промисловців-учасників виставки, назви „їх підприємств."

Для більшої науковости подано точно рік, число й сторінки „Основи", звідки нібито це взято. Отже, який блискучий осяг! Нарешті ленінську тезу про буржуазність української нації доведено. Але ось ми беремо „Основу", відповідний рік, число, сторінки. Читаємо все від слова до слова. І ні найменшого натяку на зазначену гордість не знаходимо. Таки нічогісінько! А хто ж такі ці українські промисловці? На вказаних Бернштейном сторінках маємо їхні прізвища. Роттермунд Адольф, Лев Шрайдер, Кондратьєв, Богомолов, Асмолов, Рашке, Ізвєков, Фельдман, Іцка, Кріона Папа Нікола і т. далі — 41 запашне „українське прізвище." До цього 7 прізвищ ренеґатів, таких як Кочубей. І це все. Це українська буржуазія!

Ми думаєм, що дуже серйозним завданням наших вчених є грунтовно, цілком науково й об'єктивно розкривати такі фальсифікації, і то в силу можливости на сторінках неукраїнських видань.

Третя ґенерація, що вийшла на поле літературознавчої діяльности в 50-60 рр. є дуже численною. Згадаймо хоч би Засенка, Журавську, Бабишкіна, Комишанченка, Басса, Погребенника, всіх не перерахувати. Що це за люди? Серед них знаходимо також коньюктурників, таких, як, наприклад, Комишанченко, що у своїй книзі „Літературна дискусія 1873-1878 рр. на Україні" виявив чимало комуністичного обскурантизму.

Але є й інші. Бабишкіна, напр., у свій час била критика за захоплення Олесем. Загалом молодша ґенерація сміливіше сягає в першоджерела й менше їх препарує, більше розуміє, що твір письменника — не привід для деклямацій на тему відвічної дружби російського й українського народів, а що треба розкрити індивідуальну мистецьку специфіку твору та українську літературну

атмосферу епохи. Можемо сподіватися, що з цього покоління виростуть творчі продовжувачі кращих традицій Зерова чи Шамрая.

Невтішну картину являє ділянка історії України. Дослідників у цій галузі науки майже немає, зате багато партійних бонз, які в минуле України не вчуваються, трагізму свого народу бачити не хочуть, його державницьких вікових змагань не помічають, клопочуться про доведення благодійної ролі російського окупанта в Україні, підтягають факти до цитат з Леніна так, як підтягали раніше до Сталіна.

Характеристичним є в останніх часах досить часте звернення до революції 1917-1919 років, намагання показати українських самостійників у ролі чужинних аґентів. Над усім цим трудяться Рем Симоненко, Рибалка, Супруненко та інші. Є це, на нашу думку, виявом бажання партії заглушити інтерес народніх мас до недавньої визвольної боротьби.

Є ще популярна тема в совєтській історіографії: на підставі розгляду історії совєтських часів довести масам, що Совєтська Україна здійснює свій державний суверенітет на міжнародньому полі. На цю тему написано також ряд книжок, такі от збірники, як „УРСР в міжнародніх відносинах", Київ 1959, „УРСР на міжнародній арені", Київ 1963 та інші. Це також не випадково. Це політична протидія самостійницькому визвольному рухові.

Серед цієї моторошної атмосфери раптом залунав несподіваний голос дослідниці Лугової. В „Українському історичному журналі" ч. 3 за 1967 рік з'явилася стаття „Про становище України в період капіталізму." Лугова, всупереч інерції останніх десятиріч, відновила тезу про колоніяльне становище України за часів царату, про слабкість, кількісну та економічну, української буржуазії. Дослідниця наважилась підкреслити, що цей колоніяльний стан обтяжував усі верстви українського населення та перешкоджав національному розвиткові України.

Швидко після надрукування цієї статті в редакційній колеґії журналу переведено промовисті зміни: усунено з постів відповідального секретаря, головного редактора, заступника редактора, підсилено редакційну колеґію, а тоді доручено чиновникові Боровому, аж у 9-му числі журналу, спростувати твердження Лугової. Робить він це „в рукавичках", так, щоб дати до зрозуміння всій бюрократії республіки, що тези сміливої авторки „не актуальні", а разом з тим в його завдання входить писати так, щоб не збудити інтересу читачів до заторкненої проблеми. Атмосфера в Україні розпечена, і партійні вожді воліють обходити гострі кути.

В українській культурі є сьогодні багато скалічених душ, які пробують випростатися і знов падають, і інших за собою вниз

тягнуть. І не знають, чи випростаються вони нарешті, чи це їхні передсмертні корчі?

Ось перед нами Бажан, така знана нам фіґура не тільки своїм великим поетичним талантом, але і цілковитою пристосованістю до служби Москві. Ми вже звикли, що останнє брало в ньому гору і думали, що бюрократ забив поета. Але сьогодні він стає загадкою. З одного боку він редактор цьогорічної однотомної Української Радянської Енциклопедії, в передмові якої така безодня рабського плазування перед Москвою, енциклопедії, в гаслах якої стільки є знущання з науки і з правди, а з другого, Бажан — редактор цінних двох томів „Історії українського мистецтва", добре виданих, багатих маловідомими матеріялами з нашого минулого. Як це зрозуміти? Може це наближення до того комплексу, який переживає Іван Драч?

Я стукаю, вперто стукаю,
Чолом б'юсь, б'юсь серцем криваво,
Я хочу намацати мукою,
Де справді наліво, а де направо.

Комплекс Бажана деякою мірою типовий. Ось два томи „Нарисів з історії української музики", групи дослідників — Архімович, Каришевої, Шеффер, Шреєр-Ткаченко. Це гібридний твір. З одного боку, трактування Веделя, Березовського, Бортнянського, як українських музик, що вимагає від авторів певної громадянської мужности, відгребування зі забуття всіх основних постатей української клясичної музики XIX-XX ст., а з другого боку, включення в історію українського музичного життя московської частушки, а далі ще й розмова про спорідненість частушки з коломийкою.

А все таки українська нація знову відроджується.

Не доводиться сумніватися, що поети-шестидесятники є найзначнішим явищем української дійсности останнього десятиріччя. Частина їх наділена високим почуттям відповідальности. Вони вірять в національне майбутнє і в'яжуть його з минулим.

Найнезалежніший із них — Василь Симоненко, який помер національним революціонером. Він дуже ясно висловив свою революційну пристрасть:

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова...
Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

У нього є відчуття світової ролі України, яку вона відіграє незалежно від Росії, Америки, як сила, що встає. Він знайшов ту форму езопової мови, якою можна висміяти й комуністичну партію. До кар'єриста звертається поет з презирством: „мугич пісні

гугняво під сопілку." Кожному тут ясно, що на сопілці виграє партія.

Розуміється, ані Коротича, ані Вінграновського, а тим більше Драча не можна поставити на один ідейний рівень із В. Симоненком. Не слід нам ні їх, ні деяких інших уявляти в ролі революціонерів. Вони є часткою совєтського суспільства. Шестидесятники бачать над режимом фатум його загибелі, внутрішнє загнивання завдяки доктринерству, бюрократизмові, імперіялістичній свідомості, завдяки занедбанню психологічних передумов для забезпечення продуцента-робітника й селянина.

Шестидесятники це трагічні люди, які, стоячи на совєтській плятформі, покищо стоячи, краще за інших, схоплюють своїм мистецьким зором дух смерти, що звис над системою імперіялістичного комунізму. Можна сподіватися, що коли автоматика суспільних процесів піде далі і засудженість системи стане ще очевиднішою, у декого з них вистачить сили, щоб стати радикальнішим.

Сьогодні ж — вони проти штучного казенного оптимізму, вони не хочуть радісно сміятися на замовлення і хочуть мати право на смуток. Їх хвилює тривожна відповідальність поета перед космічною добою, етичні проблеми в епоху здобуття космічних просторів. Український космонавт, людина всеєвіту, має бути найтісніше зв'язаний з Україною, з її мовою. І українська мова на майбутнє така вічна, як вічним є космос, і в ній закладено світове буяння України. Дехто з них опромінений готовістю до страждань за ідею, у них знайдете навіть оспівування величі в'язниці.

В їхньому світі відчуєте колосальної сили цнотливу еротику, від чистоти й клясичної краси якої ми на Заході вже відвикли. І, нарешті, витончений світ звучання вірша, надиханого, між іншим, і простою складністю образів Ольжича, і несподіваністю асоціяцій Антонича, і може навіть лаконічністю О. Лятуринської. Але це вже спеціяльно-літературознавча тема.

Вже після появи перших свіжих творів шестидесятників, усіх молодих письменників штурмували вислужники, донощики, комуністичні догматики. Велика частина старших письменників не захотіла брати участи у цьому цькуванні. Дехто з олімпійців пробував зм'якшити ситуацію. Молоді письменники мали на своїй стороні читацьку опінію. Окупант заарештував Світличного та ряд молодих людей, що пробували самотужки, без партійно-урядової опіки, думати про сучасну дійсність. Відсунено від літературно-критичної праці І. Дзюбу. Змушена була на певний час замовкнути незламана Ліна Костенко. Вінграновський склав покаянну заяву.

Драч зробив гірше. Він засудив своїх переслідуваних друзів. В інших часах така постава письменника викликала б тільки при-

гноблення. Але нині реакція його товаришів і почитальників була гнівною, по Україні широко розійшлася летючка. В ній знаходимо такі рядки: „Не диво службістам, — їх вчили, що в послуху і старанності вся совість, честь і мета життя... Але людина, якій скромно віддавало шану все живе і розумне, що є в нашій інтеліґенції... Ну, що було в ньому таке, що тягло його в світ духових калік і покручів, скляних очей і гумових сердець? З чого вона зроблена, ця людина, що зважилась наплювати на покалічене ім'я свого народу, на гурт зацькованих на своїй дорозі друзів і лягти раптом під жовтим ліхтарем, де зловтішно регоче юрба професійних циніків? Лягти від імени тих, що ніколи не ляжуть..." І хоч на безвиглядний компроміс із партійними бюрократами пішли Вінграновський і Коротич, і хоч заломився і пригноблений своїм заламанням Драч, рух шестидесятників не припинився.

Свідченням цього є оповідання Ярослава Ступака „Гординя", вміщене в журналі „Вітчизна" 1966 р. ч. 12. Твір надзвичайно сміливий, як на льояльного совєтського громадянина, який не є зв'язаний з еміґрантами, т. зв. „буржуазними націоналістами." У творі мистецькими образами порушено проблему народности Української Повстанчої Армії, її виникнення наслідком реакції на сталінську політику ґеноциду. Якщо Ступака, так як і Караванського, який теж вияснював явище УПА лютою національно-винищувальною політикою Сталіна, ждуть роки совєтського кацетного режиму, то ще раз розкриється справжній образ т. зв. совєтського „гуманізму."

Дехто запитає: як такий твір взагалі міг з'явитися на сторінках київського журналу? Не слід забувати, що за якийсь місяць перед тим з форуму V-го з'їзду Спілки письменників прозвучали такі слова, що декому здавалося, ніби партія справді спроможна зректися шовінізму й расизму. За цю віру редактори журнала „Вітчизна" мусіли розплачуватися принизливими покаянними заявами.

Перед течією шестидесятників розчахнулися дві дороги. Одна поведе зламаних і змучених людей до упокорення світові російського расизму й комуністичного начотництва, а друга дорога веде до плекання підпільного мислення, бо на леґальне, незалежне, якого хотіли шестидесятники, не дозволено.

Цей рух ставить перед собою цілі добитися права на вислів вільної думки, на право читання таких книжок, яких людина собі забажає. Тут же висловлюють переконання, що нинішній лад і під оглядом національним, і під соціяльним стоїть у кричущій суперечності з ленінізмом, з конституцією Української ССР та з міжнародніми зобов'язаннями гуманітарного характеру, що їх СССР і совєтська Україна підписали.

Цей рух не йде в напрямку насильної дії, лише прагне забезпечення права дискусії в усіх питаннях світогляду й політики, в усіх питаннях моралі та права нації й людини.

У цьому русі є люди різних ґенерацій за віком і з різних земель України. За ходами руху розповсюджуються такі твори, як „Ніч смерти Сталіна", „З приводу процесу над Погружальським" (справа пожежі в бібліотеці Академії Наук), „Українська освіта в російськім шовіністичнім зашморзі", „Промова Айзенгавера на відкритті пам'ятника Т. Шевченкові у Вашінґтоні", „З документів найновішої історії України, спалених у Києві" та багато іншого. Ці речі ходять по руках на всіх теренах України масово.

На вияви цього руху комуністична влада відповіла арештами, вони провадилися у 1963 р., ціла хвиля арештів перейшла у вересні 1965 р., дехто арештований пізніше. При арештуваннях співробітники КҐБ не дуже там розглядалися за доказами вини. Одною із підстав ув'язнення художника Заливахи було знайдення у нього тексту Шевченкової поезії „Доля", яку російські жандарми взяли за нелеґальний націоналістичний вірш.

Арештовані домагалися публічного суду. Поет Масютко заявив: „Проти ідеології борються ідеологією, а не тюрмою." Громадська опінія підтримала цю вимогу (львівська демонстрація коло будинку суду). Але влада намагалася поставити по-своєму. Це наштовхнулося на впертий опір в'язнів. Ув'язнено Сачука й судив його 10 вересня 1963 року Волинський Обласний Суд при зачинених дверях. Ця остання обставина призвела до того, що на знак протесту підсудний відмовився відповідати на запитання. Коли суд все таки перейшов до допиту свідків, Сачук голосно став співати „Інтернаціонал" і тим унеможливив дальше засідання. Ряд підсудних виголосили мужні промови на суді.

Вони дуже сміливо говорили про нинішню практику національного й соціяльного упослідження українського народу. Михайло Горинь, наприклад, в останньому слові, замість самозахисту, говорив про свою поневолену Батьківщину:

„Державний звинувач поблажливий до деспотизму Йосипа Сталіна. А чи знає він, що в 30-ті роки на Україні загинуло чи назавжди замовкло більше 200 діячів української культури, а в дні війни їх загинуло кілька десятків? Що ж тоді було страшніше для української культури — дні війни, чи дні миру? Тому я заявляю, що боротьба проти сталінізму тільки почалася. Назавжди поховати можливість відродження деспотизму й беззаконня Сталіна можна лише тоді, коли в політичному житті країни братиме участь весь народ, коли буде створений надійний механізм контролю за урядом, а вибори в першу чергу будуть перетворені в один із видів такого контролю, коли ініціятива щодо зміни політики в господарських і культурних ділянках належатиме не тільки „верхам", але й „низам", коли зміна матеріяльного становища

колгоспників залежатиме не від доброго настрою Косиґіна, а знаходитиметься в руках самих колгоспників, коли, накінець, виросте в душі кожного громадянина почуття громадського обов'язку на зміну почуттям обивателізму, які так широко культивуються."

В особах арештованих бачимо не пасивні жертви, а героїв, які свідомо йдуть на страждання й загибель, певні, що наслідком їхнього мучеництва таки визволиться український народ з-під російсько-шовіністичної опіки й визиску.

Довгі роки вже не було такого відповідального моменту в історії України, як нині. Сьогоднішня криза в СССР дає Україні великі шанси. З другого боку, сили ворога напружуються в особливих зусиллях, щоб знищити все чесне й активне в Україні та прискорити хід русифікації нашої Батьківщини. При тому бачимо й вагання у ворожій тактиці, розгублення від несподіваного опору.

Переживаємо дуже відповідальну історичну пору, в якій ми мусимо поставити себе в більшій мірі, як дотепер, на службу рідному народові. Ми повинні використати всі наші зв'язки і впливи у вільному світі, щоб показати перед світовою опінією, що Україна не лише страждає, а й бореться за свою свободу і за демократичні ідеали людства. Нашим обов'язком є вперто змагатися за визволення ув'язнених.

Маємо на увазі не тільки ув'язнених цивільних, а й наших Владик та священиків обох церков, які вже десятки років караються на засланні й не можуть дати про себе звістки. В ділянці церков тут на еміґрації ми повинні не тільки організаційно впорядкуватися, а й дати для Батьківщини матеріяли філософсько-релігійного змісту, що відповідають українським національним традиціям.

Обставини історичного розвитку останнього 50-річчя наочно потверджують правильність державницько-самостійницької постави вільних українців та їх сміливого змагання проти комунізму.

Але слід визнати, що всі ми ще мало опрацювали соціяльно-економічну ділянку української самостійницької концепції, і на це треба звернути багато зусиль. Українську державну незалежність здобуде український народ, не ми. Але від нас Україна жадатиме духового вкладу в конкретизацію соціяльних ідеалів, і нашим обов'язком буде цю вимогу Батьківщини задовольнити.

Величезним завданням перед вільними українцями є студії нинішньої дійсности. Тут потрібен спільний плян, концентрація наукових сил, фінансові засоби. Роля Секретаріяту Світового Кон-

ґресу тут вирішальна. Важливою ланкою поруч інших дослідних клітин, могла б стати Незалежна Асоціяція Дослідів Теорії і Практики національного питання в СССР. Це тому, що ця наукова Асоціяція орієнтується в засаді на підтримку з боку всіх українських самостійницьких чинників, наукове членство вербує з усіх середовищ, працює незалежно від не-українських чинників і має за собою деякі наукові здобутки.

Боротьба в Україні сьогодні розгортається передусім в духовній площині. Навіть і поневолена, Україна все таки має значні культурні здобутки. Але є багато об'єктів наукового досліду, яких в Україні зовсім або частинно не можуть студіювати.

Наш науковий світ повинен вивчати ті проблеми, які за нинішніх політичних умов не є до вивчення на Батьківщині. Тут потрібно також координації, узгіднення плянів наукових інституцій. Ми повинні подолати тенденції нездорового суперництва між науковими інституціями й більше керуватися національним інтересом, аніж інституційним патріотизмом. Слід подбати про плекання дружніх відносин в лоні НТШ.

Український Вільний Університет, що багато цінного вніс не тільки в українську науку, а й у світову, має далі розвиватися. І тут потрібні, поперше, величезне матеріяльне підтримання з боку нашої громади, а подруге, компетентна громадська контроля та допомога в його оздоровленні.

Нарешті, питання перекладів української літератури на чужі мови. Наша література має, кінець-кінцем, посісти гідне місце серед літератур світу. Дещо в цьому напрямку вже робиться, але не завжди вдало через недостатню кваліфікацію деяких перекладачів. А слабий переклад не є особистою невдачею перекладача, це завдає болючий удар українській культурі, бо відвертає від неуспішно перекладеного увагу чужинних цінителів і ширить безпідставну уяву про примітивізм українського письменства.

Секретаріятові СКВУ належалося б створити систему матеріяльного підтримання перекладницької роботи та через рецензії кваліфікованої комісії експертів треба було б стримувати ініціятиву перекладачів, які ні за талантом, ні за знанням мов не можуть братися до перекладницької роботи.

У всій нашій праці нам повинен присвічувати той чистий ідеалізм, який горить у поставі в'язнів совєтських концентраційних таборів, та напруга вічно шукаючого духу, яка тепер так могутньо виявляється на нашій любій, страждальній і героїчній Україні.

Тож, не жаліймо сил і будьмо певні, що визволення нашої нації власними силами незабаром прийде!

ДЕКЛЯРАЦІЇ РЕЧНИКІВ КРАЙОВИХ ДЕЛЕҐАЦІЙ:

Мирослав Болюх (Австралія) —

Світлий Конґресе!

Від імені Союзу Українських Організацій Австралії та всіх українців, зорганізованих в Українському Клюбі Нової Зеляндії, складаю привіт і бажаю успіхів у завершенні праць Першого Світового Конґресу Вільних Українців.

Українська громадськість у розселенні з увагою стежила й очікувала цієї важливої хвилини. З вірою у свій провід наша громада теж відгукнулася на ініціятиву й заклик взяти участь у Конґресі, бо українці у вільному світі все більше відчувають потребу цілеспрямованої громадської діяльности й національної солідарности в основних проблемах нашої політики.

До однієї з цих проблем належить допомога українському народові на рідних землях. За останні роки витворилося особливе становище на нашій Батьківщині. Воно пов'язане з новою тактикою совєтсько-російського режиму, що намагається послідовно реалізувати свою шовіністично-колонізаційну політику. Це зобов'язує нас сильніше спрямувати свої **об'єднані** зусилля плянової допомоги з усіма тонкощами далекоглядної політики. СКВУ повинен стати в обороні зокрема тих національно свідомих і стійких сил в Україні, які відважно захищають людські й національні права українського народу. Наш священий обов'язок — зложити протест проти посилених арештів в Україні тільки за те, що в XX сторіччі українцеві відбираються елементарні права на свободу думки й слова. Конґрес повинен заапелювати до опінії вільного світу про звільнення з в'язниць в нічому неповинної молодої української інтеліґенції.

Друге важливе завдання — це збереження української національної субстанції в країнах нашого поселення. Проблема двох світів у душі молодої української людини мусить злитися в одну цілість, в якій поняття Батьківщини мало б ширшу програмово-ідейну концепцію в формі живого організму.

До розв'язки наших основних проблем український вільний світ мусить заанґажувати всі свої кваліфіковані сили. Тільки на базі всенаціональної консолідації ми зможемо стати одною великою й сильною громадою.

Українська спільнота в Австралії надіється, що СКВУ буде зворотнім пунктом у нашому житті; дасть ясно окреслену спільну ідею, на базі якої об'єднаються всі прошарки української громадськості; що для країн нашого поселення Конґрес стане прикладом

шляхетної і творчої атмосфери; що він об'єднає всіх українців для спільної боротьби за українську самостійну соборну державу; що Конґрес допоможе українській спільноті зблизитися на базі спільного візантійського обряду українських Церков та зрозуміє важливість і життєву конечність досконалішого оформлення їх у виді патріярхатів.

Українська еміґрація в Австралії повністю піддержує ініціятиву створення Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців.

Прийміть щирі побажання успіхів від української спільноти в Австралії та Новій Зеляндії, що хоч нечисельна, але свідома й готова, в міру своїх можливостей, вложити свій труд у цей великий задум.

Мирослав Шеґедин (Австралія) —

Світлий Конґресе!

Щиро-сердечно вітаю Перший Світовий Конґрес Вільних Українців від імені Української Антибольшевицької Ліґи в Австралії і Новій Зеляндії, від імені Крайової Управи СУМ в Австралії та від української спільноти цих країн.

Маю особливу честь вітати СКВУ у великі роковини 50-річчя Відродження Української Державности, Української Національної Революції та 25-річчя Української Повстанської Армії.

Австралія, як продовження азійського континенту, має специфічне значення у визвольній політиці українського народу. Недоцінювання українських поселень в Австралії може мати від'ємні наслідки, коли йдеться про допомогу рідному краєві, бо ми не знаємо коли та з якої сторони доведеться нам спрямовувати цю допомогу.

Ще раз вітаю Світовий Конґрес Вільних Українців та бажаю всім делеґатам гарту духа, бистроти ума та вірної оцінки ситуації в розв'язці всіх проблем на добро всього українського народу.

Микола Іванович (Австрія) —

Світлий Конґресе!

Президія Координаційної Ради Українських Організацій в Австрії бажає Першому Світовому Конґресові Вільних Українців успішно зреалізувати всі задуми, а в першу чергу — завершити створення постійного Секретаріяту СКВУ.

Цей Конґрес — це одна з найвизначніших подій в українській історії за останнього півсторіччя. Ми певні, що ця подія започаткує нову еру нашої визвольної боротьби шляхом консолідації всієї української організованої спільноти, зокрема її суспільно-громадського сектора.

Ми твердимо переконані, що СКВУ буде не тільки маніфестацією, а й що вибраний Секретаріят докладе всіх зусиль, щоб скоординувати діяльність всіх українців та дасть правильний напрям усім секторам нашого суспільно-громадського життя у вільному світі.

Василь Іваницький (Арґентина) —

Світлий Конґресе!

Від імені Української Центральної Репрезентації, надрядної установи всієї української спільноти в Арґентині, зголошую участь нашої 21-членної делеґації на Перший Світовий Конґрес Вільних Українців.

Вітаю Високопреосвященних Ієрархів українських Католицької і Православної Церков, достойних представників українських Євангельської та Протестантської Церков. Вітаю представників усіх українських політичних центрів та середовищ, представників громадсько-суспільних, молодіжних і жіночих товариств та інституцій і представників наукових установ. Особливо гарячий привіт шлю героїчному українському народові на рідних землях та борцям за волю України, які караються в більшовицьких тюрмах, концентраційних таборах та на засланні. Вітаю українську спільноту в діяспорі, очі якої звернені сьогодні на нас і на наші рішення, і серце якої налите великими сподіваннями. Вітаю всіх делеґатів і гостей, які прибули з усіх країн нашого поселення, щоб своєю присутністю та діловою участю надати цьому Конґресові не тільки більшої поваги, а й причинитися до успішнішого переведення його.

Від імені всієї української спільноти в Арґентині заявляю повну солідарність з основними ідеями, що лягли в основу скликання СКВУ та бажаю повного успіху в переведенні Конґресу на добро всіх нас на еміґрації, на добро України і всього українського народу.

Хай діловитість, розсудливість, терпимість один до одного, патріотична наснага та національна солідарність будуть нам усім сьогодні й назавжди перед очима при вирішуванні всіх справ і проблем та допоможуть нам у шуканні синтез для посилення організованої акції всієї нашої спільноти на допомогу нашому народові в його боротьбі за волю і державність.

Вячеслав Коханівський (Англія) —

Світлий Конґресе!

Від імені Об'єднання Українців у Великій Британії, Легії Українських Повстанців, Союзу бувших Українських Вояків та Товариства Українських Жінок ім. Олени Теліги, передаю учасникам Першого Світового Конґресу Вільних Українців палкий привіт та бажаю успіхів у працях Конґресу на користь поневоленого українського народу.

Перший Світовий Конґрес Вільних Українців має не тільки історичне значення, а й доказує, що українська еміґрація здібна перебороти внутрішні труднощі, змобілізувати всі творчі сили й скерувати їх на службу однієї великої ідеї — боротьби за волю українського народу.

Цей Конґрес наповнює наші серця почуттям гордости за себе й за наших провідників, які, не дивлячись на розбурхане море української еміґрації, зуміли причалити корабель неушкодженим до берега, ім'я якому Світовий Конґрес Вільних Українців.

Наш геній Тарас Григорович Шевченко писав:

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І неситий не виоре
На дні моря поля.
Не скує душі живої
І слова живого.

Сьогоднішній Конґрес є доказом непомильности цих слів, доказом того, що ніхто, ніде й ніколи не зможе скувати героїчної української душі, зліквідувати невмируще українське слово.

Роберт Лісовський (Англія) —

Світлий Конґресе!

Від імені 17 тисяч українців — членів Союзу Українців у Великій Британії та від імені делеґації, що репрезентує СУБ з секціями: КОДУС, Бібліотека і Музей ім. Т. Шевченка, Педагогічна Комісія, Спілка Українських Вчителів та Виховників, Організація Українського Жіноцтва, Об'єднання бувших Вояків Українців, Спілка Української Молоді, Українська Студентська Громада, Українська Інформаційна Служба, Музей ім. Степана Бандери, Українська Видавнича Спілка, Українська Кооперативна Спілка „Нова Фортуна", Товариство Українських Вільних Журналістів, заявляю, що ми повністю підтримуємо основні постанови Світового Кон-

ґресу Вільних Українців. Ми віримо, що цей Конґрес започаткує нову добу на шляху скріплення всіх самостійницьких сил у непереможному марші за волю України.

Очікуємо, що Секретаріят СКВУ конкретними заходами, духовим єднанням з Україною, змобілізує і скерує енергію української спільноти у вільному світі для досягнення основної мети — визволення України.

Праці Секретаріяту бажаємо якнайбільших успіхів.

о. Григорій Функанчик (Бельгія) —

Світлий Конґресе!

Як речник українського громадського життя в Бельгії, об'єднаного в Головній Раді Українських Громадських Організацій, висловлюю побажання українців у Бельгії в наступних точках:

1. Українська спільнота в Бельгії приєднується до всіх досі висловлених побажань національно-державного характеру й просить Світовий Конґрес Вільних Українців ужити всіх заходів, щоб зберегти субстанцію української спільноти в діяспорі.

2. Зміцнити українське шкільництво, як один з найважливіших чинників у вихованні та освідомленні молодого покоління шляхом навчання рідної мови та збереження українських звичаїв і традицій.

3. Всі українці в Бельгії прагнуть братерської єдности в суспільно-громадському житті, бо тільки в єдності сила народу.

4. Всі українці в Бельгії гаряче бажають, щоб українське церковно-релігійне життя всіх віроісповідань було завершене такою структурою, яку кожна з українських Церков уважає за найбільш відповідну для себе, але по лінії зосередження і єдности.

5. Розвинути й завершити нашу економічну й соціяльно-професійну структуру, яка дала б матеріяльну базу для розвитку нашого духового життя.

Венедикт Васюк (Венесуеля) —

Світлий Конґресе!

Українська Громада у Венесуелі палко вітає Перший Світовий Конґрес Вільних Українців і висловлює велику радість з приводу цієї історичної події в житті українців на чужині.

Українська Громада у Венесуелі глибоко вірить, що цей великий узгіднений виступ українців у вільному світі причиниться до швидкого здійснення нашої мети — до відродження української соборної держави від Сяну по Кубань.

Хай живе і зростає духова українська соборність.

Омелян Кушпета (Голляндія) —

Світлий Конґресе!

Від імені Централі Об'єднання Українців у Голляндії щиро вітаю Перший Світовий Конґрес Вільних Українців.

Українці в Голляндії підтримували повністю принципи скликання СКВУ і підтримують ідею створення постійного Секретаріяту СКВУ. Ми запевняємо свою всесторонню льояльність і піддержку діяльности Секретаріяту СКВУ.

Бажаємо успіхів у нарадах та витривалости в консеквентному здійсненні резолюцій Конґресу.

Надіємося, що Перший Світовий Конґрес Вільних Українців буде не лише маніфестацією сили української спільноти на чужині та єдности з нашим народом, а й, що він, великою мірою, причиниться до посилення боротьби за визволення України.

Антін Мельник (Німеччина) —

Світлий Конґресе!

На сторінки білого пергаменту часу українці за межами Батьківщини вписують своє велике досягнення: Перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Устами своїх представників, які живуть за межами рідних земель, СКВУ, в першу чергу, засвідчує, що український народ живе, що він бореться, що він стримить до вільного, нічим і ніким не обмеженого розвитку творчих сил на своїх рідних землях, змагається до створення власного життя в своїй власній державі.

Одним з важливіших поштовхів до скликання СКВУ була потреба поробити заходи для збереження біологічної субстанції українського народу за межами рідних земель. Проте не менш важливою рушійною силою було — сконцентрувати увагу українців у вільному світі та виразно спрямувати її на допомогу рідному Краєві, — допомогу, що базувалася б на безпосередній дії; на здобуванні приятелів серед чужих чинників у країнах нашого по-

селення і використовуванні їх для добра наших цілей та на ґрунтовній інформації, що співзалежність міжнародних інтересів в нашу добу вимагає глибшого зацікавлення Україною.

П'ятдесят років тому український народ, устами вільно вибраних політичних та суспільно-громадських установ, виявив непохитну волю будувати своє дальше життя на засадах національної самостійности й державної суверенности. Форми боротьби в останньому півсторіччі мінялися, але суть їхня залишилася незмінною. Сьогодні діяпазон цієї боротьби поширився на всі ділянки українського життя. Іде боротьба двох світів: російського поневолення і українського визволення. І хоч у цій боротьбі ми програли багато боїв, хоч ми й мали величезні втрати, але ми не здалися — боротьба триває далі. Доказом цього є постійні протести проти русифікації, проти переслідувань найкращих синів і дочок в Україні. Могутній голос в обороні української культури, української національної гідности піднімають на рідних землях науковці, письменники, журналісти та студенти. Не за партії чи програми ведеться там боротьба, а за духові цінноіці українського народу. Боротьба ведеться спільно, з повною свідомістю, що „в єдності сила народу".

Перед маєстатом поневоленої, але непокореної України ми підняли клич єднання всіх конструктивних українських сил у вільному світі. Доказом цього є Світовий Конґрес Вільних Українців. Крім запрошених достойних гостей з українського релігійного, культурного, наукового, політичного й господарського життя, на СКВУ з'їхалися представники всіх суспільно-громадських організацій, щоб єдиним фронтом запротестувати проти російського імперіялізму, проти економічного визиску, проти політичного, релігійного, культурного, соціяльного поневолення та тотального винищування українського народу.

З вірою, що Світовий Конґрес Вільних Українців започатковує новий і кращий період в житті української спільноти у вільному світі, кінчаю своє слово привітом від Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині й Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних Установ та Крайових Організацій в Европі. Бажаю успіхів у працях Конґресу та успішного завершення його для добра українського народу і яснішого майбутнього України.

о. Володимир Ковалик (Параґвай) —

Світлий Конґресе!

Від імені Централі „Просвіта" в Параґваю, філій та всього членства складаю найсердечніший привіт Першому Світовому Конґресові Вільних Українців.

Хай Св. Дух обдарує вас розумом, силою та любов'ю й поблагословить усіх присутніх своїми ласками, щоб праця Конґресу ввінчалася закріпленням єдности на славу й краще збереження наших духових скарбів на чужині, та прискорила день воскресіння нашої незалежної, суверенної і соборної держави.

Світовий Конґрес Вільних Українців вітають теж від імені організацій у своїх країнах: **Микола Гец** (Бразилія), **Володимир Лазовінський** (Франція) та **Омелян Нижанківський** (Швайцарія).

ТРЕТЯ ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

Субота, 18 листопада, 1967 року, год. 4:30 по полудні, під керівництвом **о. Василя Кушніра.**

Заяви й привіти речників Світових З'їздів та Конференцій, що відбулися в рамках Світового Конґресу Вільних Українців —

Українська Національна Рада: читає **Яків Маковецький** —

Світлий Конґресе!

П'ятдесят років тому, в надзвичайно складних національних, політичних і соціяльних умовах, новітнє українство зробило рішучий крок на історичному шляху до свого політичного визволення. Універсалами Української Центральної Ради відновлено існування української державности. Але Росія до сьогодні не дає українському народові жити своїм вільним життям. І тому започатковані в пропам'ятних 1917-1921 роках революційно-збройні визвольні змагання, український народ, при жорстоких жертвах і терпіннях веде дальше, хоч зараз у зовсім інших політичних умовах.

У цьому змаганні кожного дня падають свіжі жертви. І в цьому змаганні українська еміґрація творить одне із звен півсторічного змагу. У цій визвольній боротьбі байдужих бути не може, бо вона вимагає тотальної мобілізації всіх наших сил та всіх наших можливостей.

Будучи свідомими своїх завдань і бажаючи гідно відзначити 50-річчя Української Національної Революції, українці у вільному світі відбувають свій Перший Світовий Конґрес, а українські політичні середовища, сконсолідовані в Українській Національній Раді, відбули Шосту Сесію УНРади, на якій поширено політичну консолідацію, намічено шляхи до її повного завершення та винесено ряд рішень для всебічної допомоги Україні. Шоста Сесія УНРади прийняла ряд постанов та резолюцій, в яких гаряче підтримала скликання Світового Конґресу Вільних Українців, його цілі й завдання.

Президія Української Національної Ради та відповідальні чинники Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі прикладають велику вагу до задумів створення Світової Централі в формі Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців та мають надію, що праця Секретаріяту серед української громадськости на чужині принесе повне об'єднання в суспільно-громадському секторі. Віримо, що гармонійна співпраця Секретаріяту з Державним Центром УНР в екзилі допоможе українському народові в його змаганнях відновити українську державу в формі Української Народної Реуспубліки.

У цю хвилину кожен українець і українка на чужині, і в Україні, молять Всевишнього та шлють вам щире побажання однодумности.

Від імені Президії і членів Української Національної Ради вітаю гаряче всіх присутніх на Першому Конґресі Вільних Українців та бажаю успіхів у вашій історично-відповідальній праці.

Український Визвольний Фронт: читає **Роман Малащук —**

Світлий Конґресе!

Передаю всім учасникам Першого Світового Конґресу Вільних Українців щире привітання від Українського Визвольного Фронту.

Ми є учасниками особливої історичної події. Вперше зібралися представники всієї організованої української спільноти з усіх країн вільного світу, щоб спільно обміркувати наші важливі справи й проблеми. Найважливішими з них є дві:

1. Допомога українському народові в боротьбі проти російського поневолення.

2. Вдержання й розбудова українського організованого життя в усьому вільному світі.

У рамках СКВУ Визвольний Фронт також відбув свій Світовий З'їзд і зустріч з українським громадянством з участю представників Організацій УВФ з усіх країн вільного світу. Світовий З'їзд УВФ заслухав ряд звідомлень, десять доповідей, обговорив багато справ та схвалив резолюції, які будуть включені в загальні резолюції Конґресу.

У тяжку добу, коли на карті Европи перекреслено Україну, там над Дніпром, у самому серці України, полум'яним словом закликав наш найбільший національний пророк Тарас Шевченко:

. . .вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою, злою кровю
Волю окропіте!

А над Дністром громом озвався другий наш велетень — Іван Франко:

Вірю в силу духа
І в день воскресний Твойого повстання...

І, п'ятдесят років тому, український народ встав, порвав кайдани і вражою, злою кров'ю окропив свою волю. Окропив її і вражою, і своєю. Бо, як сказав Симон Петлюра, шлях до визволення нації густо кропиться кров'ю.

П'ятдесят років тому український народ кров'ю і життям почав творити своє самостійне буття. Українська Національна Революція, проходячи різні етапи боротьби проти російського імперіялізму, волею і силою українського народу відвоювала втрачену в 18 ст. державність. Четвертим Універсалом Центральної Ради завершено процес будови української держави. Але не встоялася молода наша держава. Підступом, хитрощами й прямим розбоєм Росія перемогла Україну. Проте боротьба нашого народу не припинилася. Партизани, повстанці, підпільники, революціонери боролися далі: БУД, СВУ, СУМ, УВО, ОУН, Карпатські Січовики.

Двадцять п'ять років тому український народ знову встав, знову рвав кайдани, знову проголошено відновлення української самостійної держави у Львові. І в бій пішла Українська Повстанська Армія під проводом ген. Романа Шухевича-Чупринки. Надлюдськими зусиллями український народ і його воїни-борці ставили полум'яні семафори на важкому історичному шляху нації.

І сьогодні йде боротьба. Український народ ставить спротив російському окупантові на всіх відтинках свого національного життя. Сьогоднішня українська молода ґенерація піднімає прапори попередніх поколінь — ті самі прапори, ті самі ідеї, за які боровся український народ і 50, і 15 років тому, і за які він бореться впродовж всієї своєї історії.

Неначе у відповідь великому Шевченкові озвався речник сьогоднішньої молоді — Василь Симоненко:

Народ мій є, народ мій завжди буде,
Ніхто не перекреслить мій народ...

Нашу молодь у вільному світі ми бачимо на демонстраціях під совєтськими амбасадами в Ню Йорку, Оттаві, Вашінґтоні, Лондоні, Монтреалі, Вінніпеґу...

Ми, українська спільнота в світі, є невід'ємною частиною українського народу. Допомагаймо ж йому своєю працею, активністю, жертвенністю. Тримаймо так високо наші прапори тут, як твердо й непохитно змагається наш народ там. Ідімо з ним крок-у-крок, змагаймося, щоб здійснилися заповіти Шевченка, Франка, Симоненка; наших великих провідників Петлюри, Коновальця, Шухевича-Чупринки, Бандери; наших воїнів, борців і героїв.

Прямуймо разом з нашим народом до світлої мети, ім'я якій українська самостійна, соборна, незалежна держава.

Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації: читає **Ярослав Гайвас** —

Світлий Конґресе!

Від імені Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій у вільному світі складаю привіт і поклін Першому Світовому Конґресові Вільних Українців.

Після довгої підготовки, після довгих років, сповнених сумнівів, ми досягли великої мети. Був це не легкий шлях. Навіть тут ми бачимо скільки різних думок і поглядів, бажань і прагнень нуртує серед нас. Проте українська спільнота має щось глибше, сильніше й триваліше, що єднає її в одне ціле, в одне нерозривне. І саме це глибше, це велике й нерозривне привело всіх нас сюди, на цей Перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Велич цієї спільної ідеї сильніша за все інше.

Наші організації в цілому світі впевнені, що цей перший спільний виступ українців у вільному світі — це тількищо великий початок великого діла. Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації докладуть усіх зусиль, щоб цілі, які перед собою поставив Світовий Конґрес Вільних Українців, були досягнені.

Наша Світова Студійна Конференція — частина СКВУ — відбулася 15 і 16 листопада. Присутні заслухали чотири доповіді, що були побудовані на вістках та документах, одержаних з України. Конференція схвалила резолюції й передала їх Президії СКВУ з проханням включити їх у загальні резолюції Конґресу, та ствердила, що:

1. Народ в Україні живе, творить і прямує до своїх цілей.

2. Рух у цьому напрямку — сміливий і органічний. Він виростає з глибин народніх первнів.

3. На допомогу цьому сміливому рухові мусить прийти з допомогою вся українська спільнота з усіх країн свого поселення.

4. Методи праці Світового Конґресу Вільних Українців, спрямовані на допомогу, мусять відповідати потребам українського народу на рідних землях. Це мусять мати на увазі ті, хто бореться за це велике діло.

5. На тлі безсумнівної кризи російського імперіялізму й інтернаціонального комунізму ми маємо шанси зробити дуже багато. Ці шанси треба використати, бо вони не часто приходять.

Як Світовий Конґрес Вільних Українців ставить на перший плян добро загально-національне в країнах нашого поселення, так

і в допомозі українському народові в Україні СКВУ мусить безкомпромісово стояти на такому самому становищі.

До цього, власне, закликає наша Студійна Конференція.

Український Християнський Рух: читає **Володимир Янів** —

Світлий Конґресе!

Вітаю всіх делеґаток та делеґатів на Світовому Конґресі Вільних Українців від імені Українського Християнського Руху, Світової Централі п'яти крайових об'єднань і дев'яти делеґатур, що діють у чотирнадцяти країнах нашого поселення у вільному світі: Австралії, Північній і Південній Америці та Европі. При цій нагоді хочу зупинитися над деякими суттєвими проблемами сьогоднішнього дня.

На порозі нової „планетарної епохи" всьому людству, зокрема молоді, загрожує небезпека. Наша молодь, як і молодь усього світу, задивлена „в зорі", вона хоче створити новий і кращий світ. Це її право. Проте, в її гарних мріях багато утопії. Бажання добра, споконвіку полонило молодь і в цьому бажанні старше покоління, яке організувало цей Конґрес, мусить солідаризуватися з поколінням, яке приходить йому на зміну, і з яким треба знайти спільну мову. При тому мусимо бачити небезпеки, що їх несе з собою ця планетарна епоха, і про які ми на цьому Конґресі не говорили.

Нові, величезні успіхи техніки виносять знову на найвищий п'єдестал, як це вже було на переломі 19 і 20 сторіч, віру в розум та культ раціоналізму. Ця віра родить сподівання, що людство в майбутньому зуміє, при допомозі власного досвіду й наукової синтези, краще розв'язати питання державного устрою та соціяльного ладу в глобальному засягу. Віра в щасливе людство, яке розв'яже всі національні й соціяльні проблеми, притемнює молоді картину нації, батьківщини... Якщо ми не усвідомимо вчасно цієї загрози, то станемо перед великою небезпекою, що наш Перший Конґрес буде одночасно останнім, в кращому випадку, передостаннім, бо між поколіннями наступить прірва, а після відходу „старої ґвардії" прийде пустка.

Ця пустка загрожує не тільки життю спільноти, а й життю одиниці, захопленій обманливими досягненнями цивілізації, але без віри в тривкі ідеали, без Бога і Його законів... І саме з цього жаху доби, з жаху перед пусткою виростає завдання для організації, яку репрезентую, а через неї і для цілої спільноти, для якої глибока релігійність була і є невід'ємною складовою частиною душі, вдачі, характеру, світогляду...

Українські церкви, Католицька й Православна повинні спільно шукати шляхів як перемогти духову кризу, що сьогодні сковує віруючий світ, а навіть духовенство й ієрархію. Це завдання для церков „назавтра", але треба пам'ятати, що тільки сильні українські церкви зможуть без недовір'я, без підозріння і страху говорити між собою, спільно шукати дороговказу в майбутнє — для одної Вселенської й Апостольської Церкви. І тому я, як український мирянин-католик, з глибини серця бажаю сили, розвитку, ініціятиви й динаміки Українській Православній Церкві. Роблю це тим радше, що ідею наближення УХР поставив і твердо переводив від початку свого існування... Я певний, що такі ж почування є також у серцях всіх тут присутніх братів православних, і що всі вони так же щиро бажають розвитку Українській Католицькій Церкві...

Сила нашої Католицької Церкви та її відродження у суверенній Україні залежить у значній мірі від того, якою буде ця наша Церква в діяспорі. Сила нашої Церкви в діяспорі залежить, перш за все, від того, чи ми втримаємо єдність її... Українські миряни, духовенство й ієрархія мусять бути твердо переконані, що передумовою сили нашої Церкви є традиційний для Східньої Церкви Патріярхальний устрій зі спільним Синодом Єпископів, очоленим Первоієрархом з повними правами та повною юрисдикцією для цілої помісної Української Церкви...

Моє бажання для СКВУ і побажання від УХР, щоб ми змогли створити візію місії українських церков у Вселенській Церкві та на опанованім комуністичним безбожництвом Сході; щоб великими завданнями ми полонили нашу молодь, дали зміст і ціль для її життя і таким чином уможливили відродження Церкви в Україні; щоб СКВУ приспішив процес кристалізації і причинився до завершення ієрархічної структури нашої Церкви.

Світовий Конґрес Української Вільної Науки: читає:
Роман Смаль-Стоцький —

Світлий Конґресе!

Звітую, що Світовий Конґрес Української Вільної Науки працював 14 і 15 листопада в чотирнадцятьох комісіях і охопив 79 наукових доповідей. Світовий Конґрес Української Вільної Науки схвалив одноголосно резолюції, що охоплюють усю проблематику нашої науки й культури. Ці резолюції ми передаємо Президії Світового Конґресу Вільних Українців з проханням включити їх у загальні резолюції Конґресу.

Світовий Конґрес Вільних Українців — це частинне здійснення Заповіту Тараса Григоровича Шевченка: ми творимо „сім'ю вільну нову", — частинне тому, що воно, покищо, здійснюється тільки на еміґрації.

Пам'ятаймо, що творець нашої новітньої національної ідеї, Тарас Григорович Шевченко, благав Господа: „Всім нам вкупі на землі єдиномисліє подай і братолюбіє пошли".

Хай цей дух єдиномислія і братолюбія вітає над нашим Конґресом, над нашими Церквами й усією українською спільнотою в усіх країнах нашого поселення.

Світова Виховно-Освітня Сесія: читає **Кекилія Паліїв** —

Світлий Конґресе!

Світова Виховно-Освітня Сесія, що відбулася 11 і 12 листопада, 1967, в рамках СКВУ, була останнім звітовим етапом праці Комісії для виготовлення проєкту Української Виховної Системи (УВС) у вільному світі. Комісію УВС покликано до праці в Торонті на Третій Педагогічній Конференції Об'єднання Українських Педагогів Канади з участю Шкільної Ради УККА. Ціллю Комісії УВС було:

1. Дати напрямок процесам виховання українця у вільному світі в універсальному значенні, базуючи це виховання на християнсько-моральних основах та відповідному знанні й відношенні рідної й чужих культур. Це значить — зформулювати **виховний ідеал українця в діяспорі.**

2. Опрацювати плян співпраці з чинниками національно-суспільного життя, без різниці на їхнє релігійне й політично-ідеологічне зрізничкування з метою зорганізувати свідому виховну діяльність, застосовуючи найдоцільніших форм та засобів, що з виховним ідеалом творили б одну цілість. Це значить — намітити проєкт **української виховної системи.**

Цей задум поставив перед Комісією третю вимогу: на підготовчому етапі приєднати до активної співпраці всі ідейні одиниці, групи, установи та організації, в яких ще є живе й неголословне почуття відповідальности за основу життєздатности українства в діяспорі — виховання молодого українського покоління.

З виникненням пляну скликання СКВУ, Комісія УВС пов'язала з цим пляном свою працю в ідейній площині з метою провести в життя широко задуману координацію.

У голосному світі української діяспори, вісім років, майже непомітно, проходила праця Комісії УВС: конференції, сесії, зв'язки з усіми майже країнами українського поселення, понад сто преле-

ґентів з кіл українських науковців, педагогів, виховників, понад тисячу учасників педагогічних конференцій та сесій, що відбувалися на окремих етапах праці Комісії УВС.

У присутності представників, спонзорів Комісії УВС та поверх 200 учасників Світова Виховно-Освітня Сесія відкрила свої наради в семи підкомісіях: Релігійного виховання, Шкільних справ, Об'єднання українських педагогів, Опікунів „Рідних шкіл", Молодіжних організацій, Правописної практики, Навчання української мови в державних школах.

У трьох пленарних сесіях Світова Виховно-Освітня Сесія розглянула й зайняла становище до проєкту, опрацьованого Комісією УВС. Повний текст постанов і резолюції предложено Президії СКВУ.

Для реалізації Української Виховної Системи, Світова Виховно-Освітня Сесія покликала Тимчасову Координаційну Раду Виховання й Освіти з організаційним Секретаріятом.

Від імені цієї Ради прошу Достойних Владик благословення для праць її. Зі сторони всіх громадських чинників очікуємо активної допомоги та співпраці.

Світовий Конґрес Вільного Студентства — Резолюції схвалені Конґресом Студенства й привітання читає **Богдан Футей.** (Текст резолюцій поміщений на стор. 307).

Світова Сесія Українського Жіноцтва: читає **Олена Лотоцька** —

Світлий Конґресе!

Українське жіноцтво, об'єднане в Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій, має за собою майже двадцять років плідної праці серед українського організованого жіноцтва в десятьох країнах нашого поселення: Союз Українок Америки, Український Золотий Хрест, Об'єднання Жінок ОЧСУ в Америці, Організація Українок Канади, Ліґа Українських Католицьких Жінок Канади, Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України в Канаді, Союз Українок Австралії, Союз Українок Канади, Організація Українських Жінок Великої Британії, Об'єднання Українських Жінок Німеччини, Об'єднання Українок Бельгії, Союз Українок Франції, Український Жіночий Союз Австралії, Союз Українок Арґентини, Об'єднання Українських Православних Сестрицтв Америки, Орга-ганізація Українських Жінок Бразилії, Об'єднання Українських Жінок Венесуелі.

Єдність українських жінок у вільному світі була основою діяльности українських жіночих організацій. Наша єдність дала нам можливість включити проблеми жіноцтва в русло праці міжнародного жіноцтва.

Світовий З'їзд Українських Ветеранських Організацій: читає **Володимир Ґалан** —

Світлий Конґресе!

Маю велику шану привітати Перший Світовий Конґрес Вільних Українців від Світового З'їзду Українських Ветеранських Організацій Америки, Канади, Арґентини, Англії, Німеччини, Австрії та інших країн, що відбувся 15 листопада, 1967 р. в рамках СКВУ в Ню Йорку. Передаю цей привіт від тих, хто п'ятдесят років тому мав щастя в рядах Української Армії боронити границь української держави. Вітаю і від тих, хто пішов слідами нашої державної Армії в формації Української Військової Організації, Карпатської Січі, Першої Дивізії УНАрмії. Вітаю наймолодших наших спадкоємців — вояків Української Повстанської Армії.

Світовий З'їзд Українських Ветеранів рівночасно вітає трьох найстарших бойових генералів нашої Армії: генерал-хорунжого Миколу Капустянського, генерала Олександра Удовиченка, генерал-полковника Олександра Загродського.

Шлемо привіт нашим наймолодшим побратимам по зброї в американській та канадській арміях, які проливали й тепер проливають кров у боях з російським комунізмом у В'єтнамі.

Від Світового Конґресу Вільних Українців і всіх ветеранських організацій хотіли б ми переслати привіт усім нашим товаришам по зброї, які зараз, силою обставин, на службі в совєтській армії. Ми хотіли б закликати їх студіювати рішення Українських Військових З'їздів з 1917 р., щоб вони були готові створити свою Українську Армію, та, щоб у слушний час могли захопити українські території й проголосити на них свою суверенну українську державу.

Братство колишніх Вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії: читає **Василь Заброцький** —

Світлий Конґресе!

Від Крайової Управи Братства колишніх Вояків Першої Украської Дивізії Української Національної Армії, що охоплює вояків,

які в другій світовій війні взяли зброю в руки з надією завершити боротьбу за українську соборну й незалежну Державу, що її започаткували Українські Січові Стрільці, Армія Української Народної Республіки, Українська Галицька Армія, Карпатські Січовики, Українська Повстанська Армія та інші українські військові формації, вітаю щиро Перший Світовий Конґрес Вільних Українців.

Ми, колишні українські вояки, брали, беремо й будемо брати активну участь в українську громадському й суспільному житті для добра українського народу та добра українських Церков.

Знаючи позитиви й недоліки нашого суспільного життя, надіємося, що новостворений Секретаріят СКВУ буде завершенням українського політичного й громадського життя та дасть йому якнайкращі можливості для здійснення ідеалів самостійности української держави.

Як колишні вояки, виховані в дисципліні й вояцькій дружбі, ці прикмети дисципліни й дружби бажаємо втілити в наше громадське та церковне життя. Побажання до Коґресу висловлюємо в наших резолюціях.

Головна Пластова Булава: читає **Юрій Ференцевич** —

Світлий Конґресе!

Від імені вісьмох тисяч української пластової молоді у вільному світі сердечно вітаю Перший Світовий Конґрес Вільних Українців та висловлюю одне велике й гаряче бажання: щоб усі присутні на цьому Конґресі представники українського церковного, політичного й суспільно-громадського життя поставили на перше місце виховання української молоді, як єдиного чинника, який зможе вдержати, продовжити й розвинути українську субстанцію за межами України, в ім'я тих ідеалів, які нас сюди привели, які нам усім спільні та близькі.

Спілка Української Молоді: читає **Омелян Коваль** —

Світлий Конґресе!

Від імені Спілки Української Молоді, що діє в десятьох країнах українського поселення, як продовження ідейно тотожної організації, знищеної в Україні в 30-их роках, складаю Світовому Конґресові Вільних Українців наш палкий привіт.

Коли розглядати цілість українського життя у вільному світі як подвійний фронт боротьби за збереження української національної субстанції та допомоги Україні в її визвольній боротьбі, то Спілка Української Молоді, разом з іншими молодіжними організаціями та установами, стоїть твердо на відтинку виховання української молоді, як запорука тяглости та вдосконалення наших аванґардних позицій.

Найважливіший виховний чинник — це живий приклад. Тому ми безмежно радіємо, що вкінці прийшов довгожданий момент, що Господь вислухав слова нашої молитви, „Божи, нам єдність подай", і, що сьогодні ми можемо святкувати частинну перемогу над нашим історичним ворогом, яким є ніщо інше, як певні неґативні елементи, що вклалися в соціо-психологічну структуру нашого народу — загальновідомі міжусобиці, братоненависть і отаманія.

Занепокоює нас один факт: не всі ділянки українського життя в діяспорі прямують до свого структурального завершення та координаційної діяльности. Зокрема ті ділянки, що повинні бути моральною й духовою силою нашого збереження й дальшого розвитку. Тому просимо ласкавішого вибачення в Достойних Ієрархів наших Церков за вимогливий голос наймолодших мирян: Без структурального завершення традиційних українських Церков, без єдности та тісної співпраці між ними, ми не зможемо знайти досить сили, щоб виконати своє завдання на виховному відтинку.

На полі молодіжних організацій ми вже знайшли спільну мову з більшістю споріднених нам організацій і я певний, що виховна система, яку ми прийняли, зокрема спільно узгіднений виховний ідеал, стануть, вже в найближчому майбутньому, поважним рушієм у нашій виховній праці.

Від нашого суспільства та його інституцій ми просимо, думаю, що й маємо право вимагати, повного вирозуміння, постійної підтримки та створення виховного клімату, необхідного для виконання доручених нам завдань на цьому дуже важливому відтинку.

Наше розуміння завдань Світового Конґресу Вільних Українців ми схоплюємо в таку коротку формулу:

- Виразна українська християнська духовість.
- Спільна об'єднуюча ідея й динамічна діяльність.
- Координація праці та включення в неї інших співзвучних нам чужих сил.
- Допомога Україні в її змаганнях за самостійну соборну українську державу.

Єдність — це запорука сили, могутности й величі майбутньої української самостійної держави.

Об'єднання Демократичної Української Молоді: читає **Юрій Криволап** —

Світлий Конґресе!

Центральний Комітет, Крайові Управи та члени Об'єднання Демократичної Української Молоді щиро вітають усіх присутніх на Світовому Конґресі Вільних Українців.

Радіємо, що українці у вільному світі зробили першу спробу поставити своє малоуспішне наукове, політичне, культурне та громадське життя на нові рейки сучасних вимог.

Охоплення всіх клітин нашого життя в діяспорі та стовідсоткової єдности цей Конґрес ще не досягнув. Але ми свідомі, що коли діяльність провідних громадян у всіх клітинах нашого життя не суперечитиме Христовій науці, духові українського народу та заповітам найбільших синів його — Тараса Шевченка, Івана Франка — все це в недалекому майбутньому ми досягнемо.

Об'єднання всього здібного елементу в діяспорі для успішного виконання першочергового національного обов'язку — допомогти українському народові стати вільним господарем на своїй землі, в своїй ні від кого незалежній самостійній і соборній державі — це вимога сучасної історії нашого народу.

Віримо, що Світовий Конґрес Вільних Українців успішно виконає свою місію.

Конференція Діячів Української Культури — Текст резолюцій, схвалених на конференції та привітання Конґресові читає **Михайло Кушнір.** (Текст резолюцій поміщений у розділі „З'їзди" на стор. 298).

З'їзд Інженерів Українців Вільного Світу: читає **Роман Галібей** —

Світлий Конґресе!

У рамках Світового Конґресу Вільних Українців, 16 і 17 листопада, 1967 р., відбувся З'їзд Інженерів Українців Вільного Світу.

У ділових нарадах інженери обмінялися інформаціями про діяльність свого організованого життя, продискутували напрямні праці інженера-українця в діяспорі та заторкнули ряд проблем, розв'язкою яких доручено зайнятися центральним крайовим товариствам українських інженерів.

З'їзд Інженерів Українців вітає Перший Світовий Конґрес Вільних Українців та висловлює свою однозгідність з програмовими рішеннями Конґресу.

З'їзд підкреслив велику вагу інженерів українців в організованому житті української спільноти й уважає за потрібне, щоб центральні товариства посилили свою організаційну та суспільно-громадську діяльність.

З'їзд доручив своїм центральним товариствам поглибити інформаційну працю серед інженерів українців, розсіяних у діяспорі, з метою затіснити зв'язки та координацію праці інженерських товариств.

Товариство Українських Бібліотекарів: читає **О. Соколишин** —

Світлий Конґресе!

Товариство Українських Бібліотекарів Америки вітає Світовий Конґрес Вільних Українців та бажає успіхів у працях Конґресу, спрямованих на захист святих прав України, за її волю й державну самостійність. Українські бібліотекарі активно включилися в праці Конґресу, виславши своїх умандатованих делеґатів.

Хай голос українців, об'єднаних у СКВУ, грімко залунає в обороні поневоленої України. Хай світ почує правдиві стримління української нації. Ширити правду про Україну допоможуть вам українські бібліотекарі.

Конференція українських бібліотекарів Канади й Америки, що відбулася в рамках СКВУ, винесла резолюції, які прохаємо включити в загальні резолюції СКВУ.

Письмові Привіти:

Світлий Конґресе!

Велике Спасибі за запрошення на Перший Світовий Конґрес Вільних Українців. На жаль, нема змоги скористати з нього. Нехай дух єдности ширяє над Конґресом і наша молитва супроводить усі ваші наради, щоб Всевишній благословив великими успіхами всі ваші труди й змагання для добра нашої Церкви й Народу.

Благословення Господнє на Вас!

† **Йосиф**
Верховний Архиєпископ-Митрополит
Кардинал

Світлий Конґресе!

Я, Архиєпископ Сильвестер, Зверхник Української Автокефальної Православної Церкви в Австралії і Новій Зеляндії, один з найстарших співучасників і творців Української Державности в 1917-20 рр. радію, що дожив і можу вітати Перший Світовий Конґрес Вільних Українців.

Радіє душа, що Всемилостивий Господь дає змогу українцям об'єднатися в одну українську родину без різниці на віровизнання та політичні переконання.

Молю Всемилостивого Бога, щоб зіслав на учасників Конґресу свіжість і ясність думки в рішеннях і розв'язуваннях проблем, що їх Конґрес намітив на добро нашої знедоленої Батьківщини.

Нехай же милості Великого Бога і Спаса нашого Ісуса Христа спочивають на всіх учасниках Світового Конґресу Вільних Українців.

† **Сильвестер**
Архиєпископ УАПЦ

Світлий Конґресе!

З найбільшою прикрістю повідомляю, що не можу скористати з вашого ласкавого запрошення взяти участь у Світовому Конґресі Вільних Українців.

А все ж мило мені запевнити, що цілим серцем і всією душею об'єднаюся з усіма учасниками СКВУ під час конґресових нарад, а в своїх гарячих молитвах благатиму Всемогучого й Милосердного Бога, через заступництво Пресвятої Богородиці, найбагатшого Божого благословення на всі ваші заміри й змагання за кращу долю українського народу.

На завдаток Божого благословення пересилаю вам своє найсердечніше Архиєрейське благословення усім добром.

† **Іван Бучко**
Архиєпископ

Світлий Конґресе!

Як колишній член Української Центральної Ради та член Генерального Секретаріяту, вітаю Перший Світовий Конґрес Вільних Українців від імені ще живих членів Центральної Ради. Бажаю плідної праці й такої однодушности, з якою були прийняті Четвертий Універсал Центральної Ради, постанови Українського Національного Конґресу та постанови українських з'їздів: трьох Військових, Селянського та Робітничого.

Борис Мартос

Світлий Конґресе!

Щиро дякую за запрошення прибути на Конґрес у характері гостя. На великий жаль не можу скористати з вашого ласкавого запрошення, бо не дозволяє мені на це стан мого здоров'я.

В урочисті дні Першого Світового Конґресу Вільних Українців — серцем і душею з вами. Бажаю Конґресові твердих ухвал та єдности для добра всього українського народу.

О. Загродський
Генерал-полковник Армії УНР

Світлий Конґресе!

Дякую за запрошення взяти участь у цьому історичному Конґресі Вільних Українців, що відбувається у 50-річчя Української Національної Революції. На жаль, стан мого здоров'я внеможливив мені особисто вітати вас, делеґатів, які з'їхалися з усіх країн вільного світу, щоб спільно й організовано допомогти знедоленій Україні та оформити й зміцнити свої лави на чужині.

Як активний учасник визвольних змагань і найстарший генерал Генеральної Булави, вітаю всіх вірних дітей України, речників трьох поколінь. Пам'ятайте, що Україна живе й бореться. Ціною крові, сліз і тяжких мук ми здобули чотири скрижалі — Універсали. Ми оформили злуку всіх українських земель. Упродовж останнього пів сторіччя в Україні молодше покоління ставить мужньо опір підступній совєтській політиці, що хоче втопити Україну в російському морі.

Моє серце радіє, що є кому передати українські визвольні прапори, що слава України не вмре не поляже.

Микола Капустянський
Генерал-хорунжий Армії УНР

Світлий Конґресе!

Сердечно дякую за запрошення взяти участь у Першому Світовому Конґресі Вільних Українців. На жаль, нема можливости бути учасником цієї історичної події.

Як бувший член Центральної і Малої Ради Української Народної Республіки, цією дорогою висловлюю свої найкращі побажання для праці Конґресу. Бажаю, щоб праця і постанови Конґресу пішли шляхами, наміченими IV Універсалом.

Як учасник Визвольних Змагань у складі Української Галицької Армії та Армії Української Народної Республіки, висловлюю віру, що життя, яке склали на вівтар Батьківщини її вірні сини, за-

лишиться світлим дороговказом для сучасних і майбутніх поколінь у боротьбі за відновлення і збереження самостійности і соборности української держави.

Щасти вам, Боже, на все добре!

Андрій Долуд
Генерал-хорунжий Армії УНР

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД НЮ САВТ ВЕЙЛС, АВСТРАЛІЯ

З причин незалежних від нас ми не могли вислати свого представника на Світовий Конґрес Вільних Українців, хоч і дуже високо цінимо цю велику подію в житті українців на чужині.

У цій історичній хвилині наші громадські клітини й вся наша громадськість Сиднею й Н.С.В. серцем і душею з вами. Ми згідні з шляхетними ідеалами, якими керувались організатори Конґресу. Надіємося, що Конґрес, об'єднавши всіх українців у вільному світі, причиниться до добра українського народу й до повернення йому свободи.

Не роздрібленість, що точить наші громадські організми, а спільна праця доведе нас до великої мети!

В. Островерський
голова

І. Жестовський
секретар

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА КВІНСЛЯНДУ, АВСТРАЛІЯ

Українська громада Квінслянду в Австралії вітає Перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Бажаємо єдности та успіхів у створенні духової української держави.

Петро Приступа

БІБЛІОТЕКА І МУЗЕЙ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА В ЛОНДОНІ УКРАЇНСЬКА ПЕДАГОГІЧНО-ОСВІТНЯ КОМІСІЯ СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА Й ОРІЄНТАЛІСТИКИ УВАН В ЕВРОПІ

Бажаємо Конґресові ясного усвідомлення й віри, що майбутнє України, її воля і державна суверенність залежить єдино від здійснення ідей Шевченка, Франка, Міхновського й Пачовського, сформульованих в програму й чин Української Національної Революції.

Бажаємо, щоб Конґрес схилив глибоко голову в пошані до безсмертних героїв Української Повстанської Армії, що втілила ці ідеї в живу історичну дійсність.

Бажаємо, щоб керівники Конґресу зрозуміли, що велика українська культура й духовість, яка створила ідеологію священного героїзму, не вміщається в рамки вузького побутового просвітянства, а вимагає зусиль і засобів гідних світової місії України.

Володимир Шаян
голова

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В РЕҐЕНСБУРЗІ

Українська громада в Реґенсбурзі (Німеччина) сердечно вітає Перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Бажаємо Божого благословення та успіхів на шляху до здобуття суверенних і демократичних прав для поневоленого українського народу.

В. Скрабут **П. Петришин**

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ РУХ

Український Християнський Робітничий Рух у Західній Німеччині вітає Перший Конґрес Вільних Українців та бажає йому великих успіхів у реалізації намічених цілей.

Український Християнський Робітничий Рух повністю солідаризується з постановами Конґресу для добра поневоленої російським імперіялізмом нашої Батьківщини та всього українського народу.

Д. Кушлик
голова

о. дек. І. Томашівський
церковний асистент

О. Капітанчук
секретар

ТОВАРИСТВО СПРИЯННЯ УНРаді у ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Від імені Товариства Сприяння Українській Національній Раді у Великій Британії передаю Першому Світовому Конґресові Вільних Українців сердечний привіт та найкращі побажання позитивно полагодити проблеми, поставлені на Конґресі.

Товариство Сприяння УНРаді підтримує проєкти програмових матеріялів, накреслених Підготовчим Комітетом та бажає успішно перевести їх у життя.

Нехай цей Конґрес об'єднає і скріпить нас, щоб своїми силами ми могли допомогти нашому народові в Україні визволитися з комуно-російської неволі.

В. Бабицький
голова

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Вітаю Світовий Конґрес Вільних Українців від імені Ради, Президії, Головної Управи та всього членства Союзу Українців у Великій Британії.

СКВУ — це велика історична подія в житті українців у вільному світі. Завдання Конґресу — це об'єднати всі українські сили в різних країнах вільного світу; устійнити напрямні для скріплення та всесторонньої розбудови всіх ділянок життя українців у діяспорі. СКВУ — це нова форма нашої організованости, новий шлях шукання можливостей координації та співпраці всіх секторів українського життя. Ця форма вимагатиме розсудливих починів і доброзичливости всіх заінтересованих чинників, які постійно повинні мати на увазі, що СКВУ є зворотнім пунктом в українському організованому житті у вільному світі.

Ще раз — вітаю і бажаю успішних та ділових нарад. Хай Всевишній щастить!

Роберт Лісовський
голова

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ, ВІДДІЛ У КОВЕНТРІ

Союз Українців у Великій Британії, Відділ в Ковентрі пересилає привітання Світовому Конґресові Вільних Українців та бажає повного успіху.

Президія Зборів

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ САМОСТІЙНИКІВ, МАНІТОБА

Провінційна Конвенція Союзу Українців Самостійників Манітоби вітає світову маніфестацію за свободу націй і пересилає найсердечніші поздоровлення Першому Конґресові Вільних Українців, на якому зібралися громадяни різних країн. Надіємося, що Конґрес розгляне спільні всім українцям проблеми, зокрема питання свободи для всіх націй, в тому й для України, яку сьогодні поневолює совєтсько-російська імперія.

Президія Зборів

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

Від імені українського робітництва, згуртованого в Українському Робітничому Союзі та від робітників-українців, які належать до профспілкового руху в Канаді, щиро вітаю Перший Світовий Конґрес Вільних Українців.

Нехай наради СКВУ ввінчаються успіхом та доведуть до об'єднання всіх українців у вільному світі в один моноліт без уваги на їхні політичні чи релігійні переконання. Тільки в єдності ми зможемо побороти наших відвічних ворогів, які зазіхають на наші вільності.

У 50-річчя Української Революції об'єднаймося, щоб у майбутній боротьбі однією лавою стати за волю України. Єднаймося довкола нашого Центру в екзилі — Української Національної Ради. Об'єднання наших сил — це запорука нашої перемоги.

Тома Кобзей
голова УРО

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ У ЗСА

Головна управа Організації Українських Ветеранів у ЗСА вітає Світовий Конґрес Вільних Українців і бажає успішно завершити заплянoване об'єднання всіх національно-громадських сил на засадах демократії та пошани до національно-державницьких традицій. Віримо, що Конґрес причиниться до оздоровлення громадського життя на різних його відтинках.

Союз Українських Ветеранів, що стояв і стоїть на засадах правопорядку й законности в українському громадському житті, сподівається, що СКВУ звільнить громадське життя від деморалізуючого впливу партійщини з її нетолерантністю та тоталітарними тенденціями, скерує політичне життя на рейки єдиного національного фронту, підтримає єдиний Державний Центр та сприятиме мобілізації національних сил на допомогу українському народові.

Михайло Міщенко
голова

ЛІҐА УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ АМЕРИКИ

Ліґа Українців Католиків Америки вітає всіх делеґатів на Першому Світовому Конґресі Вільних Українців та бажає якнайкращих успіхів у працях Конґресу.

Осип Сеник
голова

Микола Сусяк
секретар

ЦЕНТРАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ БУКОВИНЦІВ У ЗСА

Центральне Об'єднання Українців Буковинців у ЗСА бажає Першому Світовому Конґресові Вільних Українців найкращих успіхів у його працях. Віримо, що Конґрес доведе до повного й постійного об'єднання всіх українців у вільному світі й цим допоможе наблизитися до найціннішого нашого ідеалу — вільної, соборної, незалежної української держави.

Іван Жуковський
голова

УКРАЇНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Головна управа Українського Лікарського Товариства Північної Америки сердечно вітає Перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Бажаємо, щоб цей Конґрес започаткував цементування всіх наших духових якостей, причинився до координації всіх наших наукових, економічних і громадсько-політичних сил, маючи на увазі добро українського народу та допомагаючи йому стати вільним господарем на своїй землі.

д-р Юрій Трухлий
голова

д-р Тарас Шеґедин
секретар

РАДІОПРОГРАМА В. ШАРВАНА

Керівництво й редакційна колегія української радіопрограми В. Шарвана шлють щирий привіт усім учасникам Першого Світового Конґресу Вільних Українців.

Ми глибоко переконані, що СКВУ виправдає надії українців у вільному світі, започатковуючи впорядкування українського організованого життя та допомагаючи справі визволення українського народу.

Василь Шарван
Керівник радіопрограми

Третя Пленарна Сесія закінчена. Сесію офіційно закриває о. прелат **В. Кушнір.**

ЧЕТВЕРТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

Неділя, 19 листопада, 1967 року, год. 12:00 опівдні, під керівництвом **Йосипа Лисогора.**

ЗВІТИ КОМІСІЙ:

За **Комісію Суспільної Служби** звітує **Володимир Ґалан.** Як президент З'єднаного Українського Американського Допомогового Комітету, він коротко інформує про працю цієї установи, зокрема зупиняється на акції переселення українців до вільних країн світу. Звіт з'ясовує, що З'їзд представників Суспільної Служби рішив створити Світову Раду Суспільної Служби.

За **Резолюційну Комісію** звітує **Антін Драґан.** Він повідомляє, що Комісія перевірила резолюції окремих з'їздів та конференцій і ствердила, що всі узгіднені резолюції, передані Президії Конґресу, співзвучні з основними засадами скликання Світового Конґресу Вільних Українців. Він пропонує включити розглянені резолюції в документи Конґресу. Проєкти неузгіднених резолюцій Комісія рішила передати Секретаріятові СКВУ. До неузгіднених належать резолюції таких з'їздів і конференцій: Наради Прихильників Державного Центру УНР, З'їзду Союзу Ветеранів Українського Резистансу, Собору Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці, Організації Оборони Лемківщини, Патріярхального устрою Української Католицької Церкви, Світового Конґресу Апостольства Мирян, Інформаційної Служби Українського Християнського Руху та проєкти резолюцій в справі переселення українців у Польщі і засад організації загального національного датку.

Внесення Резолюційної Комісії Конґрес приймає через аклямацію.

За **Фінансову Комісію** звітує **Осип Бойко.** Звіт заторкує фінансовий аспект Конґресу і Секретаріяту. Комісія прийняла принцип, що бюджет Секретаріяту повинен базуватися на оподаткуванні українських громадських репрезентацій у всіх країнах українського поселення. Осип Бойко читає резолюції Комісії:

1. Світовий Конґрес Вільних Українців, покликуючи до життя Секретаріят як перманентне і екзекутивне тіло, мусить знайти для нього фінансову базу та зумовити його діяльність рамками реального бюджету.
2. Фінансування мусить бути оперте на громадському бюджетуванні, тобто на надходженнях з наших установ, організацій, громад та індивідуальних пожертв.
3. Вплати на бюджет Секретаріяту Вільних Українців розцінюється як національний обов'язок всіх свідомих українців та розподілюється на поодинокі країни в міру кількісної та економічної сили українців у даних країнах поселення.
4. Прелімінарі бюджету складаються фінансовою комісією покликаною до життя Секретаріятом, яка проєктує приходи й видатки, стежить за виконанням їх, входить у контакт з поодинокими платниками, визначає висоту оподаткування та використовує всі засоби для правильного виконання бюджету, маючи на увазі економію витрат та ощадність у використовуванні громадських фондів.
5. Перший прелімінар бюджету на першу канденцію існування і діяльности Секретаріяту буде розроблений Фінансовою Комісією та поданий до відома громадськості.
6. Бюджетові надходження для Секретаріяту базуються на розрахунку з впливів: 50% із ЗСА, 40% з Канади, 10% з інших країн, розподілені на основі попереднього узгіднення з Крайовими Репрезентаціями.
7. Усі надходження та витрати Секретаріяту підлягають строгій контролі чинника, репрезентованого вибраною Конґресом Контрольною Комісією.
8. Конґрес доручає Секретаріятові Вільних Українців найпізніше до трьох місяців від дня закінчення конґресу перевести підсумки й виготовити фінансовий звіт з усіх приходів і видатків у зв'язку з підготовкою й переведенням Конґресу (включаючи збірки, пожертви, продаж жетонів, реєстраційні оплати делеґатів та гостей та всі інші джерела приходів), представити всі документи зв'язані з фінансовою господаркою по стороні приходів і розходів, пов'язаних з відбуттям Конґресу,

Контрольній Комісії до перевірки й затвердження. Затверджене звідомлення Секретаріят має довести до відома Центральним Крайовим Організаціям.

9. Фінансове забезпечення Секретаріяту це наш обов'язок і наш успіх.

За **Пресову Комісію** звітує **Мстислав Дольницький.** Він стверджує, що праця Комісії велася в двох секторах: англомовному та українському. Англомовний сектор виготовив 40 різних пресових повідомлень англійською та іншими чужими мовами, що були розіслані до всіх газет. У час СКВУ англомовний сектор кожного дня видавав нові пресові бюлетені, інформуючи англомовну пресу про перебіг Конґресу. Цей сектор виготовив інформаційний матеріял для „Ню-Йорк Таймс", зорганізував пресову конференцію для представників української й чужомовної преси, влаштував пресову конференцію з колишнім прем'єром Канади Дж. Діфенбейкером та опікувався чужинними журналістами, серед яких були журналісти з Японії, Европи, Південної Америки та Англії.

Український сектор виготовив два комунікати для всієї української преси та розіслав поверх 30 вісток. Усім українським редакціям надіслано емблему СКВУ та ряд фото.

На СКВУ зареєструвалося 66 українських журналістів. Чужинні кореспонденти заступали наступні пресові аґенції, газети та радіо:

U. S. Information Agency, Voice of America, Voice of Canada, Franco-Ukrainian Bulletin, National Review, Radio Canada, The Globe and Mail (Toronto), Religious News Service, Women's Press of New York, Radio Liberty, Canadian Press, Brazilian Press, The Foreign Press Association.

За **Статутову Комісію** звітує **Матвій Стахів.** Він з'ясовує основні заложення праці Статутової Комісії та стверджує, що всі побажання централь крайових репрезентацій до проєкту були розглянені та, в міру можливости, прийняті. До Статуту, заздалегідь узгідненого з Президією Пан-Американської Української Конференції, додано параграф про те, „що до Секретаріяту входять по одному представникові від Української Католицької, Української Православної та Українських Протестантських Церков.

СТАТУТ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

I. НАЗВА І ЗАВДАННЯ

§ 1. Назва: Світовий Конґрес Вільних Українців
Іншими мовами: **World Congress of Free Ukrainians**
Congres Mondial des Ukrainiens Libres
Congreso Mundial de Ucranios Libres

§ 2. Завдання Світового Конґресу Вільних Українців:

а) давати всю можливу допомогу українському народові в його змаганнях до волі й державної незалежности;

б) координувати діяльність своїх членів згідно з постановами й резолюціями Першого і чергових Конґресів.

II ЧЛЕНИ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

§ 3. Членами Світового Конґресу Вільних Українців є:

а) Українські Центральні Репрезентації в поодиноких вільних країнах;

б) Українські Крайові Організації та їхні міжкрайові надбудови.

III. ОРГАНИ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

§ 4. Світовий Конґрес Вільних Українців має такі Органи:

а) Конґреси,

б) Секретаріят СКВУ,

в) Контрольну Комісію СКВУ.

IV. КОНҐРЕСИ

§ 5. Конґреси, в яких беруть участь члени, подані в Розділі II-му, точка а), б), є найвищим законодатним органом СКВУ, при чому всі його постанови і резолюції приймаються за узгідненням. Конґреси відбуваються що шість років.

V. СЕКРЕТАРІЯТ СКВУ

§ 6. Секретаріят СКВУ складається з:

а) Пленуму,

б) Діючої Президії.

§ 7. Пленум Секретаріяту СКВУ складається з 19-ти членів:
— Президента
— 5-ти Заступників Президента
— Генерального Секретаря
— 2-ох Заступників Генерального Секретаря
— Скарбника
— 2-ох Заступників Скарбника
Члена Президії Секретаріяту і двох його Заступників.
— 1-го Представника Української Католицької Церкви, Ієрарха
— 1-го Представника Української Православної Церкви, Ієрарха
— 1-го Представника Українського Євангельського Об'єднання
— 1-ої Представниці Світової Федерації Українських Жіночих Організацій.

Функцію члена Президії Секретаріяту визначає в окремих каденціях постійно Діюча Президія Секретаріяту.

§ 8. а) Пленарні засідання (наради) Секретаріяту відбуваються щодва роки, в час ротаційної зміни Президії, а крім того, одне пленарне засідання скликається для підготовки програми чергового СКВУ, найпізніше 6 місяців перед його відкриттям.

б) Пленарне засідання Секретаріяту буде також скликане на вимогу чотирьох членів Секретаріяту, зголошену Президентові на письмі.

в) Президія узгіднює всі справи дорогою кореспонденції з позамісцевими членами Секретаріяту.

§ 9. Президія Секретаріяту виконує постанови СКВУ і Пленумів Секретаріяту. Вона складається з таких членів Секретаріяту: Президента, Генерального Секретаря, Скарбника і одного члена Президії Секретаріяту, всіх чотирьох репрезентуючих цю саму країну по черзі: Канаду, ЗСА, Европу.

§ 10. Світові Конґреси Вільних Українців відбуваються що шість років. У цьому часі Президія Секретаріяту змінюється рота-

ційним способом що два повних календарних роки за чергою: Канада, ЗСА, Европа. З важливих причин за однозгідною постановою Пленуму Секретаріяту ротаційність можна змінити.

Три постійні Заступники Президента, які не міняють позицій від Конґресу до Конґресу репрезентують: Австралію, Арґентину і Бразилію.

§ 11. а) Кандидатів на членів Секретаріяту зголошують Номінаційній Комісії СКВУ Центральні Репрезентації, а саме: по чотирьох Кандидатів від Центральних Репрезентацій Канади, ЗСА і Европи, а по одному від Центральних Репрезентацій Австралії, Арґентини й Бразилії.

б) Українська Православна й Українська Католицька Церкви подають Номінаційній Комісії СКВУ як кандидатів на членів Секретаріяту СКВУ по одному Ієрархові. Українські Протестантські Церкви подають також одного кандидата на члена Секретаріяту СКВУ.

в) Світова Федерація Українських Жіночих Організацій зголошує Номінаційній Комісії СКВУ кандидатку на члена Секретаріяту СКВУ.

§ 12. Номінаційна Комісія СКВУ, завданням якої є зголосити листу названих у §11, а), б), в) кандидатів Конґресові на потвердження, складається з 9-ох членів, яких визначають Центральні Репрезентації найпізніше шість тижнів перед відкриттям СКВУ, а саме, по двох членів від Центральних Репрезентацій Канади, ЗСА, Европи та по одному від Австралії, Арґентини й Бразилії.

§ 13. Секретаріят СКВУ покликає до діяльности Ради, Комісії, Референтури в рамках СКВУ для ведення поодиноких важливих ділянок українського національного та громадського життя і вони діють на основі окремих правильників.

§ 14. Члени Секретаріяту тратять свій мандат через:
а) резиґнацію;
б) смерть;
в) відкликання.

Кожна Центральна Репрезентація може з важливих причин кожночасно відкликати поодиноких членів Секретаріяту, яких вона призначила та на їх місце призначити інших.

§ 15. Фінанси Секретаріяту складаються з щорічних вплат наложених за устійненим СКВУ ключем на поодинокі країни.

Бюджет на кожну каденцію ухвалює Пленарне засідання Секретаріяту. Не вплачення бюджетового зобов'язання впро-

довж 2-ох наступних років, позбавляє дану організацію членства й участи в черговому Конґресі.

Фінансові прибутки складаються також з добровільних пожертв і дотацій.

§ 16. Секретаріят СКВУ в ніякому разі не сміє діяти так, щоби будь-хто міг уважати його якоюсь урядово-державною установою, або урядом України в екзилі.

VI. КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ СКВУ

§ 17. Контролю фінансів і діловедення Секретаріяту СКВУ переводить в міру потреби, а обов'язково на кінець дворічної каденції Президії, Контрольна Комісія, зложена з 5-ох членів, по одному з Канади, ЗСА, Европи, Австралії і Венесуелі, яких пропонують належні Центральні Репрезентації, а потверджує Конґрес.

VII. ЗМІНИ СТАТУТУ СКВУ

§ 18. Зміни цього статуту наступають дорогою узгіднення з усіми членами чергового СКВУ, на внесок, оформлений пленумом Секретаріяту, не менше 6 місяців перед Конґресом.

Цей Статут Світовий Конґрес Вільних Українців приймає через аклямацію.

За **Номінаційну Комісію** звітує **Роман Смаль-Стоцький:**

Після трьох засідань Номінаційна Комісія представляє Світовому Конґресові Вільних Українців номінаційну листу Секретаріяту СКВУ:

Президент	— **о. Василь Кушнір** (Комітет Українців Канади)
Перший заступник	— **Йосип Лисогір** (Український Конґресовий Комітет Америки)
Другий заступник	— **Антін Мельник** (Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ в Европі)

Третій заступник	— **Василь Іваницький** (Українська Центральна Репрезентація в Арґентині)
Четвертий заступник	— **Степан Плахтин** (Український Бразилійський Клюб)
П'ятий заступник	**Мирослав Болюх** (Союз Українських Організацій Австралії)
Генеральний секретар	— **Микола Плавюк** (Комітет Українців Канади)
Перший заступник	— **Ігнат Білинський** (Український Конґресовий Комітет Америки)
Другий заступник	— **Святомир Фостун** (Координаційний Осередок Українських Громадських Установ в Европі).
Скарбник	— **Іван Іванчук** (Комітет Українців Канади)
Перший заступник	— **Богдан Гнатюк** (Український Конґресовий Комітет Америки)
Другий заступник	— **Омелян Коваль** (Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ в Европі)
Члени Президії	— **Іван Сирник** (Комітет Українців Канади)
Перший заступник	— **Матвій Стахів** (Український Конґресовий Комітет Америки)
Другий заступник	— **о. Іван Бачинський** (Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ в Европі).

Члени Секретаріяту від українських Церков:

Митрополит **Максим Германюк** (Українська Католицька Церква в Канаді)

Архиєпископ **Мстислав Скрипник** (Українська Православна Церква в ЗСА)

Пастор **Іван Яцентий** (Українська Євангельська Церква)

На перших два роки Президія Секретаріяту СКВУ з осідком у Канаді вконституюється в такому складі:

о. Василь Кушнір — президент
Іван Сирник — заступник президента
Микола Плавюк — генеральний секретар
Іван Іванчук — скарбник

Контрольна Комісія:

Голова — **Юліян Ревай** (Український Конґресовий Комітет Америки)

Контролери — **Михайло Марунчак** (Комітет Українців Канади)
Микола Іванович (Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ в Европі)
Венедикт Васюк (Українська Громада у Венесуелі)
Мирослав Шеґедин (Українська Антибольшевицька Ліґа в Австралії)

Конґрес схвалює внесення Номінаційної Комісії аклямацією.

Архиєпископ Мстислав читає спільне **Звернення** від всіх українських духовних провідників —

До Братів і Сестер у поневоленій Україні та у вільному світі перебуваючих, з нагоди Першого Світового Конґресу Вільних Українців

Ми духовні провідники українців у вільному світі — єпископи українських Православної й Католицької Церков і керівники українських Євангельської та Баптистської Церков — учасники Першого Світового Конґресу Вільних Українців, що саме тепер відбувається в Ню Йорку, об'єднані любов'ю в Христі й журбою за долю нашого побожного українського народу — скеровуємо оце наше слово до наших Братів і Сестер у поневоленій Батьківщині-Україні та по всьому світі розсіяних.

Дорогі Брати і Сестри!

Найперше, від щирого й люблячого серця вітаємо вас — наших улюблених Братів і Сестер в Україні сущих та запевняємо вас, що нам відомі ваші відважні змагання й тяжкі терпіння в обороні Церкви Христової й нашого українського народу. Ми безмежно щасливі, що можемо ствердити вашу постійну відданість Христові Спасителю і нашому народові. У своїх щоденних молитвах ми постійно просимо Всевишнього, щоб Він Всесильний зміцнив і помножив Ваші сили та сподобив вас на Батьківщині сущих і всіх нас по світі розсіяних якнайскоріше зустріти радісний день повної релігійної й національної волі на всіх землях України.

Одночасно звертаємось і до вас, Брати і Сестри в країнах вільного світу перебуваючих, та сердечно просимо вас — постійно

зміцнювати свою віру в Христа і Його Св. Церкву та йти за Христовими заповітами як у своєму родинному житті, так і в житті громадському та політичному. Зокрема просимо вас постійно пам'ятати про наш найвищий поза Батьківщиною обов'язок: всіма доступними нам засобами збагачувати наші українські духовні скарбниці — Церкву Христову та існуючі у вільному світі наші наукові, культурні й харитативні установи, дані нам Божим Провидінням для збереження духовних скарбів і стародавніх традицій нашого побожного народу. Крім того, ніколи не забуваймо, що там, на нашій далекій і дорогій Батьківщині всі дорогоцінні скарби релігійної й національної культури нашого народу постійно руйнуються, а найбільший, дарований нам Богом скарб, прекрасну мову українську зневажається. Бережімо ж і помножуймо скарби нашої душі у вільному світі!

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, й любов Бога й Отця та спільність Св. Духа нехай перебуває з усіма нами!

Блаженніший Іоан
Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА

Високопреосвященніший Кир Максим
Митрополит Українців Католиків у Канаді

Високопреосвященніший Кир Амврозій
Митрополит Української Католицької Церкви ЗСА

Високопреосвященніший Михаїл
Архиєпископ Української Греко-Православної Церкви в Канаді

Високопреосвященніший Мстислав
Архиєпископ Української Православної Церкви в ЗСА

Високопреосвященніший Андрей
Архиєпископ Української Греко-Православної Церкви в Канаді

Преосвященніший Кир Ніль
Едмонтон

Преосвященніший Кир Ісидор
Торонто

Преосвященніший Кир Андрей
Саскатун

Преосвященніший Кир Йосиф
Стемфорд

Преосвященніший Кир Ярослав
Шикаґо

Преосвященніший Олександер
Шикаґо

Отець Протопресвітер Іван Бачинський
Преставник Блаженнішого Митрополита Ніканора в Европі

Отець Шамбелян Климентій Прийма,
Представник Преосв. Кир Йосифа в Бразилії

Пастор Іван Яцентий
голова Українського Євангельського Об'єднання Америки

Пастор д-р Лев Жабко-Потапович
представник Баптистсько-Євангельського Об'єднання

Дано в Ню Йорку, листопада 19 дня, Року Божого 1967-го.

Михайло Сосновський читає від імені Резолюційної Комісії привітання Світового Конґресу Вільних Українців —

1. Світовий Конґрес Вільних Українців пересилає палкий привіт українському народові в Україні та всім українцям на просторах совєтсько-російської імперії. СКВУ заявляє свою підтримку українському народові в його змаганнях за національне визволення і за відновлення самостійної, суверенної та соборної держави.

2. СКВУ вітає українські Церкви, їхніх Ієрархів, зокрема ті українські Церкви, які продовжують діяти в умовах поневолення в Україні.

3. СКВУ висловлює свій подив за стійкість та незламність всім тим українцям і українкам, які при всіляких умовах, навіть при повній ізоляції у концтаборах, на засланні та в тюрмах, ставлять спротив виявам російської колоніяльної політики в Україні, зокрема русифікації, та боряться за перемогу української й християнської правди на українській землі. СКВУ зокрема вітає тих діячів української культури, які продовжують захищати суверенітет і самобутність української духової творчости та протиставляться політиці окупаційного російського режиму, що намагається накинути українському народові чужу йому російську духовість.

4. СКВУ вітає всіх тих українців, які сьогодні караються у совєтсько-російських концтаборах, тюрмах, чи ізоляторах, за добро національної справи та пересилає їм своє тверде запевнення, що українці у вільному світі зроблять усе можливе, щоб домогтися їхнього звільнення.

5. СКВУ вітає всіх приятелів української визвольної боротьби в країнах вільного світу, які подають допоміжну руку в змаганнях українського народу за власну державність.

6. Визнаючи важливу ролю українських політичних самостійницьких середовищ в українському громадському житті на емі-

ґрації, СКВУ вітає ці середовища, втому Державний Центр Української Народньої Республіки в екзилі, Закордонні Частини Організації Українських Націоналістів, Організацію Українських Націоналістів та Український Гетьманський Рух. СКВУ висловлює подяку всім представникам українського політичного світу за їхню участь у Конґресі в характері його почесних гостей.

Привітання Конґрес схвалює аклямацією.

ЗАКРИТТЯ —

Год. 5:30 по полудні. Конґрес закриває Президент Секретаріяту СКВУ о. прелат **Василь Кушнір.** Від свого імені та імені всіх членів Секретаріяту о. **Василь Кушнір** дякує за вибір і довір'я. Він висловлює надію, що свою відповідальну працю Секретаріят виконає при передумові „коли будемо мати багато працівників відданих великій справі... СКВУ розпочинає нову добу, нову еру в історії України."

Президент о. **Василь Кушнір** дякує всім, хто причинився до організування та успіхів Світового Конґресу Вільних Українців.

Маніфестація

*

Бенкет

ВЕЛИКА МАНІФЕСТАЦІЯ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Субота, 18 листопада, 1967 року, год. 10:30 ранку, Медісон Сквер Ґарден, Ню Йорк, керівник Маніфестації **Йосип Лисогір.**

Ранок між другою і третьою пленарними сесіями присвячений Маніфестації за волю України. У Маніфестації бере участь поверх десять тисяч людей. Маніфестація відкривається величним концертом. Виступають хори, самодіяльні танцювальні ансамблі, молодіжні організації — Спілка Української Молоді, Пласт, Об'єднання Української Демократичної Молоді, Молодь Українського Національного Об'єднання.

Політична частина Маніфестації розпочинається внесенням прапорів українських комбатантів усіх українських та американських армій. Прапори гордо пливуть і зупиняються біля трибуни, де сидять видатні громадяни різних ділянок українського життя та представники американського й канадського урядів.

Молитва Архиєпископа **Амврозія Сенишина**, Митрополита Українців Католиків у ЗСА —

Всемогутній Боже, Владико неба й землі!

У покорі просимо Тебе, дай нам у цей святий час всенародної молитви зрозуміння, віри й відчуття, що ми говоримо з Тобою, нашим Богом і Творцем.

Ми, зібравшись на цьому місці з усіх сторін вільного світу, молитовно об'єднані, благаємо Тебе, Боже, благослови заміри й змагання Світового Конґресу Вільних Українців, щоб з цього Конґресу ми винесли глибоку свідомість важливих завдань не тільки для потреб нашого поселення, а й для потреб наших Церков і нашого Українського Народу поза залізною заслоною.

Нехай Твоя Десниця спочине на учасниках цього Конґресу, щоб схвалені постанови забезпечили дальший розвиток церковних та народних ідеалів української спільноти за межами України й допомогли Українському Народові здійснити найвищий ідеал відновлення християнської, незалежної й вільної Української Дер-

жави, з усіми Божими й людськими правами, якими користуються американський народ та всі вільні народи в світі.

Дай нам силу, Христе Боже, поборювати спокуси й примани темних сил, як колись Ти поборював їх у пустині. Пригадуй нам, що „чоловік житиме не самим хлібом, а кожним словом, що виходить з уст Божих" (Мат. 4,4). Дай нам обережність супроти замаскованих ворогів наших Церков і Українського Народу. Будь для нас джерелом сили й відваги в боротьбі за честь і славу наших Українських Церков і нашого народу. Ми потребуємо Твоєї сили, мудрости й проводу.

Хорони нас від легкодумности, щоб ми не спокушали Тебе, Господа Бога, творити чуда для нас без нашої праці, жертви й терпінь. Велике діло спасіння людського роду вимагало Твоїх терпінь, кривавих мук і смерти. Ця вільна країна Вашінґтона була куплена великими жертвами тодішніх американських героїв. Також сьогодні американський народ платить життям своїх геройських вояків, між котрими є вояки українського походження, щоб зберегти свободу для інших народів у вільному світі.

Хорони нас від облуди, щоб ми не маскували себе лицемірною вірою в прилюдному житті, а одночасно зачиняли двері перед Тобою до наших душ і особистого життя. Бережи нас від самообману, щоб ми не ховалися за барикади себелюбства й звали це патріотизмом.

Провадь наших провідників, науковців, письменників, журналістів, професіоналістів, політичних діячів, педагогів, громадян молодих і старших, багатих і бідних до світла правди. Допоможи їм гідно вив'язуватися з їхніх обов'язків на славу Божу й добро українського народу.

Збережи серед наших братів і нас світло християнської віри й полум'яну любов до наших Церков та Українського Народу, щоб ми могли разом прославляти Бога не тільки в країнах вільного світу, а й у вільній християнській Україні. Амінь.

Керівник Маніфестації **Йосип Лисогір** проголошує **Апель:**

У цю урочисту хвилину, коли ми зібралися з нагоди Першого Світового Конґресу Вільних Українців, щоб перед світом заманіфестувати нашу відданість ідеалам волі й справедливости, схилімо голови й віддаймо пошану всім, хто в обороні цих ідеалів, у боротьбі за здійснення їх приніс найвищу жертву, жертву свого життя. Схилімо свої голови зокрема перед тими, хто поліг у боротьбі за вільну, ні від кого незалежну соборну Українську Державу.

Прапори шанобливо схиляються. Лунає апель у пошану поляглих за волю України.

Почесних гостей представляють **Ігнат Білинський** і **Юрій Карманін.**

ПРОМОВИ НА МАНІФЕСТАЦІЇ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Вільям Крук, представник президента ЗСА **Линдона Джансона:** промова (переклад з англійської) —

Шановні учасники Конґресу!

Ваше запрошення виступити з промовою на сьогоднішній Маніфестації за волю України я прийняв з найбільшою радістю. Своє завдання привітати вас від імені президента ЗСА Линдона Джансона я виконую з справжнім ентузіязмом. Президент Джансон цілком свідомий позитивного й унікального вкладу американців-українців у розвиток філософії й економіки нашої країни. Він просив мене передати Світовому Конґресові Вільних Українців його щирі й гарячі побажання. Цей Конґрес і делеґати, які беруть участь у ньому, гідно стоять на засадах збереження прав і свободи людини. Згідно з вашою стимулюючою заявою в „Ню Йорк Таймс", що була друкована цього тижня, ви й досі рішуче й переконливо захищаєте ці шляхетні принципи.

Доручаючи мені виступити сьогодні в його імені, Президент просив мене віддати честь українцям не тільки живим, а й мертвим. Тим, яких відвага, що народилася з страждань і сподівань, спонтанною хвилею вилилася в обороні свого народу. Об'єднані, вони стали в аванґарді затяжної боротьби. Боротьби, з якої народилася трагічно коротка свобода й національна гідність України. І пізніше, коли ця вимріяна свобода була жорстоко знівечена, відвага й бажання кращої долі примусило ваших батьків втікати від невільництва і мандрувати в нові невідомі краї. Прагнення українців, які залишали свої землі, були дуже скромні. Більшість з них була в пошуках за найкращим своїм другом — землею. У надзвичайно важких умовинах вони бралися до праці на фармах, у копальнях та до всякої іншої важкої фізичної роботи. Вони переживали важкі хвилини переслідувань і дискримінації. Проте, домінуючий чинник їхнього буття змушував їх стреміти до більшої самостійности й незалежности. Їхні стремління зводилися до трьох найосновніших принципів — дуже наглядних і домінуючих ще й досі — любов до родини, гін до освіти, необхідність свободи духа й слова. Принципові вартості українців, непохитність їхніх переконань дуже позитивно вплинули на розвиток американського народу. Вклад українців у життя Америки, зроблений колись, сьогодні набрав ще більшого значення. Бо прикмети стійкости й

цілеспрямованости, що так наглядно характеризують українців, сьогодні дуже потрібні всім американцям.

Наші дні — це дні поділу, непевности, сумнівів. Сліпуча яскравість американської політичної тканини, виплетеної прерізними руками, прерізними взорами, опинилася перед загрозою неможливости розплутати її. Спільні стремління, спільна мрія — загрожені. Саме тоді, коли треба промовити рішуче слово дуже рішуче, голос Америки звучить дразливо, суперечливо, істерично. Стан загального замішання й безвідповідальности в цій країні нагадує оповідання Джеймса Турбера „Берег." В цьому оповіданні розповідається про ляпляндських щурів, які дуже схильні до самогубства й, буває, що вони цілими тисячами кидаються в море. Турбер розповідає в який шал уводить захід сонця на морі маси щурів. Один щур сиґналізує „вогонь" і біжить у напрямку моря. За ним жене гістерична маса й кричить: „Кінець світу!" Інші кричать, що сам диявол появився в червоній колісниці, а інші запевняють, що ввесь світ у пожежі. Є й такі, які запевняють, що це весела прогулянка, або пошуки за скарбом. Паніка збільшується, пліткарство помножується, а над усім домінує пекло, коли щурі тисячами кидаються в море і коли з бурхливих хвиль доноситься їхній крик. Одні запевняють, що вони спасенні, а інші — Богом прокляті.

Спостерігаючи нікчемну саморуїну розгуканої маси, Турбер виводить мораль: „Перед тим, як умерти, кожна людина повинна намагатися збагнути від чого вона втікає, куди втікає і для якої цілі."

Мені здається, що ця країна саме тепер наближається до такого пекельного стану. Недозрілість та безвідповідальність у повному розквіті. Людина шукає думки й логіки в натовпі й стоїть перед загрозою загубитися в ньому. І якщо безвідповідальні люди продовжуватимуть й надалі безвідповідально лементувати, і якщо їхній голос, замість голосу справжніх державних провідників, візьме верх над масами, то я передбачаю, що наступні роки в Америці будуть „роками щурів." У цьому небезпечно мінливому часі раціонального керівництва не можуть дати ані ті, хто кричить „всі ми погублені", ані ті, хто кричить „всі ми спасенні." Шлях провідника — це шлях по лезі бритви, шлях між двома скрайностями — „погибелі" й „зцілення." Сила досвідченого державного провідника завжди полягала в вірності й твердості його кроків, а не в його різкому голосі.

На пресовій конференції, що недавно відбулася, президент Джансон сказав: „Найважливішим моментом для кожної людини, яка хоче зайняти становище президента це — намагатися за всяку ціну знайти правильну відповідь; збагнути до кінця, що вірне, а

що ні; і тільки тоді виконувати задумане, без уваги на виборчі голоси, без уваги на критицизм."

Ці вагомі слова, сказані спокійно й переконливо, промовляють до розуму людини, а не лише до емоцій її.

Але, чи раціональним є наставлення Америки до сучасних подій у світі? Кожна людина, яка виступає сьогодні з писаним чи говореним словом, мусить бути свідомою свого великого обов'язку — говорити тільки правду. Той, хто сьогодні забирає слово — а на слово має право кожен — причинюється або до скріплення порядку в державі, або ж роздуває ще більше багаття хаосу в ній. Здається, в нашій історії не було ще таких яскравих періодів безладдя, що вимагали б такої великої самодисципліни, як сьогодні.

Нація, як і кожна окрема людина, переживає хвилини важкого духового заломання й високого духового піднесення. Настрій — скороминущий, але основа характеру — незмінна. Один з найяскравіших прикладів розбіжности, роз'єднання і взагалі невміння американців збагнути найсуттєвішого — дуже наглядний у постановах Конґресу з 15 листопада, 1967 р. Конґрес видав новий Закон Економічних Можливостей, що дав новий напрямок сумісності й дальшому розвиткові Американської Революції. Конкретна розв'язка питання бідности дала б сучасній американській ґенерації всі можливості зреалізувати свої сміливі, але досі малоуспішні спроби суцільного знищення марксизму. Наші моральні арґументи проти зла, що його несе комунізм, здорові й правильні. Правильність арґументів підтверджує повсякденна комуністична аґресія.

Проте самого факту ствердження правильности наших арґументів — ще дуже мало. Наші арґументи повинні стати гострою зброєю. А в руках пригноблених, голодних, знедолених народів вони ніколи такою зброєю на стануть. До виголоджених людей і народів світу не промовляє паперова ідеальність якоїсь системи. Їм важно, в першу чергу, яке конкретне економічне забезпечення несе їм ця система. Тому для добра майбутньої цивілізації ми мусимо стати віч-на-віч зі світом, як суспільство, яке плекає не лише принципи найвищих ідеалів, а й несе світові справжню свободу й економічну розв'язку.

У сьогоднішній боротьбі між тиранією й свободою світові потрібне випробуване суспільство, суспільство з непохитними доказами своєї праці для добра всіх народів.

Михайло Стар, лідер опозиції в парляменті Канади: промова —

Шановні Делеґати й учасники Конґресу!

Мені сьогодні припала велика честь промовляти на цій Світовій Українській Маніфестації. Я гордий, що можу говорити до вас усіх, тут присутніх, не тільки як українець-канадець, а й як представник парляментаристів українського походження в Канаді.

Вітаю вас від українців, які є у провінційних парляментах, і тих, які разом зі мною є у федеральному парляменті!

У житті українців поза Україною, в державах вільного світу, зокрема в житті українців Канади й Америки, цей Конґрес є великою історичною подією й треба радіти, що українці цілого світу здобулися на такий великий чин, на таке велике діло.

Я твердо переконаний, що цей Перший Світовий Конґрес Вільних Українців започатковує в історії українських поселенців поза Україною нову сторінку їхньої історії й буде незвичайно важливим чинником у збереженні в світі українства, української культури й мови на наступні десятиліття. Цей Конґрес матиме теж позитивне значення для українського народу на українських землях.

Ми всі добре знаємо, в яких умовах наш народ там живе й чого він прагне. Хоч цього він сам ще тепер сказати не може, не маючи власного справді національного й демократичного уряду.

Українці в різних державах вільного світу не тільки втішаються особистою свободою, але й мають широкі можливості для розбудови власного національного, суспільного та культурного життя. Вони використовують ці можливості. І коли б ми сьогодні хотіли докладніше перерахувати всі наші досягнення, то цей список був би і довгий, і дуже імпозатний.

Світовий Конґрес Вільних Українців відбувається у незвичайно важливий час, коли мова про наші поселення, коли мова про загальну ситуацію. Щоб ми не загубилися як спільнота в цій великій політичній кризі, в якій перебуває цілий світ, нам треба єднати всі наші сили, всі наші засоби й, рівночасно, координувати діяльність у цілому світі.

Вільний світ находиться сьогодні у великій загрозі збоку комунізму та російського імперіялізму. Долю, яку сьогодні переживає Україна, Росія готує всім народам. Ми це знаємо й бачимо, але не всі у вільному світі хочуть це бачити.

Прошу прийняти від мене якнайсердечніші привітання й побажання успіхів у цій вашій відповідальній праці. Прошу також прийняти якнайсердечніші побажання від усіх парляментаристів українського роду з Канади.

Ми всі почуваємося частиною великої української родини у вільному світі, ми всі хочемо зробити все, що тільки можливе, для нашої загальної справи.

Я певний, що коли ми всі об'єднаємо наші зусилля, коли спільним і єдиним фронтом станемо в боротьбі за наші права і за права українського народу в Україні, то перемога буде за нами. Тоді буде здійснений той великий ідеал, який на короткий час став дійсністю на українських землях у 1917-20 роках: незалежна й справді суверенна, самостійна й соборна Українська Держава вільного й від нікого незалежного українського народу.

Микола Лівицький, Президент Української Народньої Республіки: промова —

Українці й Українки — Учасники Конґресу!

У цей урочистий для нас момент я передаю всім вам гарячий привіт від Державного Центру Української Народньої Республіки в екзилі. Світовий Конґрес Вільних Українців відбувається саме в 50-річчя Української Національної Революції і, зокрема, в місяці листопаді, в якому 50 років тому було проголошено і створено новітню державу українського народу, Українську Народню Республіку.

У Світовому Конґресі Вільних Українцві беруть участь пред-50-ту річницю великих подій у новітній історії України. Там, на Батьківщині, проходять примусові святкування 50-річчя т. зв. жовтневої революції. Там тепер, як колись за російських царів кидалося анатему на великого гетьмана Івана Мазепу, проклинається Універсали Української Центральної Ради, проклинається визвольну українську боротьбу на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою, що під прапорами УНР провадилася проти всіх ворогів України, там проклинається український „буржуазний націоналізм."

Та Боже Провидіння чуває над українською визвольною справою: українство у вільному світі дійшло до такої стадії свого розвитку, що може відбуит свій Перший Світовий Конґрес і зробити те, що заборонено в Україні під режимом окупанта: гідно відзначити 50-річчя Української Національної Революції.

У Світовому Конґресі Вільних Українців беруть участь представники найрізнородніших ділянок українського організованого життя з усіх країн вільного світу, де перебувають українці: ветеранів, науковців, молоді, робітників пера, громадсько-суспільних централь тощо. В ньому беруть участь Українські Православна, Католицька і Євангельська Церкви, вихідці з усіх просторів великої української Землі — від Карпатської України через Галичину, Буковину, Наддніпрянщину аж до Кубані — і також українці різних політичних переконань. Це справжнє всенаціональне об'єднання, справжній СОБОРНИЙ конґрес — без різниці територіяльного походження, віровизнаневої приналежности, політичних переконань.

І які не були б різниці між учасниками конґресу, зокрема, наприклад, поміж визнавцями ідеї Української Народньої Республіки, себто прихильниками Державного Центру УНР в екзилі, й представниками інших політичних течій, проте те спільне, що нас

усіх українців лучить, є вище, цінніше й величніше за ті речі, які нас ніби роз'єднують.

Поперше, ми маємо тверду волю всенаціонального об'єднання українства у вільному світі, через покликання на СКВУ загальної громадсько-суспільної централі, упорядкувати і скоординувати життя вільних українців у церковній, культурній, науковій і інших ділянках. Понад два мільйони українців у вільному світі — це така сила, яка, при умові зорганізованості, може створити духові, культурні й економічні вартості, що не уступатимуть багатьом нормально, в своїх власних державах, діючим суспільствам.

Друге, що всіх нас лучить, — це наша воля допомоги українському народові в його, у різних формах наявній, визвольній боротьбі, в його прагненні відновити свою справжню суверенну й народоправну державу.

Одна з форм допомоги — це правдиве й речеве інформування чужинецького світу про стан, в якому перебуває наша Батьківщина, і про справжні, несфальшовані прагнення українського народу. І тут ми натрапляємо, саме під цю пору, на великі труднощі. Справа визволення українського й інших поневолених імперіялістичною Росією народів не є популярною серед політично-урядових чинників вільного світу. Цієї справи уникають, її навіть бояться, вважаючи, що вона стоїть на перешкоді встановлення порозуміння між демократичним Заходом і комуністичним Сходом.

Нашим завданням є довести до відома міродайних чинників західнього світу, що ми вповні розуміємо їхні старання уникнути світової катастрофи в формі атомної війни й старання встановити тривалий мир. Ми, українці, й представники інших поневолених Росією народів, також є противниками третьої світової війни, ми не є жадними підпалювачами війни. Але якщо інтереси українського й інших поневолених народів не беруться під увагу в світовій політиці, то ми мусимо заявити голосно на ввесь світ про не тільки неморальність, але недоцільність і неможливість будування справи тривалого всесвітнього миру на духово-національній, а може й фізичній смерті 200 мільйонів не-російських народів у наслідок стосованого в Совєтському Союзі ґеноциду. Ми мусимо постійно вказувати на те, що імперіялістично-тоталітарна Росія не відмовилася від своїх плянів зруйнування західньо-демократичної системи правління й її культурно-гуманітарних надбань. І тому західньо-демократичний світ мусів би у свої слушні заходи уникнення війни й встановлення тривалого миру включити, в своїх власних інтересах, і проблему визволення уярмлених Росією народів.

І для нас немає сумніву — бо ми це знаємо! — що український народ справді поневолений і що він, доки існуватиме його націо-

нально-біологічна субстанція, не задовольниться станом Пенсильванії в ЗСА, або Баварії в Німеччині.

З нагоди 50-річчя т. зв. жовтневої революції Росія, а за нею й її київські підголоски (може, навіть, не тому, що вони це хочуть, а тому, що вони мусять це робити) повторили свої постійні заяви про суверенність Української Радянської Республіки, про розвиток української культури й господарсько-соціяльного життя під совєтським режимом. Я не потребую наводити численні докази (бо ми всі це добре знаємо), що такі заяви збоку окупантського режиму — це ніщо інше, як безмежний у своєму нахабстві глум і облудна неправда. В Україні панує режим чужоземної окупації й колоніяльного визиску.

Та не в тому річ, що ми про це знаємо. Головне, що про це чудово знають також українці на Батьківщині.

Коли там, в Україні, не бракує відважних українців, які — не тільки в підпіллі, умови існування якого під терористичним режимом стають усе тяжчими, — не вагаються протестувати проти русифікації, проти утисків української культури, науки, мови, шкільництва, проти зведення Української Радянської Соціялістичної Республіки до стану обласної адміністративної одиниці, проти депортацій української молоді, проти економічної експлуатації України російським колоніяльним центром, — то ми знаємо, що там живуть і боряться українські патріоти, які в багатьох випадках належать також і до членів комуністичної партії, чи комсомолу.

А якщо це так, якщо там українці боряться за права українського народу, то вони чудово розуміють і знають, що цих прав вони не будуть мати доти, доки Україна залишатиметься під владою Росії. А з цього випливає, що українці на Батьківщині прагнуть відновлення справді суверенної і народоправної української держави.

Що це значить? Чи це значить, що українці хочуть повернення реакції, капіталістичного устрою, встановлення нових тоталітарних, хоч і некомуністичних, форм правління? Ні, цього не хочуть українці на Батьківщині, і цього не хочемо для України ми, вільні українці. І тому хай облудна більшовицька пропаґанда не страшить український народ поворотом дідичів-поміщиків, фабрикантів і поліцаїв-жандармів, або насадженням тоталітарно-фашистського режиму. Українці в Україні, і ми з ними, вільні українці, бажають для України — свободи й демократії-народоправства; системи соціяльно-економічної справедливости; повороту до того стану, в якому було б можливе повсякчасне свобідне волевиявлення українського народу, як то було за тієї справжньої української держави, що 50 років тому була встановлена з волі українського народу в формі Української Народньої Республіки.

А тоді українці матимуть змогу встановити у себе такий державно-політичний і соціяльно-економічний лад, включно до назви своєї відновленої суверенної держави, — якого собі бажатимуть.

Українці й Українки!

Я свідомий того, що ми живемо не в ідеалістично-романтичних, а в реалістично-матеріялістичних часах. І тому ми потребуємо холодного розуму, а не патріотичних фраз. Але це, власне, холодний розум підказує нам, що тоталітарно-диктаторські імперії не є вічні. Вони падали й падають на наших очах. Неминуче впаде й остання заборча імперія російська. Це несхибний закон історії. Вона впаде також і тому, що й серед самого російського народу існують течії проти диктатури й тоталітарного режиму.

Але доки ця імперія існує, доки в Україні немає справжньої суверенної і народоправної держави, доти на нас, українців у вільному світі, спадає велике й святе завдання бути речниками справжніх прагнень українського народу. Доти у вільному світі повинна існувати Українська Духова Держава в Діяспорі.

Хай нас не зламає жорстокий терор ворога. Москва вбила Петлюру, Коновальця, Бандеру, Ребета, але не знищила нашої волі до боротьби й перемоги. Українська Національна Революція не скінчилася. Вона продовжується, не припиняється, йде до свого переможного завершення.

Перед пам'яттю мільйонів, що загинули під час визвольної боротьби в рядах українських армій; в українських повстанських формаціях між двома світовими війнами; від штучного голоду 1933 року; від розстрілів і на засланнях Сибіру; в рядах Української Повстанської Армії під час і після другої світової війни та в інших українських військових формаціях; перед героїчною поставою тих, які тепер з нараженням свого життя боряться на Батьківщині за свободу й незалежність соборної України; — в час Першого Світового Конґресу Вільних Українців і в час 50-річчя Української Національної Революції, в наближенні січня місяця наступного року, коли 50 років тому пролунали могутні слова 4-го Універсалу Української Центральної Ради „від нині Українська Народня Республіка стає вільною, ні від кого незалежною, самостійною, суверенною державою українського народу", а рік пізніше проголошено соборність, злуку українських земель в єдину соборну Українську Народню Республіку; в цей урочистий час ми, українці вільного світу, мусимо скласти свято зобов'язуючу нас обітницю:

Виконати покладену на нас історичною долею відповідальну і святу ролю — бути речниками українських самостійницько-державницьких прагнень і допомагати визвольній боротьбі незламного українського народу!

Степан Ленкавський, Голова Проводу Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів: промова —

Українці й Українки!

Маю честь передати від Проводу Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів щирі привітання делеґатам і учасникам Першого Світового Конґресу Вільних Українців: найвищим ієрархам усіх наших Церков, представникам монаших чинів, керівникам громадських і економічних установ, творцям української науки і культури, виховникам молодіжних організацій, українським ветеранам і комбатантам, провідницям українського жіноцтва, організаторам робітничого і профспілкового руху, провідникам політичних партій та організацій.

Перший раз в історії вільних українців різних політичних і світоглядових переконань, різних віровизнань і різної державної приналежности перемогла ідея національної єдности. Делеґати від українських поселенців з багатьох країн трьох континентів цими конґресовими нарадами спільно поклали підвалини для світового завершення численних українських громадських установ поза межами Батьківщини. Конґрес засвідчив єдність вільних українців з українським народом на Рідних Землях не лише змістом ухвал, а й переставленням дотеперішнього напрямку праці на нові рейки. Діяльність українських установ у вільному світі, крім місцевих завдань, має стати обороною прав українського народу в його визвольній боротьбі проти російсько-більшовицького поневолювача.

Великі й відповідальні завдання, що їх досі виконували своїми власними силами окремі українські організації, стали тепер зобов'язаннями всього організованого українства. Перемога ідеї національного єднання актуалізує і приспішує потребу розв'язки також проблеми політичної єдности. Цей другий, важливіший етап стоїть перед нами, як чергове завдання.

Спільною базою ідейно-політичних позицій самостійницького табору стала спільна засада суверенности української державности, безкомпромісове відкинення підсуваних ворогом обманів, що адміністративний апарат колоніяльного поневолення України є „урядом" з суверенними правами, а не окупаційним апаратом імперіяльного поневолення України Росією, запереченням здобутків Української Національної Революції.

Відзначаючи 50-річчя Української Національної Революції 1917-го року, найважливішими її здобутками вважаємо:

1. Глибинне розбудження національного прагнення до волі серед найширших мас, що його і досі не змогла затопити в морі крови більшовицька Росія.

2. Створення української держави.

3. Державно-правні акти самовизначення українських урядів та збройну оборону незалежности, суверенности і соборности українського народу.

Рік 1917 був початком новітньої історії України, головним змістом якої стала кривава оборона проголошених прав нації до вільного життя у власній державі — насамперед зброєю реґулярних армій, згодом широкою хвилею довгорічних повстанських дій.

Ці повстання і дії численних підпільно-революційних організацій (найважнішими з них були: Спілка Визволення України, Спілка Української Молоді, Українська Військова Організація, Організація Українських Націоналістів) підтверджують тяглість і незламність визвольної боротьби українського народу. Цей стан війни між Україною і Росією, що в довгій добі репресій притихав і розгорявся наново, та боротьба проти інших окупантів української землі має свої вершинні шпилі в створенні Української Держави в Карпатській Україні 1938 року і в відновленні української державности Актом 30 червня 1941 року у Львові. Окрему сторінку в дальшій історії творить довгорічна війна Української Повстанської Армії, спершу ведена проти двох окупантів — гітлерівської Німеччини і більшовицької Росії, потім поширена проти комуністичної Польщі, і, врешті, революційна діяльність ОУН, яка, всупереч фальшивим заперечуванням, ведеться по сьогоднішній день. Якраз підпілля ОУН покладає великі сподівання на позитивні висліди Світового Конґресу Вільних Українців для визволення України і передає привітання Конґресові. Це зобов'язує нас докласти всіх зусиль, щоб цих надій не підвести.

Ніщо не діє так пригноблююче на борців революційного підпілля і на наш поневолений народ, як перебільшені ворогом і його висланниками вістки про сповидно велике розбиття і велику гризню між нами. Першим позитивним успіхом Конґресу, що морально зміцнить сміливий спротив молоді, письменників, публіцистів в Україні, буде сам факт його успішного відбуття і зобов'язань супроти поневоленої України.

Дальше, повинні прийти видимі факти наших спільних старань і заходів перед міжнародніми чинниками в обороні українського народу, як наприклад за звільнення політичних в'язнів, зокрема в'язнів суджених за культурну діяльність, за припинення нищення пам'яток національної культури.

Конґрес Вільних Українців повинен зайняти становище також до положення українців, які живуть під режимом комуністичних держав Польщі, Чехо-Словаччини, Румунії та Юґославії. Особливо критичний стан створився для українців у Польщі, які живуть

увесь час під постійною нагінкою і терором польського шовінізму за те тільки, що вони українці. Збоку вільних українців потрібні негайні і постійні заходи перед міжнародніми чинниками, щоб забезпечити вільний національний, релігійний і культурний розвиток українського населення в межах польської держави. Треба поробити заходи, щоб українці, мешканці Лемківщини й Засяння, яких виселено під кінець сорокових років, повернулися назад на свої батьківські землі.

Світовий Конґрес повинен теж приділити багато своєї уваги долі мільйонів українців в СССР, які живуть за межами УССР і є під особливо сильним тиском русифікаційної політики совєтського режиму. Уряд, нібито, суверенної УССР не проявляє ніякого зацікавлення долею цих українців, які з доручення Москви опинилися в різних кінцях совєтської імперії, позбавлені прав користуватися українськими школами, українськими книжками та українськими газетами.

Світовий Конґрес Вільних Українців повинен також зосереджувати свою увагу й спрямовувати свої зусилля під кутом потреб українського життя в діяспорі. Справа організації нашого громадського життя у вільному світі, зокрема виховання українського молодого покоління і включення його в активну працю українського політичного, громадського й культурного відтинків, має засадниче значення. Вважаємо, що Світовий Конґрес Вільних Українців повинен керуватися потребами українських поселень в окремих країнах, допомагати розв'язувати проблеми цих поселень і втримувати живим почуття спільности інтересів та завдань серед усіх українців у всіх країнах українського поселення.

Наша спільнота стоїть сьогодні віч-на-віч з цими завданнями. А нові проблеми, що вимагатимуть нашої розв'язки, грядуть. Хочемо вірити, що об'єднавшися в Світовому Конґресі Вільних Українців, ми зможемо успішніше вив'язуватися з цих нелегких і незвичайно відповідальних завдань, і зможемо не тільки зберегти себе, а й забезпечити свій розвиток у різних ділянках нашого життя. Добре зорганізована й забезпечена, добре підготована українська громада стане теж реальним силовим чинником загально-української національної політики.

Світовий Конґрес Вільних Українців ми розцінюємо як перший важливий крок на шляху до координації всіх сил українців у вільному світі, як передвісник нової української дійсности, як перемогу ідеї національної єдности. На цьому шляху Провід Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів і наша організація дадуть повну підтримку цій новій українській світовій громадській установі. Закликаємо всю українську спільноту за межами України всіми силами й засобами підтримати цей великий почин.

Олег Штуль, Голова Проводу Українських Націоналістів: промова —

Українці й Українки!

Зібрались ми тут з усіх закутин світу, щоб здійснити мрію поколінь, щоб спільно покласти підвалини під вивершення нашого громадського життя, в якому ми завжди виявляли себе сильними, сильнішими від інших, коли ходило про творення його низових клітин. Де б не поселились українці — в преріях Канади, в джунґлях Бразилії, при копальнях Форт Вільяму чи Пенсильванії, Франції, Бельгії чи Великої Британії — скрізь виростали клітини громадських організацій, парафії й домівки. Та ось нарешті ми вивершуємо нашу структуру Світовим Конґресом і його постійним керівним органом, щоб здійснити організаційне пов'язання нашої духової спільноти українців у розсіянні.

Я особисто відчуваю вийняткову радість і гордість, бо здійснюється ідея, що її висунув рівно 10 років тому сл. п. полк. Андрій Мельник. Здійснюється концепція нашого середовища, яку понад 20 років тому висунув сл. п. інж. Осип Бойдуник, який наголошував, що громадський сектор мусить мати іншу, від політичного, методу дії. У громадському житті є спільні справи для всіх і програмові та ідеологічні різниці не повинні в ньому грати ролі, коли ходить про підставові проблеми й речі: культура, шкільництво, преса все те, що необхідне для збереження нашої національної субстанції в чужому морі.

Радісно нам усім, що ця велика ідея здійснюється саме у 50-річчя Української Національної Революції й початків творення української державности. Що здійснюється вона в 25-річчя чергових етапів боротьби, започаткованої УНРеволюцією; у 25-річчя кривавого змагання Похідних Груп ОУН, що несли на простори України дух національного відродження після страшної ночі червоного терору; у 25-річчя розгорнення дій УПА, яка привернула українському народові віру у власні сили, коли від наших партизантських крісів, автоматів і ручних ґранат тремтіли дивізії двох найбільших тоді мілітарних потуг світу.

Коли ми сьогодні творимо рішальний дальший етап у громадській ділянці, ми не сміємо забути тих бійців за політичні самостійницькі ідеали, які являють сіль землі й світло в темряві. Нехай їм буде вічна слава й найглибше признання від нас. Нехай їх тіні радіють і будуть певні, що ми не зійдемо з ними визначеного шляху ніколи.

Основною метою СКВУ є положення твердих підвалин під організаційну єдність нашої спільноти у вільному світі. Це послужить нашому збереженню. Але збереження української спільноти у вільному світі — для нас не самоціль. Це тільки необхідність

зміцнити й розбудувати базу підтримки боротьби, що проходить на Рідних Землях. Тому ми, зібрані тут, виявились би дуже бідними духово, коли б кували єдність української спільноти в розсіянні, а забули про найважливішу єдність — єдність всієї української національної спільноти, єдність еміґрації і Рідних Земель, єдність всіх українців: в Україні, на просторах Сибіру й Мордовії, над Амуром і над Сеною чи Темзою, над Єнісеєм і над Міссісіпі, у Красноярську й Ванкувері, над Байкалом і в Курітібі, в Караґанді й Буенос Айресі.

Дбати про духову єдність нашу ми повинні й тому, що перебуваємо під однією загрозою. Асиміляція ще більш загрозлива для українців Караґанди, як для українців Парижу, чи Вінніпеґу. Тут ми можемо власними засобами ставити наш оборонний вал проти винародовлення, будуючи школи, церкви й домівки, а там за спробу побудувати українську школу грозить в'язниця. Ми надто часто забуваємо про об'єктивні дані для єдности нашої з братами за залізною заслоною. Нехай усім пригадає це книга свідчень про незламність нашої Батьківщини, яка приносить факти на підтвердження моїх скромних слів, що її ми видали саме напередодні СКВУ.

І коли ми вклали стільки труду й доброї волі в підготову СКВУ, маючи на меті зміцнення нашої оборонної сили перед асиміляцією, маючи на увазі збільшення можливостей дії на збереження нашої молоді, наших Церков та культурних інституцій, на поширення інформацій про наші визвольні аспірації й змагання, то не можемо забути основного: немає сили громадського сектора без політичного живчика, без політичного еросу. Не даром всякий окупант каже нам займатися вирощуванням поросят і народніми танцями, щоб ми не сягали вище, а залишалися етнографічною масою.

Для нас на чужині тим живчиком, тим хребтом може бути тільки духовий постійний зв'язок з Рідними Землями. На них бо живе наш корінь, наш народ. І в найгірших умовинах, в найкривавішому терорі, він творить. Творить не тільки матеріяльні цінності, але й духові. За це в тюрми й концтабори йдуть найкращі його представники. Але молоде покоління позбулося страху, набралось відваги боронити національну й людську свою гідність.

Останні дані з України, — що ми їх опублікували окремою книгою — відкривають нам зовсім новий образ стану на нашій Батьківщині. Не місце тут розглядати докладніше цей стан. Проте треба сказати: Україна живе й бореться. Процес, що там проходить, може розвинутися так, або інакше, але він своєрідний, він суто національний, він самобутній. Це джерело надхнення для нас, це наша найтвердша опора.

Якщо ми на СКВУ творимо основи спільної громадської дії, то ця дія мусить бути найперше спрямована на вивчання тих про-

цесів, що заходять на Батьківщині. Цьому ми мусимо присвятити найбільше уваги, тут мусимо докласти найбільших зусиль. При цьому — будьмо мудрі, зрілі, гідні творців УНРеволюції й гідні тих, що загинули, щоб Україна жила вічно.

Немає більшої містерії, як духова єдність народу. Проте містерійністю, містичністю не можна задовольнитися. Як діячі, зокрема ж як політичні діячі, ми мусимо бачити ясно те, що діється в Україні. І наша дальша дія мусить розвиватися в аспекті подій на Рідних Землях. Тут бо маємо подвійне завдання і подвійну мету: побороти ворога й підтримати наших братів у їхніх змаганнях.

І саме для цього потрібна наша єдність.

Це справи найвищої складности. Тут треба розгляду, студій, дискусії, а не взаємного поборювання. Тут треба величезних засобів, незвичайної енергії. Усе це можемо здобути тільки тоді, коли будемо єдині. Нема бо між нами настільки сильних середовищ і груп, що могли б самі поконати ворога. Коли хтось має більше сили, нехай дасть більше, але нехай не відкинеться жодна, і найменша, вкладка. Маймо амбіції, особисті й групові, але великі. Тобто — амбіції служити загальній справі. А загальній справі служить той, хто збирає наші сили в один кулак, а не розсіює їх, чи розриває пальці кулака, вважаючи себе найсильнішим, чи наймудрішим. Кулак без пальців — це жалюгідний цурупалок!

Та ще більшу шкоду робили б ми, коли б виявляли амбіції понад свої можливості. Наші спроби дрібні в порівнянні з розпачливим, але цілеспрямованим змагом братів на Рідних Землях. Нехай же ми, тепер з'єднані організаційно, хоч на половину, в громадській площині, покажемо себе гідними жертв наших великих братів, що змагаються за майбутнє нації, кинувши виклик всім темним силам, а найперше московському беззаконню.

Нехай за з'єднанням сил громадського сектора прийде порозуміння, а далі й з'єднання в секторі політичному. Український націоналістичний рух, що його я репрезентую тут, був завжди готовий до великої дебати над шляхами здійснення цієї чергової нашої мети. Беру на свідків всіх тут присутніх представників нашої спільноти, весь український народ, що до цієї дебати ми готові кожної хвилини.

Микола Гадзінський, Представник Її Світлости Єлисавети Скоропадської, Керманича Союзу Гетьманців Державників: промова —

Шановні Делеґати - Учасники Конґресу!

Я маю почесне завдання, покладене на мене Верховним Керманичем Гетьманського Руху, Її Світлістю Гетьманівною Єлисаветою, передати привіт Світовому Конґресові Вільних Українців в Її імені, і від усього Гетьманського Руху.

Рівночасно я маю припоручення від Голови Української Гетьманської Організації Америки привітати Конґрес і всю святочну громаду.

З великою приємністю засвідчую, що вся делеґація Гетьманської Організації на цьому Конґресі перейнята почуттям гордости за досягнення Конґресу, що стали вже доконаним фактом. Хочу ближче зупинитися тільки на двох моментах нашого Конґресу, які, на мою думку, мають велику вагу доконаного вже чину.

Фактично, цей Конґрес має леґальний статут, можна сказати, українського парляменту, в якому заступлена вся спільнота української еміґрації у вільному світі й її складний спектр активних на еміґрації сил. На цьому Конґресі заступлені шляхом свого представництва, впливу й голосу: наше релігійне життя, громадсько-політичні репрезентативні органи, науково-культурні, політичні, професійні, військові, молодіжні та інші об'єднання. Тому є підстави твердити, що такого всеобіймаючого тріюмфу українське політичне життя ще ніколи в своїй історії не виявило.

Цей безприкладний факт надає Світовому Конґресові Вільних Українців великої ваги, авторитету й довір'я, а це стане моральним інструментом для переведення в дійсність запланованих і схвалених Конґресом акцій.

Другим видатним моментом Конґресу є скромна й ненаголошена думка в четвертому уступі декларації Світового Конґресу, яку я дозволю собі в цілості навести:

„Устійнити шлях до скріплення та всесторонньої розбудови всіх ділянок життя української спільноти на еміґрації."

Про що ж мова в цій декларації? Про українську спільноту у вільному світі, що силою географічних обставин роз'єднана трьома континентами, на яких вона розселена. В сенсі національного життя українська спільнота зберігає ідейну цілість з одним моральним зобов'язанням — продовжувати визвольні змагання українського народу до переможного кінця.

Українському народові бракувало і бракує одного унапрямлення, одного керуючого штабу. Надзвичайно трудні функції такого штабу, мандатом та декларацією делеґатів Світового Конґресу, переймає на себе виконний орган Світового Конґресу Вільних Українців, — Секретаріят — що має діяти у міжконґресових періодах.

Це є другий знаменний факт — створення одного фронту, з одною стратегію, з одним керуючим центром.

Ми глибоко впевнені, що для посвяти цьому національному обов'язкові, українська спільнота мусить черпати ідейну наснагу не лише з героїки окремих наших історичних фраґментів, що хронологічно найближчі до нашої сучасности, але, передовсім, із досягнень цілого нашого минулого, з духу нашої давнини, зі свідомости, що вся українська нація в сучасну пору є лише свіжим паростком на багатовіковому стовбурі української національної субстанції, — стовбурі, що закорінений ще в нашій княжій давнині та в нашій преславній козацькій державі.

У цей святочний день ми схиляємо голови перед державними постаттями нашої давнини, нашого княжого та гетьманського періодів, перед державними провідниками наших визвольних змагань, перед подвигом наших повстанчих армй у часі першої та другої світових воєн.

Хай любов до рідної землі, передавана з ґенерації в ґенерацію, буде чиста й щира, буде вища від наших амбіцій, хай вона пошириться і на наших інакше думаючих співпатріотів, вбачаючи в них своїх братів, а не ворогів. Бо тільки таким чином, гаряча любов до батьківщини, поєднана з традиціями живих, мертвих і ненароджених поколінь нашого народу зможе підняти всіх українців на самопожертву й готовість покласти життя за волю рідного краю.

Вітаючи Перший Світовий Конґрес від імені Верховного Керманича Гетьманського Руху й цілої Української Гетьманської Організації Америки, молимо Всевишнього Бога, щоб подав нам усім розум, єдність та витривалість у наших замірах і в наших змаганнях.

РЕЗОЛЮЦІЇ УЧАСНИКІВ МАНІФЕСТАЦІЇ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Резолюції читає **Ігнат Білинський** —

Ми, учасники Маніфестації за Волю Україні, зібрані в Медисон Сквер Ґарден, з нагоди Світового Конґресу Вільних Українців, маніфестуючи перед усім вільним світом нашу непохитну волю продовжувати визвольну боротьбу українського народу за повне відновлення його Незалежної Суверенної Соборної Держави, стверджуємо й заявляємо:

1. Рік 1967 — це рік, в якому українська спільнота у вільному світі й український народ в Україні відзначають 50-річчя виникнення Української Національної Революції в противагу до річниці більшовицької імперіялістичної контрреволюції.

2. Українська національно-визвольна революція, що виникла стихійно в березні 1917 року, мала за головну мету побудувати незалежну суверенну українську державу, й у цьому основному напрямі діяла революційна енерґія найширших українських народних мас. Не зважаючи на ворожі намагання з боку імперіялістичної Росії, український народ прагнув і змагався до власної самостійної держави, даючи вислів цьому проголошенням повної суверенности й незалежности Української Народної Республіки.

3. Вся визвольно-революційна боротьба українського народу аж по сьогоднішній день ведеться в ім'я саме того ідеалу державної самостійности й соборности України, висловом того є Акти 1918 і 1919 років. Про живучість державницького ідеалу самостійної соборної України пророчисто свідчать цьогорічні врочисті відзначування у вільному світі 50-річчя виникнення Української Національної Революції, 50-річчя відродження Українських Збройних Сил і 25-річчя створення Української Повстанської Армії.

4. Ми, українці, у вільному світі, які єдино можемо користуватися свободою слова, зібрані на Маніфестації Волі, розкриваємо й тавруємо перед цілим світом брехливі лаштунки російського окупанта України, якими він намагається прикрити історичну правду, що жовтнева революція була насправді контрреволюцією, реакцією російського імперіялізму на національні революції поневолених Росією народів.

5. Ми стверджуємо, що після перемоги жовтневої революції більшовицькі імперіялісти, прикриваючись облудними революційними гаслами, поневолили майже всі не-російські народи колишньої царської імперії, які після її розвалу розпочали будівництво власних незалежних національних держав. Утворення Совєтського Союзу в 1922 році було скріпленням російської імперії й воно, фактично, полягало на скасуванні всіх

автономних прав союзних республік та цілковитому підкоренні їх московському імперіялістичному центрові.

6. Ми стверджуємо, що:

   а) сьогоднішні союзні республіки є звичайними совєтсько-російськими адміністраційними губерніями з губернаторами — секретарями компартій на чолі. Ані Верховні Ради, ні уряди союзних республік не мають права на самостійне урядування. Вони роблять тільки те, що їм накаже Москва;

   б) під господарським оглядом, не-російські республіки — це тільки колонії російсько-більшовицької метрополії;

   в) панівною нацією СССР є російський народ, а не-російські народи в СССР перебувають у становищі поневолених, гноблених і визискуваних народів.

7. Нова хвиля переслідувань в Україні, арештів тих, які захищають українську мову й арештів діячів української культури приневолює нас ще раз ствердити й запротестувати перед вільним світом:

   а) Росія, яка зліквідувала українську державну самостійність, яка декілька разів біологічно десяткувала український народ — масовими розстрілами, й постійним терором, голодовою облогою, концентраційними таборами, переселеннями в Сибір і Казахстан, яка колективізацією й ліквідацією приватної власности економічно й фізично узалежнила український народ від свого центру, яка зліквідувала українські церкви, а душпастирів і вірних переслідує арештами, засланнями й смертю — тепер посилено нищить українську науку, літературу й мистецтво;

   б) Росія ліквідує українську культуру. Всі здобутки української культури, вона зараховує до „віджилих" традицій, а елементи російської культури прищеплює під маскою „нових традицій" і „пролетарської культури." Росія нищить пам'ятки української культури шляхом ліквідації архівів, паленням бібліотек, руйнуванням цінних архітектурних об'єктів. Вона, врешті, ліквідує творців української культури арештами, засланнями, замиканням у лікарнях для божевільних і розстрілами;

   в) Росія нищить українську мову прихованими засобами й прямими законами. Шкільним законом відбирає українській мові право державної мови, а „волею батьків", обмеженням тиражів книжок і преси українською мовою зводить її до рівня мови мертвої чи мови „для хатнього вжитку." Радіо, телевізія, фільми, театри, університети та наукові інституції опановані російською мовою, яку урядово визнано „міжнаціональною" і „другою рідною мовою" для всіх не-російських народів в СССР;

   г) Росія винищує борців за волю та проводить примусове переселення народів в СССР. Висилає українську молодь, під різними претекстами освоєння економічно-нерозвинутих територій СССР, в Азію та північно-східню Европу, а

Україну заселює мільйонами росіян, з пляном раз і назавжди зліквідувати Україну шляхом „злиття націй."

8. Ми, учасники Маніфестації за Волю України, з обуренням розкриваємо й тавруємо ці злочини Росії. Затривожені долею України, ми звертаємося до урядів усіх волелюбних народів, до Організацій Об'єднаних Націй, до видатних політиків і діячів культури та культурних об'єднань у вільному світі, щоб вони піддержали наше становище. Апелюємо, щоб Організація Об'єднаних Націй призначила окрему комісію для проведення слідства в справі масових арештів діячів української культури в УССР, заборони існування українських церков, масового винищування молоді України й запроторювання борців за права народу й людини в концтабори, що є різким порушенням Чартеру Об'єднаних Націй та Декларації Прав Людини, схваленої Генеральною Асамблеєю ОН. Апелюємо, щоб Організація Об'єднаних Націй засудила російський імперіялізм і колоніялізм в Україні та в інших поневолених країнах.

9. Комуністична Росія, загарбавши Україну й інші волелюбні нації, перетворила їх у свої колонії. За ввесь час своєї окупаційної влади вона практикує найжорстокіші методи духового й фізичного народовбивства та колоніяльної експлуатації. Учасники Маніфестації засуджують і протестують перед цілим світом проти цього народовбивства та нехтування всіми людськими правами і закликають уряд ЗСА приспішити процес ратифікації Конвенції проти народовбивства та договорів про людські права.

10. Сьогодні народ Південного В'єтнаму обороняє у накиненій йому війні свою волю і незалежність проти цього самого аґресивного комунізму, першою жертвою якого впала Україна п'ятдесят років тому.

Учасники Маніфестації висловлюють свою підтримку політичній й військовій акції уряду ЗСА, скерованій на допомогу в'єтнамському народові в затяжній боротьбі за його волю і незалежність. Проте, запорука остаточної перемоги лежить у суцільній ліквідації світового центру аґресії, яким є Москва. Досягнути цього можна лише через активну піддержку національно-визвольної боротьби України й інших поневолених народів.

Учасники Маніфестації стверджують, що між тими, які борються, приносячи найвищу жертву в цій боротьбі проти комуністичного аґресора на побоєвищах В'єтнаму, є теж і сини українського народу в рядах Американської Армії.

11. Водночас, ми зібрані на Маніфестації за Волю України, пересилаємо поневоленому, але нескореному українському народові, зокрема тим українським громадським і культурним діячам в Україні, які, не зважаючи на терор і переслідування окупанта, завзято й непохитно борються за самостійну думку і творчість українського народу та всім незламним борцям за його суверенні права на рідній землі й християнську віру,

— слова свого подиву, а також запевнення, що їхню боротьбу українська спільнота у вільному світі вповні піддержує і з нею солідаризується.

Запропоновані резолюції учасники Маніфестації одобрюють оплесками.

Архиєпископ Української Православної Церкви в ЗСА Високопреосвященний **Мстислав** закінчує Маніфестацію молитвою.

БЕНКЕТ

Світовий Конґрес Вільних Українців закінчується Бенкетом, що відбувається в готелі „Гілтон" у неділю 19 листопада, 1967 року, год. 7:00 вечора. В Бенкеті бере участь поверх півтори тисячі осіб, втому видатні громадяни українського організованого життя та представники урядів ЗСА й Канади.

Майстри церемонії — **Іван Робертс** і **Володимир Душник.**

Бенкет відкриває привітальним словом голова Українського Робітничого Союзу **Антін Батюк.** Високопреосвященніший **Максим Германюк,** Митрополит Української Католицької Церкви в Канаді, проводить молитву. **Іван Робертс** і **Володимир Душник** представляють почесну Президію Бенкету, гостей не-українців та видатних громадян.

Високодостойний **Джан Діфенбейкер,** колишній прем'єр Канади виступає з промовою: (переклад з англійської з незначними скороченнями) —

Упродовж останніх десяти днів Совєтський Союз святкував 50-річчя Жовтневої революції. Українці у вільному світі не могли вибрати більш відповідного року, як цей, для влаштування Першого Світового Конґресу Вільних Українців. Совєтський Союз може пишатися величезними технологічними досягненнями, але мусить промовчувати і затушковувати незадоволення десятків мільйонів свободолюбних людей своїх республік, які опинилися під комуністичним диктаторським режимом.

Саме сьогодні добре пригадати, що Рада Народних Комісарів 15 листопада 1917 року видала декрет, що стосувався національних меншин тодішньої російської території. Умови декрету були такі:

1. Усі народи Росії рівні й суверенні.
2. Усі народи Росії мають право на самовизначення, включно до відокремлення й утворення своїх незалежних держав.

3. Великодержавний шовінізм і місцевий націоналізм будуть відкинені.

4. Національним меншинам на території Росії буде дане право на вільний розвиток.

Свободу народам Росії приобіцяно недатованим чеком і, головне, що дати на ньому ніколи не вставлено. Покладаючися на цей декрет, 6 грудня 1917 року відокремилися Фінляндія, а 22 січня 1918 року — Україна. Впродовж одного року від Росії відокремилося одинадцять країн, що не лише проголосили свою незалежність, а й вибрали свої уряди. З них вільні сьогодні тільки дві: Фінляндія і Польща. У республіках під совєтською домінацією не існує вільних виборів, нема свободи слова, заборонене вільне практикування релігії, узурповані права на самовизначення.

Це незаперечні факти, що заперечують чванькуваті слова совєтського прем'єра А. Косиґіна у „Правді" за 20 червня, 1967 року, що звучать так:

„Упродовж 50-ти років свого існування Совєтський Союз респектував усі нації, великі й малі. Кожна нація має право встановити свою незалежну державу. Це одна з принципових засад совєтської політики. Підтримуючи права на самовизначення всіх націй, Совєтський Союз категорично засуджує намагання будь-яких імперіялістичних сил вмішуватися в інтереси інших країн".

На цьому Конґресі часто згадується ім'я великого поета України Тараса Шевченка. Двадцять п'ять років із свого короткого життя він провів у кріпацтві, а десять — на засланні. Він найкраще розумів значення тиранії й торжество свободи. У своїй творчості він співав про недолю України — таку ж правдиву й болючу сьогодні, як і в його часи.

Незрівнянний борець за свободу, Винстон Черчил, який у найважчі дні, у 1940-41 рр. під час другої світової війни, коли Велика Британія, Канада, Австралія, Нова Зеляндія та інші члени Комонвелту стояли самі, підняв вільне людство своїм безприкладним ораторством, генієм і рішучістю. У травні 1940 р. він сказав, що перемога прийде, але втрати будуть колосальні і він нічого не може обіцяти тільки „кров, труд, сльози й піт".

Трибун свободи Тарас Шевченко в поемі „Кавказ" висловив крилаті слова, що носять знак драматичної подібности до невмирущих слів Черчила:

Не нам на прю з тобою стати!
Не нам діла твої судить!
Нам тільки плакать, плакать, плакать
І хліб насушний замісить
Кровавим потом і сльозами...

.....

...Ми віруємо твоїй силі
І духу живому.
Встане правда, встане воля!

Українці горді з своєї історії, не зважаючи на те, що в перспективі років вона була тільки розповіддю про свободу та намаганням зберегти себе національно. Воля в Україні завжди була коротким гостем. Українці втримували її на короткий час, а пізніше втрачали на цілі сторіччя. Я не помилюся, коли скажу, що українська нація може претендувати на світову першість, якщо йдеться про витривалість та наполегливість в боротьбі за свободу.

Яка ж світова ситуація сьогодні? Об'єднані Нації багато зробили для справи миру, але й заодно проявили дуже загрозливу слабкість, яка, якщо не вжити радикальних заходів, може довести ОН до суцільної руїни. Генеральний секретар ОН, У Тант, постійно висловлює острах, що сьогоднішні напружені відносини неодмінно закінчаться катастрофою — світовою війною. Проте, не зважають на перестороги відповідальні за цю ситуацію. Я побоюся, що по намаганнях зберегти мир, чути вже звуки похоронного дзвону.

Факт, що в Об'єднаних Націях досі не проведено в життя Хартії Людських Прав та фундаментальних свобід, доказує, що багато націй в ОН здібні на голослівні фрази, але не здібні на рішучі постанови. Декларація Людських Прав незвичайно красномовна своїм сантименталізмом, проте вона далеко неефективна, бо не зобов'язуюча. Якщо Об'єднані Нації стояли б принципово на Хартії Людських Прав, то ситуацію в Україні, балтійських та інших республіках можна було б поправити міжнародними заходами. Хартія Людських Прав повинна стати головною засадою Об'єднаних Націй. Без такої Хартії свобода народів спочиває на ілюзійній, а то й неіснуючій базі.

Американський уряд повинен відіграти провідну ролю в посиленні Міжнародного Суду Справедливости, приймаючи його зобов'язуючі законом юрисдикції і таким чином забезпечуючи свободу в світі. При сучасному стані функції суду обмежуються виключно до добровільного полагодження справ. СССР, наприклад, топче права й фундаментальну свободу українського та інших поневолених народів, але суд тут не має права захищати жертв, бо СССР не має бажання добровільно ці справи полагодити.

Виникає питання: що було б, коли б власні суди в цій, чи інших країнах, застосовували таку ж справедливість щодо кримінальних злочинів виключно за згодою самих правопорушників? Американський уряд повинен перебрати на себе головну ролю для посилення юрисдикції Міжнародного Суду. Канада зайняла своє становище в цій справі на форумі ОН. Я хочу бачити, щоб і інші країни взяли такий самий курс.

Совєтський Союз, будучи чемпіоном колоніяльного підкорення своїх народів, продовжує стояти в позі ангела-хоронителя свободи та оборонця прав інших народів, що встають з руїн. Канада

й усі інші західні країни повинні постійно й наполегливо закликати СССР поступати згідно принципів самовизначення поневолених народів. У 1960 році я, як прем'єр Канади, виступив на форумі ОН, у присутності Хрущова, проти тиранії, що її застосовує СССР в Україні, в балтійських та інших поневолених країнах, заборонячи їм права на самовизначення шляхом вільних виборів.

Західні країни не повинні сидіти мовчки в Об'єднаних Націях. Їхнє завдання — привернути світову увагу до лицемірства СССР, лицемірства, що ним Совєтський Союз наклеймовує інші країни за колоніяльне поневолення, хоч одноразово сам забороняє права на самовизначення народам під своїм пануванням.

Коли йдеться про самовизначення поневолених народів, то серед членів ОН є занадто багато боягузів. Вони можуть доказувати, що порушення цього питання причиниться до великих клопотів та непорозумінь в ОН. Адже ж СССР та його сателіти висловлюються дуже вільно в Об'єднаних Націях, — то чому ж тоді свободолюбні нації не використовують цих прав? Якщо б африканський та азійський бльоки в ОН виступили проти колоніялізму в СССР так рішуче, немовби він був на їхніх рідних землях, то СССР був би змушений поступитися.

Мир у світі не буде запевнений без ефективного всесвітнього договору про роззброєння. Доки до цього не дійде, свобода у західній Европі буде у крайній небезпеці. Вільні народи мусять бути сильні в своїй єдності, щоб на випадок загрози котрійсь нації, бути на поготові в обороні її. НАТО треба берегти й розвивати не зважаючи на те, чи Франція відіграє свою ролю в ньому, чи ні. НАТО треба втримувати на тепер і на майбутнє. Договір про економічну співпрацю вимагає невідкладної й повної розв'язки. Якщо ці задавнені справи не будуть негайно полагоджені, то вигляди на можливості існування НАТО дуже малі.

Лев Добрянський, президент Українського Конґресового Комітету Америки, розповідає про заслуги достойного Джана Діфенбейкера, якими він відзначився на полі змагань за свободу поневолених народів, зокрема підкреслює рішучі виступи колишнього прем'єр-міністра Канади проти совєтсько-російського колоніялізму та вручає йому Шевченківську Грамоту Волі.

З черги промовляють представники вашінґтонської пресової служби **Рейнолд МекГю** та колишній член Конґресу ЗСА **Чарлс Дж. Керстен.**

Далі відбувається святкове вручення Шевченківської Грамоти Волі заслуженому українському діячеві Олександрові Грановському.

Після мистецької частини нововибраний Президент Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців о. д-р **Василь Кушнір** виступає з промовою, в якій дякує всім, хто вклав свою працю, вирозуміння і добру волю для влаштування та успішного переведення Світового Конґресу Вільних Українців.

Бенкет закінчує молитвою пастор Євангельської Церкви **Іван Яцентий.**

Список делеґатів та учасників Світового Конґресу Вільних Українців

АВСТРАЛІЯ

БОЛЮХ Мирослав — Союз Українських Організацій в Австралії
БУШТЕДТ Володимир — Українська Православна Церква
ГАЄВСЬКА-ДЕНИС Лідія — Союз Українок в Австралії
МОДРИЦЬКИЙ Северин — Т-во Сприяння УНРаді в Австралії
ПИТЛЯР Орест — Союз Українських Організацій в Австралії
ШЕҐЕДИН Мирослав — Українська Антибольшевицька Ліґа в Австралії і Новій Зеляндії

АВСТРІЯ

ІВАНОВИЧ Микола — Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії; Союз Українців в Австрії
КОСТЮК Юліян — Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії

АНГЛІЯ

БАБИЦЬКИЙ Василь — Т-во Сприяння УНРаді в Англії
ВОРОПАЙ Валентина — С.Ф.У.Ж.О.
ГРИНЮК Михайло — С.У.М. — Крайова Управа у В. Британії
ДЕРЕМЕНДА Ярослав — С.У.М. — Крайова Управа у В. Британії
ДМИТРІВ Ілля — Союз Українців б. Вояків у В. Британії
ЗАБЛОЦЬКИЙ Юліян — Союз Українців у Великій Британії
КОСТЮК Андрій — Об'єднання Українців у Великій Британії; Леґія Українських Повстанців
КОХАНІВСЬКИЙ В'ячеслав — Об'єднання Українців у В. Британії
ЛІСОВСЬКИЙ Роберт — Союз Українців у Великій Британії
МАРЧЕНКО Іван — Спілка Укр. Учителів і Виховників у В. Британії
ОЛЕСЬКІВ Василь — Укр. Кооперативна Спілка у В. Британії
ОСТАПЮК Анастасія — Орг. Укр. Жінок у Великій Британії
ПОЧИНОК Катерина — Жіноче Т-во ім. Олени Теліги
ФОСТУН Святомир — Союз Українців у В. Британії
ХОМЯК Володимир — Об'єднання Українців у В. Британії
ЦИМБАЛІСТИЙ Петро — Укр. Студентська Громада у В. Британії, Укр. Кооперативна Спілка у В. Британії

АРҐЕНТИНА

БІЛИК-КОТУЛЬСЬКА Ольга — Союз Українок Арґентини „Тризуб" — Кредитова Кооператива
ВІДМИЧ-БАНДУРА Ольга — ДОБРУС; Союз Українок Арґентини
ДУМАНОВСЬКИЙ Любомир — Укр. Клюб в Буенос Айресі
ҐАЛАТЬО Осип — Укр. Т-во „Просвіта" в Арґентині
ІВАНИЦЬКИЙ Василь — Українська Центральна Репрезентація
КАЧАН Александер — Укр. Т-во „Просвіта" в Арґентині
КАЧАН Антоніна — Укр. Т-во „Просвіта" в Арґентині
КАЧАНІВСЬКИЙ Едвард — Укр. Т-во „Просвіта" в Арґентині
КАЧАНІВСЬКА Юлія — Укр. Т-во „Просвіта" в Арґентині
КОСЮК Василь — Укр. Інформ. Видавничий Інститут; Б-во кол. Вояків І УД УНА в Арґентині
КОТУЛЬСЬКИЙ Володимир — „Тризуб" — Кредитова Кооператива; Укр. Т-во „Відродження"
МАКАРУХА-ІВАНИЦЬКА Лідія — Союз Українок в Арґентині
РОКУШ Михайло — „Фортуна" — Кооператива з обм. порукою
СЕРЕДЮК Юліян — Укр. Видавничий Інститут в Буенос Айресі
СЛІПЧЕНКО Микола — Братство Св. Покрови УАПЦ
ФІЛЬ Леонід — Укр. Т-во „Відродження"; „Тризуб" — Кредитова Кооператива
ХОМУЛЯК Микола — „Фортуна" — Кооператива з обм. пор.
ХОМУЛЯК Софія — „Фортуна" — Кооператива з обм. пор.
ХОМИШИН Катерина — Союз Українок в Арґентині
ХОМИШИН Теодор — Союз Купців, Промисловців і Підприємців
ЧАРНЕЦЬКИЙ Іван — Укр. Т-во „Відродження"; Кредитова Кооператива „Тризуб".

БЕЛЬГІЯ

БАЧИНСЬКИЙ, о. Іван — УАПЦерква в Бельгії — Генеральне Церковне Управління;
КОВАЛЬ Омелян — С.У.М. — Центральна Управа
ОЩИПКО Григорій — С.У.М. — Центральна Управа
ФУНКАНЧИК, о. Григорій — Головна Рада Українських Громадських Організацій в Бельгії

БРАЗИЛІЯ

БАЙЛАК Михайло — Т-во Прихильників Української Культури
БОУКАЛОВСЬКА-МАЗЕПА Євгенія — Орг. Укр. Жінок в Бразилії
ГЕЦ Микола — Т-во Прихильників Української Культури
ЄДИН Петро — Орг. Укр. Молоді в Бразилії
КОВАЛИШИН Михайло — Т-во Прихильників Укр. Культури
КОВАЛЬСЬКИЙ Микола — Т-во Прихильників Укр. Культури
ПЛАХТИН Степан — Українсько-Бразилійський Клюб
ХАНЕЙКО, о. Володимир — Т-во Прихильників Укр. Культури
ШКІЛЬНИЙ Володимир — Т-во Прихильників Укр. Культури

ВЕНЕСУЕЛЯ

ВАСЮК Богуміл — Т-во Українських Інженерів у Венесуелі
ВАСЮК Венедикт — Українська Громада у Венесуелі — Централя Каракас; Українське Вільне Козацтво
ПОЧИНОК Любов — Українська Молодь в Каракасі
ПРИПХАН Роман — Українська Громада у Валєнсії

ГОЛЛЯНДІЯ

КУШПЕТА Омелян — Об'єднання Українців у Голляндії

З'ЄДИНЕНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ

АЛЕКСЕВИЧ Микола — ОбВУА, Філядельфія, Па.
АНДРІЙ (Кущак), єпископ — Православна Церква в Америці
АНДРУШКІВ Осип — Н.Т.Ш.
АНТОНОВИЧ Адам — Об'єднання Українських Педагогів, Шикаґо
АРТИМИШИН Богдан — І УД УНА — Станиця Філядельфія, Па.
АТАМАНЕЦЬ Іван — УРСоюз, Нюарк, Н.Дж.
БАБЯК Климентій — СУМА — Балтимор, МД.
БАБЯК Корнелій — Організація Оборони Лемківщини
БАГРІЙ Володимир — Українське Євангельське Об'єднання
БАЗАРКО Іван — Екзекутива УККА
БАЗЮК Василь — ООЧСУ, Рочестер, Н.Й.
БАЗЮК Марія — ООЧСУ, Рочестер, Н.Й.
БАКАД Володимир — Екзекутива УККА
БАЛАБАН Віктор — УККА — Відділ Гюстон, Тексас
БАЛЮТИНСЬКА Павлина — Сестрицтво Св. Марії в Джерзі Ситі
БАРАН Михайло — УНСоюз, Відділ 270
БАРАН Остап — УЛТПА, Ню Йорк
БАРДАШЕВСЬКИЙ Степан — УНСоюз, Відділ 241
БАРТКО Степанія — Укр.-Амер. Жіноча Допомогова Організація, Централя
БАРТКО Степан — „Самопоміч", Ню Йорк
БАЗИЛЕВСЬКИЙ Володимир — Українська Гетьманська Організація Америки
БАТЮК Антін — УРСоюз, Головна Управа
БЕХМЕТЮК Евстахій — „Самопоміч", Ню Йорк
БЕК Маруся — Українська Громада в Дітройті, Миш.
БЕРНАДИН Стефанія — ОЖ ООЧСУ — Філядельфія, Па.
БІГУН Микола — ОДВУ, Клівленд, Огайо
БІЛИК Володимир — УККА, Джерзі Ситі, Н.Дж.
БІЛИК Олександер — „Провидіння", Централя
БІЛИНСЬКИЙ Ігнат — ООЧСУ — Головна Управа
БІЛИНСЬКИЙ Роман — О.У.А. „Самопоміч", Ню Йорк
БІЛОДІД Анатолій — УККА — Відділ Мілвокі, Віск.
БІЛОУС Іван — ОДВУ — Відділ 24
БЛАВАЦЬКА-ДИЧКО Євдокія — Українська Мистецька Студія, Філядельфія
БЛАЖЕЙОВСЬКИЙ о. Дмитро — УККА, Гюстон, Тексас
БЛАЖЕНКО Христина — Т-во Укр. Бібліотекарів в Америці

БОБЕЧКО Данило — Укр. Ліґа Молоді Півн. Америки
БОБЕЛЯК Олена — СУА, Пассейк-Кліфтон, Н.Дж.
БОГАТЮК Микола — ООЧСУ, Сиракюзи, Н.Й.
БОГАТЮК Мотря — ОЖ ООЧСУ, Сиракюзи, Н.Й.
БОГАЧЕВСЬКА Анна — СУА, Філядельфія, Па.
БОГДАНСЬКИЙ Петро — Укр. Щадниця „Тризуб", Нюарк, Н.Дж.
БОЙДУНИК Дарія — Український Золотий Хрест
БОЙДУНИК Ярослав — „Пласт"
БОЙЧУК Степан — УККА, Вашінґтон, Д.К.
БОЙКО Михайло — Т-во за Патріярхальний Устрій УКЦеркви
БОРЕЦЬКИЙ Методій — Т-во Українських Інженерів, Філядельфія
БОРИСКЕВИЧ Володимир — Український Демократичний Клюб, Дітройт
БОРИСОВА-КОСАЧ Ізидора — СУА
БОРКОВСЬКИЙ Роман — ОПВБУ
БОРОВЕЦЬ-БУЛЬБА Тарас — СВУР
БОРОВСЬКИЙ, пастор Володимир — Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки
БУГАЙСЬКИЙ Василь — Укр. Гетьманська Організація Америки
БУДЗОЛ Павлина — СУА
БУКШОВАНА Стефанія — ОДВУ
БУРА Григорій — УККА, Джерзі Ситі, Н.Дж.
БУРАЧИНСЬКИЙ Ераст — „Обнова"
БУРАЧИНСЬКА Лідія — СУА — Головна Управа
БУТКОВСЬКА Анна — Сестрицтво Св. Марії в Джерзі Ситі, Н.Дж.
ВАЛІЙСЬКИЙ Аркадій — ОбВУА
ВАСИЛАЩУК Дмитро — УРСоюз, Філядельфія, Па.
ВАСИЛЕНКО Володимир — ООЧСУ, Гартфорд, Конн.
ВАСИЛИК Корнель — СУМА — Осередок, Ню Йорк
ВАСИЛИШИН Іван — УНСоюз, Відділ 194, Ню Йорк
ВАСИЛОВСЬКА Стефанія — Український Золотий Хрест
ВАЦ Іван — СВУР
ВАЩУК Іван — УНСоюз, Головна Управа
ВЕЛИЧКО Марія — ОбВУА — Головна Управа
ВЕРГАН Василь — „Народна Воля" — преса
ВЕРГУН Роман — Т-во Гуцулів-Верховинців
ВЕРЕШ Василь — Карпатський Дослідний Центр
ВИНАР Богдан — Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів
ВИННИК Іван — ООЧСУ, Головна Управа
ВИННИК Остап — „Пласт", Йонкерс, Н.Й.
ВИННИЦЬКА-ПАСІКА Ірина — „Провидіння", Філядельфія, Па.
ВИСЛОЦЬКИЙ Теодор — УРСоюз, Ірвінґтон, Н.Дж.
ВИШИВАНИЙ Василь — УНСоюз, „Дністер"
ВІКУЛ Оксана — СУА
ВІТЕНКО Микола — СУМА, Асторія, Н.Й.
ВІХАР Стефан — УРСоюз, Головна Управа
ВОВЧАК Стефанія — „Провидіння" — Централя
ВОЙНАР, о. Мелетій — Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів
ВОЙТОВИЧ Володимира — Український Золотий Хрест
ВОЙТОВИЧ Петро — ОДВУ, Відділ 31
ВОЛОШИН, о. Богдан — УКЦерква у Вотервліт, Н.Й.

ВОРОХ Степан — УЛТПА
ГАВРИЛЮК Степан — УНПоміч, Йонкерс, Н.Й.
ГАВРИШ Степан — УНСоюз, Окружна Рада, Філядельфія, Па.
ГАДЗІНСЬКИЙ Микола — Українська Гетьманська Організація Америки
ГАДУНЯК Ярослав — ОДВУ, Пассейк, Н.Дж.
ГАЙВАС Ярослав — ІСНО
ГАЛАТИН Осип — СУМА — Осередок в Бруклині, Н.Й.
ГАЛИЧ Віталій — УККА, Бінґгемтон, Н.Й.
ГАЛИЧИН Стефанія — УНСоюз, Відділ 455
ГАЛІБЕЙ Роман — Т-во Українських Інженерів в Америці, Головна Управа
ГАЛЬКЕВИЧ Зіновій — СУМА — Осередок в Ню Йорку
ГАЛУШКА Дмитро — УНСоюз, Відділ 155
ГАНОВСЬКИЙ Євген — СУМА — Головна Управа
ГАНУЩАК Стефанія — Українсько-Американська Жіноча Допомогова Організація, Ню Йорк
ГАРАС Анна — УККА, Лігай Веллі, Н. Дж.
ГАЧКЕВИЧ Василь — Український Народний Дім, Ню Гейвен, Конн.
ГЕРЕЦЬ Михайло — „Зарево", Албані, Н.Й.
ГЕРМАН Гелен — УНСоюз
ГЕРМАН Лев — Українське Євангельське Об'єднання, П.А.
ГІКАВИЙ Михайло — УНПоміч, Шикаґо
ГІРНА Ольга — СУА, Відділ 82
ГНАТКІВСЬКИЙ Семен — УККА, Амстердам, Н.Й.
ГНАТЮК Богдан — ОДВУ, Головна Управа
ГОЙДИШ Роман — ОбВУА
ГОЛІЯТ Роман — СУЖА
ГОЛОВАЦЬКИЙ Дмитро — УККА — Відділ Лорейн, Огайо
ГОЛОВАЧУК Петро — УНСоюз, Відділ 42
ГОЛІНАТИЙ Лев — Т-во Українських Правників
ГОЛОВЕЙ Марія — СУА — Відділ 1
ГОЛОВІНСЬКИЙ Василь — УНСоюз, Відділ 234
ГОМОТЮК Євстахій — УНСоюз, Відділ 277
ГОНЧАРІВ Анатоль — Союз Політичних В'язнів України
ГОРДИНСЬКИЙ Святослав — Об'єднання Українських Мистців в Америці
ГОРОДИСЬКИЙ Зенон — ІСНО
ГРАБАРЧУК Євген — УЛТПА
ГРАБЕЦЬ, о. Володимир — УКЦерква, Пальмертон, Па.
ГРАБОВЕНСЬКА Осипа — СУА — Головна Управа
ГРИНЕВИЧ Ярослав — ОбВУА — Ню Йорк
ГРИНЬОХ Володимир — „БРОДИ — ЛЕВ"
ГУБКА Борис — ПАБНА — Головна Управа
ГУГЛЕВИЧ Роман — УККА, Ню Йорк
ГУК Володимир — УККА — Відділ Нюарк, Н.Дж.
ГУК Михайло — УЛТПА
ГУРА Ярослав — УККА — Відділ Бріджпорт, Конн.
ГУТОВИЧ Євген — ОДВУ — Відділ Бруклин, Н.Й.
ГУТ-КУЛЬЧИЦЬКИЙ Євген — „Пласт", Головна Управа
ҐАБРО, Кир Ярослав — Єпископ УКЦеркви, Шикало, Ілл.
ҐАВЛІЧ, о. Володимир — Чин Св. Василія Великого
ҐАЛАН Володимир — ЗУАДК, Головна Управа
ҐАЛАН Слава — ЗУАДК

ҐАЦ Остап — Український Культурний Осередок, Лос Ендж.
ҐЕНҐАЛО Оксана — Український Золотий Хрест, Філядельфія
ҐЕРАСКО Тетяна — Український Золотий Хрест, Відділ 12
ҐІЛЕВИЧ Іванна — СУМА — Осередок в Гартфорді, Конн.
ҐОЙНИЧ Богдан — СУМА — Осередок в Пассейку, Н.Дж.
ҐРАНОВСЬКИЙ Олександер — Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів
ҐУДЗОВАТИЙ Микола — УККА — Відділ Рочестер, Н.Й.
ҐУДЗОВСЬКИЙ Анатоль — ДОБРУС
ҐЮТЕР Анна — У.Н.Дім — Джерзі Ситі, Н.Дж.
ДАВИДЕНКО Алла — ОЖ ООЧСУ
ДАВИДЕНКО В'ячеслав — ООЧСУ, Головна Управа
ДАНИЛЕВИЧ Роман — „Обнова"
ДАНИЛЮК Михайло — УНСоюз — Головна Управа
ДАРМОГРАЙ Тома — Екзекутива УККА
ДАРМОХВАЛ Володимир — СУКІП
ДЕЙЧАКІВСЬКИЙ Богдан — У.Н.Дім — Лорейн, Огайо
ДЕЙЧАКІВСЬКИЙ Микола — УЛТПА
ДЕМЕДЮК Дмитро — УККА, Ню Брансвік, Н.Дж.
ДЕМИДЧУК Марія — УНСоюз, Відділ 293
ДЕМЧЕНКО Олекса — „Самопоміч", Джерзі Ситі, Н.Дж.
ДЕНИСЮК Любомира — СУА — Відділ 22, Шикаґо, Ілл.
ДЕНИСЮК Микола — СУЖА
ДЖУЛА Андрій — УНСоюз, Головна Управа
ДЖУЛЬ ПАВЛО — УЛТПА
ДЖУС Стефанія — СУА — Відділ 46, Рочестер, Н.Й.
ДЖУС Теодор — Укр. Інститут Америки — Ню Йорк
ДЗЕРОВИЧ Богдан — Т-во Українських Правників
ДЗЮБАС Михайло — СУМА — Осередок в Трентоні, Н.Дж.
ДЗЯДІВ Іван — ООЧСУ — Відділ 35, Асторія, Н.Й.
ДИТИНЯК Володимир — ООЧСУ — Відділ 9
ДІЛАЙ Іван — Т-во б. Вояків УПА, Ню Йорк
ДОБРЯНСЬКИЙ Лев — Екзекутива УККА
ДОБУШ Григорій — ООЧСУ — Відділ 33, Ню Брансвік, Н.Дж.
ДОВБАЧУК Петро — Братство Св. Андрея — УПЦерква-Пам'ятник
ДОВГАЛЮК Харитон — УПЦерква — Рочестер, Н.Й.
ДОВГАНЬ Віра — УККА — Відділ Вашинґтон, Д.К.
ДОЛЬНИЦЬКИЙ Мстислав — СУЖА
ДОМАЩУК Степан — СУМА — Осередок в Рочестері, Н.Й.
ДОМБРОВСЬКИЙ Олександр — УВАН — Ню Йорк
ДОРОЖИНСЬКИЙ Павло — „Зарево"
ДОРОШЕНКО Фльоренс — УРСоюз, Ірвінґтон, Н.Дж.
ДРАҐАН Антін — УНСоюз, Головна Управа
ДРАЖНЬОВСЬКИЙ Роман — І УД УНА — Крайова Управа
ДОМАРАДЗЬКИЙ Анатоль — УНСоюз — „Свобода"
ДРАНС Юрій — УККА — Відділ Гемпстед, Н.Й.
ДУБАС Анна — УНСоюз, Головна Управа
ДУБАС Євгенія — СУА — Відділ 33, Клівленд, Огайо
ДУБЕЦЬ Віліям — Українсько-Американські Ветерани
ДУЖИЙ Михайло — „Будучність" і ООЧСУ, Дітройт, Миш.
ДУПЛЯК Микола — „Самопоміч", Сиракюзи, Н.Й.
ДУРБАК Іван — СУЖА
ДУШНИК Володимир — Екзекутива УККА
ДУШНИК Марія — УНСоюз, Головна Управа

ДЯЧЕНКО Лідія — СУА — Відділ 20, Філядельфія, Па.
ДЯЧУК Уляна — УНСоюз
ЄЙНА Михайло — УККА — Відділ Рочестер, Н.Й.
ЄРШКІВСЬКА Євгенія — СУА — Відділ 68, Сиракюзи, Н.Й.
ЖАБКО-ПОТАПОВИЧ Левко — Об'єднання Українських Євангельсько-Баптистських Церков
ЖАРСЬКИЙ Едвард — Екзекутива УККА
ЖГУТА Андрій — ОДВУ — Клівленд, Огайо
ЖЕЛЕХІВСЬКИЙ, о. Богдан — Консисторія УПЦеркви
ЖЕНЕЦЬКИЙ Степан — СУЖА
ЖУК Марія — Екзекутива УККА
ЖУКОВСЬКИЙ Антін — УККА, Норт Дакота
ЖУКОВСЬКИЙ Іван — Об'єднання Буковинців Українців Америки
ЗАБРОЦЬКИЙ Василь — І УД УНА — Крайова Управа
ЗАВАЛИКУТ Іван — УККА — Відділ Сиракюзи, Н.Й.
ЗАВІТНЕВИЧ Василь — Науковий Богословський Інститут УПЦеркви
ЗАДОЙНИЙ Максим — УНСоюз, Відділ 240
ЗАЗВОРСЬКИЙ Іван — УНСоюз, Аллентавн, Па.
ЗАЙЦІВ Микола — Н.Т.Ш.
ЗАЇЧЕНКО Святослав — ОДВУ — Гемстед, Н.Й.
ЗАЛІЗНЯК Олена — СФУЖО
ЗАПАРАНЮК Андрій — „Самопоміч" — Клівленд, Огайо
ЗАПАРАНЮК Володимир — УНСоюз, Головна Управа
ЗАРИЦЬКИЙ Гілярій — УНСоюз, Гемстед, Н.Й.
ЗАРИЦЬКИЙ Мирон — УЛТПА
ЗАРИЦЬКА Ярослава — УККА — Відділ Бруклин, Н.Й.
ЗАХАРІЙ Ольга — СУА — Відділ 63
ЗАХАРЧЕНКО Дем'ян — ОбВУА — Відділ Ню Йорк
ЗАЯЦЬ Ігор — ТУСМ — Центральна Управа
ЗАЯЧКІВСЬКА Ольга — СУА — Відділ 70, Пассейк, Н.Дж.
ЗІНКЕВИЧ Осип — ОДВУ — Балтімор, Мд.
ЗОЗУЛЯ Яків — кол. Член Центральної Ради в Києві
ІВАНИЦЬКИЙ Роман — Орг. б. В'язнів Берези-Картузької
ІВАНІВ Наталія — Український Золотий Хрест, Головна Управа
ІВАНЧУК Іван — УНСоюз, Головна Управа
ІВАСИШИН Захар — ОбВУА — Відділ Ню Йорк
ІВАСЮТИН Дмитро — СУК „Провидіння" — Відд. 4, Йонкерс, Н.Й.
ІВАШКІВ Євген — Т-во Укр. Інженерів в Америці — Гол. Управа
ІВЧЕНКО Людмила — Об'єднання Сестриців Св. Княгині Ольги УПЦеркви
ІЛЬКІВ Михайло — Т-во Укр. Інженерів — Відділ Ню Йорк
ІЛЬНИЦЬКИЙ Роман — Однодумці ОУН(з)
ІОАН, Митрополит — Українська Православна Церква в ЗСА
ІСАЇВ Петро — „Обнова"
КАЗАНІВСЬКИЙ Богдан — ООЧСУ, Віліямставн, Н.Дж.
КАЛИНИК Олекса — Спілка Визволення України
КАЛИНИК Валентина — Спілка Визволення України
КАЛИНИЧ Михайло — СУМА, Осередок „Київ" у Дітройті, Миш.
КАЛИНОВСЬКИЙ Анатоль — ДОБРУС
КАЛМУК Іван — УРСоюз, Ню Йорк
КАЛМУК Ксеня — УРСоюз, Ню Йорк
КАМІНСЬКИЙ Анатоль — „Пролог"

КАМІНСЬКИЙ Василь — „Зарево", Аллевтавн, Па.
КАРАНОВИЧ Дарія — Укр. Музичний Інститут
КАРАПІНКА Ілля — Укр. Гетьманська Організація Америки
КАРАСЬ Анна — ОЖ ООЧСУ, Лігай Веллі, Н.Дж.
КАРКОЦЬ Михайло — ОДВУ — Відділ 32, Міннеаполіс, Мінн.
КАРПІНСЬКА Софія — Укр. Золот. Хрест — Головна Управа
КАЧАНІВСЬКА Ірина — СУА — Головна Управа
КВАС Володимир — УНСоюз
КВІТКОВСЬКИЙ Денис — ОДВУ — Дітройт, Миш.
КВІТКОВСЬКА Марія — Український Золотий Хрест, Головна Управа
КЕДРИН-РУДНИЦЬКИЙ Іван — Н.Т.Ш.
КЕЗИК Іван — УККА — Відділ Ню Гейвен, Конн.
КЕРНИЦЬКИЙ Іван — Об'єднання Українських Письменників „Слово"
КИНДЕКОРСЬКИЙ Володимир — УНСоюз, Відділ 206
КИСІЛЬ Григорій — УНСоюз, Клівленд, Огайо
КІГІЧАК Андрій — Братство УСС
КІЗИМА Анна — СУА — Відділ 4, Ню Йорк
КЛАВЗНИК Вальтер — Українсько-Американські Ветерани
КЛЕЦОР Михайло — „Провидіння", Відділ 201
КЛИСЯК Осип — Т-во Сприяння УНРаді — Аллентавн, Па.
КЛІЩУК Василь — СУМА — Осередок Парма, Огайо
КЛЮФАС Роман — ОДВУ — Центральна Управа
КНИШ Аполонія — СУА — Відділ 64, Ню Йорк
КНЯЖИНСЬКА Олександра — СУА, Джерзі Ситі, Н.Дж.
КОБАСА Іван — Т-во Укр. Бібліотекарів — Головна Управа
КОБЗАР Павло — „Самопоміч", Пассейк, Н.Дж.
КОБРИН Атанас — УККА — Відділ Честер, Па.
КОБРИНСЬКИЙ Роман — Н.Т.Ш.
КОБРИНСЬКА Марія — УНСоюз
КОВАЛЬ Богдан — Укр. Гетьманська Організація Америки
КОВАЛЬ Валентин — С.В.У.
КОВАЛЬ, о. Нестор — УПЦерква Св. Михайла в Скрентоні, Па.
КОВАЛЕВИЧ Іван, пастор — Укр. Євангельське Об'єднання
КОВАЛЕНКО, о. Віталій — УПЦерква у Вунсакеті, Ровд Айленд
КОВАЛЬЧУК Стефан — Український Центральний Комітет, Маямі, Флорида
КОВЕРКО Софія — ОЖ ООЧСУ — Йонкерс, Н.Й.
КОВЕРКО Теодосія — ОЖ ООЧСУ, Йонкерс, Н.Й.
КОГУТ, о. Микола — Чин Св. Василія Великого
КОЗАК Іван — ОбВУА — Головна Управа
КОЗАК Михайло — Укр. Євангельське Об'єднання
КОЗІЦЬКИЙ Віктор — СУМА, Йонкерс, Н.Й.
КОЗІЦЬКИЙ Володимир — УНСоюз, Йонкерс, Н.Й.
КОЗЛОВСЬКИЙ Олексій — ОбВУА — Ню Гейвен, Конн.
КОЗНАРСЬКА Марія — УЛТПА, Ню Йорк
КОЗНАРСЬКИЙ Мирослав — УККА — Відділ Рочестер, Н.Й.
КОКОЛЬСЬКИЙ Іван — УНСоюз, Головна Управа
КОЛОДІЙ Володимир — У.Н. Дім — Джерзі Ситі, Н.Дж.
КОЛОДНИЦЬКИЙ Роман — УККА — Відділ Міннеаполіс, Мінн.
КОЛОДЧИН Василь — УККА — Відділ Дітройт, Миш.
КОЛЬЦЬО Володимир — УККА — Рочестер, Н.Й.
КОМАРИНСЬКИЙ Володимир — Карпатський Союз

КОМІЧАК Михайло — УРСоюз, Пітсбурґ, Па.
КОПИСТЯНСЬКИЙ Андронік — ОДВУ, Відділ Гемстед, Н.Й.
КОРДУБА Тома — Орг. б. В'язнів Берези-Картузької
КОРНАГА Володимир — „Пласт"
КОТЛЯР Юліян — Організація Оборони Лемківщини
КОХАНІВСЬКИЙ В. — Т-во Укр. Інженерів, Філядельфія, Па.
КРОТЮК Сергій — ОДВУ — Відділ Денкер, Колорадо
КОСТИК Володимир — ООЧСУ — Відділ Ню Йорк
КОСТИК Людмила — ОЖ ООЧСУ, Ню Йорк
КОСТИК Петро — УНСоюз, Джерзі Ситі, Н.Дж.
КОСТРУБЯК Василь — УЛТПА — Філядельфія, Па.
КОСТРУБЯК Дмитро — УЛТПА — Балтімор, Мд.
КОСТЮК Андрій — Леґія Українців Повстанців
КОСТЮК Григорій — Об'єднання Українських Письменників „Слово"
КОСТЮК Іван — УККА, Відділ Трентон, Н.Дж.
КОТИК Євген — УККА, Відділ Джерзі Ситі, Н.Дж.
КОЦЬ Маріян — „Самопоміч", Джерзі Ситі, Н.Дж.
КОШИКАР Василь — Злучена Укр. Громада у Вотервліт, Н.Й.
КРАВЦІВ Богдан — УНСоюз — „Свобода"
КРАВЧУК Роман —УЛТПА, Ню Йорк
КРАВЧУК Мирон — УЛТПА, Ню Йорк
КРАШЕНІННІКОВ Сергій — У.В.А.Н.
КРИВОЛАП Юрій — ОДУМ — Відділ Балтімор, Мд.
КРИВЯК Ю. — УЛТПА, Клівленд
КРИЖАНІВСЬКИЙ Микола — УЛТПА, Ню Йорк
КРИЖАНІВСЬКИЙ Степан — Літературний Мистецький Клюб,
КРИШТАЛЬСЬКИЙ Роман — СУЖА
КРОТЮК Сергій — ОДВУ, Денвер, Колорадо
КРУПА Теодозій — „Пласт", Трентон, Н.Дж.
КРУПКА Роман — Союз Укр. Купців і Підприємців
КУДЕЛЯ Лев — ОДВУ — Центральна Управа
КУДЕЛЯ Раїса — Український Золотий Хрест, Ню Йорк
КУЗИК Василь — „Самопоміч", Нюарк, Н.Дж.
КУЗЬМОВИЧ Микола — УЛТПА, Ню Йорк
КУЗЬМОВИЧ Ольга — „Пласт", Ню Йорк
КУЙДИЧ Іван — УККА — Вайнленд, Н.Дж.
КУЛАС Юліян — СУМА — Головна Управа
КУЛИНИЧ Ярослав — Кіно Студія, Ню Йорк
КУЛИНИЧ Любомир — „Зарево"
КУЛЬЧИЦЬКИЙ Богдан — ТУСМ — Філядельфія, Па.
КУЛЬЧИЦЬКИЙ Євген — ОДВУ — Відділ 4, Дітройт, Миш.
КУЛЬЧИЦЬКА Марія — ОЖ ООЧСУ, Йонкерс, Н.Й.
КУЛЬЧИЦЬКИЙ Теофіль — „Провидіння", Головна Управа
КУЛЬЧИЦЬКИЙ Юрій — СУСТА
КУРОПАСЬ Мирон — УНСоюз, Головна Управа
КУРОПАСЬ Степан — ОДВУ — Центральна Управа
КУРОЧКА Мар'ян — УНСоюз, Асторія, Н.Й.
КУРЧАК Микола — „Пласт", Станиця Гемстед
КУСТОДОВИЧ Василь — Українське Євангельське Об'єднання
КУТКО Ігнатій — ОбВУА, Шикаґо, Ілл.
КУЧМА Петро — УНСоюз, Відділ „Дністер"
КУШНІР Михайло — Асоціяція Діячів Української Культури
КУШНІР Юрій — УЛТПА

ЛАПИЧАК Любов — УНСоюз
ЛАСОВСЬКИЙ Володимир — Асоціяція Діячів Української Культури
ЛАСОВСЬКИЙ Ждан — СУМА — Осередок Асторія, Н.Й.
ЛАСОВСЬКА Мирослава — ОЖ ООЧСУ, Головна Управа
ЛАСТОВЕЦЬКИЙ Богдан — „Самопоміч", Ню Йорк
ЛЕБЕДЬ М. — УРСоюз — Мейплвуд, Н.Дж.
ЛЕВ Анна — СУМА — Головна Управа
ЛЕВ Василь — Н.Т.Ш.
ЛЕВЕНЕЦЬ Володимир — ООЧСУ — Головна Управа
ЛЕВИЦЬКА Ірина — СУА — Окружна Рада, Нюарк, Н.Дж.
ЛЕВИЦЬКИЙ Богдан — УККА — Відділ Стейтен Айленд, Н.Й.
ЛЕВИЦЬКИЙ Володимир — СУМА — Шикаґо, Ілл.
ЛЕВИЦЬКИЙ М. — УНСоюз, Асторія, Н.Й.
ЛЕВКОВИЧ Іван — М.У.Н.
ЛЕНЦИК Василь — Укр. Музей в Стемфорді, Конн.
ЛЕМІШКА Лідія — СУА — Балтімор, Мд.
ЛЕПКИЙ Лев — Братство УСС, Ню Йорк
ЛЕСНЯК Володимир — УККА — Відділ Акрон, Огайо
ЛЕСЮК Омелян — У. Н. Дім — Лорейн, Огайо
ЛИСОГІР Йосиф — УНСоюз, Головна Управа
ЛИСОГІР Марія — СУА — Відділ 72
ЛИСОГІР Михайло — „Самопоміч", Головна Управа
ЛИСЬКО Докія — СУА — Відділ 82, Бронкс, Н.Й.
ЛІЩАК Іван — УККА — Відділ Йонґставн, Огайо
ЛІЩАК Мирослав — УККА — Відділ Йонґставн, Огайо
ЛІЩИНЕЦЬКИЙ Василь — „Самопоміч", Клівленд, Огайо
ЛІЩИНСЬКИЙ Демян — І УД УНА, Станиця Нюарк, Н.Дж.
ЛІЩИНСЬКИЙ, о. Лев — УККА — Відділ Амстердам, Н.Й.
ЛОГАЗА Марія — „Пласт", Станиця Сиракюзи, Н.Й.
ЛОГАЗА Михайло — „Самопоміч", Сиракюзи, Н.Й.
ЛОҐУШІ Омелян — СУМА — Мілвокі, Віск.
ЛОЗИНСЬКИЙ Євген — Український Союз Політичних В'язнів
ЛОЗИНСЬКИЙ Іван — Т-во Українських Правників, Ню Йорк
ЛОПАТИНСЬКИЙ Юрій — „Пролог"
ЛОТОЦЬКА Олена — СУА, Головна Управа
ЛУЦІВ Лука — УНСоюз — „Свобода"
ЛУЦЬКА Люна — ОЖ ООЧСУ, Дітройт, Миш.
ЛУЦЬКИЙ Антін — „Провидіння", Відділ 206
ЛУЧКАНЬ Володимир — „Пласт"
ЛУЧКАНЬ Ярослав — „Пласт"
МАЄВСЬКИЙ Володимир — ООЧСУ, Відділ Вашінґтон, Д.К.
МАЗУР Володимир — УНПоміч, Головна Управа
МАКАР Іван — ООЧСУ — Відділ 41, Бруклин, Н.Й.
МАКАРЕВИЧ Іван — „Пласт", Ню Йорк
МАКАРЕВИЧ Наталія — „Пласт", Ню Йорк
МАКОГІН Іван — „Самопоміч", Клевленд, Огайо
МАЛАН А. — УНСоюз, Відділ 5
МАНАЦЬКИЙ Євстахій — „Самопоміч" — Ню Йорк
МАРИНЕЦЬ Павло — „Укр. Народне Слово" — Пітсбурґ, Па.
МАРКО Павло — УНСоюз, Відділ 204
МАРКУСЬ Василь — ОПВБУ
МАРТИНЕЦЬ Софія — „Пласт", Станиця в Нюарку, Н.Дж.
МАРТИНЮК Ярослав — „Пласт-Прият", Пассейк, Н.Дж.

МАРТОС Борис — кол. Прем'єр Уряду УНР і член Центральної Ради в Києві
МАРЧАК Гнат — УПЦерква, Ню Йорк, Н.Й.
МАРУСЕВИЧ Марія — СУА — Ню Йорк
МАРУЩАК Кузьма — ОбВУА
МАТЕЙКО Михайло — Т-во „Українські Козаки", Бруклин, Н.Й.
МАТИЧАК Петро — У.Н.Дім — Бруклин, Н.Й.
МАТЛАҐА Василь — ООЧСУ — Відділ 9, Картерет, Н.Дж.
МАЦЮК Ія — Літературно-Мистецький Клюб
МАЧУК Юрій — Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів
МАЧУЛА Василь — „Пласт", Станиця Пассейк, Н.Дж.
МЕДУХА Володимир — Т-во Українських Інженерів в Америці
МЕЛЕШКО Фотій — кол. член Укр. Трудового Конґресу в Києві
МЕЛЬНИК Дементій — СЗСУ
МЕЛЬНИК Петро — Союз Укр. Купців і Промисловців
МЕЛЬНИК Тиміш — ООЧСУ — Відділ 5
МЕЛЬНИЧЕНКО Олекса — Українська Громада — Джерментон
МИКИТЕЙ Олег — УКЦерква ім. Св. Арх. Михаїла, Ню Гейвен
МИКИТИН Іван — ОДВУ — Відділ 25, Трентон, Н.Дж.
МИЛЯНИЧ Атанас — ТУК — Ню Йорк
МИНИК Теодор — УРСоюз, Головна Управа
МИРОНЮК Тамара — М.У.Н. — Дітройт, Миш.
МИСИШИН Марко — „Провидіння", Відділ 14
МИХАЛЬЦЕВИЧ Іван — ООЧСУ — Відділ 8, Шикаґо, Ілл.
МИЦИК, о. Омелян — Шкільна Рада УККА
МИЦЬО Андрій — „Пласт", Елізабет, Н.Дж.
МІЛЯНОВИЧ Мілдред — У.Н.Дім — Джерзі Ситі, Н.Дж.
МІРЧУК Петро — ООЧСУ — Головна Управа
МІЩЕНКО Михайло — Союз Українських Ветеранів
МОНАСТИРСЬКИЙ, о. Еміль — УКЦерква, Стемфорд, Конн.
МОРОЗ Богдан — СУМА, Бофало, Н.Й.
МОРОЗ Михайло — Об'єднання Українських Мистців в Америці
МОЦЮК Юрій — УЛТПА, Шикаґо, Ілл.
МСТИСЛАВ (Скрипник), Архиєпископ — УПЦерква в США
МУДРИЙ, о. Любомир — УКЦерква, Ню Йорк
МУСАКОВСЬКА Ольга — СУА — Відділ 28, Нюарк, Н.Дж.
МУШИНСЬКА Валентина — Укр. Золотий Хрест
НАБОЛОТНИЙ Євген — УККА, Трой, Н.Й.
НАВРОЦЬКА Хрестина — „Пласт", Головна Управа
НАВРОЦЬКИЙ Мирослав — УЛТПА — Головна Управа
НАКОНЕЧНА Анна — СУА — Відділ 38
НАУМЕК Іван — УНСоюз, Вілліментик, Конн.
НАУМ Стефанія — Українсько-Американська Жіноча Допомогова Організація
НЕПРЕЛЬ Алла — Українська Студентська Громада, Ню Йорк
НЕСТЕРЧУК Володимир — ООЧСУ
НЕСТОРОВИЧ Володимир — Т-во Українських Інженерів, Дітройт, Миш.
НИКИФОРЯК Сава — Братство УСС
НИКОНЧУК Ананій — УНПоміч, Пітсбурґ, Па.
НИЧ Михайло — УККА — Відділ Філядельфія, Па.
НИЧКА Олександер — С.В.У. — Пассейк, Н.Дж.

НОВОСІВСЬКИЙ Іван — Об'єднання Українців-Буковинців Америки
ОВСАК Вікентій — УНСоюз, Відділ 4
ОВЧИНИК Михайло — Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів
ОДЕЖИНСЬКИЙ Іван — УНСоюз — Головна Управа
ОЛЕК Олена — УНСоюз — Відділ в Шикаґо, Ілл.
ОЛЕКСАНДЕР (Новицький), єпископ — УПЦерква в США
ОЛЕКСИН Іван — УРСоюз, Головна Управа
ОЛЕСНИЦЬКИЙ Богдан — УЛТПА, Головна Управа
ОЛЕСНИЦЬКИЙ Остап — Т-во Прихильників УНРади — Нюарк
ОЛІЙНИК Степан — „Пролог"
ОСІНЧУК Роман — УЛТПА, Головна Управа
ОСТАПЕНКО Валерій — УККА — Відділ Бріджпорт, Конн.
ОСТАПЯК Іван — ОбВУА — Відділ Філядельфія, Па.
ОСТРОВЕРХА Михайло — Б-во Українських Січових Стрільців
ОСТРОВСЬКИЙ Степан — УНСоюз — Відділ 270
ПАДОХ Ярослав — УНСоюз — Головна Управа
ПАДОХ Ірена — СУА — Ню Йорк
ПАЗУНЯК Наталія — СФУЖО
ПАЛАМАР Катерина — Український Республіканський Клюб
ПАЛІДВОР Василь — „Самопоміч", Головна Управа
ПАНАСЮК Михайло — ОДВУ — Відділ в Шикаґо, Ілл.
ПАНКІВ Михайло — ООЧСУ — Відділ в Бофало, Н.Й.
ПАНЧУК Богдан — УЛТПА, Головна Управа
ПАНЧУК Іван — Об'єднання Буковинців-Українців Америки
ПАП Михайло — Українська Американська Асоціяція Університетських Професорів
ПАПРОЦЬКА Ольга — СУА, Бріджпорт, Конн.
ПАСІЧНЯК Василь — Т-во за Патріярхальний Устрій УКЦеркви
ПАСКА, о. Волтер — УКЦерква — Шикаґо, Ілл.
ПАСТУШЕНКО Ярослав — Союз Укр. Купців і Підприємців
ПАХОЛЮК Леонід — Т-во Українських Інженерів в Америці
ПАШКО Олександер — Т-во Українських Правників
ПЕЛЕНСЬКА Ірина — СУА — Централя, Філядельфія, Па.
ПЕЛЕШОК Катерина — ЗУАДК
ПЕТЕШ Ярослав — ООЧСУ — Відділ 17, Пассейк, Н.Дж.
ПЕТРИШИН Микола — „Провидіння", Джерзі Сіті, Н.Дж.
ПИК Ірена — „Пласт", Станиця в Клівленді, Огайо
ПИЛИПИШИН Степан — ОДВУ — Відділ Сиракюзи, Н.Й.
ПІЗНАК Михайло — Укр. Інститут Америки
ПІНКОВСЬКИЙ Мирон — УККА — Відділ Елізабет, Н.Дж.
ПИРІГ Євгенія — Укр.-Амер. Допомогова Організація
ПЛЕШКЕВИЧ Омелян — ТУК, Шикаґо, Ілл.
ПОВХ Марія (Міра) — Український Золотий Хрест, Рочестер
ПОДРИГУЛА Іван — ООЧСУ — Клівленд, Огайо
ПОДЮК Іван — УЛТПА — Відділ Сиракюзи, Н.Й.
ПОКОТИЛО Софія — СУА — Відділ 16
ПОЛИВКО Валентина — ОДУМ — Головна Управа
ПОЛІЩУК Іларіон — СВУР
ПОЛТАВА Євгенія — СУА, Відділ 64, Ню Йорк
ПОЛТАВА Леонід — УНСоюз — „Свобода"
ПОПОВИЧ Іван — ОДВУ — Клівленд, Огайо
ПОПОВИЧ Марія — УЗХрест — Клівленд, Огайо

ПОЛЬЧЕ Розалія — СУА — Відділ 72, Ню Йорк
ПОПІЛ Едвард — УРСоюз, Головна Управа
ПОРИТКО Іван — Братство УСС
ПОРИТКО Роман — Союз Укр. Купців і Промисловців
ПОСТОЛЮК Петро — Братство УСС
ПОСТУПАК Стефан — Ліґа Укр. Католиків в Америці
ПОЧТАР Михайло — СУМА — Нюарк, Н.Дж.
ПОЧТАР Роман — СУМА — Клівленд, Огайо
ПРИЙМА о. Клемент — УКЦерква — Бруклин, Н.Й.
ПРИЙМА Рома — Літературно-Мистецький Клюб, Ню Йорк
ПРИХОДЬКО Віктор — кол. член Центральної Ради в Києві
ПРИХОДЬКО Тетяна — Т-во Прихильників УНРади
ПРИШЛЯК Лев — „Провидіння", Ню Йорк
ПРИШЛЯК Олександер — УККА — Гартфорд, Конн.
ПРОКОП Мирослав — „Пролог"
ПРОКОПОВИЧ Володимир — УЛТПА — Відділ Мишиґен
ПРОНКО Ярослав — УРСоюз, Головна Управа
ПРОЦИК Нестор — ПАБНА, Бафало
ПРОЦИК Степан — Т-во за Патріярхальний Устрій УКЦеркви
ПУНДІЙ ПАВЛО — УЛТПА — Відділ Шикаґо, Ілл.
ПУЦИЛО Петро — УНСоюз, Шикаґо, Ілл.
ПУШКАР Володимир — „Самопоміч", Філядельфія
ПУШКАР Стефанія — Союз Українок Америки, Головна Управа
ПЯТКА Іван — ООЧСУ — Ню Йорк
РАК Володимир — „Пласт", Крайова Пластова Старшина
РАК Оксана — СУА — Окружна Рада, Ню Йорк
РАК Ярослав — ООЧСУ — Відділ Нюарк, Н.Дж.
РАКОВСЬКИЙ Роман — „Самопоміч", Ню Йорк
РАТИЧ Анна — Б-во УСС і СУА — Відділ 65, Ню Брансвік,
РАЧИНСЬКИЙ Іван — Українсько-Американський Горожанський Клюб, Картерет, Н.Дж.
РЕВАЙ Юліян — „Самопоміч", Головна Управа
РИЖІЙ Іван — ОбВУА — Відділ Ню Йорк
РИЧОК Роман — УРСоюз, Головна Управа
РІЗНИК Володимир — ОДВУ — Відділ Асторія, Н.Й.
РІЗНИК Павлина — Український Золотий Хрест
РІПЕЦЬКИЙ Степан — Укр. Вільна Громада в Америці
РОБЕРТС Джон — Екзекутива УККА
РОГОВСЬКИЙ Володимир — Орг. б. В'язнів Берези-Картузької
РОМАНИШИН Іван — УККА — Відділ Вотервліт, Н.Й.
РОСОЛА Ярослав — У.Н.Дім — Ню Йорк, Н.Й.
РУБЕЛЬ Ярослав — Карпатський Лещетарський Клюб
РУБИЧ Ірина — СУА — Відділ Сиракюзи, Н.Й.
РУБИЧ Михайло — УККА — Відділ Сиракюзи, Н.Й.
РУДАКЕВИЧ Іван — „Провидіння", Відділ 58
САБАТ Віктор — „Провидіння", Відділ 215
САВКА, о. Дмитро — УПЦерква в Америці юрисдикції Царгородського Патріярхату
САВЧАК Володимир — Крайова Пластова Старшина
САВЧУК Ольга — ООЧСУ — Відділ 2, Ню Йорк
САВЧУК Павло — СУМА — Джерзі Ситі, Н. Дж.
САГАЙДАК Мирослав — УЛТПА — Відділ Огайо
САҐАШ Євген — Українсько-Американські Ветерани
САЛДАН Михайло — УНСоюз, Ню Йорк

САЛЕНКО Всеволод — Репрезентант Митрополита УАПЦеркви
САЛЕНКО Лідія — УАПЦерква — Ню Йорк, Н.Й.
САМОЙЛІВ Петро — УНДС — Головна Управа
САМУТИН Петро — ОбВУА
СВИЩУК, о. Ярослав — „Нова Зоря", Шикаґо, Ілл.
СВИДЕРСЬКИЙ Мирон — ООЧСУ — Амстердам, Н.Й.
СЕМАНИШИН Микола — СУМА — Головна Управа
СЕМЕҐЕН Дарія — УНСоюз
СЕНИК Осип — Ліґа Українців Католиків
СЕНИШИН Амброзій, Митрополит — УКЦерква в ЗСА
СИВУЛИЧ Степан — Ліґа Православних Українців
СИВУЛЯК Анна — СУА — Головна Управа
СИДОР Микола — Т-во б. Вояків УПА, Йонкерс, Н.Й.
СИДОР-ЧАРТОРІЙСЬКИЙ Микола — УНСоюз — Відділ 485
СИДОРЯК Ярослав — УНСоюз
СИЛЕНКО Ефросінія — Українська Гетьманська Організація Америки
СИЛЕНКО (ОРЛИГОРА) Лев — Українське Виховно-Релігійне Т-во, Шикаґо, Ілл.
СІКОРСЬКИЙ, о. Юрій — УАПЦерква, репрезентант Митрополита Никанора
СІМЯНЦІВ Валентин — ОбВУА
СКАСКІВ Богдан — „Провидіння", Відділ 222
СКАСКІВ Мирослава — СУА — Відділ 78
СКОРУПСЬКИЙ Максим — Союз Ветеранів Українського Резистансу
СЛОБОДЯН Данило — УНСоюз — „Союзівка"
СЛОБОДЯН Роман — УНСоюз
СЛЮЗАР Олег — УККА — Відділ Вільміґтон, Н.Й.
СМАКУЛА Олександер — Т-во Українських Інженерів в Америці
СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ Роман — НТШ, Головна Управа
СМУК Роман — УНСоюз, Шикаґо, Ілл.
СНИЛИК Зенон — УНСоюз — „Свобода"
СНІГУРОВИЧ Михайло — УККА — Відділ Ню Гейвен, Конн.
СОБОЛТА Віра — УНСоюз
СОБОЛЬ Роман — „Провидіння", Гартфорд, Конн.
СОКОЛИШИН Олександер — УККА — Відділ Ню Йорк
СОЛУК Богдан — УНСоюз, Лос Енджелес, Каліф.
СОРОКА — Клюб Укр. Ґрадуантів, Дітройт, Миш.
СОХАН Володимир — УНСоюз, Головна Управа
СОХАН Неоніля — „Пласт", Станиця Ню Джерзі, Н.Дж.
СПРИНСЬКИЙ Степан — „Провидіння", Головна Управа
СРІБНА Ангеліна — ОЖ ООЧСУ, Шикаґо, Ілл.
СТАНІСЛАВІВ Василь — ОДВУ — Міннеаполіс, Мінн.
СТАРОСОЛЬСЬКИЙ Юрій — „Пласт", Головна Пластова Булава
СТАСЮК Микола — Т-во кол. Вояків УПА, Шикаґо, Ілл.
СТАХІВ Матвій — Екзекутива УККА
СТАХІВ Франка — Українська Американська Історична Бібліотека
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Іван — ОДВУ — Денвер, Колорадо
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Мирон — ОбВУА — Відділ Нюарк, Н.Дж.
СТЕБЕЛЬСЬКА Софія — ОДВУ — Денвер, Колорадо
СТЕПАНЕНКО Микола — Українсько-Американська Асоціяція Університеських Професорів

СТЕПАНЯК Дарія — Українсько-Американська Допомогова Жіноча Організація
СТЕПАНЯК Роман — Хор „Думка", Ню Йорк
СТЕРЧО Петро — Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів
СТЕФАНІВ Марія — УККА, Пассейк-Кліфтон, Н.Дж.
СТЕФАНІВ Тиміш — УНСоюз, Відділ 455
СТЕЦУРА Осип — УНСоюз, Відділ 287
СТЕЦЮК Андрій — ООЧСУ, Шикаґо, Ілл.
СТЕЦЮК Василь — Н.Т.Ш.
СТЕЦЮК Квітка — УНСОЮЗ
СТЕЦЬКА Ольга — ОЖ ООЧСУ, Головна Управа
СТРИЙСЬКИЙ Омелян — ООЧСУ — Відділ 11, Йонкерс, Н.Й.
СТРОКАН М. — Клюб Укр. Ґрадуантів, Дітройт
СУРМАЧ Мирон — Т-во Укр. Купців і Промисловців
СУХОВЕРСЬКИЙ Омелян — ОДВУ, Нюарк, Н.Дж.
СУЩИК Теодор — СВУР
ТАМАРСЬКИЙ Юрій — Українське Вільне Козацтво
ТАРНАВСЬКИЙ Іван — І УД УНА — Крайова Управа
ТАТАРІВ Анна — СУА — Відділ 2, Честер, Па.
ТВАРДОВСЬКИЙ Микола — ООЧСУ — Ню Йорк
ТЕЛЮК Іван — Українсько Американська Асоціяція Університетських Професорів
ТЕРКУН Йосип — Українська Гетьманська Організація Америки
ТЕХЛОВЕЦЬ Мирон — УККА — Колчестер, Конн.
ТИМКІВ Михайло — УККА — Вілліментик, Конн.
ТИМЦЮРАК Володимир — „Самопоміч", Шикаґо, Ілл.
ТИМЧИШИН Маріян — Католицькі Ветерани Америки
ТИТОР Петро — У.Н.Дім — Гартфорд, Конн.
ТКАЧ Павло — СУМА — Осередок Сиракюзи, Н.Й.
ТОМАШІВСЬКА Ольга — Українсько-Американська Допомогова Жіноча Організація
ТРУХЛИН Василь — УЛТПА
ТРУХЛИЙ Юрій — УЛТПА
ТРУШ Осип — ОПВБУ і Однодумці ОУНз
ТУР Олександер — УНПоміч, Ню Йорк
ТУРЕЦЬКИЙ Микола — ОбВУА — Відділ Ню Йорк
ТУРКАЛО Кость — кол. член Українського Трудового Конґресу в Києві
ТУРКАЛО Ярослав — УЛТПА — Ню Гейвен, Конн.
ТУСТАНІВСЬКИЙ Володимир — УККА — Відділ Дітройт, Миш.
ТУТКА Володимир — УККА — Відділ Бостон, Мас.
УТРИСКО Мирон — „Провидіння", Відділ 193
ФАЛЬКО Анатоль — УККА — Відділ Бріджпорт, Конн.
ФАРТУЧНИЙ Яків — ОбВУА
ФЕДОРАК Дмитро — УККА — Відділ Трентон, Н.Дж.
ФЕДОРЕНКО Євген — ОДУМ — Головна Управа
ФЕДОРЧУК, о. Петро — УКЦерква — Гемстед, Н.Й.
ФЕДЮК Семен — Т-во Українських Бібліотекарів
ФЕРЕНЦЕВИЧ Роман — УНСоюз
ФЕРЕНЦЕВИЧ Юрій — Крайова Пластова Старшина
ФЛИС Іван — Екзекутива УККА
ФУР Іван — Т-во Українських Інженерів, Клівленд
ФУТАЛА Лев — УНПоміч — Головна Управа

ФУТЕЙ Богдан — Кред. Кооп. „Самопоміч" — Клівленд, Огайо
ХАРІВ Михайло — І УД УНА — Шикаґо, Ілл.
ХАРІВ Наталія — СУА — Відділ Шикаґо, Ілл.
ХАРИНА, о. Мирослав — „Провидіння", Централя
ХАРУК Володимира — ОЖ ООЧСУ, Ню Йорк
ХОВАЙЛО Орест — Спілка Визволення України
ХОМА Іван — Т-во кол. Вояків УПА Америки і Канади
ХОМА Петро — СУМА — Шикаґо, Ілл.
ХОМАНЧУК М. — УНСоюз, Відділ 5
ХОМУТ Наталія — Українсько-Американська Жіноча Допомогова Організація
ХОПТЯК Теодор — УККА — Відділ Ню Бритен, Конн.
ХОРКАВА Анна — УЛТПА
ХРАПЛИВА Леся — Шкільна Рада УККА
ХРЕБТОВСЬКИЙ Ахиль — УЛТПА — Шикаґо, Ілл.
ХРОНОВЯТ Михайло — УККА — Клівленд, Огайо
ЦАРИК Теодор — ООЧСУ — Балтімор, Мд.
ЦЕГЕЛЬСЬКА Вероніка — УККА — Філядельфія, Па.
ЦЕНКО Володимира — СУА — Відділ 20
ЦЕНКО Микола — УККА — Філядельфія, Па.
ЦЕЛЕВИЧ Уляна — Голова ОЖ ООЧСУ
ЦЬОЛКО Іван — ООЧСУ — Відділ 12, Джерзі Ситі, Н.Дж.
ЦІСИК Іванна — ОЖ ООЧСУ, Дітройт, Миш.
ЦМАЙЛО-КУЛЬЧИЦЬКИЙ Тарас — УККА, Сан Франціско
ЦЯПКА Михайло — Хор „Трембіта", Нюарк, Н.Дж.
ЧАЙКІВСЬКИЙ Богдан — „Пролог"
ЧАЙКІВСЬКИЙ Данило — СУМА — „Крилаті"
ЧАЙКІВСЬКИЙ Степан — „Пласт", Гартфорд, Конн.
ЧАПОВСЬКИЙ Мирослав — ОДВУ — Відділ 23, Аллентавн, Па.
ЧЕРКАСЕВИЧ Олександер — ОбВУА
ЧОПИК Анна — УНСоюз, Головна Управа
ЧОРНОПИСЬКИЙ Теодор — ООЧСУ — Відділ Рочестер, Н.Й.
ЧУБАТИЙ Роман — Комітет Ярославщина-Засяння, Клівленд
ЧУМА Володимир — Українська Гетьманська Організація Америки
ЧУМА Степан — УНСоюз
ШАВЯК Ярослав — СУЖА
ШАНДОР Вікентій — Н.Т.Ш.
ШАРАН Антін — У.Н.Дім — Джерзі Ситі, Н.Дж.
ШАРВАН Василь — СУМА — Крайова Управа
ШАШКЕВИЧ Михайло — СУМА — Йонкерс, Н.Й.
ШЕБУНЧАК Богдан — УЛТПА — Головна Управа
ШЕВЧУК Тиміш — „Провидіння", Ню Йорк
ШЕҐЕДИН Тарас — УЛТПА — Головна Управа
ШЕКЕРИК-ДОНИКІВ Андрій — СВУР
ШЕПАРОВИЧ Юрій — Братство УСС
ШКУДОР Василь — ТУК — Дітройт, Миш.
ШМАҐАЛА Тарас — УНСоюз, Головна Управа
ШМІҐЕЛЬ Мирослав — СУМА — Ню Йорк, Н. Й.
ШМОНДЮК, Кир Йосиф — Єпископ УКЦеркви — Стемфорд,
ШПИТКО Микола — Об'єднання Буковинців Українців в Америці
ШПІКУЛА Тарас — УНСоюз, Головна Управа
ШПОНТАК Михайло — ПАБНА, Ню Йорк
ШУГАН Пантелеймон — СВУР

ШУМИН Павло — ОДВУ — Рочестер, Н.Й.
ЩУДЛЮК Орест — УККА — Відділ Бостон, Масс.
ЩУДЛЮК Ярослава — СУМА — Бостон, Масс.
ЯНІВ Володимир — УНСоюз — Відділ Перт Амбой, Н.Дж.
ЯНІВ Марія — СУА — Окружна Рада, Клівленд, Огайо
ЯРЕМА Степан — Екзекутива УККА
ЯРЕМКО Михайло — ТУК, Клівленд, Огайо
ЯРЕМЧУК Григорій — „Броди-Лев"
ЯРКО Дмитро — СВУ, Головна Управа
ЯРОВЕНКО Володимир — Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки
ЯРОШ Марта — СУА — Відділ 83, Ню Йорк
ЯЦЕНТІЙ Іван — Українське Євангельське Об'єднання, П.А.
ЯЦІВ Володимир — ОДВУ, Філядельфія, Па.
ЯЩУК Микола — „Зарево", Філядельфія, Па.

ІТАЛІЯ

КОНОВАЛЕЦЬ Ольга — Українська Громада — Рим

КАНАДА

АНДРЕЙ (Метюк), Архиєпископ — Українська Греко-Православна Церква, Едмонтон
АНДРІЇВ Іван — Ліґа Визволення України, Вінніпеґ
АНДРУХІВ Микола — Ліґа Визволення України, Монтреал
АНТОНОВИЧ Марко — Українське Національне Об'єднання
АНТОНИШИН М. —
БАБІЙ Анна — Ліґа Українських Католицьких Жінок
БАЄР Г. — Союз Українок Канади, Саскатун
БАКАД С. —
БАНАХ Марія —
БАШУК Наталія — Об'єднання Жінок ЛВУ, Вінніпеґ
БАШУК Петро — Ліґа Визволення України, Вінніпеґ
БЕВШ Таїса — Союз Українок Канади, Торонто
БЕЗКОРОВАЙНИЙ І. — Українське Національне Об'єднання
БЕНЗЕР Омелян — Українське Національне Об'єднання
БІДА Константин — Комісія Української Виховної Системи
БІЛАК Ярослав — Українське Національне Об'єднання, Торонто
БІЛОУС Марія — Союз Українок Канади, Давфин
БОГАТЮК Осип —
БОГДАНСЬКИЙ Ярослав —
БОДНАРУК І. —
БОДНАРЧУК Іван — Спілка Українських Журналістів Канади
БОЙКО Володимир — Українське Національне Об'єднання
БОЙКО Осип — Федерація Українських Професіоналістів і Підприємців
БОРА Василь — Українське Національне Об'єднання
БОРЕЦЬКИЙ Ізидор, Єпископ — Українська Католицька Церква, Торонто

БОРУХ Іван — Спілка Визволення України, Торонто
БОЦЮРКІВ Богдан — Українське Національне Об'єднання
БРИК Емілія — Ліґа Українських Католицьких Жінок, Вінніпеґ
БРИК Н. — Українська Стрілецька Громада
БРИК Роман — Союз Укр. Канадських Ветеранів, Вінніпеґ
БУБНЮК Стефанія — Організація Українок Канади, Вінніпеґ
БУЙНЯК Теодозій — Спілка Української Молоді, Торонто
БУЛАК Степан — Б-во Українських Січових Стрільців
БУРИЙ Мирослав —
БУЧАНСЬКИЙ С. —
БУЧИНСЬКА Віра — Ліґа Українських Католицьких Жінок
ВАВРИКОВ Марія — Ліґа Українських Кат. Жінок, Вінніпеґ
ВАРАНИЦЯ Іван — Союз Українських Журналістів Канади
ВАСИЛИШИН Е. — Українське Національне Об'єднання
ВАСИЛИШИН Микола — Українське Національне Об'єднання,
ВАХ Анна — Комітет Українців Канади, Вінніпеґ
ВАХНЯК Іван — Українське Національне Об'єднання, Вінніпеґ
ВАЦИК Василь — Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
ВЕЛИГОРСЬКА Марія — Ліґа Українських Кат. Жінок, Торонто
ВЕРИГА Василь — Братство к. Вояків 1-ої Укр. Див. УНА
ВЕРТИПОРОХ Євген — Наукове Т-во ім. Шевченка, Торонто
ВЕРТИПОРОХ Леоніда — Наукове Т-во ім. Шевченка, Торонто
ВИННИЦЬКИЙ Осип — Пласт, Торонто
ВІЛЬК Ярослав — Ліґа Визволення України, Торонто
ВІЛЬК Аделя — Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України
ВОВК Б. —
ВОЛОХ Зінаїда —
ВОЛОХ О. —
ВОЛОШИН Люба — Спілка Української Молоді, Торонто
ВОЛОШИН Теодосій — Спілка Української Молоді, Торонто
ГАВРИСИШИН Теодора — Союз Українок Канади, Вінніпеґ
ГАДУНЯК Євген — Ліґа Визволення України, Оттава
ГАЛЬЧУК Оля —
ГАНКІВСЬКА Анна — Союз Українок Канади, Торонто
ГАНКЕВИЧ Роман — Братство Українців Католиків
ГВОЗДУЛИЧ Юрій — Комітет Українців Канади, Вінніпеґ
ГЕВАК Степан — Ліґа Визволення України, Гамільтон
ГЕВРИК Іван — Український Народний Союз, Відділ Канада
ГЕРМАНЮК Максим, Митрополит — Українська Католицька Церква, Вінніпеґ
ГЕТЬМАНЧУК Віктор — Спілка Української Молоді
ГІРНЯК Володимир — Українське Національне Об'єднання
ГЛИНКА Ізидор — Народна Фундація ім. Шевченка, Вінніпеґ
ГНАТЮК Катерина — Ліґа Українських Католицьких Жінок Канади
ГОРІШНИЙ Г.
ГОРОХОВИЧ Антоніна — Об'єднання Українських Педагогів Канади
ГОШОВСЬКИЙ Богдан — Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
ГРАБ Микола — Українське Національне Об'єднання, Монтреал
ГРИГОРЯК Василь — Союз Українців Самостійників, Торонто
ГРИЦАЙ Тарас —
ГУМЕНЮК Іван — Союз Українців Самостійників

ГУМЕНЮК Теодор — Союз Українців Самостійників, Торонто
ҐРЕҐОРІ-ХОРОШ Леся — Союз Українок Канади
ҐРІНЬ Теофіль —
ҐУДЗОВСЬКИЙ Т. — Спілка Української Молоді, Торонто
ҐУДЗОВСЬКА О. — Спілка Української Молоді, Торонто
ҐУЛЬКА В. —
ҐУРАЛЬ Меланія — Український Робітничий Союз, Торонто
ДАНИЛІВ Ю. —
ДАНИЛІВ (пані) —
ДАНИЛЯК Оля — Суспільна Служба Українців Канади, Торонто
ДАНИЛЯК о. Роман — Українська Католицька Церква, Торонто
ДЕРШКО Степан — Спілка Укр. Ветеринарних Лікарів
ДЗЕНИК Ярослав — Комітет Українців Канади, Відділ Едмонтон
ДЗІВАК Богдан — Інститут Дослідів Волині, Вінніпеґ
ДИВЮК Михайло —
ДИМА Марія — Комітет Українців Канади, Вінніпеґ
ДІДЮК Василь — Український Народний Союз, Відділ Канада
ДОБРИН Катерина —
ДОВГАНЬ Є.—
ДОЛІШНА Марія — Ліґа Українських Католицьких Жінок
ДОЛЬНИЦЬКИЙ Андрій — Товариство кол. Вояків УПА
ДОБРЯНСЬКИЙ Антін — Українське Національне Об'єднання
ДОРОШ П. —
ДОРОШЕНКО Ольга —
ДОРОШЕНКО Юрій —
ДУБЛЯНИЦЯ Дарія —
ДУБЛЯНИЦЯ Мирослава —
ДУНЕЦЬ Марія — Організація Українок Канади, Торонто
ДУРБАК Степан — Ліґа Визволення України, Вінніпеґ
ЖОЛКЕВИЧ, о. Володимир — Українська Католицька Церква
ЖУРБА Іван — Товариство „Просвіта", Порт Артур
ЗАВЕРУХА Микола — Спілка Української Молоді, Торонто
ЗАГАРІЯ Д. — Клюб Українських Професіоналістів і Підприємців, Вінніпеґ
ЗАРАЗКА Павлина —
ЗАЯЦЬ Андрій — Українське Національне Об'єднання
ЗЕЛЕНИЙ Богдан — Українська Стрілецька Громада, Віндзор
ЗЕЛЕНИЙ Зенон — Об'єднання Українських Педагогів Канади
ЗЕЛЕНЧУК Василь — Спілка Української Молоді, Судбурі
ЗОРИЧ Богдан — Український Народний Союз, Відділ Канада
ЗОРИЧ Ярослава — Організація Українок Канади
ІВАНЧУК Іван — Комітет Українців Канади, Централя
ІВАСИКІВ Л. — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації
ІВАСИКІВ Мирослав — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації
ІГНАТЮК Федір — Спілка Української Молоді, Торонто
ІФТИЧУК О. — Комітет Українців Канади
ЇЖИК, о. Семен — Українська Католицька Церква, Вінніпеґ
КАЗАНСЬКИЙ Іван — Спілка Української Молоді, Торонто
КАЛЕНЧИК Михайло — Ліґа Визволення України
КАЛЬБА С. Яр. — Комітет Українців Канади, Централя
КАРМАНІН О. — Організація Українок Канади, Торонто
КАРМАНІН Юрій — Українське Національне Об'єднання
КОХАНИЧ В. — Ліґа Визволення України, Форт Вілліям

КАЧОР Андрій — Кооперативна Громада, Вінніпеґ
КЕРНІЦЬКИЙ, о. Ф. — Українська Греко-Православна Церква, Вінніпеґ
КІНДРАТ Петро — Українське Євангельське Об'єднання
КІТ Павло — Союз Українців Самостійників, Торонто
КІС Галина — Спілка Української Молоді
КІС Теофіль — Спілка Української Молоді, Оттава
КЛІШ Володимир — Ліґа Визволення України, Торонто
КОВАЛЕВИЧ, пастор І. Роберт — Українське Євангельське Об'єднання, Вінніпеґ
КОВАЛЬ О. —
КОВАЛЬСЬКА Олександра —
КОВАЛЬСЬКИЙ Петро — Ліґа Визволення України, Торонто
КОГУБСЬКА М. —
КОГУСЬКА Наталія — Союз Українок Канади, Вінніпеґ
КОГУТ Н. —
КОЗИРА Ілько — Комітет Українців Канади, Форт Вілліям
КОЛІСНИК Анастасія — Союз Українок Канади, Монтреал
КОПАЧ О. — Комісія Української Виховної Системи, Торонто
КОРБАН С. — Комітет Українців Канади, Відділ Виндзор
КОРОПЕЦЬКА Клавдія — Союз Українок Канади, Торонто
КОСАР Володимир —
КОСТЮК Юліян —
КОЧАН Анастасія —
КОШІЛЬ Володимир —
КРАВС Катерина — Ліґа Українських Католицьких Жінок
КРИП'ЯКЕВИЧ Зеновія — Союз Українок Канади, Давфин
КУЗІВ Софія — Українська Греко-Православна Церква, Едмонтон
КУРИЛІВ Анна — Організація Українок Канади
КУСИК Б. —
КУЦА Софія — Український Народний Союз, Відділ Канада
КУЦЬ Богдан —
КУШНІР, о. Василь — Комітет Українців Канади, Централя
КУШПЕТА Микола — Комітет Українців Канади, Торонто
КУШПЕТА С. —
ЛАСІЙЧУК Микола —
ЛЕБІДЬ А. — Організація Українок Канади
ЛЕВИЦЬКИЙ-СОФРОНІВ В. — Спілка Українських Журналістів Канади, Торонто
ЛЕНИК Іван — Українське Національне Об'єднання
ЛИСИЙ Михайло — Українське Національне Об'єднання
ЛІЩАК Іван —
ЛІЩИНА Іван —
ЛІЩИНА Леонід — Об'єднання Демократичної Української Молоді
МАКАР Володимир — Товариство кол. Вояків УПА
МАКАР Зенон — Ліґа Визволення України
МАКСИМІВ Онуфрій — Українська Стрілецька Громада, Торонто
МАКСИМІВ Осипа — Організація Українок Канади, Торонто
МАЛАЩУК Роман — Ліґа Визволення України, Торонто
МАЛЕЦЬКИЙ Мирослав — Б-во кол. Вояків І-ої УД УНА
МАНДЗЮК Роман — Союз Українців Самостійників, Торонто
МАРУНЧАК Михайло — Комітет Українців Канади, Централя

МАРУНЧАК Т. —
МАСНИЙ А. —
МАСТИКАШ Євген — Українське Національне Об'єднання
МАТВЕЙКО В. —
МАТЛА Олександер — Ліґа Визволення України, Торонто
МЕЛЬНИК Юрій — Товариство Українських Студентів Католиків „Обнова"
МЕНДЕЛЮК Іван — Українське Національне Об'єднання
МИГАЛЬ Богдан — Братство Українців Католиків
МИГАЛЬ Кость — Українська Стрілецька Громада
МИКУЛЯК Петро — Спілка Української Молоді, Торонто
МИСЬКІВ Катерина — Союз Українок Канади, Едмонтон
МИХАЇЛ (Хороший), Архиєпископ — Українська Греко Православна Церква, Торонто
МИХАЙЛОВСЬКА Анна — Організація Українок Канади
МИЦИК Модест — Українське Національне Об'єднання
МИЦИК Олена — Організація Українок Канади
МОСА Ярослав — Союз Українського Студентства Канади
МУЛЬКЕВИЧ Карло — Ліґа Визволення України, Торонто
МУДРИК Стефанія — Координаційний Осередок Громадських Організацій
МУХИН Галина — Спілка Українських Журналістів Канади
НАВРОЦЬКИЙ Осип — Українська Стрілецька Громада
НАЗАРКО Богдан — Ліґа Визволення України, Торонто
НАКОНЕЧНИЙ Павло —
НАЛИВАЙКО І. — Українське Національне Об'єднання
НАРОЖНЯК Мирослава — Комітет Українок Канади, Вінніпеґ
НАУМЧУК Прокіп — „Пісня України"
НОВІЦЬКИЙ М. — Комітет Українців Канади, Відділ Вінніпеґ
ОКІПНЮК Володимир — Спілка Української Молоді
ОЛАШЕВСЬКИЙ Р. —
ОЛІЙНИК (РАХМАННИЙ) Роман — Спілка Українських Журналістів Канади
ОЛІЙНИК Стефанія — Союз Українок Канади, Торонто
ОСАДЧУК О. — Наукове Т-во ім. Шевченка, Оттава
ОСАДЧУК Р. — Наукове Т-во ім. Шевченка, Оттава
ОСТАФІЙЧУК І. — Ліґа Визволення України, Ошава
ОСТАФІЙЧУК М. — Спілка Української Молоді
ОСТАШЕВСЬКИЙ Роман — Комітет Українців Канади, Едмонтон
ОЩИПКО Г. —
ПАВИЧ Іван —
ПАВЛИК Ангелина — Союз Українок Канади, Вінніпеґ
ПАВЛИК Андрій — Союз Українців Самостійників, Вінніпеґ
ПАВЛИКОВСЬКА Ірина — Ліґа Українських Католицьких Жінок, Форт, Саскачеван
ПАВЛЮК Ольга — Союз Українських Канадських Ветеранів
ПАЛАДІЙЧУК Роман — Українське Національне Об'єднання
ПАЛАДІЙЧУК Степан — Українська Стрілецька Громада
ПАЛАМАРЧУК Ярослава — Ліґа Визволення України, Вінніпеґ
ПАЛІЇВ Кекилія — Об'єднання Українських Педагогів Канади
ПАЛКА Іван — Союз Українців Самостійників, Торонто
ПАУШ Степанія — Союз Українок Канади, Едмонтон
ПАЩИН Михайло — Українське Національне Об'єднання
ПЕРЕПЕЛЮК Василь — Союз Українців Самостійників, Флин Флон

ПЕТРИШИН Олекса — Комітет Українців Канади, Форт Вільям
ПЕТРИШИН Роман — Молодь Українського Національного Об'єднання
ПІНЬКОВСЬКИЙ Всеволод — Українське Національне Об'єднання
ПЛАВЮК Микола — Комітет Українців Канади, Централя
ПЛАСКОНІС Василь — Українське Національне Об'єднання
ПЛАСКОНІС Софія — Організація Українок Канади
ПЛІТАС Зоя — Український Національно-Демократичний Союз
ПОВОРОЗНИК Гнат — Українське Національне Об'єднання
ПОВОРОЗНИК Ілля — Українське Національне Об'єднання
ПОГРАНИЧНИЙ А. — Союз Українців Самостійників
ПОПАДИНЕЦЬ Дмитро — Український Народний Союз, Канада
ПОРОЛЯК Лев —
ПРОТИНЯК М. —
ПРОЦІВ Софія — Організація Українок Канади
РЕБРИК Михайло — Українське Національне Об'єднання
РОБОРЕЦЬКИЙ Андрей, Єпископ — Українська Католицька Церква, Саскатун
РАЛАШ Анна —
РОМАНИК Лев —
РОМАХ Михайло — Українське Національне Об'єднання
РОСОХА Степан — Братство Карпатських Січовиків, Торонто
РОТИК Зоя —
РУЖЕЦЬКА Таїса — Комітет Українок Канади, Відділ Гамільтон
САВАРИН Ніль, Єпископ — Українська Католицька Церква, Едмонтон
САВЕЦЬКИЙ Іван —
САВЧУК Михайло — Ідеологічно Споріднені Нац. Організації
САВЧУК С. В., о. — Колеґія Св. Андрея, УГПЦ, Вінніпеґ
САВЧУК Стефанія — Організація Українок Канади, Торонто
САҐАШ Софія — Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України
САКАЛЮК Калина — Союз Українок Канади, Торонто
САЛИҐА Петро — Суспільна Служба Українців Канади, Вінніпеґ
САМЧУК Улас — Торонто, Онт.
САРЧУК Василь — Комітет Українців Канади, Централя
СВИСТУН В. — Клюб Українських Професіоналістів і Підприємців, Вінніпеґ
СВІТУХА Микола — Крайова Пластова Старшина
СЕЛЕШКО Михайло — Українська Стрілецька Громада, Торонто
СЕМЕНЮК С. —
СЕНИШИН Галина — Союз Українок Канади, Монтреал
СЕНКЕВИЧ Ліза —
СЕРБИН І. — Українське Національне Об'єднання, Монтреал
СЕРЕДИЧ Іван —
СЕРЕДИЧ Юрій — Ліґа Визволення України, Вінніпеґ
СЕРГІЙЧУК Микола — Українське Національне Об'єднання
СИРНИК Іван Г. — Комітет Українців Канади, Централя
СЛЮЗАР Леона — Союз Українок Канади, Монтреал
СЛЮЗАР, о. Володимир — Українська Греко-Православна Церква, Монтреал
СНІГУРОВИЧ Мелетій — Братство Українців Католиків
СОБОЛЬ Володимир —
СОВЯК О. —
СОКОЛИК Оксана — Об'єднання Українських Педагогів, Торонто

СОКОЛИК Ярослав — Українське Технічне Товариство, Оттава
СОЛОМОН Іван — Союз Українців Самостійників, Вінніпеґ
СОЛОНИНКА Марія — Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України, Торонто
СОСНОВСЬКИЙ Михайло — Комітет Українців Канади, Централя
СТАСИШИН Тереса —
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Богдан — Наукове Т-во ім. Шевченка
СТЕПОВИЙ А. — СУЖЕРО, Монтреал
СТЕЧИШИН Савеля — Союз Українок Канади, Саскатун
СТОЧАНСЬКИЙ І. — Комісія Української Виховної Системи
СТРАТІЙЧУК Софія — Союз Українок Канади, Саскатун
СТРОКАН Михайло — Союз Українських Канадських Ветеранів
СУХОВЕРСЬКИЙ Микола — Українське Національне Об'єднання, Едмонтон
ТАРНАВСЬКИЙ Омелян — Крайова Пластова Старшина
ТЕЛИЧКО Константин — Союз Українців Самостійників
ТЕМНИК Юліян — Українська Стрілецька Громада, Торонто
ТЕСЛЯ Іван — Наукове Т-во ім. Шевченка, Оттава
ТИМКО Василь — Братство Карпатських Січовиків
ТОКАРИК Емілія —
УДОД, о. Григорій — Українська Греко-Православна Церква, Саскатун
УХАЧ-РУДКО Володимир — Суспільна Служба Українців Канади, Торонто
ФЕДАК М. — Комісія Української Виховної Системи, Торонто
ФІҐУС Анна — Союз Українок Канади, Торонто
ФІЛЬ Федір —
ФОРОСТІЛЬ, о. Т. —
ФОТІЙ, о. Дмитро — Українська Греко-Православна Церква, Торонто
ХАРІВ Михайло —
ХАРІВ Наталія —
ХОРОЛЯК Лев —
ХОХЛАЧ Іван —
ХРІН Іван — Українська Стрілецька Громада, Віндзор
ЦЕЛЕВИЧ Галина —
ЦИБУЛЬСЬКИЙ Михайло — Українське Технічне Т-во, Торонто
ЦІПІВНИК Соня — Комісія Української Виховної Системи, Саскатун
ЧЕМЮК М. —
ЧИПЧАР Михайло — „Взаїмна Поміч", Монтреал
ЧУБАТИЙ В. —
ШЕБУНЧАК Каролина —
ШЕВЧУК, о. Дмитро — Українська Католицька Церква, Вінніпеґ
ШЕВЧУК Ольга — Союз Українок Канади, Монтреал
ШЕЛЕПЮК Єлисавета — Комітет Українок Канади
ШЕЛЕСТИНСЬКИЙ Роман — Українське Національне Об'єднання
ШИМКО Василь — СУЖЕРО
ШІПОШ Михайло — Братство Карпатських Січовиків
ШКАВРИТКО М. — „Канадійський Фармер"
ШУЛЬГИН Ростислав — Комітет Українців Канади, Оттава
ЮЗИК Іван — Союз Українських Канадських Ветеранів
ЯВОРСЬКИЙ Степан — Оттава
ЯКІВЧУК Л. —

ЯНІШЕВСЬКА Ганна — Союз Українок Канади
ЯНІШЕВСЬКИЙ Василь — Українське Технічне Т-во, Торонто
ЯНІШЕВСЬКИЙ Іван — Союз Бувших Українських Вояків
ЯНКІВСЬКА Євгенія —
ЯНКІВСЬКИЙ Степан — Ліґа Визволення України, Вінніпеґ
ЯРЕМОВИЧ Антін — Союз Українських Канадських Ветеранів
ЯРЕМЧУК Б. —
ЯРЕМЧУК Дмитро — Українське Національне Об'єднання
ЯЦЕНТИЙ Іван — Українське Євангельське Об'єднання, Ошава
ЯЦІВ Богдан — Українське Технічне Товариство
ЯЦІВ Іванна — Українське Технічне Товариство

ЛЮКСЕМБУРҐ

АНДРІЄВСЬКИЙ Дмитро — Об'єднання Українців у Великому Князівстві Люксембург
МЕЛЬНИК Софія — Об'єднання Українців у Великому Князівстві Люксембург

НІМЕЧЧИНА

БОЙКО Юрій — КОУГЦУ
ВАСЬКОВИЧ Григорій — КОУГЦУ
ДЕБРИЦЬКИЙ Роман — Спілка Українських Журналістів в Німеччині; Союз Українських Воєнних Інвалідів
КАШУБА Іван — ЗЧ ОУН
КОРЖАН, о. Михайло — Конфедерація Українських Вільних Профспілкових Організацій; Спілка Українських Журналістів в Німеччині
ЛЕНИК Володимир — ЦПУЕН; „Рідна Школа"
ЛЕНКАВСЬКИЙ Степан — Голова Проводу ЗЧ ОУН
ЛІВИЦЬКИЙ Микола — Президент У.Н.Р.
МАКОВЕЦЬКИЙ Яків — Голова УНРади
МЕЛЬНИК Антін — Центральне Представництво Української Еміґрації в Німеччині (ЦПУЕН)
МУДРИК Степан — СУЖН
ОРЕЛЕЦЬКИЙ Василь — Ректор Укр. Вільного Університету
ПЕЛЕНСЬКИЙ Зенон — СУЖН
СТЕЦЬКО Ярослав — Голова Центрального Комітету А.Б.Н.
СТЕЦЬКО Ярослава — СУЖН
СТИРАНКА Мирослав — „Шлях Перемоги"
ФІҐОЛЬ Атанас — Голова ВО УНРади
ЯРИМОВИЧ Орися — Об'єднання Укр. Жінок в Німеччині

ПАРАҐВАЙ

КОВАЛИК, о. Володимир — Краєва Централя „Просвіта"

ФРАНЦІЯ

ГОРІШНИЙ Тарас — Організація Укр. Молоді у Франції
КОСИК Володимир — Об'єднання Українців у Франції
КУЛЬЧИЦЬКИЙ Олександер — Н.Т.Ш. в Европі
ЛАЗОВІНСЬКИЙ Володимир — Українська Національна Єдність у Франції
МУСЯНОВИЧ Ярослав — Укр. Рух для Об'єднання Европи
ФРИС Микола — Об'єднання Укр. Робітників у Франції
ШТУЛЬ-ЖДАНОВИЧ Олег — Голова ПУН
ЯНІВ Володимир — Укр. Християнський Рух; Н.Т.Ш. в Европі

ЧІЛЕ

ДІДИК-МОРОЗ Борис — Об'єднання Українців в Чіле

ШВАЙЦАРІЯ

НИЖАНКІВСЬКИЙ Омелян — Об'єднання Українців у Швайцарії

З'їзди

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
1917
1967
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

СВІТОВА ВИХОВНО-ОСВІТНЯ СЕСІЯ

У днях 11 і 12 жовтня 1967 р. в рамках СКВУ відбулася в Ню Йорку Світова Виховно-Освітня Сесія (СВОС). Ці дводенні наради базувались на вислідах 8-річної праці Комісії для виготовлення проєкту української виховної системи у вільному світі, яку ще в 1958 р. покликало Об'єднання Українських Педагогів Канади, при співучасті Шкільної Ради УККА.

У СВОС взяло участь біля 300 умандатованих делеґатів виховних, шкільних та громадських організацій і установ та гостей з усіх країн вільного світу, які патронували праці Комісії Української Виховної Системи (УВС).

Активна співучасть наших церковних достойників, громадських діячів і представників церковного шкільництва обох віровизнань, науковців, політиків, педагогів, учителів і виховників підносила вагу СВОС і давала професійний рівень її нарадам.

Метою СВОС було розглянути окремі аспекти підготованих праць Комісії УВС, і, на основі спільно узгідненого виховного ідеалу, визначити й оформити українську виховно-освітню систему у вільному світі.

Президія Комісії УВС упродовж восьми років організувала виховно-освітні сесії, наради у співпраці з науковцями (справи культури), з жіночими організаціями, а зокрема з Виховною Референтурою СФУЖО (справи дошкілля і виховної праці жіночих організацій), з молодіжними й студентськими організаціями (проблематику молоді) та з шкільними установами (ділянку шкільництва).

У програмі СВОС, крім трьох пленарних засідань, відбулися наради восьми підкомісій: релігійного виховання, шкільних справ, правописної практики, світового об'єднання українських педагогів, опікунів рідних шкіл, молодіжних організацій, української мови в державних школах і Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.

До помітніших точок програми СВОС належав дискусійний панель, що був циклем спеціялізованих коротких доповідей на виховно-освітні теми. В панелі, яким керував професор оттавського університету д-р К. Біда, виступали з доповіддями: проф. Ук-

раїнського Вільного Університету д-р В. Янів з Мюнхену, д-р М. Антонович з Монтреалю, проф. психології Саскачеванського університету Соня Ціпивник і П. Андрусів з Філадельфії.

Панель доповнювали доповіді мґр. З. Зеленого — „Виховний ідеал", д-ра Б. Стебельського — „Виховання провідної творчої людини" і д-ра Е. Жарського — „Українська виховна система".

Належне розуміння ваги виховання і свідоме змагання до єдности та координації виховних плянів і праці виявлялись дуже конкретно у нарадах і рішеннях СВОС.

На висновках підготовчих сесій Комісії УВС і нарад СВОС устійнено: дефініцію виховного ідеалу українця у діяспорі, схвалено у загальному проєкт Української Виховної Системи у вільному світі, структуру якої завершено покликанням до праці Тимчасової Координаційної Виховно-Освітньої Ради з двадцятьма представниками українських центральних установ.

Для ділового ведення справ створено Організаційний Секретаріят з урядуючою президією в Торонті, головним завданням якого буде довести до постійного координуючого виховно-освітнього центру у вільному світі. Покликано Комісію для виготовлення проєкту змін у програмах навчання та виховання; Організаційну комісію для світового об'єднання українських педагогів; намічено Ініціятивну групу для підготовки світової централі українських шкільних рад. До організаційного Секретаріяту вибрано: З. Зеленого, Е. Жарського, К. Паліїв — Президія Комісії Української Виховної Системи та представників Шкільної ради ЦПУЕН В. Леника та Спілки Вчителів та Виховників у Великій Британії І. Марченка.

СВОС своїми висновками визначила теж порядок духових вартостей, ієрархію виховних чинників: дім, церква, українські організації й усе українське оточення та чітко окреслила позицію української мови, як основи української культури, яка є підставою виховання українських поколінь у діяспорі.

Усі ці важливі рішення мали б допомогти розв'язати трудні проблеми української сучасности — втримати наростаючі українські молоді покоління при своїй нації й культурі.

Соня Ціпивник

РОЛЯ ПСИХОЛОГІЇ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТА В НАВЧАННІ РІДНОЇ МОВИ

(Доповідь на Виховно-Освітній Сесії)

Філософічні засади процесу виховання нероздільно пов'язані з психологією. У демократичному світі основний ідеал виховних зусиль — це виховати розсудливі, творчі й альтруїстичні одиниці. Психологія являється безпосереднім допоміжним чинником в осягненні цього ідеалу. А посередньо, згідно об'єктивних дослідів, психологія відкриває додаткові підкатегорії, важливість яких необхідно повинні зрозуміти виховники, коли вони хочуть, щоб їхня праця давала бажані успіхи.

Найкращим прикладом цієї посередньої функції психології є науково обґрунтоване спостереження, що поки людина може суцільно виявляти прикмети розсудливости, творчости та альтруїзму, вона, перш за все, мусить навчитися бути самостійною, емоційно здоровою одиницею, яка вміє відповідно оцінити свою вартість, свідомо прагне до повного розвитку своїх індивідуальних здібностей, розуміє значення свого особистого життя в контексті історичних подій, керується виразно окреслиними філософічними чи релігійними принципами. Ці інтелектуальні риси творять органічну цілість людини з позитивним поняттям про себе й про своє суспільство.

Як треба покерувати довкіллям дитини, щоб допомогти їй пізнати себе, щоб створити сприятливі обставини для всебічного розвитку її, виробити в ній почуття самопошани та самопевности? На думку психолога і психіятра Еріка Еріксона, почуття компетентности формується в дитині у віці від шести до десяти років. Ця фаза ствердження особистости дитини йде паралельно з її основним формальним вишколенням. Це дає певні вказівки для виховників, зокрема для вчителів, як треба поводитися з дітьми в цьому дуже важливому періоді їхнього життя.

Успіх тягне за собою черговий успіх. Це засадничий принцип раціональної педагогії. З цього принципу виникають конкретні й специфічні рекомендації щодо навчальних процедур.

Учні можуть досягати повних успіхів у науці за допомогою, перш усього, сумлінних та вирозумілих учителів з умінням працювати з дітьми не тільки групово, а й індивідуально. Для успішного вивчення чужих мов, наприклад, добрий учитель повинен мати точні дані про загальні інтелектуальні та мовні здібності учня і його наставлення до вивчення даної мови.

У сучасну пору одне з найважливіших завдань перед українською спільнотою у вільному світі — це навчити своїх дітей укра-

їнської мови. Щоб виконати це нелегке в наших обставинах завдання, необхідно знайти відповідний підхід до дитини та ефективні методи навчання. Сам факт, що дитина українського походження, зовсім не допомагає їй, як дехто думає, у вивченні української мови. Бо знання мови не передається через кровні зв'язки. Це вчитель повинен зрозуміти і пристосовуватися виключно до мовних здібностей учня.

Щодо питання рідномовного стану української дитини в діяспорі, то треба ствердити прикрий факт, що через певні історичні та соціо-психологічні причини, мовна асиміляція проґресує надзвичайно швидким темпом. Навіть у західній Канаді, в цих славних українських колоніях, в 1961 році всього 10 до 40 відсотків дітей дошкільного віку вивчали українську мову вдома, як матірну мову. З цього стає ясно, що у Саскачевані, наприклад, від 60 до 90 відсотків дітей українського походження доводиться навчати української мови, як чужої. Щоб досягнути успіхів, ми мусимо користуватися найновішими методами навчання чужих мов, що базуються на психологічних та лінґвістичних дослідах та засадах.

Ці методи, в основному, з натиском на розговірну мову. Їх слід застосовувати для більшої частини українських дітей, які навчаються української мови в рідних чи державних школах. Проте, серед учнів є певний відсоток дітей, які добре володіють українською мовою. Тому устійнена система навчання мусить брати до уваги дві категорії учнів, запевняючи проґрес одним і другим.

Методи та підручники існують для всебічного розвитку дитини. Вони мусять бути пристосовані до учня, а не, як часто водиться, що дитину з неґативним психологічним наставленням силоміць приспособлюється до виховної системи.

Заторкнена справа психологічного наставлення та емоційних почувань дитини переводить дискусію на другу, головну тему цієї доповіді, а саме на феномен узагальнювання. Щоб дитина могла успішно вивчити другу мову, вона повинна бути прихильно наставлена до національної групи, мову якої вона вивчає. Ця засада стосується і тих учнів, які вивчають мову своїх батьків. Психологічні та лінґвістичні досліди стверджують, що доки дитина не вирішила своєї національної і культурної проблеми (зокрема, коли вона відчуває, що етнічна група, до якої вона належить другорядна й неавторитетна), доти її зусилля вивчити мову своїх батьків будуть утруднені, або й зовсім не матимуть успіху.

Ці спостереження вказують нам дуже ясно, що треба обережніше критикувати українське громадське життя й позитивніше висловлюватися про характер української людини. Не передаваймо наступному поколінню наших комплексів меншевартости, не підтримуймо теорій несвідомих одиниць та груп, які витворюють внутрішні антаґонізми серед української спільноти, пропаґуючи повну асиміляцію.

Доцінюючи почуття тяглости з минулим свого народу та знання духовости своєї культури, наші співгромадяни англосаксонського походження ставлять особливий наголос на вивчення у початкових та середніх школах своєї історії. Знання історії свого народу розвиває в дитини здорове розуміння самої себе. Наші ж діти цього, на жаль, не дістають у державних школах, навіть у тих школах, де нараховується 50 відсотків дітей українського походження. Коли ж ми намагаємося виповнити цю прогалину в формуванні душ наших дітей, то наші співгромадяни дорікають нам, називаючи нас „фанатиками", „націоналістами" тощо.

І, саме тому, що на цьому континенті панує англосакський етноцентризм, а шкільні підручники подають дуже скромні, а то й зовсім перекручені інформації про етнічні групи, що складають собою третій елемент у Канаді, існує конечна потреба передати нашим дітям позитивний образ української історії та правдиво насвітлити сучасне життя українців в Україні і в діяспорі. Цього ми не можемо досягнути, обмежившися до рідношкільних програм навчання, курсів українознавства тощо. Ми повинні вимагати, щоб провінціональні міністерства освіти ввели зміни в навчальних програмах та в підручниках державних шкіл. Тільки така постава може запобігти розбіжностям у подачі історичного матеріялу та конфліктам, що витворюються в душах наших дітей на основі впливів державних шкіл та вимог українського виховного ідеалу. Найкращим доказом того, що ці вимоги реальні і їх можна здійснити, є факт, що в західніх провінціях Канади українську мову введено як предмет в програму навчання середніх, а недавно й початкових державних шкіл на рівні з іншими мовами, визнаними в Канаді. Якщо вдалося перебороти англосакський мовний імперіялізм, то, приклавши трохи зусиль та проявивши трохи наполегливости, вдасться виправити історичні неточності в офіційних шкільних підручниках.

Повертаючись до феномена узагальнювання, хочу вказати ще на один момент, який стосується нашої виховної праці. Якщо учні в українських школах не роблять такого поступу, який задовольнив би вимогливих учителів і в наслідок цього вчителі поводяться з ними занадто гостро, то феномен узагальнювання може довести до того, що дитина зненавидить не тільки вчителя, школу й науку, а й саму українську мову та взагалі все українське. Це, звичайно, не виходить на користь ані учневі, ані українській справі.

Щождо чисто особистого психічного функціонування дитини, то невдача у вивченні української мови може протилежно вплинути на розвиток не лише компетентности дитини, а й на почуття самопошани й самовартости її.

Нема сумніву, що знання мови — це єдиний ключ до справжнього вглиблення в культуру. У двадцятих роках цього сторіччя появилася надзвичайно цікава гіпотеза, відома під назвою

„Сейфір-Ворф", яка ще й досі дуже актуальна. Ця гіпотеза твердить, що мова віддзеркалює світогляд мовної групи і має помітний вплив не тільки на сприймання оточення, а й на спосіб думання даної групи. Найновіші психолінґвістичні досліди підтверджують цю гіпотезу та доказують науково, що для того, щоб суціль зрозуміти й оцінити культурні вартості будь-якого народу, треба досконало знати мову цього народу. Англійська мова, наприклад, не може віддзеркалювати питомого духа української поеми, народної пісні, чи багатство української ідіоми взагалі.

Вклад психології у виховний процес можна підсумувати так: людина оцінює свою вартість на базі співвідношення між її особистістю та її оточенням. Якщо молода людина не має виразно позитивного погляду на свою етнічну групу, та ще й присвоїть собі неґативні концепції свого оточення, то в цієї молодої людини неодмінно витвориться почуття меншевартости.

Цьому ми можемо й повинні запобігти. Перш за все, наші співгромадяни, зокрема педагоги-виховники ,повинні подбати, щоб загальні умовини для внутрішнього росту наших дітей були сприятливіші та виховували наступні покоління в емоційно здоровій атмосфері. Щоб загальні умовини були сприятливіші під кожним оглядом, нам необхідно, рівночасно, інформувати своїх дітей про минулу й сучасну ролю українців у перспективі світових подій, бо брак потрібного знання причинюється до заперечення свого походження та до антаґонізмів супроти української мови й культури.

Людина, яка не цінить свого походження, не може мати позитивного самопоняття. А людина з неґативним самопоняттям рідко коли може дати користь людству, а своєму народові ще рідше. І, навпаки, людина зі знанням себе й свого минулого значно краще керує своїм життям, базуючися на здорових почуттях свого та загального національного „я". Така людина досягає не лише свого особистого щастя та стає творчою одиницею, а й заодно формується в свідомого українця, який сміливо, відкрито й розсудливо репрезентує, боронить і проводить у життя український виховний ідеал.

ВИСНОВКИ

I. Світова Виховно-Освітня Сесія ствердила наступне:

1. Основою суцільного збереження української національної субстанції на Батьківщині й в діяспорі є творче продовжування, плекання й збагачування вартостей української культури, релігійно-національних традицій, духових надбань, які необхідно передати молодим поколінням.

2. Здійснювання виховних процесів, базованих на вартостях духової спадщини української культури, на її творчому рості, як завдання історичної відповідальності перед поневоленою Вітчизною, де немає можливостей такої дії, належить чинникам культурно-освітніх секторів організованого українського життя вільного світу.

3. Необхідною передумовою успіхів такої виховної дії — це її координація, яку повинна забезпечити Українська Виховна Система.

II. Світова Виховно-Освітня Сесія у семи підкомісіях і трьох пленарних сесіях розглянула й зайняла становище до проєкту, опрацьованого Комісією для виготовлення Української Виховної Системи, покликаною 3-ою Конференцією Об'єднання Українських Педагогів Канади в 1958 р. при співучасті Шкільної Ради УККА, якій патронували:

Об'єднання Українських Педагогів Канади,
Шкільна Рада Українського Конґресового Комітету Америки.
Виховна Референтура СФУЖО,
Українська Центральна Шкільна Рада Австралії,
Шкільна Рада Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині,
Об'єднання Українських Педагогів Америки,
Спілка Українських Учителів та Виховників у Великій Британії,
Шкільна Рада Української Митрополії в Канаді,
Молодь Українського Національного Об'єднання,
Об'єднання Української Демократичної Молоді,
Організація Української Молоді ПЛАСТ,
Спілка Української Молоді,
Українське Католицьке Юнацтво в Канаді,
Українська Спортова Централя Америки й Канади,
Централя спонзорів „Рідних Шкіл" Америки,
Виховно-Дослідний Інститут Українського Народного Союзу,
Т-во „Самопоміч" в Ню Йорку,
Рада Шкільництва й Освіти Комітету Українців Канади,
Об'єднання Письменників Дитячої Літератури,
Шкільна Рада Української Православної Церкви в Америці.

Релігійне виховання

СВОС визначає релігійне виховання найсуттєвішим чинником Української Виховної Системи.

За релігійне виховання і його конечну координацію приймають відповідальність дім, церква, школа й громадські організації.

Релігійне виховання повинно відбуватися згідно з сучасними тенденціями церкви (екуменізм) в рамках даного віровизнання.

В релігійному вихованні слід плекати чистоту українського обряду, згідно з напрямними верховних проводів церков.

Релігійне виховання вимагає випрацювання програм, підручників, посібників українською мовою для молоді й виховників.

Навчання релігії має відбуватися українською мовою.

Релігійне виховання за таким пляном причиниться до поповнювання рядів духовного стану, що є сьогодні життєвою потребою української церкви й суспільства.

Українське шкільництво

СВОС стверджує, що у вихованні молодого покоління важливу ролю відіграють школи українознавства, які мають давати знання і виховувати нові покоління на національній культурі.

Основою національної культури в школах українознавства є українська мова. Її знання відкриває дітям минуле народу, дає почуття єдности з культурою предків, допомагає знайти правильне відношення до інших національних середовищ.

Передумовою успіхів шкіл українознавства є: продумана система; уніфікована програма навчання і виховання; стосування нових метод праці; добре виготовлені підручники, пристосовані до обставин; посібники; кваліфіковані кадри вчителів. Це стосується до цілої мережі шкільництва: дошкілля, рідних шкіл, середніх курсів українознавства, парафіяльних шкіл та кляс дітей, які не знають української мови. Щоб це забезпечити, вирішено покликати окрему комісію для виготовлення нових програм навчання і виховання.

Успішність навчання українознавства в не-україномовних клясах залежить від повновартості українського середовища школи (українська розговірна мова, обстановка і т.п.), від позитивного наставлення батьків до українознавчої освіти.

На внесення представників шкільних рад Британії, ЗСА й Німеччини схвалено покликати Координаційний Центр Шкільних Рад, завданням якого було б координування організаційної, методичної і виховної одности українського шкільництва в діяспорі. До співпраці в цьому ж центрі вирішено запросити шкільні ради не заступлені на СВОС.

Схвалено, що допоміжним чинником у розбудові українського шкільництва, популяризації української книжки, журналів, преси, домашніх і шкільних бібліотек та українських відділів в публічних бібліотеках повинні бути: батьки, священики, громадські організації.

Визнаючи важливість праці Об'єднання Працівників Дитячої Літератури (ОПДЛ), СВОС закликає українську суспільність давати моральну й матеріяльну допомогу для ОПДЛ.

СВОС закликає організувати інститути та інтернати, як важливі виховні середовища.

Об'єднання Українських Педагогів

СВОС стверджує, що за реалізацію шкільних навчально-виховних плянів українознавства відповідальність несе український учитель.

Праця вчителя над навчанням і вихованням молоді вимагає: чітко окресленого виховного ідеалу, устійнених навчальних програм, підручників і посібників, підвищення педагогічної освіти вчителів.

Допомогою вчителям мають бути місцеві і крайові організації педагогів, обов'язком яких є: об'єднати українських учителів з метою педагогічного обміну вчительської практики; організувати місцеві й крайові педагогічні конференції, методичні наради, літні семінари, курси для поповнення вчительських кадрів; працювати у фахових комісіях для виготовлення шкільних програм, підручників, метод і педагогічної літератури; редагувати фаховий журнал для педагогів української діяспори.

СВОС відзначає успішність праці місцевих та крайових об'єднань українських педагогів, закликає усіх педагогів творити педагогічні об'єднання місцевого й крайового характеру там, де досі їх не було.

СВОС стверджує потребу світового об'єднання українських педагогів, схвалює ініціятиву підкомісії ОУП покликати для цієї мети окремий комітет (президію і діловий секретаріят) для підготови світового об'єднання українських педагогів у діяспорі.

Українські молодіжні організації

СВОС схвалює наступну резолюцію представників українських молодіжних організацій (МУНО, ПЛАСТ, СУМ, УКЮ-схід і УСЦАК):

Представники українських молодіжних організацій у вільному світі на СВОС підкреслюють свій духовий зв'язок із молоддю в Україні у її боротьбі за індивідуальну й національну свободу і висловлюють протест проти гноблення українського народу;

Визнають конечну потребу й доцільність створення української виховної системи та узгіднюють виховний ідеал українця в діяспорі;

Схвалюють всебічну координацію поміж молодіжними організаціями, поміж ними і виховною дією церковно-громадських чинників, яка дає запевнення успішної розв'язки виховного питання молоді в діяспорі, запевнення здійснення узгідненого виховного ідеалу українця у вільному світі.

Навчання української мови в державних школах

СВОС стверджує, що українська мова акредитована в державних школах країн поселення дає престиж і пошану українській мові, є стимулом до дальших студій українознавства на славістичних факультетах.

СВОС прохає громадсько-наукові установи, щоб своїми заходами привели до введення української мови в державних школах канадських провінцій і тих теренів поселення поодиноких країн, де живе відповідне число українців.

СВОС схвалює, щоб всі школи українознавства (і парафіяльні) давали своїм випускникам кінцеві дипломи, які можуть бути визнані як документ у вищих школах та університетах.

СВОС пропонує видавання двох серій підручників для навчання української мови в державних школах: для молоді із задовільним знанням української мови і для молоді, яка не знає української мови. Обі серії мають основуватися на нових методах навчання.

Опікуни українознавчих шкіл

СВОС стверджує, що справа виховання української молоді в діяспорі вимагає не тільки устійнення виховної системи, а й матеріяльного забезпечення від широких кіл громадянства, серед якого. рідношкільна ідея вимагає належної популяризації.

СВОС стверджує потребу організації рідношкільного фонду, опертого на членстві в Т-ві „Рідна Школа", яке доцільно організувати у всіх країнах поселення з компетенціями педагогічного й адміністративного порядку.

Рекомендації дискусійної лави

Члени дискусійної лави СВОС схвалюють працю Комісії для виготовлення проєкту Української Виховної Системи і вважають, що її повинні піддержати активно всі чинники українського життя.

Члени дискусійної лави підкреслюють потребу нових програм та нових підручників, які мусять бути пристосовані своїм змістом і формою до нових обставин життя.

Члени дискусійної лави висловлюють погляд, що українські науковці у діяспорі повинні співпрацювати з Координаційною Ра-

дою Виховання й Освіти, яку пропонується, як орган Української Виховної Системи у вільному світі.

Комісія правописної практики

СВОС звертається до Світового Конґресу Вільних Українців з проханням ухвалити такі постанови:

Визнати корисною і потрібною дотеперішню діяльність Комісії для впорядкування правописної практики в Торонті і доручає цій комісії продовжувати свої організаційні та фінансові заходи аж до здійснення її мети.

Закликати Наукове Т-во ім. Т. Шевченка, Українську Вільну Академію Наук і Український Вільний Університет виготовити спільно і в найкоротшому часі підручник одного українського правопису, який забов'язуватиме всіх українців у вільному світі.

Рекомендувати названим вище установам почати працю над спільним виготовленням нормативних словників української мови, насамперед правописного словника.

Доручити „Організаційній Комісії для впорядкування правописної практики" видати друком підручник українського правопису та інші згадані видання.

Вітати дотеперішні заходи Українського Термінологічного Центру, упорядкувати українську технічну й наукову термінологію та видати практичні словники з різних галузей знання.

Постанови в справі української термінології

Підкомісія СВОС для справ правопису вважає необхідним:

1. Упорядкувати українську технічну та наукову термінологію, зокрема для вжитку українського шкільництва в західньому світі. Для цієї цілі СВОС пропонує опрацювати невеликі практичні словники з різних галузей знання, спираючися на дотеперішніх досягненнях у цій ділянці.
2. Вплинути на українську пресу, щоб вона вживала правильну та одностайну термінологію і транскрипцію установ, урядів, місцевостей тощо з мови своєї країни.
3. Запропонувати нашим науковим установам УВАН та НТШ вийти з відповідною в цій справі ініціятивою, оформлюючи український термінологічний центр.

Виховний ідеал українця в діяспорі:

Світовий Конґрес Вільних Українців визначає такий виховний ідеал українця в діяспорі:

„Українець у діяспорі — це повноцінний громадянин своєї країни, пов'язаний з українським народом вузлами української мови й культури, особистість якого визначається християнсько-етичними вартостями і творчою працею для України."

Заключні Постанови

СВОС схвалює і просить Резолюційну комісію СКВУ включити в свої резолюції постанови про:

1. Українську Виховну Систему;
2. Виховний ідеал українця в діяспорі;
3. Покликання тимчасової Координаційної Виховно-Освітньої Ради з організаційним Секретаріятом, до якої входять представники спонзорів Комісії УВС та Шкільної Ради Української Православної Церкви в ЗСА.

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

Світовий Конґрес Української Вільної Науки в рамках СКВУ відбувався 14 і 15 листопада. Праці Конґресу велися в десяти комісіях і двох пленарних засіданнях. Крім українських науковців з Америки й Канади, в Конґресі взяли участь представники української науки з Европи та Австралії.

Філологічну Комісію очолював д-р Пантелеймон Ковалів. Відкрив її коротким словом проф. д-р Василь Лев. Доповіді читали: д-р В. Жила „Образ Івана Вишенського в творах Франка"; д-р В. Лев „Українська літературна творчість під час першої світової війни"; проф. Василь Чапленко „Агидейські мови — ключ до етногенези слов'ян та інших народів"; д-р П. Ковалів „Здобутки з українського мовознавства на еміґрації"; проф. Павло Савчук „Національно-політичний світогляд Василя Симоненка"; д-р М. Вацик „Пролог", „Великі роковини" Івана Франка". Відчитано доповіді неприсутніх на конґресі: Архиєпископа проф. Сильвестра Гаєвського з Австралії „Франкове політичне обличчя"; проф. Я. Славутича „Лірика Богдана Лепкого"; д-ра М. Лози „Причинки до біографії Осипа Маковея"; П. Павловича „Забутий поет Валеріян Тарноградський"; д-ра О. Кравченюка „Ґергард Гавптман і Україна"; д-ра Р. Кухара „Процес поступової совєтизації української мовної культури в краю".

На Історичній Комісії головували: д-р Василь Орелецький і ген. Павло Шандрук. Доповіді читали: інж. В. Іванис „Північний Кавказ в часі революції"; д-р В. Трембіцький „Консультант в українській державі 1917-1920 та українська консульська служба"; д-р В. Орелецький „Українська повоєнна дипломатія"; ген. П. Шандрук „Ізраїль бореться за існування"; д-р І. Новосівський „Проблема Буковини на Мировій конференції 1919 р.". Відчитано доповідь д-ра М. Андрусяка „Проблеми т. зв. Приазовської Русі та початки Київської держави — Русь"; д-р В. Трембіцького „Державноправн основи українського герба і прапору".

На Філософічній і Педагогічній Комісіях головували: д-р Едвард Жарський, д-р В. Кисілевський і д-р В. Безушко. Доповіді читали: проф. В. Безушко „Завваги до освіти в УССР"; інж. Л. Онишкевич „Українська наука й техніка в національному вихован-

ні української молоді в діяспорі"; проф. Е. Жарський „Педагогіка СССР і наші завдання". Відчитано доповідь д-ра І. Рибченка „Соціологічна динаміка українського козацтва".

На Комісії реґіональних дослідів і публікацій головував д-р Василь Лев. Доповіді читали: інж. Р. Кобринський „Гуцульщина в світлі реґіональних дослідів"; проф. В. Лев „Богдан Загайкевич — реґіоналіст" та „Огляд дотеперішніх реґіональних видань".

На Бібліографічній і Бібліотечній Комісії головували: проф. Дмитро Штогрин і д-р Олександер Соколишин. Доповіді читали: проф. Д. Штогрин „До джерел української вільної науки (Українська бібліографія, її сучасний стан і прогнози)"; д-р О. Соколишин „Причинки до Шевченкіяни жидівською мовою" та „В 450-річчя появи слов'янських друків доктора Скорини".

Перший Пленум Конґресу Науки

На першій Пленарній конференції Конґресу головували: д-р Роман Смаль-Стоцький і д-р Микола Зайцев. Після молитви, що її провів о. д-р Іриней Назарко, вступне слово виголосив д-р Р. Смаль-Стоцький.

Перший привіт прочитав о. д-р Василь Кушнір, як голова Пан-Американської Української Конференції і голова Підготовчої Комісії СКВУ. Він висловив бажання, щоб усі з'їзди й конференції, що відбуваються в рамках СКВУ, були „потічками в одному могутньому руслі української самобутности". Політика й наука — казав промовець — це одна велика журба за долю українського народу, за його політичне й духове обличчя. Ворог нищить найцінніші скарби української нації: землю й тих, що на ній працюють, — Церкву й культуру.

Проф. Кларенс А. Меннінґ, вітаючи Конґрес, як найстарший американський славіст, вказав на позитиви скликання конґресу та висловив радість, що може бути учасником його.

Проф. д-р Вандич вітав Конґрес від Польського Наукового Інституту. Найгірша неволя — казав він — це неволя думки. Боротьба за визволення думки з неволі єднає всіх, хто бореться, без уваги на всі інші розбіжності. Впреосв. архиєпископ УПАЦеркви в Австралії, Сильвестер, передав свій привіт одним із делеґатів на СКВУ. Пані Гаєвська з Австралії вітала Конґрес від Австралійського НТШ; д-р Степан Росоха від Управи Канадського НТШ; д-р В. Орелецький від Українського Вільного Університету у Мюнхені, Українського Дому Культури і Німецько-Українського Т-ва. Інж. Р. Кобринський відчитав низку писемних привітів.

Доповіді прочитали: д-р Р. Смаль-Стоцький „Правдиве значення совєтського терміну „Україна"; д-р Матвій Стахів „Воєнна окупація України Совєтською Росією 1917-1967 рр.; проф. В. Орелецький „Україна на Мировій конференції в Парижі

у 1919 році"; д-р Богдан Стебельський „Сучасний стан української культури в Україні"; д-р Григор Лужницький „Нищення Всеукраїнської Церкви під Совєтами"; д-р В. Жила „Українська література на рідних землях в ярмі"; д-р Микола Богатюк „Більшовицька економічна політика в Україні".

У Правничій і економічній Комісії головував д-р Ю. Фединський. У президії були: д-р М. Чировський, і д-р Я. Падох. Доповіді читали: д-р Я. Падох „Вибрані питання з історії процесу Гетьманщини 17-го і 18-го ст."; д-р В. Шандор „Правне й стратегічне значення Карпатської України для української держави"; д-р Ю. Фединський „Хто є власником території УССР"; д-р С. Галамай „Актуальні політично-економічні проблеми у відносинах між Америкою й східньо-европейськими країнами"; інж. П. Дубрівний „Аґрикультурне й економічне відродження західньо-українських земель між двома світовими війнами"; д-р Г. Петриченко „Значення нафти в сучасній економіці й проблема нафти в Україні"; д-р О. Вороняк „Технологічний розвиток в СССР на підставі статистики Української ССР"; проф. М. Величківський „Сучасний стан народного господарства в СССР на річницю 50-ліття революції". Відчитано доповідь д-ра І. Теслі „Вплив господарських перемін на розселення й демографічну структуру канадських українців".

У Медично-лікарській Секції, праця якої була поєднана з Біологічною Комісією, головував д-р Ю. Трухлий. Доповіді читали: д-р Михайло Міщенко „Пореволюційний розвиток психіятрії в Україні, її методичні засади й місце її в світовій науці"; д-р Тетяна Петриченко „Сучасні аспекти у вивченні старости й внесення української науки в ґеронтологію"; д-р Р. Осінчук „Коронарна хвороба серця"; д-р Б. Гординський „Вплив терпенів на холелітіязу і гіперхолетеролемію"; д-р М. Грещишин „Перспективи хемотерапії гінекологічного пістряка"; д-р Ю. Трухлий „До проблеми овуляції й вагітности при акромеґалії; д-р Т. Шеґедин „Проф. Філятов і його вплив на офтальмологію України"; д-р П. Джуль „Глухота у дітей"; д-р Ю. Трухлий „Модифікація операції Путті для габітуального вивиху плеча". Відчитано доповідь д-ра В. Плюща „Лікарі-діячі української національної революції". Більшість доповідей були ілюстровані прозірками.

З ділянки біології доповіді читали: д-р О. Грановський „Комаший світ"; д-р І. Олексишин „Розвиток органічного життя на Землі"; д-р М. Міщенко „Походження і розвиток інтелекту". Відчитано доповіді проф. Ф. Украдиги „Нова гіпотеза гіпертонії"; проф. Ф. Великохатька „Полігенес"; о. д-ра І. Чинченка „Вплив дисульфану на мікрофлору кишечника".

У Математично-фізичній Комісії й Комісії Технологічної хемії головували: д-р О. Смакула, д-р Ю. Мачук. Доповіді читали: д-р Ю. Мачук „Фотопровідність в кришталах силіція перед і після їх нагрівання"; д-р О. Смакула „Фероелектричні кришталі та їх

примінення в техніці"; д-р Ю. Карапінка „Механізм полімеризацій олефінів органометалічними сполуками перехідних металів"; д-р І. Метіль „Нові фуранові цементи"; д-р М. Зайців „Ідентифікація масної кислоти, що займає бета — положення в молекулі триґліцерину". Відчитано доповідь д-ра О. Цибрівського „Система для перетвору термо-фотонової енерґії в електричну".

На Комісії технічних наук і Комісії харчових продуктів головували: д-р Б. Гнатюк і інж. В. Гнатківський. Доповіді читали: інж. В. Качур „Пісковий покрив на поверхні Марса"; інж. В. Гнатківський „Вплив біологічних чинностей людини на конструкцію міжпланетних кораблів"; д-р Б. Гнатюк „Програма Аполон і Сатурн — найбільші космічні кораблі ЗДА". Відчитано доповіді інж. Р. Войтовича „Оборона перед атомовою ракетною зброєю"; інж. Г. Божока „Виріб пива у великому маштабі та його дослідження" і „Мікробіологія та хемія виноробної ферментації"; інж. Є. Івашкова „Студія характеристики розподілу тріямсінолому між ферментаційним пивом і розчинником".

Другий Пленум Конґресу Науки

Другим пленумом Конґресу Науки проводив д-р Микола Зайців. У президії були: д-р Р. Смаль-Стоцький, д-р Є. Вертипорох і д-р В. Орелецький. Молитву сказав о. д-р І. Назарко. Вступну промову виголосив д-р М. Зайців. Пленум відбувався під гаслом „Завдання української науки у вільному світі". Доповіді читали: д-р К. А. Меннінґ „Завдання української науки в Америці і вільному світі"; д-р М. Зайців „Завдання українських науковців у вільному світі"; д-р В. Ленцик „Завдання української історичної науки на еміґрації; д-р М. Чировський „Завдання української економічної науки на еміґрації", д-р О. Андрушків „Століття НТШ в аспекті боротьби за незалежність української науки"; д-р В. Богун-Чудинів „Українські математики 19-го і 20-го ст. і їх вклад у математичну науку"; д-р М. Міщенко „Заклик до українських науковців в справі боротьби за академічну свободу".

Конґрес Науки прийняв резолюції з наголосом на протест проти переслідування української культури, зокрема науки, в УССР та конечність у цій ситуації виконувати місію української вільної науки українськими науковцями за межами України.

Конґрес Науки закрив д-р Є. Вертипорох. Кінцеву молитву провів о. протопресв. І. Івасюк. Резолюції відчитав секретар НТШ, інж. Р. Кобринський.

Роман Смаль-Стоцький

ПРАВДИВЕ ЗНАЧЕННЯ СОВЄТСЬКОГО ТЕРМІНУ „УКРАЇНА"

(Скорочений текст доповіді на Світовому Конґресі Української Вільної Науки)

Треба нарешті ясно і чітко поставити це питання перед нашою суспільністю. І ясною відповіддю треба поставити крапку над „і", хоч ця операція й болюча, бо слово „Україна" переплетене в нас з глибокими почуваннями й „святими ідеями" нації нашої. Але врем'я люте, і нам, політичній еміґрації та представникам вільної української науки, не годиться бавитись ілюзіями, бо політика, що не числиться з дійсними реалітетами дійсної дійсности, взагалі не є політикою, ні політичними міркуваннями, а самообманом.

Треба, отже, науковцеві, що від років займався семантикою, дати громаді ясну відповідь на питання: яке є значення совєтського терміну „Україна"? Треба проаналізувати дійсні реалітети „совєтської України" та з'ясувати дійсне значення цього слова за московсько-комуністичною куртиною. Може це причиниться до оздоровлення деяких громадян від дурману фальшивих „реалітетів", що як лихоманка, трясуть частиною наших спантеличених старших громадян та молоді, яку теж охопило словоблудіє, нібито „новаторства".

Насамперед звернім увагу на важливу ділянку новітнього мовознавства, а саме на семантику — дисципліну, що займається дослідами над значенням слів. Вона має в Европі дещо відмінні завдання, як у Новому Світі. Вона має завдання встановити значення первісне, основне значення даного слова, схопити його різні принагідні розгалуження та прослідити весь його розвиток від корінного уявлення-образця аж по сьогоднішній день. Щойно встановлення і знання повного і правильного значення слова, або слів, вможливлює людям в громаді обмін думок, щойно тоді здійснюється явище „мови".

Бо мова, пам'ятаймо, служить взаємному порозумінню, а не непорозумінню тих, що між собою розмовляють. Ото ж, всяка правдива дискусія чи діялог, можливі щойно тоді, якщо обидві сторони вживають термінів і слів, які мають рівні й точні означення, спільні обом співрозмовникам. Якщо одна людина під словом „корова" розуміє „козу" і продає ту „козу" як „корову" та переконує покупця повінню фраз, що та „коза" є дійсною „коровою", і якщо та друга людина, чи група людей, не перевіривши тієї „корови", насліпо її купує і в своїй уяві вірить, що вона, чи вони, купують „корову" — то розчарування буде велике й трагічне. Бо вони сторгували й купили, як корову козу! В нашій народній пісні ця справа вирішена гумористично: „Ой так чи не так, нехай риба буде рак"... Але в політиці риба не є рак.

Від самого початку більшовицької революції в Росії Ленін розумів, якою могутньою зброєю в політичній пропаґанді є слово і гасло. Він розумів, що для успішної пропаґанди треба в головах майбутніх жертв викликати хаос понять, що послаблював би їх спротив більшовицькій диктатурі. Тому він і дав виразну інструкцію „баламутьте ваших ворогів". І дійсно, своїми гаслами й термінами більшовики одурманили й селян, і робітників, — і цьому семантичному хаосові вони завдячують 75 відсотків своїх успіхів не тільки під час революції, а й пізніше у їх закордонній пропаґанді, а навіть і тепер у деяких колах американської півінтеліґенції.

Ленін добре пам'ятав російське прислів'я: „покупець-дурак — це дар Божий"! І він продавав комуністичну криваву реакцію й деспотію, як „проґрес-народоправство", а встановивши в СССР тоталітарну диктатуру, надав старим термінам „нові" значення. Його наслідники продовжують цей обман і сьогодні, називаючи неволю — „волею", війну — „миром", диктатуру — „демократією", демократію — „фашизмом", реакцію — „проґресом", імперіялізм — „визволенням народів", встановлення диктатури комуністів — „актом самовизначення народу", колонію — „союзною самостійною суверенною республікою" і т.д., і т. п. Російська комуністична тиранія є тоталітарною диктатурою й поширена, навіть на значення слів і термінів. Ця вдосконалена техніка баламучення, що ставить коміть головою правдиві значення є найбільш успішною зброєю Москви в сучасній кривавій та холодній війнах, що почалися для нас від 20-тих років й тривають досі. Це, як виявилось, найбільше успішна метода для полокання мозків інтеліґенції в некомуністичному світі, що вірить у „еволюцію" комуно-московської диктатури.

Ми, науковці в Европі, зокрема мовознавці, ще в 20-тих роках зрозуміли методи й тактику російського комунізму, проте вони були дуже успішні й почасти задурманили не лише частину европейських лібералів і демократичних соціялістів, а й спровокували повороти в Україну В. Винниченка, М. Грушевського, Лозинського, Ст. Рудницького, Кучера, Крушельницького і багатьох інших. Винниченко, умудрившись повернутись на захід, опублікував у „Новій Добі", жовтень 23, 1920 р., правдиві значення російсько-совєтських термінів „самовизначення народів", „права народів", — за якими приховувалась стара царська російська політика поневолення з брутальним московським централізмом, з метою відбудови „єдиної і неділимої Росії". А в маніфесті до европейських соціялістів „Революція в небезпеці" він подав правдиве значення терміну „Українська Соціялістична Радянська Республіка" — доводячи, що її „уряд" не є побудований на жодних „радах" чи „виборах", а призначений політбюром Російської Комуністичної Партії і діє, як виконавчий орган російської диктатури

в Україні, що вся комуністична термінологія розрахована тільки на те, аби викликувати коловорот баламутств та за її параваном здійснювати відбудову „єдиної і неділимої", до якої шляхом стало ленінське гасло „Самоопределєніе — вплоть до отдєлєнія", яке зневтралізувало українських сентименталістів.

У 1947-му році, приїхавши до Америки, я швидко переконався в американському католицькому університеті, а також при зустрічах з американською професурою, яке спустошення викликали згадана комуністична метода й техніка між науковцями й студентами в Новому Світі. Її вислідом був повний семантичний хаос, що панував і в Уряді З'єднаних Стейтів Америки та охопив всю „ліберальну" американську журналістику.

Забути не можу, як по викладі на курсі „Історії Совєтського Союзу" прийшла до мене сестра-законниця й запитала, чи я читав промову сталінського опричника — Вишинського в Об'єднаних Націях. Вишинський тоді заявив був, що більшовицький уряд є „проґресивною демократією"... Сестра повірила, що за кілька місяців зійдеться „Конференція круглого стола" й принесе нарешті світові мир, бо Америка є теж за „проґресивною демократією"!

Що за ентузіязм викликала поміж студентами заява Громика проти „імперіялізму", бо „ми, американці теж проти імперіялізму, — совєти й американці знову будуть союзниками"...! Скільки то праці коштувало — поволі, крок за кроком, на підставі совєтської преси й публікацій, встановляти в головах моїх студентів правдиве значення совєтського терміну „імперіялізм". Отож, — Москва називає врятування хоч половини Кореї — актом „американського імперіялізму"; врятування Греції чи половини В'єтнаму — теж „брутальним американським імперіялізмом"... А який семантичний хаос викликає в американських головах Совєтська Конституція. Студентів треба було вчити, стрічка за стрічкою, як її читати й розуміти, бо що слово, то брехня, висловлена технікою пофальшованого значення. Наприклад, параграф 13-ий Совєтської Конституції твердить: „Союз Совєтських Соціялістичних Республік є федеративна держава, створена на підставі добровільного союзу рівноправних совєтських соціялістичних республік". Проаналізувавши це твердження, побачимо, що термін „федеративна держава" має зовсім інше значення ніж в Америці чи у вільному світі, а терміни „добровільний союз" чи „рівноправні республіки", — це цинічні фальшивки. І так параграф за параграфом Совєтської Конституції виповнений вщерть семантичним ошуканством.

В "Ukrainian Quarterly" том V я опублікував був статтю "Soviet Semantics", маючи з московських „Ізвєсті"-й знамениту цитату: „Ошукування наших ворогів — це є правдива революційна метода правдивої революційної боротьби". Це видання я послав англійському представникові в Об'єднаних Націях, який у своїй промові в ОН, для „совєтської семантики" дав прегарний тер-

мін: "upside — down language" — тобто: мова „до гори — ногами" чи „коміть — головою".

В Америці лише американський соціяліст Норман Томас наскрізь свідомий того жахливого ошуканства, яке в білий-білісінький день поповнює Москва своєю семантикою над політичними дітваками й наївняками у вільному світі, а зокрема в Америці. В листі до мене (я опублікував його в „Captive Nations", стор. 44, 1964 р.) він підтвердив своє переконання, що „комуністи спотворили всю (міжнародню) термінологію лібералізму, демократії і гуманітаризму та обернули її значення в цілковиті протилежності — антитези".

В моїх численних прилюдних доповідях перед американцями та в телевізійних дискусіях, я завжди присвячував увагу тому семантичному хаосові, що його провадять комуно-московські ошуканці. І поволі, американцям, хоч тільки частинно, почали відчинятися очі. Щойно десять років пізніше, запросила мене якась „комісія" у Вашінґтоні до співпраці над значенням совєтських термінів, а добрий знавець комунізму проф. Степан Посоні в 1959 році порушив семантичні ошуканства червоної Москви в американському Конґресі. Консультація з ним в "Committee of Un-American Activities" появилась друком п.н. "Language as a Communist Weapon (March 2, 1959, Government Printing Office, Washington, D. C. 51 стор.). Хоч Посоні моєї праці не згадав, як і алярму, що його підняли "Ukrainian Quarterly" та наш УККА, все ж таки він дав багато цікавого матеріялу. В 1962 р. я дістав був нове запрошення від адвоката Брабнера-Сміта з Вашінґтону взяти участь в Комісії над значенням совєтських термінів, але я вже не мав ні часу, ні охоти прийняти його по роках замовчування семантичної проблематики американськими державними установами.

Найбільше помагали мені, при виясненню семантичних питань совєтської термінології, різні „джоки", що відразу переконували американців. Ось один: Під Берліном, де зустрілись американська й совєтська армії, якийсь американський українець з Пенсильвенії, своєю ламаною мовою порозумівався з Ванькою. Ванька заохочував його здезертирувати до „слов'янської армії, бо ж він брат-слов'янин". Як американець відмовлявся, Ванька настирливо питав: „Чому не хочеш перейти?". „Бо ми в Америці маємо свободу" — відповів американський українець. „Ось зрозумій, я можу поїхати до Вашінґтону, задзвонити до воріт Білого Дому, вийде вартовий, а я можу йому сказати: „передай Труманові, що він осел!" І нічогісінько мені не станеться! Ми в Америці маємо свободу!" На це йому Ванька відповів: „Ти задурманений капіталістичною пропаґандою. Ми маємо цю саму свободу в СССР. Я можу поїхати до Москви, задзвонити до кремлівських воріт, вийде вартовий і я можу йому сказати: „Скажеш товаришеві Сталіну,

що Труман осел, трикратний осел" і нічого-нічогісінько мені не станеться".

Забитий комуністом президент Джон Ф. Кеннеді, мав глибоке й стихійне зрозуміння для совєтських термінів і їх значень. І в розмовах з Хрущовим у Відні 1961 року відразу збагнув усю цю семантичну проблематику. Повернувшись до ЗСА, наш президент заявив через телевізію всім американцям ("**Time**", 16 червня 1961):

> Основним фактом справи є те, що СССР і ми одним і тим самим словам надаємо цілковито різні значення як: війна, мир, демократія і воля народу. Ми маємо цілковито відмінні погляди на те, що є правда-(добро) і зло, на те, що є внутрішньою справою, а що є аґресією. А передусім, ми маємо цілковито відмінні погляди на сучасне положення в світі й куди йде його розвиток".

Навіть секретар Стейт Департаменту, Дін Раск, що не грішить знанням Сходу Европи, в Журналістичному Клюбі (**U.S. News and World Report**, 24 липня 1961) в своїй доповіді вважав необхідним, хоч так пізно, перестерегти американських журналістів:

> „Установи міжнародньої спльноти були (більшовиками) або іґноровані або з середини підривані. В цім процесі сама мова міжнародніх зносин була викривлена й спотворена хитрощами. „Мир" стало словом із значенням для такого поняття, яке сприяє їхній світовій революції; „аґресія" — означає те, що спиняє; „народня демократія" є терміном, що його вживають (комуністичні) режими, з яких жодний не був встановлений вільними виборами; „самовизначення" — галасливо підтримується тільки для тих країн, що ще не є під комуністичною владою. . ."

Що націонал-комуністи українці Скрипники, Любченки й інші, були свідомі всіх цих термінологічних-семантичних ошуканств та, заплянованих Москвою баламутств, не підлягає сумніву, — й тому їх винищила систематичним народовбивством комуністична Росія. Орієнтувались у цій справі й письменники, про що найбільш переконливо говорить закінчення раннього вірша Т. Рильського (опублікованого у „Смолоскипах", серпень, ч. 3-4, 1964):

„Нащо любов'ю нарекли,
Що здавна ненавистю звалось?
Там де „любовно" ви пройшли,
Калюжі крови лиш остались!"

й помимо всієї „марксо-ленінської" ідеології Андрія Малишка, вірш його „Казка про правду й неправду" відноситься до термінології-семантики:

„Ходить брехня, випинаючись боком,
Бреше брехня, не моргнувши оком. . .
Правда ж виходить на гору круто,
Брехня на неї плюється люто. . ."

І Василь Симоненко добре розумів московську семантику й її ошуканство:

„Навіщо бундючитися пихато,
Грітися в похвалах?
Слава не ртуть,
Мало великим себе уявляти,
Треба великим буть!

Тому тільки наївняків та політичних дітваків могла ошукати Москва своєю термінологією в листі 34-ох „діячів культури" до Комітету Пам'ятника Шевченкові, до УККА та всієї нашої еміґрації в ЗСА: „дорогі земляки й діячі української культури", щоби анектувати нашого Тараса Шевченка й зробити із свята відкриття йому пам'ятника у Вашінґтоні комуністичну свистопляску.

Яке є правдиве значення цих термінів для тих московських фахівців від семантичних ошуканств, що вживають слова-терміни, як мовні сільця, пастки, капкани, на наших легковажних еміґрантів (що їх навіть сталінщина розуму не навчила)? Промовляють до української еміґрації московські ошуканці такою мовою, як Франків Лис Микита масними побожними словами промовляв до півня, що сидів на вербі, аби його і всю родину в пастку звабити...

Ото ж не забуваймо того дійсного й правдивого значення ліричних термінів: „дорогі земляки — діячі української культури" на совєтсько-російському комуністичному жарґоні, що нас „дорогих земляків і діячів української культури" ось як величає: „лайдаки, вбивці, націоналістичне сміття, холуї, виповзки із самостійної дірки, покидьки людства, зрадники українського народу, наймити американського капіталізму, безпашпортні націоналістичні каналії, мерзенні запроданці, стерв'ятники, лакеї, скажені собаки, пси, підляки, виродки, злочинці, охвістя фашизму, гітлерівські людоїди, Шептицького мрякобісся, кати-горлорізи, людожери, людоненависники, упирі, байстрюки, юди, безбатченки, яничари, акули волстріту, містер-свинстер" і т. д. і т. п. Все це белькотання московської ненависти, що не може змиритися з фактом, що численним українцям вдалося врятуватись з московських кровожерних лабет. І це белькотання вживає найрізніших зразків, щоби вилити свою ненависть до української національної ідеї й її еміґрації. На як довго ми стали були „дорогими земляками" — „діячами української культури" для совєтських орденоносців? Правдиве значення тих слів, знову вже ясно виявив комсомольський орган „Молодь України" з дня 26 грудня 1964 року: „Тремтіть кати, не сховаєтеся ні за якими морями, океанами..."

Подібне „вияснення" дістав і Богдан Кравців, редактор „Свободи". Воно надруковане в „Літературній Україні" з 27 квітня 1965 р. під заголовком: „З паноптикому скажених".

А далі комуністи знову пописалися новими осягами московської комуністичної „культури", вияснюючи „дорогим землякам

і діячам української культури", що в дійсності вони були і є для них: „злісні наклепники, лакузи з націоналістичних смітників, заокеанські посіпаки („Радянська Україна", 18-24 липня 1964)", а далі пішло: „палії війни, навіженні, скажені, нікчемні, слиняві, аферисти, буржуйчики, кайзерівсько-цісарські погромники, запеклі вороги трудового народу, гітлерівські попихачі, запеклі ревнителі „свободи й справедливости", лицарі зради, брехні й ошуканства, націоналістичні посіпаки, мазепинські маніяки, запроданці в жупанах, набридлі клієнти помийних ям чужих кухонь, нечисть, отруйне зілля, затоптані покидьки, напарники, шулери, борзописці, самостійні дірки, наволоч, вислужники, націоналістичні верховоди, прихвостні, провокатори, найлютіші вороги українського народу" — і так, вичерпавши всі джерела російсько-комуністичної „культури", сердеги-редактори мусіли звернутися до зоології: слизька гидь, хижі сови, старі сичі, вовкулаки... і „проче й проче" бо це тільки частина гноївки...

Як бачимо Москва удосконалила бувшого свого союзника Гітлера методи паплюження всіх ворогів тоталітаризму повінню, брехні й наклепів.

...Що ж означає правдивий термін **Україна — українська нація, український?**

Кожна новітня держава має свої складники: землю, населення, національну свідомість, волю до державности, уряд, як виразник тієї волі, і свої верховні цілі, а саме: запевнювати, — забезпечувати життя-буття нації і її вільних громадян, здійсненням загального духового й матеріяльного добробуту, розвитком культури й цивілізації усієї нації, що стоїть понад інтереси партій і кляс. Так кожна новітня держава вміщує в собі християнські ідеї спільноти, ідеї соціяльної справедливости й законного правопорядку, що всі разом служать розвиткові культури даної нації, її мови, яка має бути панівною мовою держави, разом з її літературою, мистецтвом, музикою та всіма проявами творчої душі нації. Так кожна нація торує собі шлях до ідеалу людяности-гуманізму. Така держава має не тільки забезпечувати й боронити існування держави-нації, але вона має теж передусім продовжувати її існування, з її мовою й культурою, виховуванням ланцюга наступних поколінь, охороною їх матерів і родин, творячи для цієї цілі свої функційні органи державного життя, закони, парлямент, уряд, адміністрацію, судівництво, шкільництво, театри-опери-музеї. Все це провадить свою діяльність у власній панівній національній мові.

Від ґенерацій ми звикли розуміти під термінами „Україна — український — українська нація" нашу українську державу, якої історичні коріння є в королівстві Київської Русі-України, в королівстві Галицько-Волинської Держави, у Гетьманській Державі й нарешті в УНР. „Україна — українська нація" є для нас, у вільному світі, національними термінами, що є рівнорядні з іншими ев-

ропейськими термінами націй і їх держав, що містять в собі всі основні права суверенних націй, в першу чергу: право самовизначення, право самоврядування — політичне й господарське, право на власний уряд, що відповідальний перед парляментом, всі права свободи в усіх ділянках і основне право української мови й культури бути в Україні панівною урядовою мовою, що про їх розквіт український уряд має в першу чергу піклуватися.

Ото ж, терміни „Україна — українська держава — нація" є для нас рівнорядні зі всіма іншими демократичними націями Европи, як Фінляндія, Данія, Голляндія, Англія, Франція, Німеччина чи Італія або Туреччина. Такою повноправною нацією-державою українці за всю новітню добу хотіли бути, за ті значення своїх національних термінів вони боролись і осягнули їх у своїй соборній УНР, що була визнана й Москвою.

Основні національні права мови, як урядової мови, і національної культури, як панівної культури, є навіть визнані Москвою в її комуністичних сателітах в Польщі, і в Чехії та Словаччині, Румунії, Угорщині, Болгарії, Югославії, Східній Німеччині, ба навіть у Альбанії. Навіть такий антропоїд, як Сталін, не пробував їх русифікувати.

У всіх цих випадках значення терміну — назви нації й держави, покривається з панівною функцією даної нації, її мови й культури в державі. Чи можна звати Польщу — Польщею, якщо в ній панувала б німецька мова? Чи можна би назвати Чехію — Чехією, а Словаччину — Словаччиною, якщо би її міста були мадярськими й мадярська мова панувала б в їхніх установах? Чи була би Болгарія — Болгарією, як би там, як колись, всім рядили турки й накидали всюди свою мову, культуру й віру?

А тепер пригляньмось тверезо до того, що московські комуністи і їх апаратчики українського роду називають „Україною", чи пак „Українською Радянською Республікою". З'ясуймо чітко значення цих слів на підставі їх змісту. Для цього маємо велетенський джерельний матеріял, публікації й свідків — своїх і чужих, що об'їздили Україну та могли ствердити фактами, яке місце займає в тій „Україні" — „Українській Соціялістичній Радянській Республіці" українська нація, її мова й культура, і хто рядить всім господарством України та для яких цілей воно працює. Цей матеріял охоплює не рік чи два, а півстоліття!!!

Ми на власні очі бачили, як по першій світовій війні, із понімеччиного міста Позен, — за кілька років зробився польський Познань, а з понімеченої Праги через ніч стала чеська Прага. З помосковщених Таліна, Риги, Ковна — стали естонські, латишські і литовські міста.

Часу було досить для „української радянської влади" показати, як вона виконує свій обов'язок щодо української нації, її мови й культури. Досить і фактів для ствердження, що та влада

зробила зі Львовом, Тернополем, Ужгородом, Чернівцями, Луцьком на західньо-українських землях. Можемо порівняти осяги „радянської влади" в ділянці української мови, культури, й науки, з осягами комуністичних режимів у Польщі, Східній Німеччині, Чехо-Словаччині, Мадярщині, Румунії, Болгарії чи Альбанії.

Що ж це за „осяги", що їх радянські комуністи та поплентачі нам накидають, як здобутки „української радянської держави"?

Поперше: ні українська нація, ні її мова й культура не були і не є панівними чинниками в цій „державі".

Подруге: окупаційна влада веде систематичну русифікацію української нації, її мови, культури, науки й мистецтва. Вона провадить систематичну русифікацію шкільництва, зокрема університетського. Центрами русифікації України є міста, і окупаційна влада вживає тієї самої методи для русифікації України, яку вживав Бісмарк для насильного понімечення польських етнографічних теренів Прусії. Русифікації служить у російській тоталітарній імперії все: армія, московські публікації, преса, театр, кіно, телевізія. Мова, культура, література української нації здеґрадовані в „українській державі" до другорядної ролі й етнографії, що їх російська меншина в Україні взагалі не потребує вивчати.

Довголітній совєтсько-російський комуністичний терор зробив російську мову й культуру в „Україні" панівною, а росіян панівною нацією, що адмініструє Україною, як своєю колонією, при допомозі українських ренеґатів-апаратчиків. Ці апаратчики — „орденоносці" фальшують і русифікують нашу історію, фальшують твори клясиків, Шевченка, Франка, Лесі Українки, Олеся і т. д., фальшують всю нашу історію, літературу й гуманістику, щоби в корені нищити українську національну ідею.

Цій русифікації України служить всеньке українське господарство і вся податкова система, — воно мусить оплачувати русифікацію України втримуванням російських шкіл, театрів, преси і т. п. Українська преса УССР і публікації мусять супроводити цю русифікацію України, безнастанними вихилясами й поклонами перед новим „іберменшом" — російською „надлюдиною" — „старшим братом" — терміном, що його правдиве означення є „старший кат".

Фізичний потенціял української нації, цей старший кат систематично нищив і нищить в концтаборах, морить його штучними голодами, знищив наші Св. Церкви, винищив священників і ієрархів, замордувавши Митрополитів Липківського і Шептицького. Він масово винищує письменників, науковців, навіть українських комуністів, мордує інтеліґенцію українськими Катинями — у Вінниці, Станиславові, Львові і т. д., масово переселює молодь з України на чужі етнографічні терени, а Україну і її міста заселює росіянами. Цей старший кат систематично вбиває провідників української політичної еміґрації: Петлюру, Коновальця, Бандеру, Ребета.

„Українська Радянська Соціялістична Республіка" є організована Москвою у формі окупаційної російської терористичної влади, для систематичного народовбивства української нації і її державної ідеї. Вона виконує функцію насильного русифікатора української нації, її держави й нічого не має спільного з українством, з радами чи соціялізмом — вона має лише фонетичну назву нашої батьківщини: „український — Україна". Ціль її є цілковито ясна: зрусифікувати українську націю, що говоритиме по російськи у своїй власній державі, а термін „Україна" звести до географічного терміну.

До чого вже дійшла розперезана нахабність російського імперіялізму, кожний читач може переконатися на тих каталогах, що їх „проґресисти" з Канади нам розсилають... „Радянські книги українською мовою за 1965 рік". Вони видані і для українців поза кордоном московської диктатури, але кожний український титул книжки мусить мати під собою, обов'язково російський титул, в додатку ще й замітку „на украинском языке", так як на всіх українських публікаціях в „Радянській Українській Республіці". А, як придивитися до висоти накладів українських книжок і порівняти їх з російськими, тоді ясно стає кожному, до чого „українські діячі радянської культури" допровадили українську націю.

Хочу подати тут голоси двох публіцистів, хоч деякого їхнього „оптимізму" не поділяю. А саме, ось такий уступ із статті Івана Лисяка-Рудницького „До стану української науки" („Сучасність", липень, ч. 7, 1964):

„Нормально можна очікувати, що в кожній країні її власна національна культура посідає панівне становище. У Франції це буде французька культура, в Італії — італійська, в Нідерляндах — голляндська і т. д. Це правило стосується й держав так званого „соціялістичного бльоку". Щоправда, комуністичний уряд даної країни прямуватиме до того, щоб культурне життя переорієнтувати згідно з заповідями марксизму-ленінізму. Проте, навіть із цими додатковими марксистськими викрутасами, панівною культурою в Польщі є польська, в Румунії — румунська і т. д. В усіх сателітних країнах влада сприяє вивченню російської мови; але вона залишається засобом міжнародніх зв'язків, і не можна про неї сказати, щоб вона витісняла місцеві мови й культури. Щодо самої Російської Республіки, то панівне становище російської мови й культури, очевидно, не підлягає сумніву.

Позиція України з цього погляду зовсім інакша. Українська культура — навіть, приймаючи, що в теперішніх обставинах вона мусить носити соціялістичний одяг, — не є господинею у своїй власній хаті. Вона мусить ділитися цією хатою з російською культурою, при чому остання фактично користується упривілейованим становищем. Роля російської культури в Українській РСР не обмежується тим, щоб обслуговувати потреби місцевої російської етнічної меншини; не можна про неї поправді сказати, щоб вона виконувала й функцію знаряддя між-

народних зв'язків, подібну до тієї, що її англійська мова у великій мірі посіла в західньому світі, або до тієї, що її давніше німецька мова виконувала серед народів кол. Австрійської Імперії. Сучасну Україну характеризує далеко поширена двомовність і, якщо можна вжити цього вислову, двокультурність. Офіційна пропаґанда чваниться рівністю мов і культур, але тут мимоволі приходить на думку клясична формула покійного Джорджа Орвелла, „Всі тварини рівні, але деякі з них більше рівні, ніж інші". Важливою прикметою сучасного балянсу культурних сил в Україні є факт, що питома вага російської течії зростає в міру того, коли підійматися до вищих щаблів на піраміді влади й престижу. Наприклад, українська мова досить добре зберігає свої позиції в народньому і навіть середньому шкільництві, але зате університети країни сильно зрусифіковані".

А ось, що пише Юрій Луцький у своєму звіті „Тиждень у Києві" („Сучасність", листопад, ч. 11, 1964):

„Чи Київ український? Так і ні. Український він своїми історичними асоціяціями, географічним положенням, розлогою, соняшною, навіть поетичною атмосферою (так відмінною від Москви) і, врешті, вуличними і крамничними написами. Не український Київ своїм щоденним і, у великій мірі, своїм культурним життям. Почнемо з вулиць і крамниць. Хоч всі назви українською мовою, люди на вулицях і в крамницях цією мовою не говорять. Не тому, що її не знають, а тому, що все громадське й суспільне життя є духом і мовою російське... Був у крамницях і книгарнях, і всюди на мої запити українською мовою відповідали по-російськи. Зрештою, не це знаменне, а те, що в київських книгарнях стиль, поводження й дух ті самі, що в московських. Поводження грубе й неввічливе, і це я приписую, не московським впливам, а загальноімперській, всесоюзній культурі, яка наскрізь просякає все і вся... Шукаю ключа не до історії, а до людей. Де їх знайти в Києві? Для мене, як туриста з капіталістичної країни, вони, мабуть, неприступні. Найбільш „людські" зустрічі — принагідні, за столом у ресторані „Україна". Сам ресторан теж маркантне явище УРСР. Обслуговують дівчата у вишиваних українських сорочках, але ні одна з них не відповідає мені по-українськи. Зате можна замовити „очень вкусний українскій борщ" (ні, дякую) або спеціяльні котлети „Україна"...

А рішення про те, чи буде або не буде якийнебудь контакт між Києвом і Канадою, залежить всетаки від Москви. І тут щераз почувається провінційність і другорядність УРСР. Про „старшого брата" говорять у Києві без іронії. Другорядність відчувається не тільки в політично-адміністративному, але, щонайгірше, в культурному сенсі. Сумно не лише тому, що українство зведене до української літератури культу Шевченка й вишиваної декорації на нових будинках Хрещатика, але й тому, що думання й світовідчування в Києві це копія, і то погана копія, думання і світовідчування Москви. Сумно не тільки тому, що не чути української мови, але передусім тому, що Україна залишилась досі культурною провінцією Росії. Проблема малоросійщини до сьогодні не розв'язана. „Молодший брат" може тіль-

ки наслідувати, і то все. Не дивно, що легше знайти „спільну мову" з ленінградцями чи москвичами, ніж з киянами..."

Мої американські колеґи, що об'їжджали Україну, винесли дуже сумне враження. Навіть в „Академії Наук" — мови української не чути, а як в „чотири очі" „українського" академіка запитав американець, коли вони показували один одному фота жінок та дітей, якою мовою розмовляють в родині — відповідь була „канєчно по-русскі"...

Описана нами русифікація України не вичерпує всієї діяльности „українського радянського уряду". Вона має свою партійну програму і ціль, що її не посміла б ніяка комуністична партія проголошувати ні в Польщі, ні в Східній Німеччині, ні в Чехословаччині, ні в Болгарії, ні в Румунії чи Мадярщині — навіть в Альбанії! Але „старший брат" через своїх апаратчиків робить це в Україні й поступово здійснює варварське народовбивство української нації, включно зі вбивством її мови й культури, називаючи це „поступом-проґресом" і „братерством народів", що його дійсне значення: русифікація всіх не-російських народів. Стара програма московської чорної сотні Пуришкевичів і Крушеванів, здійснюється в Україні „українським радянським урядом" за лаштунками різних проґресивних фраз та совєтських термінів комуно-партійного жарґону.

Маю тут на думці програму 22-го З'їзду КПСС у Москві в 1961 році, зокрема частину IV про завдання партії в ділянці національних відносин. Ця частина заслуговує на спеціяльне семантичне вивчення совєтської термінології. Чого там тільки нема!! Народи живуть і працюють в „гармонії" по совєтських республіках, тому їх кордони тратять своє попереднє значення, „бо всі нації є рівні, їх життя оперте на спільній соціялістичній основі, матеріяльні й духові потреби кожного народу заспокоєні і вони всі з'єднані в одну спільну родину..." А ціль? Проста: „стертя національних різниць — відмінностей, передусім мовних; це є довший процес, ніж стертя клясових різниць" — і вкінці здійснення „єдиного й неділимого совєтського народу — нації", що очевидно, розмовлятиме по російськи й уважатиме російську культуру своєю рідною.

Амінь по Україні!

У той самий час, коли українську мову, культуру й науку уряд нищить і поборює в Україні всіма засобами, у Росії й усіх російських школах в не-російських республіках, ком. партія розгорнула шовіністичний культ російської мови. Отож, Москва вже перестала „валять дурака" з „федерацією"! Нова конституція, що підготовляється, принесе всім не-російським народам СССР несподіванки. Збагнім значення нового ошуканчого терміну російського імперіялізму: „загально-народня держава". „Радянська Культура" з 5 грудня 1964 р. в передовій статті вияснює:

„Історичний досвід розвитку соціялістичних націй показує, що національні форми не костеніють, а видозмінюються, удосконалюються і зближуються між собою, звільняючись від усього того, що застаріло, суперечить новим умовам життя. Розвивається спільна для всіх радянських націй інтернаціональна культура.

Надаючи вирішального значення розвиткові соціялістичного змісту культур народів СРСР, вказується в програмі КПРС, партія сприятиме їх дальшому взаємозбагаченню і зближенню, зміцненню їх інтернаціональної основи і тим самим формуванню майбутньої єдиної загальнолюдської культури комуністичного суспільства...

Цей розквіт радянської демократії, виключні за глибиною і маштабом зміни, що сталися в розвиткові нашого суспільства в ході розгорнутого будівництва комунізму, безперечно дістануть своє законодавче ствердження в новій Конституції СРСР — Конституції загальнонародньої держави..."

Так у своїй „власній українській державі", українська нація засуджена, разом з іншими не-російськими колоніяльними націями СССР на повільну смерть. Цей „процес" совєтські апаратчики називають „відмиранням національних мов в комуністичному суспільстві" та виправдують теорією „злиття націй". Так піклується „український радянський уряд" мовою, культурою та наукою „панівної української нації у своїй власній державі"... Політика підбору комуністичних кадрів для русифікації України оперта на старій царській формулі: „ставка на падлєца", що дістає ордени за заслуги русифікації України й врешті стає „діячем української культури". І ось такі „діячі культури" домагаються від української політичної еміґрації признання тих своїх „заслуг", щоб українську політичну еміґрацію осмішити перед цілим вільним світом і, зокрема, перед Америкою.

Проаналізувавши зміст комуномосковського терміну „Україна — український", всі його аспекти й програму московської партії щодо України, стверджую, що сучасне значення совєтського терміну „Україна" є по суті „Малоросія" та є тільки переходовою стадією до знищення — затертя всіх мовних, культурних і психічних відмінностей української нації.

А яке ж є правдиве значення терміну „СССР — Союз Совєтських Соціялістичних Республік"? За російським джерелом „Голос Родіни" ч. 52 з 1964 р.: „Союз Совєтських Соціялістичних Республік — сорок шість літ він існує... І за цей невеликий час нова Росія, керована комуністичною партією, стала найпередовішою країною світу". Ясно? Ця стаття має титул „Русскоє чудо"...

Совєтські слова „Україна — український" є паперові фікції для ошуканства політичної еміґрації, для ошуканства Об'єднаних Націй і вільних держав світу. Поза цією фікцією, як фікціями всіх інших термінів „національних республік", криється те, про що великий російський філософ Бердяєв перестеріг світ: „Більшовизм

це третя, сучасна форма московського імперіялізму". Цей московський імперіялізм витворив для адміністрації своїх колоній „не тільки нову клясу з „тутейших" — „українців-апаратчиків", що мають усі привілеї новітніх бояр, але він витворив теж нову семантику, що обернула значення термінів західньої демократії в їх антитези. В цьому великанському семантичному ошуканстві є включені теж назви поневолених колоніяльних націй, у першу чергу Україна. Для них створена та „коекзистенція", що її дійсна ціль і значення є „неегзистенція" поневолених націй, як рівнорядних і рівноправних націй з російською імперіялістичною нацією і її панівною мовою й культурою.

Так сучасний російський імперіялізм створив досі в европейських імперіялізмах незнану й непрактиковану імперіялістичну методу для зберігання своєї імперії і продовжування свого колоніяльного панування над поневоленими народами та експлуатації їх багатств. А саме ту панівну функцію національних мов і культур у національних „союзних самостійних республіках", (що гордо носять свої національні імена: „Україна, Білорусь, Азербайджан, Казахстан" і т. д.), совєтська комуністична партія обернула „коміть головою" в антитезу тієї функції. Не „піклування" над українською панівною мовою й культурою є першим обов'язком „українського радянського уряду", а цілком навпаки, їх систематичне затирання, нищення і знищення. Така функція нібито — „національного" уряду щодо власної національної мови й культури, є унікатом в історії імперіялізмів, вона є неперевершеним досягненням російського імперіялістичного державного капіталізму, що зве себе, для ошуканства, „соціялізмом" чи комунізмом.

Це є дійсні реаліти, що їх опрацюванню українська наука у вільному світі мусить присвятити найбільшу увагу. В американській науці треба зривати семантичну шату з російського імперіялізму й спільно з усіма іншими поневоленими народами голосно протестувати проти народовбивства, перед Об'єднаними Націями й громадською світовою опінією. Треба встановити правдиве значення для терміну „російський комуніст" — це є „народовбивця", а програмою російського комунізму є „організування терористичною державною владою народовбивства не-російських націй і їх русифікація".

Якщо царська Росія була тюрмою народів, то сучасна комуністична імперія — СССР має стати їх цвинтарем. Де є калмики, інгуші, чеченці, кабардино-балкарці, кримські татари, приволжанські німці, де є жиди, як етнічна група, що мала автономну республіку Біробіджан? Деякі національні групи „реабілітовано", але як етнічні одиниці їх знищено.

В дійсності старий царський абсолютизм і російський імперіялізм продовжують своє існування через совєтську комуністичну партію, що семантичним хаосом і семантичними ошуканствами

дурила і дурить увесь світ, а в першу чергу нашу Америку. Наша доба є свідком несамовитого явища: мертва гебрейська мова — ожила в Ізраїлі і є там панівною мовою зі своєю культурою! А живу українську мову, мову другої найбільшої слов'янської нації, „старший брат" нищить, з одвертою метою ту мову і її культуру зліквідувати.

...Мені не сходить з думки пророцтво російського філософа й царського дипломата К. Леонтєва, а саме: „Росії припаде хіба та місія у світовій історії, що в Москві воплотиться антихрист". Філософія ні однієї нації світа не спромоглася на подібну місію для свого народу...

Так і сталось. З диявольською прехитрістю переводять під сучасну пору російські сатаністи-комуністи свій задум, щоби християнську українську націю й Україну, що принесла віру Христову всій східній Европі, знищити. І то знищити й задушити не російськими, а українськими руками, руками різних аґентурних чинників.

А семантична метода діялектичного фальшування значень слів та тих цінностей життя, що вони у вільному світі означають, — це їх шлях до цілі, який дав слову „Україна" московський зміст „Малоросії", а слову „українець" старий зміст „хохол-малорос". Совєтська семантика є невідлучною частиною совєтського мозкопромивання русифікації України.

Такими семантичними ошуканствами Росія охопила в політичній ділянці весь світ, зокрема американських лібералів. Тому тепер настало гірше „столпотворєніє", як за будування Вавилонської вежі. Тоді „язики" помішалися, тепер слова одні й ті самі, але їх значення фальшуванням в хаос перемішане. І чесні люди, люди доброї волі, не підозрівають, що вони стали жертвами російських ошуканців.

Колись праведник, російський філософ В. Соловйов звав царську асиміляційну політику русифікацією колоніяльних народів Росії „духовим канібалізмом". Комуністична Москва вдосконалила методу старого царського імперіялістичного канібалізму масовим терором і семантикою та послідовно переводить його в той час, як для охорони свободи народів проголошена була Атлянтійська Хартія й існує, майже чверть століття, установа „Об'єднаних Націй", що її співосновоположником була й Україна, тепер засуджена російськими опричниками-чорносотенцями на повільну смерть, разом з її мовою й культурою.

За цих кілька літ призбиралось багато матеріялу про ті дійсні реалітети України. Тому треба нам нашу мовно-семантичну розвідку доповнити: (1) вказати на політичні пляни Росії, пов'язані з фальшуванням змісту слів і (2) з'ясувати найновішу методу наступу Росії і її „соратників" на українську національну ідею,

фазу, що пов'язана з її підступом і наступом на українську політичну еміґрацію у вільному світі.

Перейдемо точка по точці ті нові реалітети в окупованій Україні і в еміґрації, що їх Москва здійснила; ми вкажемо на опір в окупованій Україні та на опір еміґрації проти сучасних мовоїдів-народоїдів.

Насамперед треба ствердити, що в сучасній „Малоросії", яку Москва називає „Україною", є комуністи-малороси, що „побожно" звуть її „Радянською Україною". Вони, своїх боярських привілеїв, мундирів і орденів ради, помагають Росії русифікувати Україну. Це явище ренеґатського й донощицького кочубеїзму старе, і це до них писав П. Куліш: „Народе без пуття, без чести, без поваги..."; Шевченко звав їх „московською гряззю", а Франко бридився ними і їх „не любив". Це горді „орденоносці" пихаті апаратчики, сучасні „татарські люди" окупаційної влади, що їх нагороджує Москва за зраду України, за зраду ідей Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, за зраду свободи України. Російський термін „совєтський патріотизм" значить — „зрада України".

Ми у вільному світі повинні розшифровувати совєтську термінологію і її значення та звати ту „Радянську Україну" згідно з правдою і фактами „зрадянською Україною". Бо вона з ніякими „радами" нічого спільного не мала і не має, й породила її не „рада", а чорна зрада. Такої чіткости і ясности вимагає наш духовий опір проти російських комуністів і їх вислужників.

...У цих трагічних обставинах в Україні, особливі обов'язки падають на нас, українців у вільному світі. Наш найперший обов'язок — творити й активно підтримувати вільну і незалежну українську науку, яка передусім спростувала б ширені тенденційні відомості про Україну та допомагала б творити наші непроминаючі культурні вартості. Українська наука, література, мистецтво, збагачувані щораз новими творами у вільному світі, мають протидіяти лихові, що його завдає українській культурі протинародня окупаційна влада в Україні, та бодай частинно заповнювати прогалину, яка постала від часу накинення Україні ворожого, більшовицько-російського режиму.

...Не сумніваюсь, що наша здорова громада глибоко відчуває, що революція в СССР незакінчена і, що наступна її дія назріває, й прийде; вона знає, що московсько-комуністичний імперіялізм з історично-філософської точки зору засуджений на загибель. Бо від жидівських, грецько-римських-християнських часів по сьогоднішній день европейська історія намагалася розв'язати тільки два питання: а) перше — це свобода людини, сумління, народу, нації, церкви; б) друге — як створити охорону цієї свободи

якоюсь понаднаціональною організацією, як колишня Ліґа Націй чи сучасні Об'єднані Нації, які, на жаль СССР звів на нівець.

Тому величезна більшість української політичної еміґрації переконана, що її безкомпромісова боротьба за волю України наскрізь відповідає напрямові й законності історичного процесу, і що її патріотизм-націоналізм є національно й соціяльно-визвольною силою дійсного людського поступу проти чорної реакції комуністичної Москви, що відновила для вдержання своєї імперії, методи Івана Грозного та його опричників.

Українці і всі поневолені Росією народи повинні знати, що вони засуджені на смерть, що ціль Росії є „злиття мов і націй" і їх русифікація для штучного створювання „совєтського" народу. Всі вони повинні знати, що російський комунізм є продовженням культурної, мовної програми старої російської Чорної Сотні й погромницького „Союза Рускаво Народа".

Великий слов'янський мислитель Тома Масарик у своїх працях переконливо показав, що всі народи, великі й малі, разом з їх мовами й культурами, є природніми органами — частинами людства, як його складові первні. Так Росія в дійсності нищить саму ідею вільного людства своїми народовбивствами.

На нашому сумлінню тяжить обов'язок продовжувати у вільному світі боротьбу, яку ми почали в Европі, за правдиву Україну і її зміст, як рівноправну вільну европейську націю, боротьбу, що наш народ веде в окупованій Україні. Протиставмо російській брехні, що себе зве „правдою", наукову правду й факти про сучасний стан України та про дійсну суть комуністичної імперії, що колись, як Росія, славилася тюрмою народів, а тепер стала їх катівнею. Европейські імперіялізми навіть в Африці такої народовбивчої політики проти колоніяльних народів не проявили, як це робить комуністична Росія супроти своїх колоній: народовбивство, стосоване до цілих народів, їх культур і мов.

Російський християнський філософ Ніколай Бердяєв мав відвагу у своїй праці про „Джерела московського комунізму" здерти машкару інтернаціоналізму з російського більшовизму та ствердити, що він є третім здійсненням російського імперіялізму, по першім — за московського царства, та другім — за імперії Петра. Росія не стала „Третім Римом" християнства, як це леґенда голосила, каже Бердяєв, але вона стала осередком месіянізму російського комунізму, що хоче підбити весь світ.

Сьогодні комуністична Росія, в півстоліття своєї кривавої влади, може пишатися тим, що створила „перше пекло" антихриста для своїх колоніяльних народів.

РЕЗОЛЮЦІЇ КОНҐРЕСУ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

Вислухавши 79 наукових доповідей українських науковців з Австралії, Канади, ЗСА, Південної Америки та Европи, Світовий Конґрес Української Вільної Науки ствердив:

1. В Українській Совєтській Соціялістичній Республіці не існує вільної української науки, бо УССР, не зважаючи на її конституцію, являється не самостійною державою, а колонією Росії. Підпорядкувавши політичне, громадське й навіть приватне життя комуністичній доктрині, що є знаряддям російської великодержавної політики, сучасний більшовицький режим в Україні запряг також і науку виключно на службу інтересів російсько-комуністичної імперії. Тому в Україні не існує свободи академічно-наукового вислову, свободи наукових дослідів. Наука в Україні може існувати й розвиватися виключно в рамках суворої політичної цензури, диктованої з Москви.

2. Щоб позбавити Україну й український народ національно-політичної, національно-культурної й економічної самобутности, щоб доказати нижчий рівень і залежність України та українського народу від Росії, більшовицький режим фальшує, перш за все, історію України та її культуру. Княжий період Русі-України анексовано до історії Московщини-Росії. Промовчується, або фальшується всі українські самостійницькі рухи, що становлять невід'ємну частину всієї нашої історії, а ввесь новітній період історії України представляється як бунт якоїсь одної реакційної верстви. Продовжується підхід до історії України й українського народу, започаткований ще царською Росією з тенденційним перекручуванням дійсного характеру визвольного козацького руху та історичної Гетьманщини; фальшується дійсний характер Переяславського договору й зламання його Москвою; Івана Мазепу далі клеймується „зрадником" українського народу, а ґльорифікується дійсних зрадників України, які пішли на службу Москви; обпльовується національних героїв новітньої історії України — фальшується їхні діла й слова. На місце історичної правди створено леґенди на виправдання російського імперіялізму й окупації України. Такий підхід застосовується також до української літератури. Фальшується й тенденційно насвітлюється твори найвидатніших українських письменників, включно з Тарасом Шевченком, Іваном Франком і Лесею Українкою. Одних письменників підтягається під рубрику комуністичного й русофільського письменства, а інших таврується як речників „буржуазного націоналізму". Приписується найсвітлішим постатям української літератури, та діячам української культури взагалі, такі ідеї й тенденції, яких вони ніколи не мали, а промовчується все, що в їхніх творах звернене проти Росії та її панування в Україні.

3. Скасовано самостійність наукової ініціятиви й праці Академії Наук УССР та цілком підпорядковано її Академії Наук СССР, зокрема ділянки гуманістичних наук, філології, мовознавства й історії. Ворожість супроти Академії Наук УССР виразно доказано ганебним спаленням частини цінного архіву в будинку Академії в Києві.

4. Політику промовчування, фальшування та перекручування проводиться особливо в такому псевдо-науковому творі, як Українська Радянська Енциклопедія, що своїм духом і змістом цілком відповідає Великій Совєтській Енциклопедії, з різницею, що російська Енциклопедія звеличує будівничих великого Московського князівства і царської імперії, а УРЕ зневажає державну самостійність України в усіх трьох її періодах: княжому, гетьманському й новітньому.

5. Знищивши Українську Автокефальну Православну Церкву й Українську Католицьку Церкву, знищено одноразово всі осередки духової творчости, що існували в тих Церквах: бібліотеки, друкарні, видавництва, музеї, архіви й архітектурні пам'ятки.

6. Політика упривілеювання всього російського й заборонювання всього українського застосовується теж до газетних і книжкових видавництв. Обмежується тиражі українських книжок, а Україну заводнюється російськими книжками та газетами. Це, зокрема, відноситься до фахових публікацій. Свідомо й пляново продовжується чорносотенна традиція царських часів з метою принизити українську мову, як ніби то нездатну для друкування наукових творів, принизити український науковий і дослідчий світ.

7. По цій самій лінії свідомо й пляново засмічується українську мову русизмами та російською лексикою, а українські мовні новотвори, базовані на українських мовних первнях, виключається. Цю політику застосовується і в ділянці граматики та правопису, особливо у відношенні до чужих слів.

8. Радіо й телевізія стоять всеціло на послугах більшовицької політики й пропаґанди. Українській музиці, пісні й танцеві приділено дуже вузькі межі з метою не допустити розвиток українського сценічного мистецтва до світових маштабів.

З уваги на таку трагічну дійсність в Україні, українській науці й українським науковцям у вільному світі припадає особлива роля. Українська вільна наука мусить стояти на сторожі минулої й сучасної правди про Україну. Вона мусить, передусім, спростовувати фальші, які поширює совєтська пропаґанда й яким підпорядкована наука в Совєтському Союзі, зокрема в Україні. Коли найперше й найголовніше завдання всього українства у вільному світі — творити культурні цінності непроминальної вартости й при-

єднувати приятелів чужинецького світу, то завдання української вільної науки — стояти в аванґарді за ці ідеали. Хоч українська вільна наука повинна проявлятися у всіх ділянках знання та дослідів, проте, найбільш упривілейоване місце в нашій науці повинна зайняти ділянка українознавства: історія України, література, мовознавство, мистецтво. Поважні українські наукові твори з ділянок заборонених совєтським урядом в Україні, повинні бодай частинно поправити шкоди, що вже заподіяні й далі діються в Україні. Завдання української вільної науки, в першу чергу, — ширити поважними творами правду про історію України в усіх трьох її періодах та, з свого боку, подавати правду про історію російського імперіялізму, який аґресивними війнами, погромами, ламанням договорів і різними підступами збудував був царську імперію, а тепер відновив її в нинішній комуністичній формі. Найкращий засіб ширення такої правди про Україну й її російсько-більшовицького ворога — це чужомовні видання, і то не поверхово пропаґандивного, а суто наукового характеру. Тому українська вільна наука повинна поставити собі за ціль додати до всіх своїх дотеперішніх надбань ще й такі твори, як ось, наприклад, англомовне видання великої „Історії України-Русі" Михайла Грушевського, доповняючи її до найновіших часів; „Історію російського імперіялізму"; „Історію російсько-більшовицької аґресії проти Української Народньої Республіки" тощо. Завданням української вільної науки — спростувати чужими мовами всі фальші й перекручення, яких допустилася Українська Радянська Енциклопедія. Українська вільна літературна критика мусить протидіяти фальшуванню ідейного обличчя корифеїв української літератури й фальшуванню текстів їхніх творів у виданнях УССР. Українське вільне мовознавство мусить боротися проти калічення української мови, проти засмічування її русизмами та російською лексикою, що пляново робить совєтський режим в ім'я „воз'єднання" українського й російського народів і „злиття націй" в СССР в одну російську культуру.

Для проведення своєї історичної місії, українська вільна наука повинна діяти одностайно, об'єднаними українськими науковими силами, спільним плянуванням і об'єднаними фондами. Українські вільні науковці мусять теж протиставитися впертим зусиллям Москви та її режимним вислужникам з УССР, які хочуть посіяти серед української вільної громади зерно незгоди й підготовити ґрунт під радянофільські прояви. Граючи на сантиментах до всього, що українське та покликаючися на такі формальні акти, як конституції СССР і УССР, чи приналежність УССР до Об'єднаних Націй, більшовицька пропаґанда намагається внести заколот у світ вільних науковців. Однак, величезна кількість їх розуміє ці ворожі намагання та вміє розрізнити такі пропаґандивні документи, як згадані вище совєтські конституції від дійсности, якою є окупаційний стан в Україні.

П'ятдесятріччя Української Національної Революції повинно причинитися до консолідації у вільному українському науковому світі та до ліквідації деяких неприродних та нездорових явищ, які внеможливлюють одностайне плянове діяння всіх українських вільних науковців.

Тому Світовий Конґрес Української Вільної Науки звертається з гарячим закликом до Світового Конґресу Вільних Українців підтримати українську вільну науку, як фортецю боротьби за перемогу української правди та натаврувати перед світом глум і знущання над українською наукою, над вільно мовленим і друкованим словом, над українським незалежним духом.

Закінчуючи ці резолюції, Світовий Конґрес Української Вільної Науки таврує владу Великої Британії за ганебну видачу підсовєтського науковця Володимира Ткаченка більшовицькому посольстві в Лондоні, щоб насильно повернути його в Совєтський Союз. Світовий Конґрес Української Вільної Науки закликає уряди демократичних країн вільного світу давати повний захист і оборону всім утікачам з Совєтського Союзу, зокрема науковцям і письменникам та вможливлювати їм працю в університетах і дослідчих інститутах вільного світу.

АСОЦІЯЦІЯ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Ствердження і резолюції

Члени Асоціяції Діячів Української Культури, зібрані на Світовій Конференції, що відбулася 16 листопада 1967 р. в Ню Йорку, у зв'язку з Світовим Конґресом Вільних Українців, винесли наступні ствердження і резолюції:

Український народ в умовах поневолення не може, під цю пору, свобідно розвивати своєї культури та вільно нею користуватися. Він теж не має достатніх умов зберігати здобуті в минулому цінності культури, щоб існувала природна тяглість культурного розвитку.

Самостійна думка та вільна творчість українського народу можуть розвиватися сьогодні лише за межами впливів нашого ворога — Росії. Одначе розвиток української культури в країнах нашого поселення обмежений тим, що наші таланти народжуються та існують переважно в основній масі народу в Україні. Тому еміґрація не має потрібних умов нормально продовжувати перервану нитку культурної творчости цілого народу.

Не зважаючи на ці обставини, завдання культуротворчих сил українців на еміґрації — зберігати природну й органічну лінію розвитку української культури, щоб на базі збереження її вартостей плекати й розвивати духову атмосферу для національного світогляду, що ідейно наснажував би український народ у боротьбі за самостійність і державність.

З уваги на особливі суспільні функції культури, організоване українське суспільство в діяспорі повинне моральною та матеріяльною опікою допомогати кадрам української самостійницької науки, літератури й мистецтва не тільки розгорнути фронт боротьби з російським наступом на духове існування українського народу, самобутність його культури, його історичне минуле, а й теж стати основним чинником у збереженні національного обличчя українця в діяспорі та у врятуванні його від загублення і денаціоналізації.

Праця мистця і вченого спирається не лише на свободі творчости, а й на відповідальности за ролю цієї творчости та позитивний вплив її на поглиблення християнсько-моральних засад національної спільноти, відповідальність за вироблення її національного почуття, за розвиток національної думки, що скріплює духові сили народу, його культуру.

Перед українським суспільством в діяспорі стоять великі й важливі завдання: посилити культурну працю, збільшити обсяг її та підняти рівень її. Всі чинники релігійного, громадського й культурного життя мусять активно співпрацювати, щоб реалізувати ці завдання.

Основною передумовою успішної культурної праці та успішного культурнотворчого процесу в діяспорі — це змагання до централізації культурного життя.

Політика Росії щодо боротьби з „буржуазними традиціями" в культурі поневолених народів — це таке ж вбивство духа, як штучний голод і переселювання народів є вбивством біологічним.

Систематично й послідовно Росія проводить процес насильницької ліквідації самобутности й автентичности української культури та намагається звести існування українства, як культурнотворчої одиниці до мінімуму, а тим самим цілковито інтеґрувати український народ, підпорядкувати його інтересам і вимогам панівної російської культури, базою якої є завойовництво, імперіялізм і колоніялізм.

Асоціяція Діячів Української Культури з обуренням таврує це насильство Росії над Україною і звертається до об'єднань діячів культури у вільному світі, щоб вони піддержали наше становище на міжнародньому форумі, протестуючи перед своїми урядами проти нищення українського народу; проти нищення його культури; проти переслідування українських діячів культури; проти арештів за саме тільки вживання рідної мови.

Асоціяція Діячів Української Культури пересилає слова свого подиву й признання тим українським діячам культури в Україні, які, не зважаючи на терор і переслідування окупанта, завзято й непохитно боряться за самостійну думку і творчість українського народу.

Асоціяція Діячів Української Культури закликає працівників української культури на еміґрації, щоб вони пожвавили свою працю в ділянці творення українських культурних цінностей і підтримували фронт боротьби за самостійну суверенну українську культуру.

ПЕРШИЙ СВІТОВИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА

Перший Світовий Конґрес Українського Вільного Студенства відбувався 11 і 12 листопада в Ню Йорку, як частина Світового Конґресу Вільних Українців.

У Конґресі взяло участь 99 делеґатів з Америки, Канади, Европи, Арґентини, Англії, Австралії й Бельгії та поверх 300 студентів-репрезентантів таких студентських організацій та об'єднань: Центральний Союз Українського Студенства, Союз Українських Студентських Товариств Америки, Союз Українського Студенства Канади, Союз Українських Студентських Товариств Европи, Союз Українсько-Арґентинського Студентства, Централя Українського Студенства Австралії, Українське Студентське-Академічне Товариство „Зарево", Студентська Секція Об'єднання Демократичної Української Молоді, Товариство Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського.

На базі узгіднення підготовчих комісій, Конґрес покликав президію в такому складі: Богдан Футей — голова, Христина Кульчицька, Михайло Герць — секретарі; Юрій Кульчицький, Любомир Жила, Павло Дорожинський, Микола Богатюк, Юрій Криволап — заступники голови.

Першу сесію Конґресу відкрито доповіддю Юрія Кульчицького на тему „Українське студентство в Україні" та звітною доповіддю Євгена Гановського „Діяльність ЦЕСУС-у за минулі роки". В цій доповіді віддано, зокрема, багато уваги праці українського студентства на міжнародному форумі.

З коротким словом до студентів виступав о. д-р Кушнір з рамени КУК і ПАУК та Йосип Лисогір від Організаційної Комісії СКВУ та УНС.

Зі звітними доповіддями про діяльність, характер і теперішній стан студентських союзів та об'єднань виступали: Ольга Яцура (СУСТА); Ярослав Бігун (ЦУСА); І. Бардин (САУС); А. Цимбалістий (Англія); М. Богатюк (ТУСМ); П. Дорожинський („Зарево"); Ю. Криволап (ОДУМ).

Другий день Конґресу розпочався звітуванням конґресових комісій: Мандатної, Пресово-видавничо-бюджетової, Номінаційної. Прочитано проєкт статуту ЦЕСУС-у. Проєкт резолюцій та проєк-

ти закликів до українського студентства в Україні й на чужині Конґрес прийняв одноголосно.

Студенти звернулися до Президії Конґресу з вимогою, щоб усі праці Конґресу проводилися тільки українською мовою. Ці вимоги учасники Конґресу прийняли бурхливими оваціями.

Заключною частиною Конґресу керував Павло Дорожинський. Праці Конґресу проходили в дружньому й толерантному дусі. Компромісово розв'язано розходження та спірні питання. Центральний Союз Українського Студентства прийняв новий статут, на базі якого об'єдналися всі організовані українські студенти вільного світу.

Перший Світовий Конґрес Українського Студентства відкрив нову й змістовнішу сторінку в житті студентів і всієї української спільноти.

ЗАКЛИК СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА ДО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА В УКРАЇНІ

Дорогі Друзі!

Ми, українські студенти з різних континентів і країн вільного світу, зібралися 11 і 12 листопада 1967 року в Ню Йорку, осідку Об'єднаних Націй, на Першому Світовому Конґресі Українського Вільного Студенства.

Доба і час, в якому живемо, ставлять перед українською студіюючою молоддю в країнах вільного світу важливі обов'язки й завдання. Тому зібралися ми, представники всіх діючих українських студентських організацій: ЦЕСУС, СУСТА, СУСК, СУСТЕ, ЦУСА, студентської секції ОДУМ, ТУСМ, УАТ „Зарево", щоб обміркувати стан і можливості об'єднаної студентської діяльности за кордонами України, розглянути проблеми українського студентства в Україні та реорганізувати, в зв'язку з новою дійсністю і новими вимогами часу, світову студентську централю ЦЕСУС.

Після дводенних ділових нарад, ми закінчили успішно наш Перший Світовий Конґрес Українського Вільного Студентства й у великому духовому піднесенні кожен з нас прирік ще з більшою енерґією, ще з більшою охотою працювати для українського народу, віддавати йому свої сили та знання.

Перший Світовий Конґрес Українського Вільного Студентства відкриває нову сторінку в історії українського організованого студентського руху. Протягом довшого часу ми відчували потребу більш посиленої діяльности на міжнародному студентському відтинку. Тому треба було об'єднати всі сили українського студент-

ства, щоб ім'я великого сорокп'ятьмільйонового українського народу було гідно заступлене в сім'ї студенства народів світу.

Дорогі Друзі!

Нам боляче, що в XX-му столітті, коли десятки великих і малих народів порвали пута колоніяльного гніту, Україна ще далі находиться в колоніяльній залежності, а українському студентству забороняється представляти свій власний народ у міжнародному студентському житті.

У країнах, де ми навчаємося, в десятках і сотнях університетів, на різних студентських з'їздах, конґресах і конференціях ми зустрічаємо студентів з усіх країн світу, різних рас і національностей, але серед них немає представників України.

Рівночасно з цією, нечуваною в наші часи дискримінацією, до нас доходять все нові й нові тривожні вістки з України:

● Панівна московська влада арештовує й таємно засуджує молодих діячів культури тільки за те, що вони домагаються української мови в університетах, інститутах та вузах.

● З України вивезено й дальше вивозиться тисячі української молоді в Казахстан і Сибір. Цій молоді совєтсько-комуністична влада забороняє навчатися рідною мовою, мати українські школи та видавати українські газети й журнали.

● З совєтських видань довідуємося, що в тисячах шкільних бібліотек немає, або, майже, немає українських книжок, зате бібліотеки переповнені російськими книжками.

● В Україні видаються російські книжки; російською мовою видаються майже всі наукові підручники, багато газет та журналів, а в Росії немає ні одного українського видавництва, ані однієї школи з українською мовою навчання навіть у тих місцевостях, де є більшість українського населення; тиражі українських видань надзвичайно обмежені.

● Більшовицька Росія стала зараз на шлях російського велико-державного шовінізму, проповідуючи всюди вищість російського народу, його культури й мови.

● КПСС зробила університети, інститути, вузи й технікуми України знаряддям офіційної русифікації українського народу. Тому русифікатори ведуть таку посилену нагінку на українську історію, культуру й мову — три найосновніші елементи самобутности кожного народу.

● Дальше триває переслідування свободи слова, обмежується свободу творчости та забороняється видавати твори багатьох молодих письменників!

Дорогі Друзі!

Настав час сказати панівній владі та російським шовіністам: Годі! Годі поневолювачам свободи й рівности між народами застосовувати середньовічні методи гніту й утисків!

Наша доба — це доба відважної й активної боротьби молоді різних країн світу за свободу боротьби проти диктатури, гніту, колоніялізму, імперіялізму та національної дискримінації.

Наші симпатії були й завжди будуть по стороні тих, хто бореться за свободу, за національну незалежність та соціяльну справедливість.

Тому наша всеціла підтримка всім тим серед вас, хто знає ціну свободи, безстрашно цю свободу обстоює і за неї бореться.

Наші симпатії по стороні тієї молоді, яка демонструвала під пам'ятником Шевченкові в Києві й Каневі, яка домагається української мови в університетах України, яка відважно обстоює права свого народу й бореться за них.

Ви знаєте, і ми знаємо, що повної свободи можна досягнути лише в незалежній і соборній українській державі. Як довго наша Батьківщина не матиме своєї державної незалежности, як довго не вирветься з-під геґемонії Росії, так довго немислима свобода в Україні, так довго не буде забезпечена доля українського народу.

Звертаємося і до вас, студенти національних меншин в Україні: будьте завжди по стороні українського народу, по стороні борців за свободу й національну незалежність України. Будьте разом з нами в боротьбі за світле майбутнє нашої спільної Батьківщини.

Українські студенти!

Бороніть становище української мови в початкових, середніх і вищих школах!

Закінчивши навчання, залишайтесь в Україні та працюйте для нашого народу на нашій рідній землі! Обороняйте національні права українського народу та будьте завжди по стороні борців за свободу й національно-державну незалежність України.

Коли навчаєтеся за кордонами України, пам'ятайте про свій народ, його змагання до волі, його мову, культуру, його минуле й невідрадне сучасне.

Пам'ятайте, що ваші успіхи — це успіхи всіх нас, всього українського народу. Вони є заохотою для нас, вони є стимулом для нашої праці, вони зближують нас з вами та об'єднують в одне ціле.

Ви і ми — одна нерозривна цілість українського народу. Ви там, в Україні, а ми тут, на чужині, пов'язані нерозривними духо-

вими нитками, пов'язані спільним минулим і спільною боротьбою за світле майбутнє українського народу.

Ми, так як і ви, хочемо, щоб „оберталася земля і щоб з нею оберталася Україна". Ми хочемо бути повноцінними й рівними серед усіх народів світу, будівничими завтрішнього красивого світу. Ми хочемо сказати світові, що це ми, українці, цивілізували Східню і боронили Західню Европу. Ми хочемо все це сказати без сорому й без страху, не питаючися дозволу „старшого брата" чи „опікуна".

Постановімо собі тепер і назавжди, що не буде в світі такої сили, яка б могла роз'єднати нас. Не буде такої влади, яка могла б зупинити наші спільні змагання за свободу, за національну незалежність, за соціяльну справедливість, за духову самобутність нашого народу, за гідність людини, за світле, велике й справедливе завтра.

Кличемо Вас до нових дерзань, до нових перемог, до нових вершин! Ми віримо, як вірив наш великий Тарас Шевченко:

Борітеся — поборете!

з непохитною наснагою і візією Василя Симоненка, що

Народ мій є! Народ мій завжди буде
Ніхто не перекреслить мій народ!

Президія Першого Конґресу
Українського Вільного Студентства

Ню Йорк, 12 листопада 1967 р.

ЗАКЛИК СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА ДО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА У ЗАХІДНЬОМУ СВІТІ

Дорогі друзі в країнах вільного світу!

З великою радістю повідомляємо, що 11 і 12 листопада 1967 року відбувся Перший Світовий Конґрес Українського Вільного Студентства.

Це вперше в історії українського організованого студентського руху зібралися ми, представники станових, ідеологічних і конфесійних студентських організацій, щоб спільно обміркувати життєві проблеми, що стоять перед нами в країнах вільного світу і перед українськими студентами в Україні.

Зібралися ми, представники ЦЕСУС, СУСТА, СУСК, СУСТЕ, САУС, ЦУСА, студентської секції ОДУМ, ТУСМ, УАТ „Зарево",

щоб об'єднаними силами, маючи різні погляди і різні методи праці, але одну ціль, працювати для нашого поневоленого українського народу.

Традицією українського студенства модерних часів було йти у лавах борців за найвищий ідеал нашого народу — свою самостійну державу. Українські студенти минулих десятиріч, студіюючи на рідних землях і на чужині, йшли спільно у передовому фронті найсвідоміших, найбільш відданих справі державного будівництва України, бойовиків, інтелектуалістів, політичних і суспільних діячів. Наші попередники, як і наші сучасники в Україні, не шкодують найкращих років свого життя, не шкодують особистого щастя, не вагаються віддати найвищу жертву в боротьбі за свободу українського народу.

Така роля нашого студентства, таке завдання студентського руху на рідних землях і в усіх тих країнах, куди кинула нас доля.

Духовість українського студентства формувалася на принципах боротьби не лише фізичними засобами. Найкраща зброя, що її Господь дав людині — це інтелект, який лежить в основах нашої праці і боротьби.

Ми, члени українського організованого студентського життя, є членами також всього українського суспільства. Сама історія поклала на плечі нашому молодому поколінню завдання — здобути українському народові належне місце у світі.

Найкращою нашою зброєю, здобутою при допомозі освіти, повинно бути знання. Не важно в якій ділянці — музиці, медицині, інженерії, хемії, суспільних науках. Це наше знання й повинно бути нашою наймогутнішою зброєю у нашій праці, наших пориваннях.

Бо ж наше знання, це не лише засіб для здобуття матеріяльної незалежности й вигідного життя, але й також засіб у боротьбі за свободу нашого народу. У наші часи людина поневоленого народу без ідейного змісту, не представляє, майже, жодної вартости для визволення свого народу. Тому саме ідейне обличчя кожного з нас, методи нашої праці й боротьби завжди будуть дуже важливі.

Наше місце в боротьбі нашого народу за свободу важливе й зобов'язуюче. Нам доведеться, незабаром, перебрати місця, зайняті тепер старшим поколінням, нашими чільними діячами у вільному світі. Кожної хвилини ми мусимо бути готові допомагати тим нашим братам у поневоленій Батьківщині, які пожертвували своєю молодістю в ім'я свободи нашого народу.

Час студій у житті людини це лише підготовка до дозрілого, повного, багатого, насиченого працею життя людини. Тому, нехай кожний з нас готується до цього найповнішого, найбільш динамічного періоду людського існування — дозрілого віку; віку,

коли завдяки знанню, людина не лише хоче, а й може. Може, бо знає.

Місце нашої боротьби, друзі, буде, може й на довгі роки, у викладових залях, у лябораторіях, проєктувальних цехах, на концертних естрадах, у тиші наукових конференцій, у мовчазних бібліотеках, там „де мовчазні говорять і мертві живуть".

Ми закликаємо вас, українські студенти: прямуйте до великого, ніколи не задовольняйтеся малим.

Вам, дорогі друзі, народженим і вихованим у різних частинах світу, припало почесне завдання бути активними співучасниками боротьби за волю українського народу. Саме тепер — думкою, пером і словом.

Завдання це не легке, але воно допоможе забезпечити краще завтра нашим ровесникам і новим ґенераціям української молоді на нашій батьківщині.

На рідних землях ворог давить правду насильством, за межами України він намагається обманом і неправдою ширити свої ідеї.

Тому, дорогі друзі, при кожній нагоді розкривайте російсько-комуністичну пропаґанду, що прямує до закріплення своєї системи серед народів СССР і до поширення своїх впливів у країнах вільного світу.

Доводьте, що УССР є фіктивною державою, що влада в Україні не є владою українського народу, що Україна є експлуатована й використовувана панівним російсько-колоніяльним режимом.

Розбуджуйте сумління світу постійними пригадками про мільйони українців і інших народів, заморених голодовою смертю совєтсько-російською тоталітарною владою, закованих по тюрмах і таборах Сибіру.

Як молоді вчені, або кандидати на них, звертайте увагу всього культурного світу на нечуване винищування української культури, палення українських бібліотек, переслідування, арешти й тайні суди над молодими українськими письменниками та культурними діячами, нищення історичних пам'яток, церков і унікальних документів.

Використовуйте кожну нагоду у колі своїх колеґ — студентської молоді, щоб знайомити їх, а через них увесь вільний світ, зі справжнім станом у поневоленій Україні, толерування якого у вільному світі є найбільшою ганьбою наших часів.

Студіюйте минуле нашого народу й вивчайте сучасний стан нашої батьківщини, бо лише тоді зможете гідно боронити права свого народу.

Нагадуйте культурному світові героїчну боротьбу нашого народу в давнині, в недавньому минулому й сьогодні. Боротьбу, яка ведеться за волю народів та волю і гідність людини!

Аванґардом у ширенні правди про Україну у вільному світі мусите бути ви, дорогі друзі, кожна й кожний з вас.

Байдуже, де ви студіюєте, чи будете студіювати, якою не була б мова ваших професорів, нехай спільною для вас буде мова українська, а спільною правдою життя хай буде для Вас правда про наш народ.

Дорогі друзі!

За нами вже Перший Світовий Конґрес Українського Вільного Студентства. Здійснилась мрія багатьох поколінь нашої студіюючої молоді.

У висліді цього Конґресу посилено діяльність української світової студентської централі ЦЕСУС, що від сьогодні об'єднує всіх — членів станових, ідеологічних і конфесійних студентських організацій.

Закликаємо вас, закликаємо всі організації й усіх українців: дайте підтримку новій Управі ЦЕСУС і його діяльності. Допоможіть йому посилити працю на форумі міжнародного студентського життя, де його представники могли б на повний голос сказати світові слово правди про переслідування, русифікацію і заперечення всіх академічних свобід в Україні.

Закликаємо вас, друзі, до праці, до нових зусиль, до нових дерзань!

Будьмо разом у змаганнях за світле майбутнє нашого народу!

Президія Першого Конґресу
Українського Вільного Студентства

Ню Йорк, 12 листопада 1967 р.

РЕЗОЛЮЦІЇ ПЕРШОГО СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Привіти:

а) Учасники Конґресу пересилають свій щирий привіт Українському Народові на Рідних Землях, зокрема українським студентам, які боряться проти російсько-комуністичного поневолення.

б) Учасники Конґресу пересилають привіт Світовому Конґресові Вільних Українців і підтримують його намагання зама-

ніфестувати солідарність української спільноти з визвольною боротьбою українського народу та об'єднати всі ідеологічні сили українців у вільному світі для виборення й закріплення самостійности України.

в) Учасники Конґресу вітають Кардинала Йосифа Сліпого, Первоієрарха Української Католицької Церкви, Високих Ієрархів обох ісповідань та всі українські Церкви на еміґрації.

г) Учасники Конґресу вітають усіх українських вояків — борців за волю українського народу в річницю 50-річчя вшанування Української Революції, відновлення української незалежної Держави та 25-річчя створення Української Повстанської Армії. Вітаємо всіх борців за перемогу української Правди, борців за суверенність українського народу та його духа.

ґ) Учасники Конґресу вітають усі українські молодіжні організації, що працюють над вихованням свідомих українців та добрих громадян держав свого поселення.

д) Учасники Конґресу пересилають палкий привіт усім народам, поневоленим Росією, та разом з ними чекають на скорий розвал останньої в світі імперії — СССР.

2. Ствердження:

а) Учасники Конґресу засуджують переслідування, виселювання та арештовування діячів української культури, нищення історичних пам'яток українського народу, палення українських бібліотек з унікальними манускриптами та посилення русифікації в Україні. Конґрес протестує проти офіційних запрошувань представників уряду УССР та його речників на студентські форуми. Як згадані вище засоби мають на меті дощенту знищити український народ, так офіційні зустрічі є засобом російсько-совєтського уряду знищити надії нашого народу в Україні щодо еміґрації та одночасно послабити активність української спільноти в діяспорі.

б) Учасники Конґресу стверджують, що 50-річчя Української Революції та Державности і 25-річчя Української Повстанської Армії — це тільки частина великого процесу, який веде до остаточного визволення України. Перша світова війна дала можливість українському народові виявити свою волю до самовизначення. Друга світова війна доказала, що українське студентство повинне бути носієм української визвольної концепції. Беручи до уваги, що світ закриває очі на сьогоднішню дійсність в Україні, українські студенти повинні:

1. Підтримувати політику, яка має на меті розчленувати російську колоніяльну імперію.
2. Шукати союзників, які прихильно ставляться до української визвольної ідеї.
3. Стежити за подіями в Україні, які приносять українському народові жахливі втрати й відповідно реаґувати на потреби України.
4. Зберігати субстанцію українського народу, плекати його мову й культуру й таким чином вдержувати духовий зв'язок з Україною

в) Учасники Конґресу стверджують, що уряд УССР не є речником українського народу, а тільки знаряддям у руках Росії. Уряд УССР — це фасада російського шовінізму та імперіялізму.

II. ДІЛОВА ЧАСТИНА

1. Зовнішні зв'язки:

Учасники Конґресу доручають наступній управі ЦЕСУС-у:

а) Репрезентувати українське студентство на міжнародному студентському форумі.

б) Видавничою діяльністю інформувати міжнародне студентство про дійсність в Україні, зокрема про українське студентство в Україні.

в) Вдержувати контакти з міжнародними та крайовими студентськими централями окремих країн.

г) Здобувати симпатію чужинецьких студентів для української справи.

2. Праця в українському організованому житті:

Учасники Конґресу закликають українське студентство включатися в активне українське життя в країнах свого поселення, підтримувати централі й крайові організації, що репрезентують українську спільноту.

3. Організаційні справи:

Учасники Конґресу доручають наступній управі ЦЕСУС-у:

а) Поробити старання, щоб зактивізувати та охопити всі українські студентські Союзи у вільному світі.

б) Відновити та посилити діяльність студентських Союзів у країнах, де вони внаслідок різних обставин занепали, чи стали недіяльними.

в) Координувати працю крайових Союзів та давати напрямні в цій ділянці.

4. Культурно-освітні справи:

Учасники Конґресу закликають нововибрану управу ЦЕСУС-у:

а) Поробити заходи, щоб зберегти національну субстанцію українського студентства. Рушійною силою в збереженні української культури завжди була українська мова й українські традиції. Для систематичного вивчення цих українознавчих ділянок необхідні постійні наукові катедри з добре поставленими українознавчими предметами. Засвоювання української мови та культури — це духове зберігання єдности з українським народом в Україні. Зберігати ці вартості, це значить — стати частиною великого українського світу.

5. Пресово-видавничі справи:

Учасники Конґресу, доцінюючи важливість студентських публікацій у формуванні ідей та понять, закликають нововибрану управу ЦЕСУС-у:

а) Видавати інформативні публікації чужими мовами.

б) Утримувати контакт з чужинним світом, дописуючи до міжнародних і крайових журналів та публікацій, щоб таким чином інформувати вільний світ про українські справи.

6. Фінансові справи:

Перший Конґрес Українського Вільного Студентства доручає всім студентським Союзам призначити дотації на потреби ЦЕСУС-у.

СВІТОВА СЕСІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

Світова Сесія Українського Жіноцтва відбулася напередодні СКВУ 15 листопада 1967 року з участю поверх 500 осіб.

Сесію відкрила голова СФУЖО Олена Залізняк. Делеґаток з різних країн представила заступниця голови СФУЖО Олена Лотоцька.

Наради Сесії проходили в восьми комісіях. Організаційною комісією керувала Наталя Пазуняк. Доповіді читали Іванна Рожанковська, Анастасія Остап'юк, Степанія Савчук, Лідія Макаруха-Іваницька, Лідія Гаєвська-Денис, Ґена Савка та Анна Прийма.

Комісією, присвяченою питанням української жінки в УССР, керувала Любов Дражевська. Доповіді про становище жінки в поневоленій Україні читали Олена Кононенко-Трофимовська, Валентина Воропай, О. Сулима-Бойко і Марія Біляк.

Виховну комісію очолювала Ірина Пеленська. Нарадами цієї комісії керували О. Грабовенська та Л. Вертипорох. Доповіді читали: Іванна Ґілевич, Рената Шаран, Ірина Тарнавська, Олена Климишин, Лада Прокоп, Леся Храплива.

Культурно-освітньою комісією керувала Софія Карпінська. Доповіді читали Леся Храплива, Ольга Репетило-Яцура, Софія Карпінська, Марія Кобринська, Ольга Соневицька.

Комісію народної культури очолювала Оксана Ґенґало. Доповіді читали Оксана Ґенґало, Лідія Бурачинська та Євгенія Мазепа.

Комісією преси та журналістики керували Володимира Ценко і Степанія Бубнюк. Доповіді читали Степанія Бубнюк, Лідія Бурачинська, Марія Харина, Мотря Богатюк, Слава Стецько.

Комісію Зв'язків очолювала Олена Процюк. Доповіді читали Ірина Падох, Марія Солонинка, Марія Душник, Уляна Целевич.

Комісією Суспільної опіки керувала Євгенія Янківська. Доповіді читали Марія Квітковська, Ольга Даниляк, Тетяна Рогатинська, Олександра Ковальська, Орися Буцик.

Пленарна Сесія почалася урочистим внесенням прапорів різних жіночих організацій. Сесією керувала голова Організації Українок Канади Степанія Савчук. Молитву провів о. В. Жолкевич. До почесної президії були запрошені Марія Бачинська-Донцов, Маруся Бек, Ізидора Косач-Борисова, Людмила Івченко, Ольга Коренець, Софія Мельник, Ганна Дмитерко-Ратич, Ярослава Стецько,

Савеля Стечишин та представниці жіночих організацій Канади, Америки, Арґентини, Бразилії, Німеччини.

Головні доповіді на Пленарній сесії читали: Ганна Янішевська — „50-річчя рівноправности української жінки", Валентина Воропай — „Українська жінка на рідних землях", Степанія Пушкар — „Українська жінка у вільному світі". Після доповідей голова Резолюційної комісії Ірина Павликовська прочитала проєкт резолюцій Світової Сесії Українського Жіноцтва, які, після узгіднення, були передані Президії СКВУ для включення в загальні резолюції Конґресу.

Пленарну Сесію закінчено відчитанням привітів.

Останньою частиною Світової Сесії Українського Жіноцтва був бенкет з багатою мистецькою програмою. Вступне слово на бенкеті сказала голова окружної Ради СФУЖО Оксана Рак, а майстром церемонії була Олена Лотоцька. Під час бенкету склали свої привітання представниці з різних країн українського поселення.

Леся Храплива

РОДИННИЙ ДІМ І ГРОМАДСЬКІ УСТАНОВИ

(Доповідь на Сесії Українського Жіноцтва)

Родина, яка спільно живе, росте, працює та поборює життєві труднощі — це зразок і початок людської спільноти. Не зважаючи на найбільшу зрізничкованість цієї спільноти, родина завжди залишається підставовою клітиною її. На родині опирається кожна вища громадська одиниця. Якість родини має великий вплив на якість цілости спільноти.

Грецький філософ Платон описує в своєму творі „Держава" вимріяну, на його думку, спільноту, де дітей виховують не батьки, а держава. Одначе його твір залишився утопією. Ось на наших же очах більшовики хотіли відсунути родину на дальший плян, як пережиток міщанства. Це довело до такого морального упадку та загального хаосу, що таки довелося присвятити особливу увагу родині, щоб припинити розклад суспільства взагалі.

Родина — це одиниця, в першу чергу, біологічна. Первісна її мета — продовжувати людський рід. Але тому, що людині характерне вміння ідеалізувати та одухотворяти біологічні процеси, то родина пов'язана між собою не лише кровними, чисто біологічними вузлами, а й ідеальними зв'язками високої етичної наснаги. Тому родина — це засновник усіх високих ідей, які охоплюють вужчі громади, суспільні верстви та широкі національні спільноти. І тільки дорогою щільних родинних зв'язків можна перенести в дальші покоління ідеї, які унапрямлюють життя цілих спіль-

нот. Чим вище зорганізована спільнота, тим дальше й глибше сягають її ідеали, тим більше основуються вони на розумових категоріях, а не виключно на почуваннях. Ці вищі громадські з'єднання допомагають родині, підносячи рівень її побуту та даючи в руки відповідні засоби для виховання її дітей. З другого боку — існування цих спільнот на дальшу мету не було б можливим, якби їхні ідеї не вкорінювалися та не передавалися з покоління в покоління.

Розвиток родини й спільноти можливий тільки при повній і гармонійній співпраці. Особливо необхідною стає ця співпраця тоді, коли громада відірвана від своєї природної підстави — рідної землі. У чужій країні громада не може забезпечувати своїх членів матеріяльними добрами, не має санкцій на порушників своїх законів. Такі громади опираються виключно на духових вартостях та на плеканні цих вартостей.

Саме такою спільнотою є українська діяспора у вільному світі. Україна для нас — це не наглядна дійсність, якої можна торкнутися на кожному кроці. Україна для нас — це, в першу чергу, життєва концепція, яку ми стараємося втілити в наше життя. Ми стараємося зробити Україну дійсною для нас, хоч наше оточення накидає нам зовсім інші концепції та інший життєвий стиль.

Завдання нашої національної спільноти за межами Батьківщини у сучасну пору дуже не легкі. Отже, тим більші вимоги мусить ставити вона і до своєї основної одиниці — до української родини. Перша і основна вимога це — щоб українська родина вважала себе українською, щоб метою її була мета всієї української спільноти: зберегти своє українство. Буває, що у якійсь родині нема цієї підставової свідомости та цілеспрямованости, але вона іноді діє в напрямку збереження українства, маючи на увазі зовсім інші мотиви. Мотиви можуть бути чисто естетичні, товариські, чи, наприклад, бажання відігравати якусь особливу ролю в українській спільноті. Проте, без основної свідомости, ці мотиви скорше чи пізніше замінюються іншими, бо зовнішній світ, чуже оточення дає національно нестійким людям на багато сильніші поштовхи.

Виховання дітей — це основне завдання родини серед не-українського довкілля. Повновартісних українців може видати тільки національно здорова родина. Свідома національна постава батьків мусить знаходити свій вислів у цілому їхньому житті: у вигляді їхнього дому, в мові, яка в ньому панує, в зацікавленнях, у рівні домашніх розмов та в оцінці загальних вартостей. Усе це з наймолодших літ формує світовідчування дитини. Її майбутнє місце в українській спільноті визначається всією атмосферою родинного дому. Отже відношення дитини до української громади й народу в цілому, треба починати плекати з раннього дитинства.

Модерні психологи стверджують, що духове „я" в людини закладається саме в дошкільному віці, шляхом ще не розумілих дитині, але зате дуже глибоко відчутих вражень і переживань. Усі вчителі українознавства погоджуються, що дитина, яка прийде в українську школу без ніякої підготовки зі сторони родинного дому, ніколи не досягне такого рівня, який без труду досягає дитина з дбайливого українського дому, де українське представляють їй, як гідне уваги й пошани. В дошкільному віці чуттєві зв'язки дитини з батьками найміцніші й тоді дитині найлегше вжитися в той зміст, яким живе вся родина.

З такою підготовкою дитина повинна прийти з родинного гнізда в українське організоване життя. Це життя в нас багатогранне, але тільки деякі сектори його мають безпосереднє відношення до виховання дітей. До них належать українські Церкви, школи, дошкілля, молодіжні організації, видавництва українських дитячих книжок, преса. Діти теж зустрічаються з іншими ділянками нашого громадського життя, як ось з жіночими організаціями, науковими установами, мистецькими об'єднаннями, політичним життям, хоч ці зустрічі, звичайно, хвилеві. Але саме через них дитина створює собі перші образи нашого громадського життя та поняття про свою майбутню ролю в ньому. Зустрічі ці, здебільшого, не безпосередні. Вони відбуваються за посередництвом старших членів родини, і крізь призму їхніх поглядів дитина вперше знайомиться з цілістю нашого громадського життя. А тому, що дитина ще не може самостійно перевірити поглядів, почутих удома (до того ж вона хоче вірити тим, кого любить і від кого залежна), то її перші погляди на громадське життя і його вартості такі самі, як і її родини. При великій інтенсивності, з якою дитина сприймає все почуте, один зневажливий вислів може її зразити назавжди. І, навпаки, вислів повний пошани запалить її на все життя до громадської праці.

Важливу ролю відіграють виховні установи, з якими дитина входить у ближчі зв'язки. Завдання батьків — відкрити дитині дорогу до Церкви, школи, передшкілля, молодіжних організацій. Без батьків дитина ледве чи здогадалася б, що їй треба туди належати. Батьки приводять, записують і включають своїх дітей в українське середовище.

На жаль, багато наших батьків, щоб оправдати свою пасивність, часто зневажливо висловлюються про наші виховні установи, щоб тільки доказати, що їхнім дітям там не місце. Дехто з батьків часто забуває, що майже неможливо виховати дитину на доброго українця, відібравши від неї можливості жити в товаристві українських ровесників. Треба пам'ятати, що в молодому віці дитина дуже високо цінить думки та погляди своїх ровесників.

Формальне вписання дитини до української школи, до молодіжної організації, чи до церковної парохії — далеко не вистачальне. Воно зобов'язує до виконання всіх вимог, що їх перед дитиною ставить дана виховна установа. Це значить — точне відвідування сходин чи лекцій, набуття потрібних підручників, одностроїв, виряду, участь у передбачених імпрезах, чи таборах. Усі ці обов'язки дітей беруть на себе, насправді, батьки. Сумлінне виконання цих обов'язків доказує дитині важливість усього, що вона в цій школі чи організації робить.

Батьки, як члени суспільства, мусять дбати про виховання своїх дітей не лише в українському дусі, а й на громадському рівні. Особливо в наших умовинах, де всі виховні, наукові й церковні установи живуть тільки завдяки добрій волі громадянства. Ці установи залежні і від матеріяльної підтримки батьків, і від їхньої допоміжної праці в батьківських кружках. Але, як же часто батьки готові розкритикувати наші виховні установи, забуваючи, що їхня роля в цих установах — це роля споживачів труду виховників (найчастіше неплатних) тоді, коли самі батьки повинні б бути активними співтворцями цих виховних установ.

Неменше відповідальні батьки за кількісний та якісний рівень відповідної дитячої літератури та преси. Не зважаючи на те, що в нас є письменники, які могли б писати для дітей, справа дитячої літератури не поставлена на потрібний рівень через малий попит на неї. Тільки широкий читач може забезпечити появу книжок, які тут, для дітей, мусять бути особливо дбайливо видавані й тому, при малих накладах, неспівмірно дорогі.

У нас є діти, які можуть похвалитися своїми домашніми українськими бібліотеками. Але більшість, яка повинна дати того широкого читача, не проявляє зацікавлення до нових книжок. Вимогливі до дитячих видань батьки забувають, що при їхній належній поставі зникла б більша кількість недоліків, через які вони ставлять у сумнів вартість нашої дитячої літератури. Друге дуже поширене явище, це масове вживання підсовєтських дитячих видань. Між ними бувають і дуже добрі речі, але не вільно забувати, що їхньою ціллю є вплинути на наших дітей, поширити серед них комуністичну та атеїстичну пропаґанду, нераз дуже тонко закриту справжнім мистецьким виглядом та змістом книжки.

З уваги на вийняткове положення українців у діяспорі, батьки повинні заступати інтереси виховання дітей навіть у тих громадських ділянках, які, на перший погляд, не мають безпосереднього відношення до виховання. Наприклад: преса для дорослих, фінансові, громадські, політичні, наукові чи мистецькі установи — всюди батьки можуть покермувати справи так, щоб допомогти нашим виховним установам грішми, ділом, чи відповідною пропаґандою.

Треба сказати, що на особливе відзначення заслуговують українські матері, об'єднані у різних жіночих організаціях. Вони щораз краще починають розуміти свою відповідальність за виховання дітей у здоровому національному й громадському дусі. Численні виховні семінарі, гуртки юних книголюбів, дитячі світлички та імпрези, що їх влаштовують різні відділи жіночих організацій —це гарний початок великої праці в напрямку збереження душі української дитини.

РЕЗОЛЮЦІЇ СЕСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

1. Українське жіноцтво, зібране на Світовій Сесії, вшанувало 50-річчя Української Національної Революції і відзначило факт надання жінці повних громадських і політичних прав в Українській Народній Республіці. Використовуючи ці права, українське жіноцтво зробило величезний вклад у родинне й громадське життя та визвольні змагання українського народу. Українські жіночі організації вірно стояли й стоять на службі української церкви, родини й народу.

2. Для здійснення свого великого завдання, українське жіноцтво вважало за конечне об'єднатися і спільно працювати, щоб фізично й духово зберегти українську спільноту. Об'єднання започатковано на Конґресі Українського Жіноцтва в 1948 році створенням Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Це об'єднання не тільки скріпило працю українського жіноцтва, а й дало підстави включитися в міжнародні жіночі організації, внести українську проблематику до проблем світового жіноцтва й на світовому форумі боронити прав українського народу.

3. Українська мати й громадянка була й є співтворцем української духовости. Вона стояла й завжди стоятиме на сторожі українських традицій. Як мати й виховательна, вона перетривала різні лихоліття й вдержала молоде покоління при своєму народові. Тому віримо, що вона й тепер збереже українське молоде покоління на місцях свого поселення, а на рідних землях дальше ставитиме спротив нищівним заходам російського комунізму. Завдання української матері й громадянки ми ставимо на першому місці в праці українських жіночих організацій та закликаємо українське громадянство дати матері-виховательці якнайбільшу підтримку.

4. Українське жіноцтво у вільному світі, споріднене духово й кровно з українським народом у рідному краю, відчуває відповідальність й потребу допомогти українському народові, зокрема українській жінці на рідних землях. Пильно стежачи за подіями в Україні, стверджуємо, що російський комуністичний режим на-

магається знищити українську родину, як підставу й силу нації; позбавляє жінку впливу на виховання своїх дітей; застосовує терор і приписує відповідальність за арештованого чоловіка, чи іншого члена родини; нищить фізичну силу української жінки, примушуючи її до важкої праці; засуджує українську жінку на довготермінові кари в нелюдських тюремних умовинах за те, що українська жінка прагне свобідного національного й релігійного виявів.

Тому Світова Сесія Українського Жіноцтва звертається до Об'єднаних Націй з домаганням простежити положення української жінки на базі Деклярації Прав Людини; доручає жіноцтву у вільному світі звернутися до урядів у країнах свого поселення, щоб вони підтримали ці домагання українського жіноцтва в Об'єднаних Націях; звертається з закликом до жіноцтва, зорганізованого в міжнародних об'єднаннях, підтримати наш голос в обороні прав української жінки й родини в Україні.

НАРАДА ПРИХИЛЬНИКІВ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Під час Світового Конґресу Вільних Українців відбулася, 17 листопада, нарада прихильників Державного Центру Української Народньої Республіки з участю делеґатів і гостей СКВУ, які стоять на базі Державного Центру Української Народньої Республіки.

На нараді, що відбувалася в одній з кращих заль готелю „Гілтон", було поверх 600 осіб, втому представники з різних країн вільного світу та владики Української Православної і Української Католицької Церков.

Відкриваючи нараду, голова Представництва Виконного Органу Української Національної Ради в ЗСА І. Крамаренко, привітав присутнього на залі колишнього голову Ради Міністрів Директорії УНР Бориса Мартоса, владик обох Церков, президента Української Народньої Республіки в екзилі Миколу Лівицького, заступника президента Миколу Степаненка, голову УНРади Якова Маковецького, голову ВО УНРади Атанаса Фіґоля та делеґатів з-закордонних країн.

Голова наради, Я. Маковецький, прочитав коротке вступне слово й зачитав привіт Світовому Конґресові Вільних Українців від Української Національної Ради.

З промовами виступали президент Державного Центру М. Лівицький, віце-президент Микола Степаненко та голова ВО УНРади Атанас Фіґоль.

Президент Лівицький у своїй доповіді підкреслив важливість скликання СКВУ як бази для всенаціонального українського громадського об'єднання, з'ясував основи, на яких досягнуто узгіднень між Державним Центром УНР та Світовим Конґресом Вільних Українців.

„Ці узгіднення — сказав Президент — дадуть запоруку успішної діяльности українства в двох основних ділянках: політичній і суспільно-громадській." Усім, хто вложив свій ум і свою енергію в скликання та успішне завершення Конґресу, Президент висловив подяку й признання.

Президент підкреслив велику ролю Державного Центру УНР в екзилі для життя і політичного росту українців за межами Укра-

їни та запевнив, що цю ролю Державний Центр виконуватиме доти, доки не відродиться українська національна народоправна суверенна українська держава.

Голова ВО УНРади д-р Атанас Фіґоль висловив надію, що СКВУ матиме всі можливості стати інформаційним зв'язком між всіми українськими організованими клітинами у вільному світі. Найбільшим парадоксом у переведенні СКВУ д-р Фіґоль уважає факт промовчання політичного аспекту внутрішньо-українського життя. Промовець ствердив, що авторитетний політичний центр можна творити тільки на базі і традиціях Української Народньої Республіки.

Віцепрезидент М. Степаненко привітав колишніх членів Центральної Ради, присутніх на залі військовиків й разом з учасниками наради віддав поклін героям, які віддали своє життя за ідеї української суверенної держави.

Після доповідей були короткі виступи та дискусія над доповіддями.

На нараді схвалено резолюції, які передано Президії Світового Конґресу Вільних Українців з проханням включити їх в загальні резолюції Конґресу.

РЕЗОЛЮЦІЇ ПРИХИЛЬНИКІВ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Нарада Прихильників Державного Центру Української Народньої Республіки схвалила:

1. Вітати Державний Центр Української Народньої Республіки в екзилі, як репрезентанта та носія ідеї суверенної, соборної і народоправної державности; вітати політичні українські організації, що не входять у систему Державного Центру УНР, але боряться за самостійну й соборну українську державу.

2. Висловити надію, що Секретаріят СКВУ, як громадська надбудова українських крайових організацій діяспори, знайде шляхи та можливости до гармонійної співпраці з Державним Центром УНР в екзилі в рамках його компетенцій.

3. Присутні радіють фактом, що Світовий Конґрес Вільних Українців відбувається саме на передодні 50-річчя проголошення української держави в формі Української Народньої Республіки й таким чином нав'язують сучасну визвольну боротьбу до тих світлих традицій.

4. Нарада стверджує, що Світовий Конґрес Вільних Українців є відповіддю українського народу на святкування ворогом Жовтневої Революції, що принесла Україні нове поневолення.

СТУДІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Заходами Організації Державного Відродження України та її Братніх Організацій 15 і 16 листопада, при нагоді Світового Конґресу Вільних Українців відбулася в Ню Йорку Студійна Конференція, присвячена сучасній суспільно-політичній дійсності в Україні. В конференції взяли участь представники Українського Націоналістичного Руху й Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій з країн Европи, Північної й Південної Америки та Австралії. Серед гостей були: Голова Проводу Українських Націоналістів, Олег Штуль; Голова УНРади, д-р Яків Маковецький; Владика Олександер Новицький, єпископ Української Православної Церкви в ЗСА, який склав привіт від Церкви; проф. Юрій Бойко; інж. Дмитро Андрієвський; професор Олександер Грановський та ряд інших провідних діячів нашого суспільно-політичного життя.

У програму конференції увійшли чотири доповіді:

„Ідеологічна криза в СССР та Україна" — д-р Б. Боцюрків;

„Сучасний суспільно-політичний стан в Україні" — А. Заревівський (доповідь відчитав О. Штуль);

„Край і еміґрація" — Ярослав Гайвас;

„Боротьба з більшовизмом по цей бік залізної заслони — Осип Зінкевич.

Конференція схвалила й передала Світовому Конґресові Вільних Українців свої резолюції.

ПІДСУМКИ

Ідеологічна криза в СССР

Вимушений життєвою конечністю процес десталінізації підсилив віддавна вже існуючу в СССР ідеологічну кризу, привів до відосередніх тенденцій так між окремими країнами совєтського бльоку, як і внутрі СССР.

Підірвання міту про партійну непомильність і всесильність, при зростаючих ідейних та культурних впливах з-закордону, викликали в совєтському житті критичні, а то й опозиційні течії.

зокрема серед творчої інтеліґенції й студенства. Ці тенденції формувалися в напрямку домагань більшої особистої і творчої свободи, раціональности, правопорядку, історичної правди й інтелектуальної чесности.

У російському суспільстві ідейні тенденції йдуть по лінії двох орієнтацій: „західньої", тобто орієнтації на духові традиції Заходу, і „слов'янофільської", а радше орієнтації на чисто російські традиції, в напрямку централізму і російського неофашизму, та відкидання національних прагнень не російських народів СССР. Партія, намагаючись лавірувати між обома тенденціями, йде більше по лінії чисто російських націоналістичних тенденцій.

Російські шовіністичні тенденції й русифікаторська політика партії викликали й підсилили серед не-російських народів, зокрема в Україні, спротив та домагання рівних з росіянами прав, законности, свободи думки й слова.

Конкретно, ці суто-українські аспірації, що мають свої паралелі у прагненнях інших не-російських народів, такі:

1. Визнання за українською мовою й культурою офіційного державного статусу в Українській ССР.

2. Надання українцям поза межами УССР таких же мовних, культурних та освітніх прав, які мають росіяни в УССР.

3. Припинення дискримінації українців у державних і господарських установах УССР, припинення вивозу українських фахових кадрів з УССР та ввоження на їх місце росіян, відбування військової повинности громадянами УССР на території України.

4. Відрусифікування українського шкільництва, державних, партійних, господарських і наукових установ.

5. Повна реабілітація української історичної, культурної наукової спадщини та суверенність українського культурного процесу.

6. Рівноправність УССР з РСФСР щодо республіканських прав на республіканські збройні сили, безпосередніх дипломатичних та інших контактів з закордоном.

7. Українізація комуністичної партії України та усамостійнення її від диктату Москви.

Відкриті виступи „шестидесятників", як речників цих національних домагань, треба розглядати як вияв думання ширших кіл українського суспільства.

Сучасний стан в Україні

Сучасна боротьба за українську мову, культуру, українську духову самобутність в Україні є важливим процесом.

Національний спротив в Україні, покищо, зосереджується серед творчої інтеліґенції. Тому що комуністична партія в Україні

це, назагал, „апаратчики" і філіял Москви, серед української молодої інтеліґенції існує неґативне ставлення до „політики", тобто партії.

Особливо важливим моральним моментом у явищах національного спротиву інтеліґенції треба вважати велику жертвенність цих експонентів нової течії, їхню готовість терпіти за свої переконання та факт організування допомоги засудженим.

Треба також підкреслити духову ідентичність між краєм і еміґрацією в оцінці явищ і процесів, що відбуваються в Україні. На черзі — викристалізування самої програми цієї культурної революції в Україні, в чому багато може допомогти реалістична програма еміґрації у відношенні до краю.

Наші завдання

Український Націоналістичний Рух, стоячи на своїх засадничих позиціях, повинен постійно шукати нових методів праці під аспектом України.

Хоч ОУН ще під час останньої війни переключила тягар своєї діяльности на духово-політичний відтинок, то тепер, в обличчі існуючого стану в Україні, посилення політично пропаґандивної праці стає особливо важливим. Важко повністю передбачити майбутнє сучасного процесу національного ферменту в Україні, але нам треба в цей процес включитися, щоб:

1. допомагати тим силам, які протиставляться совєтській практиці й шукають своїх власних шляхів;

2. відповідно спрямовувати теперішню „культурницьку" роботу й боротьбу в Україні;

3. поширити засяг національного ферменту;

4. змобілізувати допомогу засудженим діячам українського культурного процесу та їхнім родинам.

Конкретно, наша діяльність на еміґрації на протисовєтському відтинку повинна узгляднити таке:

1. Підготовити людей до ідеологічних зударів з совєтами та наступу на них, де тільки на це існуватимуть можливості.

2. Активізації протестних акцій проти російської політики в Україні.

3. Шукати допомоги чужинецьких організацій для оборони політв'язнів в Україні.

4. Шукати засобів для матеріяльної допомоги політв'язням в Україні та їхнім родинам.

А. Заревівський

СУЧАСНИЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ СТАН В УКРАЇНІ

(Уривки з доповіді на Студійній Конференції ОДВУ і БО)

...Теза 30-их років про політизацію всіх процесів і відсунення на другий плян культурного аспекту, в сучасному етапі не вповні виправдана. Сьогодні боротьба за українську мову, культуру, мистецтво не менш важна, ніж праця якоїсь організованої підпільної формації. Після повторних знищень, що їх зазнало українство, мусить насамперед пройти культурна революція, яка підготовить національну свідомість і з'єднає для неї маси. Коли це буде досягнено, тоді легко можна буде перейти на етап організованої політичної дії. ...Розглядаючи питання суспільно-політичного стану, ми повинні пам'ятати, що в сучасній Україні існують два сектори суспільно-політичного життя, а саме, офіційний і національно-не-пристосуванський. Обом виявам треба присвятити належну увагу, бо обидва мають вплив на розвиток подій на нашій Батьківщині.

Офіційний сектор це не тільки Комуністична партія України зі своїми сателітами — комсомолом тощо, але також різнородні професійні спілки, серед яких одна з найважніших це Спілка письменників України, членами якої є різні типи людей, починаючи від Корнійчука, Козаченка, почерез Малишка, Стельмаха, Драча, а на Ліні Костенко і Дзюбі кінчаючи. Це також школа, культурно-мистецьке, наукове життя, іншими словами велика частина українського народу.

Національно-непристосованський сектор — це новий фактор, який саме починає ставати на ноги, про який чим раз більше пишеться, й існування якого матиме великий вплив навіть на українську політичну еміґрацію.

Як це звичайно буває, між цими двома секторами провадиться боротьба. Це річ нормальна, бо новий чинник, щоб зробити собі місце в існуючому укладі суспільства, мусить заперечити існуючі порядки і намітити ясні власні принципи. Він мусить здобути собі визнавців для намічених завдань, а притягаючою силою стане тоді, коли висунені ідеї та її апостоли будуть на висоті завдань.

У ставанні незалежного суспільно-політичного фактора перешкодою стає окупаційна влада, яка найрізнороднішими засобами старається його здушити. Труднощі нового чинника випливають також з об'єктивних обставин: Заляканість населення та інертність до будь якої політичної діяльности.

У всенаціональному маштабі дія обох чинників, чи тільки деяких їхніх елементів, повинна себе доповнювати, бо тільки таким

шляхом можна обмежити втрати і жертви національного сектора. Важливим досягненням для національного сектора була б можливість витворити і в офіційній площині крило, яке б наплямувало негідне поступовання пристосованців. Своєрідну взаємну допомогу між двома секторами ми завважили під час арештів, коли дехто з визначних культурних діячів став в обороні ув'язнених. Це незвичне становище, бо звичайно лавреати в СССР засуджують засуджених.

Суспільні стани і формації. При аналізі суспільного життя уважаємо за потрібне подати насамперед характеристику трьох виявів соціяльних спільнот, які надалі залишилися діючими навіть в підсовєтській дійсності. Маємо на думці село, місто й інтеліґенцію.

Село. Внаслідок постійного тиску та дискримінації з боку влади, традиційне українське село, зберігши тільки біологічну субстанцію і мову, стало інертне, без ініціятиви і дуже часто затроєне алькоголем. Позбавлене ініціятиви, кероване нездібною й запроданою партії адміністрацією, українське село осталося на дуже низькому культурному й національному рівні, обмежуючи себе до фолкльорного мистецтва, втративши, одначе, важливу ролю в національних і політичних стремліннях українського народу. Запущене й частинно здеморалізоване, воно животіє завдяки обкраданню колективної власности. Молоді сили покидають село й переходять до міст, внаслідок чого завважується постійний демографічний реґрес села, яке сьогодні становить тільки 49% всього населення УССР. Будучи позбавленим творчої праці чи провідної ролі в суспільстві, українське село надалі постачає український елемент до міста. І хоч українська інтеліґенція надалі має селянський характер, а українська література й мистецтво переважно трактує селянську тематику, то ця інтеліґенція чим раз дальше відчужується від українського села, не зумівши водночас цілковито влитися в міське життя.

Місто. Вищі кадри міста, що складаються з надісланих з Росії або давніше осілих в Україні росіян, тільки з трудом допускають українців до міста, а як і допускають, то на найнижчі становища. Поселення українців у містах дозволяється тільки в виїмкових випадках. Під тиском міської московської ієрархії та всієї адміністрації навіть місцеві українці, чи ті, що прийшли з села, починають вживати російську мову, висилати дітей до російських шкіл. Дискримінація всього українського по містах доходить до того, що родини, які говорять по-українському, натрапляють на ряд перешкод, а з їхніх дітей насміхаються їхні ровесники, діти російської олігархії.

У місті витворився тип партійного апаратчика, який, йдучи по лінії найменшого опору, становить тип совєтської людини, пересяклої совєтщиною і російщиною. Ці ж апаратчики, які зайняли

вигідні й запевнені становища по всіх професіях, творять властиве ядро офіційного суспільного й політичного життя.

Робітництво майже ніколи не було національно свідомим тому й тепер не відчуває тиску окупаційної влади й тому серед нього не видно яскравих проявів оборони леґітимних аспірацій українців. Все ж таки з приходом до міста елементу з села є вигляди, що серед робітництва, чи хоч серед частини його, можна буде дістати підтримку в прагненнях українського народу. Багато в цьому залежатиме від того, як далеко сягне вплив української інтеліґенції, цієї посередньої ланки між селом і містом, і під сучасну пору найсвідомішої верстви українського народу.

Інтеліґенція в широкому розумінні цього слова рекрутується як з міста, так і з села. Сьогодні вона відограє найважнішу ролю в партійному, державному, професійному, і в національно-культурному житті. Очевидно, що не слід узагальнювати, але все ж таки ініціятива в справі домагань на національному відтинку вийшла з-поміж українських письменників, вчителів, професорів, журналістів, наукових працівників, мистців, а менше з-поміж „вільних" професій: лікарів, інженерів, правників. Дуже важливу ролю у зворотному моменті на національному відтинку відограє українська молодь, зокрема українське студентство.

Крім клясичного розподілу суспільства на стани, в підсовєтській дійсності існує ще одне зрізничкування, впроваджене режимом на такі кляси:

1) Вища партійна верхівка, еліта режиму, що рекрутується переважно з-поміж адміністрації й інтелектуалів. Це віддані режимові елементи, бо ж вони й найбільше з нього користають. Їм до допомоги стоїть різнородна поліція, насамперед апарат КҐБ.

2) Використувачі системи, дрібний партійний елемент, який виконує волю перших та рекрутується зі всіх станів і професій. Ця категорія людей тримається системи так довго, поки має з неї користь, будучи завжди готова замінити свого патрона.

3) Аморфна маса в політичному й суспільному житті, це використані системою мільйони людей, які свідомі, чи несвідомі свого незавидного становища, але не готові піднятися проти владарів.

4) Вкінці, покищо, незначна, але в стадії росту група людей, яка з національних мотивів бунтується проти політики совєтського режиму.

А тепер переглянемо важніші професійні формації.

а) **Спілка письменників України.** Сьогодні вже загально засвоїлася думка, що найсвідоміша під національним оглядом ланка — це українські письменники, а посередньо і думка, що СПУ відограє поважну ролю в офіційному житті УССР. Тому й видання письменників, почавши від офіціозу „Літературна Україна", а на книжкових виданнях кінчаючи, привертають найбільшу увагу як

еміґрації, так і свідомих елементів УССР. На З'їзді СПУ (листопад 1966 р.) і на IV з'їзді письменників СССР у Москві, українські письменники назагал виступили гідно, ставши в обороні національних аспірацій українського народу. Не малою заслугою в цьому є постава поміркованих елементів з правління Спілки, які, користуючись своїм становищем, з офіційної трибуни голосять в обережній формі те, за що інші перебувають в Мордовії. Для цього є й інше пояснення: офіційні чинники стараються заспокоювати опінію, мовляв, вони також за національні домагання.

В самій Спілці ведеться змагання між національно свідомими елементами та елементами відданими партії. Між цими двома крайностями є ціла скаля посередньої ланки. Окрему групу становлять молоді письменники, серед яких більшість не є членами Спілки, або не мають права голосу.

Незважаючи на всі ці зрізничкування, 800-членна СПУ, до якої можна ще зачислити 500 незареєстрованих членів Спілки — це когорта людей, для яких невідкладним інструментом є цькована владою українська мова, а багато з них стали завзятими захисниками української духовости та промоторами української національної ідеї.

б) **Українські мистці** не мають такої гострої зброї як письменники, тому їхні вияви на зовні не такі яскраві. Все ж таки, сьогодні біля художників скупчуються свідоміші елементи. Не даром одним з найвідважніших і засланих до Мордовії є маляр П. Заливаха.

На відтинку театру й кіно положення дуже загрозливе, бо сьогодні немає ні великих мистців, ні оборонців національної сцени, чи справжнього новаторства. На українських сценах, зокрема в кіно й опері, з'являється чимраз більше чужинців, яким чужою є українська духовість.

Дещо краще заступлена музика, яка має талановитих творців і виконавців, однак на цьому відтинку болюче відчувається тенденцію верховодів, які стараються обмежити все українське тільки до народної творчости, залишаючи індивідуальну і клясичну творчість для московського верховода.

в) **Наука** в сучасній Україні спрямована на здійснення завдань режиму. Пріоритет надається господарсько-технічно-природознавчим ділянкам. Гуманістичні дисципліни, а особливо україністика дуже занедбані.

Мовознавство під керівництвом Білодіда засуджене на „добровільну двомовність", або русифікацію. Всі заходи ентузіястів української мови розбиваються об заборону Інституту мовознавства Академії Наук УРСР.

Аналогічне положення до літературознавства, де рука партійного апаратчика М. Шамоти не дозволяє на творчу діяльність, то-

му навіть такі талановиті літературознавці як С. Крижанівський і Л. Новиченко не можуть змінити важкого положення. В той же час чи не найбільший літературний критик І. Дзюба мусів донедавна редаґувати біологічний журнал, а останнім часом його викинено і звідти.

В останньому часі є слабі прояви покращання на історичному відтинку, де з'явилися відважні голоси проти фальшивого інтерпретування поодиноких етапів розвитку українського народу. Промовистим під цим оглядом були виступи, які заперечили тезу про буржуазність української нації та гостро засудили русифікацію за царату. На відтинку географії слід зареєструвати цінні етнографічні праці науковця В. Наулка, якого карта національностей УРСР є цінним здобутком.

Як цілість Академія Наук УРСР під партійною кермою апаратчика Б. Патона не являє собою на сьогоднішньому етапі поважнішого чинника в суспільному прямуванні сучасної України.

г) Незважаючи на те, що освіта в Україні, головно вища, перебуває під гострою контролею русифікаторів типу Даденкова, все ж таки серед вчителів народніх і середніх шкіл та викладачів ВУЗ-ів багато національно свідомого елементу, який разом з письменниками ставить найвідважніший спротив русифікації.

ґ) Найбільш контрольованою совєтською цензурою таки є преса та всякі періодики, тому незавидною є доля совєтського журналіста. Сама Спілка українських журналістів не відограє майже ніякої ролі, але серед її членів є частина відважних патріотів. Згадаємо хоча б С. Караванського, М. Осадчого, В. Чорновола, щоб продемонструвати, що режимові таки не вдалося зробити з журналіста сліпе знаряддя партії.

д) **Вільні професії** — правники, інженери, лікарі тощо в совєтській дійсності є так само залежні від державно-партійного апарату, тому вони є тільки виконавцями директив згори. Все ж таки серед арештованих за національні моменти знаходимо також інженерів і лікарів.

е) Дещо вільнішим від партійної контролі є військо, яке однак, настільки перемішане під оглядом національним, що відбування військової служби тільки сприяє русифікації. Колись висунена теза про національну свідомість військового проводу, т.зв. українських маршалів, чим раз більше стає ілюзорною гіпотезою. Спроби українських письменників пробитися в середовище військовиків зі своїми творами, чи спроби постачати у військові бібліотеки українські книжки покищо не мали відповідного успіху.

IV. Політичний сектор

а) **Комуністична партія України.** Єдина легальна політична формація в УССР, це Комуністична партія України, філія КП

СССР. Роля цього чинника стане нам яснішою, коли усвідомимо собі, що всі постанови щодо політично-державного, соціяльно-економічного, культурно-освітнього життя вирішуються саме на різних щаблях комуністичної партії. Держава зі всіми своїми інстанціями тільки виконує рішення партії. Коли додамо до цього, що інструментом в руках партії є політична поліція, на сьогодні КҐБ, тоді матимемо повний образ ролі й компетенції партії. При допомозі КҐБ та інших установ, включно з військом, комуністична партія проводить імперську політику по відношенні до поневолених народів, в першу чергу проти найбільшого народу — українського. Комуністична партія культивує комплекс меншевартости та комплекс провінції серед українців, гальмує і нищить українські культурні цінності, а водночас русифікує шкільництво й усі державні та суспільні установи. Якраз на XXII з'їзді Партії була прийнята нова програма партії й офіційно проголошена теорія про злиття націй. І хоч під тиском прилюдної опінії заспокоювалося національно-свідомі елементи про теоретичність цієї настанови, вона надалі залишається практичною політикою партії в національному питанні. Про це свідчили писання померлого І. Кравцева, а сьогодні всякі Аґаєви, Рогачеви, Свердлини („Нации-народ-человечество", Москва 1967).

... Назагал КПУ — це філіял Москви без індивідуальностей, хоча б типу Скрипника чи Любченка, які були б здібні стати на прю з централістичними аспіраціями Москви. Це установа апаратчиків, адміністраторів технічно-економічної ділянки, яким далекі й чужі національно-культурні прагнення українського народу. На низах партійні чинники мусять перебувати в контакті з народом, тому вони відчувають скоріше нові віяння і серед них завважується певні симптоми до зміни. Вони стараються здобути симпатії саме тих, які потерпіли внаслідок репресій режиму.

Яке ставлення населення до партії? Всі ті, яким чужими є дешева партійна кар'єра і забріханість совєтської пропаґанди, стоять далеко від політики, нею не цікавляться, ба навіть ставляться вороже до неї. Вони привикли, що за них думає хтось інший. Нераз при зустрічі з нами люди звідти дивуються, що ми стежимо за тим всім, що діється в партії.

Ставлення молодої ґенерації не інакше від загалу: є кар'єристи, є невтральні, але є також люди, які починають шукати інших шляхів. Назагал молодих членів в партії не бракує, бо знаходимо 8% всього членів віку нижче 26 років, 16% від 26-30 рр., 31% від 31-40 рр.

Таке поважне число молодшого елементу пояснюється тим, що більшість з них вступили в партію звичайним шляхом після Комсомолу, а по-друге, кожен хто має поважніше становище, чи бажає пробиватися вгору по ієрархічній драбині, мусить належати до партії.

На наш погляд, членство в партії, це не конечно показник опортунізму, пристосуванства, чи навіть зради свого народу. Розглядаючи це питання, слід мати на увазі деякі об'єктивні умовини буття українців у підсовєтській дійсності. Партійний квиток в загальному не перерішує вартости людини. Все ж таки, слід не забувати, що виховання в партії має свій вплив і цього не вільно легковажити. Тому-то з-поміж партійців рекрутуються більшість сатрапів, бо виховання й організаційний тиск роблять своє. Назагал більшість національно-свідомої еліти не є членами партії, вони напевно не бажали б собі такої „чести", їм це тільки заваджало б. З другої сторони саме не-членство ще не говорить нічого позитивного, так як членство — злого. Треба згадати, що член партії М. Осадчий якнайгідніше себе вів на процесі й на засланні.

Тому, маючи вирозуміння до ситуації, в якій знаходяться люди, не слід генералізувати, а кожний випадок розглядати як окрему позицію.

б) Анти-імперська опозиція. Ще пару років тому, про якусь поважнішу національно свідому працю не можна було й згадувати. Сьогодні ж для кожного, хто бодай трохи цікавиться й має посередній, чи безпосередній вгляд в процеси, які відбуваються на нашій Батьківщині, а навіть цілого СССР, є ясним, що там назріває новий діючий чинник, який не слухається більше офіційних настанов, і який торує свій шлях на підставі власної совісти та національної рації. Для нас проаналізувати нове положення, знайти правильну йому оцінку і згодом, у міру можливости й потреби, старатися впливати на новостворені процеси — це першорядної ваги завдання.

Як прийшло до звороту положення на національному відтинку?

Події другої світової війни немало причинилися до того, що люди в СССР почали знову критично ставитися до офіційних директив. Але щойно відносні полекші в 1956-59 рр. і критика „культу особи" дали змогу виявам назовні свобіднішої думки. Коли партія почала в 1959 р. міняти курс, ті, що закоштували насолоду волі, почали шукати інші шляхи, не вимагаючи дозволу ні від кого. Все ж таки, вирішальним фактором для повної ревізії національного питання в Україні це прихід до голосу ґенерації, яка народилася у сорокових роках і яка в 1960-их рр. почала бути дорослою.

І тут уважаємо за потрібне вказати, що поштовх до шукань в національній площині прийшов у зв'язку зі зустріччю наддніпрянської молоді з західніми українськими землями. Аванґардом стали „шестидесятники" літератури. Мабуть 1964 рік, ювілейний Шевченківський рік, був межовим роком, коли в Україні почали

появлятися відважніші форми боротьби проти російських імперіялістичних стремлінь.

Організована акція проти порядків, встановлених окупантом, охоплює невелике число української інтеліґенції, переважно молодого віку (25-35 рр.). Серед неї бачимо письменників, художників, науковців, викладачів ВУЗ-ів чи середнього шкільництва, журналістів, інженерів, медиків тощо.

Більшим виявом цієї нової організованої форми боротьби за національні права були процеси арештованих. Але на тому дія організованої ланки не закінчилася. Сам процес і жертва засуджених послужили для дальшого розвитку акції тих, які залишилися на волі. Було потрібно прийти з поміччю для людей, які знайшлися без праці та під тиском цькування адміністрації. Паралельно з допомоговою, зорганізовано освідомлюючу акцію, завданням якої було здобути однодумців для національних аспірацій. Для цього пущена в рух різного рода підпільна література, яку сьогодні названо „літературою що ходить по руках".

Уся ця акція не обмежується тільки до засуджених, а охоплює свідомішу частину інтеліґенції, селянства й робітництва, що видно хоча б з тих скупих матеріялів, які з трудом дістаються сюди. Вся ця дія довкола арештованих має вплив і на офіційний сектор, чого найкращим доказом був V З'їзд СПУ.

Більшість документів, які надходять з України, вказують на обережність виступів, на використання совєтської леґальности, покликування на національну політику Леніна й засуд культу особи Сталіна та Хрущова. Але в поодиноких заявах, додержуючись діючих законів і конституції, порушено навіть справу виходу УССР з СССР, а це вже чисто політичний момент, який все ж таки піднято в легальній формі.

...Важливим моральним моментом серед сучасних експонентів нової течії це їхня жертвенність, включно до всежертви, що бачимо в поступовані С. Караванського, В. Чорновола, О. Заливахи тощо. Ще один момент заслуговує уваги, — це їхня дружба й впевненість в остаточну перемогу ідеї, за яку вони змагаються.

Немаловажним є факт спроби нав'язання контакту з чинниками позасовєтськими — з Ґомулкою, чеським консулом, чи навіть „Юманіте". Паралельно з цим зв'язок з українцями із сателітніх країн і українцями по всьому світі.

Для підтвердження тези про духову (не організаційну) ідентичність між краєм і еміґрацією знаходимо в оцінці процесів і явищ, що відбуваються в Україні. Вони так само, як і ми, оцінюють V З'їзд СПУ, товариство охорони пам'ятників, чи роман Андріяшика „Люди зі страху".

На особливу увагу заслуговує жидівське питання. Найбільш експоновані одиниці з подивугідною відвагою й національною гідністю стали в обороні жидів, бо їм совєтський режим робить

найбільшу кривду. Певну акцію на еміграції слід уважати як відгомін того, що робиться на Україні. Наладнати із жидами, як також з іншими національностями, добросусідські відносини, це значить зневтралізувати бічні фронти й мати жидів по нашому боці проти основного фронту — російського імперіялізму.

Богдан Боцюрків

ІДЕОЛОГІЧНА КРИЗА В СРСР ТА ІДЕЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

(Уривки з доповіді на Студійній Конференції ОДВУ і БО)

Сучасне положення на „ідеологічному фронті" в СРСР приходиться розглядати в двох пов'язаних, але відмінних площинах: субстантивній (щодо змісту ідеології) та інструментальній (щодо функцій, які відіграє ідеологія в радянській політичній системі). В обох відношеннях більшовицький режим переживає кризу, яка стає особливо гострою саме в цій другій площині — коли йдеться про функційну ефективність офіційної ідеології, т. зв. марксизму-ленінізму, у радянській системі, у комуністичному бльоці та в міжнародному комуністичному русі. Ця криза має свій вплив і на ідейні процеси в Україні, на шукання альтернатив до офіційної теорії, зокрема серед молодої української інтеліґенції.

Коріння противоріччя, які характеризують ідеологічну кризу радянської системи, сягають „ленінського" формативного періоду більшовизму. В основному етапами тієї „перманентної кризи" більшовицької теорії були: засаднича ревізія детерміністичних заложень („закономірностей") марксизму в напрямі волюнтаризму й примату політики над економікою, при збереженні однак телеології марксизму — його візії „неминучого" „комуністичного суспільства" як завершення історичного процесу, відрив соціялістичної теорії від робітничого руху та замінення останнього соціялістичною інтеліґенцією й професійними революціонерами (партією), як фактичною соціяльною базою ідеології більшовизму; елітарна концепція партії та інтерпретація „диктатури пролетаріяту" в сенсі тоталітарної диктатури партії „аванґарду пролетаріяту" (над пролетаріятом і рештою суспільства; в лоні партії — заміна внутрішньо-партійної демократії приматом партійного апарату на чолі з незмінним, харизматичним вождем та вузьким колом його „соратників" (ЦК, пізніше Політбюра).

...Із встановленням радянського режиму (парадоксально, перемога більшовиків була прямим запереченням канонів марксистського історичного матеріялізму) та втратою надій на комуністичні революції в інших европейських країнах послаблюються ін-

тернаціоналістичні елементи більшовицької ідеології; „удержавлення" всякої універсалістичної доктрини приводить до її „націоналізації", до „схрещення" універсалістичних і націоналістичних моментів, до зростаючої залежности доктрини від національно-державних інтересів. Симбіоз марксистського інтернаціоналізму (до речі великодержавного своїм запереченням аспірації „малих" націй) та російського великодержавного шовінізму спостерігається ще в дореволюційному більшовизмі, у його боротьбі проти Бунду та окремих національних соціял-демократичних партій в Росії. Хоч Ленін ще до революції заявився за „правом" поневолених Росією народів до „самовизначення аж до відокремлення", від 1917 р. більшовики обмежують реалізацію цього права до „свідомого пролетаріяту" (фактично російського чи зросійщеного робітництва) в „окраїнах", щоб таким чином оправдати завоювання України та інших молодих держав, що створились на руїнах царської імперії. Централіст і великодержавник Ленін все ж таки був настільки реалістом, щоб визнати необхідність „наднаціонального" принципу організації багато-національної держави, толерувати певну територіяльно-культурну автономію „суверенних" республік та гамувати шовіністичні імпульси партійно-державного апарату, в який, з перемогою більшовиків, влились численні кадри старорежимного „єдинонеділимського чиновництва". „Націоналізація" більшовизму позначається і на відношенні між радянським режимом та російською комуністичною партією з одної сторони й закордонними компартіями, які чим далі тим більше стають інструментами закордонної політики „батьківщини світового пролетаріяту".

Ленінізм кладе теоретичні й практичні основи під сталінську диктатуру; із нівеляцією леґальних та інституційних перепон для диктатури партії та забороною всякої леґальної опозиції в партії, позиція ґенерального секретаря ЦК запевнила Сталінові перемогу в боротьбі за владу після смерти Леніна, у якій він блискуче виграв одну проти другої амбіції й антипатії „соратників" Леніна і фракційні розходження та своєю орієнтацією на „будівництво соціялізму в одній країні" капіталізував зростаючі націоналістичні сентименти російських комуністів.

...Зростаючу прогалину між теорією і практикою виповнив т. зв. „культ особи", догмат „непомильности" перенесено з партії на „ґеніяльного вождя", який з часом став „корифеєм" і „надхненником" усіх ділянок науки, мистецтва й техніки. Сталінові упрощення, а то й перекручення марксизму-ленінізму доґматизувала партійна пропаґанда як „ґеніяльний вклад" у комуністичну теорію. „Літурґізація" офіційної ідеології приводить до ще більшого зубожіння теоретичного думання в СРСР, яке підмінено „цитатоманією", „коментаторством" та фальсифікацією дійсности, що ніяк не вкладається у рамки теорії. При майже повній ізоляції від

зовнішних ідейних впливів партійна пропаганда, на послугах якої опинилися не лише всі засоби масової комунікації, але й школа та мистецтво, вбивала свідомість населення, зокрема молоді, схематизовані „істини" сталінського катехизму — „Короткого Курсу". Не зважаючи на це, очевидний контраст між офіційною теорією й щоденною дійсністю привели маси населення до цинізму (що його добре віддзеркалює „нелеґальний" радянський гумор), який назовні замасковано мертвим ритуалом та гіпокризією.

В обличчі відосередніх націоналістичних тенденцій серед неросійських народів СРСР, які у формі націонал-комунізму проникали в республіканські партійні організації, стурбований гітлерівською загрозою з Заходу сталінський режим намагався виповнити свою ідейну порожнечу російським націоналізмом. Під семантичною маскою „радянського патріотизму", все більше реабілітовано російський великодержавний шовінізм як засіб мобілізації населення (зокрема росіян) біля режиму, і як зброю проти „головної небезпеки" — „буржуазного націоналізму", а „пролетарський інтернаціоналізм" вихолощено з його універсалістичного змісту, та згодом, у формі „космополітизму" проголошено новою ідеологічною єрессю.

З масових чисток та „м'ясорубок" 30-их років, що здесяткували ряди старшого й середнього покоління більшовиків, зродився новий тип „сталінця", котрим заповнено партійно-державну бюрократію, поліцію та апарат „масових організацій": це тип цинічного пристосованця-кар'єриста, сліпо-послушного начальству, безоглядного своїми методами, доґматика, нездатного до самостійного критичного мислення, нетолерантного до оригінальних „неофіційних" думок, шовініста і ксенофоба та міщанина за своїм естетичним смаком, побутом та особистими аспіраціями.

За Сталіна остаточно оформлюється дволика, „дво-поверхова" структура радянської ідеології. З однієї сторони — це доґматизований марксизм-ленінізм „Короткого курсу", „фальшива свідомість" панівної „нової кляси", теорія в основному відірвана від радянської практики, якою цю практику раціоналізовано, леґітимізовано існуючий режим та мобілізовано підтримку, зокрема з боку комуністичних рухів закордоном. З другої сторони — фактична, оперативна доктрина радянської системи базована на схрещенні ленінізму-сталінізму з російським націоналізмом та узагальненнями практики тоталітарної держави, що у багатьох відношеннях перегукується з фашизмом та націонал-соціялізмом. Основний принцип тієї оперативної доктрини — це „партійність", безумовне підпорядкування волі партії. Вона включає і аґресивний, месіяністичний націоналізм, відкинення абсолютних моральних вартостей, культ тотальної держави, монополію політичної правди, влади й леґальности в руках пануючої партії — незалежної від закону та волевиявлення населення, елітарну концепцію влади, пов'я-

зану з недовір'ям до раціональности мас, маніпулятивну теорію „радянської демократії" та механіку профілактичного терору.

...Замінення „пролетарського інтернаціоналізму „радянським патріотизмом" з його націоналістичним російським елементом до певної міри підвело нову, вужчу базу для леґітимізації радянського режиму, як речника й знаряддя російського національного та великодержавного інтересу; але для не-російських народів СРСР, сателітних держав та непанівних комуністичних партій таке звуження принципу єдности до національно-російського, до єднання російського народу з радянським режимом, позбавило офіційну ідеологію її наднаціональної, об'єднуючої ролі. „Радянський патріотизм" радше став принципом потенціяльного роз'єднання, розкладу СРСР, комуністичного бльоку та міжнародного комунізму, стимулом для інших „націонал-комунізмів", для пізнішого „поліцентризму" та конфліктів між „братніми" компартіями; втрачений універсальний принцип єдности мали заступити внутрі СРСР русифікація і адміністративно-поліційні санкції, а в комуністичному бльоці — радянські збройні сили.

Зміни у субстанції офіційної теорії та її розходження з практикою режиму послабили ефективність ідеології, як знаряддя соціялізації (виховання „нової радянської людини") та психологічної мобілізації мас, хоч механізм організаційної мобілізації через партію, комсомол, профспілки й інші масові організації та інституції продовжував діяти (але із спадаючою ефективністю). За фасадою зовнішнього конформізму, майже автоматизованих зовнішніх „радянських" реакцій на внутрішні й закордонні події, умовного рефлексу „партійности" у відповідь на стимули „згори" — чим раз більше виявляють себе — „приватний" цинізм, ідейна й моральна гіпокризія, та затрата віри в „непомильність", а зокрема в правдомовність партійного проводу.

...Смерть Сталіна обезголовила централізовану пірамідну структуру радянської політичної системи, позбавила її „непомильного" верховного ідеологічного жреця, що від тридцятих років уособлював — як „Ленін сьогодні" — леґітимність системи, „апостольське передання" режиму. Боротьба за владу між „соратниками" покійного диктатора послабила зокрема поліційний апарат у користь партійного апарату; партійний контроль КҐБ, звуження його раніше майже необмежених повновластей, мали забезпечити партію та „нову клясу" від повторення кривавих чисток сталінської доби.

У процесі міжфракційної боротьби за владу Хрущов та його група зважились у 1956 р. на, мабуть, необхідний, проте радикальний і ризиковний крок — офіційне „розвінчання" Сталіна, як „непомильного" продовжувача діла Леніна, на часткове розкриття сталінських злочинів — акцію, яка потрясла не лише радянською

системою, а й усім радянським бльоком та міжнародним комуністичним рухом.

...Внутрі СРСР послаблення поліційного терору, засудження „культу особи" та хрущовські (хоч як обмежені) реформи в напрямі підсилення „радянської законности" та дещо зменшеної реґіментації в ділянці культури, створили атмосферу більш сприятливу для відродження „громадськости", ембріонічної публічної опінії, яку задушено було в роки сталінської диктатури. З підірванням „міту" партійної „непомильности" і „всесильности", вивітрюванням жаху перед КҐБ, при зростаючих ідейних та культурних впливах з-за кордону, на поверхні радянського життя стали появлятись критичні, а то й опозиційні настрої й течії, зокрема серед творчої інтеліґенції та студентства. Як серед російських так і неросійських інтелектуальних кіл стали виявлятись тенденції в напрямі більшої особистої й творчої свободи, раціональности, за правопорядок, історичну правду й інтелектуальну чесність, спрямовані як проти тоталітаризму державної системи, так і проти основної доґми режиму — „партійности". Серед молоді, вихованої в майже релігійному культі Сталіна, травма „десталінізації вилилася з однієї сторони в шукання ідейних альтернатив до пануючої ідеології, а з другої — в аполітизм, цинічне заперечення всякої ідеології чи нігілістичний гедонізм.

Ані масивні та коштовні заходи в напрямі ідеологічного перевиховання населення, особливо молоді, під гаслом „повороту до Леніна", ні нова програма КПРС з її псевдо-гуманістичним „моральним кодексом", „всенародньою державою" і синтетичною візією „комунізму" за 20 років, ані застосування санкції та репресій супроти речників цих „антипартійних" течій, ні, врешті, масова антирелігійна кампанія — не змогли зупинити процесу декомпозиції ідеологічної бази режиму.

Вже за Хрущова, а особливо після його усунення, завважуємо намагання перенести наголос з візії комунізму на безпосередні матеріяльні стимули, на більш досяжні цілі — „добробут", „вищий життєвий стандарт", „повну тарілку ґуляшу"; з другої сторони, починаючи вже від хрущовської шкільної реформи з її деґрадуванням неросійських мов до позиції „добровільної" другорядности в шкільництві республік в порівнянні з російською мовою та проголошенням її „другою (фактично „першою") рідною мовою" для неросійських народів, позначається поворот в офіційній ідеології до сталінського великодержавного шовінізму. Його остаточно закріпила нова програма КПРС 1961 р., що ототожнила „наближування до комунізму" із затиранням різниць між росіянами та іншими народами СРСР, „інтернаціоналізацією" населення союзних республік (вимішування національностей), „відмиранням" кордонів між республіками, „наближуванням" і майбутнім „злиттям" національних культур у „єдину світову культуру кому-

ністичного суспільства". Із визнанням російської національности, культури й мови, як бази для тієї „світової" культури, русифікацію (очевидно „добровільну") проголошено тепер „прогресивним" і „глибоко-закономірним" процесом. Після усунення Хрущова, партійне керівництво визнало теж необхідним спинити та до певної міри завернути назад процес „десталінізації": наступила частинна реабілітація Сталіна, характерно як „патріота" й „полководця"; майже припинилась реабілітація сталінських жертв; піднесено престиж радянських „чекістів", яких, коштом послаблення і так мізерної „радянської законности", влада стала вживати як остаточний арґумент проти критиків теперішньої партійної лінії, зокрема в площині культури та національної політики.

...Аналізуючи сучасні ідейні тенденції серед російського суспільства, спостерігаємо за розхитаною фасадою „монолітної морально-ідейної єдности" радянського суспільства оживання традиційного двоподілу на „західняцьку" та „слав'янофільську" течії в різних їхніх ґрадаціях, пов'язаних з окремими прошарками суспільства та різними функційними групами радянської системи. Хоч майже єдине полевияву цих течій це сучасна радянська література — їхній засяг далеко не обмежений до російської інтеліґенції та поширюється і на КПРС, Комсомол та ширші кола радянської політичної еліти. З однієї сторони — серед „західняків" спостерігаємо ґрадації від „нео-ленінізму" до соціял-демократії та врешті лібералізму; з другої сторони, у „слав'янофілів" — ґрадації від „нео-сталінізму" в напрямку російського „нео-фашизму" та консерватизму. Перша тенденція — інтернаціоналістична по своїй орієнтації, схильна до централізації та більш прихильна до національних прагнень неросійських народів СРСР. Друга тенденція — націоналістична, спрямована на централізм, наголошує особливу „місію Росії" в світовому маштабі та відкидає аспірації не-російських народів Союзу, змагаючи до влиття їх у „російське море". Між цими двома тенденціями, зокрема „нео-ленінізмом" та „нео-сталінізмом", намагається втримувати „центристську лінію" сучасне партійне керівництво, хоч міркування самозбереження режиму схиляють його до „слав'янофільських" позицій.

Хоч згадані тенденції виявляються і в Україні, зокрема серед російської меншини та зрусифікованої частини населення, серед українства їх основно модифікує сьогодні найгостріше питання в ідейній і практичній площині — національне питання в його різних аспектах — національної самобутності, мовно-культурної та духової суверенності, проблема „малоросійства" та, передусім, справа українсько-російських взаємин.

...Як і у воєнні роки, західня Україна залишилась тереном найсильніших впливів українського націоналізму. Поступове знесення кордонів між західними і східними українськими земляками та збільшений рух населення причинилися до певної „дифузії"

націоналістичних ідей по цілій УРСР та поступового зникання різниць між „галицькою" і „наддніпрянською ментальністю й характером національних почувань, в яких замітнішими стали політичний реалізм, соборницьке мислення, а то й своєрідний „радянський український патріотизм". У той же час масові ув'язнення та адміністративне виселення членів ОУН, УПА та свідоміших елементів населення поширив ідейні впливи українського націоналізму на концтабори та терени заслання поза межами республіки. Боротьба ОУН та УПА як проти німців, так і проти більшовиків, мужність багатьох їхніх членів в обличчі смерти та тортур, їхній ідеалізм, солідарність та здисциплінованість у тюрмах і концтаборах СРСР — не лише залишили за собою чималий моральний капітал для українського визвольного руху, але навіть збудили до нього мимовільний респект і серед деяких росіян.

У перші повоєнні роки ідейні концепції українства виявляють себе в політичній площині — в писаннях підпілля ОУН — УПА, а в культурній площині — в легальних творах деяких українських письменників, зокрема недобитків „ростріляного відродження" 20-их і ранніх 30-их років.

Українська самостійницька думка, репрезентована підпільними виданнями 1944-49 рр., виявляє еволюцію від „донцівського" націоналізму, що почалася ще за часів німецької окупації, зокрема в конфронтації з дійсністю на центральних українських землях. Основними познаками тієї еволюції були: послаблення „іраціоналістичних" акцентів у користь раціоналізму та більшого політичного реалізму; більший наголос на соціяльно-клясову проблематику; відхід від елітарно-авторитарних до демократичних концепцій української державности; пересунення наголосу з етнографічно-культурного на державно-політичну концепцію українства; спроби інтерпретувати українсько-російські взаємини в ідеологічно-політичній радше чи расово-етнографічній площині; та намагання внести універсалістичні моменти в ідеологію українського націоналізму. В писаннях підпільних публіцистів, зокрема П. Полтави та О. Горнового, помітний був теж вплив марксизму, що виявлявся у спробах синтези деяких заложень тієї теорії (особливо філософських та соціяльних) з націоналістичною ідеологією (напр. ідея „безклясового суспільства" в українській державі).

На поверхні леґального життя — у деяких літературних та наукових творах повоєнних років — виявляються офіційно толеровані в час війни настрої „радянського" українського патріотизму та традиціоналізму. Проти цих творів звертається вістря партійної критики (напр. щодо Сосюри, Рильського, Панча) та проводиться чистка українських культурних кадрів, яка мало що не приводить до „адміністративних" та терористичних санкцій проти визначних представників української культури під закидом „буржуазного націоналізму". Останні роки сталінського режиму сковують

жахом старшу українську інтеліґенцію, що заставляє чимало з них писати принижуючі колективні заяви льояльности Сталінові, поеми проти „кривавих оунівських псів".

...„Десталінізація", офіційне засудження деяких „помилок" Сталіна в національній політиці, оприлюднення передсмертних нотаток Леніна про національне питання, якими атаковано російський державний шовінізм, як теж певне поширення повновластей республіканського партійно-державного апарату, створили дещо ширші можливості для вияву національно-культурних сил. Враз з новими голосами, обзивається досі застрашене сумління серед „орденоносних" діячів української культури й науки, які починають виступати в обороні української мови, за відвойовання забороненої чи пофальшованої історично-культурної спадщини, та домагаються реабілітації діячів „ростріляного відродження".

Реабілітація мертвих та ще живих „засуджених" письменників, культурних та наукових діячів і їхньої творчости, встановлення історичної правди, заповнювання величезних прогалин, створених погромом 30-их років в українській культурі й науці, рятування українських історичних та мистецьких пам'яток, пропаганда української мови й літератури, тощо — стають головними напрямками дії українських інтелектуальних та творчих кіл після смерти Сталіна. Хрущовський поворот до Леніна українська інтеліґенція намагається інтерпретувати як поворот до українізації 20-их років, а „десталінізацію" пов'язати з ліквідуванням насильної русифікації в Україні. З цими змаганнями української інтеліґенції зливаються і певні тенденції в лоні КПУ до реабілітації її минулого: реакція проти сталінізму приводить до кваліфікованої реабілітації Миколи Скрипника й низки колишніх боротьбістів та укапістів, хоч, характерно, не реабілітовано найбільш яскравих речників українського націонал-комунізму: Шумського, Волобуєва та Хвильового. Треба думати, що черговим і критичним в ідеологічно-політичному сенсі етапом боротьби української течії в КПУ буде саме змагання за повну реабілітацію Скрипника та хоч часткову реабілітацію згаданих вище українських передвісників тітоїзму.

Не зважаючи на поворот до централізації та русифікаційного курсу в СРСР, національний рух в УРСР посилюється завдяки поворотові з ув'язнення й заслання численних амнестованих національно-політично свідомих одиниць. До голосу приходить нова ґенерація української творчої інтеліґенції т. зв. „шестидесятників", яка далеко більше сміливо ніж це робили „батьки" ставить питання духової суверенности українського національно-культурного процесу, російсько-українських та українсько-жидівських взаємин, відношення до української еміґрації, зокрема до проблеми політичного статусу УРСР в комплексі не лише СРСР, а й усього комуністичного бльоку. У писаннях та виступах окремих представників „шестидесятників" та співзвучних їм одиниць з-поміж

середущої і старшої ґенерації (Симоненка, Дзюби, Світличного, Чорновола, Караванського і ін. та в анонімній „захалявній" літературі) перегукуються національні ідейні позиції Шевченка, Лесі Українки, Франка, з однієї сторони, та політично-культурні концепції Скрипника, Шумського та Хвильового, з другого боку, в яких поєднуються вольовість, громадська мужність та готовість на самопожертву, яких бракувало „розкаяним недобиткам" „розстріляного відродження".

Багато з „шестидесятників" — це вихованці комсомолу та члени КПУ, деякі з них — колишні активісти або робітники ідеологічно-пропагандивного апарату партії; треба припускати, що коли не ідейні впливи, то хоч особисті зв'язки цього середовища розтягаються і на деякі кола сучасного комсомольсько-партійного апарату на нижчих та середніх щаблях республіканської структури. Характерне для цих представників сучасної опозиції до національної політики партії в Україні те, що формально стоять вони на радянських позиціях, притримуються рамок „соціялістичної законности", приймають основні заложення марксизму-ленінізму та часто покликаються на писання й практику Леніна, а навіть на деякі постуляти Програми КПРС з 1961 р., представляти свою „льояльну опозицію" як послідовну, принципову боротьбу проти наслідників „культу особи Сталіна" в площинах національної політики та правопорядку. В той же час немає сумніву, що їхня опозиція порушує найбільш основну засаду діючої радянської ідеології — принцип „партійности" — заперечує монополію партійного проводу на „єдиноправильну" інтерпретацію марксизму-ленінізму та радянської конституції й права. Важко повірити наскільки тактичними чи реторичними є вихідні позиції цієї частини української інтеліґенції. Годі думати, напр., щоб вона повністю сприйняла ідеалізованого, іконообразного Леніна, сотвореного кремлівською гаґіоґрафією, не усвідомляючи в той же час дволикости ленінської революції 1917-19 рр. та засадничої тяглости між ленінською та сталінською диктатурою з її атрибутами цензури, негласности, насильства супроти внутрішньої опозиції та зневаги до власних радянських законів. З другої сторони, не можна не завважити у тієї „льояльної опозиції" в сучасній УРСР і впливів комуністичного виховання, і їхнього мислення категоріями радянської української державности, яка при всій практичній фіктивності стала, хоч для деяких з них, психологічною реальністю, у порожні форми якої намагаються вони влити суверенний український зміст. В той же час слід припускати, що в середовищі „шестидесятників" та їхніх прихильників немає однозгідности в їхніх філософських поглядах (включно з поглядами на релігію) і в їхній оцінці радянської системи.

Спільного знаменника в опозиційно настроєвих колах української інтеліґенції треба шукати в елементарному, стихійному

українському патріотизмі, інтенсивному почутті відповідальности за долю української культури й національности, ображеному почутті особистої й національної гідности, та обуренні шовіністичним курсом сучасної радянської національної політики. Деякі аспірації цих кіл покриваються з намаганнями прогресивних кіл російської та іншонаціональної інтеліґенції в СРСР. Це, в першу чергу, домагання реальних ґарантій „соціялістичної законности": точне дотримування владою радянської конституції, „гласність" (прилюдність) у діяльності влади, адміністрації, судів й поліції; незалежність судів від диктатів партії; підпорядкування поліції (КҐБ) законам і громадській контролі; ефективні ґарантії політичних свобід: думки й слова (тому й домагання знесення „ґумових" статтей Кримінального Кодексу про „анти-радянську пропаґанду" та ліквідації цензури), зборів, творчости; вільний доступ до дореволюційної, „забороненої" та „зарубіжної" преси й літератури; право на свобідне контактування з чужинцями та на подорожі закордон. У кінцевій аналізі ці домагання радянської інтеліґенції спрямовані на „детоталітаризацію" СРСР, на встановлення конституційного ладу та розмежування „державної" і „приватної" сфер життя; потенціяльно — і це добре розуміє сучасне керівництво КПРС — ці прагнення спрямовані на відокремлення держави від партії та комуністичної доктрини.

. . . Сучасна „льояльна опозиція" в Україні не нав'язує до т. зв. „буржуазного націоналізму", до ідеології чи традиції організованого українського націоналізму, хоч в низці засадничих питань ідейні позиції її речників збігаються з мисленням українських націоналістів. Як і всі інші вітки новітньої української політичної думки, ідеї сучасної патріотичної інтеліґенції в УРСР зачерпнуті з шевченківської духової скарбниці, з ідейної спадщини Франка, Лесі Українки та інших письменників-ідеологів модерного українства. Мимо нашарувань марксистсько-ленінського впливу, ідейні концепції „шестидесятників" продовжують демократичну й народницьку традицію дореволюційної української інтеліґенції, але не виявляють тенденцій до ідеологічно-програмового доґматизму; з другої сторони, емоційний світ кращих представників нової української інтеліґенції пригадує ідеалізм, самопосвяту, мужність і вольовість „героїчного періоду" українського націоналістичного руху — Ольжичівський ідеал нової української людини („Одвага, непохитність, чеснота"). Характерні для ідейного світу „шестидесятників" — інтелектуалізм, інтелектуальна чесність, політичний реалізм (але не опортунізм!) та мислення категоріями української державности (радше як етнографічними критеріями) та вселюдськими, гуманістичними маштабами; намагання гармонійно поєднати „національне" з „універсальним", (тому й певна „дефензивність" у їхньому „виводжуванні прав" України,, спричинена мабуть довголітньою офіційною пропагандою проти „вузького", „зо-

ологічного" „буржуазного націоналізму"). Тому то, визначаючи невмирущість „національної ідеї", деякі речники „шестидесятників" (Симоненко, Дзюба) намагаються пов'язати її із вселюдськими ідеалами „гідности, чести і совісти"; встановлення справедливости й свободи для всіх націй, в тому України, вважають вони передумовою міжнародньої гармонії та всесвітньої справедливости. З позиції рівности народів (хоч часто називають вони цю позицію „пролетарським інтернаціоналізмом") атакують вони не лише російський імперіялізм та шовінізм, а й американський (Симоненкове „нехай мовчать Америки й Росії") та всякий інший великодержавний шовінізм. Атакуючи всі прояви антисемітизму, включно з антисемітизмом в Україні, Дзюба вбачає коріння всякого фашизму (не лише німецького, а й російського) у неповазі до людини, приниженні її людської гідности, у хамстві та зневазі до її національно-культурної самобутности.

У виступах окремих представників молодої української інтеліґенції звучать іноді й нотки соціяльного протесту — проти закріпачення колгоспного селянства та його експлуатації бездушними й безоглядними бюрократами-накажчиками поміщика-держави, проти соціяльної нерівности та клясового еґоїзму „нової кляси". В той же час вдаряють вони по дегуманізації, бездушності бюрократизованої радянської системи, по підпорядкуванні людського щастя паперовим ідеологічним формулам та виробничим плянам, по удержавленій нечесності, гіпокризії й брехні.

У писаннях „шестидесятників" не відчувається шовінізму, ненависти до всіх росіян, погорди до російської мови та зневаги до російської культури. Їхні атаки спрямовані радше проти імперіялістів, шовіністів та „обрусителів" поміж росіянами, проти вивищування російської мови й культури понад українську, проти насаджування росіян в Україні. Зате з особливою гостротою вдаряють вони по рідних „русотяпах", „призренних малоросах", „холуях", „підніжках, грязі Моксви", картають „національну нетривкість", поступливість, потульність українського селянина й мовчазне рабство „та пристосовницьку інтеліґенцію", що втратила зв'язок з рідним народом. Центральним моментом у мисленні Дзюби, Симоненка, Чорновола й ін. — це мотив „національного сорому", „непомірного сорому й болю за всіх" українських „рабів невільних, рабів по сліпости, рабів самопосвятних, рабів щирих, рабів усердних і пильнуючих у своєму рабстві, рабів по привілейованому становищі, рабів по панству".

...Для Дзюби, як і для Шевченка, Лесі Українки чи Франка, передумова національного визволення, це духове, психологічне переродження нації, без якого годі „змінити її історичну долю". Тому й його заклик до боротьби проти „національної нетривкости, поступовості, потульності, перекинства і мовчазного рабства". Для нього, як і для Шевченка, існують „дві України: Україна як

неперехідне начало, і Україна, як історичний момент", Україна мати й Україна-заблуда, Україна непорочна й Україна „розтлєнная", Україна „лицарів" і Україна „рабів, підніжків". Во ім'я тієї першої, „вічної", „героїчної" України „лицарів" він відкидає „сучасну", „переходову" Україну „рабів", холуїв, пристосованців. Дзюба і його однодумці не обмежуються проповіддю національного відродження; особистий приклад, своє власне життя й діла, вважають вони невід'ємною частиною виховування нової української людини, бо ж остаточна проба життєздатности й непереможности ідеї — це готовість її визнавців засвідчити за неї самопожертвою, незламністю в обличчі переслідувань, а то й смерти. Тому то й намагання опричників режиму — який жахається одвертої конфронтації ідей сучасного руху спротиву в Україні з офіційною ідеологією — з однієї сторони таємними арештами, закритими судами й „конспірацією мовчанки" не допустити до поширення цих ідей у масах українства, а з другої сторони — їхні намагання фізично, морально й ідейно заломати речників цього руху, добитись від них „каяття", самооплюгавлення й „засудження" власних ідей у відповідно, за вказниками КҐБ, пофальшованій, карикатурній формі.

...Ми схильні думати, що „шестидесятники" це не відокремлена секта серед „малоросійського" масиву, а радше шпиль підводної льодової гори-криги, що виринув із, ніби-то, спокійного плеса радянського „моря"; що під цим плесом цензури, „конспірації мовчання" та поліцейського „благополучія" цей видимий „шпиль льодовика спирається на широкій, хоч невидимій з-зовні базі активних однодумців, таких прихильників — „Нікодимів", та, зокрема, ще досі заляканих потенціяльних симпатиків.

Іхньою опорою, правда, здебільша мовчазною або лише потенціяльною — це українські селянські маси. З другої сторони, за вийнятком Західньої України та менших українських міст, впливи „шестидесятників", мабуть, незначні серед „технічної" інтеліґенції, адміністративних та „менаджерських" кадрів, дрібної бюрократії та робітництва, не говорячи, очевидно, про численну та стратегічно розміщену російську меншину та русифіковані елементи інших меншин. Як і раніше, по великих містах та районах суцільної індустріялізації панує, поруч росіян та здебільша русифікованого єврейського й інших меншинних елементів, денаціоналізований „всьоравновський" тип, відвойовання якого для українства і таким чином „українізація" міст та пролетаріяту, залишаються по сьогодні першорядним завданням українського національного руху. Не зважаючи на ці (зрештою „традиційні") елементи слабости українського національного руху, можна думати, що його ідейні впливи — зокрема „український радянський патріотизм" та спротив русифікації — проникли й у лави Комсомолу та партії.

...У світлі подій з літа 1965 р. — арештів найбільш політично „анґажованих" речників української опозиції та нагінки на українську інтеліґенцію — не можна виключати можливости ширших і більш брутальних репресій супроти української національно-культурної еліти, тим більше, що органи КҐБ та прокуратури підпорядковані безпосередньо Москві. Сумніваємося, однак, чи при сучасному укладі сил на верхах КПРС та тенденціях, що виявляють себе в цілому СРСР, можливий поворот до „єжовщини" й фізичної ліквідації культурних кадрів в Україні. Якщо виключити такий поворот до 30-их рр. (передумовою якого було б виникнення нової особистої диктатури сталінського типу), то можна сподіватися, що сучасні репресії не будуть в силі здушити стихійних сил національного спротиву.

Не слід однак перебільшувати теперішню силу цього руху, якого майбутнє в значній мірі залежне від того, чи зуміє він поширити свою базу на міста й робітництво, „українізувати" хоч значнішу частину „малоросійського" міщанства та, зокрема, закріпити свої позиції на верхах КПУ. Якщо виключити можливість війни та поразки в ній СРСР, революційні перетворення в сучасній Україні неможливі без здійснення таких передумов:

1. Розклад і взаємно-пожираюча внутрішня боротьба в лоні партійно-державного проводу СРСР, яка б привела до кризи всесоюзного керівництва;

2. Втрата довір'я і респекту до партії в широких масах населення та страху перед її репресивними органами;

3. Виникнення в Україні організованої політичної опозиції до шовіністичного режиму, яка мала б можливість відкрито ширити в масах свої ідеї та програму й організувати їх для реалізації своїх цілей.

З вищезгаданих передумов, найближча до здійснення друга передумова. Перша передумова, якої здійснення тісно пов'язане з процесами, що відбуваються в Росії, зокрема в лоні центрального апарату та російської еліти, могла б реалізуватись в умовах нової затяжної боротьби за наслідство, на подобу тієї, що розгорнулась після смерти Сталіна. Але не можна виключати й іншої можливості, що на випадок розкладу партійної диктатури владу намагатиметься захопити армія, щоб військово-фашистською диктатурою „спасти Росію". Щодо третьої передумови, виникнення опозиції з лона молодої української інтеліґенції — це лише перший крок у напрямі її реалізації. І тут, сучасними репресіями та залізною куртиною мовчання, режим намагається в зародку здушити ядро політичної української опозиції.

Що може зробити українська політична еміґрація?

Всіма можливими засобами доводити до відома й сумління світу про фактичний стан в Україні, здирати маску з червоного

російського шовінізму й тоталітаризму, виявляти його противоріччя між офіційною теорією й практикою більшовицького режиму в Україні, між конституцією й законом та беззаконням партії і КҐБ, розмасковувати його облуду й брехню; служити рупором для українського резистансу в УРСР, сприяти йому найширшим розголошенням у світі (включно з УРСР і рештою СРСР) його протестів та даних про переслідування його речників, оприлюдненням прізвищ великих і малих опричників та яничар, що беруть участь у нагінці проти української культурної еліти, залученням до акції протестів впливових людей доброї волі й сумління серед чужинців, інформування про події в УРСР не лише державних чинників і публічної опінії в Західних державах, але й по всьому світу, включно з комуністичними країнами, закордонними компартіями та т. зв. „прогресивними", лівими кругами в країнах світу.

У виконанні цього важливого та важкого обов'язку перед рідним народом треба оминати всякого групово-партійного еґоїзму чи намагань монополізувати „зв'язок з Краєм", а навпаки, залучити до них по змозі найбільші людські, організаційні та матеріяльні ресурси української еміґрації.

РЕЗОЛЮЦІЇ СТУДІЙНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ОДВУ І БО

Студійна Конференція Організації Державного Відродження України і її Братніх Організацій з участю представників Товариства „Відродження" (Арґентина), Хліборобсько-Освітнього Союзу (Бразилія), Об'єднання Українців у Великій Британії, Українського Національного Об'єднання Канади, Української Національної Єдности (Франція) та інших, заслухавши доповіді про сучасний стан в Україні, звертається до Світового Конґресу Вільних Українців з закликом:

1. Засудити шовіністичний російський погром діячів української культури в Україні, проявлений в безправних засудах та ув'язненні численної української творчої інтеліґенції, а серед них Ярослава Геврича, Богдана й Михайла Горинів, Панаса Заливаху, Дмитра Іващенка, Святослава Караванського, Євгенію Кузнецову, Михайла Масютка, Валентина Мороза, Михайла Озерного, Михайла Осадчого, Анатолія Шевчука та багатьох інших, а Вячеслава Чорновола за те, що він став в обороні засуджених.

2. Засудити виявлені в цих засудах і арештах:

   а) порушення основних людських прав, які ґарантує Декларація Прав Людини, схвалена Об'єднаними Націями і яку підписали уряди Української Совєтської Соціялістичної Республіки та Союз Совєтських Соціялістичних Республік;

б) безправство, що було виявлене в формі закритих судів, способі арештів та допитів;
в) поступове й плянове фізичне нищення засуджених у концентраційних таборах;
г) дискримінацію й переслідування рідних ув'язнених і засуджених.

3. Підняти перед Комісією Прав Людини справу порушення цими засудами й арештами прав ґарантованих Декляраціею Прав Людини та домагатися переведення слідства над порушенням цих основних прав діячів української культури, яких ув'язнено й засуджено тільки за те, що вони домагалися для українського народу таких же прав, які мають росіяни в СССР і УССР.

4. Звернутися до Економічної, Суспільної і Культурної Організацій при Об'єднаних Націях (ЮНЕСКО) з проханням прослідити та засудити пляновий російський наступ на українську мову й культуру в Україні.

5. Звернутися до міжнародніх релігійних організацій з закликом засудити релігійні переслідування та нищення українських церков в Україні.

6. Просити Міжнародній Червоний Хрест про посередництво у матеріяльній допомозі ув'язненим та їхнім родинам.

7. Довести до відома громадської опінії країн вільного світу справу послідовного й плянового нищення російським режимом в Україні духової субстанції українського народу.

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ

15 листопада, в залях дому Визвольного Фронту відбулася в Ню Йорку, в рамках СКВУ Світова Конференція членів Організацій Визвольного Фронту.

Делеґати обмінялися думками про ведену роботу на окремих теренах. З цих думок-звітів присутні довідалися чимало про життя української спільноти у вільному світі, втому й про працю членів Українського Визвольного Фронту.

Представник ОУВФ Австралії **М. Шеґедин** інформував про Австралію й Нову Зеляндію. У 1949-50 рр. на тих теренах було приблизно 30 тисяч українців, тепер — 35 тисяч. Життя українців Австралії й Нової Зеляндії мало різниться від життя в ЗСА й Канаді, якщо йдеться про вияв волі, заробітню платню тощо. Урядові чинники ставляться до українців позитивно та виявляють вдоволення з вкладу їхньої частки в культурне й господарське життя. Наше церковне життя проходить у обох Церквах по лінії збереження нашої віри в Бога, збереження традиційних і національних вартостей.

Наші матеріяльні надбання церковно-громадського порядку становлять понад $2 мільйони.

Щодо роботи ОУВФ, то хоч існують різновидні провокації з боку ворога, але люди ОУВФ не звертають на них уваги й свої завдання для справи допомоги визволення Батьківщини в міру своїх спроможностей виконують.

В. Олеськів передав звіт і вітав конференцію не тільки від ОУВФ, а й від громадської централі Союзу Українців у Великій Британії.

Англія — наш природний союзник. До такого висновку приходять поважні одиниці, які бачать, що пов'язання Англії з Европою необхідне. З боку українців зроблено багато, щоб прихилити опінію англійців на наш бік. Відбувається постійне поширювання українських видань англійською мовою; при відповідних нагодах розповсюджуємо сотні тисяч летючок; кожен українець має за обов'язок правильно інформувати англійців про українські справи. Для цих цілей засновано Англо-Українське т-во, до якого належать поважні англійці. Проте, з уваги на англійський консерватизм, важко за пару десятків років малій відносно групі укра-

їнців змінити в основі ставлення англійської політики до справи визволення України. Все ж, частина англійської преси ставиться вже зовсім прихильно до української визвольної справи. Проте, т. зв. „велика преса" покищо ще стримується.

Поважну ролю для пропаґанди нашої справи виконують мистецькі імпрези.

Українську мову, як предмет навчання, визнано в середніх школах, де є потрібне число учнів. Українську мову можна також вивчати в університетах.

Члени ОУВФ пильно стежать за подіями на відтинку актуальної політики, і з належним приготуванням „привітали" Косиґіна, коли він приїжджав до Англії.

Дальше звітував делеґат Арґентини, **Ю. Середяк.** Громадська централя Арґентини об'єднує 16 різних товариств. Найбільшою організацією є Т-во „Просвіта", що має 14 відділів. ОУВФ діють по лінії поборювання комуністичної диверсії, що приходить з Москви, ініціюють і переводять різні імпрези, відзначування важливих дат нашої національної визвольної боротьби тощо. Маємо успіхи, але й маємо недоліки. Багато провідного інтеліґентного активу виїхало з Арґентини й це позначилось неґативно на роботі нашого організованого життя. Нестабільність арґентинської економіки теж впливає погано на стан нашої роботи. Все ж, намагаємось по спромозі виконувати наші завдання по лінії допомоги визвольній справі.

О. Кушпета інформував про українців у Голляндії. У Голляндії немає більших українських організацій взагалі, але є станиці ОУВФ. Як відомо, Голляндія орієнтується на НАТО і не визбувається русофільства. В Голляндії живе чимало поляків і мадярів, що поселились у цій країні після 1956 р. Є й росіяни, які живуть там з 1920 рр.

Українці в Голляндії — це припадкові люди, які поселилися там у різних періодах, почавши від 1914 р. При чому, всі вони росіяні, ніде нема більше як десять родин разом.

Робимо все можливе, щоб батьки виховували дітей в українському дусі.

Щодо русофільства, то від деякого часу воно підупадає. Добрим приятелем українців є д-р Дрейс, якого називаємо „батьком". Маємо добрі зв'язки з людьми протинімецького наставлення та політичними в'язнями. Існує ґрунт для роботи АБН.

В. Косик звітував як делеґат Франції. Загально стверджують, що в Франції є около 30 тисяч українців. Одначе зорганізованих є лише пару тисяч. Еміґранти українці у Франції — це, переважно, заробітчани, цебто неполітична частина еміґрації. З новішої еміґрації було багато інтеліґенції, але більшість її виїхала з Франції. ОУВФ, крім громадської, виконують теж політичну роботу. Вдалося містити про українські справи статті в французь-

ких військових виданнях, а деякі матеріяли про Україну появилися у французькій пресі. Організації наші у Франції бідні фінансово. До роботи включаємо, де можна, молодь, виховану в Франції. Все ж, досі у французькій пресі часто можна стрінути провокаційні писання, інспіровані пробільшовицькими силами.

С. Мудрик подав вістки про життя нашої спільноти в Німеччині. Кількісно — це 20-тисячна громада, розкинена в різних частинах Німеччини. Одначе половина цих людей — це хворі й молодь у шкільному віці. До громадської праці людей дуже мало. Центральні проводи різних українських політичних груп перебувають у Німеччині, але громадська праця лежить головним чином на плечах людей УВФронту. Основною базою на майбутнє мав би стати СУМ. Матеріяльне положення українців у Німеччині досить погане. До того відчувається сильний ворожий тиск. Незважаючи на це, виконуємо наші завдання. Маємо наладнаний зв'язок з Швецією, де хоч і мала українська громада, одначе около двох сот людей стоять на визвольних позиціях.

Про життя, працю і досягнення українців у Канаді доповідав секретар ГУ ЛВУ — **В. Макар.**

Про загальний стан української спільноти в ЗСА, в тому й середовища УВФронту, інформував голова ГУ ООЧСУ — **І. Винник.**

Після звітів говорив голова Проводу ЗЧ ОУН **С. Ленкавський,** подавши в своїй доповіді аналізу організаційної праці в різних галузях життя української спільноти у вільному світі.

До першочергових і головних завдань ОУВФронту, сказав доповідач, належить справа допомоги нашому народові в Україні в його боротьбі за визволення та активізація всіх ділянок нашого життя поза Україною, зокрема, справа молоді вимагає окремої пильної уваги в багатьох країнах, де живуть українці.

Доповіді виголосили: Я. Стецько, Р. Малащук, О. Коваль, І. Білинський, Марія Солонинка.

Володимир Макар

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ В КАНАДІ

(Скорочений текст доповіді на З'їзді ОУВФ)

Прибуття до Канади третьої української еміграції після другої світової війни, приблизно 37 тисяч осіб, внесло велику дозу свіжої крови й сильний подув нового духа в життя української громади в цій країні. Порядком природної реакції, новоприбулих прийнято з деяким недовір'ям, а навіть і неприхильністю. Це упе-

редження особливо помітне було у відношенні до українських націоналістів-революціонерів. Для новоприбулих були закриті двері до домівок „старих" організацій. Довелося починати життя і працю від самих основ: творити нові організації, винаймати, а далі купувати й будувати нові домівки, розбудовувати власну пресу тощо.

Так постала в 1948 році Спілка Української Молоді в Канаді, далі в 1949 році Ліґа Визволення України, Товариство Колишніх Вояків УПА, Об'єднання Жінок ЛВУ, Українська Видавнича Спілка „Гомін України", АБН Канади; закуплено „Дім Просвіти" в Торонті, засновано кредитову кооперативу „Будучність", Товариство Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського, Музей-Архів Визвольної Боротьби ім. Степана Бандери і ін., — цебто всі організації й установи, що їх нині звикли окреслювати як Організації Українського Визвольного Фронту. Осередком цих організацій стало Торонто, але вони одночасно міцно закорінювались та розбудовувалися і в інших містах Канади: Монтреал, Вінніпеґ, Едмонтон, Ванкувер, Саскатун, Форт Вільям, Гамільтон, Ошава, Содбурі, Віндзор, Ріджайна, Ст. Кетеринс.

Найсильніший бій звели організації Українського Визвольного Фронту з численним комуністичним середовищем, очоленим формально Товариством Об'єднаних Українських Канадців. Але саме життя причинилося до того, що ця сильна колись організація збаламучених і задурманених совєтсько-російською пропаґандою українців дійшла сьогодні до суцільного внутрішнього паралічу, й, заодно, втратила всяке зовнішнє значення.

Подалися під тиском часу та життя й деякі організації з національного табору. Одні замкнулись у своєму ґетто, інші не проявляють жвавішої діяльности, а ще інші просто доживають віку.

І, саме тут треба відзначити велику позитивну ролю Організацій Українського Визвольного Фронту в Канаді, як нового, повного життєвої наснаги та ідейно цілеспрямованого чинника, який заставив зактивізуватися й інших у національно-громадському таборі.

Ліґа Визволення України, як провідна організація в системі ОУВФ в Канаді, зуміла створити 72 відділи ЛВУ і ОЖ ЛВУ з тисячами членів і прихильників середнього та старшого віку, Спілка Української Молоді має 28 осередків СУМ і відділів Юного СУМ з тисячами молоді та юнацтва, Товариство Колишніх Вояків УПА — 5 відділів, ТУСМ — студентська організація в стадії розбудови. В названих організаціях і навколо них гуртується около 20 тисяч членів і прихильників. Організації Українського Визвольного Фронту в Канаді являються власниками або співвласниками п'ятнадцяти домів, вартости понад $2 мільйони та чотирьох літніх осель вартости понад $300,000.

Буйний у початкових роках розвиток і ріст наших організацій останнім часом дещо сповільнився, хоч можливості дальшого росту напевно не вичерпані. Це стосується насамперед чисельного росту Юного СУМ-у й студентських організацій та взагалі дальшого збагачування цілости ОУВФ (набування домів, осель, ріст кредитівок тощо).

Імпозантна сила й організованість ОУВФ в Канаді аж ніяк не може заспокоювати й задовольняти нас. Навпаки, цей всебічний розвиток має спонукувати нас до сильнішої активности та жертвеннішої праці, бо є в ім'я чого працювати.

Рушієм і керівним чинником у системі ОУВФ — як і всюди — є випробувані роками й життям націоналісти-революціонери. Довкола цього ядра гуртуються десятки тисяч членів і прихильників ОУВФ. На цьому гурті людей лежить головний тягар всієї праці на суспільно-громадському й політичному полі. ОУВФ своєю організованістю й дисципліною, жертвенністю й посвятою помітно переважають інші середовища і вибиваються на перше місце. Проте, з часом, активність старших діячів слабне, а молода зміна дуже поволі починає себе активно проявляти в наших акціях і в нашій праці. На небезпеки цього переломового етапу ніяк не можемо закривати очей.

На внутрішньо-українському відтинку ми постійно змагаємося за збереження, скріплення та збільшення нашої національної субстанції, щоб виконати основне завдання, яким є: всебічна підтримка визвольних змагань українського народу — моральна, політична, фінансова. У цьому пляні ми завзято поборюємо всякі прояви зміновіховства, опортунізму й капітулянства супроти головного ворога України — більшовицької Росії. А на зовнішньому відтинку ОУВФ дає всебічну підтримку діям АБН.

Пересічна грошова квота, що збирається в Канаді на Визвольний фонд ОУН, фонд АБН і подібні акції, сягає суми $25,000 річно. Від 1948 року до сьогодні, тобто за 20 років, у Канаді зібрано на ці цілі кругло пів мільйона долярів.

Форми вияву нашої діяльности різнородні й пристосовані до існуючих можливостей: святкові маніфестації з особливих нагод, з яких найбільші й найчисленніші це щорічні Здвиги-Зустрічі Українців Канади й Америки з участю від 8 до 12 тисяч людей; масові віча; протестні акції; численні й бурхливі протимосковські демонстрації, в яких щораз численнішу участь бере вже тут народжена українська молодь; численні листи й меморадуми до урядів вільних держав і державних діячів від імені ОУВФ, зокрема ГУ ЛВУ.

Так у загальних рисах представляються Організації Українського Визвольного Фронту в Канаді. Наступного (1968) року почнуться святкові відзначування 20-річчя життя й праці різних наших організацій та установ. В архівах ОУВФ зберігається багато

впорядкуваних і усистематизованих документальних матеріялів про кропітку працю цих організацій, які ждуть свого історика-дослідника. Історія нашої праці й наші завдання на майбутнє мусять бути своєчасно передані в молоді надійні руки — це одна з основніших наших турбот на сьогодні.

РЕЗОЛЮЦІЇ СВІТОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ОУВФ

Представники різних країн українського поселення, зібрані на Світовій Конференції Організацій Українського Визвольного Фронту, познайомившися з працею організацій в країнах вільного світу та заслухавши доповідей на теми організаційних завдань і перспектив української внутрішньої та зовнішньої політики, прийняли наступні ствердження й постанови:

1. Світовий Конґрес Вільних Українців, що відбувається у 50-річчя започаткування Української Національної Революції та у 25-річчя створення Української Повстанської Армії, ставить собі за завдання привести до організаційного завершення українського суспільно-громадського життя в діяспорі, що в дальшому має уможливити створення відповідної бази для здійснювання постулятів української внутрішньої й зовнішньої політики, для допомоги визвольній боротьбі українського народу, для збереження й скріплення української національної субстанції у країнах українського поселення.

2. Організації Українського Визвольного Фронту, доцінюючи вагу й значення світової координації українських сил у вільному світі, прийняли активну участь у підготовці Світового Конґресу Українців, причинюючись до здійснення цього задуму та проведення в життя пляну оформлення Секретаріяту СКВУ.

3. З уваги на ситуацію в окупованій Україні і з уваги на факт посиленого опору політиці російського імперіялізму та прямої боротьби і різних акцій, спрямованих проти накиненого ворожого режиму, виразно уточнена і відповідно унапрямлювана дія українських самостійницьких сил у країнах вільного світу є чинником, що має всі реальні передумови для значного посилення боротьби на українських землях і для успішного завершення її.

4. Конференція гостро засуджує російську колоніяльну політику в Україні, зокрема російські намагання знищити українську провідну верству. Розправа совєтсько-російського режиму з передовими представниками української культури, науки й інших ділянок національного життя, арешти і таємні суди, засилання українських діячів у концентраційні табори, чи доми для божевіль-

них, переселювання з України молоді і населювання росіян — це вияви політики ґеноциду у відношенні до українського народу, що вимагають не тільки якнайгострішого засудження, а й послідовної протидії всюди, де тільки можливо й потрібно.

5. Організації Українського Визвольного Фронту вважають, що Світовий Конґрес Вільних Українців і створений ним постійний Секретаріят будуть діяти у напрямі активної допомоги визвольній боротьбі України, ліквідації російської колоніяльної імперії і побудови на її місці національних держав окремих народів, відновлених ними в національно-визвольній боротьбі. Зокрема, Конференція висловлює впевненість, що компетентні чинники СКВУ негайно розпочнуть потрібні заходи для того, щоб протидіяти русифікаційній і ґеноцидній політиці російсько-совєтського режиму в Україні і будуть домагатися звільнення арештованих українських діячів.

6. Організації Українського Визвольного Фронту, стоячи непохитно на позиціях тисячолітніх традицій української державности Княжої та Козацько-Гетьманської доби і на позиціях відновлення суверенної соборної Української Держави 1918-1919 років, Карпатсько-Української Державности 1939 року та відновленої Української Держави 30 червня 1941 року, боряться за Суверенну Соборну Українську Державу шляхом розвалу російської імперії всіх барв на національні суверенні держави всіх поневолених націй в їхніх етнографічних кордонах.

7. Організації Українського Визвольного Фронту вважають, що спільний фронт всіх поневолених Росією народів є передумовою успішного завершення боротьби з російським імперіялізмом. Такою формою спільного фронту на сучасному етапі є Антибольшевицький Бльок Народів (АБН), заініційований Організацією Українських Націоналістів під керівництвом Степана Бандери, Українською Повстанською Армією (УПА) під командуванням генерала Романа Шухевича-Чупринки та очолюваний Головою Українського Державного Правління 1941 р. Ярославом Стецьком. АБН виніс справу визволення України й інших поневолених російським імперіялізмом і комунізмом націй на широку світову базу, мобілізуючи до спільного протиросійського й протикомуністичного фронту співзвучні з нашою політичною концепцією сили в світі.

8. Організації Українського Визвольного Фронту стверджують, що АБН веде успішну акцію для визволення з-під російського ярма України й інших поневолених націй та у своїй, майже, чвертьсторічній діяльності осягнув великі здобутки на зовнішньополітичному відтинку для української справи.

9. АБН є концепцією крайової національно-визвольної революційної боротьби власних сил України та інших уярмлених на-

родів. АБН координує дії боротьби національно-визвольних революційних організацій поневолених народів та їхніх спільнот у вільному світі. Завдання всієї української спільноти — мобілізувати світовий протиросійський і протикомуністичний фронт волелюбних національних сил у світі за національно-державну незалежність народів і за свободу людини.

10. Організації Українського Визвольного Фронту дають свою повну і всесторонню підтримку Антибольшевицькому Бльокові Народів.

Організації Українського Визвольного Фронту у вільному світі пересилають привіт героїчному українському народові, який находиться у боротьбі за своє національне визволення. Конференція гаряче вітає націоналістів-революціонерів, членів Організації Українських Націоналістів в Україні й на просторах російської імперії, які у найважчих умовах організують і ведуть революційно-визвольну боротьбу з російським окупантом України. Конференція пересилає привітання всім тим діячам української культури, які захищають суверенність і самобутність української духової творчости і протидіють русифікаційній політиці режиму, що намагається накинути українському народові чужу йому духовість.

Конференція вітає і висловлює свій подив за стійкість всім тим українцям і українкам, які навіть у концентраційних таборах, у російських тюрмах, на засланнях, у важких умовах ставлять опір і боряться за перемогу української та християнської правди на українській землі.

ПЛЕНУМ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ СУМ

13 і 14 листопада 1967, відбувся в Ню Йорку Пленум Центральних Організацій Спілки Української Молоді. Пленумом провадив голова Центральної Управи СУМ, Омелян Коваль з Бельгії. Першого дня учасники Пленуму заслухали звіти голів Крайових Управ СУМ з різних країн, звіти генеральних стягових, розглянули й прийняли Правильник Дружин СУМ. Другого дня на Пленумі були обговорені проблеми Юнацтва СУМ, сумівських видань, справи поширення культурно-мистецької діяльности в Осередках Спілки, як і зовнішньо-пропаґандивної діяльности членів СУМ на користь поневоленої Батьківщини-України, справи суспільно-громадської активности сумівців, фізичної культури і спорту. По полудні, на прилюдній сесії Пленуму, були прочитані й обговорені доповіді на тему збереження української національної субстанції в діяспорі.

Доповідачі розглядали цю проблему в таких аспектах: психологічному — доповідь в неприсутності автора проф. З. Саґана прочитав д-р Г. Васькович; в культурно-суспільному аспекті — д-р М. Кушнір, у аспекті шкільництва — В. Леник, національно-виховному — д-р Б. Стебельський, в аспекті зовнішньої діяльности та збереження національної субстанції — доповідь проф. Т. Кіса читав Т. Буйняк.

Після дискусії Пленум схвалив відповідні постанови й резолюції, які передано Президії Світового Конґресу Вільних Українців.

РЕЗОЛЮЦІЇ ПЛЕНУМУ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Пленум Центральних Органів Спілки Української Молоді, розглянувши положення української молоді в Україні й у діяспорі, виніс наступні рішення:

1. Посилений наступ Москви на духовість України через нищення її історично-культурних пам'яток, релігійного життя, намагання звести українську мову до ролі провінційного діялекту, заступаючи її систематично російською мовою в школі, друкованим

словом і стосуванням тиску по лінії русифікації всього життя в Україні — заторкнув найбільше українську молоду генерацію.

2. Започаткована 50 років тому українська національна революція і створена тоді Держава; дії СВУ, СУМ, УВО, ОУН; намагання ту Державу відновити в 1941 р.; створена 25 років тому Українська Повстанська Армія і її збройно-політична боротьба стали тривким історично-соціологічним процесом, якого зовнішні вияви спостерігаємо в поставі українського народу в Україні та на засланні; у вияві молодої української ґенерації, що захищає священні права свого народу бути господарем у власній від нікого незалежній суверенній Українській Державі.

3. Роля українців в діяспорі, в тому й Спілки Української Молоді та інших молодіжних організацій — допомогти Україні в її затяжній боротьбі за „бути чи не бути" підметом, а не предметом в житті народів світу.

4. Здійснити це велике завдання можна тільки при помочі притягнення всіх творчих сил, зосередження їх, та мобілізації потрібних засобів дії та координації всіх можливих чинників.

5. Тому Спілка Української Молоді вітає факт скликання Світового Конґресу Вільних Українців, як державницько-зрілого акту української спільноти в діяспорі.

6. Для успішних основ нашого суспільства, Пленум уважає за конечне упорядкувати церковно-релігійне життя українців в діяспорі, та прохає компетентні в цьому чинники стреміти до повного структурного завершення наших традиційних Церков з найвищим їхнім авторитетом — Патріярхами.

7. Вважати українську родину, як першочерговий чинник у вихованні молодого покоління, й оточити її належною увагою, скріпити її авторитет в очах дітей і молоді та звернути особливу увагу на плекання наших здорових традицій, української мови та релігійно моральних і національних вартостей.

8. Вважати українську мову й дбайливо достосоване українське друковане слово за найконечніший засіб вияву і збереження української духовости. Тому конечно подбати про високу якість друкованого слова і якнайширшого вжитку його. При тому обмежити до мінімум можливість заступати ці видання виданнями, що виходять українською мовою в Совєтському Союзі, бо вони в більшості спотворюють українську духовість, від чого не є вільні передруки також клясичної літератури, наукові твори й інші, що в передмовах і поясненнях перекручують іхнє істотне значення.

9. Література, як засіб виховання, немислима без основного й удосконаленого знання української мови, тому розбудова українського шкільництва всіх видів і ступенів є пекучою потребою сьогоднішнього часу.

10. Плекати й розвивати українську культуру в діяспорі, бо вона є основою збереження і продовження життя нації. Національна культура, це основний чинник для протиставлення денаціоналізаційному процесові нашого суспільства в діяспорі.

11. Вважати інтеґрацію нашої діяспори в житті країн нашого поселення як необхідну з погляду скріплення наших національних позицій у цих країнах, і з цих позицій скріплювати допомогу в боротьбі за визволення України й її державної суверенности.

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ

Під час Світового Конґресу Вільних Українців відбулася 16 листопада, 1967 року, Перша Світова Конференція Українських Журналістів, в якій взяло участь 66 журналістів з різних країн західнього світу та поверх 60 делеґатів СКВУ.

Конференцію відкрив голова Федерації Спілок Українських Журналістів Америки й Канади **Мстислав Дольницький.**

Конференцією керувала Президія у складі: **Іван Кедрин-Рудницький** — голова; **Роман Криштальський** і **Антін Добрянський** — секретарі; **Роман Купчинський** і **Василь Софронів-Левицький** — члени.

У вступному слові голова Конференції **І. Кедрин-Рудницький** привітав присутнього на Конференції президента УНР в екзилі **Миколу Лівицького,** гостей-журналістів з-закордонних країн та з'ясував тісний зв'язок Конференції Українських Журналістів із Світовим Конґресом Вільних Українців.

Учасники Конференції заслухали п'ять коротких доповідей: „Український журналіст у вільному світі" **М. Сосновського** (Канада), „Перспективи української преси в Европі" **З. Пеленського** (Німеччина), „Преса в УССР і 50-річчя Української Національної Революції" **Р. Рахманного** (Канада), „Роля жіночої преси в українській журналістиці" **І. Пеленської** (ЗСА), „Українська преса неукраїнською мовою" **З. Снилика** (ЗСА).

Після доповідей відбулася дискусія над питаннями, що їх порушили доповідачі.

Конференція схвалила резолюції й передала їх Резолюційній Комісії для остаточної редакції. У склад Резолюційної Комісії входили: **В. Софронів-Левицький, В. Маркусь, В. Леник, І. Пеленська, О. Питляр.**

Резолюції були передані Президії Світового Конґресу Вільних Українців.

Роман Рахманний

ПРЕСА В УССР І 50-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

(Доповідь на Конференції Українських Журналістів)

Світову Конференцію Українських Журналісті було скликано з нагоди Світового Конґресу Вільних Українців докладно в п'ятдесяті роковини пам'ятних днів листопада 1917 року, коли — від 14 до 20 листопада — на форумі новоутвореного парляменту України обмірковувано основний державнотворчий законопроєкт, відомий згодом під назвою Третього Універсалу Української Центральної Ради. Цим універсалом, з датою 20 листопада 1917 року, Україну проголошено Українською Народньою Республікою.

Нині українці по всьому світі уважливо приглядаються до тієї події, намагаються по-новому, гідно оцінити її значення серед інших історичних подій на шляху розвитку нашого народу. Оцінки можуть бути і бувають дуже різні, відмінні залежно від точки зору, яку захищає дана людина чи група людей.

А як розцінює цю подію український журналіст? Як ставиться українська преса до Третього Універсалу Української Центральної Ради, що ним поставлено було наріжний камінь під відновлену українську національну державу?

Як „вірний помічник Комуністичної партії" у здійснюванні т. зв. „демократичного централізму" на території СССР, преса Української ССР ставиться весь час непримиренно вороже до Третього Універсалу; вона не допускає навіть думки про можливість конструктивної оцінки того державнотворчого юридичного акту, без якого не було б пізніших державницьких актів, проголошених на території України протягом 1917, 1918 і 1919 років.

Ювілейний 1917 рік потрактовано в УССР совєтсько-українською і совєтсько-російською пресою тільки як ювілей „Жовтневої революції" та „встановлення радянської влади на Україні" — цебто ювілей підкорення України новій російській владі. Хоча жовтневий переворот у Петербурзі не мав ніякого безпосереднього відношення до дійсности в Україні; хоч український народ через своїх виборних представників у Центральній Раді та на вояцьких і селянсько-робітничих з'їздах уже раніше намагався самотужки „творити своє життя" на власній землі, то все таки преса УССР всіляко силкується переконати нинішнього читача в Україні, мовляв, усі видимі й невидимі блага, що їх зазнав протягом останніх 50-ти років наш народ, були і є наслідками Жовтневої революції в Росії.

Мабуть, найцікавішим, а водночас і найпригноблюючішим аспектом усіх тих писань, надрукованих у газетах і журналах України, є саме ота національна безликість у відношенні до історично-

го минулого українського народу. Протягом 1967 року преса Української ССР розглядала і далі розглядає український народ, як органічну частину р о с і й с ь к о ї нації, що виступає нині під псевдо-універсалістичною назвою „радянський народ".

Тези Центрального Комітету Компартії СССР (цебто: всеросійської партії), схвалені в червні 1967 року, обговорювано на сторінках буквально всіх видань України не лише формально-офіційним способом, але якоюсь мірою навіть зі щирим журналістичним почуттям і бажанням витиснути з пам'яті читачів будь-які спогади чи згадки про питомий український характер соціяльно-національної революції в Україні 1917 року; всюди помітні намагання затерти сліди конструктивних державнотворчих заходів українських діячів. Про діяльність Української Центральної Ради протягом восьми місяців 1917 року, про українські військові з'їзди, про селянський і робітничий з'їзди в Києві, про щоденну наполегливу боротьбу українського Києва з централістичним російським Петербургом, і, врешті, про народовладний характер усіх заходів Центральної Ради і про самовизначення українського народу під її керівництвом у листопаді 1917 року преса радянської України заклято мовчить.

Ця мовчанка переривається час від часу полемічними скоками в статтях авторів, що для зміцнення своїх тверджень підписуються в газетних виданнях, як наукові співробітники Академії Наук УССР. Вони найчастіше побивають усякі рекорди діялектичної еквілібристики, щоб тільки представити збройну аґресію більшовицької Росії супроти Української Народньої Республіки лише як громадянську війну в одній спільній неподільній державі, яка, мовляв, існувала в 1917 році та й існує нині під новою назвою, а саме: „наша велика Вітчизна — СРСР".

Один із таких авторів, обговорюючи збірник „Торжество Ленінської національної політики на Україні", захоплено повторює твердження тієї книги: „У 1917 році Петроградський військово-революційний комітет під керівництвом Леніна 49 разів обговорював питання про боротьбу за владу Рад на Україні" („Літературна Україна", 27. 6. 1967). Та боротьба, згідно з твердженнями совєтсько-українських журналістів, велася не проти української республіки чи української національної держави — такої, мовляв, не було! — а тільки „проти полчищ Каледіна і Центральної Ради, банд Директорії, Григорієва і Махна".

Ясно: мета цього і подібних писань проста. Совєтська журналістика силкується втримати нинішнього читача в Україні в помилковому переконанні чи вірі, що 1917 рік на українській території був лише роком хаосу, анархії та руїни, а єдиною порядкуючою і творчою силою була там російська більшовицька партія. Тому радянські автори вигідно промовчують факт слабкости комуністичних кадрів в Україні та їхньої відірваности від українського

ґрунту. Промовчується зокрема суттєву подробицю, що більшовицька фракція була одною з малих фракцій у Центральній Раді і зазнавала поразку за поразкою на кожному масовому народньому з'їзді, скликаному в Києві.

Тому преса УССР так рідко і сором'язно згадує про роковини утворення т. зв. радянського уряду України. Заступник голови нинішнього київського уряду Петро Тронько під час прес-конференції на Експо '67 у Монтреалі, 20 серпня 1967 року, говорив: „...цього року український народ святкуватиме і 50-річчя проголошення України Радянською Республікою", цебто дату 25 грудня 1917 р. Однак ні перед його виступом, ні опісля в часописах УССР не видно було редакційних статтей на цю тему, ані не проводжено ніякої кампанії серед населення України з метою довести до відома й розуміння мешканців УССР цю офіційну історичну подію: створення української совєтської держави. Навпаки, всі сили україно-совєтської преси, радіомовлення й телебачення зосереджено на підготовку відзначування російської революції в російському центрі російської імперії, в Петербурзі — Ленінграді.

Чи може бути яскравіший доказ поневолення української національно-політичної думки в Україні, якщо там навіть не вільно всебічно пропаґувати й гідно вшановувати офіційну совєтсько-українську державність?...

Частковим поясненням тієї мовчанки є між іншим те, що історія встановлення совєтської державности в Україні є дуже утрудненою й небезпечною для Москви та її керівників. Адже у 1917-18 роках російські більшовицькі керівники трактували Україну як невід'ємну частину Росії, а т. зв. радянський уряд України, як обласне управління, що його можна буде і треба буде незабаром скасувати. Так воно і сталося: у 1918 році той уряд було розв'язано, на деякий час, постановою Ради Комісарів у Москві.

Поряд з цим преса УССР навіть не пробує серйозно аналізувати події 1917 року в Україні прямо тому, що тоді треба було б писати про державницький характер Української Народньої Республіки — демократичної держави, визнаної не лише урядами Великобританії та Франції, а й також урядом більшовицької Росії. Послідовно, повалити цю державу могла тільки аґресорська сила з-зовні. І тут преса УССР промовчує свідчення командира більшовицьких військ Муравйова, який заявив у лютому 1918: „Цю (совєтську) владу ми несемо з далекої Півночі на вістрях наших багнетів..."

Президент першої Української Народньої Республіки Михайло Грушевський ще яскравіше характеризував цю аґресію: „Раніше український народ мав діло з бюрократією і правительством (Росії).. тепер ми... маємо боротьбу самих народів — великоруського і українського."

До цього всього, як і до слабкости більшовицького руху в Україні 1917 року, совєтсько-українська і совєтсько-російська преса не хоче признатися. Вона воліє всіляко дискредитувати, плямувати Українську Центральну Раду та її керівних діячів. Крім звичайних закидів, що їх висовує ця преса, в ювілейному році зроблено два обвинувачення Українській Центральній Раді та її урядові. Поперше, мовляв, Українська Центральна Рада підривала бойового духа в спільній російській армії на фронті проти Німеччини та її союзників. Подруге, Українська Центральна Рада підписала „ганебний договір" з Центральними Державами і привела німців на територію Росії — на Україну.

Звичайно, ці обвинувачення недоречні. Як відомо, Ленін, ще з 1914 року почавши, наполегливо працював зі своєю партією для того, щоб розкласти російські маси і щоб Росія програла війну (так звана тактика „пораженства"), яку він вважав і проголосив публічно імперіялістичною та проти інтересів населення Росії. Таку Ленінову роботу й політику преса Української ССР схвалює, як „мудру" й „далекосяжну". Подібну миротворну політику Української Центральної Ради в 1917 році та на початку 1918 року, коли українцям не було потреби воювати за інтереси Росії, преса УССР засуджує, як зраду спільного російського фронту.

Щодо підписання Берестейського Договору, то Українська Центральна Рада рішилася на той крок під тиском обставин: треба було припинити непотрібну для українського народу війну на її території, щоб відбудувати економічне життя України та захистити її перед аґресією більшовицької Росії. Із-за таких же мотивів український уряд у 1917 році відмовився від союзу з державами Антанти, бо вони не могли дати Україні ніякої реальної допомоги, не могли забезпечити Україні миру, потрібного для відбудови країни, знищеної війною. Нині преса УССР називає цю миротворну політику Центральної Ради „зрадницькою", хоча тоді не було кого зраджувати: царська Росія, яка розпочала війну, не існувала в лютому 1918 року; а крім того, Ленін теж вирішив (всупереч численній фракції у більшовицькій партії) підписати від імени совєтської Росії Берестейський мир, бо потребував передишки для відбудови своєї країни — Росії. Цей його крок преса УССР вихвалює, як геніяльний, бо, мовляв, він врятував партію і радянський лад в Росії.

Значить, що вільно Ленінові, того не вільно робити Грушевському, а що є корисним для Росії, те не слід признавати Україні.

Ось такий основний підхід преси УССР до Української Центральної Ради і всієї державно-творчої роботи українських діячів у 1917 році. Особливо по-рабському ця преса силкується переконати своїх читачів, що, мовляв, тоді на території України діяли тільки „банди" різних отаманів та що, мовляв, не існувало ніякої української реґулярної армії. Всю льояльність молодіжного чита-

ча в Україні преса УССР спрямовує в сторону російської Червоної Ґвардії, що була зав'язком теперішньої російської Совєтської Армії. Таким чином преса УССР виконує рабський обов'язок: схвалює російське ярмо та силкується в рабському дусі виховати своїх читачів, відірваних від джерел історичної правди.

Хоча нині є там молоді люди, які вміють докопатися до тієї історичної правди та вміють мислити самостійно, то все таки офіційній масовій пропаґанді нам треба протидіяти масовою правдивою інформацією про найважливіший момент в житті українського народу 20-го століття: про встановлення наріжного каменя відновленої української державности. Це обов'язок українських журналістів, вільних від московського тиску і диктату.

Чи ми робимо це? А якщо так, то як ми це робимо?

Нині, коли вже минуло пів століття від дня відновлення української держави, скажімо один одному відверто: ставлення української вільної преси до цих українських державнотворчих зусиль і до самого акту відновлення української держави в листопаді 1917 року було, і досі є, незрівноважене. Різниці поглядів можуть бути і повинні проявлятися в кожному питанні загальнонаціонального порядку. Однак завжди і всюди потрібно показати національну гідність у трактуванні таких питань. Обов'язком кожного українського журналіста є знаходити зерно української правди в кожній українській історичній події — серед чагарників історії відшукувати принаймні стежину до української правди. Протягом пів століття це правило в нас порушувано багато разів і таким чином облегшувано роботу совєтським пропаґандистам, що звуть себе журналістами та істориками.

Неспроможність гідно зважити й оцінити досягнення українських діячів у 1917 році; невміння піднятися понад партійні та ідеологічні суперечки спричинило появу багатьох зайвих, полемічних, шкідливих статтей і брошур на тему 1917 року. Своїм рівнем і нерозсудливим підходом до теми, ці статті та брошури вільних українських журналістів мало відрізняються від негідних коментарів совєтської преси. Скільки добрих, довірливих читацьких душ зведено на манівці партійництва саме такими писаннями! Скільки читачів збаламучено такими статтями в періодичних масових виданнях! Скільки патріотичних почуттів і міркувань послаблено таким писанням нерозважних авторів!

Порушування основного правила етики української журналістики (в кожній українській історичній події знаходити принаймні зерно української конструктивної правди!) спонукало багатьох інших авторів порушити це саме правило у відношенні теж до інших історичних подій та історичних процесів. Ось чому в нашій пресі маємо суперечливі твердження і часто негідні оцінки не лише чотирьох універсалів Української Центральної Ради, а й Гетьманського періоду української державности, УНР за Директорії

та Західньо-Української Народньої Республіки. Нерозсудливим писанням спотворено не одну славну сторінку збройної боротьби українських армій. Читач, який прибув би з України сьогодні до нас, був би дуже вражений діяметрально-протилежним і суперечливим звітуванням — розповіддю нашої преси теж про інші українські історичні події, як, наприклад, державнотворчі заходи на Карпатській Україні, боротьба ОУН з різними окупантами України, факт і обставини створення українського уряду 30-го червня у Львові, творення УПА і УГВР, а далі навіть такої відносно недавньої події як творення УНРади довкола Державного Центру УНР. А що говорити про церковні питання та історію церковно-релігійного відродження в Україні та на чужині!

У жодному випадку вільна українська преса — як одне ціле — не знайшла в собі стільки, щоб у даних подіях та суспільних чи національних процесах доглянути, якщо не якусь конструктивну концепцію, то принаймні зерно української історичної правди та зерно конструктивинх намірів у даних діячів. Можливо, що тут таїться одна з причин, чому нині так тяжко знайти молодших працівників для української преси: багатьох молодих людей відтручує вузькість нашої професії та її груповий чи навіть сектантський підхід до новин і коментування.

Роковини відновлення української держави Третім Універсалом Української Центральної Ради пригадують нам, українським журналістам, обов'язок відновити в собі гідного українського духа. Без засвоєння собі того принципу (в кожній українській історичній події знаходити конструктивне зерно української правди для нашого читача!) нам не пощастить боротися успішно з переважаючими силами тьми, які в Україні знецінюють кожну рису самобутности української нації в сучасному і в минулому.

Боротися з тими ворожими силами — наш перший обов'язок. За нас ніхто його не виконає. Бо можуть бути учасниками з'їзду схвалені прекрасні резолюції, можна утворити нові організації, чи навіть верховну установу установ, але після всяких зібрань виборці та вибрані йдуть додому, до своїх повсякденних завдань — приватних і організаційних. Тим часом український журналіст знову повертається на фронт щоденної боротьби за душу української людини. Ця боротьба, ця пресова війна, не знає ніякої перерви. На тому фронті нема ніякої передишки. Той день боротьби ніколи не кінчається вечірнім спочинком. Ця боротьба вимагає від українського журналіста вміння інтерпретувати сучасне й розуміти минуле, вміння накреслювати нові обрії для свого читача так гідно, як гідною є українська справа — українська правда. Від того, як журналіст формує мислення своїх читачів, переважно залежить і залежатиме характер всього українського суспільства.

Сьогодні, коли ворог всіляко силкується вирвати з українських душ коріння українських державницьких традицій, нам — вільним

журналістам — особливо наполегливо треба захищати українську правду, зберігати її непочетвертованою груповими тенденціями чи забаганками „вождів" і провідників. Пересторогою нехай буде нам один деталь із пам'ятного листопаду 1917 року, коли тільки **одна** українська газета вміла гідно визначити історичний характер Третього Універсалу, як державотворчого юридичного акту. Часопис „Боротьба" писав тоді: „Те, про що марили і за що боролися протягом століть цілі покоління української інтеліґенції і суспільства, стало фактом: Універсалом Центральної Ради проголошено Україну республікою. Акт Центральної Ради відновив загублені в історичній мандрівці українського народу державні традиції і на полудневому Сході постала, як два з половиною століття тому, нова держава — Україна".

Одна-однісінька газета знайшла тоді зерно української правди — відшукала серед тогочасного замішання український шлях. Інші часописи тоді зосередили увагу на дрібницях і несуттєвих аспектах події чи самого змісту Третього Універсалу.

Після того, як минуло пів століття від тієї історичної події, український журналіст повинен уже вміти знаходити українську стежку до української правди навіть серед найнепрохіднішої гущавини подій і суперечних конфліктів. Такі журналісти в нас мусять бути. Українська справа й українська національна ідея — самі по собі благородні та відносно сильні. Однак вони не є, та й не можуть бути такими універсально притягаючими, як ними були, наприклад, євангельські правди майже дві тисячі років тому. Тільки Христос міг сказати до своїх гонителів і недругів: „Якщо я заборонив би" цим народнім масам славити прихід Месії, тоді „за них кричатиме каміння". Але навіть євангельські правди та ідеї до людей мусіли понести л ю д и — Його учні.

Українську правду теж мусять нести в світ живі люди, передусім українські журналісти. Її треба гідно інтерпретувати для своїх і для чужих; треба захищати її перед ворогами і перед нерозсудливими земляками. Як на чужині, так і в Україні найбільшою мірою потрібне нині відродження української національної гідности. Є підстави твердити, що там вона помалу відроджується в молодшому поколінні. Але це не звільняє від обов'язку нести гідно українську правду до наших читачів нас самих — вільних українських журналістів. Того не зроблять за нас ані політики, ані громадські діячі, ані не промовить за нас каміння.

Михайло Сосновський

УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

(Доповідь на Конференції Українських Журналістів)

„Журналістика існує для того, щоб виконувати службу, а служба, яку журналістика виконує, зумовлена ідеологією суспільства, якій вона служить."*) Таке визначення завдань українського журналіста у вільному світі найкраще схоплює суть проблеми, що є темою цієї доповіді.

Поле діяльности українського журналіста у вільному світі можна поділити на три категорії: український журналіст працює виключно на українському інформаційному відтинку серед ширшого чи вужчого сеґменту українського поселення — інформує, коментує, чи культурно розважає своє рідне суспільство. Український журналіст на українському і чужомовному інформаційному відтинках, який обслуговує і українське, і чуже суспільство. Український журналіст у не-українській масовій інформації (преса, радіо, телебачення), який працює виключно серед чужого і для чужого оточення. До цієї категорії можна зарахувати ще й тих українських журналістів, які у своїй праці користуються українською мовою, але працюють у чужинній інформаційній системі („Голос Канади", „Голос Америки", „Свобода", „Вільна Европа" тощо).

Умовини праці цих трьох категорій журналістів, характер їхніх завдань та їхня роля у загальному українському комплексі поза Україною, дуже різні. Проте є елемент, який їх єднає: всі вони належать до категорії українських журналістів.

Український інформаційний відтинок

Український інформаційний відтинок у західньому світі, порівнюючи, широко розбудований. Його репрезентує ціла система різновидних видань та, хоч і в меншій мірі, радієва служба.

Що визначає характер і форму праці українського журналіста у вільному світі?

Поперше — сфера діяння українського журналіста дуже обмежена, а по друге — брак матеріяльних засобів, що випливає з убозства наших видавництв, суціль паралізує доступ українського журналіста до джерел безпосередньої інформації.

Не зважаючи на те, що кількісно українські пресові видання на багато переважають потреби й число читачів, їхня загальна інформація дуже обмежена. Це, звичайно, знаходить своє реальне віддзеркалення в тиражах, що досягають тисячу, а в найкращому

*) R. E. Wolseley and L. R. Campbell, Exploring journalism. New York, Prentice-Hall, 1955.

випадку, двадцять тисяч примірників. З уваги на це, питома вага нашої преси не велика, а для постороннього спостерігача наші періодичні видання не представляють собою такого засобу масової інформації, з яким треба було б особливо рахуватися.

Брак відповідної бази не тільки звужує можливості праці та обмежує впливи наших газет і журналів, а й не дає можливостей встановити відповідні й тривкі контакти з інформаційними першоджерелами. Поважні інформаційні джерела не вважають ні за потрібне, ні навіть за доцільне зв'язуватися, чи втримувати контакти з нами, бо розцінюють нашу пресу як інформаційний чинник дуже малого значення.

Усе це позначається на рівні й вартості продукції української журналістики й передрішує реальні можливості українського журналіста у західньому світі.

Ми прекрасно свідомі того, що наша доба, це доба максимально розвиненої масової інформаційної служби, не обмеженої ні часом, ані простором. Засоби сучасної масової інформації розбудовані до таких меж, що важко стає стежити за розвитком подій, які накопичуються надзвичайно швидким темпом і губляться в повені щораз нових фактів.

У сучасну пору український журналіст у західньому світі стоїть на дуже далеких периферіях масового інформаційного процесу. Внаслідок цього наша інформація дуже не оригінальна і дуже не своєчасна. Щоденна праця українського журналіста — це, найчастіше, збирання, з більшим чи меншим успіхом, матеріялів, давно пропущених через чужий редакційний стіл, і подавання їх нашим читачам та слухачам. Зайво, мабуть, згадувати, що цей матеріял, опрацьований у чужих редакціях, звичайно вже не є ні джерельним, ані об'єктивним. Він містить у собі тільки те, що даний редактор визнав за доцільне опублікувати чи включити в свій коментар, враховуючи заінтересування своїх читачів і, в не меншій мірі, своїх видавців, що, зрештою, оправдане, бо кожне видавництво веде свою політику, з напрямними й цілями якої мусить рахуватися кожен журналіст і кожен редактор.

Сьогодні, майже, не існує серйознішого періодичного видання, радієвої чи телевізійної служби без власних кореспондентів і навіть власних бюр скрізь, де містяться джерела безпосередньої політичної, господарської та іншої інформації. Це робиться не тільки тому, що не можна своєчасно дістати вісток з другої руки, а й для того, щоб мати власний оригінальний матеріял з першоджерельними коментарями і щоб подати його читачам чи слухачам у формі, яка відповідала б даному журналістові, йшла б по лінії напрямних даного видання та інтересів видавця.

Українська журналістика клигає не тільки на відтинку загальної світової інформації, а й недомагає в ділянці українського жит-

тя, допускаючися, дуже часто, неточностей та прямої тенденційности.

Нарікаючи на тенденційність чужих видань, радіо й телебачення, ми самі промовчуємо немилі нам події й факти, внаслідок чого пересічний читач, який хоче мати, приблизно, повний образ українського життя в діяспорі, мусить читати бодай декілька українських тижневиків і обидва українські щоденники. Український журналіст чомусь обмежує коло своїх зацікавлень тільки до ділянок близьких йому ідеологічно, політично чи конфесійно. Такий підхід до інформації треба розцінювати як негатив, бо для добра читача і для добра газети необхідна найповніша інформація з українського життя на всіх його відтинках.

Українська інформація чужими мовами

Інший аспект має українська інформація чужими мовами, призначена для чужого оточення, або для читачів українців, які не володіють українською мовою. Цей відтинок української інформаційної служби дуже важливий з уваги на конечність об'єктивної інформації про українські справи для чужинців і українців, які народилися і виросли за межами України й не мали можливостей навчитися української мови.

Українські журналісти, які працюють на цьому відтинку, мають особливо відповідальне завдання, бо в їхніх руках один із, фактично, нечисленних засобів, який може об'єднувати всіх українців у західньому світі, без уваги на мовні відмінності. Успіх українського журналіста на цьому відтинку залежатиме від того, на який рівень він зуміє цю інформаційну службу поставити та який буде її ефект, коли читач чи слухач порівняє її з чужою інформаційною службою.

На не-українському інформаційному відтинку

Ідеться про дві категорії українських журналістів: про тих, які працюють у чужинній масовій інформації й про тих, які працюють в українському секторі чужинної інформаційної служби. В першому випадку, це журналісти народжені в країнах, де поселилися їхні батьки, і які вибрали журналістику як свою професію і сьогодні працюють у пресі, радіо, телебаченні. Ця категорія українських журналістів, щодо умов та засобів праці, рівняється з журналістами країн свого походження. У таких же задовільних умовах працюють українські журналісти в українських секторах чужинних інформаційних служб („Голос Канади", „Голос Америки" тощо).

В обох випадках дуже важливо, щоб без уваги на місце та характер праці, ці журналісти українці ідейно становили невід'єм-

ну частку української журналістичної родини, щоб вони мали на увазі специфічні обов'язки українського журналіста у вільному світі супроти української спільноти в діяспорі та супроти країн свого походження. Ці дві категорії українських журналістів мають до своєї диспозиції такі засоби масової інформації й таке поле діяльности, про яке українські журналісти на українському відтинку не можуть навіть мріяти. Було б дуже погано й українське суспільство втратило б дуже багато, коли б ці дві категорії журналістів не знайшли шляхів до свого народу й, навпаки, щоб народ не знайшов шляхів до них.

Заключні висновки

Наша Конференція відбувається в системі Світового Конґресу Вільних Українців. З уваги на труднощі українського журналіста у вільному світі та його відповідальну ролю в суспільстві, ми повинні поставити перед Конґресом конкретні й реальні пропозиції.

Ми свідомі того, що з кожним роком звужується сфера нашої діяльности, ми знаємо, що з кожним днем маліють кадри наших журналістів і ми розуміємо, що без цих двох елементів — читача й працівника пера — немає ні можливостей, ні потреби говорити про український інформаційний відтинок.

Проте, якщо навіть потреба української преси українською мовою існуватиме ще, скажімо, тільки для одного покоління, то й цей проміжок часу треба максимально використати по лінії наших національних інтересів в країнах нашого поселення і в Україні.

Світовий Конґрес Вільних Українців створює відповідні умови для того, щоб поруч з упорядкуванням нашого громадського сектора й завершенням його постійним Секретаріятом, ми, українські журналісти, уточнили свої позиції й свої завдання.

Що ж нам потрібно?

Перш за все, нам треба розбудувати загально українську інформаційну службу, що обслуговувала б усіх українських журналістів за межами України. Така інформаційна служба повинна постійно працювати при Секретаріяті СКВУ, повинна обслуговувати всі українські періодичні видання, повинна подбати про публікацію всеукраїнського періодичного журнала, що був би виразником політичної, суспільно-громадської і культурно-наукової думки українців у вільному світі. З часом цей інформаційний центр міг би розбудувати свої власні джерела інформації, міг би втримувати постійні зв'язки з усіма українськими журналістами та міг би стати одною з сильніших баз духової єдности українського суспільства в діяспорі.

Тільки шляхом розумного використовування українського інформаційного сектора та сектора української інформації чужими

мовами ми зможемо приєднати читача, здобути його респект і довір'я та виплекати в ньому бажання горіти українськими національними справами. Тільки розумно, постійно й чесно інформована громада може зберігатися, рости, набирати сили й, рівночасно, творити основи для праці журналіста.

РЕЗОЛЮЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ

Українські журналісти у вільному світі

— стверджують, що українська преса у вільному світі має широкі можливості розвитку, а українські журналісти користуються свободою думки й вислову та з честю несуть своє звання українського журналіста в українській спільноті, і в пресі, призначеній для іншомовного читача;

— Стверджують, що під сучасну пору українська журналістика у вільному світі має поважні досягнення; існує кількадесять тижневих газет, два щоденники, понад двісті інших періодичних видань з багатогранним ідеологічним та функційним профілем. Зокрема, відзначаємо, як позитивний факт, наявність розгалуженої преси релігійного характеру, молоді, жіноцтва та професійних видань. Увесь цей журналістичний здобуток є виявом творчої праці наших працівників пера та великого зрозуміння і широких зацікавлень нашої громади у вільному світі;

— визнають, що користуючися свободою слова, українська преса є зокрема речником державно-національних прагнень українського народу та послідовно відстоює його права на повноцінне життя і боронить загрожених його життєвих інтересів;

— стверджують, що преса в УССР не тільки строго контрольована й цензурована органами влади та партією, а й часто українські журналісти приневолені виконувати роботу, що об'єктивно йде на шкоду українському народові; значна частина пресових видань і журналістичної праці служать колоніяльно-імперіялістичній політиці Росії;

— приймають з вдоволенням до відома прояви незалежного думання та деяку ініціятиву працівників пера в Україні виступати в обороні свободи слова й українських національних інтересів. Одночасно протестують проти нових переслідувань української культури й журналістики, що виявилися в ряді арештів та незаконних процесів проти діячів української культури на протязі останніх двох років. Зокрема, конференція гостро протестує проти недавнього арешту українського журналіста Вячеслава Чорновола, який мужньо виступив в обороні української культури, свободи слова й законности в УССР. Конференція закликає всіх українських працівників пера у вільному світі піднести голос протесту

в усій нашій пресі та на міжнародному відтинку. В обороні арештованих і безправно суджених має промовити сумління світу. Завдання наших журналістів — зрушити це сумління. Конференція домагається звільнення засуджених та арештованих працівників пера, культурних діячів та всіх політичних в'язнів в Україні, з яких деякі караються вже десятки років у тюрмах і на засланні;

— стверджують актуальність і вийняткову важливість проблем нашого церковного життя для цілости нашого національного існування. Конференція щиро пропонує колегам журналістам присвятити цим питанням велику увагу. На відтинку міжконфесійних взаємин наші журналісти повинні плекати духа співпраці та толерантности до всіх українських віровизнань.

— закликають усіх українських журналістів у вільному світі дотримуватися засад Етики Українського Журналіста, які були схвалені на Другому З'їзді Українських Журналістів Америки й Канади та Спілкою Українських Журналістів у Західній Европі.

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Під час Світового Конґресу Вільних Українців у Ню Йорку відбувся Світовий з'їзд українських ветеранів. На З'їзд прибули члени різних комбатантських організацій із ЗСА, Канади, Німеччини, Австрії, Бразилії й Венесуелі. Репрезентантів цих країн З'їзд вибрав у Почесну Президію, до якої ввійшли: ген. А. Валійський і ген. П. Самутин (ОбВУА), П. Постолюк (Братство УСС), д-р М. Малецький (Братство І УД УНА, Канада), Е. Саґаш (Українсько-Американські Ветерани ЗСА), інж. Темник (Українська Стрілецька Громада, Канада), М. Грицков'ян (Т-во кол. вояків УПА ім. ген. Чупринки, ЗСА), Ю. Лопатинський (Об'єднання кол. вояків УПА, ЗСА), д-р Ф. Мелешко (Вільне Козацтво, ЗСА), інж. І. Янішевський (Союз Українських Ветеранів, Канада), Р. Дебрицький (Союз Українських Ветеранів в Німеччині і Союз Українських Інвалідів), В. Костюк і Ю. Шепарович (УПА й УСС, Союз Українських Ветеранів в Арґентині), А. Яремович (Українські Канадські Ветерани, Канада), д-р С. Росоха (Карпатська Січ, Канада), О. Навроцький (УСС, Канада), В. Забродський (Братство І УД УНА, ЗСА), д-р С. Фостун (ОбВУА, Англія), І. Дмитрів (Комбатантська Рада, Британія).

З'їздом керували: д-р В. Ґалан — голова, д-р М. Малецький — заступник голови, І. Поритко — секретар.

Голова З'їзду, д-р В. Ґалан прочитав коротку доповідь. Після доповіді відбулася дискусія, в якій присутні висловили свої пропозиції щодо майбутніх плянів діяльности. З'їзд виніс одноголосне рішення, що Головна Управа ОбВУА повинна створити впродовж року Координаційний Комітет для всіх українських ветеранських організацій у світі.

Резолюційна комісія, до якої входили: І. Кедрин-Рудницький, І. Поритко, В. Верига, С. Росоха, О. Навроцький, М. Малецький та Л. Футала, устійнила текст резолюцій, які З'їзд прийняв одноголосно. Резолюції передано Президії Світового Конґресу Вільних Українців.

РЕЗОЛЮЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Учасники Світового З'їзду Українських Ветеранів стверджують, що сьогоднішній політичний стан в Україні не відповідає вимогам всебічного розвитку українського народу та його культури. Сьогоднішня політика Росії, так само як і в минулому, прямує до ліквідації українського народу як окремої нації та робить усі заходи, щоб злити його в один російський народ. Зібрані представники ветеранських організацій на СКВУ засуджують переслідування українських культурних діячів в Україні й безправне ув'язнення їх. Останню амнестію, що совєтський уряд проголосив для частини в'язнів, учасники З'їзду вважають безсоромним цинізмом тому, що ця амнестія не включає політичних в'язнів. З уваги на це З'їзд стверджує, що

а) Уряд УССР не є урядом українського народу, а маріонеткою, наставленою Москвою для закріплення російських колоніяльних інтересів в Україні

б) Українські ветерани вважають, що в даних обставинах Українська Національна Рада повинна стати консолідаційним центром усіх українських національно-політичних сил, об'єднаних ідеалом української незалежної держави в інтересах українського народу.

1. Доцінюючи ролю української Церкви в житті українців в Україні та в країнах українського поселення, українські ветерани звертаються до церковних проводів українських історичних і новопосталих Церков у країнах нашого поселення, щоб вони, служачи Богові й Народові, протидіяли денаціоналізуючим і асимілюючим процесам, базуючись на світлих традиціях України. Для запевнення успішности своєї праці, наші Церкви повинні завершити свої організаційні структури в формі Патріярхатів — українського православного й українського католицького.

2. З'їзд заодно стверджує, що положення українців у країнах їхнього поселення є також незадовільне, бо процес асиміляції і винароднення загрожує нашій самобутності. Зупинення цього невідрадного явища можливе тільки при узгідненій співпраці всіх українських суспільно-громадських, політичних і церковних організацій у цілому світі й тому З'їзд закликає до координації всієї праці і всіх сил у цьому напрямку.

3. Тому, що в кожній країні існує по кілька ветеранських організацій, З'їзд звертається із закликом до їхніх проводів, щоб вони координували свою діяльність на ветеранському відтинку та творили крайові координуючі осередки ветеранів, завершуючи свою організаційну структуру в світовому Об'єднанні з офіційним представником у Секретаріяті СКВУ.

4. Крайові централі ветеранських організацій повинні продовжувати допомогу інвалідам, старшим віком ветеранам та їхнім родинам і подбати про належне оформлення суспільної опіки, організуючи належні засоби для їхнього матеріяльного забезпечення.

5. Українські ветерани повинні зорганізувати спільне видавництво, що видавало б спільний репрезентативний військовий журнал та інші публікації, пов'язані з визвольною боротьбою українського народу.

6. Для збереження документів українських визвольних змагань, українські ветерани повинні скоординувати свою працю на музейно-історичному відтинку та визначити з-поміж існуючих уже музеїв один центрально-репрезентативний музей, при якому всі інші могли б одержувати копії вартісних документів.

7. З'їзд стверджує, що постійне плекання військової традиції серед української спільноти й піддержування тяглости збройної боротьби за визволення України можна успішно проводити тільки з'єднаними силами всіх комбатантських і суспільно-громадських організацій.

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

З ініціятиви Товариства Української Кооперації в ЗСА і за підтримкою „Кооперативної Громади" у Вінніпеґу та Координаційного Комітету Кредитових Кооператив у Торонті, під час СКВУ, 15 листопада, в Ню Йорку, в присутності 25 делеґатів-кооператорів, відбулася перша Світова конференція українських кооператив у вільному світі.

Конференцією проводив Омелян Плешкевич з Чікаґо, управитель найбільшої української кредитівки у вільному світі й голова Т-ва Української Кооперації. Секретарем Конференції був Маріян Коць із Джерзі Сити.

Головні доповіді виголосили: д-р Василь Шкудор із Детройту, О. Плешкевич з Чікаґо, Андрій Качор із Вінніпеґу.

Д-р В. Шкудор з'ясував умовини, серед яких приходиться розбудовувати українську кооперацію у вільному світі, а саме брак молодого нарібку до проводу кооператив, брак власної надбудови й поважного фахового кооперативного журналу. Все це спиняє наш ріст, що міг би бути багато більший, ніж досі. Названі недоліки можна усунути тільки організовано, ствердив доповідач і подав кілька практичних порад.

О. Плешкевич подав цифровий матеріял про стан українських кооператив, зокрема кредитових, у вільному світі, спиняючись довше над аналізою маєткового стану кредитових кооператив у ЗСА й Канаді. Самі кредитові кооперативи об'єднані в ТУК мають 20,000 членів, $25 міл. майна, а за останніх 5 років вони уділили членам $85 міл. позичок, виплатили членам коло $5 міл. дивіденди і виплатили на культурно-освітні цілі української громади $80,000. Подібна ситуація є і в інших країнах нашого поселення, бо всюди є великі можливості для кооперативної праці, тільки треба цей великий рух оформити. Доповідач, подав проєкт своїх резолюцій для розгляду і дискусії.

А. Качор говорив про українську кредитову кооперацію в Канаді і теж подав проєкт резолюцій.*)

*) Проєкт резолюцій А. Качора, що становив частину його доповіді був базою резолюцій прийнятих Конференцією.

Після доповідей і дискусії, Резолюційна комісія оформила проєкт резолюцій, які були передані Президії Світового Конґресу Вільних Українців і увійшли в загальні резолюції Конґресу.

У склад Резолюційної комісії входили: О. Плешкевич, А. Качор, М. Коць В. Шкудор, Т. Кульчицький.

Кооператори на своїй Конференції дійшли до однозгідного висновку, що крайня пора завершити інтеґрацію кооперативної праці в один український кооперативний рух, під одним національно-кооперативним керівництвом у кожній окремій країні, а пізніше в усьому вільному світі, на базі рішень Першого Світового Конґресу Вільних Українців.

Андрій Качор

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА КООПЕРАЦІЯ В КАНАДІ

(Скорочений текст доповіді на Конференції Українських Кооператив)

Кредитова кооперація в Канаді ще дуже молода. Вона почала свою історію в 1900 році, а на силі прибирала щойно по першій світовій війні.

Першою українською кооперативою в Канаді, а може й на цілому американському континенті, була кооператива „Калина" у Вінніпеґу, заснована в 1930 році. Першою українською кредитовою кооперативою в Канаді була „Нова Громада" в Саскатуні, заснована в 1939 році. Обі кооперативи зорганізовано з ініціятиви інж. Василя Топольницького. „Кооперативна Громада" у Вінніпеґу, як перша спроба організувати власну кооперативну надбудову, почала свою працю в 1949 році.

Тепер у Канаді маємо округло 4,800 кредитових кооператив, що об'єднують біля 4,5 міл. членів і розпоряджають сумою около $3,000 міл. Кредитова кооперація охопила в Канаді всі провінції і є найбільш динамічним суспільно-господарським рухом у світі, не враховуючи батьківщини цього руху, Німеччини.

У цьому загально кредитово-кооперативному русі українці займають, по англійцях і французах, третє місце. Гадаю, що українські кредитові кооперативи в Канаді є також найсильнішим репрезентантом української кооперації в цілому вільному світі.

В Канаді маємо тепер понад 60 українських кредитових кооператив, які об'єднюють около 40,000 членів. Ці кредитові кооперативи мають около $50,000,000 оборотових фондів. Більше чим половина цього руху сконцентрована в Торонті та Вінніпеґу. Ось кілька показників:

	Кількість кредитових коо-тив:	Кількість членів у цих кооперативах:	Оборотові фонди (сума майна в дол.):
Торонто	10	16,000	$22,000,000
Вінніпеґ	9	6,000	8,000,000
Разом	19	22,000	$30,000,000

Українські кредитові кооперативи в Канаді діють у шістьох провінціях: Квебек, Онтеріо, Манітоба, Саскачеван, Алберта і Британська Колюмбія. На жаль, вони ще організаційно між собою не пов'язані. Ми навіть не знаємо скільки їх, де вони і яка їхня сила, хоч цей облік ми нераз пробували у Канаді робити.

Точні статистичні зіставлення маємо тільки з Вінніпеґу і Торонта, де є кооперативні надбудови в формі „Кооперативної Громади" і Координаційного Комітету Українських Кредитових Кооператив. Надсилають свої звіти Саскатун, Монтреал, Гамілтон, Віндзор, Едмонтон та ще деякі місцевости. Одначе звітування не охоплене певною системою, ще не всі місцевости звітують. І тут приходимо до найосновнішої проблеми, до якої, в імені „Кооперативної Громади" у Вінніпеґу, хочу зайняти виразне становище та з'ясувати наші вимоги до майбутнього Секретаріяту СКВУ.

Всі українські кредитові кооперативи у вільному світі часто допомагають фінансово різним нашим організаціям, але рівночасно, не хочуть допомогти одні другим, щоб стати сильним одноцілим українським кооперативним рухом у вільному світі.

Ми ще досі не маємо в Канаді, ні в інших країнах нашого поселення, одної всеохоплюючої власної кооперативної надбудови господарського чи ідеологічного характеру. Ми робили різні спроби, були різні з'їзди й наради, схвалювали різні резолюції і, навіть розпочали дещо робити, але на цьому й скінчилося.

Ми, українці у вільному світі, часто дискутуємо різні „основні проблеми нашого життя", а забуваємо що **до основних проблем належать також наші господарські справи,** бо це ж справи нашого щоденного життя.

Упорядкованість господарських справ кожного народу вказує, наскільки організовано цей нарід вміє використати свою конструктивно-господарську самодіяльність для розвитку своєї не тільки матеріяльної, а й духової сили.

Організація господарських форм самовияву народу вказує теж на його практичні державно-творчі прикмети, а в середовищі різних національностей ще й на його самостійну етнічну цілість, що змагається до своєї самобутности, заспокоюючи сама свої духово-моральні та матеріяльні потреби відповідно до обставин і до вимог практичного щоденного життя.

Тимчасом, у нашому житті в Канаді, та й інших країнах, на господарському відтинку бачимо змагання не до концентрації й організації наших сил, а до еґоцентризму, хворобливого господарського еґоїзму, який може всі наші господарські надбання звести нанівець. Бо кожний еґоцентризм є початком розкладу, а в нашому державно-творчому змаганні він себе виявив і виявляє дуже яскраво в формі парафіяльного, місцевого, або групово-партійного патріотизму, який на словах ставить „добро народу" понад усе, а в практиці заперечує не тільки це гасло, але навіть відкидає євангельську засаду любови Бога і ближнього, бо на престолі найвищого добра ставить себе, свою організацію, парафію, партію, і, майже, ніколи справжнє добро цілого народу; народу, що прагне бути великим.

Еґоцентризм у господарському житті народу — це втеча від поступу до форм примітивного, натурального, замкненого господарства. Це заперечення всякого проґресу, зокрема заперечення всяких форм кооперативної співпраці, бо він доводить до розпорошення наших сил і до дисгармонії між нашими потребами й нашими можливостями. Він доводить до затрати наших сил зі шкодою для інтересів цілої української суспільности.

Ми бачимо, що наше господарське життя з року в рік росте й розвивається. Ростуть обезпеченеві союзи, кооперативні установи, приватні спілки, професійні об'єднання, а зокрема, останніми роками, виказує сильний ріст наша кредитова кооперація. В парі з тим ростом перед нами стоїть проблема: як охопити і скоординувати цей господарський процес в одну організаційну форму, щоб ввесь наш господарський потенціял служив для одної скоординованої дії цілого українського суспільно-громадського життя.

РЕЗОЛЮЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ

Ми, представники українських кооператив у вільному світі, учасники й повноправні делеґати на Першому Світовому Конґресі Вільних Українців, зібрані на окремій кооперативній конференції, у висліді переведених нарад, стверджуємо й постановляємо:

1. Українська кооперація, на шляху своєї 100-літньої історії, завжди була на службі свого народу, своєю економічно-культурною діяльністю допомагала йому визволитися від національного, релігійного, політичного й господарсько-соціяльного поневолення, що його приносили на українські землі різні окупаційні режими.

2. Перший повний розквіт праці, росту й сили української кооперації бачимо тільки в 1917-1920 рр., у час української держав-

ности, коли вона, згідно з своїм призначенням, могла всеціло включитися в процес відбудови й розбудови української економіки на правдиво демократично-самоуправних засадах, маючи повну підтримку цілого народу й держави.

3. Стверджуємо, що московсько-більшовицький окупант знищив всі матеріяльні надбання української кооперації на рідних землях і саму ідею справжньої вільної кооперації в Україні.

4. Велика частина українських кооператив, у наслідок політичних умовин, опинилася в різних країнах вільного світу й тут, зараз же, включилася позитивно в господарську працю країни свого поселення, засновуючи власні національні кооперативи, зокрема кредитові, з тою самою метою, що і на рідних землях: **служити своєму народові й працювати для добра свого народу.**

5. Виходячи з наведених стверджень і наявних фактів життя та праці наших кооператив у вільному світі, де в кожній, майже, країні діють українські кооперативи, зокрема вони виявили себе сильно на терені Канади, ЗСА, де діє біля 150 кооператив, які об'єднують понад 110 тисяч членів і розпоряджаються сумою понад 100 мільйонів долярів майна, з якого велику частину прибутків щорічно призначають на підтримку українського культурного життя в діяспорі.

Ми, представники і делеґати українських кооператив на Першому Світовому Конґресі Вільних Українців, в ім'я дальшої праці над поширенням і поглибленням цієї корисної для української спільноти кооперативної ідеї, просимо Світлий Конґрес підтримати ось такі наші рішення:

1. З метою зберігати, плекати й розвивати кооперативну ідею у всіх країнах нашого поселення, при допомозі українських кооперативних підприємств, що стоять на службі нашого народу в діяспорі, рекомендуємо в кожній країні вільного світу, де діє окреме українське крайове представництво й де зорганізовано хоч 3-4 українські кооперативи, створити для них при крайовому представництві ідеологічно-організаційну та координаційну кооперативну надбудову в формі „Кооперативної Ради".

2. Крайові Кооперативні Ради, для завершення своєї координаційної кооперативної праці в цілій діяспорі, створять свою надбудову при Секретаріяті СКВУ в формі Світової Української Кооперативної Ради із завданням ідейного проводу, обліку наших господарсько-кооперативних сил у вільному світі та репрезентації українського кооперативного руху на міжнародніх кооперативних конґресах.

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ МИРЯН УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Напередодні Світового Конґресу Вільних Українців відбулася, 13 листопада, Світова Конференція Мирян Української Католицької Церкви з участю поверх 200 делеґатів з одинадцяти країн західнього світу.

Конференцію відкрив Василь Пасічняк, голова Товариства за Патріярхальний устрій УКЦеркви. Нарадами керувала Президія в такому складі: д-р В. Янів — голова; М. Хронов'ят, М. Болюх, В. Софронів-Левицький — заступники голови; І. Безкоровайний, д-р З. Ґіль — секретарі.

Конференція заслухала доповіді: „Внутрішнє положення УКЦеркви" П. Біланюка, „Становище духовенства й мирян до патріярхального устрою УКЦеркви" М. Лабуньки, „Соборність й самоуправа УКЦеркви та суміжні народи" В. Пасічняка.

У дискусії, що відбулася після доповідей, дискутанти одноздгідно ствердили, що відродження Української Католицької Церкви на батьківщині та сповнення її місії у Вселенській Церкві залежить, у першу чергу, від сили її в діяспорі, а цю силу може запевнити тільки єдність, ґарантована патріярхальним устроєм.

Після дискусії д-р В. Янів піддав під розгляд проєкт резолюцій, які Конференція прийняла, і які, після остаточного оформлення, передала Президії Світового Конґресу Вільних Українців, прохаючи включити їх в загальні матеріяли СКВУ.

Кінцеву молитву прочитав о. митрофорний протоєрей О. Мицик (ЗСА), який репрезентував на Конференції Українську Православну Церкву. Промовляючи, він відзначив екуменічний дух, що панував на нарадах та висловив думку, що українці католики та українці православні повинні спільно змагатися до поглиблення віри й релігійности серед українського народу та щоб українські церкви на еміґрації були не тільки основами християнського життя, а й бастіонами національних традицій, української мови та чистоти обряду.

РЕЗОЛЮЦІЇ МИРЯН УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Конференція Мирян Української Католицької Церкви стверджує:

1. Доля Української Католицької Церкви та її місія у Вселенській Церкві залежать від збереження Української Католицької Церкви на Батьківщині, де її жорстоко переслідує сучасний совєтський режим.

2. Моральна й дієва сила Української Католицької Церкви за межами Батьківщини має служити для збереження релігійного й національного обличчя української діяспори та відродження Церкви в Україні.

3. Запорукою виконання цієї місії є, перш усього єдність Церкви в усіх країнах діяспори, завершена спільним синодом під проводом і юрисдикцією Верховного Архиєпископа, або патріярха, згідно з декретом про Східні Церкви, схваленим II-им Ватиканським Собором і потвердженим Святішим Отцем папою Павлом VI.

4. Збереження Церкви в діяспорі залежить від утримування специфічних зовнішних форм, які її відрізняють від оточення, а, насамперед, від утримування чистоти обряду та української мови.

5. Визнаючи беззастережно ієрархічну побудову Церкви з Патріярхом-Первоієрархом і послідовно наголошуючи авторитет пастирського й вчительського уряду Церкви, Конференція виразно наголошує традиційну ролю мирян в українській Церкві, зокрема в українському суспільному житті, ґарантовану Другим Ватиканським Собором. Ця роля має проявитися в активній християнській поставі в усіх ділянках релігійного та громадського життя. Тому Конференція пропонує:

а) включити подані ствердження в зобов'язуючі резолюції СКВУ;

б) покликати комісію СКВУ для справ Церкви, зложену з умандатованих представників українських християнських віровизнань;

в) в передбаченому Секретаріяті СКВУ запевнити постійні місця для представників українських Церков;

г) справу завершення патріярхатом організаційної побудови цілої Української Католицької Церкви предложити в імені СКВУ Святішому Отцеві.

СОБОР УКРАЇНСЬКОГО ЄВАНГЕЛЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Собор Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці відбувався на передодні Світового Конґресу Вільних Українців у днях від 12 до 15 листопада 1967 року в Ню Йорку.

Собор розпочався врочистими богослуженнями в Українських Пресвітерських Церквах в Ірвінґтоні, Ню Джерзі та в Ню Йорку, в наміренні українського народу, Світового Конґресу Вільних Українців та самого Собору Українського Євангельського Об'єднання. Богослуження в Ню Йорку носило євангельський міжконфесійний характер. На богослуженнях проповідували пастори: д-р В. Лобай, І. Яцентий, д-р Л. Жабко-Потапович, П. Кіндрат, І. Р. Ковалевич та інші.

Проводив Собором пастор І. Яцентий, секретарював — В. Кустодович.

Вислухавши звіти з праці дотеперішньої Головної Управи, Собор уділив уступаючій управі признання, висловив подяку за виконані обов'язки та вибрав нову Головну Управу.

До важливіших постанов Собору належала справа апелю в цілі збірки фондів на видання Історії Українського Євангельсько-Реформованого Руху, організації тижневої релігійної радіопередачі в Україну, рекомендація українським євангеликам іти на зустріч загальноукраїнським обезпеченевим братнім союзам в їхніх акціях за приєднання нових членів серед нашого братства. Собор присвятив багато уваги справам відсутности свободи релігії та релігійним переслідуванням Ради Євангельських Християн Баптистів в СССР і рішуче засудив переслідування працівників культури в Україні та взагалі в Совєтському Союзі, русифікацію українського народу та зріст поліційного терору в Україні. Учасники Собору висловили задоволення з приводу скликання Світового Конґресу Вільних Українців та рекомендували плекати й надалі принцип зговорення та узгіднення в українських загальнонаціональних організаціях, уникаючи будь якої домінації однієї групи над другою.

Собор виніс резолюції, які передав Президії СКВУ з проханням включити їх у загальні резолюції Конґресу.

Українське Євангельське Об'єднання репрезентували на Світовому Конґресі Вільних Українців вісім делеґатів.

Головна Управа Українського Євангельського Об'єднання погодилася, щоб від українських баптистів і від УЄО в Північній Америці на СКВУ був виголошений тільки один спільний привіт, що його склав Конґресові український баптистський пастор д-р Л. Жабко-Потапович.

Іван Р. Ковалевич

УКРАЇНСЬКИЙ ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ РУХ

(Доповідь на Соборі Українського Євангельського Об'єднання)

Дорогі в Христі Брати та Сестри, учасники Собору!

Оце знову ми, з ласки Божої, зібралися на черговий Собор Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці. Наше завдання — проаналізувати проведену нами працю на ниві Божій і ниві народній та плянувати дальшу діяльність нашого Об'єднання. Перед тим, поки ми розпочнемо наші наради, думаю, що буде доцільним пригадати дещо з минулого українського євангельського руху, маючи на увазі сучасні духовно-церковні й національно-громадські проблеми, які будемо розглядати й вирішувати на цьому Соборі.

Початки українського євангельсько-реформованого руху сягають до 1902 року. Це був час масового напливу українського селянства до Канади, де воно опинилося без свого церковного, а також культурно-громадського проводу. Центром євангельського руху в Канаді був Вінніпеґ, а в ЗСА — Нюарк, Н.Дж. Почин цьому рухові дав проповідник Іван Бодруґ, колишній учитель з Галичини, який закінчив теологічні студії в протестантській Колеґії в Вінніпеґу. У 1905 р. він почав редагувати й видавати українську газету, орган цього руху, „Ранок", що був другою українською газетою у Канаді. Ця газета виходить і досі під назвою — „Євангельський Ранок".

Цього року ми відзначаємо 65-річчя українського євангельського руху і 45-річчя Українського Євангельського Об'єднання, яке було зорганізоване на Соборі в Рочестері, Н.Й., в 1922 р. Головним завданням УЄО було — об'єднувати всіх українців євангеликів реформованого ісповідання для ведення місійної праці серед нашого народу. Це саме завдання й мету плекає наше УЄО й досі.

Щодо відношення українських євангеликів до інших віроісповідань, то хоч ми й маємо деякі різниці в наших обрядах, проте ми відчуваємо духовну спільність з усіма нашими братами та сестрами інших українських Церков, з якими ми завжди готові співпрацювати для слави Божої і для добра всього українського наро-

ду. Ми поклоняємося єдиному нашому Творцеві і перед Ним кожний з нас відповідає за свої гріхи та провини.

У роках 1924-25 УЄО вислало в Україну, зокрема в Західню Україну, своїх провідних пасторів: Павла Крата з Канади й Василя Кузіва із ЗСА, які там очолювали український євангельський рух аж до 1939 року, коли то друга світова війна припинила там нашу працю. До 1939 року в Західній Україні було 35 наших громад, 17 пасторів і 8 студентів, які навчалися в протестантських богословських школах. В польському уряді тоді було офіційно зареєстровано поверх п'ять тисяч наших членів.

Це духовно-релігійне відродження, що після першої світової війни розгорнулося під польською окупацією в Галичині й на Волині, урядово було оформлене під назвою: Українська Євангельсько-Реформована Церква. Друкованим органом цієї Церкви був журнал „Віра й Наука", що виходив у Коломиї. На жаль, вся ця праця була зліквідована більшовиками, так само, як були зліквідовані Українська Автокефальна Православна Церква і Українська Католицька Церква. Багато служителів цих Церков і вірних заплатили своїм життям у в'язницях і на засланнях.

Треба згадати й те, що коли пастори П. Крат і В. Кузів проводили місійну працю в Рідному Краю, вони бачили там велику потребу Біблій українською мовою, бо наклад Біблії перекладу П. Куліша зовсім вичерпувався. Вони, власне, ввійшли в контакт з Британським Закордонним Біблійним Товариством в Лондоні і з проф. д-ром Іваном Огієнком (митрополитом Іларіоном), якому доручили новий переклад Біблії. І якщо цей переклад Біблії сьогодні є в наших руках, то велика заслуга в цьому вищезгаданих пасторів.

Живемо в добі блиску модерної цивілізації, але заодно й у добі, коли духовні вартості людини, цебто віра в Бога, принципи християнської моралі, любови, правди, справедливости та правдивої мети життя людини виразно затрачуються. Бездушний матеріялізм став небезпекою для всього людства. Втрачаючи духовні цінності, людина стає невільником свого власного витвору, що може довести до повного знищення людства, чого сьогодні вже не ховають від нас великі вчені.

Рік 1967 в українському житті проходить під гаслом 50-річчя Української Національної Революції, яка ще й досі продовжується, хоч і в іншій формі. Ми віримо, що помимо всіх перешкод, наш народ таки досягне своєї великої мети — стане справжнім, а не фіктивним членом „у народі вольних колі".

Зараз після нашого Собору, в Ню Йорку відбудеться перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Це подія великої історичної ваги. Вона зобов'язує і нас, українських протестантів у розсіянні, до спільної акції і маніфестації перед вільним світом про те, що наш народ бореться, змагається за свою самобутність, за пра-

во бути окремою незалежною одиницею серед інших вільних народів світу. За здійснення цього священного ідеалу завжди боровся і сьогодні бореться український народ. Він бореться за свої вселюдські права, за дані йому Богом християнські принципи. Цим Конґресом українці у вільному світі виявляють свою солідарність з усіма своїми братами і сестрами в поневоленій Україні, які змагаються за волю України. Цей Конґрес скаже світові те, чого сьогодні йому не можуть сказати українці в Україні.

У цей історичний день, коли українці різних політичних і релігійних віровизнань з'їдуться зі всіх країн свого поселення в осідок Об'єднаних Націй, в Ню Йорк, нехай наші серця сповняться віри в краще майбутнє українців у вільному світі, віри у всеукраїнську єдність і щасливе завершення наших змагань за визволення України. Українське Євангельське Об'єднання повністю солідаризується з усіма завданнями Конґресу, бо ж воно протягом 45-ти років свого існування працювало й працює, щоб допомогти українському народові позбутися духово-релігійного і політично-національного поневолення, яке йому насильно накладали й далі накладають чужі опікуни його церкви й жорстокі окупанти його землі.

Радіємо, що в наші дні поміж духовенством різних віровизнань йдуть поважні шукання наблизитися до християнського життя та співпраці в такому розумінні й поступованні, які встановив і практикував Ісус Христос зі Своїми Апостолами та перша християнська церква. Стоячи твердо на засадах науки Христа, можемо бути певні, що, скріпивши свої духові сили, український народ, за Божим благословенням, здобуде свою волю. Про слушність цього свідкує історія і запевняє своїх вірних Сам Христос. „Це Я вам розказав, щоб мали ви спокій в мені. Страждання зазнаєте в світі, але будьте відважні; Я світ переміг" — Івана 16:33.

РЕЗОЛЮЦІЇ СОБОРУ УКРАЇНСЬКОГО ЄВАНГЕЛЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ В ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ

Собор Українського Євангельського Об'єднання постановив:

Привітати якнайщиріше Світовий Конґрес Вільних Українців і побажати йому щедрих Господніх благословень для його нарад та рішень.

Домагатися, щоб міжнародні, церковні та політичні організації мобілізували опінію вільного світу та рішуче виступили перед совєтським урядом проти переслідування релігійного життя в СССР, домагаючися свободи для всіх релігій та віровизнань. Щоб держава і партія не змушували церкви служити своїм політичним цілям і перестала втручатися в релігійне життя своїх громадян та не переслідувала їх. Політика переслідування уряду СССР є ні-

чим іншим, як новітньою інквізицією та духовою тиранією, яка давно вже стала ганебної пам'яти пережитком у поступових західньо-демократичних державах.

Висловити рішучий протест проти останнього жорстокого переслідування Ради Церков Євангельських Християн-Баптистів в Україні і в цілому Совєтському Союзі за те, що ця Рада не хоче бути під контролею совєтського уряду та безбожної Комуністичної Партії, домагаючися релігійної свободи в країні. У сучасну пору багато членів цієї церковної організації находяться по в'язницях та засланнях, де проходять крізь різні інквізиторські тортури. Постановлено просити Об'єднані Нації та Світову Раду Церков поцікавитися долею цих новітніх мучеників за свободу сумління та слова.

Висловити найрішучіший протест проти русифікації України, яку веде совєтський режим для своїх імперіялістичних і колоніяльних цілей. Запротестувати якнайгостріше проти переслідування діячів української культури, яких уряд тортурує тільки за те, що вони домагаються таких самих прав українському народові, що їх мають росіяни, поляки, чехи та інші народи в своїх країнах. Засудити й запротестувати проти сталінського поліційного терору, що відроджується в Україні і в цілому Совєтському Союзі.

З огляду на те, що деякі політичні групи в Північній Америці проявляють намагання керувати життям українських центральних загально-народніх установ, Собор уважає, що це нездорові та шкідливі явища. З огляду на особливу складність нашого життя в розсіянні та важливість наших завдань, праця в громадських організаціях мусить бути побудована на принципах доброї волі, взаємному пошануванні всіх українських патріотично думаючих сил, на зговоренні та узгідненні діяльности всієї української спільноти. Загально-українські центральні представництва повинні очолювати люди дійсно компетентні, які користуються загальним признанням і пошаною серед української спільноти в даній країні без уваги на їхню релігійну, політичну чи територіяльну приналежність. У своєму громадсько-національному житті ми повинні застосувати правдиво демократичні засади.

У загально-українських братських обезпечиневих союзах помітна, у сучасну пору, тенденція закладати свої відділи серед українських євангеликів. У цьому проявив свою ініціятиву Український Народний Союз. Перший відділ українських євангеликів при цьому Союзі був заснований ще в 1912 р. при Українській Пресвітерській Церкві в Нюарку, Н.Дж. Частина українських євангеликів належить також до Українського Робітничого Союзу. Тенденція організації таких відділів Собор Українського Євангельського Об'єднання вітає і радить українському євангельському загалові йти на зустріч цим заходам.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

На Світовому Конґресі Вільних Українців, в якому брали участь та знаходили свій вияв всі чинники нашого організованого життя, українська дитяча література була теж належно зарепрезентована. Об'єднання Працівників Дитячої Літератури зголосило до участи в СКВУ свою делеґацію, на чолі з головою Богданом Гошовським, та плянувало влаштувати окрему Сесію Дитячої Літератури на Конґресі. Одначе, на запрошення Комісії Української Виховної Системи, ОПДЛ включилося у формі підкомісії в праці Світової Виховно-Освітньої Сесії.

Конференція відбулася 11 листопада в Ню Йорку рівнобіжно з нарадами інших підкомісій. З уваги на те, що справи, які розглядали різні підкомісії цікавили однаково всіх учасників СВОС, у конференції для справ дитячої літератури взяло участь усього 40 осіб.

Сесію вступним словом відкрив голова ОПДЛ Богдан Гошовський. Він зупинився на історії розвитку української дитячої літератури та її „золотому віці", коли довкруги журнала „Дзвінок" гуртувалися такі визначні письменники як Іван Франко, Леся Українка, Олена Пчілка, Михайло Коцюбинський, Борис Грінченко, Уляна Кравченко, Константина Малицька.

Володимир Барагура, співредактор журнала „Веселка", розглянув у своїй доповіді справу періодичних видань для дітей за межами України.

Леонід Полтава, автор численних книжок для дітей, дав обширний аналіз підсовєтської дитячої літератури. На основі аналізи дитячих видань він ствердив, що підсовєтські дитячі видання є українськими тільки своєю мовою, та й то засміченою русизмами та російськими іменами. Своїм духом вони служать виключно вихованню атеїста й комуніста та раба Росії, без найменшої пошани до свого народу, до України.

На Конференції виступало й молодше покоління. Рута Галібей, пластунка й редакторка дитячої сторінки журнала „Наше життя" говорила на тему „Українська дитяча книжка в домашньому вихованні дітей". Доповідачка підкреслила велику ролю читання дитячої літератури у створенні відповідної виховної атмосфери вдома та виразно підкреслила, що завдання українців у діяспорі — поширювати та використовувати дитячу літературу, бо тільки вона може запобігти асиміляції та виховати національно здорові молоді кадри.

Люба Коленська говорила на тему „Українська дитяча книжка в школі". Вона звернула увагу на значення шкільної та домашньої лектури, на необхідність багатих шкільних бібліотек, на потребу конкурсів читання та клюбів юних читачів. Доповідачка підкреслила, що треба вжити всіх засобів, щоб на все життя прищепити учням звичку читати українські книжки.

Після доповідей відбулася дискусія, в якій присутні обговорили справи дитячих видань та схвалили резолюції.

Конференція дала багато цінного й цікавого матеріялу. Такі конференції повинні відбуватися при кожній можливій нагоді в різних осередках нашого поселення, щоб належно популяризувати одну з найважливіших справ — справу української дитячої книжки.

Люба Коленська

УКРАЇНСЬКА КНИЖКА В ШКОЛІ

(Доповідь на Конференції Працівників Дитячої Літератури)

Коли зустрічаємось тут, на Світовому Конґресі Вільних Українців, у нас повинно зродитися стремління збудувати тривкі мости новому поколінню і українському майбутньому. Покищо у нас ще немає мостів, а невеликі кладки. Через те у нас і назріла думка, щоб тут висувати всі наші проблеми і, таким чином, творити позитивне майбутнє.

Темою мого сьогоднішнього слова є: **„Українська книжка в школі".**

У мене не дуже велика педагогічна практика у школі українознавства. Але й цей недовгий проміжок часу дав мені змогу частинно вглянути у внутрішнє життя дітей і молоді та в їхні заінтересування.

Ціле життя складається з поодиноких фраґментів часу і, щоб викрити причини невдач, ці фраґменти треба проаналізувати.

Конкретно, в цьому випадку, коли бажаємо пожвавити читання книжок серед дітей і молоді, нам треба обов'язково вглибитися в первинні джерела, чому власне нема масового захоплення українською книжкою. Очевидно, маю на увазі не мляве читання, не читання з наказу учителів та батьків. Тут ідеться про спонтанність і природне захоплення книжкою. Ми не тільки повинні, ми мусимо постаратися, щоб діти цікавилися літературою, бо заходить органічна потреба, щоб книжка стала живим чинником серед дітей і молоді, а не блідим осіннім віддзеркаленням думки нашого старшого покоління. Ми мусимо тому, що без цього фактора ми не зможемо продовжувати української культури, роз-

вивати її надбань, не зможемо створити нічого нового, а цим самим, як окрема національна група, не зможемо вижити. Хіба ж то глибинне духове життя, коли у нас немає природного росту у височінь? А ми ж самі хіба довго зможемо вдержати наше українське „я" без напливу нового живучого струменя, який мусить прорватися сильно, спонтанно й творчо в нашої молоді.

Перш за все, нам слід з'ясувати факт, що наша молодь зовсім відмінна від старшого покоління. І ця відмінність її полягає не тільки у відстані часу, в розвиткові нових ідей, а й у тому, що наша молодь народилася на чужій землі. Ми повинні намагатися впливати на нашу молодь, давати їй міцні основи рідного.

З уваги на відмінну ментальність молоді, зростають все більші вимоги до наших письменників обновити українську літературу, пов'язати її якнайбільше з сучасністю. Сюжети, проблеми та ідеї повинні бути близькими для молоді й повинні цікавити її. В іншому випадку, книжка стає мертвою і вся праця письменника йде на ніщо.

Причина, чому наше молоде покоління не читає українських книжок, лежить, у першу чергу, в нас самих, бо ми не вчимо своїх дітей з раннього дитинства любити книжку. З ранніх літ, коли дитина починає концентруватися на своїх іграшках, треба починати вводити її в багатий світ книжки, треба починати читати з нею книжечки; спершу легкі, зрозумілі дитині, а з часом складніші. Коли ж дитина проявляє неохоту, треба книжечку на деякий час відкласти, а згодом повернутися до неї знову. Неодмінно треба стежити, які сюжети дитину цікавлять і поступово розвивати та поширювати її зацікавлення. Тільки таке читання матиме позитивні наслідки й тільки тоді дитина полюбить українську книжку. Вдома треба створити читацьку атмосферу, щоб дитина звикла до книжки. Така підготовка в хаті теж багато допомагає вчителям плідніше проводити лекції навчання в школі.

Діти шкільного віку неодмінно повинні мати добру бібліотечку в українській школі. Вона повинна бути різноманітна, й добре скаталогована й поділена відповідно до віку дітей. Добрий шкільний бібліотекар може мати великий вплив на те, що дитина читає, чим вона цікавиться та може розбудити в неї замилування до книжки. Він повинен стежити за кожним новим виданням, докладно переглянути його і, якщо видання справді вартісне, придбати його для шкільної бібліотеки. Сама свідомість того, що в школі є добра бібліотека, викликає в дитини пошану до книжки та скріплює зв'язок з нею.

Діти з неохотою беруть у руки книжки неестетичного вигляду, бо вони зрослися і звикли до люксусових американських та канадських видань. Про такі люксусові видання слід і нам подбати. Звичайно, велику ролю відіграють фонди, яких у нас дуже обмаль. Проте й це питання можна розв'язати, якщо добра части-

на української громадськости проявить розуміння цієї першочергової справи, від якої, у великій мірі, залежить наше національне завтра.

Українські молодіжні літературні гуртки при школах та молодіжних організаціях, де б діти читали та знайомилися з культурними процесами розвитку української літератури, змагалися в дискусіях та полеміках, теж багато допомогли б їм полюбити рідну книжку, рідну літературу. А крім цього, між дітьми скріплювалася б приязнь, народжена в затишку рідної української культури. Такі „гуртки любителів української книжки" існують серед дорослих на терені Америки й Канади, такі гуртки існували в Україні. Колись вони відбувалися в приватних домах, у вітальнях, при чаї, в приязній атмосфері. Крім літературних дискусій, на цих вечорах обговорювалися й різні політичні питання, що згодом ставали стимулом для молоді в змаганнях за нашу культурну й національну окремішність.

Ми ж, після воєн та невдач, опинившися на чужій землі та заспокоївши перші життєві потреби, починаємо прокидатися, вчитися, рости. Частина нашого росту — це глибока свідомість, що для того, щоб побороти невдачі у вихованні наших дітей на свідомих і повновартісних українців, нам необхідно плекати в них любов до української книжки, з раннього дитинства глибоко вкорінювати її в дитячі душі.

РЕЗОЛЮЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Після заслухання доповідей і проведеної дискусії Сесія ОПДЛ стверджує:

1. Вільна українська дитяча література, книжка й преса — це необхідний і важливий засіб українського християнсько-національного виховання молодих поколінь за межами України і їхнім належним розвитком мусить турбуватися вся українська спільнота у вільному світі.

2. Дитяча література, що видається в Україні, є знаряддям атеїстичної, комуністично-русифікаційної виховної системи та пропаґанди і, як така, не може опинюватися в руках української дитини у вільному світі.

3. Українська вільна дитяча література - книжка й преса — мусять бути поставлені на якнайвищому літературному рівні і мусять мати високий рівень мистецького оформлення.

4. Для досягнення високих мистецьких і виховних вартостей дитячої літератури у вільному світі є численні літературні та об-

разотворчі таланти, але для всебічного розвитку цієї літератури конечні ще такі передумови:

а) фінансова база — видавничий фонд нашим дітям;

б) масовий покупець і читач рідної дитячої книжки.

5. Відповідальність за створення належного видавничого фонду нашим дітям лежить на всьому українському громадянстві, всіх його товариствах, організаціях і установах; відповідальність за поширення дитячої книжки лежить передусім на:

а) батьках-матерях та родинах дітей,

б) душпастирях,

в) українських дошкіллях, школах і їхніх опікунах,

г) жіночих організаціях, як організаціях матерів-українок.

Ці ствердження сесії ОПДЛ диктують конечність звернутися з апелем-закликом:

а) до батьків-матерів — призвичаювати змалку своїх дітей шанувати, любити й читати рідну дитячу книжку і пресу, творити домашні дитячі бібліотеки, закуповувати вартісні дитячі видання з маркою-знаком „НАШИМ ДІТЯМ — ОПДЛ", обдаровувати дітей рідною дитячою книжкою з нагоди народин, закінчення шкільного року, Св. Миколая, Різдва Христового й інших свят;

б) до українського священика — закликати вірних у проповідях і при всяких нагодах до засновування домашніх українських бібліотек з рідною дитячою книжкою, засновувати парохіяльні дитячі бібліотеки та влаштовувати в парохіях свята ярмарки дитячої книжки;

в) до українських шкіл — включати в програми навчання обов'язкову шкільну та домашню лектуру і обов'язкову передплату дитячого журнала „ВЕСЕЛКА", ввести звичай книжкових дарунків дітям у день Св. Миколая, на Різдво Христове і на закінчення шкільного року, влаштовувати шкільні свята та ярмарки рідної книжки;

г) до молодіжних організацій — включати в свою виховну програму поширювання, читання і обговорювання українських дитячих книжок, влаштовувати свята і ярмарки рідної книжки під час з'їздів, імпрез, зокрема Св. Миколая і ялинки та під час літніх таборів;

ґ) до жіночих організацій — стати головним носієм культури української дитячої книжки, як вирішального допоміжного засобу в її відповідальній виховній праці. Розвивати далі свою цінну акцію гуртків юних книголюбів;

д) до загалу громадянства, установ, товариств і організацій, зокрема фінансових інституцій і професійних об'єднань — допомагати постійно й жертвенно фінансовими дотаціями видавничим завданням і праці ОПДЛ;

е) до Секретаріяту СКВУ — визнати вільну українську дитячу літературу як фундаментально важливу цінність українського світу та присвячувати їй постійну пильну увагу в програмі своїх завдань і праці.

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ

Конференція Українських Бібліотекарів відбулася 14 листопада 1967 р. в приміщенні Українського Інституту Америки. Присутніх було 23 особи.

Засідання відкрив Ол. Соколишин, привітавши присутніх бібліотекарів з Америки й Канади та попросив о. О. Манастирського зі Стемфорду, Конн., провести молитву. Після молитви д-р Соколишин прочитав порядок нарад, який прийнято без змін. Предсідником Конференції був Д. Штогрин.

Справа Українського Бібліографічно-Довідкового Центру викликала найбільше зацікавлення та жваву дискусію. Довідковий документаційний центр має приміститися при Українському Інституті Америки. Продискутовано проблему опрацювання української бібліографії, без якої ніяка культурна нація не може обійтися.

Друге важливе завдання — це доповнити „Україніку" нюйоркської Публічної Бібліотеки від 1959 до 1967 рр.

Під час нарад порушено справу співпраці з НТШ й УВАН, відносно видавання українського книгознавчого журналу „Українська Книга" та „Сторінки ТУБА" (Т-ва Укр. Бібліотекарів Америки) при „Свободі", „Америці" й інших газетах.

Конференція заслухала проєкт резолюцій, який із малими поправками прийнято одноголосно.

РЕЗОЛЮЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ

1. Конференція Українських Бібліотекарів Америки й Канади вітає ініціяторів скликання Світового Конґресу Української Вільної Науки, бажає їм і Світовому Конґресові Вільних Українців повних успіхів в обороні відвічних прав України.

2. Конференція вітає тих бібліотекарів на рідних землях, які стоять на сторожі розвитку української національної культури.

3. Конференція стверджує, що Інститут Книгознавства та Бібліотекознавства в Харкові, єдина вища школа навчання бібліотекознавства в Україні, веде навчання російською мовою і видає підручники бібліотекознавства теж російською мовою; що в Ук-

раїні зараз нема ні одного фахового журналу з ділянки бібліотекознавства українською мовою; що нема жодної фахової української бібліографії, за вийнятком бібліографій Т. Шевченка та Ів. Франка.

4. Конференція протестує проти такого стану русифікації бібліотечних кадрів України та проти плянового нищення здобутків української культури, втому руйнування українських історичних пам'яток, українських архівів та бібліотек.

5. Конференція закликає українських бібліотекарів у вільному світі активно включитися в працю для розбудови Українського Бібліографічного Довідкового Центру, як інституції дуже конечної зараз для ширення правди про Україну у вільному світі.

6. Конференція закликає всі українські установи в Америці й Канаді матеріяльно допомогти українським бібліотекарям у виданні українських бібліографій, зокрема дуже конечної в вільному світі англомовної україніки.

З'ЇЗД ІНЖЕНЕРІВ-УКРАЇНЦІВ ВІЛЬНОГО СВІТУ

Під час Світового Конґресу Вільних Українців відбувся в днях 16-18 листопада, 1967 р., З'їзд Інженерів-Українців вільного світу.

З'їзд заслухав такі доповіді: „Зміст праці інженера-українця у вільному світі" інж. Михайла Цибульського (Канада); „Перспективи на майбутнє" інж. Петра Шоха (ЗСА); „Наш потенціял" Зиновія Кохановського (ЗСА). Після доповідей відбулася дискусія, що охоплювала зміст та напрямні праці інженерів українців у діяспорі.

Підсумки З'їзду інженерів-українців —

Нарада членів Товариства Українських Інженерів Америки та Українського Технічного Товариства Канади доручила своїм головним управам:

1. Поробити заходи для збирання, систематизації й обміну інформаціями про працю інженерів-українців у вільному світі та їхніх товариств з метою поліпшити координацію їхньої діяльности.
2. Використати існуючий орган інженерських товариств північно-американського континенту „Вісті Українських Інженерів" для:
   а) всебічної інформації про діяльність інженерів-українців за межами батьківщини;
   б) інформування про технічно-господарський розвиток в Україні;
   в) плекання технічної літератури українською мовою;
   г) віддзеркалювання існуючого рівня вкладу української технологічної думки в Україні й за її межами.
3. Стимулювати до активної участи молодих інженерів-українців в господарському, релігійному й політичному житті української діяспори та в своїй праці застосувати форми сприятливі молодому поколінню.
4. Звернути увагу громадянства на потребу заохочування нашої молоді до високо-шкільних студій з метою:

а) досягнути такого рівня пірамідальної структури в українському середовищі, який є в країнах нашого поселення;

б) виповнити прогалини спричинені окупантською політикою в Україні;

5. Видавати періодичний довідник про наш інженерсько-професійний стан і особисті досягнення інженерів-українців за межами батьківщини.

Зиновій І. Кохановський

НАШ ПОТЕНЦІЯЛ

(Доповідь на З'їзді Інженерів-Українців)

1. Наше число

Число наших інженерів у вільному світі можна поділити на:

а) число інженерів зорганізованих у наших інженерських організаціях, і

б) число інженерів поза нашими інженерськими організаціями.

До незорганізованих зараховую тих, які в міру наших старань, могли би включитися в наші інженерські організації. Число їх може бути тільки приблизне.

На день 17 листопада 1967 р.:

Т.У.І.А. в 11-ох відділах має членів	646
Здогадне число незорганізованих членів в ЗСА	1100
У.Т.Т.К. в 3-ох відділах має членів	148
Здогадне число незорганізованих членів у Канаді	600
Проф. Т-во Укр. Інженерів у Австралії має членів	45
Здогадне число незорганізованих членів в Австралії	150
Т-во Укр. Інженерів має членів	30
Незорганізованих не занотовано.	
Разом: зорганізованих членів	869
незорганізованих членів	1850

Подані числа не є остаточні, бо нема інформацій про те, скільки членів об'єднує наша інженерська організація в Арґентині. Також нема даних про кількість інженерів, що живуть в тих країнах вільного світу, де нема наших інженерських організацій.

Оцінюючи дуже скромно наш кількісний потенціял, можемо прийняти на сьогодні:

число інженерів, зорганізованих у наших інженерських організаціях 900

число незорганізованих 2500

2. Наші засоби

Значну ролю в нашому потенціялі відіграють наші як особисті, так і організаційні засоби.

Особисті засоби наших членів впродовж існування наших організацій в країнах нашого нового поселення зазнали значного покращання. Старші інженери підтягнулись до існуючих норм, молодші, випускники місцевих шкіл, ті норми автоматично досягнули. А що інженери вдержуються на рівні вище пересічних заробітків, то рівночасно і наші інженери краще матеріяльно ситуовані від інших наших академічних професій за виключенням лікарів і адвокатів.

Про засоби, що ними розпоряджають наші інженери, власники підприємств, брак якихбудь інформацій.

Наші колективні організаційні засоби, якими по сплаченні необхідних видатків диспонували б свобідно наші організації, зараз важко докладно спрецизувати. Базуючись одначе на праці і господарці деяких наших відділів, які з щорічно влаштовуваних імпрез на стипендійно-науково-видавничі цілі одержують поважні приходи, можна припускати, що при аналогічній господарці усіх наших відділів, колективно ми могли б зібрати на названі цілі біля 20,000 долярів річно.

3. Наш зміст

Наш зміст, що творить поважну частину нашого потенціялу, почнемо аналізувати від усталення пересічного віку нашого членства.

Пересічний вік нашого членства в ЗСА в 1965 році виносив 46 років. Від того часу по сьогодні кількість членів Т.У.І.А. зросла з 489 до 646 членів. Приймаючи, що поповнення дали поголовно молоді інженери в пересічному віці 27 років, дістанемо пересічний вік членів Т.У.І.А. на сьогодні між 41 а 42 роки. Такого стану можна сподіватися і в інших наших інженерських організаціях.

Оцінку нашого потенціялу в нашій професії зачнемо від подання місця завершення студій наших зорганізованих членів.

На підставі частинних даних і узагальнень можна приняти, що:

біля 23% закінчили студії в Україні,

біля 17% почали студії в Европі, а покінчили в країнах нового поселення.

біля 60% це випускники шкіл нового поселення.

Відсоток колишніх членів Львівського Українського Механічного Товариства не перевищує 5% нашого зорганізованого членства.

За інформаціями наших Централь, американської і канадської та за нашими „Вістями", відсоток по головних ділянках праці нашого членства такий:

біля 10% працюють як професори в каледжах і університетах,
біля 10% працюють науково при університетах і дослідних центрах,
біля 46% працюють в індустрії,
біля 10% на праці муніципальній,
біля 15% на праці державній,
біля 5% вже находяться на емеритурі.

На сьогоднішній день маємо:

біля 120 членів з науковими ступенями доктора технічних наук,
біля 140 членів, що поміщують свої статті в наукових технічних журналах,
біля 170 членів, що працюють на чільних посадах.

Вже тільки дуже малий відсоток не працює за фахом, а подавляюча більшість займає становища вище пересічних. В ділянках науковій і професійній наш потенціял є в рості. Того не запримічується в ділянці приватних підприємств.

Аналіз нашого потенціялу в громадському житті зладжений на основі власних обсервацій і обсервацій деяких моїх колеґ з Австралії, Америки й Канади, пороблених під час довголітньої активности в громадському житті.

З уваги на те, що обставини, які стимулюють громадське життя, не укладаються всюди однаково, наша заанґажованість у громадському житті в кожній країні є дещо відмінна.

В ЗСА великі можливості заробітку лишають дуже мало рук для громадської праці. Людей охочих до праці переобтяжується часто із шкодою для тієї праці. Громадська праця вимагає співпраці людей з різних політичних угрупувань. Не рідко ті люди не тільки в політиці, але і на терені громади себе поборюють. Тож часто громадська праця при максимальному висиленні дає мінімальні ефекти.

Інженери в більшості тим явищам не піддались, а навпаки їм протиставились. Вони є тим цементом, що споює громаду.

Ми поставили величезну частину свого активу на службу громаді. Почавши від дитячих садків, батьківських шкільних кружків, шкіл українознавства, всяких „приятелів" опіки над студентами, до церковних справ, економічних установ, праці на низах

і верхах УККА, включно до наполегливої акції погодити наших розгарячених політиків, всюди наші колеґи є в акції, а часто більшість праці є здана на їх руки.

Наш потенціял у громадському секторі є заанґажований мабуть до максимум і в тому правдоподібно не дорівняє нам ніяка група нашої громади в ЗСА.

В Канаді заробітків менше, тому вільних рук до громадської праці, головно у наших пань, трохи більше. До того в ділянках церковній, шкільній, політичній та взагалі в громадському житті нема там стільки контроверсійности і розбіжности, що змушувало б абсорбувати так багато енергії, як це є в ЗСА. Наші колеґи вкладають багато праці в тамошнє громадське життя в далеко спокійнішій атмосфері, як ми у ЗСА.

В Австралії наші колеґи виконали багато піонерської роботи на полі громадськім і дальше працюють у всіх ділянках громадського життя.

Про те, як наш потенціял є використаний у наших власних інженерських організаціях, можемо собі докладно з'ясувати щодо Америки і Канади, а за браком даних тільки узагальнити щодо інших наших середовищ. Власне, зміст потенціялу в тій ділянці тут і там є той самий, лише його наснага відповідно до місцевих умов трохи міняється.

Під організаційним оглядом перед веде Америка. Вказує на це число відділів, кількість членів і тенденція до росту. Порівняльно маємо більше активних членів по реґіональних осередках.

В Канаді наша організація не збільшилась, а змаліла. Три відділи: в Сарнії, Вінніпезі й Віндзорі перестали існувати. Тенденція до росту слаба.

Зміст нашої внутрішньої праці в наших Товариствах показує, що наш потенціял проявляється найбільше в ділянках: науковій, товариській і видавничій.

Наукові конференції, що їх влаштовуємо, збільшують нашу власну наукову скарбницю. Вони підносять престиж нашого Товариства та закріплюють нашу позицію в колі академічних організацій. Практика показує, що така діяльність є корисна для часткового заповнення змісту нашого Товариства. Вона не тільки збагачує нас, але також притягає і об'єднує членство при нашій організації.

Мабуть, найкраще наш потенціял проявляється у товариській ділянці. До цієї ділянки зачисляємо наші офіційні і розвагові імпрези. Наші офіційні товариські зустрічі як Конґреси, Збори, Наради є надзвичайно цінним вкладом на добро нашої організації. Ми можемо і мусимо критикувати всі наші офіційні зустрічі в різний спосіб. Але мусимо ствердити, що коли б тих зустрічей не було, не було б і тих осягів, що ми маємо, а може і не зустрічалися б ми сьогодні.

4. Підсумки

Потенціял наших інженерських організацій в діяспорі є дуже великий. Значна його частина виявляється абсолютно позитивно в різних ділянках, але все таки в деяких недостатньо, а деякі важливі ділянки ще ждуть нетерпляче на працю нашого інженера.

В ділянці організаційній, щодо розподілу праці, зауважуємо порівняно малу активність наших молодих членів. Працею є навантажені інженери переважно середнього віку і старшого віку.

Щодо приєднання членів наш потенціял не є достатньо використаний. Маємо різні осяги в приєднуванні членів і різні числові відношення зорганізованих і незорганізованих інженерів у різних осередках. Насувається потреба обмінятись досвідом і системою в приєднуванні членів.

Те саме в ділянці засобів. Одні осередки влаштовують товариські імпрези з великим моральним і матеріяльним успіхом, інші з меншими успіхами або взагалі не влаштовують, хоч мають до того пригожі обставини. Маючи на увазі важливість матеріяльної бази для ведення праці в нашій організації, ця проблема теж заслуговує на перевірку і виправлення.

Безперечно, дуже благородно з нашої сторони, що ми віддали велику частину нашого активу для громадської праці в період браку відповідних працівників. Але цей тимчасовий період продовжується і грозить бути постійним. Ми повинні змагати до нормалізації відносин. Місця учителів по школах українознавства, виховників молоді, книговодів кредитівок і т.д. і т.д., які поза своєю фаховою працею займають наші колеґи, повинні зайняти кваліфіковані до того люди і звільнити наш актив до такої праці, яку тільки інженер для громади виконати може і мусить.

Не є відповідно використаний наш потенціял у ділянці, до якої зобов'язує нас наша назва Українського Товариства Інженерів на еміґрації. До нас і тільки до нас належить двигати українську технічну науку, студіювати господарство України в теперішньому, передбачувати її потреби на майбутнє та ширити в тих ділянках правду про Україну серед нашого громадянства, а в першу чергу серед наших чужинних колеґ і в чужиннім науково-господарськім світі.

Через наш слабий акцент на працю для потреб України, ми тратимо цінний актив, відданий тим справам, бо він шукає собі пристановища в інших середовищах.

Єдиний, мабуть, наш журнал „Вісті" частково репрезентує нас у цій ділянці. Він є не тільки нашою візитівкою але й нашою перлиною на сьогоднішній час. Він є тою ланкою, що нас усіх лучить, а нашим стремлінням повинно бути, щоб він получив усіх українських інженерів, які живуть у діяспорі.

Михайло Цибульський

ПРАЦЯ ІНЖЕНЕРА-УКРАЇНЦЯ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

(Доповідь на З'їзді Інженерів-Українців)

Ми, українці-інженери у вільному світі, чи то колеґи із професійним стажем на батьківщині, чи ті, що прибули на цей терен перед або зараз по закінченні студій, чи, врешті, ті, що народилися за межами батьківщини, маємо важливе завдання, а саме: нашим обов'язком є пам'ятати і працювати для тієї батьківщини і народу, звідки ми або наші батьки вийшли.

Із періоду тимчасового перебування поза батьківщиною зараз після другої світової війни, більшість з нас перейшла в майже перманентний стан громадян країн нашого поселення. Будучи, одначе, українцями, наш вклад для української громади і справи не тільки що не сміє меншати, а навпаки — більшати з огляду на наші щораз кращі можливості.

З уваги на свою професію ми, інженери, — люди в засаді конкретні, систематичні, внутрішньо зорганізовані та послідовні, і саме тому повинні бути здисциплінованою частиною нашої громади і завжди готові до праці. Щоб дійти до конкретних результатів, ми мусимо ясно з'ясувати собі питання, які наші завдання, або який повинен бути зміст нашої праці.

Незаперечним є факт, що ми маємо поважні досягнення і зайвим було б їх тут вираховувати, але можна б спитати, чи наша праця і зусилля втішаються успіхом, якого ми собі бажаємо та, ще важливіше, чи ці висліди дають задоволення нам, індивідуально, і нам, як українській громаді тут, на терені нашого поселення, і там, на батьківщині?

Спробуймо проаналізувати деякі ділянки праці українця-інженера. Найголовніші з них — це фахово-інженерська і наукова ділянки, громадсько-суспільний, українсько-церковний та політичний сектори.

Багато з нас у своїй щоденній праці — в індустрії, наукових і державних установах чи в приватній практиці — має можливість прямого контакту із впливовим чужим оточенням. Наші особисті шляхетні прикмети, як чесність, солідність, фаховий і науковий потенціял та інші, це є ті властивості, які відкривають нам дорогу і здобувають довір'я. Вони також формують опінію нашого оточення, а оцінка цих вартостей залишається характеристикою для нас і для нашого суспільства.

Як професіоналісти, ми мусимо цікавитися і знати про наш вклад у розвиток нашої спеціялізації на теренах українського поселення і в Україні. Критичний науково опрацьований аналіз фактів ясно насвітлить належну правду і буде противагою до офіційних звітів, які нас кривдять, поменшуючи наші досягнення. Цю

правду ми мусимо передати співчленам-автохтонам нашої професії — чи то під час наших товариських зустрічей і розмов, чи на терені зорганізованих професійних товариств країни нашого поселення, у які ми повинні вливатися, як члени і члени управ. Наша приналежність та активна участь у праці цих товариств дасть нам можливості й поле для виміни думок і формування правильного погляду на нашу справу. А для української громади нам треба відкривати факти про наш фаховий і науковий потенціял у ділянці технології на батьківщині і тут, щоб збудити між українцями почуття рівности з громадянами наших поселень.

Будучи фахівцями, ми найкраще надаємося на посередників між батьківщиною та еміґрацією в ділянці технологічного розвитку. Вивчаймо докладно, що діється в Україні, і, рівночасно, інформуймо Україну про нашу фахову працю і досягнення.

Наша професійна праця не звільняє нас, українців-інженерів, від праці в громадсько-суспільному житті. З уваги на нашу освіту та професійну солідарність ми являємо собою кращу частину нашого суспільства, а тим самим ми є зобов'язані працювати в нашій громаді. Не сміємо бути „заскромними" і відмовлятися вступати в проводи товариств і організацій. Не можемо дозволити, щоб наші організації клигали, бо ж міцні організації — це запорука нашого національного існування і нашого розвитку.

Наша участь в українсько-церковному житті дуже обмежена, радше пасивна. Вона дуже часто обмежується тільки до виповнення недільної „ковертки", а будь-яка співпраця в церковній громаді залишається іншим, менш освіченим людям. Участь мирян-інтелектуалів у житті нашої Церкви є конечною, і так, як миряни в церквах інших народів є джерелом відродження тих церков, так і ми мусимо відіграти позитивну ролю в нашій Церкві. Активна участь у житті церковних громад дасть нам змогу впливати на збереження української духовости та її проявів, як от — плекання нашого обряду, архітектури та багато інших важливих національно-церковних справ. Хай наші зусилля будуть оперті на глибокій аналізі наших світлих традицій, бо тільки тоді ми зможемо корисно впливати на покращання стану нашої церкви.

Наша присутність у політичному секторі українського життя теж необхідна. Наша професія і освіта навчила нас базувати свою працю на конкретних і реальних принципах та фактах. Це дає нам змогу та зобов'язує нас бути рівноважним чинником у нашому політичному житті.

Нам теж треба включатися в політичне життя країн нашого поселення. Ця плятформа є може найважливіша для ширення нашої правди серед не-українського суспільства, через своїх відпоручників у державних органах країн нашого поселення. Щоб краще використати свої можливості і здобути довір'я довкілля, ми мусимо бути рівнорядними або і кращими громадянами країн,

в яких ми живемо, не затрачувати своєї ідентичности та національної окремішности. Нам мусить бути ясним, що наше завдання є інше, ніж завдання еміґрації державних народів, які розпливаються в масі автохтонів, не затримуючи навіть свого власного прізвища. Велика частина наших співгромадян уже побачила, що плекання рідної культури й мови не шкодить державі, а навпаки — підносить її загально культурний рівень.

Крім індивідуальних можливостей, ми, інженери, мусимо звернути увагу на важливість і завдання українських інженерських товариств. Виступаючи зорганізовано, ми зможемо краще координувати нашу працю та успішніше розв'язувати складні проблеми. Як зорганізована група і через наші професійні видання ми легше нав'яжемо зв'язок з різними середовищами і нашими братами-інженерами на батьківщині.

Ми, інженери, мусимо усвідомити собі, що своїм вкладом ми можемо багато причинитися до покращання нашої дійсности. Тому всі працюймо і вкладаймо свою частку для завершення нашої спільної мети. Не зражуймося, коли хтось із нас вибере іншу дорогу, може ще загально й не схвалену, не відкидаймо нічого занадто поспішно, будьмо толерантними і зуміймо взаємно шанувати один одного. Різниці поглядів і методів не сміють допроваджувати до незгод, а тим самим і нашого послаблення.

На кінець, не забуваймо одного: Вклад праці, який припадає на нашу професію, на інженера-українця, можемо дати тільки ми, інженери- українці! За нас цього ніхто не зробить і відповідальність за це лежить тільки на нас самих. До певної міри ми виконуємо свої завдання, працюючи для великої цілі. Проте, це ще не все. Нам неодмінно треба подбати про тяглість цієї праці, і тому ми мусимо підготовити наш доріст, який доповнить наші ряди і займе наші місця. Це питання доросту найважливіше під цю пору. Щоб не стати останніми могіканами, ми мусимо звернути всю нашу увагу на молодих інженерів, на студентів і зацікавити їх цими питаннями та втягнути їх у громадську працю.

РЕЗОЛЮЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ

Українські інженери, учасники Світового Конґресу Вільних Українців, розуміючи свої завдання в житті української спільноти за межами батьківщини, уважають необхідним пожвавити та розвинути свою діяльність настільки всебічно, щоб інженерські професійні організації та всі їхні члени індивідуально дали якнайбільший вклад у розвиток своїх суспільств та всього українського народу.

Усвідомлюючи сучасне становище української нації, яка в атомній епосі бореться за своє суверенне існування, учасники З'їзду постановляють своїм професійним трудом здобувати пошану для українців у вільному світі та вдержувати українську мову в світовій технічній літературі на рівні гідному вкладів української технологічної думки в Україні й за межами її.

Ці наші зусилля слід уважати, як доповнення до подібних намагань інженерів-українців на батьківщині.

Ми щиро вітаємо зусилля наших братів, які у надзвичайно тяжких умовах окупантського гніту протиставляться всяким спробам асимілювання українців у галузі технології, технічних наук і технологічних публікацій.

З'їзд інженерів приєднується до всіх товариств і організацій та підтримує резолюції схвалені на Світовому Конґресі Вільних Українців, скликаному в 50-річчя з дня відродження Української Державности.

СВІТОВА СЕСІЯ ПРЕДСТАВНИКІВ СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Під час Світового Конґресу Вільних Українців відбулася в Ню Йорку, 16-18 листопада, 1967 р., Сесія Представників Суспільної Служби. Участь у сесії брали делеґати з Америки, Канади, Англії, Німеччини, Бразилії, Австралії та інших країн західнього світу.

Сесією керувала Президія в такому складі: Володимир Ґалан — голова, М. Логоза — заступник голови, Степанія Бартко — секретар.

Наради відкрив голова Сесії В. Ґалан. Як голова З'єднаного Українського Американського Допомогового Комітету, він подав короткий огляд допомогово-харитативної праці цієї установи, що включав пророблену працю представництв ЗУАДК у різних країнах, зв'язки і співпрацю з міжнародними допомоговими організаціями та справу відшкодувань людям, які були переслідувані нацистським режимом. В. Ґалан подав під розгляд проєкт резолюцій, що були основою дискусії на Сесії та причинилися до кристалізації плянів на майбутнє.

У дискусії висунено пропозицію створити один центр Суспільної Служби, поширити інформації про працю й завдання Суспільної Служби, забезпечити послуги для потреб українського громадянства, познайомитися з працею суспільних установ у країнах українського поселення і на базі їхнього досвіду організувати працю Суспільної Служби.

Референтка Суспільної Служби при Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій зреферувала постанови Комісії Суспільної опіки Світової Сесії Українського жіноцтва. Зачитані постанови збігалися з пропозиціями учасників Сесії Суспільної Служби. Зроблено внесок, щоб створити при Секретаріяті Світового Конґресу Вільних Українців Раду Суспільної Служби, до якої входили б представники центральних українських допомогових організацій усіх країн українського поселення. Одноголосно одобрено пропозицію одного координуючого центру для харитативних акцій у вільному світі. Рішено доручити членам Суспільної Служби в Канаді організувати Світову Раду Суспільної Служби з осідком у Канаді.

Світова Сесія Представників Суспільної Служби винесла резолюції, які передала Президії СКВУ.

РЕЗОЛЮЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Потреби й бажання допомогти своєму народові, своїй родині й собі в обставинах тих лихоліть, що їх переживала Україна та її народ на рідній землі в минулому та переживає сьогодні, були одною з головних причин і цілей української еміґрації та українських поселень у багатьох країнах світу. Тому діяльність цих поселень, крім політичного, соціяльного й економічного, має виразно й харитативний характер.

Це потверджує діяльність та незчисленні харитативно-допомогові акції українських поселень за межами рідної землі. Поруч невпинної політичної та моральної й матеріяльної допомоги українському народові в його змаганнях до волі й державної незалежности, українські поселенці в світі завжди щирим серцем і повною жменею відгукувались на безконечні потреби не тільки своїх братів на рідній землі, а й нових українців-скитальців по світі. Колись пожертви українських еміґрантів обтерли не одну сльозу, приодягнули не одного обдертого й нагодували не одного голодного в Україні. При допомозі цих пожертв під час і після першої світової війни можна було заопікуватися полоненими українцями, можна було дати допомогу українським інвалідам. Рішальну допомогу одержували такі українські установи, як Просвіта, Рідна Школа. При допомозі українських еміґрантів відбудовувались українські виховні табори, будувались українські церкви й народні доми, будувались лікарні й сиротинці; мали постійну допомогу українські політичні в'язні; завдяки цій допомозі закінчив свою освіту не один український студент.

Не багато можна було допомогти між двома світовими війнами українцям під російсько-комуністичною займанщиною, бо займанці, які поставили собі за ціль навіть фізичне знищення українського народу, не тільки не допускали цієї допомоги з-за кордону, але ще й самі організували масові голоди.

Нову світлу сторінку харитативно-допомогової активности записали українські поселенці в світі після другої світової війни, рятуючи від народовбивчої „репатріяції" та від холоду й голоду тисячі нових українських скитальців. Завдяки цій акції, яку вели українські харитативно-допомогові установи українців у ЗСА, Канаді й країнах Південної Америки та давніші українські поселенці в Західній Европі, пощастило врятувати та допомогти переселитись чи влаштуватись на нових місцях поселення десяткам тисяч українських скитальців. Рішальну ролю в цьому переселенні та влаштуванні відіграли міжнародно визнані харитативно-допомогові централі українців в Америці, З'єднаний Український Американський Допомоговий Комітет, Український Католицький Комітет в ЗСА та Фонд Допомоги Українців Канади.

Взаємна моральна й матеріяльна допомога в хвилині потреби — це один з найуспішніших засобів об'єднання українців в одну сильну й національно свідому групу на місцях нового поселення. Тому змагання за фізичне й духове збереження української одиниці, родини й української спільноти в цілому повинне бути одним з основних девізів нашої організованої громади.

Маючи це все на увазі та розуміючи, що харитативні потреби і для українців у вільному світі, і для українського народу на рідній землі існують сьогодні та існуватимуть завтра, Світовий Конґрес Вільних Українців:

1. Висловлює вдячність і признання усім тим українцям, які своїми пожертвами виявили братню любов та вможливили допомогу потребуючим;

2. Висловлює вдячність і признання всім українським харитативно-допомоговим установам, що вели в минулому, ведуть сьогодні та плянують на майбутнє вести допомогову акцію;

3. Рекомендує Секретаріятові СКВУ відповідно до своїх сил і спроможностей причинитись до кращої координації харитативно-допомогової активности українців у вільному світі та поручає створення при Секретаріятові СКВУ Ради Суспільної Служби.

4. Закликає всю українську спільноту у вільному світі до постійної жертвенности на харитативні цілі;

5. Присутні представники допомогових організацій, на нарадах Комісії Суспільної Служби, рішають покликати до життя тимчасову Раду Суспільної Служби, в склад якої ввійде по одному представникові з кожної присутньої на цих нарадах допомогової організації; Суспільна Служба канадських українців у найближчому майбутньому оформить у Канаді Екзекутиву цієї Ради з 3-ох осіб і виготовить програму загальної праці згідно з доданою постановою Комісії. Покищо, всі крайові організації працюватимуть так, як досі.

Щодо негайної допомоги в справі воєнного відшкодування, СКВУ стверджує, що Уряд Федеративної Німецької Республіки досі не полагодив задовільно відшкодування для людей, які були переслідувані нацистським режимом за національні справи.

Світовий Конґрес Вільних Українців звертається до уряду Федеративної Німецької Республіки, до урядів інших демократичних держав Заходу та до всієї громадськості вільного світу, щоб в ім'я справедливости, категорія людей переслідуваних з національних причин, була зрівняна в правах з іншими категоріями, переслідуваними нацистським режимом, згідно з засадою: „за такі самі знущання та кривди, таке саме відшкодування". Уряд Федератив-

ної Німецької Республіки має подбати, щоб люди, які були переслідувані за приналежність до ОУН, або тільки за те, що вони були українськими патріотами, та люди, яких було вивезено на примусові роботи, де вони втратили здоров'я та працездатність, дістали відповідне відшкодування.

РЕЗОЛЮЦІЇ З'ЄДНАНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ПЕРЕСЛІДУВАНИМ НАЦИСТСЬКИМ РЕЖИМОМ

1. СКВУ стверджує, що уряд Федеративної Німецької Республіки дотепер не полагодив задовільно відшкодування для людей, що були переслідувані нацистським режимом з національних причин. У додатку до закону про відшкодування, схваленому Боннським парляментом, не взято до уваги зрозумілих та виправданих вимог переслідуваних з національних мотивів зрівняти їх у правах з іншими групами переслідуваних — з расових, релігійних та політичних мотивів, — не зважаючи на наполегливі заходи організацій колишніх політичних в'язнів і філантропічних установ, утому й уряду Високого Комісара ОН для справ утікачів, і Европейського Представництва ЗУАДК-у.

2. Урядові чинники Федеративної Німецької Республіки, що мають за завдання полагоджувати відшкодування для переслідуваних з національних причин, всілякими способами проволікають справи і вишукують різні утруднення, щоб конструювати підстави для відмови відшкодувань особам, які в наслідок переслідувань втратили здоров'я.

3. Зокрема, несправедливим є ставлення німецьких урядових чинників до осіб, які були переслідувані під закидом приналежности до Організації Українських Націоналістів (ОУН). Їм пришивають „спротив" німецькій окупаційній владі, а це трактується майже на рівні з кримінальним вчинком. В ефекті, особи, що їх переслідувано насправді за вияв українського патріотизму, позбавлені права на відшкодування.

4. Іншу покривджену групу становлять люди, що були насильно вивезені до „райху" на примусові роботи, і які в наслідок знущань, нелюдського трактування і часто жахливих умов праці втратили здоров'я та працездатність.

5. Федеративна Німецька Республіка є переємником колишнього „Третього райху". Німецький нацизм під час другої світової війни доконав жахливих злочинів на всіх окупованих землях, зокрема на сході Европи. Мільйони людности України вимордувано,

а все населення терпіло нелюдське трактування, нужду, голод і дискримінацію в усіх ділянках. В концентраційних таборах, в'язницях і на примусовій роботі втратили життя або здоров'я сотні тисяч людей. Федеративна Німецька Республіка зобов'язалася дати відшкодування особам, які залишилися живими після війни і не повернулися на рідні землі. Цим Федеративна Німецька Республіка, хоч малою мірою, мала виправити заподіяні злочини супроти людности України.

Світовий Конґрес Вільних Українців звертається до уряду Федеративної Німецької Республіки, до урядів інших демократичних держав Заходу і до всієї громадської думки вільного світу, щоб в ім'я справедливости, категорія осіб переслідуваних з т.зв. національних причин, була зрівняна в правах з іншими категоріями переслідуваних нацистським режимом, згідно з засадою — за такі самі знущання та кривди, таке саме відшкодування. Уряд Федеративної Німецької Республіки має подбати, щоб особи переслідувані під замітом приналежности до ОУН, або тільки за те, що вони виявилися українськими патріотами, а також особи, що їх вивезено на примусові роботи, де вони втратили здоров'я та працездатність — дістали відповідне відшкодування.

РЕЗОЛЮЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ КОМІСІЇ СКВУ

Покликана СКВУ Господарська комісія, в якій були заступлені представники українських господарських установ усіх країв поселення українців за межами України, зокрема братських забезпеченевих Союзів, корпорацій, щадниць та купців й промисловців, пропонує СКВУ схвалити наступні резолюції:

1. СКВУ стверджує, що російсько більшовицький окупаційний режим знищив основи й здобутки вільного господарського життя українського народу, зокрема приватне сільське господарство, вільну торгівлю й промисел, кооперацію та всі інші прояви вільної господарської, ідивідуальної й громадської активности та ввів в Україні централістичну, керовану з Москви, господарську систему з метою постійної кольоніяльної експлуатації багатств України та систематичного зубожіння українського народу.

2. Беручи до уваги сучасний господарський стан і потреби України та доцінюючи вагу господарської ділянки для повного й всебічного розвитку народу й церкви, СКВУ закликає українську громадськість у діяспорі до якнайбільшої активности на всіх ділянках господарського життя, зокрема до всебічної піддержки всіх господарських починів українських братських забезпеченевих Союзів, українських кооператив і щадниць, українських купців і промисловців та всіх інших українських господарських уста-

3. Маючи на увазі те, що значна частина українців у діяспорі живе в країнах найкраще розвинених під господарським оглядом, де має змогу набути найкращу фахову освіту й досвід, та, доцінюючи вагу приватної ініціятиви в господарському житті народу, СКВУ закликає українську спільноту, зокрема молодь, розбудовувати самостійні господарські підприємства, щоб, збагачуючи українську громаду у вільному світі, посилити допомогу для визволення України й вишколити кадри господарських фахівців для майбутньої відбудови її національного господарства.

4. Господарська Комісія пропонує доручити Секретаріятові СКВУ утворити в його межах Світову Господарську Раду з окремими секціями для поодиноких ділянок організованого господарського життя з метою ініціювання, плянування й координування господарських починів української громади в діяспорі.

5. Представники організованих секторів українського господарського життя, зібрані в Господарській Комісії, стверджують, що українські господарські установи у вільному світі піддержують усі прояви господарської активности, бажають піддержувати їх надальше й готові збільшити свою допомогу в міру своїх засобів, які найбільше залежать від клича: „свій до свого", що його практично застосовувало українське громадянство в Україні.

ПРЕСА Й РАДІО НА СВІТОВОМУ КОНҐРЕСІ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Українські газети й журнали

„Америка", Філядельфія
„Визвольний Шлях", Лондон
„Вільне Слово", Торонто
„Вісник", Ню Йорк
„Вісник", Вінніпеґ
„Голос Лемківщини", Ню Йорк
„Голос Православного Братства", Шикаґо
„Гомін України", Торонто
„Дороговказ", Торонто
„Жіночий Світ", Вінніпеґ
„Канадійський Фармер", Вінніпеґ
„Крилаті", Брюссель
„Народна Воля", Скрентон
„Наша Мета", Торонто
„Наше Життя", Філядельфія
„Нова Зоря", Шикаґо
„Новий Шлях", Вінніпеґ
„Овид", Шикаґо
„Післанець Правди"
„Поступ", Вінніпеґ
„Промінь", Вінніпеґ
„Самостійна Україна", Шикаґо
„Світло", Торонто
„Свобода", Ню Джерзі
„Сучасність", Мюнхен
„Українська Думка", Лондон
„Українське Життя", Шикаґо
„Українське Народне Слово", Пітсбурґ
„Українське Православне Слово", Бавнд Брук
„Українське Слово", Буенос Айрес
„Українське Слово", Париж
„Український Голос", Вінніпеґ
„Український Історик", Ню Йорк
„Український Самостійник", Мюнхен
„Християнський Вісник", Вінніпеґ
„Християнський Голос", Мюнхен
„Шлях Перемоги", Мюнхен
„Юнак", Торонто

Українські Радіопрограми:

Боффало — щоденна радіопрограма В. Шарвана
Торонто — „Пісня України", радіопрограма В. Наумчука
Шикаґо — радіопрограма М. Заяця
Шикаґо — радіопрограма М. Стасюка

Чужомовні пресові аґенції, преса й радіо:

Brazilian Press
Canadian Press
L'East Europeen, Paris
Forum
Foreign Press Association
Globe and Mail, Toronto
National Review
Radio Canada
Radio Liberty
Religious News Service
U. S. Information Agency
Ukrainian Quarterly, New York
Ukrainian Review, London
Ukrainian Weekly, New York
United Press
Voice of America
Voice of Canada

Ілюстрації

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
1917
1967
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

СЕКРЕТАРІЯТ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

ПРЕЗИДІЯ

о. В. Кушнір
президент

Й. Лисогір
заст. през.

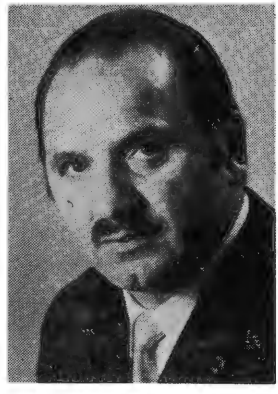

А. Мельник
заст. през.

В. Іваницький
заст. през.

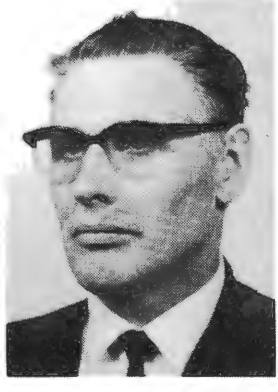

С. Плахтин
заст. през.

М. Болюх
заст. през.

М. Плавюк
ген. секретар

І. Білинський
заст. ген. секр.

С. Фостун
заст. ген. секр.

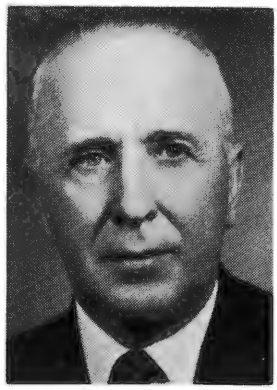

І. Іванчук
скарбник

Б. Гнатюк
заст. скарбника

О. Коваль
заст. скарбника

ЧЛЕНИ СЕКРЕТАРІЯТУ

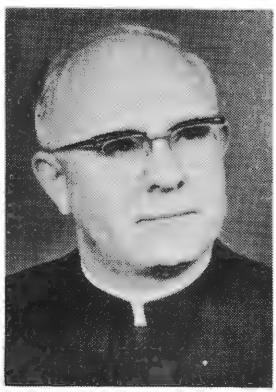

Максим Германюк
Митрополит Української Католицької Церкви

Мстислав Скрипник
Архиєпископ Української Православної Церкви

Іван Яцентий
Пастор Українського Євангельського Об'єднання Півн. Америки

І. Сирник

о. І. Бачинський

О. Залізняк

О. Лотоцька

М. Стахів

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ СКВУ

Ю. Ревай
голова

М. Марунчак
секретар

М. Іванович
член

В. Васюк
член

М. Шеґедин
член

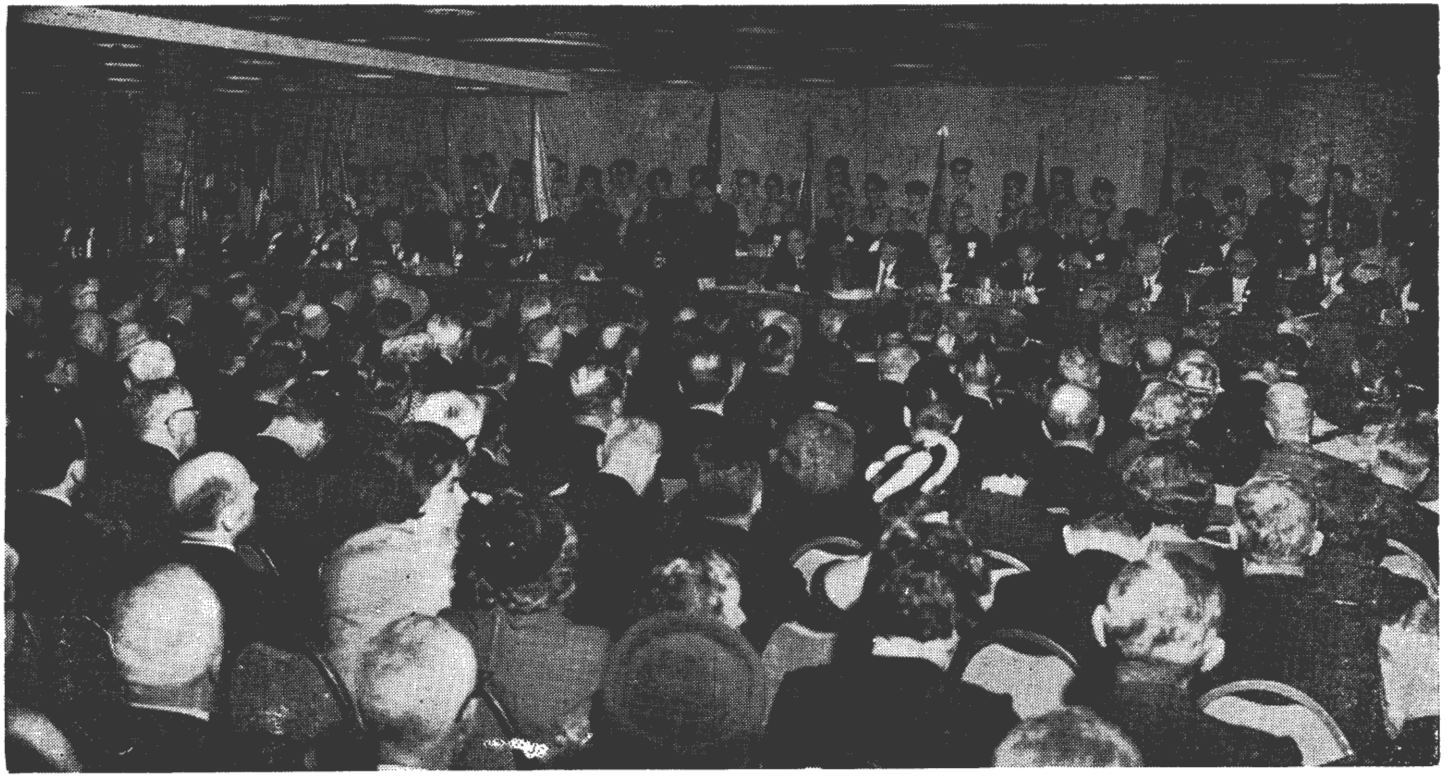

Відкриття Конґресу

Відкриття Конґресу: молитву читає Блаженніший Іоан (Теодорович), Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА.

Президент ПАУК о. прелат В. Кушнір відкриває Конґрес.

Секретар Конґресу М. Плавюк читає звіт Програмової Комісії.

UKRAINIAN NATIONAL REVOLUTION VS RUSSIAN BOLSHEVIK REVOLUTION!

The fall of imperialist Russian Czardom in 1917 unleashed a series of *national revolutions* which engulfed the enslaved non-Russian nations and brought them long-awaited freedom and national independence — *Ukraine, Poland, Finland, Byelorussia, Lithuania, Latvia, Estonia, Armenia, Georgia, Cossackia, Azerbaijan and Turkestan.*

In contrast to the Russian Bolshevik Revolution, the Ukrainian National Revolution was very much like the American Revolution of 1776, since it sought to bring freedom and independence to the Ukrainian people.

From March 17, 1917 when the Ukrainian Central *Rada* was established in Kiev, to January 22, 1918, when full-fledged independence of Ukraine was proclaimed, Ukraine underwent a series of important political developments which culminated in the establishment of independence. The *Rada* issued four *Universals*, the last of which proclaimed full independence of Ukraine on January 22, 1918, organized the Ukrainian national army, established Ukrainian schools introduced Ukrainian judicial and administrative systems, provided for vast autonomy for the national minorities and convened the Ukrainian Constituent Assembly on January 9, 1918, which gave 69.5 percent of all votes of the new republic to the Ukrainian Central *Rada*.

After the Bolshevik coup, Lenin and Trotsky tried to subvert the Ukrainian government and to take over Ukraine as they did Russia. Thwarted in their first attempt, the Bolsheviks officially recognized the Ukrainian National Republic in a note of December 17, 1917, but at the same time launched an unprovoked aggression against Ukraine.
On February 9, 1918, Ukraine concluded the Peace Treaty with the Central Powers in Brest Litovsk, by which act it received full-fledged recognition from Germany, Austria-Hungary, Turkey and Bulgaria. France and Great Britain also granted *de facto* recognition to Ukraine. On March 3, 1918, the Russian government, signing its own treaty with the Central Powers, confirmed its previous recognition of the independence of Ukraine. For almost four years — 1917 to 1920 — Ukraine was first an autonomous and then an independent state under various governments: the Ukrainian National Republic with the Ukrainian Central *Rada* as its parliament, the Ukrainian State under *Hetman*, and the Ukrainian National Republic under a Directorate. It was conquered by Communist Russia in 1920, and made a Soviet Republic; it was forced into the USSR in 1923.
Therefore, it was the Ukrainian National Revolution which brought freedom to Ukraine. The Russian Bolshevik Revolution not only destroyed the independence of Ukraine but brought slavery, social and economic strangulation, cultural regimentation, religious persecution and outright genocide!

50 YEARS OF OPPRESSION, FRAUD AND GENOCIDE — 50th ANNIVERSARY of RUSSIAN BOLSHEVIK REVOLUTION!

This month the Soviet Union is observing the 50th anniversary of the Russian Bolshevik Revolution.
The world is flooded with propaganda claims that it brought freedom, social equality, economic well-being and the enjoyment of human rights to all the peoples under its control. The Russian Bolshevik leaders had also promised national self-determination and emancipation to all the non-Russian nations of the former Czarist empire.
The late U.S. Ambassador to the U.N., Adlai E. Stevenson, in a Memorandum on Soviet Russian colonialism sent to U.N. members on November 23, 1962, characterized the Russian brand of self-determination as follows:

"We are told that the people of the Soviet Union enjoy the right of self-determination. Indeed, the Soviet regime at its inception, issued a 'Declaration of Rights', which proclaimed 'the right of the nations of Russia to free self-determination, including the right to secede and form independent states.' How did this 'right' work in practice? An independent Ukrainian Republic was recognized by the Bolsheviks in 1917, but in 1917 they established a rival Republic in Kharkov. In July, 1923, with the help of the Red Army, a Ukrainian Soviet Socialist Republic was established and incorporated into the USSR..."

BLACK DEEDS OF SOVIET RUSSIAN OPPRESSION IN UKRAINE!

Although the Ukrainian SSR is allegedly a "sovereign and independent" state and a charter member of the United Nations since 1945, its captive status is clear and evident:

POLITICAL SUBJUGATION

The so-called government of the Ukrainian SSR in Kiev is a puppet government of an alien power imposed upon the Ukrainian people by Moscow against their will; the so-called Communist Party of Ukraine is a branch of the Communist Party of the Soviet Union.

ECONOMIC EXPLOITATION

Ukraine is exploited economically by the Kremlin in its effort to implement its foreign policy and imperialistic aggrandisement; all the industrial and agricultural output is taken from Ukraine indiscriminately; Ukraine receives little in return. Soviet Russian colonialism is rampant in Ukraine.

RELIGIOUS PERSECUTION

Moscow is guilty of brutal religious persecution and intolerance:

In the 1930's the Kremlin destroyed the independent Ukrainian Autocephalous Orthodox Church by murdering 30 archbishops and bishops, and over 20,000 priests and monks. It imposed the Communist-controlled Russian Orthodox Church on the Ukrainian people.

In 1945-46 the Russian imperio-colonialists wantonly destroyed the Ukrainian Catholic Church in Western Ukraine and Carpatho-Ukraine, arrested 11 bishops and hundreds of priests, and forcibly subordinated over 5 million Ukrainian Catholics to Russian Orthodoxy.

The Moscow government persecutes openly other Christians in Ukraine, the Baptists, the Seventh Day Adventists and the Evangelist, imposing heavy taxes upon their houses of prayer and arresting pastors and preachers.

Over 1 million Ukrainian Jews are harassed in the practice of their Judaic faith by the Soviet Russian masters, who close synagogues and arrest Jewish religious leaders.

All the adherents of the Islamic faith in Ukraine are being tormented by the secret police, while the traditional religion is being publicly ridiculed and derided.

CULTURAL RUSSIFICATION

The Ukrainian language is being relegated to secondary place.

Ukrainian schools, especially the 8 Ukrainian universities, are being Russified, and a network of Russian schools has been established in Ukraine, while 8.9 million Ukrainians in other parts of the USSR are denied their own schools and newspapers.
In 1965-66 some 70 Ukrainian writers, poets, literary critics, etc., were arrested, tried and convicted for their dedication to Ukrainian independence and the defense of Ukrainian language and literature.

GENOCIDE

The most inhuman feature of Russian Communist rule in Ukraine is the genocide practiced on the Ukrainian people:

Periodic famines and man-made famines (1922, 1932-33, 1946-47) claimed some 7 million Ukrainian lives. Up to the present time, many former members of the Ukrainian Insurgent Army and the Organization of Ukrainian Nationalists have been imprisoned in the Soviet labor camps.

Other millions have been deported to Asia for their opposition to Communism (Khrushchev stated at the XXIth party Congress in 1956 that Stalin wanted to "deport all Ukrainians").

Hundreds of thousands of Ukrainians had been executed by the Cheka, GPU, NKVD, MVD and KGB.

STRUGGLE FOR FREEDOM AND INDEPENDENCE GOES ON!

Since the 1920 occupation of Ukraine by Communist Russia, the Ukrainian people waged and are waging now an incessant struggle for their liberation and independence, as demonstrated by the proclamation of independence of Carpatho-Ukraine in 1939; the proclamation of Ukrainian Independence on June 30, 1941 in Lviv; and the activities of a series of Ukrainian underground organizations: the Union for the Liberation of Ukraine (SVU); the Association of Ukrainian Youth (SUM), the Ukrainian Military Organization (UVO), the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN), the Ukrainian Insurgent Army (UPA). The latter, under the command of General Roman Shukhevych (Taras Chuprynka) and the political leadership of the Supreme Ukrainian Liberation Council (UHVR), waged a full-scale war against both the Nazis and Russian Communists in Ukraine during and after World War II.

The Kremlin's fear of the Ukrainian liberation movement is demonstrated by the wanton murders of Ukrainian leaders by the Soviet secret police operatives in the free world: — Simon Petlura, Eugene Konovalets, Dr. Lev R. Rebet and Stepan Bandera.

There exists the government of the Ukrainian National Republic in exile and various Ukrainian political organizations in the free world which support the struggle of the Ukrainian people for independence.

WORLD CONGRESS of FREE UKRAINIANS

It is for this reason that through the long and coordinated efforts of Ukrainians throughout the free world. The First

WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

was held at the New York Hilton Hotel, NYC on Nov. 16-19, 1967. And a

FREEDOM RALLY AT MADISON SQ. GARDEN

was held on Saturday, Nov. 18, 1967, and also the CONGRESS BANQUET was held on Sunday, Nov. 19, 1967, with the Rt. Honorable JOHN G. DIEFENBAKER, Former Prime Minister of Canada as the Principal Speaker.

The World Congress of Free Ukrainians will be the first such historic gathering of Ukrainians outside Ukraine. Representatives and delegates from Ukrainian organizations in 17 countries outside Ukraine are convening in this great metropolis of the world.

They will deliberate on the common problems of their cultural and national heritage and, above all, as loyal citizens on their political, economic and cultural contributions to the countries of their choice, and at the same time they will voice their full support for the aspirations of the Ukrainian people to freedom and independence.

Meeting on the 50th anniversary of the Ukrainian National Revolution, the *World Congress of Free Ukrainians* will reject the false claims of the Kremlin that the Russian Bolshevik Revolution had brought freedom to Ukraine, for what it engendered is slavery, oppression, and the denial of national self-determination.

Ukrainians and their descendants, whose representatives are attending the *World Congress of Free Ukrainians* are as follows:

United States — 2,000,000; Canada — 500,000; Argentina — 150,000; Brazil — 120,000; Australia — 37,000; France — 35,000; United Kingdom — 30,000; Germany — 25,000; Paraguay — [illegible]; Uruguay — 8,500; Austria — 3,000; Belgium — 2,000; Venezuela — 1,500.

There are several thousands of Ukrainians in the Netherlands, Luxembourg, Sweden, Finland, Spain and Italy.

There will be no representatives from the 45 million Ukrainians in Ukraine who are languishing in Communist slavery. They are stifled into silence by their oppressors.

Therefore, their brethren in the free world have a moral duty to speak on their behalf.

We ask the American people not to accept the pronouncements from Moscow on the 50th anniversary of the fraudulent Bolshevik Revolution, to the effect that it brought freedom to the nations now living in the prison house of nations — the USSR.

We are grateful to the U.S. Congress for enacting the "Captive Nations Week Resolution," on July 17, 1959 (now Public Law 86-90), which fully recognizes the essence of Bolshevism, and calls for American support to 22 captive nations now enslaved by Moscow.

We appeal to the American people and to the peoples of other countries of the Free World to give their moral support to the Ukrainian and other captive nations in their unequal struggle for freedom.

DR. LEV E. DOBRIANSKYT
President of the Ukrainian Congress Committee of America, 302 West 13th St., New York, N. Y. 10014

ORGANIZING COMMITTEE OF THE WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS: PAN-AMERICAN UKRAINIAN CONFERENCE

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA: United States of America
UKRAINIAN CANADIAN COMMITTEE: Canada
REPRESENTACION CENTRAL DE LA COLECTIVIDAD UCRANIA en la Republica ARGENTINA: Argentina
COMITE UCRAINO-BRASILEIRO: Brazil
ASOCIACION de UCRANIANOS en VENEZUELA: Venezuela

Повідомлення ПАУК про завдання й цілі Конґресу в „Ню Йорк Таймс".

Члени почесної Президії (зліва): Архиєпископ Михаїл (Хороший), Архиєпископ Мстислав (Скрипник), Архиєпископ Андрей (Метюк) — Ієрархи Української Православної Церкви.

Члени почесної Президії (зліва): Єпископ Ніль Саварин та Митрополит Максим Германюк — Ієрархи Української Католицької Церкви.

Лев Добрянський, президент УККА, під час бенкету вручає Грамоту Волі ім. Тараса Шевченка Високодостойному Джанові Діфенбейкерові, к. прем'єр міністрові Канади. Зправа дружина п. Діфенбейкера, пані Діфенбейкер.

Ієрархи українських Церков на Маніфестації за Волю України. (Зліва): Архиепископ Мстислав (Скрипник), Митрополит Максим Германюк, Митрополит Амврозій Сенишин.

Вільям Крук — представник Л. Б. Джансона, президента ЗСА, промовляє на Маніфестації

Михайло Стар — лідер Опозиції в Парляменті Канади, промовляє на Маніфестації

Представники українського політичного світу на Маніфестації. Зліва: Микола Лівицький — президент Української Народньої Республіки в екзилі, Степан Ленкавський — голова Проводу Закордонних Частин ОУН, Олег Штуль — голова Проводу Українських Націоналістів, Микола Гадзінський — представник Її Світлости Єлисавети Скоропадської, Керманича Союзу Гетьманців Державників.

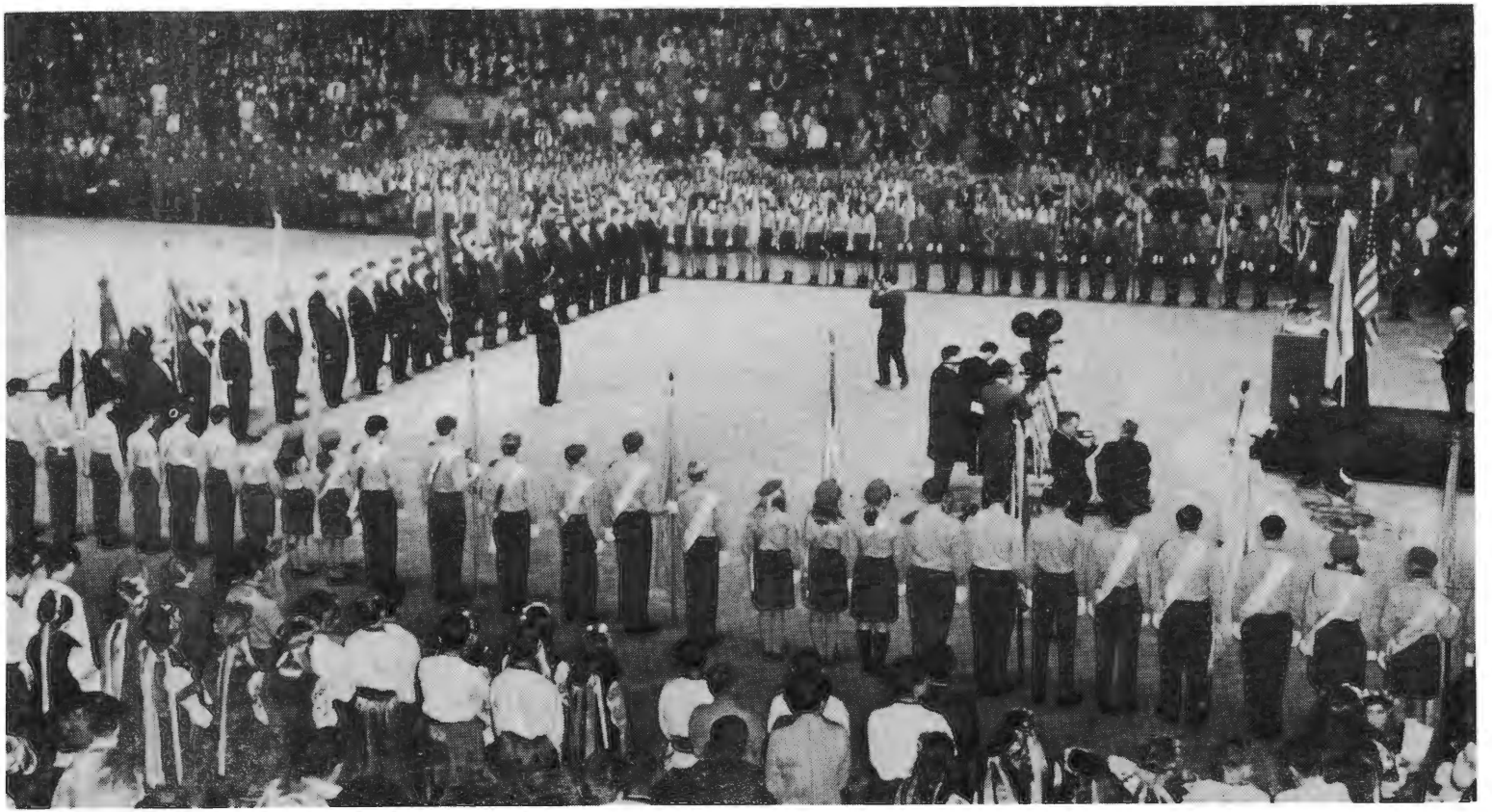

Початок Маніфестації за Волю України. Апель читає Йосип Лисогір.

Фраґмент з Маніфестації: члени танцювального ансамблю (зліва на право) Тереса Масліган, Марта Казар, Варвара Шпак.

Фраґменти з демонстрації: похід вулицями Ню Йорку.

Демонстрація під будинком советської місії при ОН в Ню Йорку.

Бенкет з нагоди Першого Світового Конґресу Вільних Українців у готелі Ню Йорк Гилтон 19 листопада 1967.

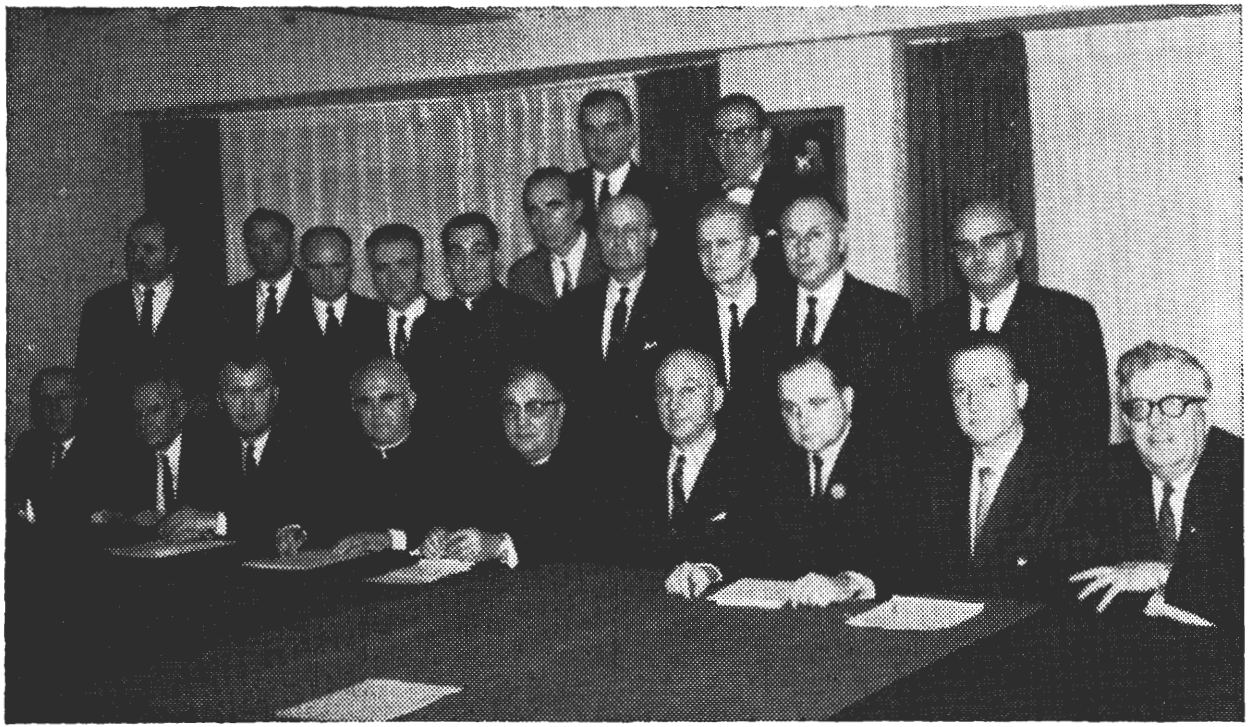

ПЕРША ПЛЕНАРНА СЕСІЯ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ.

Зліва (сидять): І. Іванчук, М. Стахів, В. Іваницький, Митрополит Максим Германюк, о. прелат В. Кушнір, Й. Лисогір, М. Плавюк, І. Білинський, І. Сирник. Зліва (стоять): А. Мельник, С. Фостун, О. Коваль, М. Марунчак, о. І. Бачинський, М. Шеґедин, пастор І. Яцентий, Б. Ґнатюк, В. Васюк. Зліва (у третьому ряді): М. Болюх, М. Іванович, Ю. Ревай.

На фото бракує таких членів Секретаріяту: Архиєпископа Мстислава (Скрипника), Олени Залізняк та С. Плахтина.

СПИСОК ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ — УЧАСНИКІВ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Антибольшевицький Бльок Народів (АБН), Німеччина
Асоціяція Діячів Української Культури (АДУК), ЗСА
Братство „Броди-Лев", ЗСА
Братство к. Вояків Першої Української Дивізії УНА, Канада
Братство Карпатських Січовиків, Канада
Братство св. Андрея, УПЦерква, Бавнд Брук, ЗСА
Братство св. Покрови УАПЦ, Буенос Айрес
Братство Українських Січових Стрільців (Б-во УСС), ЗСА
Братство Українських Січових Стрільців (Б-во УСС), Канада
Братство Українців Католиків (БУК), Канада
„Будучність" Кредитова Кооператива, Дітройт
Головна Рада Українських Громадських Організацій у Бельгії (ГРУГОБ)
Демократичне Об'єднання Бувших Репресованих Українців з-під Совєтів (ДОБРУС), Арґентина
Дослідне і Видавниче Об'єднання „Пролог", Ню Йорк
Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації (ІСНО)
Інститут Дослідів Волині, Вінніпеґ
Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК)
Злучена Українська Громада, Вотерфліт, Н.Й.
Жіноче Товариство ім. Олени Теліги, Велика Британія
Карпатський Дослідний Центр, Ню Йорк
Карпатський Лещетарський Клюб, Ню Йорк
Карпатський Союз, ЗСА
Католицьке Академічне Об'єднання „Обнова", ЗСА
Католицькі Ветерани Америки
Кіно Студія, Ню Йорк
Клюб Українських Ґрадуантів, Дітройт
Клюб Українських Професіоналістів і Підприємців, Вінніпеґ
Комісія Української Виховної Системи, Канада — ЗСА
Комітет Українок Канади, Централя
Комітет Українців Канади (КУК), Централя
Комітет Ярославщини-Засяння, ЗСА
Конфедерація Українських Вільних Профспілкових Організацій
Кооперативна Громада, Вінніпеґ
Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії
Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ (КОУГЦУ), Европа

Кредитова Кооператива „Тризуб", Буенос Айрес
Ліґа Визволення України (ЛВУ), Канада
Ліґа Православних Українців, ЗСА
Ліґа Українських Католицьких Жінок (ЛУКЖ), Канада
Ліґа Українців Католиків в Америці
Ліґа Українських Повстанців (ЛУП), ЗСА
Літературно-Мистецький Клюб —
— Ню Йорк
— Шикаґо
Молоді Українські Націоналісти (МУН), ЗСА
Молодь Українського Національного Об'єднання (МУНО), Канада
Народна Фундація ім. Шевченка в Канаді
Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ' —
— Европа
— ЗСА
— Канада
Науковий Богословський Інститут Української Православної Церкви в ЗСА
Об'єднання б. Вояків Українців Америки (ОбВУА), ЗСА
Об'єднання Буковинців Українців в Америці
Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ) —
— ЗСА
— Канада
Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України (ОЖ ЛВУ), Канада
Об'єднання Жінок Організації Оборони Чотирьох Свобід України (ОЖ ООЧСУ), ЗСА
Об'єднання к. Вояків УПА
Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України (ОПВБУ), ЗСА
Об'єднання Сестрицтва св. Княгині Ольги Української Православної Церкви в ЗСА
Об'єднання Українських Академічних Товариств Національного Солідаризму „Зарево", ЗСА
Об'єднання Українських Євангельських Баптистських Церков в Америці
Об'єднання Українських Жінок в Німеччині
Об'єднання Українських Мистців в Америці
Об'єднання Українських Педагогів (ОУП), ЗСА
Об'єднання Українських Педагогів Канади
Об'єднання Українських Письменників „Слово", ЗСА
Об'єднання Українських Робітників у Франції
Об'єднання Українців у Великій Британії (ОУБ)
Об'єднання Українців у Великому Князівстві Люксембурґ
Об'єднання Українців у Голляндії
Об'єднання Українців у Франції (ОУФ)

Об'єднання Українців у Швайцарії
Об'єднання Українців у Чіле
Однодумці Організації Українських Націоналістів (закордоном), ЗСА
Організація б. В'язнів Берези Картузької, ЗСА
Організація Державного Відродження України (ОДВУ), ЗСА
Організація Оборони Лемківщини, ЗСА
Організація Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ), ЗСА
Об'єднання Працівників Дитячої Лтератури (ОПДЛ), ЗСА
Організація Українок Канади (ОУК)
Організація Українських Жінок у Бразилії
Організація Українських Жінок у Великій Британії
Організація Української Молоді Америки „Пласт"
Організація Української Молоді „Пласт", Канада
Організація Української Молоді у Бразилії
Організація Української Молоді у Франції
Організація Українських Націоналістів. Закордонні Частини
Організація Українських Націоналістів, ПУН
Православна Церква в Америці
Приятелі Антибольшевицького Бльоку в Америці (ПАБНА)
„Просвіта", Централя Параґвай
„Рідна Школа", Мюнхен
„Самопоміч" Кредитова Кооператива —
— Джерзі Ситі
— Клівленд
— Ню Йорк
— Нюарк
— Сиракюз
— Шикаґо
Світова Федерація Українських Жіночих Організацій (СФУЖО)
Союз Аргентинсько-Українського Студентства
Сестрицтво св. Марії, Джерзі Ситі, ЗСА
Союз Ветеранів Українського Резистансу (СВУР), ЗСА
Союз Земель Соборної України (СЗСУ), ЗСА
Союз Купців, Промисловців і Підприємців в Арґентині
Союз Політичних В'язнів України (СПВУ), ЗСА
Союз Українок Австралії
Союз Українок Америки
Союз Українок Арґентини
Союз Українок Канади
Союз Українських Ветеранів (СУВ), ЗСА
Союз Українських Воєнних Інвалідів, Німеччина
Союз Українських Канадських Ветеранів (СУКВ)
Союз Українських Купців і Промисловців (СУКІП), ЗСА
Союз Українських Організацій в Австралії (СУОА)
Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА)

Союз Українських Студентських Товариств Европи
Союз Українського Студентства Канади (СУСК)
Союз Української Молоді Канади (СУМК)
Союз Українців б. Вояків у Великій Британії (СУБВ)
Союз Українців в Австрії (СУА)
Союз Українців Жертв Російсько-Комуністичного Терору (СУЖЕРО), Канада
Союз Українців Католиків в Америці „Провидіння" (СУК-Провидіння)
Союз Українців Самостійників (СУС), Канада
Союз Українців у Великій Британії (СУБ)
Спілка Визволення України (СВУ) —
— ЗСА
— Канада
Спілка Українських Ветеринарних Лікарів, Канада
Спілка Українських Журналістів Америки (СУЖА)
Спілка Українських Журналістів Канади (СУЖК)
Спілка Українських Журналістів Німеччини (СУЖН)
Спілка Українських Учителів і Виховників у Великій Британії
Спілка Української Молоді (СУМ), Канада
Спілка Української Молоді (СУМ), Центральна Управа
Спілка Української Молоді Америки (СУМА)
Суспільна Служба Українців Канади
Товариство „Взаїмна Поміч", Монтреал
Товариство Гуцулів-Верховинців, ЗСА
Товариство за Патріярхальний Устрій Української Католицької Церкви, ЗСА
Товариство к. Вояків УПА ім. ген. Тараса Чупринки, ЗСА
Товариство к. Вояків УПА, Канада
Товариство Прихильників Української Культури, Бразилія
Товариство „Просвіта", Порт Артур, Онт.
Товариство Сприяння Українській Національній Раді —
— Австралія
— Велика Британія
— ЗСА
Товариство Українських Бібліотекарів Америки (ТУБА)
Товариство Українських Інженерів в Америці
Товариство Українських Інженерів у Венесуелі
Товариство Українських Правників, ЗСА
Товариство „Українські Козаки", Бруклин, Н.Й.
Товариство Української Кооперації (ТУК), ЗСА
Товариство Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського (ТУСМ), ЗСА
Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ) —
— Бельгія
— Німеччина

Українська Американська Асоціяція Університетських Професорів
Українська Антибольшевицька Ліґа в Австралії і Новій Зеляндії (УАЛ)
Українська Вільна Академія Наук (УВАН), Ню Йорк
Українська Вільна Громада в Америці
Українська Гетьманська Організація Америки (УГОА)
Українська Греко-Православна Церква (УГПЦ), Канада
Українська Громада у Валенсії
Українська Громада у Венесуелі
Українська Громада в Дітройті
Українська Громада в Джерментавн, ЗСА
Українська Громада в Римі
Українська Католицька Церква, ЗСА
Українська Католицька Церква, Канада
Українська Кооперативна Спілка у Великій Британії
Українська Ліґа Молоді Північної Америки
Українська Мистецька Студія, Філядельфія
Українська Молодь у Каракасі, Венесуеля
Український Музичний Інститут, Ню Йорк
Українська Народна Поміч, ЗСА
Українська Науково-Історична Бібліотека, Скрентон, ЗСА
Українська Національна Армія. Перша Українська Дивізія (І УД УНА)
Українська Національна Єдність (УНЄ), Франція
Українська Національна Рада, Мюнхен
Українська Православна Церква в Америці
Українська Православна Церква в ЗСА
Українська Спортова Централя Америки й Канади
Українська Стрілецька Громада (УСГ), Канада
Українська Студентська Громада —
— Велика Британія
— Ню Йорк
Українська Центральна Репрезентація в Арґентині (УЦР)
Українська Щадниця „Тризуб", Нюарк
Українське Виховно-Релігійне Товариство, Шікаґо
Українське Вільне Козацтво —
— Венесуеля
— ЗСА
Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки
Українське Католицьке Юнацтво в Канаді
Українське Лікарське Товариство Північної Америки (УЛТПА)
Українське Національне Об'єднання (УНО), Канада
Українське Технічне Товариство (УТТ), Канада
Українське Товариство „Відродження" в Арґентині
Українське Товариство „Просвіта" в Арґентині
Український Демократичний Клюб, Дітройт

Український Золотий Хрест (УЗХ), ЗСА
Український Інститут Америки, Ню Йорк
Український Інформаційно-Видавничий Інститут, Буенос Айрес
Український Клюб, Буенос Айрес
Український Конґресовий Комітет Америки (УККА) Централя
Український Культурний Осередок, Лос Анджелес, Каліфорнія
Український Музей, Стемфорд, Коннектикат
Український Народний Дм —
— Бруклин, Н.Й.
— Гартфорд, Конн.
— Джерзі Сити
— Лорейн, Огайо
— Ню Гейвен, Конн.
Український Народний Союз (УНС), ЗСА
Український Національно-Демократичний Союз (УНДС), Канада
Український Республіканський Клюб, Філядельфія
Український Робітничий Союз (УРС), ЗСА
Український Рух для Об'єднання Европи, Франція
Український Союз Політичних В'язнів, ЗСА
Український Християнський Рух (УХР), Мюнхен
Український Центральний Комітет, Маямі, Флорида
Українські Американські Ветерани
Українсько-Американська Жіноча Допомогова Організація, ЗСА
Українсько-Американський Горожанський Клюб
Українсько-Бразилійський Клюб
Федерація Українських Професіоналістів і Підприємців, Канада
„Фортуна" Кооператива з обм. пор., Буенос Айрес
Хор „Думка", Ню Йорк
Хор „Трембіта", Ню Йорк
Централя Українського Студентства Австралії
Центральне Представництво Української Еміґрації в Німеччині (ЦПУЕН)
Чин св. Василія Великого

ПОЯСНЕННЯ ДО СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ОРГАНІЗАЦІЙ, ВЖИВАНИХ У КНИЗІ

АБН — Антибольшевицький Бльок Народів
АДУК — Асоціяція Діячів Української Культури
Б-во к. Вояків І УД УНА — Братство кол. Вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії.
Б-во УСС — Братство Українських Січових Стрільців
БКС — Братство Карпатських Січовиків
БУК — Братство Українців Католиків
ВО УНРади — Виконний Орган Української Національної Ради
ГРУГОБ — Головна Рада Українських Громадських Організацій в Бельгії
ДОБРУС — Демократичне Об'єднання Бувших Репресованих Українців з-під Совєтів
ДЦ УНР — Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі
ЗУАДК — З'єдинений Українсько-Американський Допомоговий Комітет
ЗЧ ОУН — Закордонні Частини Організації Українських Націоналістів
ІДВ — Інститут Дослідів Волині
ІСНО — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації
КОУГЦУ — Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ
КРУОА — Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії
КУВС — Комісія Української Виховної Системи
КУК — Комітет Українців Канади/Комітет Українок Канади
ЛВУ — Ліґа Визволення України
ЛПУ — Ліґа Православних Українців
ЛУК — Ліґа Українців Католиків в Америці
ЛУКЖ — Ліґа Українських Католицьких Жінок
ЛУП — Леґія Українських Повстанців
МУН — Молоді Українські Націоналісти
МУНО — Молодь Українського Національного Об'єднання
НТШ — Наукове Товариство ім. Шевченка
НФШ — Народна Фундація ім. Шевченка
ОбВУА — Об'єднання б. Вояків Українців Америки
ОДВУ — Організація Державного Відродження України
ОДУМ — Об'єднання Демократичної Української Молоді
ОЖ ЛВУ — Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України
ОЖ ООЧСУ — Об'єднання Жінок Організації Оборони Чотирьох Свобід України
О ОУН(з) — Однодумці Організації Українських Націоналістів (закордоном)
ОПВБУ — Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України
ОПДЛ — Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
ООЧСУ — Організація Оборони Чотирьох Свобід України
ОУБ — Об'єднання Українців у Великій Британії
ОУВФ — Організації Українського Визвольного Фронту
ОУГ — Об'єднання Українців у Голляндії
ОУЄБЦ — Об'єднання Українських Євангельських Баптистських Церков
ОУЖБ — Об'єднання Українських Жінок у Великій Британії
ОУК — Організація Українок Канади

ОУН — Організація Українських Націоналістів
ОУП — Об'єднання Українських Педагогів
ОУФ — Об'єднання Українців у Франції
ПАБНА — Приятелі Антибольшевицького Бльоку Народів Америки
ПУН — Провід Українських Націоналістів
СБУВ — Союз бувших Українських Вояків у Великій Британії
САУС — Союз Аргентинсько-Українського Студентства
СВУ — Спілка Визволення України
СВУР — Союз Ветеранів Українського Резистансу
СГД — Союз Гетьманців Державників
СЗСУ — Союз Земель Соборної України
СКВОР — Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада
СПВУ — Союз Політичних В'язнів України
СРСС — Світова Рада Суспільної Служби
ССУК — Суспільна Служба Українців Канади
СУ — Союз Українок
СУА — Союз Українок Австралії (Америки) Арґентини
СУБ — Союз Українців у Великій Британії
СУЖА — Спілка Українських Журналістів Америки
СУЖЕРО — Союз Українських Жертв Російсько-Комуністичного Терору
СУЖК — Спілка Українських Журналістів Канади
СУЖН — Спілка Українських Журналістів Німеччини
СУК — Союз Українок Канади
СУК „Провидіння" — Союз Українців Католиків в Америці „Провидіння"
СУКВ — Союз Українських Канадських Ветеранів
СУКІП — Союз Українців Купців Промисловців
СУМ — Спілка Української Молоді
СУМА — Спілка Української Молоді Америки
СУМК — Союз Української Молоді Канади
СУОА — Союз Українських Організацій Австралії
СУС — Союз Українців Самостійників
СУСК — Союз Українського Студентства Канади
СУСТА — Союз Українських Студентських Товариств Америки
СУСТЕ — Союз Українських Студентських Товариств Европи
СФУЖО — Світова Федерація Українських Жіночих Організацій
ТОУК — Товариство Об'єднаних Українських Канадців
ТУБА — Товариство Українських Бібліотекарів Америки
ТУК — Товариство Української Кооперації
ТУСМ — Товариство Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського
УААУП Українська-Американська Асоціяція Університетських Професорів
УАЛ — Українська Антибольшевицька Ліґа в Австралії й Новій Зеляндії
УАПЦ — Українська Автокефальна Православна Церква
УБК — Українсько-Бразилійський Клюб
УВАН — Українська Вільна Академія Наук
УВУ — Український Вільний Університет
УГОА — Українська Гетьманська Організація Америки
УГПЦ — Українська Греко-Православна Церква
УЄОПА — Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки
УЗХ — Український Золотий Хрест
УІВІ — Український Інформаційно-Видавничий Інститут
УККА — Український Конґресовий Комітет Америки
УКЮ — Українське Католицьке Юнацтво в Канаді
УКТ — Українсько-Канадське Товариство Прихильників Визвольної Боротьби України

УКЦ — Українська Католицька Церква
УЛТПА — Українське Лікарське Товариство Північної Америки
УНДС — Український Національний Демократичний Союз
УНД — Український Народний Дім
УНЄ — Українська Національна Єдність
УНП — Українська Народна Поміч
УНО — Українське Національне Об'єднання
УНР — Українська Народна Республіка
УНРада — Українська Національна Рада
УНС — Український Народний Союз
УПЦ — Українська Православна Церква
УРО — Українська Робітнича Організація
УРС — Український Робітничий Союз
УСГ — Українська Стрілецька Громада/Українська Студентська Громада
УСЦАК — Українська Спортова Централя Америки й Канади
УТТ — Українське Технічне Товариство
УХР — Український Християнський Рух
УЦР — Українська Центральна Репрезентація
ЦЕСУС — Центральний Союз Українського Студентства
ЦПУЕ — Центральне Представництво Української Еміґрації
ЦПУЕН — Центральне Представництво Української Еміґрації в Німеччині
ЦУСА — Централя Українського Студентства Австралії.

Покажчик

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
1917
1967
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

ІМЕННИЙ І ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

Цей покажчик не включає прізвищ делеґатів та учасників Конґресу. Листа делеґатів та учасників подана по країнах на стор. 233—257. У покажчику вжито наступні скорочення:

Архиєп. — архиєпископ
гл. — гляди
єп. — єпископ
Кооп. — кооператива
пров. — провінція
псевд. — псевдонім

Адвентисти: в Україні, 102
Академія Наук Української ССР, 101, 145, 295, 326, 327
Американська Рада за Незалежний Ідел Урал, 116
Англо-Українське Товариство, 347
Андерсон, Альфред Дж., 117
Андрей (Кущак), єп., 54, 81-2
Андрей (Метюк), архиєп. 54, 75, 198, 431
Андрієвський, Дмитро, 17, 320
Андріяшик, 330
Андрусів, П., 262
Андрусяк, Микола, 273
Андрушків, О., 276
Антибольшевицький Бльок Народів, 348, 350, 351, 353-4
Антонич, Ігор, Б., 155
Антонович, Марко, 262
Арістофан: переклади українською мовою, 149
Архімович, 154
Асамблея Поневолених Европейських Націй, 116, 117
Асоціяція Діячів Української Культури, 180, 298-9

Бабицький, В., 186
Бабишкін, Олег, 152
Бажан, Микола, 154
Базарко, Іван, 69, 71, 72, 108
Базилевський, Володимир, 72
Бакад, Володимир, 71
Бандера, Степан, 35, 72, 104, 136, 171, 213, 285
Баптисти: в Україні, 102
Барагура, Володимир, 388
Барановський, Ярослав, 34
Бардин, І., 300
Бартко, Степан, 72
Бартко, Степанія, 405
Бартович, І., 17
Басарабія (пров.), 12
Басс, 152
Батюк, Антін, 72, 227
Батюк, Н., 149
Бачинський, Іван, 53, 54, 80-1, 196 198, 421, 447
Бачинський Микола, 119
Башук, Наталія, 70
Безкоровайний, І., 380
Безушко, В., 283
Бек, Марія, 311
Бердяєв, Ніколай, 289, 293
Березовський, 154
Берестейський договір (1918), 362
Берник, О., 84
Бернштейн, Михайло, 151, 152
Біда, Константин, 262
Біланюк, Петро, 380
Бібліотека і Музей ім. Т. Шевченка, Лондон, 184
Білинський, Ігнат, 47, 53, 65, 68, 70, 71, 72, 111, 195, 205, 222, 349, 419, 447
Білодід, Іван, 148, 326
Біляк, Марія, 311
Біляк, Степан, 24, 71
Біробіджан (пров.), 290
Блакитний, Василь (псевд. В. Елланського), 151

Богатюк, Микола, 275, 300
Богатюк, Мотря, 311
Богун-Чудинів, В., 276
Бодруґ, Іван, 383
Божок, Г., 276
Бойдуник, Осип, 217
Бойко, Осип, 70, 190
Бойко, Юрій, 66, 144, 320
Бойко-Сулима, О., 311
Болюх, Мирослав, 53, 160, 195, 380, 419
Бонковський, Микола, 24
Борецький, Ізидор, єп., 54, 198
Борис, Є., 72
Борковський, Роман, 71
Боровський, Володимир, 71, 153
Бородайко, Богдан, 24
Бортнянський, Дмитро, 154
Боцюрків, Богдан, 70, 320, 331
Бочковський, Ольґерд, 26
Брабнер-Сміт, 280
Бравн, Кларенс Дж., 118
Братство к. Вояків І УД УНА, 177-8, 372
Братство Українських Державників, 138, 171
БратствоУкраїнських Січових Стрільців, 372
Брик, Роман, 70
Бубнюк, Степанія, 70, 311
Будучність, Кредитова кооп., Торонто, 350
Буйняк, Теодозій, 70, 355
Буковина (пров.), 10, 12, 28, 33, 34, 273
Бурачинська, Лідія, 311
Бурдик, Квентін Н., 112
Буцик, Орися, 311
Бучко, Іван, архиєп., 182
„Бюлетень Гетьманської Управи", 24

Вайдлер, Джан В., 113
Вал (Волохатюк), Василь, 125
Валійський, А., 372
Вандич, 274
Василь Липківський, митрополит, 285
Васюк, Богуміл, 69
Васюк, Венедикт, 21, 26, 27, 30, 53, 164, 196, 423, 447
Васюк, Ганна, 21, 27
Васькович, Григорій, 66, 134, 355
Вах, Анна, 70
Вацик, М., 273
Ведель, Артемій, 154
Великанович, Дмитро, 24
Великий, Атанасій, 81
Великохатько, Ф., 275
Величківський, М., 35, 275
Верган, Василь, 71
Верига, Василь, 372
Вертипорох, Євген, 276, 311
Верховина, квартет, Торонто, 84
Виговський, Іван (гетьман), 134
Виконавчий Комітет Українських Товариств в Австрії, 17
Вилсон, Вудро: українці і, 36
Винник, Іван, 71, 349
Винниченко, Володимир, 150, 278
Вирган, І., 149
Вишенський, Іван, 150, 273
Вишинський, Андрей, 279
Вільне Козацтво, ЗСА, 372
Вільямс, Геррісон А., 118
Вінграновський, Микола, 155, 156
"Winter Tag", 29
Войтович, Р., 276
Волинець, Степан, 70
Волинський, 151
Волинь (пров.), 10, 18
Волобуєв, Михайло, 138, 338
Вольп, Джон А., 117
Вороняк, О., 275
Воропай, Валентина, 311
Всесвітній Союз Українок, 11, 32, 33
Всеукраїнська Національна Рада (Братіслава, 1944), 35
Всеукраїнське Політичне Об'єднання (Прага), 12

Гавптман, Ґергард: Україна і, 273
Гадзінський, Микола, 220-1, 435
Гаєвська-Денис, Лідія, 274, 311
Гаєвський, Сильвестер, гл. Сильвестер Гаєвський, архиєп.
Гайвас, Ярослав, 53, 172, 320
Галамай, Степан, 275
Галатьо, Осип, 69
Галичин, Дмитро, 6, 40
Галичина (пров.), 10, 12, 18, 33
Галібей, Роман, 180
Галібей, Рута, 387
Галька, Антон, 21, 27
Ган, П., 34
Ганкевич, Лев, 24
Ганківська, Ганна, 69
Гановський, Євген, 300
Гарасимович, Іван, 23
Гвоздулич, Юрій, 70

Геврич, Ярослав, 344
Генлей, Джеймс М., 113
Германюк, Максим, митрополит, 54, 72, 196, 198, 227, 421, 431, 433, 447
Геродот, Д., 15
Герць, Михайло, 300
Гетьманат (1918), 88, 100, 363
Гец, Микола, 53, 69, 167
Глинка, Антон, 125
Глинка, Ізидор, 69, 70
Глібович, Петро, 70
Гнатишин, Іван, 119, 125
Гнатківський, В., 276
Гнатюк, Богдан, 70, 71, 72, 196, 276, 421, 447
Годованець, Іван, 71
Голіян, Роман, 23, 24
Голіят, Роман, 71
Головач, Амвросій, 119
Головна Пластова Булава, 178
Головна Рада Українських Громадських Організацій у Бельгії, 164
„Голос Америки", 366, 368
„Голос Канади", 366, 368
Голубець, Микола, 24
Гомер: переклади українською мовою, 149
Гомзин, Борис, 26
Гончар, Олесь, 149
Горбовий, Володимир, 35
Гординський, Б., 275
Горинь, Богдан, 344
Горинь, Михайло, 149, 157, 344
Горновий, Осип (псевд. Осипа Дякова), 337
Гошовський, Богдан, 387
Грабовенська, О., 311
Грабовський, Павло, 149
Грановський, Олександер, 231, 275, 320
Грещишин, М., 275
Григоріїв-Наш, Никифор, 23, 24, 26
Григорчук, Михайло, 119
Грицков'ян, М., 372
Грінченко, Борис, 150, 387
Громико, А., 279
Грушевська, Марія, 32
Грушевський, Михайло, 278, 296, 361, 362
Гуглевич, Роман, 72
Гузар, Володимир, 70
Гуцульщина, (пров.), 274
Гю, Вільям Л., 111
Гюс, Ричард Дж., 117
Ґабро, Ярослав, єп., 54, 198
Ґалаґан, М., 17
Ґадомскі, Фелікс, 117
Ґалан, Володимир, 71, 177, 189, 372, 405
Ґенґало, Оксана, 34, 69
Ґеноцид: в Україні, 102-3, 136
Ґижа, Іван, 24
Ґілевич, Іванна, 311
Ґіль, З., 380
Ґіна, В., 72
Ґомулка, Владислав, 330

Давиденко, Вячеслав, 72
Даденков, Юрій, 327
Даниляк, Ольга, 311
Даниляк, Роман, 70
Даніель, Домінік В., 114
Данте, Алігієрі: переклади українською мовою, 149
Джансон, Линдон Б.: привітання Конґресові, 205, 206
Джілас, Мілован, 137
Джіованнетті, Альберто, 114
Джуль, Павло, 275
Дзерович, Дарія, 24
Дзерович, Маркіян, 24
Дзюба, Іван, 135, 149, 155, 323, 327, 339, 341, 342
Дзюба, Степан, 115, 120
Дзюбенко, Юрій, 26
Дебрицький, Роман, 372
Демпсі, Джон, 117
Деременда, Ярослав, 70
Державний Центр УНР, 93, 121, 170, 189, 210, 318-9, 364
Дима, Марія, 70
Директорія УНР, 88, 100, 360, 363
Дікур, Іван, 125
„Діло", 26, 31
Ділове Об'єднання Поступового Студентства, (ДОПС), 34
Дім Просвіти, Торонто, 350
Діфенбейкер, Джан Дж., 119, 191, 227-30, 433
Діфенбейкер, О., 433
Дмитерко-Ратич, Ганна, 311
Дмитрів, Ілля, 372
Дмітров, Джордж Д., 116
Добрянський, Антін, 70, 358
Добрянський, Лев, 53, 62, 65, 66, 71, 129, 230, 433
Додд, Томас Дж., 118
Долуд, Андрій, 183-4

Дольницький, Мстислав, 69, 71, 191, 358
Донцов-Бачинська, Марія, 311
Дорожинський, Павло, 71, 300, 301
Дорошенко, Петро (гетьман), 134
Доценко, Лідія, 24
Доценко, Олександер, 23, 24
Драгоманов, Михайло, 152
Драґан, Антін, 70, 71, 72, 189
Дражевська, Любов, 311
Драч, Іван, 154, 155, 156, 323
Дрейс, д-р, 348
Дубрівний, П., 275
Думка, хор, Ню Йорк, 84
Дурбак, Іван, 23
Душник, Володимир, 69, 71, 72, 227
Душник, Марія, 311
Дяків, Осип, гл. Горновий, Осип (псевд.)

Европейське Об'єднання Українських Організацій на чужині, 11, 16-18
Елланський, В., гл. Блакитний, Василь (псевд.)
Естонська Світова Рада, 117
Естонський Національний Комітет, 116

Єфремов, Сергій, 151

Жабко-Потапович, Лев, 198, 382, 383
Жарський, Едвард, 262, 273, 274
Жданович, О., гл. Штуль, Олег
Женевський Український Клюб, 12
Жестовський, І., 184
Женецький, Степан, 71
Жила, Володимир, 273, 275
„Жінка", 32
Жила, Любомир, 300
Жолкевич, В., 311
Жук, Марія, 72
Жуковський, Антін, 71, 111
Жуковський, Іван, 188
Журавська, 152

„За Конґрес", 20 21
„За Україну", 26
Заблоцький, Юліян, 69
Забродський, Василь, 70, 177, 372
Загайкевич, Богдан, 274
Загродський, Олександер, 177, 183
Зайцев, Микола, 274, 276
Закарпаття (пров.), 10, 12, 28, 33, 34
Заливаха, Панас, 146, 149, 157, 326, 330, 344
Залізняк, Олена, 33, 53, 311, 421
Залуцький, Роман, 34
Заревівський, А., 320, 323
Зархі, М., 33
Засенко, 152
Західня Українська Народня Республіка, 10, 36, 99-100, 364
Західньоукраїнський Національний Конґрес, 18
Згода Братств, 36
Зелений, Зенон, 70, 262
Зелений Клин (пров.), 12
Зеров, Микола, 153
З'єднаний Українсько-Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК), 405, 406, 407-10
Зіліоніс, Ґалья, 116
Зінкевич, Осип, 320

Іван XXIII (папа): Звільнення митрополита Й. Сліпого, 102
Іваницький, Василь, 53, 69, 162, 195, 419, 447
Іванис, Василь, 273
Іванович, Микола, 69, 161, 196, 423, 447
Івасюк, І., 276
Іванчук, Іван, 47, 70, 196, 421, 441
Івашків, Є. 276
Іващенко, Дмитро, 344
Івченко, Людмила, 311
Ідел Урал: Американська Рада, 116
Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації, 182
Іларіон (Огієнко), митрополит, 75, 384
Інститут Книгознавства та Бібліотекознавства, Харків, 393
Ініціятивна Комісія для скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, 21, 22, 26
Іоан (Теодорович), митрополит, 54, 55, 65, 198, 427
Казар, Марта, 439
Калина, Кредитова кооп., Вінніпеґ, 376
Кальба, Семеон Я., 69, 70
„Канадійський Українець", 26
„Канадійський Фармер", 26

Кандиба, Олександер, гл. Олесь, О. псевд.)
Кандиба, Олег, гл. Ольжич, О. (псевд.)
Капітанчик, О., 185
Капустянський, Микола, 177, 185
Караванський, Святослав, 149, 156, 327, 330, 339, 344
Карамзін, Н., 147
Карел, Д. Луіз де, 111
Каришева, 154
Карманін, Юрій, 70, 205
Карпатська Січ, 177, 178, 372
Карпатська Україна, 12, 28, 103, 215, 275
Карапінка, Ю., 276
Карпінська, Софія, 311
Качалуба, Теодор, 72
Качан, Олександер, 69
Качор, Андрій, 70, 375, 376
Качур, В., 276
Квасниця, І., 23
Квітковська, Марія, 311
Кедрин-Рудницький, Іван, 24, 71, 358, 372
Кеннеді, Джан Ф., 281
Кеннеді, Едвард М., 118
Кеннеді, Роберт Ф., 118
Керніцький, Ф., 75
Керстен, Чарлс Дж., 230
Кирилюк, Євген, 151
Кисельов, Йосип, 151
Кисілевська, Олена, 39
Кисілевський, В., 273
Кіндрат, П., 382
Кісельов, гл. Кисельов
Кіт, Павло, 70
Кларк, Джозеф С., 113
Климишин, Олена, 311
Клюн, Е., 17
Клюфас, Роман, 72
Кобзей, Тома, 70, 187
Кобринська, Марія, 311
Кобринський, Р., 274, 276
Ковалевич, Іван, 70, 382, 383
Ковалик, Володимир, 166
Ковалів, Пантелеймон, 273
Коваль, Богдан, 70, 71, 72
Коваль, Валентин, 54, 71, 72
Коваль, Омелян, 54, 178, 196, 349, 355, 421, 447
Ковальська, Олександра, 311
Козаченко, Василь, 323
Кокольський, Іван, 70
Колеґія св. Андрея, Вінніпеґ, 120
Коленська, Люба, 387
Колтунюк, Ярослав, 24
Комишанченко, 152
Комітет Українців Канади, 6, 37, 39, 58, 59, 84-5, 120; Рада Шкільництва й Освіти, 267
Комуністична Партія СССР, 101, 135, 335-6, 360
Комуністична Партія України, 135, 323, 327-9, 338
Конґрес Українських Націоналістів Америки (1935), 29
Кониський, Олександер, 152
Коновалець, Євген, 30, 104, 136, 150, 171, 213, 285
Коновалець, Мирон, 23, 24
Коновалець, Ольга, 72
Кононенко-Трофимовська, Олена, 311
Контактний Комітет Українських Еміґрантських Організацій, Прага, 16-17
Контактний Український Комітет (1946), 59
Конференція Української Еміґрації (1929, 1934), 15, 16
Кооперативна Громада (Вінніпеґ), 376, 377
Координаційна Виховно-Освітня Рада, 262, 272
Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії, 161
Координаційний Комітет Кредитових Кооператив у Торонті, 375, 377
Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ в Европі, 39, 121, 166
Коренець, Ольга, 311
Корнійчук, Олександер, 323
Коротич, Віталій, 155, 156
Коряк, Володимир, 151
Косач, Ольга, гл. Пчілка, Олена (псевд.)
Косач-Борисова, Ізидора, 311
Косенко, І., 15
Косиґін, А., 228
Косик, Володимир, 348-9
Костенко, Ліна, 151, 155, 323
Костомаров, Микола, 150
Костюк, В., 372
Костюк, Юліян, 53
Кохан, Володимир, 6, 70
Коханівський, Вячеслав, 53, 69, 163
Кохановський, Зиновій, 395, 396
Коцюбинський, Михайло, 149, 387

Коць, Маріян, 375, 376
Кравцев, І., 328
Кравців, Богдан, 282
Кравченко, Уляна, 387
Кравченюк, О., 273
Крамаренко, І., 318
Крат, Павло, 384
Крижанівський, Степан, 71, 84, 327
Кривинюк, Ірина, 70
Криволап, Юрій, 54, 180, 300
Кривуцький, Павло, 24
Криштальський, Роман, 71, 358
Крук, Вільям, 205, 435
Крушеванов, 288
Крушельницький, Антін, 278
Кубійович, Володимир, 35
Куделя, Лев, 71
Кузеля, Зенон, 17
Кузів, Василь, 384
Кузнецова, Євгенія, 344
Кузяк, Олекса, 120
Кузминський, Володимир, 24
Кузьмович, Володимир, 23, 24
Кукса, Григорій, 70
Куліш, Микола, 150
Куліш Пантелеймон, 150, 294, 384
Кульчицька Христина, 300
Кульчицький Теодозій, 71
Кульчицький, Теофіль, 70, 376
Кульчицький Юрій, 70, 300
Купчинський, Роман, 358
Кустодович, В., 51, 382
Кухар, Роман, 273
Кучер, 278
Кушлик, Д., 185
Кушнір, Василь, 37, 38, 40, 47, 53, 54, 56-62, 65, 68, 70, 72, 109, 111, 134, 169, 188, 195, 196, 199-200, 237, 274, 300, 355, 419, 427, 447
Кушнір, Михайло, 180
Кушпета, Омелян, 53, 69, 165, 348
Кущак, Андрей, гл. Андрей Кущак, єп.
Лабунька, М., 380
Лазовінський, Володимир, 53, 167
Лапічак, Л., 72
Ласовський, Володимир, 71
Лев, Василь, 273, 274
Левицький, Дмитро, 23, 26
Левицький Кость, 35
Легія Українських Повстанців, 163
Лемківщина (пров.), 12, 216
Леник, Володимир, 70, 262, 355, 358
Ленін, В. І.: Україна і, 147, 278, 330, 332, 339, 360, 362
Ленкавський, Степан, 214, 349, 435
Ленцик, В., 276
Лехалт, Пол, 117
Лепкий, Богдан, 273
Леонтієв, К., 291
Линдзі, Джан, 111, 115
Лисогір, Йосип, 47, 53, 62-3, 68, 71, 111, 133, 189, 195, 203, 204, 300, 419, 437, 447
Лисяк-Рудницький, Іван, 286
Литвиненко, Сергій, 24
Литовсько-Українське Товариство, Каунас, 17
Лівицька, Марія, 72
Лівицька-Холодна, Наталія, 33
Лівицький, Андрій, 35
Лівицький, Микола, 210, 318, 435
Ліга Британських Українців, 36-7
Ліга Визволення України, 349 350
Ліга Українців Католиків Америки, 187
Лісмен, Гайклі, 116
Лісовський, Роберт, 53, 163, 186
Лобай, В. 382
Логоза, М., 405
Лоза, Михайло, 273
Лозинський, В., 278
Лопатинський, Демян, 24
Лопатинський, Юрій, 372
Лотоцька, Олена, 71, 311, 312, 423
Лугова, 153
Лужницький, Григор, 275
Луців, Володимир, 84
Луцький, Остап, 23
Луцький, Юрій, 287
Лучкович, Михайло, 125
Любченко, Панас, 328
Лютеранська Церква: в Україні, 102
Лятуринська, Оксана, 155

Мазепа, Євгенія, 311
Мазепа, Іван (гетьман), 134, 210, 294
Мазепа, Ісаак, 23, 24, 26
Макар, Володимир, 349
Макаренко, Андрій, 21
Макарушка, Любомир, 23, 26
Макарушка, Надія, 24
Макаруха-Іваницька, Лідія, 311
Маковей, Осип, 150, 273
Маковецький, Яків, 169, 318, 320
Малащук, Роман, 170, 349
Малецький, Мирослав, 70, 372
Малицька, Константина, 32, 33, 387
Малишко, Андрій, 281, 323

Манастирський, О., 393
Мандзюк, Микола, 70, 113, 125
Маренін, М., 27
Маринець, Павло, 71
Маркусь, Василь, 358
Мартинець, Йосиф, єп., 54, 198
Мартін, Пол, 111
Мартос, Борис, 72, 182, 318
Мартюк, Іван, 24
Марунчак, Михайло, 12, 23, 70, 196, 423, 447
Марченко, І., 262
Марченко, Михайло, 147
Масарик, Томас, 293
Масліган, Тереса, 439
Мастикаш, Євген, 69, 70
Масюкевич, М., 34
Масютко, Михайло, 149, 157, 344
Матла, Олександер, 70
Матчак, Михайло, 23, 24
Махно, Нестор, 360
Мацієвич, Кость, 23, 24, 26
Мачук, Ю., 275
МекҐрат, Джордж, 111
МекҐю, Рейнолд, 230
Мелешко, Ф., 31, 372
Мельник, Андрій, 24, 35, 39, 217
Мельник, Антін, 53, 165, 195, 419, 447
Мельник, Софія, 72, 311
Менделюк, Іван, 70
Меннінґ, Кляренс, 274, 276
Метіль, І., 276
Метюк, Андрей, гл. Андрей Метюк, архиеп.
Михаїл (Хороший), архиеп., 54, 75-6,198, 431
Михайлів, Володимир, 47, 71
Михайлівський, Т., 70
Мицик, Модест, 70
Мицик, О., 380
Міжнародна Студентська Конфедерація, 34
Міжнародний Суд Справедливости, 229
Мірна, Зінаїда, 32
Міхновський, Микола, 184
Міщенко, Михайло, 187, 275, 276
Молодь Українського Національного Об'єднання, 203, 267, 269
"Moment" (Der), 29
Мороз, Валентин, 344
Мстислав (Скрипник), архиеп. 51, 54, 76-9, 196, 197, 198, 225, 421, 431, 433
Мудрий, Василь, 6, 23, 24, 26, 38, 39
Мудрик, Степан, 69, 349
Музей-Архів ім. Ст. Бандери, Торонто, 350

Навроцька, Христина, 71
Навроцький, О., 372
Назарко, Іриней, 81, 274, 276
Назарук, Константина, 24
Назарук, Осип, 23, 24
Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ), 93, 120, 141, 159, 271, 274
Наулко, В., 327
„Наш Голос", 29
„Наш Прапор", 26
Нґуєн Гу чі, 118
Незалежна Асоціяція Дослідів Теорії й Практики Національного Питання в СССР, 159
Нечуй-Левицький, Іван, 150
Нижанківський, Омелян, 167
Нижанківський, С., 34
Ніканор (Абрамович), митрополит, 80, 198
Ніковський, 151
Німецька Федеративна Республіка: відшкодування переслідуваним нацистським режимом, 407-10
Німецька-Українське Товариство, 274
Нова Громада, Кредитова кооп., Саскатун, 356
Нова Економічна Політика (НЕП), 145
„Нова Зоря", 26
„Новий Шлях", 26, 30
Новицький, Олександер, гл. Олександер Новицький, єп.
Новиченко, Леонід, 151, 327
Новосівський, І., 273

Об'єднані Нації: Україна і, 100, 139, 224, 229, 230, 293
Об'єднання б. Вояків Українців Америки, 372
Об'єднання б. Вояків Українців Великої Британії, 372
Об'єднання Демократичної Української Молоді, 180, 203, 267, 300
Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України, 350
Об'єднання к. Вояків УПА, 372
Об'єднання Працівників Дитячої Літератури, 261, 267, 259, 387

Об'єднання Українських Громад, Ню Савт Вейлс, 184
Об'єднання Українських Організацій в Америці, 13, 28, 37
Об'єднання Українських Педагогів, 269
Об'єднання Українських Педагогів Америки, 267
Об'єднання Українських Педагогів Канади, 175, 261, 267
Об'єднання Українців Буковинців у ЗСА, 188
Об'єднання Українців у Великій Британії, 163, 344
Об'єднання Українців у Голляндії, 165
Огієнко, Іван, гл. Іларіон Огієнко, Митрополит
Озерний, Михайло, 344
Олександер (Новицький), єп., 51, 54, 198, 320
Олексишин, Іван, 275
Олесь, Олександер, (псевд. Олександра Кандиби), 150, 152, 285
Олеськів, Василь, 70, 347
Олійник, Роман (Р. Рахманний), 358, 359
Ольжич Олег (псевд. Олега Кандиби), 155, 340
Омелянович-Павленко, Михайло, 21, 22, 26, 27
Онацький, Євген, 17
Онишкевич, Л. 273
Організації Українського Визвольного Фронту, 51, 170, 347-354
Організація Державного Відродження України, 51, 320-346
Організація Оборони Лемківщини, 189
Організація Оборони Чотирьох Свобід України, 349
Організація Українських Націоналістів, 11, 26, 30, 35, 103, 138, 337 356, 364, 408, 409
— Закордонні Частини, 214, 216
— під проводом А. Мельника, 35, 217
— під проводом С. Бандери, 35, 171, 215, 353
Організація Української Молоді Пласт, 178, 203, 267, 269
Орелецький, Василь, 34, 273, 274, 276
Орлик, Пилип (гетьман), 134
Орлов, І., 17
Осадчий, Михайло, 149, 327, 329, 344
Осінчук, Роман, 275
„Основа", 151, 152
Остапюк, Анастасія, 311
Островерський, В., 184
Охітва, Павло, 70

Падох, Ірина, 311
Падох, Ярослав, 70, 275
Пазуняк, Наталя, 311
Павликовська, Ірина, 312
Павлович, П., 273
Паліїв, Кекилія, 175, 262
Палій, Андрій, 24
Палій, Анна, 24
Палмер, Джан С., 115
Пан-Американська Українська Конференція (ПАУК), 37-8, 39, 40, 41, 52, 57, 59, 63, 65, 67, 84, 114, 191; Маніфест про скликання СКВУ, 45-7
Панч, Петро, 337
Пасічняк, Василь, 380
Пастушенко, Ярослав, 72
Патон, Борис, 327
Пачовський, Василь, 184
Пеленська, Ірина, 311, 358
Пеленський, Зеновій, 23, 24
Пеленський Зенон, 69, 358
Переяславська угода (1654), 134, 294
Петерсон, Р. П., 111
Петляр, П., 71
Петлюра, Симон, 11, 12, 13, 44, 89, 104, 136, 171, 210, 213, 285
Петришин, П., 185
Петриченко, Г. 275
Петриченко, Тетяна, 275
Петрів, Всеволод, 26
Пилинська, М., 149
Пилипенко, Сергій, 151
Питляр, Орест, 69, 358
Північно-Кавказька Українська Організація, 26
Підляшшя (пров.), 18
Пільгук, Іван, 151
Пірсон, Лестер Б., 111, 112
Плавюк, Микола, 47, 53, 65, 68, 70, 195, 196, 419, 427, 447
Пласт, гл. Організація Української Молоді Пласт
Плахтин, Степан, 53, 69, 195, 419
Плешкевич, Омелян, 70, 375, 376
Плесневська, І., 33
Плющ, В., 275

Полісся (пров.), 18
Погребенник, 152
Погружальський, 157
Полтава, Леонід, 71, 72, 387
Полтава, Петро (псевд.), 337
Польський Науковий Інститут, Ню Йорк, 274
Понятишин, 36
Попіль Едвард, 70, 71
Поритко, І., 372
Посоні, Степан, 280
Постишев, Павло, 136
Постолюк, П., 372
Прийма, Анна, 311
Прийма, Климентій, 54, 198
Приступа, Петро, 184
Прихильники Державного Центру Української Народньої Республіки, 318-319
Приходько, Віктор, 21, 26-28, 31, 47
Пришляк, Лев, 72
Прокоп, Лада, 311
Прокоп, Мирослав, 69, 72
Прометей, хор, 84
Просвіта, Парагвай, 37, 39, 166
Просвіта, Уругвай, 37, 39
Процюк, Є., 71
Процик, Нестор, 71
Процюк, Олена, 311
Пушкар, Степанія, 72, 312
Пчілка, Олена (псевд. Ольги Косач), 387

Рада Амбасадорів: визнання Галичини за Польщею, 10, 18
Рада Балтійських Жінок, 116
Рада Церков Євангельських Християн-Баптистів в СССР, 386
Радіо Вільна Европа, 366
Радіо Свобода, 366
Радловський, Орест, 24
Рак, Оксана, 312
Рак, Ярослав, 71
Раск, Дін, 118, 281
Рахманний, Роман (псевд.), гл. Олійник, Роман
Реабілітація репресованих в СССР, 338
Ребет, Дарія, 72
Ребет, Лев, 104, 213, 285
Ревай, Юліян, 28, 69, 70, 72, 196
Репетило-Яцура, Ольга, 311
Республіканьсько-демократичний Клюб, Прага, 12
Рибалка, Іван, 153
Рибченко, І., 274
Рижевський, Василь, 24
Рильський, Максим, 281, 337
„Рідне Слово", 26
Різник, О., 71
Ріпецький, М., 70
Ріпецький, С., 71
Робертс, Іван, 71, 72, 227
Роборецький, Андрій, єп. 54, 198
Рогатинська, Тетяна, 311
„Розбудова Нації", 26, 30
Рожанковська, Іванна, 311
Роніш, Зоя, 479
Рокефеллер, Нелсон А., 117
Романенко, 24
Російська Православна Церква: в Україні, 102
Російська РФСР, 286
Росоха, Степан, 274, 372
Рот, Вільям В., 118
Руданський, Степан, 150
Рудницька-Лисяк, 32
Рудницька, Мілена, 23, 24, 31, 33
Рудницький, Антін, 24
Рудницький, Степан, 278
Рудницький, Ярослав, 70
Русанівський, 148
Русифікація: в Україні, 103, 146-9, 223, 285-9, 295, 302-4, 336
Русова, Софія, 21, 22, 26, 27, 31, 33

Саварин Ніль, єп. 54, 198, 431
Савка, Євгенія, 311
Савчук, Павло, 273
Савчук, Семен, 70, 75
Савчук, Степанія, 70, 311
Саґан, Зенон, 355
Саґаш, Е., 372
Садовський, Валентин, 26
Саляк, 24
Самійленко, Володимир, 150
Самопоміч, Ню Йорк, 267
Самутин, П., 372
Сарджент, Г., 111
Сарчук, Василь, 70
Сачук, 157
Свидницький, Анатолій, 150
Світличний, Іван, 155, 339
Світова Рада Суспільної Служби, 189, 405, 407
Світова Рада Церков, 75
Світова Федерація Українських Жіночих Організацій (СФУЖО), 33, 39, 93, 133, 194, 261, 267, 316, 405

Світовий Жіночий Конґрес (Ослько), 33
„Свобода", Ню Джерзі, 26
Семанич, М., 71
Семеґен, Дарія, 72
Середяк, Юліян, 70, 348
Сеник, Осип, 187
Сенишин, Амврозій, митрополит, 51, 54, 198, 203, 433
Сильвестер (Гаєвський), архиєп. 182, 273, 274
Симоненко, Василь, 154, 155, 171, 273, 282, 339, 341
Симоненко, Рем, 153
Сирник, Іван, 6, 47, 66, 70, 118, 196, 421, 447
„Січ", 26
Скарбут, В., 185
Скидан, Михайло, 26
Скорина, Георгій, 274
Скоропадська, Єлисавета, 220
Скочок, Павло, 136
Скрипник, Мстислав, гл. Мстислав Скрипник, архиєп.
Скрипник, Микола, 151, 328, 338, 339
Славінський, Максим, 26
Славутич, Яр, 273
Сліпий, Йосиф, митрополит, 24, 73, 102, 181, 308
Смакула, О., 275
Смаль-Стоцький, Роман, 54, 69, 71, 174, 195, 274, 276
Снилик, Зенон, 69, 358
Снігурович, Мелетій, 69
Соколишин, Олександер, 181, 274, 393
Соловйов, В., 291
Соломон, Іван, 119
Солонинка, Марія, 311
Соневицька, Ольга, 311
Сосновський, Михайло, 5, 69, 70, 198, 358, 366-70
Сосюра, Володимир, 337
Софронів-Левицький, Василь, 358, 380
Союз Арґентинсько-Українського Студентства, 300
Союз б. Українських Вояків у Великій Британії, 163
Союз Ветеранів Українського Резистансу, 189
Союз Визволення України, 103
Союз Гетьманців Державників, 26, 38
Союз Русского Народа, 213
Союз Совєтських Соціялістичних Республік, 100, 134-5, 289-90
Союз Українок, 11, 32
Союз Українок Америки, 84
Союз Українських Ветеранів в Америці, 187, 372
Союз Українських Ветеранів в Канаді, 372
Союз Українських Ветеранів у Німеччині, 372
Союз Українських Еміґраційних Організацій в ЧСР, 17
Союз Українських Інвалідів, 372
Союз Українських Організацій Австралії, 39, 160
Союз Українських Робітничих Організацій в Америці, 18-19
Союз Українських Студентів Канади, 300
Союз Українських Студентських Товариств Америки, 300
Союз Українських Студентських Товариств Европи, 300
Союз Української Молоді Канади, 452, 456
Союз Українців Католиків „Провидіння", 36
Союз Українців Самостійників, Манітоба, 186
Союз Українців у Великій Британії, 163, 186, 347
Спілка Визволення України: в Україні, 89, 136, 138, 171, 215, 356
Спілка Письменників України, 156, 323, 325, 326, 330
Спілка Студентів-Українців, Харбін, 34
Спілка Українських Журналістів: в Україні, 327
Спілка Українських Учителів та Виховників у Великій Британії, 267
Спілка Української Молоді (1945), 51, 161, 178-9, 203, 267, 269, 349, 350, 351, 355-7
Спілка Української Молоді: в Україні, 89, 103, 136, 138, 171, 215, 356
Спринський, Степан, 71, 72
Сталін, Й.: Україна і, 102, 147, 150, 156, 157, 284, 330, 332, 335, 336, 338, 343

Стар (Старчевський), Михайло, 119, 125, 208-9, 435
Старицька-Черняхівська, Людмила, 32
Старосольський, Володимир, 23
Стасів, Мирон, 70
Стахів, Матвій, 23, 26, 47, 69, 70, 71, 72, 191, 196, 274, 423, 447
Стебельський, Богдан, 262, 275, 355
Стельмах, Михайло, 323
Степаненко, Микола, 318, 319
Степаняк, Дарія, 72
Степаняк, Роман, 71
Стерчо, Петро, 72
Стечишин, Савеля, 312
Стечишин, Юліян, 479
Стешко, Федір, 21, 27
Стецьків, П., 21, 27
Стецько, Ярослав, 349, 353
Стецько, Ярослава, 70, 311
Струтинська, Марія, 24
Ступак, Ярослав, 156
Султан, Ґаріп, 116
Супруненко, 153
Суровцова, Н., 33
Сусяк, Микола, 187

Тамарський, Юрій, 72
Тарнавська, Ірина, 311
Тарноградський, Валеріян, 273
Творидло, Микола, 24
Тейт, Джеймс Г. Дж., 115
Темник, 372
Тенянко, Петро, 21, 27
Теодорович, Іоан, гл. Іоан Теодорович, Митрополит
Террі, Чарлс Л., 117
Тесля, Іван, 275
Тиждень Поневолених Націй, 132, 133
Тиктор, Іван, 24
Тімен, Норберт Т., 117
Ткаченко, Володимир, 297
Товариство „Відродження", Буенос Айрес, 345
Товариство к. Вояків УПА, 350, 372
Товариство Української Кооперації, ЗСА, 375
Товариство „Просвіта", Арґентина, 348
Товариство Сприяння УНРаді у Великій Британії, 185
Товариство Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського, 300, 350
Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім (ТУРФДім), 18
Товариство Українських Бібліотекарів Америки, 181
Товариство Українських Інженерів в Австралії, 396
Товариство Українських Інженерів Америки, 395
Товариство Українських Жінок ім. Олени Теліги, 163
Товариство Української Молоді, Ню Йорк, 34
Товер, Джан, 118
Томас, Норман, 280
Томашівський, І., 185
Топольницький, Василь, 376
Торошенко, Юрій, 479
Торошенко, пані, 479
Трембіцький, В., 273
Тронько, Петро, 361
„Тризуб", 26
Труман, Геррі С., 112
Трухлий, Юрій, 188, 275
Турбер, Джеймс, 206

Удовиченко, Олександер, 15, 177
Украдига, Ф., 275
Українка, Леся (псевд. Лариси Косач), 149, 285, 292, 294, 339, 340, 341, 387
Українська Автокефальна Православна Церква, 89, 102, 107, 182
Українська Антибольшевицька Ліґа в Австралії й Новій Зеляндії, 161
Українська Видавнича Спілка „Гомін України", 350
Українська Виховна Система, 175-6, 261, 262, 267-272, 387
Українська Військова Організація, 103, 138, 171, 177, 215, 356
Українська Вільна Академія Наук, 93, 120, 141, 184, 271
Українська Галицька Армія, 138, 178
Українська Гетьманська Організація Америки, 220, 221
Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), 35, 103, 139, 364
Українська Головна Еміґраційна Рада, 11, 14-16, 19, 29
Українська Генеральна Рада, Франція, 14
Українська Греко-Православна Церква в Канаді, 75
Українська Громада, Берлін, 17

Українська Громада, Реґенсбурґ, 185
Українська Громада, Рим, 17
Українська Громада Квінслянду, Австралія, 184
Українська Громада у Венесуелі, 37, 164-5
Українська Євангельська Церква, 102
Українська Євангельсько-Реформована Церква, 384
Українська Католицька Церква, 107, 191, 192, 193, 295; в Україні, 102
Українська Народня Обнова, 23, 26
Українська Народня Рада, Ню Йорк, 36
Українська Народня Республіка, 10, 11, 14, 26, 30, 31, 35, 88, 99, 100, 222
Українська Національна Армія. Перша Українська Дивізія, 177
Українська Національна Єдність, 344
Українська Національна Жіноча Рада, 32-33
Українська Національна Рада, Брюссель (1930), 17
— Київ (1941), 35
— Львів (1918), 99; (1941-42), 35
— Мюнхен (1948-), 38, 169
Українська Парляментарна Репрезентація: в Польщі (1918-39), 22-23
Українська Партія Соціялістів Революціонерів, 23, 26
Українська Повстанська Армія, 35, 103, 107, 137, 138-9, 156, 171, 177, 178, 185, 213, 215, 217, 222, 308, 337, 352, 364
Українська Православна Церква, 76-7, 191, 193
Українська Радикально-Демократична Партія, 23, 26
Українська Республіканьсько-Демократична Партія, 26
Українська Соціялістично-Радикальна Партія, 23
Українська Соціял-Демократична Партія, 23
Українська Соціял-Демократична Робітнича Партія 23, 26
Українська ССР, 88, 98, 100-1, 103, 104, 135-6, 146, 153, 212, 278-9, 284-8, 292-3, 294, 338-40, 361
Українська Спортова Централя Америки й Канади, 267
Українська Стрілецька Громада, Канада, 372
Українська Студентська Спілка, Істамбул, 34
Українська Трудова Партія, 18
Українська Центральна Репрезентація, Арґентина, 37, 39, 162
Українська Центральна Шкільна Рада Австралії, 267
Українське Євангельське Об'єднання, 189, 193, 382-6
Українське Католицьке Юнацтво в Канаді, 267
Українське Культурне Об'єднання в Болгарії, 17
Українське Культурно-Освітнє Товариство, 137
Українське Лікарське Товариство Північної Америки, 188
Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО), 16, 19, 22, 23, 26, 30, 31
Українське Національне Об'єднання, 344
Українське Об'єднання, Прага, 14
Українське Студентське Академічне Товариство Зарево, 300
Українське Технічне Товариство Канади, 395, 396
Український Бібліографічно-Довідковий Центр, Ню Йорк, 393, 394
Український Вільний Університет, 93, 159, 271, 274
„Український Голос", Вінніпеґ, 13, 26
Український Дім Культури, Мюнхен, 274
Український Допомоговий Комітет, Румунія, 14
Український Жіночий Конґрес, (1934), 28
Український Інститут Америки, Ню Йорк, 393
Український Католицький Комітет у ЗСА, 406
Український Католицький Університет, Рим, 93
Український Комітет, Париж, 16, 35
Український Конґресовий Комітет Америки, 6, 36, 37, 39, 59, 84, 85 120; Шкільна Рада, 261, 267
Український Народний Комітет, Ню Йорк, 36

Український Народний Союз, 36, 386; Виховно-Дослідній Інститут, 267
„Український Націоналіст", 26, 30
Український Національний Комітет, Берлін (1944), 35
Український Національний Комітет, Краків, 35
Український Робітничий Конґрес в Америці, 19
Український Робітничий Союз, 187, 386
Український Термінологічний Центр, 271
Український Технічно-Господарський Інститут, Мюнхен, 93
Український Християнський Робітничий Рух, 185
Український Християнський Рух, 173-4, 189
Український Центральний Комітет, Польща, 14
Український Центральний Комітет, Краків, (1939-1944), 35, 36
„Українські Вісті", Едмонтон, 76
Українські Канадські Ветерани, 372
Українські Січові Стрільці, 178
Українсько-Американські Ветерани, 372
Українсько-Бразилійський Клюб, 39
Українці в Польщі (1945-), 137
У Тант, 229; Меморандум СКВУ і, 98

Федак, Степан, 24
Федак-Шепарович, Олена, 33
Феденко, Панас, 26
Федерація Спілок Українських Журналістів Америки й Канади, 358
Фединський, Юрій, 275
Федів, І., 34
Федоренко, Євген, 71
Ференцевич, Юрій, 54, 178
Филипович, Іван, 24
Финлей, Пол, 118
Фієн, Майкл А., 114
Фіґоль, Атанас, 318, 319
Філіппо, Етторе ді, 114
Філь, Леонід, 70
Флис, Іван, 72
Фонд Допомоги Українців Канади, 406
Фостун, Святомир, 53, 68, 69, 195, 372, 419, 447
Франко, Іван, 149, 171, 180, 184, 273, 285, 292, 294, 339, 340, 341, 387, 394
Френсіс, Лойд, 111
Футала, Лев, 70, 372
Функанчик, Григорій, 164
Футей, Богдан, 35, 54, 70, 300
Харидчак, Павло, 70
Харина, Мирослав, 71
Харина, Марія, 311
Хвильовий, Микола (псевд. М. Фітільова), 151, 338, 339
„Хліборобський Шлях", 24
Хліборобсько-Освітній Союз, Бразилія, 37, 39, 345-6
Хмельницький, Богдан (гетьман), 134
Ховайло, Орест, 71
Холмщина (пров.), 18
Хороший, Михаїл, гл. Михаїл Хороший, архиєп.
Храплива, Леся, 311, 312-16
Хронов'ят, М., 380
Хрущов, Н., 230, 330, 334, 335, 336, 338

Целевич, Володимир, 24
Целевич, Ольга, 24
Целевич, Уляна, 311
Ценко, Володимира, 311
Централя Спонзорів „Рідних Шкіл", ЗСА, 267
Централя Українських Студентів Канади, 34
Централя Українського Студентства Австралії, 300
Центральна Рада, 88, 99, 134, 210, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365
Центральне Представництво Української Еміґрації (Німеччина), 38, 166; Шкільна Рада, 267
Центральний Союз Українського Студентства, 11, 33-35, 300, 301, 307, 309-10
Цибрівський, О. 276
Цибульський, Михайло, 395, 401-3
Цимбалістий, А., 300
Ціпивник, Соня, 262, 263-6

Чапленко, Василь, 273
„Час", 26
Черчил, Винстон, 228

Чижевський, Павло, 12
Чикаленко-Келлер, Ганна, 33
Чин св. Василія Великого, 81
Чинченко, Іван, 275
Чировський, Микола, 275, 276
Чорновіл, Вячеслав, 135-6, 327, 330, 339, 341, 344, 370
Чумак, Василь, 151
Чупринка, Тарас (псевд.), гл. Шухевич, Роман
Шабліовський, Євген, 151
Шамота, Микола, 326
Шамрай, Агапій, 153
Шандор, Вікентій, 38, 275
Шандрук, Павло, 35, 273
Шараван, Василь, 188
Шаран, Рената, 34
Шафе, Джан Г., 117
Шаховський, Семен, 151
Шаян, Володимир, 185
Шевченко, Тарас, 6, 85, 147, 149, 171, 175, 180, 184, 228, 282, 285, 292, 294, 339, 341, 394
Шевчук, Анатолій, 344
Шеґедин, Мирослав, 53, 69, 161, 196, 347, 423, 447
Шеґедин, Тарас, 188, 275
Шекспір, Вільям: переклади українською мовою, 149
Шепарович, М., 72
Шепарович, Ю., 372
Шептицький, Андрей, митрополит, 285
Шеремет'єва, Людмила, 136
Шефер, 154
Шкільна Рада Української Митрополії в Канаді, 267
Шкільна Рада Української Православної Церкви в Америці, 267, 272
Шкудор, Василь, 375, 376
Шмондюк, Йосиф, єп., 51, 54, 198
Шох, Петро, 395
Шпак, Варвара, 439
Шпонтак, Михайло, 71
Штоґрин, Дмитро, 274, 393
Штоґрин, Олена, 33
Штуль, Олег, 217, 310, 435
Шульгин, Олександер, 12, 15, 16, 30
Шульгин Ростислав, 69
Шумицький, М., 15
Шумський, 338, 339
Шухевич, Роман (Чупринка Тарас), 35, 103, 154, 171, 353

Юзенів, Л., 72
Юзик, Павло, 70, 112, 119, 125
Яворський, Олекса, 23
Яковлів, Андрій, 15
Янів, Володимир, 54, 70, 173, 262, 380

Янішевська, Ганна, 312
Янішевський, Іван, 372
Янківська, Євгенія, 311
Ярема, Степан, 71
Яремин, М., 21, 27
Яремко, Іван, 119
Яремович, А., 372
Ярий, Борис, 479
Яцентий, Іван, 54, 96, 198, 231, 300, 382, 421, 447

ЗМІСТ

Стор.

Вступне слово — *Іван Г. Сирник* 5

ПЕРЕДКОНГРЕСОВЕ

Шляхами реалізації концепції всеукраїнської єдности — *Михайло Сосновський* 9

Маніфест Пан-Американської Української Конференції про скликання Світового Конґресу Вільних Українців 45

КОНГРЕС

Передслово 51

Відкриття Конґресу
- *Митрополит Іоан* (Теодорович): молитва 55
- *о. прелат Василь Кушнір:* привітальне слово 56
- *Лев Добрянський:* привітальне слово 62
- *Йосип Лисогір:* привітальне слово 62

Перша Пленарна Сесія
- Програма Конґресу 65
- Правильник Нарад 67
- Склад Комісій СКВУ 69
- Склад Комісій Підготовчого Комітету ПАУК 70
- Привіти від репрезентантів українських церков:
  - Митрополит *Йосиф Сліпий* 73
  - Архиєпископ *Михаїл* (Хороший) 75
  - Архиєпископ *Мстислав* (Скрипник) 76
  - Протопресвітер *Іван Багинський* 80
  - Протоархимандрит *о. А. Великий,* ЧСВВ 81
  - Єпископ *Андрей* (Кущак) 81
  - Пастор *Л. Жабко-Потапович* 82
- Звіти Комісій Підготовчого Комітету й Матеріяли СКВУ:
  - *Йосип Лисогір* (Звіт Організаційної Комісії) 83
  - *Микола Плавюк* (Звіт Програмової Комісії) 84
  - Перший Маніфест до Українського Народу 88
  - Звернення до Українців поза Україною сущих 95
  - Меморандум до Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй 98
  - Резолюції 105
  - *Іван Базарко* (Звіт Верифікаційної Комісії) 108

Друга Пленарна Сесія
- Привітання від гостей не-українців 111
- Доповіді:
  - *Іван Сирник:* „Українці в країнах свого поселення" 118
  - *Лев Добрянський:* „Концепція української політики в житті країн нашого поселення" 129

Стор.

Григорій Васькович: „Соціяльно-політичний стан в Україні та спроби нашої допомоги визвольній боротьбі українського народу" 134
Юрій Бойко: „Духовий стан в Україні й на еміґрації" 144
Декларації речників крайових делеґацій:
Мирослав Болюх (Австралія) 160
Мирослав Шеґедин (Австралія) 161
Микола Іванович (Австрія) 161
Василь Іваницький (Арґентина) 162
Вячеслав Коханівський (Англія) 163
Роберт Лісовський (Англія) 163
о. Григорій Функанчик (Бельгія) 164
Венедикт Васюк (Венесуеля) 164
Омелян Кушпета (Голляндія) 165
Антін Мельник (Німеччина) 165
о. Володимир Ковалик (Параґвай) 167

Третя Пленарна Сесія
Заяви й привіти речників світових з'їздів:
Яків Маковецький (Українська Національна Рада) 169
Роман Малащук (Український Визвольний Фронт) 170
Ярослав Гайвас (Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації) 172
Володимир Янів (Український Християнський Рух) 173
Роман Смаль-Стоцький (Світовий Конґрес Української Вільної Науки 174
Кекилія Паліїв (Світова Виховно-Освітня Сесія) .. 175
Богдан Футей (Світовий Конґрес Українського Вільного Студентства) 176
Олена Лотоцька (Світова Сесія Українського Жіноцтва) 176
Володимир Ґалан (Світовий З'їзд Українських Ветеранських Організацій) 177
Василь Заброцький (Братство к. Вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії) 177
Юрій Ференцевич (Головна Пластова Булава) 178
Омелян Коваль (Спілка Української Молоді) 178
Юрій Криволап (Об'єднання Демократичної Української Молоді) 180
Михайло Кушнір (Конференція Діячів Української Культури) 180
Роман Галібей (З'їзд Інженерів Українців Вільного Світу) 180
О. Соколишин (Товариство Українських Бібліотекарів) 181
Письмові привіти 181

Четверта Пленарна Сесія
Звіти Комісій СКВУ 189
Статут Світового Конґресу Вільних Українців 192
Архиєпископ *Мстислав* (Скрипник): Спільне звернення від усіх українських духовних провідників 197
Михайло Сосновський: Привітання від Світового Конґресу Вільних Українців 199

Стор.
Закриття Конґресу 200

МАНІФЕСТАЦІЯ і БЕНКЕТ

Маніфестація
Архиєпископ *Амврозій Сенишин:* молитва 203
Йосип Лисогір: Апель 204
Вільям Крук: промова 205
Михайло Стар: промова 208
Микола Лівицький: промова 210
Степан Ленкавський: промова 214
Олег Штуль: промова 217
Микола Гадзінський: промова 220
Резолюції Учасників Маніфестації 222

Бенкет:
Джан Діфенбейкер: промова 227
Список делеґатів та учасників Світового Конґресу Вільних Українців 233

З'ЇЗДИ

Світова Виховно-Освітня Сесія 261
Соня Ціпивник: доповідь „Роля психології у виховному процесі та навчанні рідної мови" 263
Висновки Сесії 266

Світовий Конґрес Української Вільної Науки 273
Роман Смаль-Стоцький: доповідь „Правдиве значення совєтського терміну „Україна" 277
Резолюції 294

Асоціяція Діячів Української Культури
Ствердження і резолюції 298

Перший Світовий Конґрес Українського Вільного Студентства 300
Заклик до українського студентства в Україні 301
Заклик до українського студентства в західньому світі .. 304
Резолюції 307
Світова Сесія Українського Жіноцтва 311
Леся Храплива: доповідь „Родинний дім і громадські установи" 312
Резолюції 316

Нарада Прихильників Державного Центру УНР 318
Резолюції 319

Студійна Конференція Організації Державного Відродження України 320
А. Заревівський: доповідь „Сучасний суспільно-політичний стан в Україні" 323
Богдан Боцюрків: доповідь „Ідеологічна криза в СРСР та ідейні процеси в Україні" 331
Резолюції 344
Світова Конференція Організацій Українського Визвольного Фронту 347

Стор.

Володимир Макар: доповідь „Організації Українського Визвольного Фронту в Канаді" 349
Резолюції 352

Пленум Центральних Органів СУМ 355
Резолюції 355

Світова Конференція Українських Журналістів 358
Роман Рахманний: доповідь „Преса в УССР і 50-річчя Української Національної Революції" 359
Михайло Сосновський: доповідь „Український журналіст у вільному світі" 366
Резолюції 370

Світова Конференція Українських Ветеранів 372
Резолюції 373

Світова Конференція Українських Кооператив у Вільному Світі 375
Андрій Кагор: доповідь „Українська кредитова кооператива в Канаді" 376
Резолюції 378

Світова Конференція Мирян Української Католицької Церкви 380
Резолюції 381

Собор Українського Євангельського Об'єднання 382
Іван Р. Ковалевиг: доповідь „Український Євангельський Рух" 383
Резолюції 385

Конференція Працівників Дитячої Літератури 387
Люба Коленська: доповідь „Українська книжка в школі" 388
Резолюції 390

Конференція Українських Бібліотекарів 393
Резолюції 393

З'їзд Інженерів-Українців Вільного Світу 395
Зиновій І. Кохановський: доповідь „Наш потенціял" ... 396
Михайло Цибульський: доповідь „Праця інженера-українця у вільному світі" 401
Резолюції 403

Світова Сесія Представників Суспільної Служби 405
Резолюції 406

Резолюції ЗУАДК 409

Резолюції Господарської Комісії СКВУ 411

Преса й радіо на СКВУ 413

Ілюстрації 419

Список Організацій та установ — учасників СКВУ 449

Пояснення до скорочень назв організацій 455

Іменний і предметний покажчик 461

ЗАВВАЖЕНІ ДРУКАРСЬКІ ПОМИЛКИ

Стор.	видруковано	має бути
26	ген. Віктор Петрів	ген. Всеволод Петрів
34	п. Ган	П. Ган
70	Середак Юліян	Середяк Юліян
70	Малецький	Малецький Мирослав
71	Кедрин Іван	Кедрин-Рудницький Іван
250	Гетьманчук Віктор — Спілка Української Молоді	Гетьманчук Віктор — Союз Української Молоді Канади
251	Коханич В.	Кахнич В.
251	Ігнатюк Федір — Спілка Української Молоді	Ігнатюк Федір — Союз Української Молоді Канади, Торонто
251	Карманін О. — Організація Українок Канади	Карманін Ольга — Союз Українок Канади, Торонто
252	Кіс Галина — Спілка Української Молоді	Кіс Галина — Оттава

У списку делеґатів і учасників Конґресу з Канади пропущені наступні прізвища:

Роніш Зоя — Союз Українок Канади, Монтреал

Стечишин Юліян — Союз Українців Самостійників, Саскатун

Торошенко пані — Союз Українок Канади, Віндзор

Торошенко Юрій — Союз Українців Самостійників, Віндзор

Ярий Борис — Союз Українців Самостійників, Торонто